

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

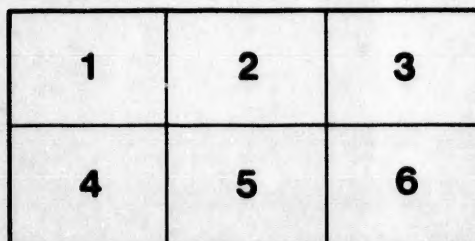
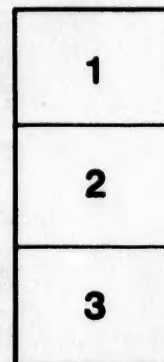
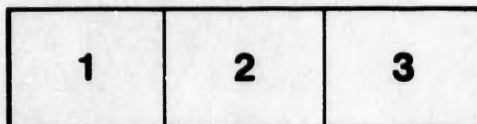
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▼ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

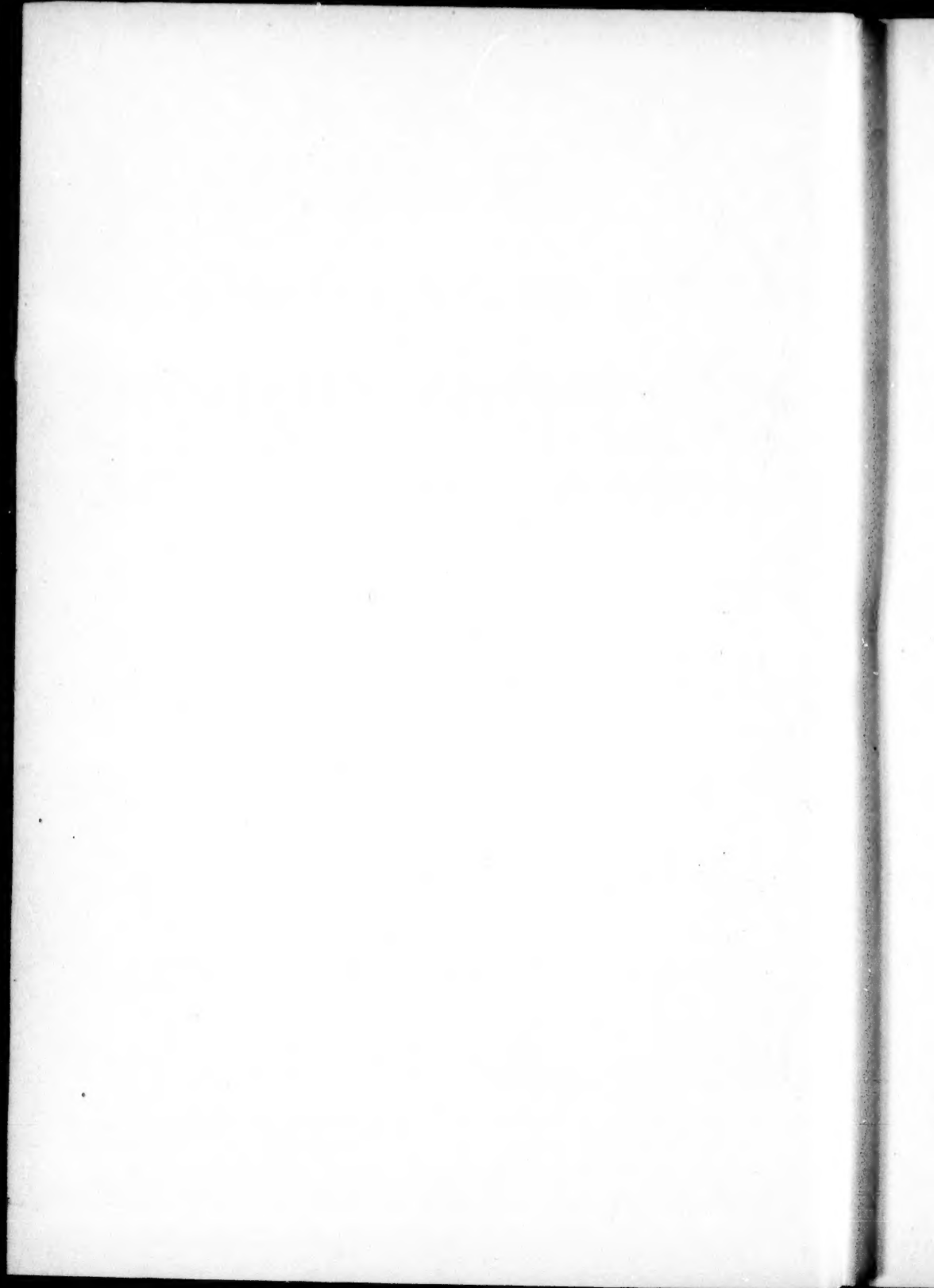
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

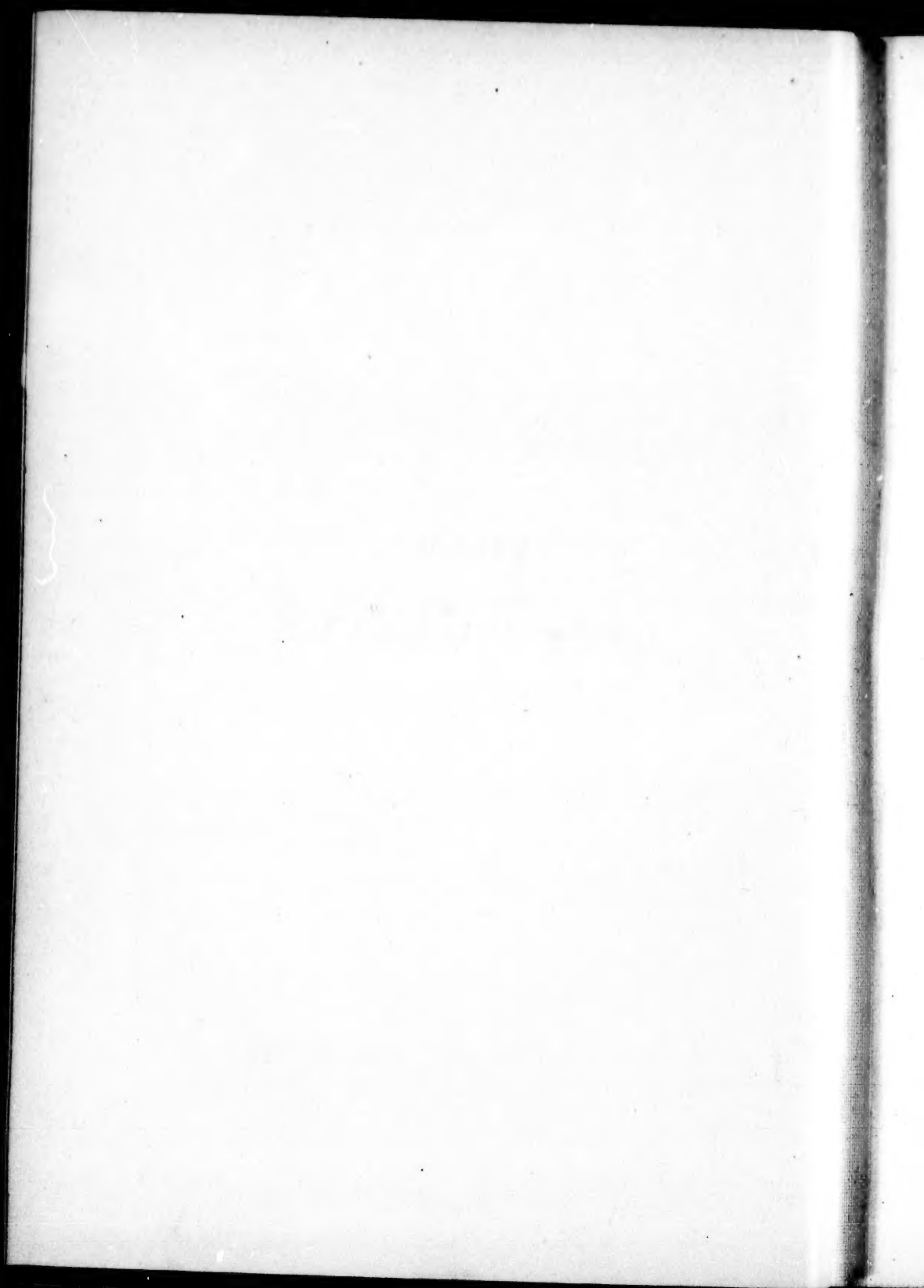
Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

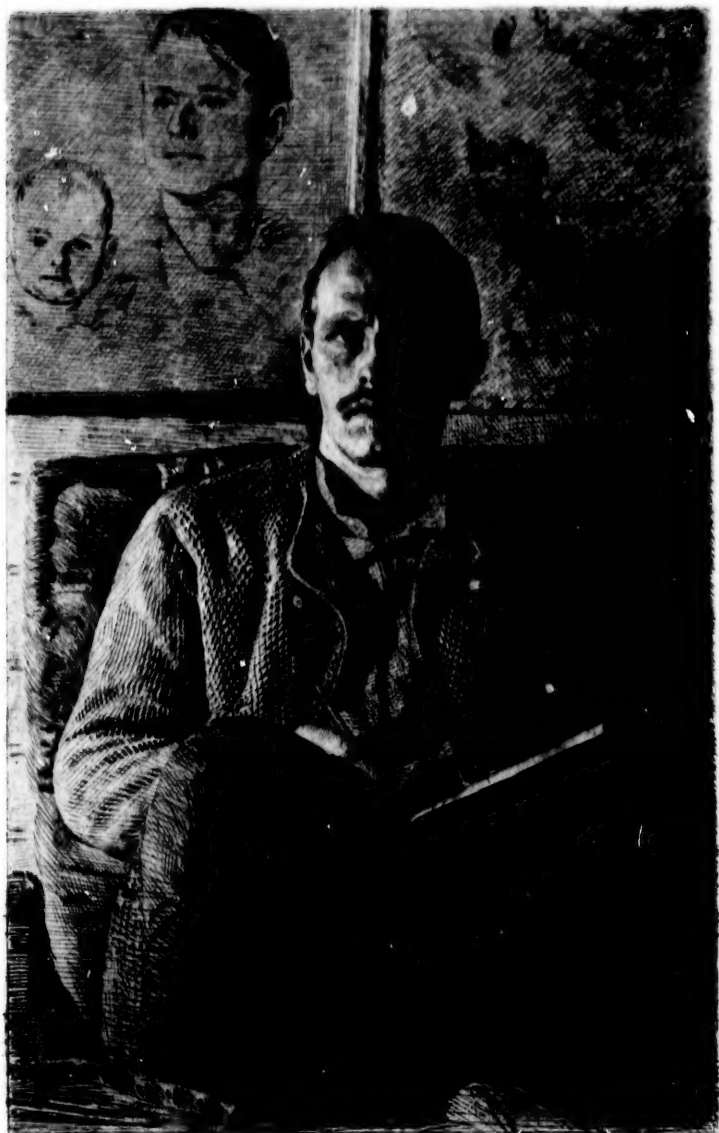
Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▼ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

FRAM
OVER POLHAVET

Meisenbach, Rüfath & Co. impr.

Friedrich Hansen.

Fram "142:25"

FRAM OVER POLHAVET

DEN NORSKE POLARFÆRD 1893—1896

AF

FRIDTJOF NANSEN

MED ET TILLÆG AF OTTO SVERDRUP

ANDEN DEL

KRISTIANIA
H. ASCHERHOUG & CO.s FORLAG

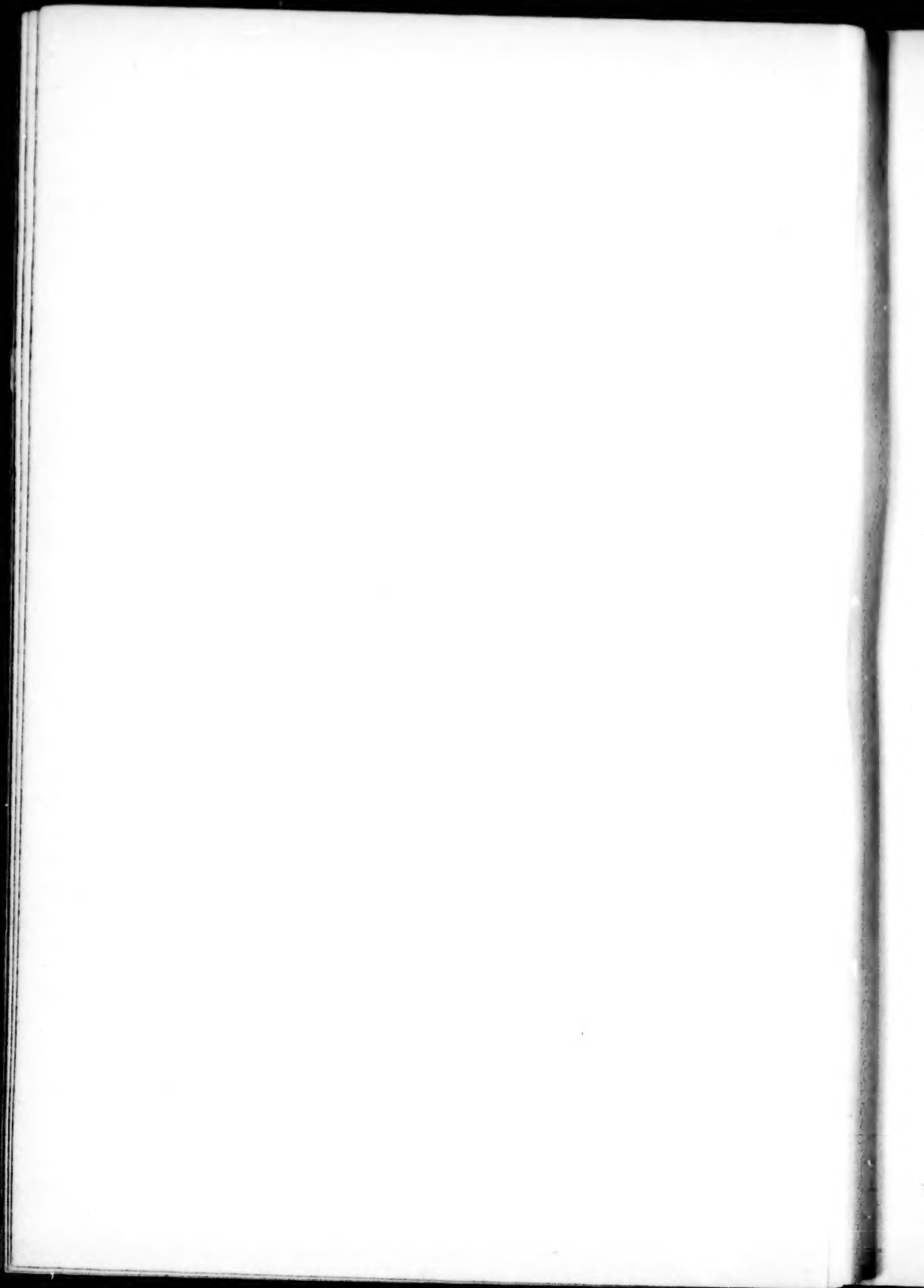
1897

77W
998
N188x
v. 2

AKTIE-BOGTRYKKERIET
(Fonden: Det Mallingske Bogtrykkeri.)

INDHOLD.

	Side.
I. Et mislykket opbrud. Rejsedrustning	1
II. Mod nord	29
III. På hjemvei	58
IV. Slit	76
V. Råker og tålmod	111
VI. I Længselens Leir	149
VII. Land i sigte!	175
VIII. Langs landet	194
IX. Vi lager os til for vinteren	234
X. I vinterhi	264
XI. Vår og sol	294
XII. Reisen sydover	315
XIII. Et møde	342
XIV. Hjem	368
Beretning om «Fram»s drift efter 14de mars 1895.	
Af Otto Sverdrup	389
I. Fra 15de mars til 22de juni 1895	391
II. Fra 22de juni til 15de august 1895	420
III. Fra 15de august til 31te december 1895	442
IV. Fra 1ste januar til 17de mai 1896	460
V. Fra 17de mai til 21de august 1896	476
Slut. Af Fridtjof Nansen	503

ILLUSTRATIONER.

Helsidesillustrationer.

	Side
Fridtjof Nansen. Fotogravure. Af Joh. Nordhagen efter fotografi tat før afreisen fra «Fram». Frontillustration.	1
Framkarene, som Nansen og Johansen forlod dem. Fotografi	20
Afreisen fra «Fram». Fotografi	48
Nordover. Af H. Egedius	55
Is, is, is til horisonten! Af E. Werenskiold	58
Vor nordligste leirplads. 86° 13' 36". Af L. Jorde efter fotografi	76
I ujevn is. Fotografi.	148
Råk i isen om sommeren. Fotografi	174
Skrukoss. En god udsigtsplads. Fotografi	184
«Nu får De nok skynde Dem —» Af H. Egedius	207
Vor første teltplads på bar mark. Houens Ø. Fotografi	240
«Langsomt gnog vi os mod land.» Af O. Sinding	284
Vinterhytten. Af Lars Jorde efter fotografi	315
Mod syden! Nansen og Johansen på hjemveien mai 1896. Fotografi tat af Jackson ved Kap Flora	350
Nansen foran Jacksons hytte. Fotografi	350
Johansen foran Jacksons hytte. Fotografi	397
Nansen og Johansen bryder op. Fotografi	398
Udsigt over isen fra «Storkosset». Depot i forgrunden. Fotografi	400
«Fram» graves ud af isen. Fotografi	404
Opskrud is nær «Fram». Fotografi	418
Et 17de mai-optog på høie bredder. Fotografi	436
Verksted på «Fram»s agterdæk. Fotografi	476
«Fram» i isen. Sommer. Fotografi	

ILLUSTRATIONER.

Tekstillustrationer.

	Side.
På «Fram»s agterdæk ved vintertid. Fotografi	4
Opbrud fra leiren med kameraterne. Fotografi	7
«Baro», skønheden blandt hundene. Fotografi	10
Kogeapparatet	19
Over skrugar: «Hold igjen!» Af H. Egedius ved hjælp af fotografi	32
Natterast. Af H. Egedius efter fotografi	40
Ventende på vei. Af H. Egedius efter fotografi	44
Foran for at finde vei. Fotografi	45
Over tålelig jevn is. Af A. Eiebakke ved hjælp af fotografi	61
En rækvedstok. Johansen skjærer forhogstaverne vore i den. Af H. Egedius efter fotografi	68
Over skrugar. Af A. Eiebakke ved hjælp af fotografi . . .	71
Råk i isen. Fotografi	80
I ujevn nybrudt is. Af H. Egedius efter fotografi	96
Udbring af kajakene. Soveposen på tørk. Af H. Egedius efter fotografi	118
Et stærknet hav. Fotografi	128
Ulændt is. Af Aug. Eiebakke efter fotografi	143
Over en klare. Af H. Egedius ved hjælp af fotografi . . .	152
Johansen sidder i soveposen og mønstrer provianten. Foto- grafi	170
Slit mod land. Af H. Egedius efter fotografi	182
«Endelig stod jeg ved iskanten.» Af Lars Jorde efter fotografi	189
Johansen's hund «Suggen». Fotografi	190
Min hund «Kaifas». Fotografi	191
«Kaifas»'s sidste vandring. Af H. Egedius efter fotografi .	192
Brævvæggen på det første land. Eva's Ø. Fotografi . . .	193
En vakker gjæst. Fotografi	202
I vore enkelt-kajaker. Fotografi tat af Jackson ved Kap Flora	203
Landtoning. Franz Josefs Land set fra nordøst den 13de august 1895. Skisse	204
Isfjeld. Fotografi	206
Kart over Franz Josefs Land. Af Julius Payer	209
«En af de skønneste pletter jeg nogensinde har set.» Foto- grafi	210
Nordskrånten af Torup's Ø. Fotografi	212
Udsigt nordefter fra Kap Felder. Fotografi	214
Leirplads ud for Brøgger's Forbjerg. Fotografi	215
Seilas den 25de august 1895. Af Otto Sinding ved hjælp af fotografi	225
Vor teltplads den 25de—26de august 1895. Fotografi . . .	227

ILLUSTRATIONER.

	Side.
Foran hulen. Fotografi	248
Johansen, tvilrâdig om enten han skal skyde eller ikke. Fotografi	254
«Imens kogte vandet udenfor.» Fotografi	255
«Med ett stak det svære hodet atter op ved iskanten.» Fotografi	256
På hjørnejagt. Af H. Egedius efter fotografi	270
Et blad af dagbogen. Oktober 1895. Fotografi	273
I vinterhytten. Af H. Egedius efter fotografi	282
«Jeg så ham lægge til kindet.» Af H. Egedius ved hjælp af fotografi	296
Ved vinterhytten. Fotografi	300
På isen udfor vinterhytten. Fotografi	307
Ud for Kap M'Clintock. Af Aug. Eiebakke efter fotografi	318
Hvalros. Fotografi	320
« — de letted lidt på sig da jeg stak dem med pigkjeppen i snuten — .» Fotografi	322
Seilas over isen ud for Kap Richthofen. Af Aug. Eiebakke efter fotografi	327
Seilas langs iskanten. Fotografi	332
«Jeg fik på den måden kvælvat mig oppå.» Af A. Bloch	335
«Jeg rammed til dyret i skallen med âren.» Af H. Egedius	340
«How do you do?» Fotografi	346
Elmwood, Jackson's station på Kap Flora. Fotografi	350
Johansen efter forvandlingen. Fotografi	353
Såret bjørn den 24de juni 1896. Af Lars Jorde efter fotografi	355
En sommergjæst. Fotografi	356
Jackson foran Elmwood. Fotografi	358
Dr. Koettlitz ved Castle-rock. En forvitret basaltblok ved Kap Flora. Fotografi	361
Krykkje på rede. Fotografi	363
Jackson ved et isfjeld ud for Kap Flora. Fotografi	466
Kap Flora. Det sidste farvel. Fotografi	371
På «Windward»s kommandobro. Fotografi	373
Ankomst til Hammerfest. «Otaria». Fotografi	380
Silhouet	386
Pettersen og Blessing på et iskoss nær «Fram». Fotografi	404
Eiendommelig lagdelt is. Fotografi	409
Adolf Juell. Fotografi	416
Sverdrup under «hårkonsten». Fotografi	417
Råker nær «Fram» sankthans-kvelden 1895. Af Lars Jorde efter fotografi	421
Lars Pettersen. Fotografi	423
Opsprukken is om «Fram» i juli 1895. Fotografi	426

ILLUSTRATIONER.

	Side.
«Fram» hævet over isen ved sommersmeltningen. Fotografi	428
Sengen hvori «Fram» havde ligget. Aftryk af skutevæggen.	
Fotografi	430
Sigurd Scott Hansen. Fotografi	431
En solhøide ved sommertid. Fotografi	435
Kjælke-verksted på isen. Fotografi	437
Rensning af accumulator-batteriet før det staves bort. Foto-	
grafi	440
Henrik Greve Blessing. Fotografi	447
Bernt Bentsen. Fotografi	450
Scott Hansens observatorium. Fotografi	455
Det meteorologiske observatorium. Fotografi	465
En lystig fotograf. Fotografi	474
Anton Amundsen. Fotografi.	479
Planteforsteninger fra Kap Flora	520

(Efter fotografi.)

Mogstad.

Blessing. Johansen. Scott Hansen. Amundsen. Bentsen. Svendrup.
Juell. Nordahl. Hendriksen. Jacobsen.
Pettersen.

Frankarene, som Nansen og Johansen forlod dem.

I.

ET MISLYKKET OPBRUD.
REISEUDRUSTNING.

Tirsdag den 26de februar. Endelig kom da dagen, den store dag, da færden skulde begynde. Uger er gåt med ihærdigt arbeide for at få alt færdigt. Den 20de skulde vi ha reist; men dag efter dag blev det udsat; altid var det noget som endnu måtte gjøres, eller gjøres bedre. Hodet fuldt nat og dag, med alt som skulde til og ikke skulde glemmes. Å denne uafsladelige åndsspænding, som ikke gir et minuts hvile, da en kan lægge ansvaret fra sig, la tankerne fare og drømmene råde. Nerverne spændt fra en vågner om morgenen til øinene lukker sig sent på nat. Å hvor jeg kjender denne tilstand fra hver gang jeg skulde afsted og tilbageveien afskjæres — og aldrig har det vel skullet ske fuldstændigere end nu. De sidste nætter er jeg ikke kommet til køis før halv fire eller halv fem på morgensiden. Det var jo ikke bare det vi skulde ha med os som måtte tas vare på. Men skibet skal forlades, kommandoen og ansvaret lægges i en andens hånd, der skal sørges for at ingenting blir glemt af det som de tilbageværende

burde sættes ind i — de videnskabelige observationer skal jo fortsættes som de er ført hidtil, iagttagelser af alle slags skal gøres, osv. osv.»

Så kom den sidste kveld vi skulde tilbringe om bord i «Fram». Vi samledes til afskedslag. På en underlig vemodig måde blandede minderne om alt vi havde oplevet sammen her om bord sig med håbet og troen på hvad fremtiden vilde bringe. Jeg sad oppe til lang, på morgenkanten den nat; breve og hilsener skulde jo sendes til dem der hjemme, om det uforudseede skulde indtræffe. Noget af det sidste var at skrive en instruks til Sverdrup, hvori jeg overgav ham kommandoen over ekspeditionen¹⁾.

«Nu endelig skulde hjernen få hvile, og benenes og armenes arbejde begynde. Alt blev gjort i stand til afreisen imorges. Fem af de andre, Sverdrup, Hansen, Blessing, Hendriksen, og Mogstad skulde følge os på vei og vilde ta med en kjælke og et telt. De fire kjælkerne blev surret, hundene spændt for, en lunch med en flaske maltekstrakt til mands blev indtat på faldrebet, og det sidste hjertelige farvel sagt til dem som skulde bli igjen. Så bar det afsted gennem snefoket. Selv gik jeg i spidsen, med «Kvik» som ledhund for den første kjælke, og så fulgte kjælke efter kjælke under rop, piskeslag, og hundehyl. I det samme lød salutten oppe fra agterdækket, skud på skud, ud i det rykende snefok. Kjælkerne ség tungt forover; det gik småt i modbakkerne, og stansed helt hvor kneiken blev for stor — folk måtte til for at hjælpe, én mand alene greide dem ikke;

¹⁾ Findes i Sverdrups beretning om «Fram»s drift fra 14de mars 1895, i slutningen af dette bind.

men over sletterne før det afsted som en vind, og skiløberen havde vanskeligt nok for at holde følge. Jeg måtte strække ud som bedst jeg kunde for ikke at få linen om benene når de kom efter mig. — Dér svinger en mand med staven langt agterud. Det er Mogstad, som kommer farende og roper at tre fløitstokker¹⁾ var kjørt af på en kjælke. Med sin tunge last var kjælken seget frena over et isstykke som stak op, det traf fløitstokkene og slog dem tvers af alle tre efter hverandre; en eller et par fjetrer²⁾ var også sprængt. Der var ikke andet for end at vende tilbage til skuten for at få det bødt og kjælkerne gjort sterkere. Sligt må helst ikke hænde om igjen. Under hjemturen ség en kjælke mod en anden, og et rør i buen sprang. Buerne må altså også gjøres sterkere.³⁾ Kjælkerne er på ny blit læsset af og bragt om bord, for at dette kan gjøres, og her sidder vi altså i kveld med. Jeg er ellers glad for at dette hændte nu; det vilde været værre at få en slig erfaring om et par dage. Nu vil jeg ta seks kjælker istedenfor fire, så lasten på hver kan bli mindre, og de kan bli lettere at løfte over ujevnhederne. Dernæst lar jeg lægge et bredt bord langs kjælken på undersiden af fløitstokkene, for at beskytte dem mod opstående isspidser. En sparer mest tid ved at sligt gjøres forsvarlig før en drar afsted, så vi kommer knapt herfra før i overmorgen. Det var underligt at

¹⁾ Fløitstokker kaldes tverstokkene på kjælken, som forbinder fjetrerne (de oprette støtter på meiene) med hverandre.

²⁾ Kjælkemeiene var foran forbundet ved en bue, sammensurret af tre eller fire stykker spanskrør; det er i denne bue træklinerne er fæstet.

komme om bord igjen efter at ha sagt farvel til alt her, som jeg mente, for sidste gang. Da jeg kom op på agterdækket, lå kanonerne der i sneen efter afskeds-salutten, den ene veltet helt på ryggen, den anden hadde hoppet langt agterover. Fra mesantoppen vifted endnu flaget rødt i rødt i snefoket.»

Hansen.

Hendriksen.

På «Fram»s agterdæk ved vintertid.

Fotografi oktober 1894.

«Jeg er i en underlig seiersglad stemning; kjælerne så ud til at glide bra, endda der var hundred kilo last mer end oprindelig påtænkt (alt i alt omkring 1100 kilo), og alt synes at føie sig. Vi blir nødt til at vente et par dage; men så får vi sydøstlig vind i hele dag, og det bærer sikkert fort nordover

med os lige fuldt nu. Igår var vi på 83° 47', idag er vi vel på over 50'.»

Endelig torsdag den 28de februar bar det da afsted igjen med seks kjælker. Sverdrup, Hansen, Blessing, Hendriksen, og Møgstad fulgte os på vei. Det første stykket var også de fleste af de andre med. Det viste sig snart at hundene ikke drog så godt som jeg hadde ventet, og jeg indså at med den last vilde det gå for sent. Vi var derfor ikke kommet langt fra skuten før jeg bestemte mig til at lægge igjen en del af vore sækker med hundeproviand, — de blev senere bragt om bord af de gjenværende. Da vi klokken 4 om eftermiddagen stansed, viste vort distancehjul¹⁾ at vi var kommet omtrent 6000 m. frem. Vi hadde en hyggelig kveld i teltet sammen med kameraterne, som skulde vende hjem næste dag. Til min overraskelse blev der laget en punsjebolle, og skåltaler blev holdt, for dem som drog og for dem som blev igjen. Først klokken 11 om natten krøb vi i vore poser.

Om bord var der stor illumination om kvelden til vor ære. På stortoppen var buelampen ophængt, og det elektriske lys strålte vel for første gang udover polarhavets ismasser. Så var der gjort op blus og bål af drevdotter og andet brændbart stof på flere af kossene omkring «Fram», så det hele tog sig prægig ud. Sverdrup hadde ellers git ordre til at der skulde heises elektrisk lys eller lanterne på stortoppen

¹⁾ Dette hjul, eller odometer, var laget om bord lige før afreisen, af mekanismen til en udslitt vindmåler. Hjulet blev bundet efter den sidste kjælke, og angav distancen temmelig nøiagtig.

hver kveld til han og de andre kom tilbage. De kunde ellers miste retningen hvis der blev uveir som sletted sporene ud, og da kunde det bli vanskeligt nok at finde hjem til skuten; men et sligt lys ses langt i natten over disse flader, hvor en bare ved at gå op på et høit koss med lethed kan få en udsigt på mange miles omkreds.

Jeg hadde været ræd for at hundene, om de kom løs, skulde vende tilbage til «Fram», og hadde derfor ladet gjøre to ställiner som der med små mellemrum var fæstet korte kobler til, så alle hundene kunde bindes i disse liner når de blev spændt ud på isen mellem to stokker eller kjælker. Lige fuldt slap imidlertid flere af hundene løs; men merkeligt nok gik de ikke sin vei, de holdt sig til de andre og til os. Der var naturligvis et sørgeligt bikkjeleven omkring teltene den første natten, de forstyrred søvnen for flere af os.

Næste morgen (fredag den 1ste mars) skulde en af kameraterne koge kaffe; men han var uvant med kogeapparatet, og det tog hele tre timer før han fik den færdig. Så hadde vi en koselig frokost sammen, og først klokken halv tolv om formiddagen gav vi os på vei. De fem kamerater fulgte os et par timer, og vendte så om for at nå tilbage til «Fram» samme kveld. «Det var vistnok et freidigt farvel de tog» — sier dagbogen — «men det er altid trist at ta afsked, selv på 84°, og det blinked vel en tåre i et og andet øie.» Det sidste Sverdrup spurte om, som han sad på kjælken foran mig og vi skulde skilles, var om jeg trodde det bar afsted til sydpolen når jeg kom hjem; hvis så var, håbed han jeg

vented til «Fram» kom; og så bad han mig hilse kone og barn.

Så drog da Johansen og jeg videre. Men det gik sent med os to alene om seks kjælker som stansed for alle de kneiker og ujevnheder der var; desuden blev isen styggere også, så at det udover eftermiddagen var vanskeligt at finde frem på grund af mør-

Opbrud fra leiren med kameraterne.

Fotografi den 1ste mars.

ket — dagene var jo korte endnu, og solen ikke over horisonten. Vi slog derfor leir temmelig tidlig.

«Onsdag den 6te mars. Atter sidder vi om bord i «Fram», for at ta fat for tredje gang — men da blir det vel alvor. Lørdag den 2den mars fortsatte vi nordover med vore seks kjælker efter at jeg hadde været en tur i forveien og fundet nogenlunde frem-

komst. Småt gik det; vi måtte gjøre nære på seks vendinger hver, da kjælkerne stansed overalt og måtte hjælpes frem. Jeg så altfor tydelig at på denne vis kom vi ingen vei; der måtte gjøres en forandring, og jeg bestemte mig til at slå leir for at se lidt på isen nordefter og overveie sagen. Da vi hadde koblet hundene, drog jeg afsted; imens skulde Johansen gi hundene mad¹⁾ og sætte op teltet. Jeg hadde ikke gått længe før jeg kom ud på vide vakre sletter igjen, som var lette at færdes over, så for så vidt var alt i orden; men lasten måtte mindskes og kjæketallet indskrænkes. Bedst var det derfor endnu en gang at snu om, for at foreta de fornødne forandringer om bord, og få de kjælker vi kom til at ta med ytterligere styrket, så vi kunde være trygge på at de skulde holde ud. Vi kunde nok gnaget os et stykke nordover slig som det var også, og lasten vilde jo lidt efter lidt letne; men småt og tråt vilde det gå, og før lasten blev rimelig, var kanskje hundene udslitt. Det var lidt koldt for dem at sove nu; mange af dem hørte vi jamre sig mesteparten af natten. Skulde imidlertid lasten mindskes, og reisen altså heregnes på kortere tid, vilde det være bedre at vente med at dra afsted til noget længere ud i måneden, når vi kunde nytte den tid da dagen var lysere og mindre kold, og føret følgerig lettere. Efter endda en nat i teltet — hvor det var slemt nok at komme ind i den stivfrosne pels og ned i posen som også var stivfrossen — besluttet jeg næste morgen (søndag den 3dje mars) at vende tilbage. Jeg spændte dobbelt forspand for

¹⁾ Hundene fik mad én gang i døgnet, hver kveld efter endt dagsmarsj.

en af kjælkerne, og nu bar det over skrugarer og isstykker og alle de ujevnheder som fandtes, hjemover til «Fram», så jeg havde min fulde hyre med at følge. På et par timer var jeg fremme den samme veien som vi hadde brukt tre dage om på udreisen. Fordelen ved en lettere last var altfor iøinefaldende.»

«Som jeg nærmed mig «Fram», fikk jeg til min forbauselse se den øverste rand af solen over isen i syd. Jeg hadde ikke ventet den endnu; det var refractionen ved den lave temperatur som gjorde den synlig så tidlig. Det første jeg fikk høre da folk kom mig i møte fra skuten, var at Hansen forrige eftermiddag hadde tat en observation som gav $84^{\circ} 4'$ n. br.»

«Det var unegtelig behageligt endnu en gang at strække sine lemmer på sofaen i «Fram»s salon, at drikke sig utørst på deilig lime-juice med sukker, og så spise en civilisert middag igjen. Om eftermiddagen reiste Hansen og Nordahl tilbage til Johansen med mit hundespand; de vilde holde ham med selskab om natten. Efter at jeg hadde forladt ham, skulde han begynde tilbagefærden som han bedst kunde, indtil jeg kom med flere folk for at hjelpe ham. Hundene gjorde ikke veien lang med de to; på én time og tyve minutter var de fremme ved Johansens telt. Om kvelden holdt da disse tre, ligesom vi om bord, stor dobbeltfest for solen og 84 -graden.»

«Næste morgen drog tre af os afsted for at hente kjælkerne. Nu da det bar mod skuten, trak hundene betydelig bedre end før, og på kort tid hadde vi nådd skuten hvis det ikke hadde været for en lang råk som vi ingen ende kunde finde på. Til slut lod vi kjælkerne bli igjen, krabbed over med hundene på

en del løse isstykker, og gik om bord. Igår gjorde vi to forsøg på at hente kjælkerne hid; men det havde tydeligvis været bevægelse i råken, nyisen var så tynd at vi ikke turde trøste den. Idag har vi endelig fåt dem om bord, og nu skal vi, forhåbentlig for sidste gang, stille os i stand til reisen. Jeg vil nu beregne den på kortest mulige tid, ha lette kjælker og fare

«Baro», skønheden blandt hundene.

Fotografi den 16de oktober 1894.

så raskt som ben og ski vil bære os. Møder vi ikke for mange skrugarer og råker, skal det knapt gå dårligere for det.»

«Jeg har veid alle hundene og tror vi, ved at fø dem på hverandre, skal holde det gående i henved 50 dage; når jeg så dertil tar hundeproviand for omkring 30 dage, skulde vi altså kunne fare med hun-

der i 80 dage, og på den tid synes jeg noget må kunne nås. Så har vi proviant for 100 dage til os selv. Dette skulde tilsammen bli omkring 220 kilo på hver kjælke når vi tar tre, og det måtte kunne klare sig godt med et forspand af ni hunder foran hver.»

Og så var det da igjen en travl tid, med nye forberedelser og nye forbedringer. Imidlertid kom isen i lidt bevægelse, den sprak og slog råker på forskjellige kanter. Den 8de mars sier jeg: «Sprækken som hadde dannet sig over storflaket om styrbord mens vi var borte, åbned sig igår til en bred råk, som vi kan se strækker sig med nyfrossen is mod horisonten både nordefter og sydefter. Det er snurrigt som den petroleumsbåden er udsat hvor den så farer. Denne sprækken danned sig midt under den, så den hang med agterenden udover vandet da de kom til den om morgenen. Nu har vi bestemt os til at hakke den op og nytte almebordene i den til kjælkemeier. Det blir vel dens endeligt.»

«Onsdag den 13de mars. 84° n. br., 101° 55' ø. l. Dagene er gåt med at ruste sig ud på ny. Nu er alt i orden. Tre kjælker står færdigsurret der ude på isen. De er forsterket på alle måder, med jernbukker mellem fløitstokkene og fjetrerne; fløitstokkene er forsvaret styrket med ekstra askestykker som er surret til oversiden af dem, og på undersiden er de beskyttet af langsgående bord. I eftermiddag prøvde vi hundene og den nye kjækelast; det gik som ingenting, og nu drar vi afsted for sidste gang, med godt mod og med solen oppe, i forvisningen om at vi går mod stadig lysere tider.»

«I kveld har her været stor afskedsfest igjen, med mange hjertelige taler, og i morgen tidlig bryder vi op snarest ske kan, bare ikke natterangelen vil sinke os lidt. Jeg har i kveld gjort nogen tilføielser i en efterskrift til Sverdrups instruks¹⁾.»

Før vi nu for alvor forlader «Fram», bør jeg kanske kortelig gjøre rede for den udrustning som vi endelig blev stående ved, som mest hensigtsmæssig for os.

Jeg har tidligere omtalt de to kajaker²⁾ som blev arbeidet i vinterens løb og som vi trængte, både når vi nådde ud af isen i åben sjø, og for råker og klarer under isfærden. Fra først af hadde jeg tænkt på istedenfor færdige båder bare at ha et båd-træk af seildug, som jeg vilde spile ud ved hjælp af kjælkerne; det hele slig at man i en fart hadde fåt sig en farkost fuldt brugbar til at sætte over råker og kortere sjøstykker med. Men jeg forlod denne tanke og blev stående ved kajaken, en farkost jeg var fortrolig med, og som jeg vidste vilde yde værdifuld hjælp i flere henseender. Om man også på den første vis kunde indrette sig så at man fik en båd i stand på nogenlunde kort tid, så vilde det dog ikke gå så fort som at sætte færdige kajaker på vandet. Dertil kom at det nødvendigvis måtte bli en tungrod farkost, og hvor det gjaldt længere strækninger i åbent vande, slig som langs kysterne af Franz Josefs Land, eller på færden derfra over mod Spitsbergen, vilde det gå sent at kare sig frem i den, og megen

¹⁾ Se i Sverdrups beretning i slutningen af dette bind.

²⁾ De var 3,70 m. lange, 73 cm. brede på midten, Johansens var 30 cm. dyb, min 38 cm.

tid vilde spildes. Et hensyn som kunde veie en del var rigtignok vegten. Men heller ikke den blev af så stor betydning; betrækkets vegt vilde jo ikke bli synderlig forskjellig, og hvad man kunde spare i kajakskeletterne var ikke så betydeligt, når man mindes at et helt skelet ikke veide mere end 8 kilo. Desuden vilde noget spares derved at kajakene var gode at stuve lasten i; uden dem vilde man være nødt til at ha sin proviant og sine greier opbevaret i sterke seildugssække, som jo altid veier noget, mens man nu kunde ta en stor del i lette poser af tyndt tøj og lægge dem ind i kajaken, hvor de vilde ligge godt og trygt, uden at risikere at bli antastet af hundene, eller revet i stykker af skarpe iskanter under farten. Et seildugs træk, som måtte spiles ud og så efter brugen foldes vådt sammen igjen for at lægges på kjælken, vilde dernæst også, i de lave temperaturer vi kom til at færdes i, fryse stivt og nødvendigvis snart bli lækt og ødelagt. Sidst, men ikke mindst, er kajaken med sit tæt tillukkede dæk en ypperlig sjøbåd, som en kan komme frem i under al slags veir, og som også passer udmerket for jagt og fangst. Den båd man kunde skaffe sig på anden vis, vilde vanskelig kunne bli videre tilfredsstillende i så henseende.

Jeg har også nævnt de kjælker vi laged til denne reise. De var af samme sort som dem jeg bygged til Grønlands-færden, noget så nær lig den norske skikjælke¹⁾. Men istedenfor de brede flade meier vi brugte på Grønland, gjorde jeg denne gang meiene

¹⁾ De var 3,6 m. lange, 0,6 m. brede, og underkanten af fløitstokkene var omtrent 12 cm. over sneen.

noget runde under, lig dem man gjerne finder på skikjælkerne i Østerdalen og andre steder¹⁾. Disse runde meier viste sig at være de som gled lettest på det føre vi gennemgående havde, og fordi de gjorde de lange kjælker særlig lette at svinge, var de mere hensigtsmæssige i drivisen, hvor de mange ujevnheder ofte gør det nødvendigt at sno sig frem. Meiene var beslåt med tyndt nysølv, som viste sig meget tjenligt, fordi det stadig holder sig blankt og glat og ikke ruster. Under disse nysølvskodde meier blev det lagt tynde løse undermeier af løn, vel tjærebrædde. Desuden blev kjælkerne forsterket også ellers på forskellige måder, især af hensyn til den tunge last som de skulde føre i begyndelsen. Herved blev de vistnok en del tyngre end jeg fra først af havde tænkt; men til gjengæld havde jeg da også den tilfredsstillelse at de holdt sig brugbare under hele den lange færd; ikke en eneste gang blev vi sinket eller stanset ved at kjælkerne gik i stykker, og dette er knapt hvad der har pleid at være tilfældet på tidligere slædeekspeditioner.

Flere gange har jeg hentydet til klædragten og vore forsøg med den. Skjønt vi var kommet til det resultat at ulveskindsdragterne var for varme at gå i, tog vi dem med på vor første tur, og gik til dels i dem; men vi svatted stadig svært. Da vi efter tre dages fravær vendte tilbage til skuten, var de, ved at opta fugtighed fra kroppen, blit så tunge at vegtforøgelsen i vor udrustning var betragtelig, og de måtte hænge længere tid over ovnen i salonen før

¹⁾ Bredden var omtrent den samme som på vore Grønlands-kjælker: 8,5 cm.

de atter blev tørre. Dertil kom den erfaring at når vi la dem fra os i kulden efter at ha båret dem en stund, frøs de så stive at de var vanskelige at få på igjen. Alt dette gjorde at jeg ikke var særdeles gunstig stemt mod dem, og til slut bestemte jeg mig til at lægge dem igjen og i steden holde mig til uldragterne, som jeg mente fugtigheden vilde dampe igjennem. Johansen fulgte mit eksempel. Vor dragt kom da til at bestå af omtrent følgende: På overkroppen, inderst, to uldskjorter (Jäger-skjorter), udenpå havde jeg en kamelhårs trøie, og ytterst en såkaldt islandsk uldtrøie. I stedet for islændingen hadde Johansen hvad vi om bord kaldte en «anorak», af tykt vadmél, med hætte til at slå over hodet, på eskimovis. På benene hadde vi uldunderbukser og knæbukser af vadmél, med løse vadméslægger. Til at verne os mod vind og snefok hadde vi den omtalte vinddragt, af tyndt tæt bomuldstøi; det var et par vide bukser, og en trøie, til at dra på sig over hodet, forsynet med hætte efter eskimoisk mønster. En vigtig del af beklædningen er fodtøiet. Fremfor at bruge lange strømper foretrak jeg løse strømpelægger, og på fødderne små strømpeladder eller sokker, som er lette at få tørret inde på brystet mens en sover om natten. Skal en færdes i sne ved lav temperatur — på eller uden ski — er finsko ubetinget det bedste fodnlag af alt jeg har prøvd, men de må være gjort af skindet på bagbenene af okserenen¹⁾. De er varme, er sterke, holder sig stadig myge, og er lette at ta af og på. Men de kræver omhyggeligt stel, hvis de ikke snart skal ødelægges, og en må søge at tørre dem,

¹⁾ De såkaldte skaller duger ikke, de slites straks ud.

så godt en kan, hver gang en sover. Er det solskin og god tørk ude, lønner det sig bedst at hænge dem op på et par skistaver, eller noget sligt, i vinden udenfor teltet, helst vrængt, med hårene ind, så selve skindet kan tørke fort. Gjør en ikke det, vil de snart begynde at slippe hår. I sterk kulde, som vi havde den første del af vor færd, går det ikke at tørre dem på den vis, og da er den eneste råd at la dem tørke på fødderne om natten: først skrabbe og børste hårsiden godt ren for sne og væde, så vrænge dem med hårsiden ind, fylde dem med tørt sennegræs, om man har noget sligt, stikke fødderne bare ind, og krabbe i soveposen med det hele¹⁾. For den tid da det blev mildere i veiret og sneen blev våd, tog vi lærkomager, gjort af råbarkete oksehuder, med kobbeskindssåler. Omhyggelig indbagt i tjære og talg, er de et ypperligt vandtæt og sterkt fodtøi. Inde i finskoene brugte vi i begyndelsen sennegræs, som vi havde en del af, og som er ypperligt til denne brug. Fylder en skoene dermed og stikker på finnevis de bare fødder nedi, holder de sig tørre og varme; græsset suger al fugtighed til sig. Tar en så om kvelden det våde sennegræs ud af skoene, karer det godt ud, så det ikke klæber sammen, og ligger med det på brystet eller i bukselårene om natten, så er det på lag tørt om morgenen, og en kan igjen stappe det i skoene. Lidt efter lidt bruges det imidlertid op, og skal en ha nok til en lang færd, må en føre en god del med sig. Vi hadde ellers også med os ladder, laget af saueuld og menneskehår, og de var både

¹⁾ Sml. forøvrigt min beskrivelse af finsko i «På ski over Grønland» s. 51 flg.

varme og sterke. Dernæst hadde vi fœdkluter af vadmæl. Dem brugte vi, især jeg, på den sidste del af fæerden. De er gode at gå i og lette at tørre om natten; en kan bre dem ud inde på brystet eller lårene. På hænderne hadde vi svære våtter af ulveskind og almindelige uldvåtter, som også måtte ligge på tørk inde på kroppen mens vi sov. I det hele er den stakkars kroppen jo den eneste varmekilde en har til sligt, og den blev også udnyttet mest muligt — vi lå stadig med fugtige omslag om natten, for at kunne ha det lidt mindre vondt om dagen. På hodet bar vi gjerne en filthat, som skyggede over øinene for det sterke lys, og ikke var så let at trænge igjennem for vinden som almindelige uldplag. Udenpå hadde vi gjerne en eller to uldhætter. På den måden kunde vi regulere det, så det blev passelig varmt på hodet, og det er en ikke uvigtig ting.

Fra først af hadde det været min mening at benytte lette soveposer af renkalveskind, en for hver mand. Da det imidlertid viste sig at de gav utilstrækkelig varme, tog jeg, ligesom på Grønlandsfæerden, en fælles-pose af voksne renskind; en slig er betydelig lunere, fordi sovekameraterne varmer hverandre. Desuden er en pose for to mand ikke lidet lettere end to enkeltmands-poser. Der har været gjort den indvending at ens nattero skulde bli forstyrret i en fællespose ved kameratens bevægelser, men det var neppe vor erfaring.

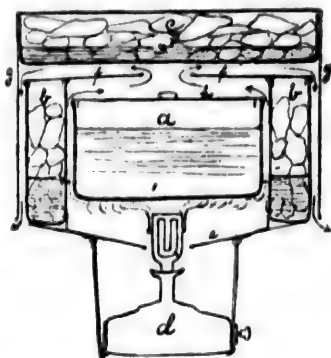
Noget som efter min mening ikke bør savnes ved en slædefærd, er et telt. Selv om det er tyndt og let, gir det deltagerne så meget vern og hygge at det rigelig opveier den lille øgning det volder i ud-

rustningens vegt. De telte jeg havde ladet gjøre til ekspeditionen, bestod af råsilke og var meget lette. De var firkantede, løb op i en spids, og blev sat op bare ved hjælp af en teltstok i midten, på samme vis som vor armés firemands-telte. De fleste var forsynet med gulv af nogenlunde tæt bomuldsdug. Første gang vi drog afsted havde vi et sligt med os; det kunde rumme fire mand, og veide 3,25 kilo. At teltet har gulv har sine fordele, det er hurtigt at sætte op, og tæt for vinden, helt sammensyd som det er på alle kanter med undtagelse af den lille dørsplitten som man kryber ind igjennem. Men det har den ulempe at en vanskelig undgår stadig at dra med sig sne ind på gulvet; desuden blir gulvet fugtigt ved at trække i sig vand fra sneen under, som smelter mens en ligger. På den måde holder teltet sig stadig en god del tyngre end opgit. Jeg bestemte mig derfor nu til at lægge dette telt igjen og heller ta et andet omtrent af samme størrelse, og af samme stof, men uden gulv. Det var lidt senere at reise, men forskjellen var ikke stor. Kanterne var til at sætte fast i sneen med små træplugger, og når en så kastede lidt sne op omkring væggen med en skuffe, blev det hele tæt for vind og træk. Reise det gjorde man ved at krybe ind under — igjennem dørsplitten — og stikke en skistav op under midten. Teltet veide, med seksten plugger og alt, 1,4 kilo. Det holdt ud hele færden, lige til om høsten, og var altid et kjært tilflugtssted.

Vort kogeapparat havde den fordel at udnytte varmen af brændselet til det ytterste; desuden var det i stand til på samme tid, og forholdsvis kort tid, både at koge vor mad og at smelte rigeligt med

drikkevand, så vi morgen og kveld kunde få drikke så meget som vi bare lysted. Det bestod af et kokekar og to kar til at smelte is eller sne i, og var indrettet slig: Kokekarret, med lampen under, stod inde i et ringformet kar. Fra lampen måtte de hede forbrændingsprodukter stige op i rummet mellem kokekarret og ringkarret. Over ringkarret var et tætslutende låg med et hul i midten, som den hede luft måtte igjennem for at komme videre; derfra nådde den opunder bunden af et fladt smeltekar, som stod ovenover, for så at tvinges ned igjen på udsiden af ringkarret ved hjælp af en mantel, eller hætte, som omgav det hele. Her afgav den sin sidste rest af varme til yttersiden af ringkarret, og undveg så endelig, omtrent helt afkjølet, ved mantelens underkant.

Til ophedningen brugte vi den svenske petroleumslampe «Primus», hvori petroleummen ved ophedning forvandles til gas før den antændes. Lampen gir en sjelden fuldstændig forbrænding med sterk hede. Talrige forsøg udført af professor *Torup* på hans laboratorium, havde vist at kogeapparatet under almindelige omstændigheder udnyttet 90—93 % af den varme som den brugte petroleum teoretisk var i stand

Kogeapparatet.

a kokekar. *b* ringformet smeltekar. *c* øvre smeltekar. *d* lampe («Primus»). *e* løs bund med midttåbning for lampen. *f* låg med hul i midten. *g* ytre mantel eller hætte. Pilene angir forbrændingsprodukternes gang.

til at udvikle. Et bedre resultat tror jeg det er vanskeligt at opnå. Karrene i dette apparat var gjort af nysølv, mens låg, ytterhætte, o. s. v. var af aluminium. Med to blikkopper, to bliksker, og en blikøse veiede det 4,0 kilo; lampen, «Primus», veiede 0,8 kilo. Det ytre ringkar og det øverste flade kar fyldtes med is til drikkevand, og da fik vi så meget at der som regel var langt mer end vi trængte for at tilfredsstille vor tørst.

Til brændsel valgte jeg denne gang petroleum (snowflake). Spiritus, som jo almindelig har været anvendt på slædereiser, har vistnok flere fordele, især den at den er let at brænde. Men en for mig afgjørende ulempe er at den langtfra udvikler så meget varme i forhold til sin vegt som petroleum, når denne forbrænder så fuldstændig som i vor lampe. Da jeg var ræd for at petroleum kunde fryse, tænkte jeg også på at ta noget gasolje, men opgav det fordi den er så flygtig at det er vanskeligt at holde på den; desuden er den meget ildsfarlig. Vi fik heller ikke nogensomhelst ulempe med vor snowflake på grund af kulden. Vi havde henimod 20 liter med os; de varte i 120 dage. Vi kogte i den tid både morgen og kveld, og fik desuden smeltet rigelig is til drikkevand.

Af ski førte vi adskillige par med os, da en måtte være forberedt på at brække nogen i den ulændte drivis; desuden kunde det bli slitt adskilligt på dem udover sommeren når sneen blev våd og kornet. De vi havde var særlig glatte og seige, for det meste af løn, dels også bjerk og hickory, og alle godt indbagt med tjære, stearin, og talg. Denne indbagning blev

gjort over ilden i smidjen, der, som nævnt, var bygget af is og sne.

Da vi gjorde regning på delvis at måtte leve af jagt, måtte vi ha skydevåben. Først og fremst naturligvis rifle. Men da vi kanske kunde komme til at færdes over strækninger hvor det var mindre let at finde større vildt, mens en derimod ofte kunde få se fugl, holdt jeg det for heldigt at ha haglbørse med også. Jeg tog derfor de samme våben som på Grønlands-færden. Det var to dobbeltløb (büchssflinter), med et haglløb (kaliber 20) og et rifleløb (ekspres, caliber 360). Til disse tog vi omtrent 180 riflepatroner og 150 haglpatroner.

Vore instrumenter til stedsbestemmelse og peilinger var: en liden let teodolit, som var særlig konstrueret for øiemedet, og som med kasse veide bare 2 kilo (kassen havde jeg indrettet så den kunde bruges istedenfor stativ), en lommesekestant, en kunstig glashorisont, et let peilkompas af aluminium, et par andre kompasser. Til meteorologiske observationer havde vi et par aneroidbarometre, to minimums-spiritustermometre, og tre kviksølv-svingetermometre. Desuden førte vi også med en god aluminiumskikkert (teleskopkikkert) og et fotografiapparat.

Det vanskeligste men kanske også vigtigste ved en slædeudrustning er at finde en helt ud god og hensigtsmæssig niste. Jeg har allerede i indledningen til denne bog nævnt at det som det først og fremst må gjælde om for at verge sig mod skjørbug og andre lidelser, er at få mad som er sikret mod dekomposition ved omhyggelig tilberedning og sterilisering. Til en slædefærd, hvor der må tas så meget

hensyn til udrustningens vegt, kan der vanskelig bli tale om andre proviantsorter end slige som ved omhyggelig tørring er mindsket mest muligt i vegt. Da kjød og fisk imidlertid ved tørring blir mindre let fordøieligt, er det ikke uvigtigt at la det male til pulver. På denne vis blir det tørrede næringsmiddel så fint fordelt at det lige fuldt med lethed kan optas af organismen. Det var derfor bare i denne form vi førte tørret kjød og fisk med os. Kjødet var af okse, rønskåret muskelkjød som var hurtig tørret i fuldstændig frisk tilstand, derefter malet, og så blandet med en lige stor del oksefedt, på samme vis som man vanlig tilbereder pemmikan. Denne mad har fra langt tilbage i tiden fåt megen anseelse som niste på slædereiser, og med rette; når den er godt tilberedt, således som vor, er den både nærende og sund¹⁾ Man bør bare ikke lite på at den altid er ufarlig; ti hvis den ikke blir tilberedt med stor omhu — hvis f. eks. tørringen er for langsom eller ufuldstændig —, da kan den nok være skadelig for sundheden. En anden madsort som vi satte meget høit, var Waages fiskemel, som er tørret og malet fisk. Det er vel tilberedt og usedvanlig holdbart; når det koges i vand sammen med smør og hvetemel eller tørrede poteter, gir det en god og velsmagende ret. Noget som også kan være af betydning at ta hensyn

¹⁾ En stor del pemmikan hadde jeg også fåt laget af omtrent 50 % kjødpulver og 50 % plantefedt (kokusfedt). Denne viste sig imidlertid mindre heldig og jeg tog derfor lidet med af den på selve slædefærden; selv hundene vilde nødig æde den da de hadde smagt den nogen ganger. Kanske skriver det sig derfra at plantefedt er for tungt fordøieligt, og indeholder syrer som irriterer slimhinderne i maven og svelget.

til ved nisten, er at den kan spises uden at trænge koging. Vistnok fører man brændsel med sig; men det kunde jo tænkes at det ved et eller andet uheld gik tabt, eller at det blev opbrugt, og da vilde man være slemt faren hvis provianten ikke kunde spises lige fuldt. For at kunne spare brændsel er det også vigtigt at maden ikke trænger koging, men kun opvarming. Det mel vi førte med var derfor dampkogt, så det i nødsfald kunde spises som det var, uden videre behandling; ved bare at opvarme det til kogepunktet fik vi en god varm grød. Vi havde også tørrede kogte poteter, ærtesuppe, chokolade, vril-food, o. m. m. Vort brød var dels omhyggelig tørret hvetekjæks, dels aleuronatbrød, som jeg havde ladet bage af hvetemel tilsat med omtrent 30 % aleuronatmel (plantealbumin). En god slump smør (39 kilo) førte vi også med os. Det var blit godt knad om bord, for at få alt overflødigt vand presset ud af det. Der ved opnåede vi både at en del vegt spartes, og at smøret ikke blev så hårdt i kulden. I det hele tillod vor nisteudrustning et madskifte som vistnok er sjældent på slige færder; vi var aldrig plaget af den ensformighed i så henseende som tidligere slædeekspeditioner ofte har lidt under. Vor appetit var altid glubende, og vi syntes at mad umulig kunde smage bedre end vor.

Vort apotek bestod af en liden pose som selvfølgelig kun indeholdt det aller nødvendigste. En del persienneskinner med bind og gipsbandager, for mulig brukne ben og armer; opiumsdråber og afførende piller, for mulige maveonder (som vi dog aldrig blev besværet med); kloroform, for en mulig amputation,

f. eks. på grund af frysning; et par små glas kokainopløsning for sneblindhed (også ubenyttet); tanddråber, karbolsyre, jodoformgaze; desuden et par krumme nåler og en vindsel silke, til gjensying af sår; en skalpel og to arteriepincetter (for amputation), og et par andre småting. Heldigvis blev apoteket lidet brugt, undtagen for så vidt som bindene og bandagerne den følgende vinter viste sig ganske hensigtsmæssige som væger i vore tranlamper. Endda bedre i så måde var Nicolaysens plaster, hvorefter vi havde tat en del med for muligt brud af kravebenet. Voks-laget skrabed vi omhyggelig af, da det viste sig at være et udmerket kit for vore gisne kajaker.

UDRUSTNINGSLISTE.

Kjælke nr. 1 (med Nansens kajak):

Kajak	18,7	kg.
Pumpe (til at lønse kajaken i tilfælde af lækage) . . .	0,5	»
Kjælkeseil	0,7	»
1 øks og 1 berghammer	0,6	»
Børse med futorial	3,3	»
2 små stokker til kogeapparatet	0,4	»
Teodolit med kasse	2,2	»
3 reserve fløitstokker	0,9	»
Nogen træstykker	0,3	»
Harpunline	0,24	»
Skindlægger	0,55	»
5 nøster snøre	1,17	»
Kogeapparat med 2 kopper, øse, og 2 skeer	4,0	»
Petroleumslampe («Primus»)	0,8	»
Lommeflaske af ebonit	0,17	»
Sæk med forskellige klæsplag	4,0	»
Uldtæppe	2,0	»
Uldtrøje	1,15	»
1 par flnsko med sennegræs i	1,4	»
Hætte over hullet i kajaken	0,2	»
1 par komager	0,95	»

2 par kajakvanter og 1 harpunspids med line	0,6	kg.
1 vandtæt kajakpels af sælskind	1,4	"
Pose med værktøj	1,2	"
Sypose med sygreier, seilhandske, seilnåler, og en del andet småtteri	1,2	"
3 norske flag	0,1	"
Apotek	2,25	"
Fotografiapparat	2,1	"
1 kasset dertil, og 1 blikboks med fotografiske filmer	1,75	"
1 trækop	0,08	"
1 taug (til at surre kajaken på kjælken)	0,9	"
Renskindslapper (til at beskytte kajakene mod skam- fling)	1,8	"
Sneskuffe af træ	1,0	"
Skistav med trinse	0,7	"
1 bambusstav	0,45	"
2 askestaver	1,2	"
7 reserve hundesøler og 2 reserve træktaug	1,2	"
1 kveil line	0,18	"
4 bambusrør (til mast og til styrestang for kjælken) .	4,0	"
1 pose brød	2,7	"
1 — tørret mysepulver	1,5	"
1 — sukker	1,0	"
1 — albuminatmel	0,8	"
1 — lime-juice-tabletter	0,73	"
1 — fræne-food-stamina tabletter	1,1	"

Som krabber under kajaken lå dernæst:

2 sækker pemmikan, tilsammen	108,2	kg.
1 sæk leverpostei	42,7	"
Kjælken med forsterkninger, påsurrede reserveski, og staver veide omkr.	35	"

tilsammen omkr. 260 kg.

Kjælke nr. 2. På den førtes i forskellige sterke
seildugssække:

Albuminatmel	6,8	kg.
Hvetemel	7,0	"
Mysepulver	7,7	"
Maismel	4,0	"
Sukker	3,2	"
Vril-food	14,2	"

Australisk pemmikan	5,9	kg.
Chokolade	5,8	»
Havremel	5,0	»
Tørrede tyttebær	0,4	»
2 søkker hvetekjæks, tilsammen	31,5	»
1 søk aleuronat-brød	21,2	»
Special food (blanding af ærtemel, kjødpulver, fedt, o. a.)	29,0	»
Smør	39,0	»
Waages fiskemel	15,5	»
Tørrede poteter	6,9	»
1 renskinds sovepose	9,0	»
2 ställiner med hundekobler til 28 hunder	5,0	»
1 par hickory-ski	5,0	»
Kjælken veier	19,7	»

tilsammen 241,8 kg.

Kjælke nr. 3 (med Johansens kajak):

Kajak	19,8	kg.
2 stykker renskind under kajaken	0,8	»
En forsyning hundesco	0,55	»
1 eskimoisk skyveslæde med seil (beregnet for mulig søljagt på isen)	0,73	»
2 kjækeseil	1,2	»
Pumpe	0,4	»
Åreblader (dannet af spanskrør-ringer, med udspændt seildug i, og beregnet på at surres til stavene).	0,5	»
Børse	3,26	»
Lommeflaske af ebonit	0,17	»
Hov (til at fange krebsdyr i sjøen)	0,15	»
1 par komager	0,9	»
Vandtæt kajakpels af sælskind	1,0	»
Skindlægger	0,21	»
Sæk med forskellige klæsplag omkr.	4,0	»
Uldtæppe	2,0	»
Uldtrøie omkr.	1,0	»
1 par reserve træstykker	0,00	»
2 blikdunker petroleum (omtr. 20 liter)	18,2	»
Flere reserve skibbindinger	0,43	»
Fotografisk løgt m. m.	0,49	»
Kunstig glashorison	0,29	»
Pose med korter og sjøkalender	0,13	»
Lomme-sekstant	0,39	»
2 pakker fyrstikker	0,39	»

1 reserve nysølvplade (til at reparere kjælkebeslagene med)	0,21 kg.
Bek	0,1 »
2 minimumstermometre i etui	0,21 »
3 kviksølvtermometre i etui	0,14 »
1 kompas	0,25 »
1 aluminiumskompass	0,24 »
1 aluminiumskikkert	0,7 »
Sennegræs	0,2 »
Pose med patroner	11,85 »
Skindvæske med reserve skyderekvista, deler til borse-låsene, reservehaner, kuler, krudt, osv.	1,4 »
Skindvæske med en glasflaske, 1 ske, og 5 blyanter	0,30 »
Pose med navigationstabeiler, sjøkalender, karter, osv.	1,1 »
Blikboks med dagbøger, breve, telegrammer, fotografier, observationsjournaler osv. fra «Fram»	1,65 »
1 hætte til at dække hullet i kajakdækket	0,23 »
Hvetekjæks	13,5 »
1 pose kjødpulver-chokolade	8,00 »
1 — supper	3,00 »
1 — kakao	3,35 »
1 — fiskemel	1,70 »
1 — hvetemel	0,90 »
1 — chokolade	2,00 »
1 — havremel	2,00 »
1 — vril-food	2,00 »

Som krabber under kajaken lå:

1 søk havremel	13,2 kg.
1 — pemmikan	52,3 »
1 — leverpostei	50,8 »
Kjælken med forsterkninger og 2 ski veide omkr.	35 »
Distancehjul	1,07 »

tilsammen omkr. 262 kg.

Hertil kan føies en fortegnelse over vore *hunder*:

Kvik	35,7 kg.	Haren	27,9 kg.
Freia	22,7 »	Barnet	17,7 »
Barbara	22,5 »	Sultan	31,0 »
Suggen	28,0 »	Klapperslangen	27,0 »
Flint	27,0 »	Blok	26,8 »
Barrabas	28,0 »	Bjelki	17,3 »
Gulen	27,5 »	Sjøliget	18,0 »

Katta	20,7 kg.	Kvindfolket	26,0 kg.
Narrifas	21,0 ,	Perpetuum	28,6 ,
Livjægeren	17,5 ,	Baro	27,5 ,
Potifar	26,0 ,	Russen	26,5 ,
Storræven	31,8 ,	Kaifas	31,5 ,
Ishjønn	28,0 ,	Ulenka	26,0 ,
Lilleræven	26,7 ,	Pan	29,5 ,

8.
.
.
.
.
.
.
.

Sverdrup.

Nansen.

Hendriksen. Petersen. Mogstad. Amundsen. Johansen. Jacobsen. Scott Hansen. Juell.

Afreisen fra «Fram».

Fotografi den 11de marts 1895.

II.

MOD NORD.

Så endelig, ved middagstid den 14de mars, drog vi da fra «Fram» under dundrende salut. For tredje gang veksledes afskedshilsener og gjensidige ønsker om held og lykke. Nogen af kameraterne fulgte et stykke på vei. Sverdrup vendte snart om for at nå til middagen klokken 1 om bord. Det var på toppen af et koss vi to sa farvel til hinanden. «Fram» lå der bag os. Jeg mindes endnu hvor jeg stod og så efter ham, der han let og ledig fór hjemover på skiene. Det var som jeg ønsked at slå følge, for atter at kunne bænkes i den lune varme salon; jeg vidste for vel at der lå et liv af slit foran mig, og at lang tid skulde gå før en atter kunde spise og hvile sig under et lunt tag; men at den tid skulde bli så lang, som den i virkeligheden blev, hadde vel ingen af os den gangen trod. Vi mente alle nærmest at enten lykkedes færd'en, og vi kom hjem samme år, eller også — lykkedes den ikke.

En stund efter at Sverdrup var gåt måtte også Mogstad vende om. Han hadde tænkt at følge med

til næste dag; men de svære ulveskindsbukserne hans holdt på at rende fulde af svette, så han, og så måtte han jo tilbage til ovnsvarmen om bord for at tørke. Så var det da Hansen, Hendriksen, og Pettersen som drev på og svatted med hver sin bær på ryggen. Det var næsten slemt for dem at følge os når det gik over flad is, så fort før vi; men mødte vi skrugarer, stansed det op, og kjælkerne måtte hjælpes over. På et sted var skrugaren så slem at vi måtte bære kjælkerne et langt stykke. Da vi efter adskilligt slit var kommet på den andre siden, risted Peder tvilrådig på hodet, og så til Johansen at vi kom nok til at møde meget slig styghed og slite nok af vondt, før vi fik spist så meget af lasten at kjælkerne blev lette at fragte over. Nu fulgte en længere strækning med styg is, og Peder blev mer og mer betænkelig for vor fremtid; men ud på kvelden blev det igjen noget jevnere, og vi før hurtigere frem. Da vi stansed klokken 6, viste distancehjulet at vi var kommet vel halvanden mil¹⁾ frem, og det var jo ikke så ilde, til første dagen at være. I teltet, som så vidt kunde rumme alle fem, hadde vi en hyggelig kveld. Pettersen, som var blit anstrengt og svett af turen, gik og sutred og frøs mens hundene blev koblet og fodret og teltet sat op; men nu fandt han tilværelsen betydelig lysere, da han sad der inde i sin varme ulveskindsdragt, med en rygende gryte chokolade foran sig og en stor smørklump i den ene næven og en beskjeit i den andre, og han udbrød: «Nu mår jeg som en prins.» Derefter dvælte han i længere tid ved det løftende i

¹⁾ Her som overalt ellers menes med mil norske sjømil eller geografiske mil (lig 24000 fod).

den tanke, at han altså virkelig befandt sig i et telt midt på polarhavet. Stakkars gut, han hadde tigget så sårt om at få være med på den turen; han vilde være kok for os, sa han, han skulde nok gjøre sig nyttig på mange vis, både som smed og blikkenslager, og så vilde det være så koseligt når vi var tre sammen. Jeg beklagede at jeg ikke kunde ta mer end én kamerat med mig. Han hadde været melankolsk i flere dage af den grund; nu fandt han en trøst i, at han hadde fåt følge os et stykke på veien, og at han virkelig nu var ude som vildmand på dette store øde hav; for det var der ikke så mange som hadde gjort, mente han.

Kameraterne hadde ingen sovepose med sig; i steden lagede de sig en lav og lun liden snehytte, og i sine ulveskindsklær sov de nok så godt der inde om natten. Jeg var tidlig vågen den næste morgen; men da jeg krøb ud af teltet, fandt jeg at der ligevel var én tidligere på benene end jeg, og det var Pettersen; han var blit vækket af kulden, og spaserede frem og tilbage for at få varme i de stivnede lemmer igjen. Nu hadde han forsøgt det også, sa han; ikke hadde han trod, at det skulde gåt an at sove inde i sneen; men det hadde virkelig ikke været så værst, mente han. Han vilde nok ikke rigtig indrømme han hadde frosset, og at det var grunden til at han hadde tørnet ud så tidlig.

Så hadde vi da den sidste hyggelige frokost sammen, kjælkerne blev gjort i stand, hundene blev spændt for, et håndtryk til kameraterne — der blev just ikke vekslet mange ordene — og så bar det ud i ensomheden. Peder ristede vemodig på hodet da vi fór, og

da jeg langt borte vendte mig om, så jeg hans skikkelse på toppen af kosset, han stod endnu og så efter os. Det var vist i triste tanker; måske trodde han det var sidste gang han havde talt med os.

Vi fandt store sletter, og det bar fort frem, længere og længere bort fra kameraterne og ind i

Over skrugar: «Hold igjen!»

Af H. Egedius ved hjælp af fotografi.

det ukjendte, hvor vi to og hundene nu skulde færdes alene i måneder. «Fram»s rig var for længe siden forsvundet bag isranden. Hyppig mødte vi skrugarer og ujevn is, hvor kjælkerne måtte hjælpes og stundom bæres over. Ofte hændte det også at de kantred, og da gav det tunge løft at få dem på ret kjøl

igjen. Nokså udkjørt efter alt dette tunge slit stansed vi endelig klokken 6 om eftermiddagen, og var da kommet $1\frac{1}{4}$ mil frem den dag. Det var jo ikke slige dagsmarsjer som jeg hadde regnet på; men kjælkerne letned jo dag for dag, og så håbed vi isen efter hvert skulde bli bedre at fare over nord-
etter. Dette syntes også en stund at være tilfældet. Søndag den 17de mars sier jeg således i dagbogen: «Isen ser ud til at bli jevnere og penere jo længere vi kommer nord; traf imidlertid igår ved middag en råk, som nødte os til en lang omvei¹⁾. Klokken halv seks om eftermiddagen var vi dog kommet $1\frac{1}{4}$ mil frem, og vel så det. Da vi netop nådde en vakker teltplads, og hundene var trætte, stansed vi. Laveste temperatur i nat var $+ 42,8^{\circ}$ »

De følgende dage hadde vi stadig jevnere is, og dagsmarsjerne var ofte 2 mil og mere end det. Af og til kunde der jo komme uheld som stansed os. Som f. eks. at en dag en skarp ispigg, som stak op, skar hul på en sæk med fiskemel, så al den deilige maden randt ud over isen. Det tog os over en time at få samlet melet op igjen og få skaden bødt. Så røg distancehjulet i stykker, det satte sig i beknip i noget ujevn is, — og så gik nogen timer med til at surre det i stand. Men stadig bar det da nordover. Ofte over store vide sletter, som en syntes måtte

¹⁾ At sætte over råker i kajakene på denne tid da temperaturen var så lav, var af flere grunde ikke rådeligt; ti selv om ikke det var at vandet i dem omtrent altid var dækket af en tykkere eller tyndere isskorpe, så vilde kajakene bli så meget tyngre ved at det vand som kunde trænge ind i dem hvis de ikke var helt tætte, øieblikkelig vilde fryse, og vi hadde da neppe noget middel til at få det ud igjen.

strække sig lige til polen. Stundom også gennem strøg hvor isen var «ualmindelig svær, med høie hauger, så det så ud som et snedækt bakkeland». Det var sikkerlig meget gammel is, som i lang tid må ha drevet i polarhavet, på sin vei fra det sibiriske hav mod Grønlands østkyst, og som år efter år har været udsat for svære skruinger; høie koss og hauger som har dannet sig under skruingerne, er så sommer efter sommer afsmeltet i solstrålerne, for om vinteren atter at dækkes af svære snefonner, så de nu hadde antat former som mer lignet isfjeld end opskrud havis.

Onsdag den 20de mars heder det i dagbogen: «Deiligt veir at føre i, med vakker solnedgang, men noget koldt, især om nätterne i posen (det var $\div 41^{\circ}$ og $\div 42^{\circ}$). Isen ser ud til at bli jevner iø længere vi kommer frem, og på sine steder som at føre over indlandsis. Drar det på slig, skal det gå som en dans det hele.» Den dag misted vi distancehjulet vort; vi merked det først en stund efter, og da jeg ikke vidste hvor langt det kunde bli at gå tilbake, fandt jeg det ikke umagen værd at vende om og lede efter det. Det gjorde at siden kunde vi bare gjætte os til hvor lange dagsmarsjerne var. Vi hadde også et andet uheld den dag. En af hundene, som hed Livjægeren, var blit så dårlig at han ikke kunde trække længer, og vi lod ham gå løs. Det var først langt på dagen vi la merke til at han ikke var med — han var blit liggende igjen på teltpladsen vi brød op fra om morgenen, og jeg måtte stryke tilbake på ski for at hente ham.

«Torsdag den 21de mars. Klokken 9 formiddag $\div 42^{\circ}$, (minimum om natten $\div 44^{\circ}$). Klart, som hver

dag. Strålende vakkert veir, herligt at fare, men noget koldt om nætterne — med kviksølvet slig til stadighed frosset. At lappe flnsko i den temperatur her inde i teltet, mens næsen så søgtelig fryser bort, er heller ikke bare sødt. Men alting er en overgang, sa ræven, han blev flåd, og dagen og lyset og varmen er jo foran os; det går mod en fest.»

«Fredag den 22de mars. Deilig is at komme frem over; det går bedre og bedre. Vide sletter med lidt skruing og skruvl iblandt, men fremkommeligt overalt. Holdt på fra omkring klokken halv tolv om formiddagen til klokken halv ni om kvelden igår, og gjorde da vel vore 3 mil, håber jeg. Vi skulde altså være på 85°. Det eneste ubehagelige nu er kulden, klærne forvandler sig mer og mer til isbrynjer om dagen og våde omslag om nætterne. Uldtæpperne lige så. Soveposerne blir stadig tyngre af fugtigheden, som fryser i hårene. Samme klare uforanderlige veir dag efter dag. Nu længes vi begge efter afveksling, gjerne lidt overskyd med lidt mere mildhed. Temperaturen om natten + 42,7°.»

Ved en observation som jeg tog senere om midt dagen, viste det sig, at vor bredde den dag skulde være 85° 9' n. br.

«Lørdag den 23de mars. På grund af observation, surring af kjælkerne, lapping af sækker, og meget andet sligt, som ikke er så hyggeligt at drive med i den lave temperatur, kom vi først afsted klokken 3 om eftermiddagen igår. Vi holdt på til klokken 9 om kvelden, da vi stansed oppe i noget af den styggeste is vi har set på det sidste. Vi kom dog over flere svære sletter om dagen, så jeg tror vi lige fuldt

nådde et par mil frem. Veiret er det samme strålende solskin; men igår eftermiddag tiltog vinddraget fra nordost, som vi har hat alle disse dagene, og det var temmelig surt. Vi kom over en stor tilfrosset klare igår kveld; det så mest ud som en stor indsø.» Det kunde ikke være så længe siden den klaren var dannet, isen var endnu nok så tynd på den. Det er underligt at slige klarer skal kunne opstå på den tiden af året der oppe.

Fra nu af var det slut med den flade is, som det bare hadde været en lyst at fare over, og vi fik ofte store hindringer at kjæmpe med. Søndag den 24de mars heder det: «Mindre god is. Igår var en slitsom dag. Vi kom vel lidt frem da også; men jeg tør knapt anslå det til mer end halvanden mil. Disse evindelige løft på de tunglastede kjælker er vel skikket til at sætte en arm ryg ud af humør. Nu, det kommer vel bedre tider igjen. Kulden er også følelig, stadig den samme; men igår hadde den fåt en tilsætning af adskillig vind fra nordost. Vi stansed omkring klokken halv ni om kvelden. Det er påtageligt hvorledes hver dag bli længere, og solen går senere ned; om nogen få dage har vi altså midnatssol.»

«Vi slagted «Livjægeren» igår kveld og hadde et surt arbeide med at flå den.» Det var den første hund som blev dræbt, siden kom mange efter. Det var noget af det ubehageligste arbeide vi hadde på turen, ikke mindst nu i begyndelsen, da det var så koldt. Da denne første hund blev oplemmet og servert for de andre, var det mange af dem som heller stod og sulted hele natten end de vilde røre den

maden. Men efter hvert som dagene gik, og de blev mer udslitt, lærte de at sætte pris også på hundekjød, og senere var vi ikke altid så omhyggelige som at flå det slagtede dyr en gang, men lemmed det op med hud og hår.

De følgende dage var isen stundimellem noget bedre; men som oftest var den slem, og vi blev mer og mer slitne af det uafladelige kjåk med at hjælpe hundene, reise kjælkerne hver gang de kantred, og trække eller bære dem over koss og ulænde. Stundom kunde vi være så søvnige om kvelden at øinene lukked sig og vi sovned ind der vi gik. Det hændte at hodet dapped, jeg sov, og vågned ved at jeg stupte forover på skiene. Så stansed vi da, efter at ha søgt os ud en teltplads hvor der bag et koss eller en skrugar var lidt læ for vinden. Mens Johansen tog sig af hundene, gav dem mad osv., faldt det gjerne i min lod at reise teltet, fylde kogeapparatet med is, tænde lampen og få sat det i gang, for snarest at få kveldsmaden i stand. En dag var det gjerne lapskaus, laget af pemmikan og tørrede poteter, en anden dag fiskegratin, laget af fiskemel, hvetemel, og smør, en tredje dag kunde det være ærtesuppe, bøttesuppe, eller linsesuppe, med brød og pemmikan til. Den smagte herlig, al denne maden. Mest i kurs hos Johansen stod gjerne lapskausen, mens jeg var lidt i tvil om ikke fiskegratinen var endnu bedre; efter hvert som tiden led, gik han også over til min mening, og fiskegratinen rangerte høiest af alt.

Så snart Johansen var færdig med hundene, og de forskjellige poser med madvarer for kveldsmad og frokost var bragt ind i teltet, og lige så de to sækkene

med vore private sager¹⁾, blev soveposen breddt ud, teltdøren blev omhyggelig lukket til, og vi krøb ned i posen for at begynde at tine op vore klær. Dette var mindre behageligt. I dages løb samlede nemlig den fugtige uddunstning fra legemet sig lidt efter lidt i vore ytterklær, frøs til is, og gjorde dem til fuldstændige ispansere. Om det havde været muligt at få trukket dem af os, havde de kunnet stå for sig selv; hver gang vi rørte os, knasede det høilydt i dem. De var så hårde og stive at f. eks. ærmene på min trøje under gangen grov dybe sår ind i kødet ved håndledene. På den høire hånd kom det frost i et sligt sår, og det vidde sig daglig ud; jeg søgte at dække det med bandager; men det var først sent på sommeren at det blev nogenlunde helet, og merke efter det vil der vel bli bestandig. Når vi så om kveldene kom i soveposen med disse klær, begyndte isen langsomt at tine, og til dette arbejde gik det med adskillig legemsvarme. Vi trykkede os tæt sammen inde i posen og hiksted og hakked tænder; men det varte vist en time eller halvanden før vi kunde få lidt af den varmen i kroppen vi så sårt længted efter. Nu endelig var klærne blit våde og bøielige, for så på ny at fryse nogen få minutter efter at vi havde tørnet ud af posen om morgenen. Der var ikke tanke om at få tørk på dem under færden, så længe kulden varte, da det stadig ophobede sig mer og mer fugtighed fra legemet i dem. Det skulde ikke gjøre det bedre, at

¹⁾ I disse sækker havde vi hver sit ombytte af uldundertøi (skjorte og underbukser), desuden uldvåtter, fingervanter, en filthæt, fodkluter, snebriller, slør, dagbøger, og forskjellig andet. Vi brugte sækkene som hodepuder om natten.

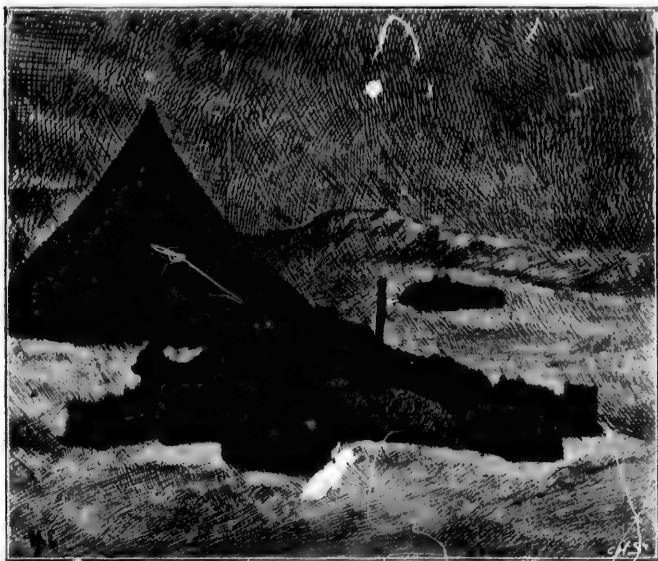
vi måtte tørke våttene vore og det våde fodtøiet — ladder, sennegræs, eller hvad det var — inde på brystet, eller inde i bukselårene, hver nat mens vi sov. Det var som at ligge med våde omslag bestandig, og det var ikke videre morsomt at putte dem ind på den stakkars kroppen, disse våde kolde sagerne; men det var jo nødvendigt, og da kan en gjøre meget. Til gjengjæld hadde vi da nogenlunde tørre ting at ta på om morgenen, og på den visen greide vi os godt.

Å, så søvnige vi var mens vi lå der i posen og frøs og ventet på at kveldsmaden skulde bli færdig! Jeg, som var kok, måtte jo se til så nogenlunde at holde mig vågen for at passe kogingen; og det lykkedes jo stundom; men ofte vågnet jeg for at finde at jeg hadde ladt det koge meget for længe. Endelig var maden færdig, blev øst op, og smagte som alltid fortreffelig. De øieblikke var glanspunkterne i vor tilværelse, som vi hele dagen stundet mod. Men ofte var vi så trøtte at ~~sinene~~ ~~sinene~~ ~~ség~~ ~~sammen~~, og vi sovned med skeen på vei fra koppen til munden, så hånden faldt død ned, og maden skvatt udover.

Efter kveldsmaden tillod vi os gjerne den luksus at lage lidt ekstra drikke: vand så varmt som vi kunde tåle det, med tørret mysepulver opi. Det smagte noget ligt koft melk, og vi syntes det var vidunderlig velgjørende, det varmed lige ned i stortåen. Så grov vi os dybt ned i posen, spændte låget omhyggelig igjen, krøb tæt sammen, og sov snart de retfærdiges søvn. Men endnu i drømme drev vi i et væk på med at slite på kjælkerne og drive hundene frem — nordover, nordover! Jeg vågnet ofte ved at høre Johansen rope i søvne på «Pan» eller «Barrabas»

eller «Klapperslangen»: «Vil du frem, din dævell» — «Brr, brr, helvedes bikkjer! — sass! sass! Nei, nu brører det pokker i vold med hele kjælken — —» indtil jeg igjen sovned ind.

Vi syntes begge det var nokså bra i posen når vi først hadde fåt varmen i kroppen; men svært

Natterast.

Af H. Egedius, efter fotografi fra mars 1895.

varmt ken det vel lige fuldt ikke ha været, for da jeg vågnet en nat hadde jeg frosset fingertuppene bort på begge hænder.

Imens sov hundene i sneen udenfor.

Om morgenen måtte jeg som kok tørne ud først for at koge frokosten; det tog en times tid. Anden

hver morgen var det gjerne chokolade, smørbrød, og pemmikan, de andre morgener smørgrød (af hvetemel, vand, og smør), havregrynsgrød eller noget lignende, og dertil melk, laget af vand og mysepulver. Når maden var færdig, blev Johansen purret. Vi sad oppe i soveposen, med et af uldtæpperne som dug ovenpå, og der blev dækket op, og vi havde en hyggelig frokost; skrev bagefter lidt i vore dagbøger, — og så skulde vi ud. Men som vi var trætte! Hvor meget jeg ofte skulde git for igjen at ha fåt krybene i bunden af posen og sove videre døgnet rundt; jeg syntes det måtte være livets høieste nydelse. Men det gjaldt at komme nordover, nordover. Vi riggede os til, og så ud i kulden for at gjøre kjælkerne i stand, greie hundelinerne op, spænde hundene for¹⁾, og komme afsted snarest mulig. Å, slig som vi de sure dage længted efter vore varme ulveskindspelser, som lå igjen i «Fram»!

Og så drog vi da. Selv gik jeg foran for at finde vei gennem denne humpete is; efter kom kjælken med min kajak. Hundene lærte snart at følge; men for hver ujevnhed stansed de, og hvis en så ikke bare ved et tilrop kunde få dem alle til at ta i igjen på én gang og få kjælken over, måtte en tilbage for at banke dem eller hjælpe dem, alt efter som omstændighederne kunde være. Johansen fulgte så bagefter med de to andre kjælker, snart skrigende til hundene, at de måtte dra på, snart bankende,

¹⁾ I begyndelsen af færden kobled vi hundene for natten i to stålliner med kobler; jeg var ræd de ellers kunde slite sig og sætte tilbage til «Fram». Senere lod vi dem ligge i sælerne foran kjælkerne, og dem som var for slemme til at bide træktaugene sine over om natten, slap vi gjerne løs.

snart slitende på kjælkerne over de slemme skru-garer. Det lar sig ikke negte at det var en mis-handling af de stakkars dyr, som en ofte må tænke tilbage på med gru. Det kan grøsse i mig når jeg mindes hvorledes vi ubarmhertig, med tykke aske-stokker, kunde drive dem frem når de var stanset af træthed, næsten uden evne til at røre sig længere; det kunde skjære en i hjertet at se dem; men en vendte helst øinene bort, og gjorde sig hård. Det var jo nødvendigt. Frem *måtte* vi — for det måtte alle andre hensyn vige. Det er vemodigt ved slig en færd at en systematisk dræber alle bedre følelser, og bare levner den hårdhjertede egoist igjen. Huf, når jeg tænker på alle de prægtige dyr som der slet for os så længe de kunde røre en muskel, tro og uden at knurre, som aldrig fik tak, sjelden et venligt ord, og daglig krymped sig under vore piskeslag, indtil øieblikket kom da de ikke kunde mer, og døden befriede dem fra deres pinsler; når jeg mindes hvorledes de én efter én måtte lade livet der oppe på de øde is-marker, som var vidne til deres troskab og opofrelse, — da kan der komme stunder af bitter selvbebreidelse.

Det gik så megen tid for os to alene bare med at slå leir, made hundene, slagte dem, koge og greie sig om kvelden, og så bryde op og stelle sig i stand om morgenen, at det var vanskeligt at få døgnet til at slå til når en skulde gjøre ordentlige dagsmarsjer, og desuden få den søvn en trængte om natten. Men nu da nætterne blev lyse, var det heller ikke så meget om at gjøre at holde døgnet, — vi drog afsted når det passed sig, hvad enten det var nat eller dag, stansed igjen efter som det hævde, og tog den søvn

som kunde være nødvendig for folk og dyr. Som regel holdt jeg på at dagsmarsjerne burde vare ni til ti timer. Midt på dagen havde vi gjerne en middagsrast, med lidt at bide i, sedvanligvis noget brød og smør, med lidt pemmikan eller leverpostei. De var sure disse middagene; vi søgte os gjerne en god plads med læ, og pakked os kanske ind i vore uldtæpper, men lige fuldt bed vinden tvers igjennem os mens vi sad der på kjælkerne og spiste. Stundom bredte vi soveposen ud på isen, tog maden med os og krøb godt ned i, men opnådde dog ikke at tine posen og kærne op mens vi lå der. Ofte syntes vi det var for surt dette også, og gik da op og ned mens vi spiste, for at holde varmen. Så var det gjerne til med det ikke mindre sure arbeide at greie hundelinerne. Vi var glad når vi endelig kunde dra i vei igjen. Om eftermiddagen var det som regel et stykke kjødchokolade til mands.

De fleste arktiske slædereisende har klaget over den «arktiske tørst»; den har været betragtet som et næsten uundgåeligt onde under lange reiser over snemarker. Den forøges hyppig derved at man spiser sne. Jeg hadde også forberedt mig på denne tørstfølelse, som vi led sterkt af på færden over Grønland, og nu hadde vi tat med lommeflasker (af ebonit) som vi fyldte med vand fra kogeapparatet om morgenen; ved at bære dem inde på brystet kunde vi verge dem mod kulden. Til min forbauelse opdaged jeg imidlertid snart at hele dagen kunde gå uden at jeg så godt som smagte vandet i min flaske; jo længer det led des mindre trang følte jeg til at drikke om dagen, og til slut holdt jeg

op at føre vand med mig. Meldte af og til en forbigående følelse af tørst sig, var i regelen et stykke fersk is, som altid var at finde, tilstrækkeligt til at fordrive den¹⁾. At vi så helt blev skånet for denne lidelse, som på mange slædereiser har været en af de største, må vel nærmest ligge deri at vi i vort fortrinlige kogeapparat, med forbrug af et minimum

Ventende på vei.

Af H. Egedius, efter fotografi fra mars 1895.

af brændsel, fik kogt og smeltet så meget vand at vi kunde drikke alt vi vilde om morgenen. Endda var som regel en del vand tilovers, som måtte slås ud. Det samme var gjerne tilfælde om kvelden.

¹⁾ Mens det at spise sne øger tørstfølelsen, og kan ha ubehagelige følger også på anden vis, kan man slukke tørsten ved at spise is, især hvis man passer på at varme den lidt i hånden før man stikker den i munden. Dette er en erfaring som sikkert mange reisende har gjort.

«Fredag den 29de mars. Det gnager sig jo fremover; men småt går det. Isen er bare så mædelig,

Foran for at finde vejen.
Fotografi.

ikke som jeg havde ventet den, og som den tegned i begyndelsen. Her er ofte svære skruger af uhyggeligt udseende; de hefter meget, fordi en må stanse

kjælkerne og først gå foran og finde vei, og så som regel gjøre mindre eller større omveier for at nå over dem på rimelige steder. Dertil kommer at hundene begynder at bli temmelig langsomme og træge, og næsten ikke er til at få frem. Og så disse uendelige greiinger af de stivfrosne træktaugene, som blir værre og værre at ha med at gjøre des mere tvind og des flere knoper og anden djævelskab det kommer i dem. Uafladelig hopper hundene over hverandre og ind mellem hverandre, og ikke mange minutterne efter at en har gjort linerne fuldstændig klare, er de tvundet sammen i en eneste floke igjen. Så stanser en af kjælkerne på en isknultre; hundene hyler utålmodig for at komme efter kameraterne som drog foran, én bider træktauget over og sætter afsted, så kanskje én eller to til; de må fanges ind, og linerne må knopes sammen — at spleise dem skikkelig har en ikke tid til, og heller ikke er det noget sødt arbeide i denne kulde. Slig går det uafladelig i den ulændte is, og mindst hver anden time må en stanse for at greie liner.»

«Vi drog afsted igår omtrent klokken 8 om morgenen og stansed så på lag klokken 5 om eftermiddagen. Efter middag blev pludselig den nordostvind vi har hat hele tiden, sterkere, og med én gang blev himlen overtrukket. Vi hilste det med glæde, da vi så et merke på veirforandring i det og sandsynligvis en ende på denne evindelige kulden og det evindelige klarveiret. Jeg tror heller ikke vi har tat feil; igår kveld var temperaturen steget til $+ 34^{\circ}$, og vi har hat den bedste nat i posen på lang tid. Nu, da jeg holder på med at lage frokosten, ser jeg det er klart igjen, og solen skinner gjennom teltvæggen.»

«Den is vi nu farer over synes for det meste at være gammel; men undertiden kommer strækninger — ofte temmelig vide — med ulændt nyere is, som vist må være skrud op for lang tid siden. Jeg kan vanskelig gjøre mig rede for den på anden måde end at den vel er frosset på svære klarer som en gang har været dannet her. Slige klarer med jevn is har vi også flere ganger gåt over.»

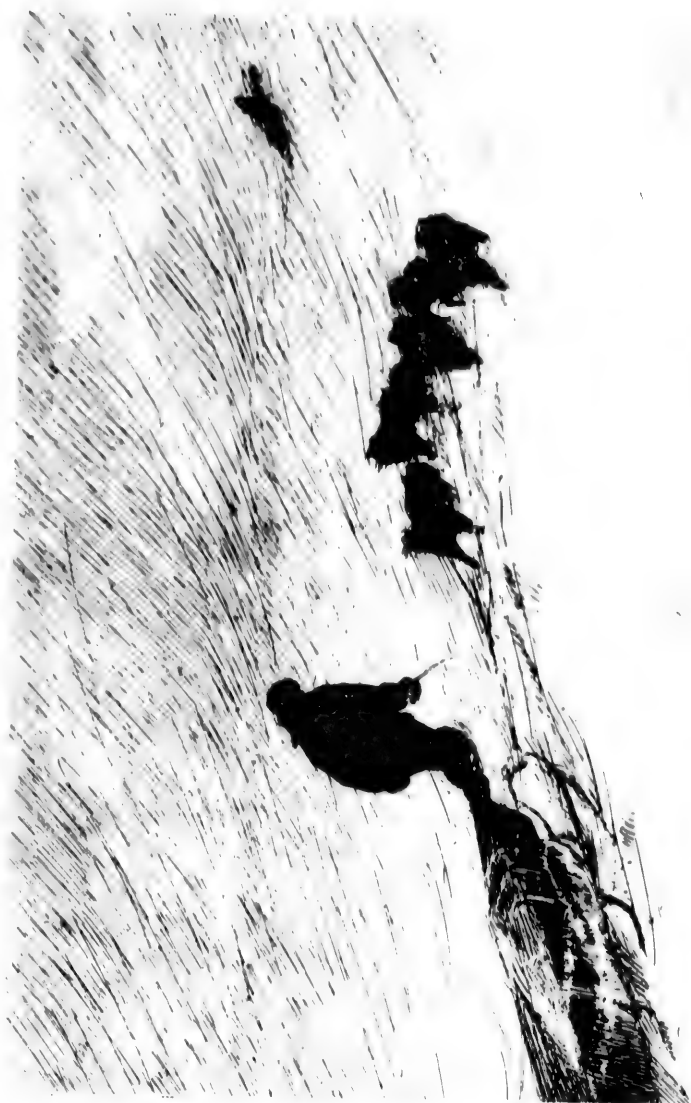
Den dag tog jeg en meridianobservation, som ikke satte os lenger nord end omtrent $85^{\circ} 30'$. Jeg kunde ikke skjønne dette; hadde trod at vi måtte være omtrent på 86° nu, og antog derfor at der måtte være en eller anden feil ved observationen.

«Lørdag den 30te mars. Igår var en Tyge-Brahesdag. For det første fandt vi meget ulænde, som vi måtte gjøre adskillige kroker i for at komme frem, så dagsmarsjen blev ikke lang, uagtet vi holdt på temmelig længe. På slutten kom vi dog efter en god del stræv ind på vakre sletter med gammel svær is, så jevn som vi ikke på lang tid har hat. Endelig igjen hadde den lidt af den gamle gode arten, om der så også var enkelte knultrer og foks-kavler. Men så blev vi stanset af nogen stygge skrugarer, og det af værste slaget, med opskrud svær is. Den sidste garen var den slemmeste, og foran den var en svær spræk i tykisen. Da første kjælken skulde over der, faldt hundene nedi, og måtte hales op; sprækken var henved et par mandshøider dyb. En hund, det var «Klapperslangen», vrængte sælen af sig og fór afsted. Da næste kjælke skulde over, faldt kjælken selv i sprækken, og vi var glad over at den ikke blev slått i småbeter. Vi måtte læsse den helt af for at få den

op, så løste og surre på ny, og det kosted adskillig tid. Så måtte hundene kastes ned i og hales op på den andre siden. Sidste kjælke gik det endelig så nogenlunde med. Da vi hadde drevet på videre et stykke, kom den bortløbne hund også tilbage. Endelig nådde vi en teltplads, fik slått leir, og fundet at det var $+ 43^{\circ}$, hvilket ikke er den behageligste temperatur at greie hundeliner i, når en må bruge såre forfrosne barnæver som der snart ikke er mer skind igjen på. Til slut var vi da i vor kjære pose, og «Primusen» surred koselig. Men så, for at sætte råke på modgangen, skal det hende at den ikke vil brænde. Jeg undersøgte den på alle kanter, men fandt ingen feil. Johansen måtte igjen ud i kajaken efter reservebrænder og verktøi, mens jeg funderte. Endelig fandt jeg ud at der var kommet is under låget, og at det derved opstod en lækage¹⁾. Det var straks rettet, så kom der da igjen fyr. Da ærtesuppen til slut var kocht klokken 5 om morgenen, smagte den usigelig godt, det kan ikke negtes. Nu klokken 3 om eftermiddagen tørner jeg ud igjen for at koge. Gud ske lov, godt og varmt har vi det da ialfald i posen; ellers vilde dette liv være uudholdeligt.»

«Søndag den 31te mars. Igår kom da endelig det efterlængtede veiromslag med søndenvind og sti-

¹⁾ Lampen («Primus») bestod af en lufttæt petroleumsholder, som der dreves luft ind i ved en liden pumpe. Det derved fremkaldte tryk inde i beholderen driver oljen op gjennom et rør til brænderen, hvor den ved opvarmning af selve flammen forvandles til gas før den antændes. Ved en lækage som her undviger luften fra beholderen, og det nødvendige lufttryk vil ikke holde sig. Slige vanskeligheder var det let at rette på; det hændte heller ikke oftere.

Nordover.
Alf H. Eggehus.

gende temperatur. Idag tidlig var det $\pm 30^\circ$, hvad vi hilser som hel sommer. — På grund af disse lovende udsigter var det i løftet stemning vi drog afsted igår, med vinden i ryggen, over god is. Og fort kom vi frem, og godt så alt ud. Da blev vi stanset af en råk som åbnede sig just idet vi skulde føre den første kjælken over. Den fik vi så vidt over på den anden side; men da vi skulde tilbage igjen og hente den andre, velted et stort isstykke under Johansen, og han faldt i vandet med begge benene. En hyggelig historie. Og imens vided råken sig stadig ud, og jeg gik opefter og gik nedeft og speided efter en overgang, uden at finde nogen. Der stod vi — med en mand og en kjælke på den ene siden, og to kjælker og en mand på den andre, og det tilmed en våd mand, og så en råk som gæbte mer og mer imellem os. Og kajakene kunde ikke bruges for øieblikket — de utallige ganger kjælkerne hadde kantret i skrugarer og anden styghed, hadde ispigger og skarpe kanter skåret hul på kajaktrækkene. Det var lystelige udsigter for natten: at bli liggende, jeg med teltet på den ene siden, han kanske stivfrysende på den andre. Langt om længe fandt jeg ved en lang omvei et sted hvor jeg slap over, og fik så atter kjælkerne sammen. Men vi kunde ikke fortsætte længe, vi måtte slå leir — Johansens nederdel var nu bare is; desuden var hans vindbukser blit så flængt at de måtte bøtes.»

«Tirsdag den 2den april. Der er mange slags vanskeligheder at overvinde på denne færd; men en af de værste er hver dag at bli klar til at reise fra leirpladsen, for alle de småting som må gjøres.

Endda jeg var oppe for at koge før klokken 7 søndag kveld, kom vi ligevel ikke flot før henimod klokken 2 igår morges. Johansens kjælke måtte surres om, da indholdet af den ene krabben nu er spist op, og vi måtte lægge en brødsæk i steden som underlag for kajaken. En anden krabbe måtte sys igjen, da det dryssed pemmikan ud af den. Så til at surre om igjen den kjælken brødsækken var tat fra; men med det samme vi hadde surretaugene løse, var det lige så godt at ta ud en forsyning poteter¹⁾. Under dette arbeidet opdaged vi at der var gåt hul på fiskemel-sækken; først et, som blev gjenbundet, så et stort, som måtte sys forsvarlig. Da så potetessækken igjen skulde ned, fandt vi et stort hul der også, som måtte bindes for. Så skal hundelinerne greies op — det er et eneste tøis alt ihop, og knuterne og krængerne på disse frosne linerne blir værre og værre at ha med at gjøre. Før frokosten hadde Johansen drevt og lappet sine bukser. Søndenvinden var blit hvad vi om bord vilde kaldt «møllebris» (6 — 7 m. i sekundet), og med den i ryggen drog vi da udover morgenen afsted i snefoket. Det gik svare godt for en stund; men så begyndte skrugarene, den ene værre end den andre. Vi tog en lang middagshvil så ved 8- eller 9-tiden om formiddagen.»

Bag en skrugar hadde vi fundet læ for vinden; soveposen var breddt ud, og vi krøb nedi med maden vor. Men træt som jeg var, sovned jeg med madbeten

¹⁾ Vi hadde stadig nogen mindre poser med forsyninger af de forskjellige proviantsorter liggende i vore kajaker, så vi kunde ta der det vi daglig trængte, uden at måtte gå i de store, vel tilsurrede eller gjensydde sækker på kjælkerne.

i næven. Og så drømte jeg at jeg var i Norge, og var i besøg, — det var endda nede på Fredrikshald, hos nogen folk jeg bare har mødt én gang i mit liv, for mange år siden i Venedig; og de var så blide og venlige. Det var første juledag, og jeg blev vist ind i en stor tom sal; der skulde være middag. Det var koldt der inde, og jeg skælvede; men nogen af retterne stod alt varme og rygende på bordet — en deilig fed gås! Å, slig som jeg glædede mig til den maden! Det begyndte at komme nogen gjester; gennem det store vinduet kunde jeg se dem ude på tunet. Jeg vilde til at møde dem, men med ett gik jeg og vasede i dyb sne. Hvordan hang dette sammen: her midt inde på salsgulvet? Verten lo lunt, og — så vågnede jeg og fandt mig liggende at skjælve i en sovepose langt nordpå i drivisen. Huf, så elendig ulykkelig jeg følte mig! Vi stod op, stelte stiltiende kjælkerne i stand, og drog videre. Drev ufortrødent på udover til klokken 7 om eftermiddagen. Men jeg syntes det var trist og leit altsammen, og det gik lang tid før jeg kunde forvinde skuffelsen over at jeg ikke fik den middag. Hvad havde jeg ikke git bare for en time i salen der, kold som den var. Her drev vinden jo tvers igjennem en.

«Men skrugarene og de tilfrosne råker med sin opskrudde is på siderne blev værre og værre. Et pokkers mas at stampe sig frem i disse nydannede skrugarene og lede efter gennemgang. En kan ikke bruge ski; der er for lidet sne mellem disse opstablede isstykkerne, og så må en da traske i vei uden. Ingenting ser en i det usigtbare veiret; det er hvidt i hvidt altsammen: ujevnheder, huller, og mellem-

rummene mellem isstykkerne — alt er dækket af et tyndt forrædersk snelag, og uafsladelig stuper en ned i sprækker og faldgruber, så en får være mer end glad så længe benene ikke brækkes. Lange stykker må en gå foran for at finde vei, og lede snart til den ene siden, snart til den andre; når en så endelig har fundet en fremkomst, er det tilbage igjen for at hente kjælkerne. På den vis blir strækningen vi går, ofte tilbagelagt mange ganger. Igår da vi stansed, var jeg lidt sliten. Det værste ved affæren igår var ligevel at vi hadde holdt på så længe at det var for sent at trække Johansens ur da vi slog leir; det var alt stanset; mit hakked og gik heldigvis endnu da jeg trak det op, så jeg håber det er i orden. Klokken 12 middag $\div$ 31,5°. Klart veir, sydostlig vind (4 m.).»

«Isen ser styggere og styggere ud, og jeg begynner at få betænkeligheter ved at holde på for længe nordover.»

«Onsdag den 3dje april. Drog afsted ved 3-tiden om eftermiddagen igår. Føret var udmerket efter syd-osten, som holdt sig til udpå dagen. Isen nokså fremkommelig. Alt så mere forhåbningsfuldt ud, — veiret var fint, og det bar godt afsted. Men efter flere vakre strækninger med gammel puklet is begyndte det igjen med ujevnere strøg, og så kom råker og skrugarer som vanlig.»

«Ved midnat blev vi stanset af styg is og en nyfrossen råk, hvor isen var så tynd at vi ikke kunde gå over den; vi måtte ha gjort store omveier for at komme frem. Nu, så slog vi leir, og «Russen» blev slagtet (det var den anden hund). Den gav 26 lonser;

men otte hunder vilde ikke ræde dem og måtte få pemmikan. Isen ser ikke pen ud forover. Alle disse skrugarene kan gjøre en fortvilet, og det ser ikke ud til at bli bedre. Jeg tørded ud ved middagstid og tog en meridianobservation, som sætter os på $85^{\circ} 59'$. Det er overraskende at vi endnu ikke er længere; jeg synes vi sliter alt det vi orker, og endda moner det ikke mer. Er for alvor begyndt at bli betærlig ved at drive på nordover stort længere. Det er tre ganger så langt til Franz Josefs Land som den afstand vi nu har gåt. Hvordan er isen i den retning? Vi kan knapt gjøre regning på at den er bedre, og fremgangen blir vel heller ikke større. Dertil kommer at landets form og udstrækning er ukjendt og kan skaffe os adskilligt ophold, uden at vi kan få vildt netop straks. Jeg har længe skjönt at polen selv, eller dens nærmeste omgivelser, er det ikke råd at nå over slig is og med disse hunder. Hadde vi bare så sandt hat flere af dem! Hvad skulde jeg nu ikke git for Olenek-hundene! Vi må snu. Lidt før eller lidt senere. Men når det altså bare er et tidsspørsmål, kunde vi da ikke gjøre vel så stor nytte på Franz Josefs Land, som ved at fare her ude i drivisen? Vi har nu hat god leilighed til at lære den at kjende, og det vil knapt være noget andet at finde lige til polen. Ikke kan vi håbe at nå noget klækkeligt stykke høiere heller før tiden tvinger os til at vende om. Vi bør vist ikke vente stort længere. Klokken 12 middag $\div 29,4^{\circ}$. Klart veir, 1 m. vind fra øst. Klokken 12 midnat $\div 34^{\circ}$. Klart og stille.»

Det blev mig en større og større gåde, dette at vi ikke var kommet længer nord. Jeg regned og jeg

regned mens jeg gik, la vore dagsmarsjer sammen og regned; men altid med samme udfald: de måtte ha ført os langt nordenfor 86°, såfremt bare isen lå rolig. Det blev mig snart altfor klart at den nu drev sydefter, og at vi i denne lunefulde drift, afhængig af vind og strømninger, havde den værste fiende at kjæmpe mod.

«Fredag den 5te april. Begyndte marsjen klokken 3 igår morges; men isen var styg, med råker og skrugarer, så det gik småt og tråt. Disse råker med opskrud is omkring er forvilende til at sinke. Det er som at kjøre over lange store urer. Hver eneste slig koster meget tid, først med at finde en gjennemgang, og derefter med at få sig og sit igjennem; og så falder en kanske i vandet atpå — igår trådte jeg igjennem to ganger. Sliter *jeg* med at ta ud vei og føre min kjælke frem, så har Johansen det sandelig ikke bedre, som har to kjælker at ta vare på; det er et tungt løft bare det er en isknultre en af dem skal over, ikke at snakke om skrugarene. Men det er godt «to» i den karen, han gir det ikke op så bråt. På en råk her i forgårs faldt han igjen i vandet med begge ben til over knærne. Jeg hadde faret over på ski i forveien, uden at merke at isen var skrøbelig. Han kom efter uden ski og gik ved siden af den ene kjælken. Med ett svigted isen under ham, og han sank i. Heldigvis fik han tag i kjælken, og hundene, som rolig blev ved at gå, trak ham op igjen. Det er mindre behageligt med slige bad nu når en ingen leilighed har til at tørre klærne, eller til at få på sig noget tørt, men må gå med det frosne panser til det tørker på kroppen — og det går lidt sent i

Is, is, is til horisonten!
Af E. Werenskiöld.

denne temperatur. Jeg tog længde- og misvisningsobservation igår morges, og har tilbragt hele formiddagen her i posen idag med at regne dem ud, for at få fuld greie på hvor vi er. Finder at bredden for i forgårs var $86^{\circ} 2,8'$ n. br. Det er svært lidet efter et sligt stræv; men hvad skal vi gjøre når ikke isen er anderledes? Og disse hundene kan jo heller ikke greie mer end de gjør, stakkars dyr. Slædehundene fra Olenek sukker jeg sårt efter hver dag nu. Længden for igår var $98^{\circ} 47' 15''$; misvisning $44,4^{\circ}$.

«Jeg kommer mer og mer til den overbevisning at vi bør vende før end vi egentlig hadde fastsat¹⁾. Der er antagelig 70 mil²⁾, eller så, til Petermanns Land; men de tør kanskje bli seige nok at få ende på, de milene. Spørsmålet er bare: Burde vi ikke ialfald prøve at nå 87° n. br.? Men — jeg tviler på at vi kan holde på så længe, hvis det ikke blir bedre end nu.»

«Lørdag den 6te april. Klokken 2 formiddag ÷ $24,2^{\circ}$. Isen blev værre og værre. Igår bragte den mig næsten på fortvilelsens rand, og da vi stansed idag morges, var jeg omtrent bestemt på at vende. Jeg vil fortsætte en dag endnu, for at se om isen virkelig er lige ens nordigjennem — slig som det ser ud fra en opimod 30 fod høi skrugar, som vi har slått leir ved nu. Vi kom neppe et par kvartmil frem igår. Råker, skrugarer, og endeløst ulænde — den ser ud som en ur hele isfladen — og så disse evinde-

¹⁾ Da vi forlod «Fram», hadde jeg foresat mig at reise nordover i 30 dage — det tidsrum vor hundeproviand skulde strække til for.

²⁾ I virkeligheden var det da over 90 mil til Kap Fligely.

lige løft på kjælkerne over enhver ujevnhed, det kan arme kjæmper ud; og slitne blir vi unegtelig. Eien-dommeligt med denne opskrudde isen. For største parten er den ikke så svær heller; det ser ud som det ikke var så længe siden den blev skrud op, for den er bare ufuldstændigt dækket af den løse sneen, hvor en ret som det er falder gennem og ned i sprækker til over livet. Men slig strækker den sig mil efter mil nordover. Så indimellem kommer gamle flak, med hauger som er afrundet ved smeltning i solstrålerne om sommeren — ofte rigtig svær is.»

«Det blir mig klarere og klarere at vi liden nytte gjør her. Synderlig langt vil det ikke kunne bli vi endnu kan vinde nordover og sent vil det vel også gå mod Franz Josefs Land. Derimod vilde vi kunne nytte tiden betydelig bedre der, om vi får nogen tilovers. Kl. 8 $\frac{1}{2}$ eftermiddag + 34°.»

«Mandag den 8de april. Nei, isen blev værre og ikke bedre; vi kom ingen vei. Skrugar efter skrugar, og bare isklumper at fare over. Vi drog afsted omtrent klokken 2 igår morges, og holdt på det vi orked udover, med løft i løft; men til slut blev det rent ilde. Jeg gik på ski forud et godt stykke nord-etter; men nogen rimelig fremkomst var ikke at øine, fra det høieste koss så jeg ikke anden slags is til horisonten. Det var som at se udover en snedækt endeløs stenur. At holde på længer er det liden [mening i; vi opnår for lidet, og ofrer de kostbare dagene. Skal det komme meget slig is mellem os og Franz Josefs Land, får vi sandelig brug for dem. Og så bestemte jeg mig da til at stanse og sætte kurs for Kap Fligely.»

«På denne nordligste teltplads holdt vi stor festmiddag med lapskaus, brød og smør, tør chokolade, tyttebærgrød, og varmt mysedrikke. Overmætte krøb vi til slut i den kjære soveposen, vor trofaste ven og tilflugt. Igår tog jeg en meridianobservation; af den jeg ser at vi skulde være på omtrent $86^{\circ} 10'$ ¹⁾. I dag morges tog jeg en længde. Kl. $8\frac{1}{2}$ formiddag $\pm 36^{\circ}$.»

¹⁾ Dette var den bredde jeg fik ved et rult overslag. Ved nærmere udregning viste bredden sig at være $86^{\circ} 13'$, længden omkring 95° . Bredden var højere end vi efter de sidste dages observationer kunde vente; isen var klarligvis igjen i drift nordover — hvad vi nogen dage senere (se nedenfor s. 62) skulde få yderligere bevis for.

III.

PÅ HJEMVEI.

Tirsdag den 9de april. Igår var altså vor første marsj på hjemveien. Vi ventet samme uhyggelige is; men til vor forbauselse hadde vi ikke gått langt før vi kom ind i tålelig godt lænde, som stadig blev bedre, og med få stansninger drev vi på at gå uafsladelig. Skrugarer mødte vi vistnok; men de lod sig altid nokså let omgå, og frem kom vi. Vi drog afsted omkring klokken 2 igår eftermiddag, og holdt på til klokken 1 idag morges.»

«Torsdag den 11te april. Bedre og bedre. Fandt bare vakre sletter igår med nogen få skrugarer, som var lette at slippe forbi, og så nogen råker med tynd is, som gav os en del mer bryderi. De strakte sig imidlertid noget så nær i samme retning som vor kurs (den er nu S 22° V misvisende, eller retvisende omtrent VSV), så vi kunde følge langsefter dem. Til slut måtte vi dog over, og det gik godt, om den tynde ny-isen også bølged mer end ønskeligt var under os og kjælkerne. Endelig ud på eftermiddagen igår mødte vi nok en råk, som vi vilde gå over på samme

1892

Vor nordligste leirplads. 86° 13' 36".
 At L. Jorde efter fotograf, tag den 8de april 1902.

vis. Med den første kjælken nådde vi så nogenlunde uskad over. Med den andre var det værre. Ikke før var de første hunder i spandet kønnet ud på det farligste stedet, hvor isen var tyndest og hvor der var trængt noget vand op på den, før de stansed og forsigtig dypped labbene bort i vandet; så bar det igjennem med én — han plasked og brød isen under sig for at komme op, den begyndte at synke under vekten af de andre hunder og af kjælken, vandet flommed indover. Baskest muligt måtte jeg trække kjælke og dyr tilbage og drive dem ind til den faste isen igjen, og det lykkedes også med alt i god behold. Endda et forsøg gjorde vi, på et andet sted — jeg sprang foran på ski og lokked hundene fort efter, og Johansen drev på bag. Men det gik ikke bedre; «Suggen» faldt i, og vi måtte tilbage. — Først efter en lang omvei og meget slit nådde vi endelig over med de to sidste kjælker også, og fandt en god teltplads, hvor vi har hat den varmeste nat og den koseligste og luneste morgen (tilbragt med forskellige reparationer) som vi endnu har hat på hele turen. Vi begyndte marsjen klokken 5 igår morges, og stansed her omkring klokken 6 om eftermiddagen. Jeg tror vi igår gjorde den længste dagsmarsj vi hidtil har klaret, sikkert henved tre mil. Klokken 2 eftermiddag ÷ 27,6°.

Lørdag den 13de april. Nu har vi faret i tre dage over bare god is. Holder det ved ~~slig~~, blir hjemreisen kortere end jeg havde trod. Jeg forstår ikke denne pludselige forandringen på isen. Skulde det være det at vi nu farer mer langs efter den retning ujevnhederne og skrugarene strækker sig i, så vi ikke

så ofte behøver at gå over dem, mens vi før før tvers på dem, og altså stadig måtte over? De råker vi har mødt synes næsten at tyde på det; de har strakt sig meget nær efter vor kurs. Igår hændte det kjedelige uheld at urene stansed, da der var gåt for lang tid fra vi krøb i posen forrige nat og til vi slog leir igår. Vi trak dem naturligvis straks igjen. Men for at finde Greenwich tid har jeg nu ikke andet at gjøre end at ta tidsobservation og bredde idag, og så efter et skjøn anslå den afstand vi har tilbagelagt fra vort vendepunkt den 8de april, da jeg tog sidste længde. Derved vil feilen neppe bli stor¹⁾.»

«Jeg antar at vi ikke kan ha gåt mindre end gjennomsnittlig tre mil om dagen på disse tre dagsmarsjer, og følgelig er kommet ni mil i retningen S 22° V. (mv.). Da vi stansed her igår, blev «Barbara» slagtet. Disse slagtninger er tidsspildende og lidet lystelige. Klart veir; kl. 6½ i formiddag ÷ 30°; vinden syd (2—3 m.)»

«Søndag den 14de april, påskedag. Vi var uheldige med råker igår, og de drev os adskillig ud af kursen. Til slut blev vi stanset af en som så lei ud, og da jeg hadde gåt et drygt stykke langs den uden at finde overgang, syntes jeg at det under slige omstændigheder var heldigst at slå leir og gjøre sig en hyggelig påskekveld. Desuden skulde jeg regne ud vor bredde, vor længde, vor kløkkeslet-observation, og vor misvisning; det gjaldt jo snarest muligt at få

¹⁾ Jeg hadde for øvrigt stolt på at vi skulde kunnet kontrollere vore ure og fåt Greenwich tid ved måne-distancer. Da jeg skulde til at ta disse observationer, viste det sig imidlertid at de til udregningen deraf nødvendige tabeller var blitt efterglemt om bord i «Fram».

greie på urene, efter at de havde stået i forgårs. Teltet kom op, og mens Johansen stelte hundene, krøb jeg i posen. Men at ligge og tine op en frosen pose, frosne kler, og frosne sko, og samtidig skulle regne ud observationer og slå op logaritmer med såre forfrosne fingre, er ikke udelt behageligt, selv om temperaturen ikke er lavere end $+ 30^{\circ}$. Fort går det ikke,

Over tålelig jevn is.

Af A. Eiebakke ved hjælp af fotografi.

og resten af regningen har jeg da også måttet ta påskedagen til, så vi kommer først afsted nu ved kveldstid idag. Imidlertid havde vi en koselig påskekveld, med sligt traktement: 1. varmt mysedrikke, 2. fiskegratin, 3. tyttebærgrød, 4. lime-juice-toddy (d. e. lime-juice-tabletter og lidt sukker opløst i varmt vand). Ligeftrem en storslagen middag. Gode og

mætte krøb vi endelig klokken 2 under låget. Jeg har regnet om igjen vore bredder og længder fra før, for at se om der skulde være nogen feil. Jeg skjønner det ikke: jeg finder at vi igår ikke skulde være kommet længer syd end $86^{\circ} 5,3'$, mens vi efter vort bestik, når jeg forudsætter vi har gåt ti mil på de tre dagsmarsjer, skulde være kommet ned på 85° og nogen og femti minutter. Jeg kan ikke forklare mig det på anden måde end at den sydlige vind i de sidste dagene har git os sterk drift nordover, hvad der jo er godt for «Fram», men mindre godt for os — nu. Jeg forudsætter imidlertid at vi er på 86° ø. l., og har udregnet urenes nuværende stand derefter¹⁾. Misvisningen finder jeg her at være $42,5^{\circ}$. Igår styred vi S 10° V. misvisende; idag vil jeg holde S 5° V og i morgen ret syd²⁾. Himlen har idag til et ombytte været overskyd; men nu i kveld, da vi tog vor anden frøkost, klarned det, og solen skinner igjen venlig ind gjennem teltvæggen. Johansen har lappet klær idag, mens jeg har regnet og sat ud

¹⁾ Jeg følte mig overbevist om, at vi ikke kunde ha nåd en så vestlig længde, men for sikkerheds skyld forudsatte jeg den, da jeg vilde foretrække at være viss på at komme ned på østsiden af Franz Josefs Land, fremfor muligens at komme på vestsiden. Skulde vi nå bredden af Petermanns Land eller Kronprins Rudolfs Land uden at få øie på disse lande, vilde jeg jo i første tilfælde kunne være sikker på at vi hadde dem vestenfor os, og hadde altså at søge dem i den retning, mens jeg i modsat fald ikke vilde vide i hvad retning vi burde søge land.

²⁾ Grunden til at kursen slig stadig måtte forandres er naturligvis at med vor vestlige kurs overskred vi hver dag flere længdegrader; de er jo på disse høie bredder meget små, på 86° er det bare 1 mil omtrent mellem hver grad. Skulde vi reise nogenlunde bent frem, måtte følgelig vor retvisende, ligesom også magnetiske, kurs forandres efter som vi forandred meridian.

kurserne. Så mildt og koseligt har vi ikke hat det endnu. Kl. 10 em. + 25,6°.

«Tirsdag den 16de april. Som vi skulde afsted klokken 1 igår morges, lusked «Baro» sin vei, før han blev sat fast; han hadde fått se et par af de andre hunder bli spændt for, og skjønte hvad det gjaldt. Da jeg var bange for at miste hunden — det var den bedste jeg hadde i mit spand — hefted dette os ikke så lidet. Jeg ropte og jeg ropte, gik rundt på kossene og speided; men ingenting så jeg, bare skrugarer, ryg bag ryg udover til horisonten, og længst der nord glitren af midnatssolen — isverdenen drømte i den lyse kjølige morgenstemning. Vi måtte dra uden hund. Men så fik jeg til min store glæde se ham dukke op langt bag i vort kjølvand; jeg trodde jeg hadde set hans prægtige ansigt for sidste gang. Nu skammed han sig vist; han kom, stod ganske rolig og så bønfoldende på mig, da jeg tog ham og spændte ham for. Jeg hadde tænkt at banke ham; men de øinene afvæbnet mig.»

«Vi fandt god og fremkommelig is, om ikke altid så flad, og gjorde god fremgang. En del skrugarer tvang os dog vestligere end kursen. Ud på morgenen opdaged jeg at jeg hadde glemt igjen kompasset på et eller andet sted hvor jeg hadde tat peiling for kursen. Det kunde vi ikke undvære, og jeg måtte tilbage for at lede efter det. Jeg fandt det også; men det blev en dryg tur ekstra. Under den blev jeg for første gang besværet af varmen; solen stegte noget ganske ulidelig. Da jeg endelig kom tilbage til kjælkerne igjen, var jeg temmelig slapp; og Johansen sad der og sov på kajuken, og bagte sig i solen og bakte

det for første gang deiligt og varmt. Så i vei igjen. Men lyset og varmen gjorde os døsige og sløve, så det gik sent at dra sig frem. Klokken 10 om formiddagen slog vi derfor telt. Jeg blev ikke lidet forbauset da jeg skulde ta den meteorologiske observation, og fandt at svinge-termometret viste $\div 26,2^{\circ}$. Teltet satte vi selvfølgelig op i solsteken, godt og varmt blev det der inde, og en hyggelig påskemiddag hadde vi — det var jo middag for både første og anden påskedag. Jeg anslår den vei vi har tilbagelagt påskekvelden og igår tilsammen til 3 mil, så vi nu skulde være kommet alt i alt 13 mil på hjemveien.»

«Onsdag den 17de april. $\div 28^{\circ}$. Igår fik vi vistnok den længste dagsmarsj vi har gjort endnu. Vi begyndte kl. $7\frac{1}{2}$ om morgenen og stansed omkring kl. 9 om kvelden, med et par timers middag i posen. Isen var hvad jeg tidligere vilde kaldt alt andet end god; gjennomgående var den meget ulændt, med opskrud nyere is og ældre afrundede hauger, skrugarer hist og her indimellem. Nogenlunde fremkomst fandt vi dog, og råker blev vi heldigvis ikke stanset af. Føret var noget løst mellem alle ujevnhederne; men hundene trækker nu frem overalt, og i grunden kan en ikke klage på dem. Den is vi her har stanset i, er temmelig lig den vi hadde omkring «Fram»; vi er vel kommet ned omtrent i det strøg hun driver i nu. Jeg tror sikkert vi kom vore fire mil frem igår, og afstanden på hjemveien skulde nu være tilsammen 17 mil.»

«Veiret er herligt nu, ikke så koldt at det generer synderlig. Der er en merkelig ligevegt og stilstand i luften her oppe, ser det ud til. Nu har vi altså

fåret over denne is i over en måned, og ikke en eneste dag har vi været opholdt af uveir. Det samme strålende solskin hele tiden, bare med undtagelse af et par dage, og også da titted solen frem. Livet blir skjønnere og skjønnere, kuldeperioden er forbi; men den var fæl. Nu går vi fremad mod land og mod somner; det er herligt at torne ud om morgenen — med en god dagsmarsj i vente — for at koge og ligge og kose sig godt og varmt her i posen, og drømme lyse drømme om fremtiden, når vi kommer hjem, hjem! Har idag foretat et storartet skrædderarbeide på bukserne mine; de var helt revnet i sommen. Det kjendes ganske mildt at sidde og sy i $\div 28^\circ$, mod hvad det var den gangen det var under $\div 40^\circ$; da var det ikke så hyggeligt at bruge nålen.

«Fredag den 19de april. — — — Nu har vi hundeproviand for en tre eller fire dage igjen; men jeg tænker at spare den en stund og spise op de dårligste hundene først. Igår blev «Perpetuum» slagtet. Det er ellers en kjedelig historie, denne slagtingen; men hvad skal vi gjøre? Især er det at få livet af dem uhyggeligt. Vi har hidtil brugt at stikke dem med kniv; men det var mindre bra. Igår skulde vi da prøve en anden måde, kvælning; men det var værre endda. Som vanligt førte vi dyret bort bag et koss eller en skrugar, for at de andre hunder ikke skulde se hvad der gik for sig; satte så et reb om halsen på dyret og drog til i hver sin ende, af alle kræfter; men det hjalp ikke, og til slut orked vi ikke mere, hænderne holdt på at døvne bort på os i kulden, og der var ikke råd for andet end at stikke den. Huf, det var følt! At skyde var selvfølgelig det

greieste; men jeg er ræd for at bruge vore dyrebare patroner — vi kan komme til at trænge dem sårt.»

«Observationerne igår viser at vi er kommet ned på $85^{\circ} 37,8'$ n. br., og længden skulde være $79^{\circ} 26'$ ø.¹⁾ Det stemmer godt med vort bestik, vi har gået en ti eller elve mil siden forrige observation (13de april), netop det som jeg på forhånd havde antat.»

«Fremdeles det samme strålende solskin døgnet rundt. Igår var vinden fra nord frisknet til, og holder sig også idag; men den generer ikke stort, da vi jo har den ret i nakken. Temperaturen, som nu mest er omkring $\pm 20^{\circ}$ til 30° , er nærmest behagelig. Den er ubetinget heldig for os; hvis det var varmere, vilde det ikke være så bra for råkene, de vilde da holde sig åbne i længere tid. Min største længsel er nu at komme under land før råkene blir for slemme. Hvad vi så siden skal ta os for, får bli den tids sag.»

«Søndag den 21de april. Klokken 4 i forgårs eftermiddag drog vi afsted. Ud på natten stansed vi for at spise. Disse middagshvilene, når vi tar med maden vor og kryber godt ned i soveposen, er nu, da det er lunt og varmt nede i den, rigtig koselige. Efter en god lur fortsatte vi marsjen, men blev snart stanset af den styggeste råk vi har været ude for. Jeg drog afsted langs med den for at finde en overgang, men kom bare gennem uhyggelig skruis. Og overalt var råken lige bred og fæl, og fyldt med

¹⁾ På grund af urenes stansning den 12te april er alle disse i dagbogen under resten af færdens opgivne længder for vestlige. Som det fremgår af anmerkningen side 62, skedde dette til dels med velberåd hu. Feilen viste sig senere at være omtr. $6\frac{1}{2}^{\circ}$.

knultrer og sorpe, som vidned tydelig nok om hvorledes isen her i lang tid har været i bevægelse og blir knust og opsmuldret ved stadig skruing; det sås også på de mange nye skrugarene og sprækkene på kryds og tvers. Til syvende og sidst fandt jeg en overgang; men da jeg endelig ad en lang omvei fik karavanen did, havde den forandret sig i mellemtiden, så jeg ikke fandt det rådeligt at prøve på at slippe over, og gik igjen afsted for at lede efter en ny. Men jeg gik langt og længer end langt: overalt den samme væmmelige råken, fuld af isklumper, som lå og grinte i en bred vandgade foran en, med høie skrugarer på hver side. På flere steder så jeg disse isstykkerne isprængt med mudder. På ett sted var hele isflakene, hvoraf der var skrud blokker op i gar, rent mørkebrune; men om farven der skrev sig fra mudder eller fra dyrelivet i sjæen, kom jeg ikke nær nok til at afgjøre. Skrugarene var på sine steder temmelig høie og nådde vel sine 25 fod. Her havde jeg også god leilighed til at se hvorledes de kommer til at anta rent isfjeldlignende former, med høie rette kanter, idet gamle garer sprækker tvers over på flere sider. Jeg har oftere på denne færd set høie iskoss med slige skvære kanter, og af stort omfang. De kan ligne hele snedækte øer. Det er så god en «paleo-crystic ice» som nogen kan ønske sig¹⁾.»

«Til slut måtte jeg vende om med uforrettet sag. Det ærgerligste ved det hele var næsten at jeg så isen brede sig flad og fin sydover på den anden side af

¹⁾ På hele vor færd så vi ingen virkelige isfjeld før vi kom under land — det var alt sammen sjøis. Det samme var også tilfældet under driften med «Fram».

råken, og vi skulde altså være nødt til at slå leir her og vente. Jeg hadde alt gjort mig fortrolig med det, da jeg kom tilbage og fandt en forholdsvis god overgang lige ved der vi hadde stanset. Vi kom over mens det skrudde under benene på os; men da var klokken 6 om morgenen. Vi klemte på endnu en stund, over bare deilige sletter. Men hundene var

En rækvedstok. Johansen skjærer forbogstaverne vore i den.

Af H. Egedius, efter fotografi tat 20de april 1895.

trætte; det var snart to døgn siden de hadde fåt mad. Som vi fór frem, blev vi ikke lidet overrasket da vi med ett opdaged en svær tømmerstok, som stak på skrå op af isfladen. Det var sibirisk lærketræ, så vidt jeg kunde skjønne, sandsynligvis reist slig af en skruing for længe siden. Det var meget ved, og god ved, i den, og mangt et kog kunde den ha git os;

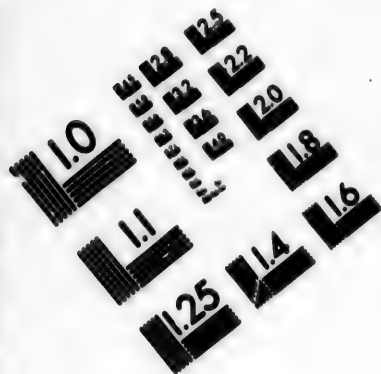
men den var for tung at dra med sig. Vi noide os med at merke den: «F. N. H. J. 85° 30' n. br.

«Sletter, deilige og vide, har vi atter foran os, og jeg glæder mig til at komme afsted. Det er som en fest at glide frem på skiene over disse flader, stadig nærmere mod land og mod hjemmet, og mens en går, iler tankerne uafslutelig sydover, og til alt som er skjont. — Klokken 6 formiddag $\div$ 30°.

«Mandag den 22de april. Er vi kommet godt frem de andre dagene, så overgik det sig selv igår. Jeg tror jeg kan sætte dagsmarsjen til fem mil; men for at være rigtig sikker regner jeg bare otte tilsammen for de to sidste dagene. Hundene begynder dog at bli trætte nu, og det går småt når det lakker mod de tider vi skal slå leir. De er utålmodige efter at få mad, og blir mer og mer griske efter ferskt hundekjød, kaster sig over det som ulver, med det samme de varme rygende stykker med hud og hår slænges hørt til dem. Bare «Kvik» og «Barnet» holder sig endnu tilbage så længe kjødet er varmt, men er det først frossent, tar også de det med grådighed. — Klokken 12 midnat $\div$ 33,3°.

«Fredag den 26de april. $\div$ 31,5° (minimum $\div$ 35,7°). Min forbauselse var ikke liden da jeg igår morges med ett fik se dyreslag foran mig på sneen; det var efter en ræv, som var kommet retvisende vestsydvest-fra og var gåt nordostover; farene var ganske ferske. Hvad pokker har ræven her midt på vilde havet at gjøre? Ganske madløs har den heller ikke været; det lå ekskrementer i slagene; men de var jo ikke overhændig store. Var her land i nærheten? Uvil-kårlig så en sig rundt efter det; men veiret var

usigtbart i hele går, så vi kunde være det nær nok for den sags skyld uden at se det. Men lige så rimeligt var det vel at denne ræven rangled i kjølvandet på en eller anden bjørn. Men altså i hvert fald: varmblodigt pattedyr helt nord på 85°. Og vi havde ikke gåt langt før vi stødte på nok et rævefar. Det gik noget så nær i samme retning som det andre, og fulgte en råk, som vi blev stanset af og måtte slå leir ved. Det er ufatteligt hvor disse dyr kan finde mad på isen. Kanske de kan få snadret i sig nogen krebsdyr og andet sligt i åbne råker. Men hvorfor forlader de kysterne og trækker udpå her? Det er det som mest forundrer mig. Skulde de fare vild? Det synes lidet troligt. Nu er jeg spændt på om vi idag muligens også skulde finde bjørneslag; det vilde unegtelig være ganske tiltalende — en vilde få en følelse af at være kommet beboelige strøg nærmere igjen. Jeg har netop sat ud vor plads på kartet efter bestikket, idet jeg regner vi har gåt femten mil på de fire dagsmarsjer efter sidste observation, hvad jeg ikke tror kan være for meget. Efter det skulde vi ikke ha synderligt over tredve mil til land, såfremt Petermanns Land ligger noget så nær der Payer har afsat det. Jeg skulde ha tat observation igår; men det var disigt. På slutten igår kom vi over mange råker og skrugarer. I en ganske ny en var det skrud op svære stykker ferskvandsis, tæt isprængt med lere og grus, så blokkene så mørkebrune ud, og på frastand godt kunde tas for sten, ja jeg trodde virkelig det var det. Jeg kan vanskelig forestille mig at denne is kan være andet end elveis, vel nærmest fra Sibirien. Slige svære stykker ferskvandsis har

jeg oftere set også længere nord, og endog høit oppe på 86° var der lere på isen.»

«Søndag den 28de april. Også igår kom vi godt frem; jeg tænker fire mil. Vi begyndte marsjen omtrent halv fire i forgårs eftermiddag og holdt på til ni igår morges. Det lider mod landet nu, og den spændende tid begynder da vi kan vente at få se noget i

Over skrugar.

Af A. Eiebakke, ved hjælp af fotografi.

horisonten. A, hvor jeg længes efter land, efter noget andet end bare is og sne under fødderne, for ikke at tale om noget for øiet at hvile på. Igår kom vi også over et ræveslag; det gik omtrent i samme retning som de tidligere. Ud på dagen blev «Gulen» sprængt, så den ikke kunde gå mere; det syntes at være fuldstændig udmattelse, som havde

gjort det slig af med den at den til slut omtrent ikke kunde stå på sine ben, sjangled over ende og blev lagt på lasset, hvor den lå uden at røre sig. Netop den dagen var den bestemt til slagt. Stakkars dyr, trofast gik den på og trak til den ikke kunde mer, og så til tak for arbeidet, når den er slitt helt ud, blir den hundemad. Den blev født på «Fram» den 13de december 1893, et egte polarbarn — aldrig skulde den få se andet end is og sne. En snil og god hund var det.»

«Mandag den 29de april. $\pm 20^{\circ}$. Vi havde ikke gåt langt igår før vi blev stanset af åbent vande — en bred klare eller råk, som strakte sig næsten tvers på vor kurs. Vi fulgte den et godt stykke vestover, indtil den endelig med ett begyndte at skrue voldsomt sammen på et sted hvor den var smalere. På få minutter tårned isen sig op, og vi kom os over skrugaren, som dundred og braged under fødderne på os; en måtte ta benene med sig og drive hunder og kjælker fort over, skulde en ikke komme i beknip mellem de rullende larmende isstykker. Det var nær garen hadde veltet sig over Johansens ski, som var blit stående igjen en liden stund, mens vi fragted den sidste kjælken over. Da vi endelig var kommet på den andre siden af råken, var det lid langt på dagen, og et arbeide som det fortjente naturligvis en bete kjødchokolade omfram.»

«Så væmmeligt det er at bli stanset i gild flad is af slig en råk, når en bare stunder efter at komme frem, så var det en underlig følelse at se det åbne vand udbredt foran sig, og se solen spille i den krusning som vinden satte — — Åbent vande og sol-

glitrende bølger efter så lang en tid . . . og tankerne ilte mod sommer og hjem. Forgjæves speided jeg efter et sælhode i råken eller en bjørn bortmed kanten.»

«Hundene begynder nu at bli sterkt medtat; er vanskelige at få frem. «Barnet» var helt udkjørt og blev slågtet i kveld, og flere af de andre er slappe; selv «Baro», min bedste hund, begynder at kjøle i sin iver, «Kvik» ikke at tale om; jeg får kanske se at få lidt mere mad i dem. Vinden, som om morgenen var så omtrent SSO, var efterhånden gåt mere østlig; jeg ventet en regulær «djefla peising»¹⁾; bare forundred mig over at temperaturen endnu kjendtes lav. I længere tid hadde jeg været opmerksom på en tæt skybanke langs himmelbrynet i S og SV, og jeg tænkte det måtte være land. Nu begyndte den at vokse høiere og nærme sig mistænkelig. Da vi efter at ha holdt middag krøb ud af posen igjen, fik vi se det var helt overskyd, og at den «djefla peisingen» var kommet, fik vi føle da vi skulde videre.»

«Også igår så jeg et gjenføket rævespor; det er altså det fjerde; og det gik også omtrent i samme retning som de andre. Nu synes jeg det blir vel mange af dem, og jeg begynder for alvor at tro på lands nærhed. Ja jeg ventet at få se det hvert øieblik; men kanske vil det gå endnu nogen dage²⁾.»

«Tirsdag den 30te april. $\div 21,4^{\circ}$. Igår blev trods alt en dårlig dag. Fin og vakker kom den, med glitrende solskin og varme ($\div 20^{\circ}$) og deilige sletter,

¹⁾ Pettersens almindelige udtryk om bord for en god syd-ostvind, som drev os dugelig frem nordover.

²⁾ I virkeligheden kom det til at vare nær på tre måneder (indtil 24de juli) inden dette vidunder hændte.

som lå der lokkende foran os og dirred i lysbadet — alt tegned til at vi skulde gjøre et stort hug; fremover; men ak, hvem kunde se de lumske mørke sprækker som trak sig tvers over sletterne, og som skulde gjøre os livet surt? Vinden hadde gjort føret hårdt og ypperligt, og det bar godt i vei klokken 6 om eftermiddagen; men vi hadde ikke gått langt før vi blev stanset af en råk med helt åbent vand; den strakte sig tvers på vor kurs. Ved at følge langs med den et stykke kom vi til slut over¹⁾. Om ikke længe traf vi igjen en råk, som gik omtrent i samme retning. Ved en længere omvei kom vi også godt og vel over den, bare med det uheld at tre hunder faldt i vandet. En tredje råk kom vi også over; men den fjerde blev slem. Bred var den, og vi drog et langt stykke vestover uden at finde overgang. Endnu en halv mils vei fortsatte jeg alene videre for at speide; men da det heller ikke der var overgang, vendte jeg tilbage til Johansen og kjælkerne. Et frugtesløst arbeide at drive på slig langs råken tvers på kursen; bedre at slå leir og koge en god pemmikanbouillon med julienne, som smagte liflig, og så overgi sig til søvnen og håbe på fremtiden; enten vil råkene sige igjen, eller også fryser de til, nu det er så vidt koldt. Veiret er stille, så forhåpentlig vil det ikke danne sig nye²⁾. Holder det sig så slig de dagene vi trenger

¹⁾ Ligesom den foregående dag bevæged isen på nordsiden af råken sig vestover i forhold til den som var søndenfor. Det samme var også tilfældet, eller kunde ses at ha været det, med de råker vi traf senere på dagen. Vi trodde naturligvis deri at at se et bevis på at der var sterk vestlig drift i isen nordenfor, mens den sydover blev holdt igjen af land.

²⁾ Råkene dannes nemlig mest under vind, da isen sættes i bevægelse.

for at komme til land, vilde det være bra. Har vi bare landet fat, kan det danne sig så mange råker det vil for os. Skulde det bli for slemt før den tid, har vi ikke andet at gjøre end at sætte vore kajaker i stand og lappe dem; som de nu er, vil de ikke flyde; under alle veltninger har isen skåret huller i dem på mange steder, så de vilde rende fuld i samme øieblik de kom på vandet¹⁾. I nat har hundene hat tag i den ene af vore kostbare pemmikankrabber; de har revet af et hjørne og spist en del; men heldigvis er det ikke så meget endda. Det har ellers været bra med det at de har ladt sækkene vore så nogenlunde i fred hidindtil; men nu blir vel sulten for strid, kan jeg tro, og naturen går over optugtelsen.»

¹⁾ Jeg ventede i det længste med dette arbeide, dels fordi det vilde ta lang tid, og dagene var kostbare nu det gjaldt at nå landet før isen blev for slem at føre i, dels også fordi det var vanskeligt at få forsvarlig gjort i den temperatur vi nu hadde; vi kunde jo også vente snart at få hul i dem igjen ved nye kantringer. Dertil kom at jeg fremdeles var lidet lysten på at sætte over råkene; endnu var de som oftest dækket af tyndere eller tykkere nyis, som det vilde være vanskeligt at slå sig gjennom, selv om en nok kunde beskytte kajakhaugene mod at skjæres i stykker af isen, ved et nysølvbeslag og noget ekstra seildug over snuterne på dem. Ikke mindst ulempe var det, som tidligere nævnt, at vandet som trængte ind i kajaken, øieblikkelig vilde fryse og ikke bli let at fjerne igjen; for hver overfart vilde vor last således stadig bli tyngre. Det var utvilsomt fordelagtigere at gå en omvei, selv om den skulde bli lang, fremfor at udsætte sig for disse ulemper og den tidsspilde som de vilde fremkalde.

IV.

SLIT.

Onsdag den 1ste mai. $\div 24,8^{\circ}$. Jeg fik halvsålt finskoene mine med seildug idag, så nu håber jeg de skal holde en stund. Jeg er igjen kar på benene og har to par finsko, så ett kan tørre sig i solen for en gangs skyld. De har været våde under hele færden, og det har også tat stygt på dem.»

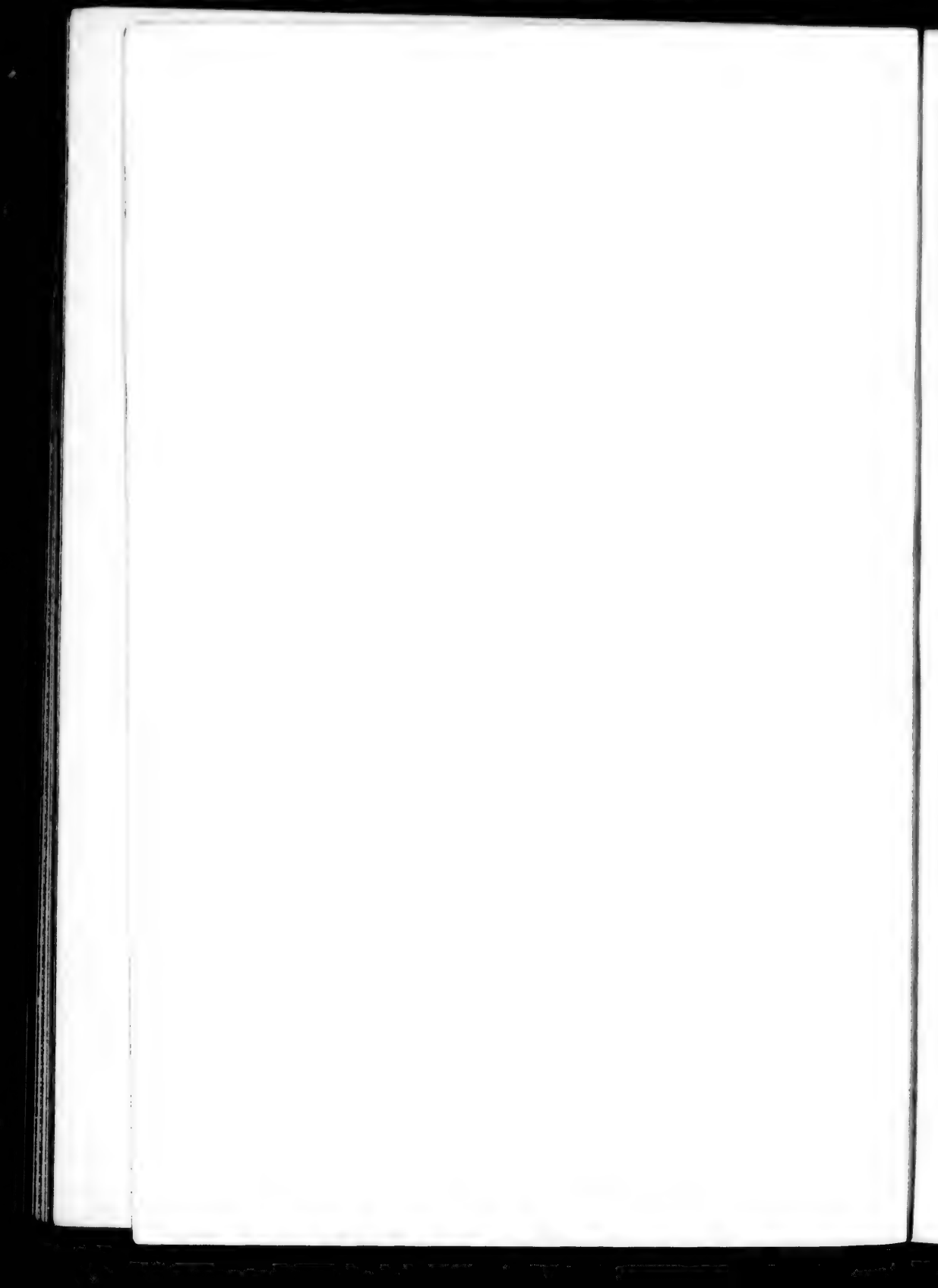
Men isen begyndte at bli slem nu, og dagsmarsjerne blev korte. Fredag den 3dje mai sier dagbogen: «Det skulde ikke bli så god en dag som jeg vented igår, om vi end kom en del frem. Vi fik gode sletter og holdt det jevnt gående med godt føre en fire timers tid, men kom så op i flere strøg efter hverandre med råker og skrugarer, som vi ellers klarte så nogenlunde let, ofte mens det skrudde under benene på os.»

«Lidt efter lidt øged vinden fra sydost, og mens vi spiste middag, var den gåt mer østlig, og var blit temmelig sterk; isen blev også værre, med råker og skrugarer, og da vinden nådde op i sine 9—10 m.s hastighed i sekundet, og et rykende snefok gjorde fuldstændig ende på den sigtbarhed vi hadde, blev

I ujevn is

Fotograf.

det alt andet end tiltalende at rote sig frem. Efter at ha været opholdt af flere nydannede skrugarer, skjønte jeg at det eneste fornuftige var at slå leir, når der bare var et nogenlunde hæ at finde for denne vinden. Dette var lettere sagt end gjort i snefoket, hvor en ingen vei så; men til slut lykkedes også det, og vel tilfredse med at være kommet under tag nød vi vor fiskegratin og krøb i posen, mens vinden rusked i teltvæggen og la snefonner op rundt omkring den. Vi hadde måttet slå leir lige ved siden af en ny skrugar. Det var just ikke så heldigt, da vi jo kunde vente skruing i den; men vi hadde ikke noget valg, der var ikke andet hæ at flude. Før jeg endnu sovned, begyndte det at knake i isen under os, og snart skrudde det med de velkjendte sæt bag os i garen. Jeg lå og lydde om der blev noget af det, og om vi skulde bli nødt til at tørne ud og flytte, før isblokkene velted ind over os; men mens jeg lydde på denne larmen, som jeg kjendte så altfor vel, sovned jeg, og drømte om et merkeligt jordskjælv. Da jeg atter vågued nogen timer efter, var alt stilt; jeg hørte bare vinden som rusked i teltet og rumsterte udenfor, og sneen som blev pisket mod teltvæggen.»

«Igår kveld blev «Potifar» slagtet. Vi har nu seksten hunder igjen; det minker stygt, og endnu har vi langt til land. Gid vi var der!»

«Lørdag den 4de mai. Kom vel frem et par mil igår også; men råkene blir værre og værre. Da vi drog afsted om eftermiddagen — efter at vi hadde måttet omlaste min kjælke og kajak, og rettet på underlaget under Johansens kajak, m. m. — var vinden løiet helt, og det var stille lunt sneveir med store snefnokker,

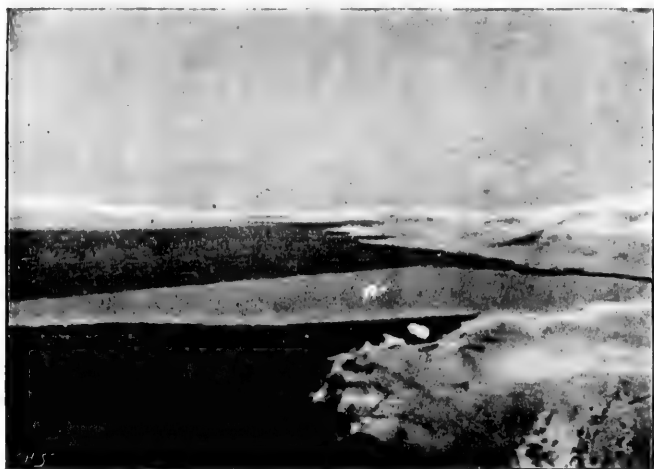
aldeles som på en vinterdag hjemme. Slemst var det vistnok at se; for en ved ikke når det bærer med og når det bærer mod, i sligt lys. Men føret var ikke så værst. Sletter hadde vi foran, og frem kom vi. Det var så fortryllende at fare i dette milde veir (+ 11,3°); en kunde gjøre hvad en vilde, og behøve ikke at være ræd for at ta våttene af, ikke grue for bare at knæppe op en knapp. Tænk at kunne bruge de sårfrøse fingrene uden at det voldt ulidelige smerter hver gang en rørte ved noget! Snart blev livet imidlertid noget forbitret ved råker. Med en del kringel kom vi da over dem allesammen, skjønt vi spildte bra meget tid. Endelig fik vi lange sletter, freidig drog vi på, og så titted solen også frem. — Det er underligt hvad den stemningen gjør alligevel. For lidt siden, da jeg fór langs med en svineråk gjennom skruvl og skrugarer og ikke øined nogen fremkomst, var jeg så træt og udmattet, at jeg syntes jeg kunde slæpe ret ned for hvert steg, og ingen nydelse i verden stod over den at kunne få krabbe i posen — og nu, da lykken atter smiler, og fremkomsten ligger for en, er al træthed med ett slag strøget bort. Ud på natten begyndte det for alvor at bli slemst igjen. Fra nu af var det råk i råk, den ene værre at komme over end den andre, med omveier og kringel i det uendelige. Det var til at fortvile over, og da så vinden øged til en god «møllebris» på ny, skulde det ikke bli bedre. Det er et slit uden ende, dette her — å, hvad gav jeg ikke nu for land, for at ha en sikker vei foran os, hvor en kunde komme frem en fast marsj om dagen, istedenfor denne stadige bekymring og utryghed for råker. Ingen ved hvor meget bry de

endnu kan skaffe os, og hvad viderværdigheder vi kan få for at nå land, og imens minker hundetallet stadig. De går på det de kan, stakkar, det er sikkert; men hvad hjælper det? Jeg er så træt at jeg går og sjangler på skiene, og når jeg falder, ønsker jeg at kunne bli liggende, for at slippe at reise mig igjen. Men ræven hadde ret: alting er en overgang. Vi når nok frem en gang.»

«Klokken 5 idag morges mødte vi en bred råk, og da hundene nu næsten ikke var til at få frem lenger i det løse foret, slog vi leir. Men er en først kommet i telt, har stappet sig i posen, og en rygende lapskaus dufter foran en, da kommer et velbefindende som hverken råker eller andet kan forstyrre.»

«Den is vi har faret igjennem er i det hele usedvanlig flad, når det ikke var for de nydannede råker og skrugarar. Disse findes dog mest i begrensede strøg, med lange sletter imellem, slig som igår. Alle råkene synes fortrinsvis at gå i samme retning, omtrent tvers på vor kurs med lidt høining mod sydvest, de går vel nærmest ONO til VSV (mv.). Idag morges var igjen temperaturen sunket til $+ 17,8^{\circ}$, efter at ha været oppe i $+ 11^{\circ}$, og jeg har derfor endnu håb om at vandet i dem kan fryse på rimelig tid. Det er kanskje stygt af os at bande denne vinden; for om bord i «Fram» fryder de sig nu sydøsten endelig er kommet. Utålmodig har de ventet på den, og nu da den endelig har begyndt, så ønsker vi den did pepperen gror. Nu vel, jeg har virkelig glædet mig over den på deres vegne; men det hindrer ikke at jeg skulde gi meget til, for at den vilde vente med at fortsætte til vi hadde nåd i land.»

•Onsdag den 8de mai. — — — Fremdeles optræder råkene stadig i bestemte strøg, hvor isen helst er temmelig ulændt, med yngre og ældre skrugarer om hverandre. Mellem disse strøgene er der lange flade strækninger uden råker. Ofte er disse sletter aldeles jevne, næsten som en indlandsis. Råkenes retning er som før meget ofte tvers på vor kurs, eller

Råk i isen.

Fotografi tat nær «Fram» mai 1895.

lidt mer sydvestlig; en del synes også at gå noget så nær samme vei som vi. Det er mærkeligt med denne isen. Det synes næsten som den blir jevnere og jevnere jo mer vi nærmer os land, mens vi hadde ventet os det modsatte. Ja gid den bare vilde holde på slig! Den er betydelig fladere her end den var omkring «Fram», synes jeg. Der er ingen rigtig ulændte stykker, og de ujevnheder som findes er så små, bare

sligt småskruvl, ingen svære hauger og rygger, som vi hadde længer nord. Af råkene er nogen smalere, og så vidt nye at det bare ligger snesørpe over vandet. Denne sørpen kan ellers være lumsk nok. Det ser ud som det var jevn is; men stikker en staven i, går den lige igjennem og bent i vandet.»

«Igår morges regned jeg ud bredde og længde. Den første var søndag (5te mai) $84^{\circ} 31'$ n., og længden var $66^{\circ} 15'$ ø.¹⁾. Vi var ikke så langt syd som ventet, men en god del længere vest. Det er driften som har sat os tilbage og vestover. Jeg holder derfor fra nu af betydelig sydligere kurs end før og styrer noget så nær rv. syd, da vi fremdeles driver vestover, og da jeg af alt er ræddest for at komme for langt den vei. Forhåbentlig vil vi vel snart få land i sigte, så vi får se hvor vi bør styre. Vi burde snart være der nu.»

«Igår blev ingen hund slagtet; to tredjedele af «Ulenka» var igjen (fra foregående dag) og gav et godt mål. Nu agter jeg bare at slagte en hver anden dag, og så får vi vel en bjørn snart.»

«Torsdag den 9de mai. $\div 13,3^{\circ}$. Igår blev det en nogenlunde bra dag. Isen var vistnok mindre god, temmelig skruvlet, og føret ikke let; men lige fuldt siger det jevnt fremover med os. Længere strækninger som var mere flade kom også indimellem. Veiret var blit ganske vakkert igår morges, da vi drog afsted lidt over halv tre. Solen skinte gjennera lette hvide cumulusskyer. Isen var dog slit-som at komme frem i, og snart kom skodden stigende

¹⁾ Uden at vide det var vi da på samme bredde som «Fram», og omtrent 28 mil fra hende.

med vinden, som holdt sig fra samme kanten (NNO). For hundene blir det tyngre og tyngre, efter hvert som de aftar i tal. På træmeiene (undrmeiene) synes det heller ikke at gå glat; jeg har længe tænkt på at ta dem af, til jeg idag endelig har bestemt mig til at forsøge det. Trods alt holder hundene fremdeles gangen jævnt, med en stans en gang imellem, og igår var det bare fire hunder for min kjælke. Den ene «Flint» vrængte sælen af sig og rømte. Vi kunde ikke få den fat før om kvelden, da den til straf blev slagtet. Isen holdt sig stadig mere ujevn end den har gjort i de sidste dage. Om eftermiddagen tyknede det til, og vinden øged, indtil det omkring klokken 3 røk op med en hel snestorm. Der var ingen vei at se, alt var hvidt i hvidt, bare hist og her stak de blå isstykkerne i skrugarene frem af snekavet. Efter en stund blev isen værre; jeg styred lukt på skrugarer og ulænde uden at se dem. Jeg håbede at dette bare var en sne-iling, som snart gik over; men det gav sig ikke, og snart fandt vi at det var liden mening i at dra på. Heldigvis dumped vi netop da op i en god teltplads med læ; ellers vilde det været vanskeligt nok at finde en i sligt veir, hvor ingenting kunde skjernes. Imidlertid bærer det sydover, og vi blir mer og mere forundret over ikke at se tegn til land. Vi regner nu at ha lagt 84-graden bag os.»

«Fredag den 10de mai. $\div 8,8^{\circ}$. Vort liv har mange vanskeligheder at kjæmpe med; igår så det ud til at bli slig en god dag; men så hindred usigtbart veir fremkomsten. Da vi krøb ud af teltet igår formiddag, var det fint, solen skinte, føret var usedvanlig godt, og isen så ud til at være jevn foran os;

vi var bare i snefoket forrige kveld kommet op i et belte med stygis. Før vi drog, skulde vi forsøge med at ta undermeiene af kjælkerne. Ved først at gjøre et forsøg med at trække min fandt jeg dog at den gled let som den var, og jeg vilde endnu vente en stund; jeg var ræd for den skulde bli vel svag når undermeiene kom af. Imens hadde Johansen tat dem af på den midterste kjælken; men da vi så opdaged at den ene bjerkemeien hadde fåt en knæk tvers-over under en af fjetrene, var det ikke andet for end bare at sætte dem på igjen. Det var ellers skade; for den kjælken vilde gåt så meget glattere på de nytjærede meiene end på de afskurte undermeier.»

«Vi gjorde nogenlunde god fremgang, endda vi nu bare har tretten hunder, fire for min kjælke, fire for bj. rkekjælken, og fem for Johansens. Men udover eftermiddagen tykned det fort til, og et tæt sneveir begyndte, så vi ingen vei kunde se. Isen var endnu tålelig jevn, så vi drog på. Mødte en råk, men kom over den ad en omvei. Om ikke længe bar det dog op i en del skrugarer og styggedom, hvor vi rendte ret på høie rygger og bratte kneiker uden at se dem — stup og svineri, hvor en vendte sig, skjønt alt så jævnt og fint ud, dækket som det var af den stadig dryssende nysneen. At holde på nu var det liden hjælp i; vi bestemte os til heller at slå leir, spise middag med deilig varm lapskaus, regne ud længden, og så se tiden an, om det ikke skulde letne igjen, og hvis ikke, da heller sove godt ud og være klar så snart (veiret blev til at fare i. Efter at ha sovet et par timer — klokken var da 1 om natten — tørnede jeg ud af teltet, men fandt det samme tætte

overskydde veir, bare med en strime klar blå himmel nede ved brynet i sydvest; jeg lod Johansen sove videre, og regned ud længden, som jeg fandt var $64^{\circ} 20'$. Vi er altså drevet godt vestover siden sidst, om den ellers er nøiagtig. Mens jeg holdt på med dette, hørte jeg det rumsterte ude ved en af kajakene; det var en mistænkelig gnagende lyd. Jeg titted ud — jo, ganske rigtig, der var hundene oppe i Johanssens kajak! Jeg fór ud, fik fat i «Haren» som netop lå og gnog på lonsene af ferskt hundekjød som skulde være til næste morgen. Dugelig svolk var takken den fik, og så blev kajakhullet ordentlig fornaglet, med hætte, ski, og stokker.»

«Veiret var fremdeles det samme tætte overskydde og usigtbare; men vinden var kantret mere sydlig, og den klare blåstrime i sydvest havde drad sig lidt høiere op over isranden. Skulde det være vestlig vind som var i vente? Velkommen skulde den være; men da var det bedst at komme sig ind og sove mens en ventede. Længselsfulde blikke kasted jeg mod den blå strimen: langt der borte var solskin og fremkomst — kanske var det over landet den holdt sig. Jeg kunde se cumulusskyer seile gjennem den klare luft der henne — å, den som var der! Ja den som hadde land, da var alle sorger glemt. Nu længes jeg usigelig efter det. Mange ganger titted jeg ud af tellet om morgenen — altid den samme overskydde himmel, det samme hvidt i hvidt, hvor en vendte øiet hen; men nede i vest og sydvest holdt den samme klare strimen sig, nu bare lavere. Da vi endelig tørnede ud i formiddag, var veiret fremdeles som før; men blåstrimen nede i himmelbrynet lå der endnu i syd-

vest. Jeg synes den må ha noget med land at gjøre, og det gir mig håb om at der ikke er så langt igjen. Det blev seigere end vi hadde trod, landet; men mange fiender har vi også at slite os frem imod, ikke bare ujevn is og dårligt føre, men også vind, råker, og usigtbart veir — lige slemme modstandere alle ihop.»

«Søndag den 12te mai. ÷ 17,5°. Igår blev det ikke så dårlig en dag som vi hadde ventet. Overskyd og usigtbart holdt det sig rigtignok hele tiden; vi tar os frem næsten mer efter følelsen end efter synet. Isen var heller ikke synderlig god; men vi kom da frem, og fik enkelte længere sletter indimellem. Et par råker som hadde åbnet sig en del stansed også noget. Merkelig var den klare strimen som fremdeles holdt sig i SSV (rv.), og som steg høiere på himlen mens vi gik. Vi ventet stadig at den skulde bre sig udover, og at vi skulde få klarveir, som vi så sårt trængte for at finde vei; men den kom ikke videre, og dog stod den der lige klar. Så sank den igjen, og bare en smal rand var synlig nederst ved himmelbrynet. Til slut forsvandt da også den. Klokken 7 igår morges kom vi til et belte med så styg is som jeg sjelden har set, og da jeg ikke fandt det rådeligt at ta på sligt i så usigtbart veir, slog vi leir. Jeg håber vi kom vore to mil frem, og kan regne bare tretten mil igjen til land, om det ligger på 83°. Isen her har unegtelig en anden karakter end den tidligere; den er mindre jevn, og ældre og nyere råker med skrugarer og andet skruvl møder hyppigere; — synes at tyde på at land er nær.»

«Imidlertid går tiden, og hundenes antal minker. Nu har vi tolv tilbage; igår blev «Katta» slagtet.

Og provianten minker også efter hvert, endskjønt vi endnu, gud ske lov, har en god del igjen. Den første petroleumsdunken (10 liter) blev det ende på for tre dage siden, og snart har vi vel brugt op vor anden brødsæk. Stadig speider vi længselsfuldt efter land, men altid forgjæves, endda jeg klyver op med kikkerten på de høieste kossene.»

«Mandag den 13de mai. $\pm 13,0^{\circ}$ (minimum $\pm 14,2$). — — — — Det lar sig ikke negte, det blir et slitsomt liv dette her. Hundene minker i tal og kræfter efter hvert, og de er træge og slemme at få frem. Isen blir styggere efter som vi nærmer os mod land, og desuden er den dækket af meget dybere og løsere sne end før; især er det slemmt i den opbrudte is, hvor sneen vistnok dækker over mange ujevnheder, men hvor en også synker i til langt på lårene ned imellem isstykker, så snart en trår udenfor skiene for at hjælpe kjælken. At gå med upåbundne ski i dette lænde er også svært ustøt og anstrengende for benene; men en kan ikke greie sig på anden vis, når en i ett væk skal hjelpe hundene frem og slite og dra i den evindelige kjælken. Jeg tror i sligt lænde vilde indianertruger være at foretrække; jeg bare ønsker jeg hadde nogen. Imidlertid tænker jeg da vi kom frem nogen mil igår også, og når jeg regner fire mil for i forgårs og igår tilsammen, tror jeg jeg er sikker på ikke at forregne mig. Da skulde vi altså bare ha elve mil igjen til 83° og det land Payer har afsat. Vi holder temmelig sydlig kurs, næsten retvisende syd, da denne stadige østlige vind vistnok driver os vestover, og jeg liker ikke den tanke at vi skulde drive vest forbi landet. Det begynder at bli

temmelig varmt nu i posen om nætterne; i nat svettet jeg så jeg næsten ikke fik sove.»

«Tirsdag den 14de mai. $+ 14,1^{\circ}$. Igår blev en koselig hviledag. Da vi skulde afsted efter frokost, tyknede det til og blev fuldstændig usigtbart sneveir, så det vilde alt andet end lønne sig at gå i den ulændte is vi nu har foran os. Jeg bestemte mig derfor til at bli liggende og foreta forskjellige nødvendige småændringer, særlig at fordele lasten fra bjerkekjælken over på de to andre, så vi endelig kan få sløfet denne tredje kjælken, som vi nu ikke længere kan afse hunder til. Dette vilde ta lidt tid, og skulde så alligevel gøres, så i grunden mistede vi ikke noget ved at bli liggende over slig en dag. Med alt trævirket vi fik af denne kjælken, sammen med det vi havde fra før — af brukne ski, staver, og sligt — mente jeg vi måtte kunne koge i længere tid, og spare petroleum. Vi gjorde følgelig ild op til kvelds; den tomme petroleumsdunk blev gjort om til gryte og hængt over. Først nærte vi op i teltdøren. Men det kom vi snart ifra — for det første holdt vi på at brænde op teltet, og for det andet slog regnen ind, så vi snart ikke kunde holde øinene oppe. Men det varmed godt, og var pokker så koseligt at se på. Så blev den flyttet længer ud på isen, hvor den ikke kunde fænge i teltet, og regnen heller ikke slog ind; men hyggen og varmen var også borte med det samme. Da vi hadde brændt op næsten hele kjælken og fåt en gryte kogende vand, samtidig med at vi mest hadde smeltet os tvers igjennem hele flaket vi bor på, og dertil en masse tid var gåt til spille, opgav jeg enhver tanke på at koge med kjælker og ved; vi

valgte heller at holde os til vor kjære ven «Primus», som er og blir en trofast kamerat, og en hyggelig underholdende kamerat også, som en kan ha ved siden af sig her inde i teltet når en ligger i posen. Petroleum har vi, så vidt jeg kan skjønne, nok af for den tid det kan trænges; og hvorfor da søle med noget andet? Blir det slut med den, får vi vel tran nok, tænker jeg, af bjørn, sæl, og hvalros.»

«Nu er jeg spændt på at se hvad vi har opnådt ved vor omlastning. En del tyngre er jo vore to kajak-kjælker blit; men så får vi også seks hunder for hver af dem, så længe det varer. Lønningen for vor tålmodighed er kommet med det mest strålende solskinsveir, tindrende klar himmel. Det er så varmt i teltet nu at jeg ligger her og svetter; en kunde tro en lå under et solseil en sommerdag hjemme. I nat var det også næsten for varmt til at sove.»

Isen holdt sig i disse dage så nogenlunde fremkommelig; bare råkene la os mange hindringer i veien. Desuden aftog hundenes kræfter stadig, «de stanser let for den mindste ujevnhed», og det gik ikke fort.

Torsdag den 16de mai sier dagbogen: «Flere af hundene synes at bli nokså medtat. «Baro» (anføreren i mit spand) var rent færdig igår; den kunde på slutten næsten ikke gå længere, og blev slagtet til kvelds, stakkars dyr; den har trukket trofast lige til det sidste.»

«Det var Johansens fødselsdag igår, han fylgte 28 år, og i den anledning holdt vi naturligvis en liden fest med lapskaus, som er hans livret, og en god koselig «lime-juice-toddy» efterpå. I teltet var det

hyggeligt og varmt i middagssolen. Klokken 6 formiddag $\div 15,8^{\circ}$ »

«Har idag regnet ud bredde og længde for igår, og finder $83^{\circ} 36'$ n. br. og $59^{\circ} 55'$ ø. l. Bredden stemmer nøiagtig med hvad jeg antog efter bestikket; men længden er næsten foruroligende vestlig, endda vor kurs hele tiden har været temmelig sydlig. Der synes at være sterk drift i isen her, og vi får heller holde os østenfor syd, for ikke at drive forbi landet. For sikkerheds skyld har jeg endnu en gang regnet om igjen vore observationer for 7de og 8de april, men finder ingen feil, og kan ikke skjønne andet end at vi må være så omtrent rigtig. Underligt er det at vi ingen antydning ser til land. Klokken 10 eftermiddag $\div 17^{\circ}$ »

«Fredag den 17de mai. $\div 10,9^{\circ}$ (minimum $\div 19^{\circ}$). Idag er det altså syttende mai. Sikkert hadde jeg trod vi på den dag skulde været ved land en- eller andensteds; men det var ikke så «laga». Jeg ligger her i posen og tænker på al jubelen der hjemme nu, drømmer mig midt oppe i barnetogene og de bølgende menneskemasser som i denne stund drar gjennom byens gader — glæden tindrer i hvert øie. Å hvor det er kjær og vakkert alt! Se på flagene hvor de vifter med sin røde dug i den blå vårluft, og solen — så deilig den dirrer gjennom det fine lysegrønne nyløv. Og her ligger vi i den drivende is, ved ikke visst hvor vi er, eller hvor langt fra et ukjent land, hvor vi håber at finde midler til at friste livet og kare os frem mod hjemmet; med to hundespand som stadig tyndes, og hvis kræfter synker for hver dag; med en ismark mellem os og målet som kan legge — vi

ved ikke hvad for hindringer i veien for os, vel både råker og skruis; med kjælker som, ialfald endnu, er for tunge for vore egne kræfter. Vi sliter os møisommeligere og møisommeligere frem, mil for mil, og imens kjører kanske isdriften os vestover ud i havet, bortenfor landet vi stræver mod. Stridt og slitsomt — ja vel; men det tar også en gang ende; én gang når vi vel frem — — og vort trefarvede flag det vil vi, i år som ellers, heise høit på stang for syttende mai; også på 83 $\frac{1}{2}$ ° skal den dag feires. Og sender så skjæbnen os det første skimt af land, da blir glæden dobbelt.»

«Igår blev en hård dag. Veiret var fint, rent strålende, føret ypperligt, og isen god, så en kunde hat ret til at vente fremgang som moned, når det ikke var for hundene. De stanser i ett væk, og for den som går foran blir det stadig at gjøre veien tre ganger: først frem for at ta ud vei og sætte spor, så tilbage og drive hundene efter; — på den vis går det vel sent. Over flade strækninger holder de stundom stget så nogenlunde; men ved første ujevnhed står de. Igår forsøgte jeg med at spænde mig selv for også. Det gik noget bedre; men skal en ta ud veien i lidt vanskelig is, går jo ikke det.»

«Trots alt karer vi os da fremover, og til slut får vi vel også lønnen, som foreløbig vilde være rigelig hvis vi bare nådde land og landis uden disse forbandede råker. Igår hadde vi fire større. Den første, som vi stansed for i forgårs, gav ikke så meget bry. Så gik vi et lidet stykke over middels is, skjönt med råk i råk og skrugarer. Så kom en styg råk, som gav en god omvei. På ny et noget så nær tåleligt

stykke, denne gang adskillig længere; men så atter en råk, eller snarere en klare, større end vi nogen-sinde har mødt før, rigtig hvad russerne vilde kalde en «polynja». Den var dækket af is som var for svag til at bære. Tillidsfulde drog vi imidlertid syd-vestover (rv.) langs med den, og stolte på snart at finde overgang; men det «snart» kom ikke. Der vi ventet overgangen, åbned et overraskende syn sig: klaren strakte sig lige til horisonten i sydvest uden at vi så ende på den. Ytterst ude hæved luftspeilingen et par enkelte isstykker op over sjøranden; det så ud som de svømte frit i klart vande, forandred form alt i ett, forsvandt og kom igjen. Det var ligt til at klaren kunde munde ud bent i havet der vester. Fra det høieste koss i nærheden kunde jeg ligevel med kikkerten se is på den andre siden, den blev hævet op af hilderet; men det var alt andet end visst at det virkelig var ved vestenden af klaren den lå; rimeligere var det vel at den bare betegned en bugtning i klarens retning. Hvad var her at gjøre? At komme over syntes for øieblikket umuligt; isen var for tynd at gå, og for tyk til at ro igjennem med kajakene, om vi satte dem i stand. Hvor længe det på denne årstid vilde ta for isen at fryse sig sterk nok, vidste jeg ikke; men jeg trodde knapt det kunde ske på én dag; at lægge sig til for at vente kunde således bli drygt nok. Hvor langt den strakte sig, og hvor lang tid vi kunde komme til at følge den før vi fandt overgang og igjen kunde holde vor kurs, var uråd at gjætte; men det så ud til at måtte bli længe, kanske dage. At dra tilbage did vi kom fra var heller ikke tiltalende; det vilde føre os længer bort fra målet, og

det kunde være vi fik vandre langt nok i den retning også, for at finde en overgang. Råken strakte sig retvisende S 50° V. Den vei vilde unegtelig føre os adskillig ud af kursen, som nu helst skulde være øst- for syd; men det bar da ligevel nærmere, og følgelig drog vi på. Om ikke længe kom en ny råk for os, som gik tvers på den andre. Her var isen sterk nok til at gå over, og da jeg undersøgte isen på selve stor- råken udenfor denne tverråk, fandt jeg et belte hvor nyisen ved skruing var skudt sammen i flere lag, så den var sterk nok til at bære os, og til slut kom vi da også lykkelig over denne råken, som vi hadde be- lavet os på at følge i dage. Så gik det da videre, om end med slit og stræv, indtil vi klokken halv ni om kvelden stod foran en ny råk, nøiagtig magen til den forrige, bare at udsigten til «havet» denne gang åbned sig mod nordøst, mens den i sydvest var luk- ket af is i synsranden. Råken var dækket af samme slags nyis, nærmest kanten lidt ældre og tykkere, så den bar; jeg gik over på ski for at lede efter over- gang, men fandt ingen, hvor langt jeg så før; overalt var der et smalere eller bredere stykke efter midten, hvor isen var for tynd til at jeg turde våge kjælkerne. Følgelig tog vi det råd at slå leir og vente til idag, da forhåpentlig isen er blit sterk nok. Og her ligger vi da altså, med samme råken foran os. Gud ved hvad overraskelser denne dag vil bringe os.»

«Søndag den 19de mai. Den overraskelse som den syttende bragte var intet mindre end at vi fandt råkene her fulde af *narhval*. Som vi netop var kom- met i gang og skulde over den råk vi var stanset ved dagen før, blev jeg opmerksom på en pustende lyd,

nideles lig hvalblåst. Jeg trodde først det måtte være fra hundene; men så hørte jeg sikkert at det kom ude fra råken. Jeg lydde. Johansen hadde he t det hele morgenen udefter, sa han, men det var nok bare isen som skrudde udpå der, hadde han tænkt. Nei, den lyden syntes jeg nok jeg skulde kjende, og jeg stirred ud mod en åbning i isen som jeg syntes lyden sidste gang kom fra. Med ett fik jeg se noget bevæge sig som neppe kunde være faldende is — jo ganske rigtig, der stak et hvalhode op, så kroppen efter, gjorde den velkjendte hvælv og forsvandt, så endnu en, med den samme lyd, — der var en hel flok af dem. Jeg ropte at det var hval, var i ett sæt ved kjælken og trak hørsen frem. Så gjaldt det bare at få stelt til en harpun. Det gik også, med lidt arbeide. Dermed var jeg klar til at dra på fangst. Imens var dyrene forsvundet fra den råk jeg først så dem i; jeg hørte pusten af dem fra nogen åbninger længer øst. Jeg drog efter råken i den retning, men kom dem ikke på skud, skjønt jeg et par ganger var nokså nær dem; de kom op i små våker, som fandtes langs hele råken. Der var vel udsigt til at om vi gav os fore her, og jeg lå en dag og lurte ved en af disse våkene, så kunde jeg opnå at få skud på dem; men meget tid hadde vi ikke at spille, og stort kunde vi vel ikke dra med os, om vi fik en; kjælkerne er tunge nok før.»

«Snart hadde vi fundet en overgang over råken, og drog videre med vore to flag heist på kjælkerne for dagen. Da det gik så småt med os nu at det vanskelig kunde bli stort værre, bestemte jeg mig endelig ved middagshvilen til at ta undermeiene af

min kjælke og forsøge nysølvskoningen. Forandringen var påtagelig; det var ikke længer samme kjælken. Fra nu af kom vi ganske godt frem; og om en stund tog vi undermeiene også af Johansens kjælke. Da vi desuden fik god is udover dagen, blev fremgangen ganske uventet god, og klokken halv tolv igår formiddag, da vi stansed, skulde jeg nok tro vi havde gjort vore to mil den dagen, så vi nu skulde være nede på 83° 20' n. br., eller så omtrent. Endelig skulde vi da altså være kommet ned på bredder som mennesker før har været på, og vi kan umulig ha langt igjen til land. En stund før vi stansed igår, kom vi over en råk eller klare, fuldstændig magen til de to tidligere, bare endnu noget bredere. Over den fór vi frem et godt stykke sydefter. Også her hørte jeg blåst af hval; men endda jeg ikke var langt fra den våk lyden råkne komme fra, og skjønt åbningsen der var ganske liden, kunde jeg ingenting se. Johansen, som kom efter med hundene, sa at straks de var kommet på råken, hadde de fåt veir af noget og vilde mod vinden. Underligt med al denne narhvalen i råkene her.»

«Den is vi farer over nu, er overraskende flad. Der er få eller ingen nye skrugarer, bare små ældre ujevnheder, med til dels dyb sne imellem, og så disse underlige brede endeløse råkene, som alle ligner hverandre og går fuldstændig parallelt. Og rent ulige alle dem vi før har mødt. Der er den merkelighed ved dem at mens jeg tidligere fandt at isen på nordsiden af en råk altid gik vestover i forhold til den som lå på sydsiden, så er det her omvendt; det er den sydlige som går vestover.»

«Da jeg er bange for at vi stadig driver sterkt vestover, har jeg holdt nokså østlig kurs, SSO, eller østenfor det, alt efter som isen er.»

«Vi holdt et dundrende festmåltid for syttende mai — rigtignok på den attende — med lapskaus, tyttebærgrød (blandet med vril-food), og stamina-lime-juice-mjød¹). Med spændt mave krøb vi i posen.»

Efterhånden som vi kom sydover, blev isen ujevne og værre at slippe frem i. Fremdeles kunde der være forholdsvis gode strækninger med sletter; men de var ofte afbrudt af brede belter med skruing og til dels råker, som la os mange hindringer i veien.

Den 19de mai sier jeg at «jeg var oppe på det høieste koss jeg endnu har besteget. Jeg målte det så temmelig rutt og fik det til at være omtrent 24 fod over isen som jeg steg op fra, men isen var adskillig over vandfladen, så høiden blev vel alt i alt 30 fod. Det danned ryggen af en ganske kort og krokret skrugar, som bestod af bare småstykker.»

Den dag så vi også bjørnespor for første gang på hele isvandringen. Visheden om at vi således var nåd ned i strøg hvor bjørnen færdes, gjorde os meget glade; nu kunde vi altså gjøre regning på sent eller tidlig at få en steg.

Den 20de mai var det en forrykende snestorm, så vi ikke kunde se at ta os frem i den ulændte is. «Følgelig intet andet at gjøre end at krybe under låget igjen og sove så længe en kan. Til slut blir dog sulten for slem, og jeg tørner ud og koger os et

¹) Laget af lime-juice-tabletter og frame-food-stamina-tabletter, opløst i vand.

deiligt mål lapskaus af leverpostei. Så en kop mysedrikke, og så igjen ned i posen for at skrive eller sove videre, alt efter som det falder sig. Og her ligger vi da og har ikke andet at gjøre end at vente på at veiret skal gi sig, så vi igjen kan dra afsted.»

«Vi kan knapt være langt fra 83° 10' n. br., og skulde ha nåd Petermanns Land hvis det er der Payer

I ujevn nybrudt is.

Af H. Egedius, efter fotografi tat mai 1895.

mente; men enten må vi være pokker i vold, eller også er det landet meget lidet. Imens driver vel denne østenvinden os af vesterover ud i havet mod Spitsbergen — gud ved hvad fart isen kan ha her! Nu vel, jeg er ikke det mindste mistrøstig; 10 hunder har vi jo desuden. Og skulde vi drive forbi Kap Fligely, så er der jo land nok længer vest også, og det kan vi vel knapt gå feil af. Sulte ihjel skal vi

da iallfald vanskelig, og skulde galt være ude, og vi får en overvintring på os, så klarer vi vel det også, når det bare ikke sad nogen der hjemme og ventet. Barometret falder stadig, så det blir vist en langvarig historie; men vi skal nok holde ud.»

Næste dags eftermiddag (21de mai) kunde vi endelig dra videre, om det end fremdeles var usigbart veir med snefok, så vi til dels gik som i blinde.

«Da vinden var sterk og ret i ryggen, og da isen holdt sig nogenlunde jevn, satte jeg endelig seil på min kjælke. Den gik nu næsten af sig selv; men det forandred ikke det mindste i hundenes takt; de holdt samme langsomme gang som før. Stakkars dyr, de blir trættete og trættete, og føret er tungt og løst.»

Vi kom den dag over mange tilfrosne klarer; der måtte for nogen tid siden «ha været påfaldende meget åbent vand».

«Jeg tror knapt jeg tar for meget i når jeg mener at vi kom tre mil frem, og da skulde vi ha 83-graden bag os, men endnu ikke tegn til land. Dette begynder at bli nokså spændende.»

«Fredag den 24de mai. $\div 7,4^{\circ}$ (minimum $\div 11,4^{\circ}$). Igår blev den slemmeste dag vi endnu har hat. Den råken vi hadde foran os da vi stansed den foregående dag, viste sig værre end alle de andre. Efter frokost kl. 1 om morgenen, og mens Johansen lapped teltet vort, trasked jeg afsted for at lede efter en overgang, men var borte i tre timer uden at finde nogen. Vi hadde ikke andet at gjøre end at dra langs råken øst-etter, til slut måtte vi jo komme over; men det blev et længere arbeide end vi hadde trod. Da vi kom did hvor den så ud til at ende, var hele isen op-

sprukket på kryds og tvers i alle retninger, og flakene malte om hverandre med rivende fart, så der var ingen trygge overganger at finde nogen steds. Der jeg i det ene øieblikket kunde komme over, var i næste øieblik, når jeg hadde hentet kjælkerne did, bare åbne råken. Men vi krangled os da frem fra flak til flak så godt vi kunde, stadig længer og længer øst, for at komme udenom. Det skrudde under os og omkring os, og det kunde være vanskeligt nok at greie sig. Mange ganger trodde vi endelig at ha nåd igjennem, så viste endda værre råker og sprækker sig foran os. Stundom var det næsten til at fortvile over.»

«Ingen ende vilde det ta; hvor en vendte sig hen, gabte svære vandstriber mod en; på den overskydde himmel så vi mørke truende gjenskin af vand i alle retninger; det syntes mest som hele isen var sprukket op. Sultne og dødstrætte blev vi, men vilde da gjerne ha det bag os altsammen før vi stansed for at holde middag. Men til slut blev det næsten håbløst, og klokken 1 — efter ni timers arbeide — besluttet vi at spise. Det er underligt med det: lad det være så ilde det vil — når en først er nede i posen, og maden kommer frem, da er alle sorger glemt, og mennesket blit et lykkelig dyr, som spiser sig mæt så længe det kan holde øinene oppe, og sovner med madbeten i munden. Lykkelige letsindighed! Men klokken 4 var det igjen at ta fat på det samme håbløse slit med at kave sig frem gjennem al denne forvirring. For at gjøre det topmålet var veiret nu så usigtbart, uden skygger, at det ikke var råd at se hvor en satte foden, enten mod en væg eller udfor et stup. Ak, slikt gråveir har vi så alt for meget af. Hvor mange råker

og sprækker vi gik over, og hvor mange svære skru-
garer vi havde at krabbe over og slite på de tunge
kjælkerne i, det ved jeg ikke; men mange var det.
De gik i krik og krok i alle retninger, vand og sørpe
gabte imod os overalt.»

«Men alt har en ende, og så havde også dette.
Efter endnu to og en halv times slit havde vi den
sidste råken bag os, og foran lå en deilig slette. Alt
i alt havde vi nu holdt på i henimod tolv timer med
dette råknettet, og desuden havde jeg været ude i tre
timer forud, det gør tilsammen femten timer. Ud-
kjørte og våde var vi; hvor mange ganger vi havde
trådt igjennem det lumske snedækket som skjuler
vandet mellem isstykkerne, så en tror det er fast is,
er ikke muligt at si. En gang om morgenen var det
så nær blit en alvorlig historie for mit vedkommende.
Jeg gik på ski trøstig frem over — som jeg trodde —
solid is, da med ett hele grunden begyndte at synke
under mig; heldigvis var det nogen isstykker i nær-
heden, som jeg fik kastet mig op på, mens blåe sjøen
slog sammen bag mig over sneen jeg havde stået på.
Det kunde blit en længere svømmetur, som havde
været mindre lystelig i den snesørpen, helst da jeg
var alene.»

«Så drog vi da endelig frem over sletter. Men
lykken skulde ikke vare længe; på det mørke sky-
beldet på himlen så vi at vi havde en ny råk forud.
Klokken 8 om kvelden var vi der. At dra langs med
den noget længere stykke for at finde overgang var
jeg for sliten til, helst da der var tegn til en anden
råk bagenom, og en ikke kunde se noget af isen om-
kring sig i dette snefoket. Det gjaldt bare at finde

en teltplads; men det var lettere sagt end gjort. Der var sterk vind fra nord, og et læ var ikke at opdrive på den flade is vi netop var kommet ind på. Hver ujevnhed og hver haug blev undersøgt efter hvert som vi fór forbi dem i snedrevet; men alle var de for små. Endelig måtte vi nøie os med et lidet koss, som så vidt kunde bruges; men det var skralt med sne der, og først efter adskilligt arbeide lykkedes det os at få reist teltet. Til slut surret da atter «Primusen» der inde, fiskegratinen udbredte sin duft, og to lykkelige skabninger sad godt og lunt nede i posen og nød tilværelsen i lange drag, tilfredse, om end ikke med en god dagsmarsj, så ved bevidstheden om at ha overvundet en vanskelighed.»

«Under frokosten idag var jeg ude og fik en middagshøide, som til vor glæde satte os på 82° 52' n. br.»

«Søndag den 26de mai. — — Når isen er ujevn som nu, er det utrolig tungt at komme frem. Sneen er løs; aldrig så lidet en trår udenfor skiene, synker en i til skrævet, og det går ofte nok på. At binde skiene fast går heller ikke; for evig og altid må en jo hjælpe hundene med kjælkerne. Er det så også usigtbart, som igår, render en på de sværeste hauger og fokskavler uden at se dem, nysneen gjør alt lige hvidt, og lyset kommer fra alle kanter, så der kastes ingen skygger. Ret som det er, bærer det overende i snekaven, og så må en se til at redde sig op på skiene igjen. Slig går det uafsladelig, og jo længer det lider des værre blir det. Til slut går en og sjangler på skiene af træthed, aldeles som en var fuld. Især er gangen slem for anklerne, ved den evige ustøheden og vrikkingen på upåbundne ski i ujevnt lænde, og

mangen dag har de været stygt hovne. Fremover siger det dog, og det er jo hovedsagen, om så benene blir aldrig så møre og såre. Men hundene blir også udkjorte, og det er værre.»

«Idag har jeg regnet ud observationerne for igår, og finder til vor glæde at længden er $61^{\circ} 27'$ (bredden var $82^{\circ} 52'$). Vi er altså ikke drevet vestover, men er kommet omtrent syd efter kursen. Min stadige frygt for at drive af forbi landet viser sig følgelig ugrundet, og vi må kunne gjøre regning på at få det nu en gang. Kan hænde vi kan være længere øst end vi tænker; men længere vest tror jeg ikke der er nogen sandsynlighed for at vi er. Når vi altså endnu holder et stykke ret syd og så sydvest, så må vi træffe land, og det kan umulig ta mange dage. Jeg regner at vi igår kom tre mil sydefter; vi skulde altså nu være på $82^{\circ} 40'$. Endnu et par dagsmarsjer, og bredden blir meget tiltalende.»

«Isen foran os ser fremkommelig ud; men efter nimen at dømme er der nok en del råker et stykke frem. Det gjælder bare at få karet sig over dem; jeg vilde nødigt ta på at sætte kajakene i stand nu, og hefte bort tiden, før vi har nåd land og fåt den faste landis at gå på; da kan vi gi os bedre stunder. Begge to trænger en dugelig udbedring både af spileværk og betræk. Nu vil jeg helst bare dra på, og nytte hundene mens vi endnu har nogen.»

«En hyggelig søndagsmorgen i teltet idag. Disse observationer sætter mig i godlag, jeg synes livet ligger så lyst foran os. Snart må det bære med god fart over åbent vande. Å, så godt det skal bli at få bruge kajakåre og borse, istedenfor dette evindelige

slitet med kjælkerne! Ja, og så slippe denne evige skrikingen til hundene om at dra i; det er så det river og sliter i øre og hver nervetråd i kroppen på en.»

«Mandag den 27de mai. Lige fra morgenen igår så vi blåner af vand på himlen, de samme vi hadde set dagen før, og jeg holdt kurs ret på det strøg hvor det skulde være mest sammenhengende is, efter blånerne at dømme, og således lettest at komme frem. Udover eftermiddagen mødte vi da også den ene råk efter den andre, slig som himlen hadde varslet. Mod kvelden var det let at se på den mørke luft foran at vi nærmed os mod råker af værre slags; især var blånerne uhyggelig mørke og stygge vestenfor og østenfor os. Klokken 7 kunde jeg også se en stor råk forud, som strakte sig vest og øst så langt øiet rak fra det høieste koss. Den var bred, og så værre ud end nogen af de tidligere. Da hundene var trætte, dagsmarsjen hadde været god, og vi hadde en ypperlig teltplads lige ved hånden, slog vi leir. Vel tilfredse, sikre på at vi nu var på $82\frac{1}{2}^{\circ}$, og med den lykkelige følelse at vi umulig kan ha langt igjen til land, forsvandt vi ned i posen.»

«Under frokosten idag var jeg ude og tog en middagshøide; den viser at vi ikke har skuffet os; vi er på $82^{\circ} 30'$, kanske endda et minut eller to sydligere. Men merkeligere og merkeligere er det at vi intet tegn ser til land. Jeg kan ikke forklare mig det på anden vis end at vi er nogen grader længer øst end vi antar¹⁾.

¹⁾ Vi var ganske rigtig omtrent $6\frac{1}{2}^{\circ}$ længer øst end vi trodde. I virkeligheden hadde jeg jo også den 14de april (sml. mine optegnelser for den dag) forudsat at den længde (86° ø. l.) jeg da antog, var for vestlig.

At vi skulde være så meget længere vest som der må til for at gå helt klar af Petermanns Land og Oscars Land og ikke få et skimt af dem en gang, holder jeg for en umulighed. På ny har jeg set på vore tidligere observationer, på ny gennemgået vort bestik, vindforholdene, og alle muligheder for drift i de dage som gik mellem sidste sikre længdeobservation (8de april) og den dag da vi ifølge bestikket antog os på 86° ø. l. (13de april); men det må være utænkeligt at der skulde findes nogen svær feil; så stor en drift kan isen vanskelig ha hat netop i de dage, når vort bestik ellers har passet så godt med observationerne.»

«Igår kveld blev «Kvik» slågtet. Stakkar, hun var helt udslitt nu og trak lidet eller ingenting. Det gjorde vondt at skulle skilles med hende; men hvad var det at gjøre ved det? Om vi får ferskmad, vilde det nok tat tid at få hende i fuld stand igjen alligevel, og da hadde vi kanskje ikke mere brug for hende; og så fik det ske. Men stor var hun, og mad gav hun for vel tre dage for de otte hundene som er igjen.»

«Jeg er i en stadig forundring over den is vi farer i her. Den er slet og fin, bare med mindre opbrudte isstykker liggende udover her og der, og så med større hauger eller mindre skrugarer indiblandt; men altammen is som knapt er vintergammel, og ialfald er dannet siden sidste sommer. Det er rent sjelden at støde på en liden ældre strækning, eller endog bare et gammelt flak som har ligget en sommer over — så sjelden at på vore sidste teltpladser har det været uråd at opdrive nogenlunde saltfri is, slig som har været udsat for sommersonne; vi har måttet nøie

os med sne til drikkevand¹⁾. Sikkert er at der disse flader kommer fra, har det sidste sommer eller høst været åbent vand, og ikke af liden udstrækning heller, da det ikke er få mil vi nu har føret over slig is: i hele går og en god del af den foregående dag, foruden at det tidligere har været adskillige slige strækninger indimellem ældre, sommergammel. At den skulde være dannet i nabolaget her er lidet sandsynligt. Rimeligere er det vel at den er kommet længer øst- eller sydøstfra, og kanske er dannet i åbent vande på østsiden af Wilczek Land. Jeg tror dette må tyde på at her kan være *ikke lidet åbent vand om sommeren eller høsten langs Wilczek-landets øst- eller nordostkyst²⁾*.»

Nu begyndte en tid da råkene blev værre end værst, og «slitet begyndte for alvor, råker og sprækker

¹⁾ Til at smelte vand af i kogeapparat lønner det sig bedre at ta is end sne, særlig hvis denne ikke er gammel og kornet. Ny sne gir lidet vand og forbruger adskillig varme til smeltning. Saltvandsis, som har ligget en sommer over udsat for solstrålerne, vil i den del som er over vandet, især i opstående stykker, være blit fri for det meste af sit salt, derved at saltlaken lidt efter lidt siger ned gennem is-porerne, og slig is gir derfor et udmerket drikkevand. På enkelte ekspeditioner har de næret den overtro at det skulde være farligt at bruge drikkevand af is som der var det mindste salt i. Dette er en feiltagelse, som f. eks. kosted folkene på «Jeanette»-ekspeditionen megen unødigt møie, de trodde at måtte destillere vandet for at kunne drikke det uden fare for skjørbug.

²⁾ Som det vil forstås af vore senere opdagelser, kan de formodninger jeg her har fremsat ikke være ganske rigtige. Vi var i virkeligheden den gang nord eller nordost for Wilczek Land, som jo synes bare at være en liden ø. Imidlertid må det ha været udtrakt åbent vand den foregående høst der hvor denne is blev dannet. Men når der ses hen til hvor meget åbent vand vi, selv om vintrene, senere så på Franz Josefs Lands nordvestkyst, kan dette let tænkes.

gik på kryds og tvers i alle retninger. Lændet var til dels ujevnt, og føret løst og tungt mellem ujevnhederne.»

«Kunde en se denne is i fugleperspektiv, vilde råkene danne et fuldstændigt net, med uregelmæssige masker.» Ve den som lar sig indvikle i dette net!

«Onsdag den 29de mai. Igår gik jeg over til at begynde med komager. Det var en trivelig forandring. God og tør holder en sig på benene, og så slipper en alt det strævet med finskoene¹⁾ morgen og kveld; de begyndte at bli som lefser nu i dette milde veiret, og så behøver en dertil ikke mer at ligge med våde kluter på bryst og lår om natten, for at få dem tørret.»

Den dag så vi den første fugl: en havhest (*procellaria glacialis*).

«Torsdag den 30te mai. Kløkken 5 igår morges begyndte vi gangen med den freidige tro at nu hadde vi da endelig hele råknettet bag os. Men nei tak — vi hadde ikke gåt langt før nye råker blåned forud. Jeg krabbed op på et koss så fort det var råd. Men det syn som mødte var alt andet end oplivende: råk i råk på kryds og tvers så langt øiet rak, både forover og til siderne; det så ud til at nytte lidet hvilken retning vi så end valgte, vi vilde dog ikke komme ud af nettet. Jeg tog en lang tur fremover for at se om der ikke skulde være en udvei til at slippe igjenem og over på store sammenhengende flader, slige som vi før har hat; men hele isen lod til at være

¹⁾ Mens finskoene er gjort af renskind, med hårene på, er komagene gjort af råbarket lær uden hår, gjerne okse- eller kobbeler, med skafter af renskind. De er sterke og vandtætte (sml. ovenfor).

brudt op, og det er den vel lige til land. Vi hadde ikke længer med den sammenhengende svære polaris at gjøre, men med tynd opbrukket pakis, udsat for alle vindens luner — og måtte forsone os med den tanke at krafse os frem fra flak til flak, som bedst vi kunde. Å, hvor meget skulde jeg ikke i dette øieblik git for at det var mars, med al dens kulde og lidelse, istedenfor slutten af mai, med nær på varmegrader. Det var netop denne slutten af mai jeg hadde været så ræd for, — netop den tid jeg hadde ment det vilde være af høieste vigtighed for os at ha nåd under land. Desværre skulde altså min frygt vise sig ikke at være ugrundet. Nu begyndte jeg næsten at ønske at det var en måned eller mer senere, kan hende isen da blev slakkere her, med mange åbne klarer og råker, så en for en stor del kunde komme frem i kajak. Ja, hvem kunde vide! Denne tynde skrøbelige nyisen så ud til lidt af hvert, og blåner af råker sås på himlen i alle retninger, men mest der langt langt forud. Den som bare var der, den som bare var under land! . . . kanskje — når alt kom til alt, skulde vi til slut bli nødt til at vente her i isen over den tid da mildveiret og førefaldet kom for alvor, — i denne dybe sneen vilde vi jo da knapt komme frem. Men hadde vi mad nok til at vente så længe? Ja, det var vel mer end tvilsomt. — Som jeg stod i disse triste tanker oppe på et høit koss og så udover isen sydefter, råk i råk, skrugar efter skrugar, hørte jeg med ett den velkjendte lyd af hvalblåst fra en råk lige bag mig. Der var svaret på mine sorger — sulte skulde vi da ikke, dyr er her da, og børser og harpuner har vi

gud
hel
lig.
mig
hva
jeg
jeg
vær
sig
ikk
se
driv
fors
had
vide
hve
tro

råk
fare
fler
und
slig
og
klar
da
sen
lige
før
gyn

som

gud ske lov, bruge dem kan vi vel også. Der gik en hel flok narhval i råken og pusted og blåste uafsladelig. Da noget høi is for en stor del dækked dem for mig, så jeg bare af og til de grå ryggene, som de hvæved sig over den sorte vandflade. Længe stod jeg og så på dem, og hele tiden holdt de på; havde jeg hat min borse og harpun der, havde det vel ikke været uråd at fange en. Ja ja, i grunden var jo udsigterne ikke så dårlige endda, og imidlertid havde ikke vi andet at gjøre end ikke at ænse råkene, men se at holde vor kurs SV eller SV t. S over dem, og drive på fremover som vi bedst kunde. Og med det forsæt vendte jeg tilbage til kjælkerne. Ingen af os havde dog synderlig tro på at vi skulde komme noget videre frem; glADERE og glADERE blev vi derfor, efter hvert som det led, og vi så at det gik nokså glat, trods vore udslitte hunder.»

«Som vi om morgenen holdt på mellem nogen råker, fik jeg med ett se en sort tingest komme farende gjennem luften; det var en teist, som kredsede flere ganger rundt os. Ikke længe efter hørte jeg en underlig lyd, ligesom tuting i et bukkehorn eller noget sligt, i sydvestlig retning; jeg hørte det flere ganger, og Johansen blev også var det; men jeg kunde ikke klare det. Et dyr måtte det nu i alle fald være, da mennesker vanskelig færdes nær os her¹⁾. Lidt senere kom en havhest seilende og fløi omkring os lige over vore hoder; nu tog jeg børsen frem; men før jeg fik patronen i, var den borte igjen. Det begynder at bli livligt her nu; det er unegtelig hygge-

¹⁾ Det var utvilsomt sæl, som hyppig udstøder lyd omtrent som et langtrukket «ho».

ligt at se så meget liv, en får mere følelsen af at en nærmer sig land og blidere egne. Senere så jeg en sæl på isen; det var en liden snad, som det skulde været deiligt at ha fåt, men før jeg rigtig fik set hvad det var, forsvandt den i vandet. Klokken 10 holdt vi middag; for at spare tid vil vi nu ikke længere holde den i posen, siden vi har foresat os for hundenes skyld at afkorte dagsmarsjen til otte timer eller så. Klokken 11 drog vi videre efter middag, og klokken 3 stansed vi og slog telt. Jeg skulde tro vi er kommet ialfald en halvanden mil frem igår, eller lad mig si mellem $2\frac{1}{2}$ og 3 mil på de to sidste dage, i omtrent sydvestlig retning; det mener nu lidt det også.»

«Foran os har vi i horisonten en blåne som er så skarpt begrænset og holder sig så stadig på samme sted at den må være enten over åbent vande eller over mørkt land. Vo. kurs bærer netop på den. Den er et godt stykke borte, og det vand den står over kan neppe være lidet; jeg kan ikke let tænke mig andet end at det er under land. Gid det bare var så! Men mellem os og der ser det ud til at være nok af råker, efter himlen at regne.»

«Isen er nu om dagene fremdeles den samme neppe vintergamle, hvor det er umuligt at finde brugbar is til koking. Det forekommer mig som den her er, om muligt, endda tyndere, med tykkelse på omkring to og tre fod. Hvordan dette skal forklares er jeg i vildrede med endnu.»

«Fredag den 31te mai. Det er underligt: sidste mæ! Den måned altså også gåt uden at vi har nåd land, ikke set det en gang. Juni skal vel ikke også

gå på samme vis? Å nei, nu kan det umulig være langt igjen. Jeg synes alt tyder derpå. Isen blir tyndere og tyndere, mere og mere liv ser vi omkring os, og forud er denne blånen af vand eller land, hvad det nu er. Igår så jeg to sæler (*phoca foetida*) i to små råker; en fugl, sandsynligvis en havhest, fløi over en råk her igår kveld; og ved middag igår stødte vi på friske slag efter en bjørn med to små unger, de hadde fulgt langs med en råk. En skulde tro der var udsigt til ferskmad i slige omgivelser — skjønt ingen af os, merkelig nok, har nogen synderlig længsel efter ferskt; vi synes vi har det så godt med den maden vi har. Men for hundene vilde det jo være en stor ting; igår kveld måtte vi igjen slagte, denne gang var det «Pan», vor bedste hund. Der var ingen råd, han var helt udslitt og orked ikke stort mere. Nu kan vi atter gå i tre dage på den mad vi fik af ham til de syv hundene som er igjen.»

«Det er rent uventet så opbrudt denne isen er — fuldstændig pakis, når det ikke var for enkelte større flak eller flader indimellem. Fik denne isen plads til at slakne, vilde det ingen sag være at ro mellem flakene her. Til enkelte tider igår, når vi blev stanset af råker, og jeg så kom op på et koss og så fremover, var det som modet sank i brystet, og jeg næst trodde vi måtte opgi håbet om at komme længer; for det var at se ud over et kaos af isklumper og snesørpe, rotet sammen i åbent vand. At hoppe fra stykke til stykke i sligt farvand med hunder og to tunge kjælker efter sig er ikke netop let; men ved at lede og prøve sig frem blev det da til slut råd til at komme over denne gang også, og efter en

stund gennem skruvl og styghed kom vi gjerne ind på flader igjen. Slig holdt det ved; altid nye og nye råker.»

«Den is vi farer over er næsten bare nyis, med nogen spredte ældre flak indimellem. Den er stadig tyndere, her for det meste ikke over tre fod, og flakene er til dels så flade som da de blev frosset. Igår kveld kom vi imidlertid ind på en strækning med gammel is, som vi nu ligger på; men hvor langt den strækker sig forover er ikke godt at si. Vi slog leir klokken halv syv eftermiddag og hadde da atter fersk is til kokeapparatet, hvad der unegtelig var en hyggelig vekslning for kokken — vi har ikke hat det siden den 25de mai¹⁾. I nat er det røket op med en ufysselig vind fra S (retvisende), som blir slem at gå mod. Det er pokker til meget stygveir vi får her; overskyd næsten hver dag, og så vind, tilmed søndenvind, det vi mindst af alt ønsker nu. Men hvad skal vi gjøre? Lægge os fore har vi knapt råd til; det er vel ikke andet for end at klemme på.»

«Tog igår middagshøide; vi skulde være på 82° 21' n. br., og endda ikke et skimt af land; dette blir mer og mere gådefuldt. Å, hvad gav jeg ikke for endelig at sætte fod på fast grund! Men tålmod, tålmod, alud tålmod.»

¹⁾ Det var fra omtr. 82° 52' og sydefter til omtr. 83° 19' n. br. vi hadde faret over slig nyis; det vil altså si: det må ha været åbent vand over en strækning på vel 8 mil (33 breddeminutter). Også videre sydover fandt vi lignende is et langt stykke, og det åbne hav har været endda meget større.

V.

RÅKER OG TÅLMOD.

Lørdag den 1ste juni. Så er det da juni. Hvad bærer *du* i dit skjød? Skal heller ikke den måned bringe os landet vi længter mod? Får håbe og tro. Skjønt det begynder at bli mig noget længe dette nu. Lykken er ellers en underlig ting. Igår morges hadde jeg så små forventninger til dagen som vel muligt; veiret var usigtbart, med snefok, og sterk vind hadde vi ret imod. Bedre blev det ikke da vi straks mødte en råk som så nær på uoverkommelig ud; det var trist og mørkt alt sammen. Men dagen blev likere end vi ventet. Ved en omvei i NO (rv.) fandt jeg overgang over råken, og vi kom ind på lange vakre sletter, som det bar frem over helt til middagen, klokken 5. Efter middag fik vi endda en halvanden times tid sletter. Men da var det også slut: råk rundt omkring på alle kanter, en og samme råken, som stansed enhver fremkomst. Endda jeg gik og ledte i over halvanden time efter overgang, fandt jeg ingen; vi hadde ikke andet at gjøre end at slå leir, og håbe på at morgendagen vilde bli bedre. Nu er

morgendagen kommet, men om bedringen er der, og råken er seget mer ihop, ved jeg ikke endnu. Det var ved nitiden igår kveld vi stansed. Som vanligt nu de sidste dage klarned det pludselig op så snart leirslagningen forestod, efter at det hadde været uhyggeligt sneveir mest hele dagen. Vinden stilned også af, og det blev rigtig vakkert veir, med blå himmel og lette hvide skyer, så en næsten kunde drømme sig langt langt bort til sommeren hjemme. Horisonten i syd og sydvest var fin og sigtbar; men ingenting at øine, undtagen denne samme blånen som vi styrer på — heldigvis er den nu merkbart høiere, så vi aker os da indpå. Den som bare hadde nåd den — *der* må være en forandring, det har jeg ingen tvil om. Huf, hvor jeg længter efter den forandringen!»

«Underligt så forskjelligt: bare vi når landet før nisten slipper op, synes vi vi er vel berget; — samme landet som for Payer stod som den visse hundersdød, om han skulde blit der og ikke hadde fundet «Tegetthoff» igjen. Men han hadde jo heller ikke flakket to og en halv måned om i drivisen mellem 83° og 86°, uden at øine et liv så godt som.»

«Som vi igår morges skulde bryde leir, hørte vi med ett ismåkens iltre skrig over os — og der seilte to stykker lige over hoderne vore, hvide og vakre. Jeg tænkte på at skyde dem, men synes i grunden det er vel lidet at få bare én slig fugl for hver patron; de fjerned sig også straks igjen. En stund senere hørte vi dem endnu en gang. Mens vi nu idag ligger her i posen og venter på frokosten, hører vi et grovt hæst skrig over teltet, noget ligt kråkemål; jeg skulde tro det har været en måke (*larus argentatus?*).»

«Er det ikke rart med det: I hele nat har solen, når som helst jeg har været vågen, smilt ind til os gennem silkevæggen, og her har været så varmt og lyst at jeg har ligget og drømt sommerdrømme, fjernt fra råker og slit og endeløst stræv — å, som livet i slige stunder synes fagert, og fremtiden ligger lyst! Men ikke før tørner jeg ud klokken halv ti, for at koge, før solen slører sig tæt til og forsvinder, og så begynder snerusket at drysse og drive. Slig er det næsten hver dag nu. Er det fordi hun vil ha os til at lægge os fore her og vente til hun bringer sommer og is-slakning og åbent vande? vil spare os alt dette slit med at finde vei gennem det fortvilede råkennet? Nødig skulde jeg se at så blev tilfældet, om vi end kanske kunde klare det for madens skyld, når vi slagted alle hundene ned og tæred på dem, og desuden kunde få noget vildt. Men det blev lovlig sent vi da kom til at nå Spitsbergen, muligheden for en overvintring der var sikkert ikke fjern, og de der hjemme vilde få nok et år at vente.»

«Søndag den 2den juni. Så skulde det altså bli på pinsedag denne bog¹⁾ sluttet. Mindst hadde jeg trod at vi da endnu skulde være i drivisen, uden at ha set land; men skjæbnen kjender ikke barmhjertighed, lar sig ikke mildne eller ændre.»

«Den råken vi stansed for i forgårs ség ikke sammen, men åbned sig, så der var en stor sjø her vestenfor os, og vi bodde på et flak midt i svarte havet, uden overgang på nogen kant. Så blev det da til det som vi så længe har truet med at gjøre: vi måtte ta fat på at sætte vore kajaker i sjødygtig stand. Men

¹⁾ Den første dagbog jeg brugte på skædefærden.

først flyttet vi teltet helt ind i en lun krog af det kosset vi ligger ved, så vi fik et rigtig koseligt hus, hvor vinden ikke når os, og vi kan indbilde os at det er stilt ude, i steden for at det blåser en hel «møllebris» af SV (rv.). At få sprættet trækket af kajaken min og få det i teltet for at lappe det, var snart gjort, og så holdt vi da en stille hyggelig pinsekveld her inde. Snart kom kogeapparatet i sving, vi fik en rygende lapskaus til middag, og neppe nogen af os beklagede sterkt at vi ikke var på vandring; det lar sig ikke negte at det er godt at kunne ligge i ro stundom også. Trækket var snart lappet og færdigt. Så måtte jeg da ud og se at få fikset op spileverket. De fleste surringer er så slaknet at de må surres om; det blir ikke lidet arbeide: der er mindst 40 surringer som må tas op og surres på igjen. Imidlertid er det bare et par spantestykker som er splintret, så det skal med lethed bli lige godt igjen. Johansen sprætted så af trækket på sin kajak, og idag skal det lappes.»

«Når så begge spileverker er i stand og trækkene på, er vi færdige til at dra videre og til at møte enhver vanskelighet, det være sig råker, klarer, eller åbne sjøen. Det vil bli en velsignet tryk fornemmelse ved at få kajakene i slig stand, det vil ta bort denne evindelige ængstelse for at møte uoverkommelige råker, og nu forstår jeg ikke at noget skal kunne hindre os fra snart at nå land. Det kan vel ikke trække så længe ud før vi møder råker og vand nok til at ro os frem i. Ilde blir det ellers med de hundene vi kan ha igjen da, det blir vel at skille sig ved dem. Hunde-lonsene blev igår kveld halvert, så vi endnu har af «Pan» til i kveld; men så får nok

«Klapperslangen» til. Da har vi seks hunder, som vi vel kan beholde i fire dage, og endnu komme godt frem med.»

«Pinse — å, det er noget så underlig sommerlig deiligt ved det ord! Det er sårt at tænke på hvor vakkert og godt de nu har det der hjemme, og så ligger *vi* her fremdeles i is og vind og gråveir. Hvor en længes! Men hvad hjelper det? . . . Idag er nok lille Liv hos mormor til middag — i dette øieblik holder de vel kanskje på at pynte hende i ny dragt til at ta afsted. Ja ja, den tid kommer vel også da jeg kan være med; — men når? Ud og klem på med surringerne, så blir det vell!»

Så arbeided vi da de følgende dage med iver på at få vore kajaker færdige. Vi undte os mest ikke tid til at spise; det kunde gå tolv timer mellem hvert mål, og arbeidsdagen varte ofte hele døgnet. Lige fuldt tog det tid at få jakakene fuldt sjødygtige igjen. Det værste var at vi måtte være så omhyggelige og sparsomme med virket vi brugte; der var jo ikke overvættes rig leilighed til at skaffe nyt. Når en surring f. eks. skulde omlægges, kunde vi ikke sprætte den gamle op og lægge en ny på, men måtte med stort besvær løse den gamle surring af for ikke at ødelægge linen, og sligt hefter når der er mange snes af dem. Så var forskjellige af bambusribberne knækket, de som gik langs siderne af træverket, især var Johansens ilde medfaret; de måtte derfor tas ud helt eller delvis, og afløses af nye, eller også styrkes ved tillægs-surringer og sideskinner. Alt dette måtte gjøres med omhu, og var ikke noget svint arbeide. Men så hadde vi da også det igjen at det blev godt og sterkt,

og kajakene blev med en gang sjødygtige nok til at trodse uveir, om det skulde bli nødvendigt på veien over mod Spitsbergen. Da spileverkerne endelig efter flere dages arbeide var færdige, blev trækkene igjen sat på og omhyggelig strammet.

Imens gik tiden, den kostbare tid. Men så hadde vi vort håb om snart at få væsentlig hjælp af kajakene og komme fortere frem i dem. Tirsdag den 4de juni sier dagbogen: «Det står for mig som det ikke kan vare længe inden vi kommer i åbent vande eller i slak is. Isen her omkring er så tynd og opbrudt, og veiret er så sommerligt — igår var det bare $+ 1,5^{\circ}$ — og sneen som faldt var mest som slud; den smelted på teltet, og vi hadde stræv nok med at berge os mod væde her inde; det randt af væggene, bare en kom nær dem. Ellers var det et væmmeligt veir med sne-rusk i hele går; men det er vi vel vant til nu, har ikke hat stort andet den sidste tid. Idag ser det dog strålende ud, med klar blå himmel; solen har netop nåd over kanten af kosset bag os og her ned til teltet. Det blir en herlig dag at sidde ude og arbeide i; en skal ikke som igår få vædt ud alting en holder på med. Værst er det når surringerne blir våde mens en legger dem på, for da får en dem ikke til at stå. Den solen er lige fuldt en kjær ven; — jeg syntes jeg næsten var lei af den før da den altid var der; men så velkommen den er nu, og slig den liver sin-det op! Jeg kan næsten ikke få ud af hodet at det ikke er en frisk herlig junimorgen hjemme ved bug-ten. Å ja, lad os bare snart få vand, så vi kan bruge kajakene vore, da skal det nok ikke vare så længe før vi er fremme!»

«Idag har vi for første gang på hele denne tur fått rationer uddelt til frokost både af smør (50 gr.) og aleuronatbrød (200 gr.)¹⁾. Vi får holde os til vegten herefter og måle knapt ud, for at være sikker på at nisten skal strække til, og så vil jeg gjøre et nøiagtigt overslag over hvad vi nu har tilbage, før vi drar herfra.»

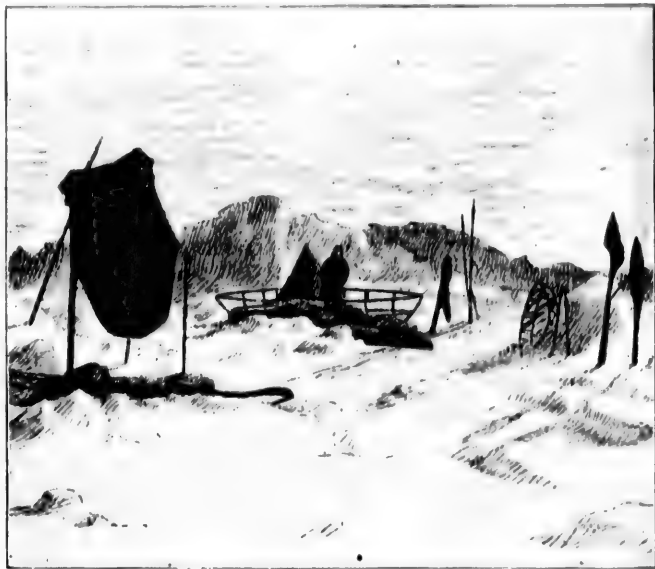
«Huf, lykken er ikke langvarig! Nu er solen atter borte, himlen overskyd, og snefnuggene begynder at danse.»

«Onsdag den 5te juni. Ligger fremdeles på samme sted; men forhåpentlig har vi nu ikke længe igjen før det på ny bær i vei. Det blev alligevel vakkert solskinsveir igår. Sommerlig deiligt at sitte ude og arbeide, og bli bakt i solen, og se bortover sjøen og isen, hvor det glitred i bølger og sne.»

«Igår fældte vi det første vildt; det var en ismåke, som fløi over teltet. Det fløi ellers måker her i hele går, vi så op til fire stykker på én gang; men de holdt sig på afstand. Jeg var en tur efter dem, og drev det til at bomme med rifle på én; altså en patron bortkastet, og det må ikke gjenta sig. Hadde vi lagt os efter det, vildt let været let at få flere måker; men det er for lidet et vildt, og så er det for tidligt at begynde at bruge op skydegreierne nu. I klaren her så jeg en sæl, Johansen så også en, og narhval både så og hørte vi. Her er liv nok, og var kajakene i stånd, så vi kunde ro ud på vandet

¹⁾ Indtil denne dag hadde vi spist som vi selv lysted, uden at veie ud. Det viste sig nemlig at vi alligevel ikke spiste mer end det jeg oprindeligen hadde regnet for dagen (1 kilo tør proviant). Nu mindsked vi en god del på disse dagsrationer.

der, blev det vel råd til at få noget også. Ellers har det ingen nød endnu; vi har mad, og det er bedre at nytte tiden til at komme frem; bare til hundene kunde det være godt at få noget storvildt, så vi slap at slagte flere før det blev slut med isfærden, og vi for alvor kunde gå i kajakene. Igår måtte vi slagte

Udbedring af kajakene. Soveposen på tørk.

Af H. Egedius, efter fotografi tat 4de juni 1895.

«Klapperslangen»; han gav fem og tyve lonser; det er til fire dage for de seks hunder som er igjen.» Disse slagtninger faldt nu helt og holdent under Johansens gjøremål; han havde opnået slig færdighed deri at han med et eneste stik af min lange lappekniv gjorde ende på dyret, så det ikke fik tid til at

gi lyd fra sig, og på få minutter hadde han ved hjælp af kniven og vor lille øks lemmet det op i passende stykker; som før nævnt lod vi skind og hår sidde på. Hundene åd vel med sig, og det eneste som lå igjen efter sligt et måltid var som regel nogen hårdotter hist og her bort efter isen, nogen klør og kanske en vel afgnaget hundeskolt.»

«De begynder at bli temmelig forsultne, bikkjene nu. Her i forgårs åd «Lilleræven» op tåstroppen og renskindet (som ligger under foden) og lidt af træet med på Johansens ski, som den hadde fått revet overende på isen. Salig «Kvik» åd op seildugs-sælerne sine, og det er vist ikke frit for at det går lidt seildugsfiller i disse her også.»

«Jeg har netop regnet ud vor længde efter en teodolitobservation, tat igår, og får $61^{\circ} 16,5'$; vor bredde var $82^{\circ} 17,8'$. Jeg forstår ikke dette at vi ikke øiner land; den eneste mulige forklaring må være at vi er en del længer øst end vi tror, og at landet bøier sydover østenfor Rawlinson Sund; men langt kan vi nu i hvert fald ikke ha igjen. Just i dette øieblik fløi en fugl over os, som Johansen — som netop står her udenfor teltet — tog for en sneppefugl.»

«Torsdag den 6te juni. Fremdeles på samme flekken. Jeg begynder at længes sårt efter at komme afsted, se hvordan fremkomsten er nu, og så få en endelig løsning på denne gåden som jeg uafsladelig grunder på. Det skal bli en ren fryd at kunne dra i vei igjen med hele greier. Og så at få bruge dem i åbent vandel! Hvor vilde ikke livet da bli et helt andet — tænk, for altid klar af denne isen og disse råkene, dette slitet med kjælker, og evige kjåket med

hunder, bare sig selv i en let farkost dansende hen-over legende bølger . . . det er næsten uudholdeligt at tænke på. Kanske har vi endnu en hård strid at gå igjennem før det kan nås, kanske mangen tung time; men én gang må det vel komme, og da — ja da er livet liv igjen.»

«Endelig fik vi igår begge kajakskeletterne helt færdige; vi har forsynt dem med fletverk af bambus i bunden, til at lægge maden på, så den ikke skal bli våd om det lekker noget. Idag er da bare tilbage at gå dem ordentlig over en gang, og se efter at alle surringer er forsvarlige, støtte dem som måtte trænge det, og så få trækkene på. I morgen kveld bær det så forhåpentlig afsted. Det har gått hardt på snøret ved dette arbeidet; af vore fem ter er der ikke fuldt ett tilbake; men det vil jo tjene spare, vi kan ikke vide om det ikke kunde bli godt at ha til at fiske med, eller andet sligt.»

«Det begynner at lakke med lidt af hvert af nisten. Veide igår op smøret, og fandt at der var 2,3 kilo tilbake; sætter vi en daglig ration af 50 gr. til mands, vil det slå til for 23 dage endnu, og da må vi vel være kommet et stykke frem. Idag kunde jeg for første gang notere en temperatur over nul; det var $+ 0,2^{\circ}$ imorges. Sneen ude var aldeles gjennomblød, og det drypper af kossene; nu varer det vel ikke længe før vi finder vand på flakene. I nat faldt det også virkeligt skikkelig regn. Det var bare en kort skur, først fint snøv, så tunge store dråber, og vi tydde ind i teltet for ikke at bli våde — men det var regn, regn! Rent sommerfølelse at sitte her inde og høre dråberne smelde mod teltvæggen. For

føret vil det kanskje være bra, dette lindveir, hvis vi da nogensinde får frost igjen. Men skulde det fortsette slik, vil det rigtignok bli en herlig suppe at komme frem i, mellem alle disse skrugarer og koss; da vil jeg bare ønske jo mer af det des bedre, så sneen kan smelte væk, og vi får bare isen at gå på; ellers vil fremkomsten bli så som så en stund fremover. Nu ja, det får bli som det vil, frem skal vi nu lige fuldt, og, som sagt, længe kan det ikke vare før det kommer en vending — land eller vand, hvad det nu blir til.»

«Lørdag den 8de juni. Igår blev vi endelig fuldt færdige med kajakene og fik prøvd dem. Vi holdt da også på fra i forgårs kveld til igår kveld. Underligt med disse lange dagene vi holder. Var vi hjemme, vilde vi vel blit adskillig både slitne og sultne, med så mange arbeidstimer mellem målene; men her er det ikke mer end vi synes det skal så være, om end madhugen rigtignok blir første klasse A med stjerne, og søvnen ikke dårligere; det tyder just ikke på at vi er svagelige eller har tilbøielighed til skjorbug endnu. I virkeligheden er vi, så vidt jeg kan skjønne, uvanlig kraftige og sunde just nu og ved fuld spænstighed.»

«Da vi prøvde kajakene i en liden råk her borte, var de begge nokså lække i sømmene og flere steds også midt i dugen (efter den hårde medfart de hadde lidt under færden); men det er forhåpentlig ikke mer end det gir sig så snart dugen får trutnet lidt til i vandet. Kjedeligt blir det rigtignok når vi skal færge over råkene, og kajakene sættes tørre og gisne på vandet, — vi kan nok let få blødt ud sagerne vore da; men det får vel gå, det også.»

«Og så bærer det da afsted idag, efter en uges ophold på samme flekken. Igår begyndte den sydøstlige vind, idag har den øget og er blit temmelig sterk, efter som det høres ud på susingen henover kossene udenfor; det er så jeg har ligget her hele morgenen og mest trod jeg hørte brænding et stykke unda. Imidlertid lukked alle råkene sig igår her omkring, så det næsten ikke var stort mer åbent vand at se. Det skyldtes vel denne vind, skulde jeg tro, og er det slig at den lukker råker for os, så bare peis på! Føret er rene isskaren og så godt som muligt, og lændet forhåbentlig nogenlunde fladt, så da skal det nok gå.»

«Igår skjød Johansen endnu en ismåke, og til middag igår hadde vi for første gang ferskmad (to måker). Det smagte jo godt, men ligevel ikke så godt som en skulde ha ventet, efter at vi ikke hadde smagt ferskt på så mange måneder. Det er vel bevis på at den mad vi har også er god.»

«Veide igår op brødet vort, og fandt vi hadde igjen omkring 12 kilo hvetebrød og 7,8 kilo aleuronatbrød, så for den sags skyld skal vi vel kunne klare os endnu 35 til 40 dage. Hvor langt vi da er kommet må guderne vide; men et stykke på vei må det vel bli.»

«Søndag den 9de juni. Så kom vi da endelig igår flot fra vor teltplads, som vi var mer end fornøid af. Trods veiret — det var forrykende snefok fra øst, og så ilde som muligt — var vi begge glade ved at kunne begynde at gå igjen. Det tog adskillig tid at stelle i stand krabber under kajøkene af søkker, soveposer, og uldtæpper, og at laste kjælkerne;

men til slut bar det da i vei. Flaket vi hadde bod på så længe, slap vi let fra, behøvde ikke en gang at bruke kajakene, som vi hadde lappet på en hel uge til det brug. Vinden hadde lukket råkene forsvarlig igjen, flødt lænde fandt vi, og godt kom vi frem, til trods for det nederdrægtigste føre, med ny foksne som kladdet noget ganske ubarmhjertig, og som kjælkerne stod som spikret fast i så snart de stansed — ikke at tale om skiene. Veiret var slig at en ikke så mange hundred alen fremfor sig, og vædte gjorde sneen som la sig på klærne, så en blev våd igjen-nem lige til skindet på luv side; men herligt var det da likevel at se at det gled fremover, fremover mod det seige mål. Råker møtte vi en del af, og slemme var de med sine indviklede net af sprækker og skrugarer på kryds og tvers. Brede var enkelte af dem også, og fulde af sørpe, som gjorde det umuligt at bruke kajakene; på sine steder var den dog stuvet så tæt sammen at vi kunde gå på den. Men mange kroker og vendereiser må en næsten altid gjøre før en finder nogen rimelig fremkomst. Ventetiden vil da gjerne bli lang for den som sidder igjen i ensomheden med hundene, og blir gjennomblåst og gjennomblødt. I slige stunder har vel Johansen ofte trod at jeg var faldt i en råk eller blit borte, når det så ud som jeg aldrig kom tilbake. Som en sidder der på kajaken og venter og venter og stirrer frem for sig i stilheden, kan mange underlige tanker komme over en. Og han har krabbet op på det høieste koss i nærheten for at speide angstfuld ud over isen. Har han så endelig opdaget en liden mørk flek som bevæger sig på den hvide flade langt langt borte, da

er nok sindet mer end én gang blit lettere. Som han sad slig igår, blev han opmærksom på at kanterne af isflakene i råken foran ham var i langsom bevægelse op og ned, aldeles som de vugged sig i svag dønning. Skulde det åbne vand være nær? Kan det være de store dønninger ude fra havet som trængte ind hid? Hvor gjerne vilde vi ikke tro det! Men kanske det heller bare var vinden, som satte den tynde is vi stadig færdes på nu, i bølgebevægelse lig havet¹⁾. Eller skulde vi virkelig ha åbent vande i sydøst? Underligt er det at denne vind, som kommer derfra, tætter isen sammen, mens den sydvestlige vind her for en tid siden slakked den op. Skulde vi, når alt kommer til alt, ikke ha langt igjen til sjøen? Jeg kommer igjen til at tænke på de blåner vi har hat på himlen forud. Johansen krabbed netop ud af teltet, og sier at han ser samme blånen der i syd; den er blit høiere nu, og veiret er så tålelig sigtbart. Hvad kan det være? Lad os bare komme frem did!»

«Igår kom vi igjen over et bjørneslag. Hvor gammelt det var, lod sig ikke let afgjøre i dette snefoket, hvor alt fyker til på nogen få minutter; men sandsynligvis var det fra igår; for «Haren» fik lige efter veir af noget og drog op mod vinden, så at Johansen mente at bjørnen måtte være i nærheten. Nu vel, gammelt eller nyt, så har det ialfald været bjørn der, mens vi lå et stykke nordenfor og sydde på kajakene, og en dag kommer den vel i veien vor også. At her

¹⁾ I virkeligheden har det vel været lidt skruing eller skubbing af isflakene mod hverandre som har frembragt denne bevægelse; sligt så vi flere ganger senere.

er bjørn tyded også *det* på at den måken Johansen skjød spydde op et stort spækstykke da den faldt; slig kost kunde den vanskelig ha kommet til uden den har været i selskab med bjørn.»

«Veiret var væmmeligt og vådt og desuden usigtbart, og føret dårligst muligt, så i længden blev det ikke meget tiltalende at gå. At sætte sig til at holde middag i denne bløten var heller ikke hyggeligt. Vi drog derfor på en stund længere, og stansed så for natten omkring klokken 10. Godt var det igjen at komme i telt, og fiskegratinen smagte ypperlig. Det gir slig tilfredshed at føle at trods alt siger det da fremover. Varmen begynder ellers at bli slem nu; sneen er ganske våd, og i min kajak er det kommet ikke lidet vand, som vel er smeltet på dækket og rendt ned gjennom den åbne siden, der hvor lissingen er, og hvor vi endnu ikke har syd igjen; vi vilde vente på godveir først, for at få trækkene helt tørre og så få dem stramme godt.»

«Mandag den 10de juni. Trods det mest usigtbare skoddeveir, og trods det afskyligste føre, med vasblød sne som endnu ikke har kornet sig, og som kjælkerne glider så tungt på som det bare er råd, kom vi lige fuldt jevnt frem i hele går. Utallige råker at gå over, og mange lidt knebne overfarer på løse isstykker også. Men isen er her flad overalt, og det moner alligevel. Det er den samme tynde vinterisen på omtrent tre fod; igår så jeg bare et par gamle flak her i nærheten af vor teltplads, som også er på et gammelt flak, — for resten alt nyt, og delvis meget nyt; flere ganger gik vi over store strækninger med ganske tynd is, på en fod og endog mindre. Den

sidste af dem var især stor, og må ha været en svær klare; isen var der så tynd at det ikke kan vare længe før den er smeltet op; det stod vand over den så det bare var snesuppe at gå i. I virkeligheden er isen her nu ikke en grand andet end den reneste havis, opbrudt i større eller mindre flak, ikke sjelden meget små flak, som ligger tæt sammen; men får den anledning til at slakne op, vil den sige ud over hele sjøen, og vi har vand til at ro frem i, i hvad retning som helst. Idag lader det til at være samme veiret som igår, med sydøstlig vind; den river og sliter i teltvæggene. Lindveir og blødsne. Gud ved om vi skal få frost mere; — kom den, vilde det bli glimrende føre. Men jeg er ræd for det går den omvendte vei, og at vi snart er oppe i værste førefaldet. Råkene begynder ellers at bli bedre, de er ikke længer så fulde af subb og sørpe; den smelter væk nu, og det er lettere at komme til at lage broer og sligt i sådan klarere vand.»

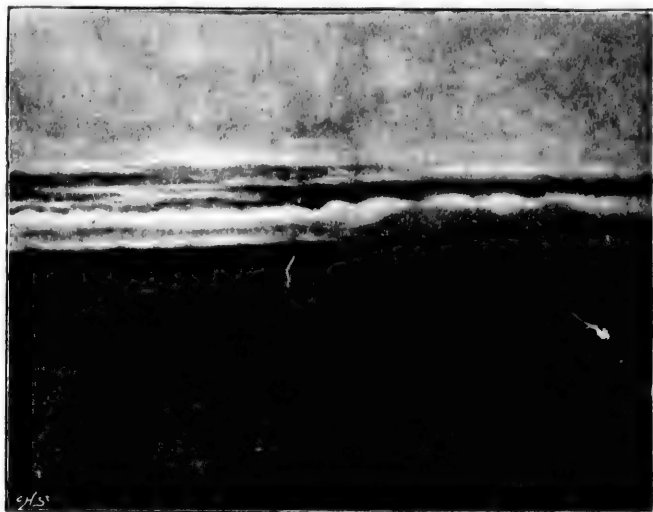
«Efter land speider vi uafladelig hver gang der er en gløtt. Men ingenting at øine — evig og altid ingenting. Imidlertid ser vi stadig tegn på land eller på åbent vande. Måkerne blir flere og flere, og igår så vi også en alkekonge (*mergulus alle*) i en råk. Luften i syd og sydvest vil også stadig være mørk; men ellers har den jo været slig at en ingen vei ser. Det er som jeg føler at løsningen må begynde at nærme sig. Men hvor længe har jeg ikke trod det? . . . Der er en ædel dyd, som heder tålmodighed.»

«Hvor isen vilde været deilig at fare over i april, før disse råkene her var dannet — bare flade sletter i det uendelige; for så vidt vi skjønner, er det bare

nydannede råker altsammen, med nogen skrugarer af og til, som også er nye.»

«Tirsdag den 11te juni. Et ensformigt liv i længden, dette her — ensformigere kan det vel ikke let tænkes. At tørne ud til samme slit dag efter dag, uge efter uge, måned efter måned, over is som stundom er lidt bedre, stundom lidt værre — nu synes det som den stadig blir værre, — altid i håb om at få se en ende på det, men altid med håbet skuffet, bestandig den samme ensformige synsrand af is og atter is, ikke glimt af land på nogen kant, ikke åbent vand at øine — — og nu skulde vi da så omtrent være på Kap Fligelys bredde, eller ialfald ikke mer end høist et par minutter længer nord. Ikke ved vi hvor vi er, og ikke ved vi når dette vil ta slut; imens minker nisten dag for dag, og hundetallet svinder betænkelig ind. Skal vi nå under land mens vi endnu har mad igjen? Eller skal vi overhovedet nogensinde nå det? Is og føre er snart ikke til at komme frem i, sneen blir bare sørpe, hundene synker igjennem for hvert skridt, og selv ligger en og svømmer til op under skrævet når en må hjelpe hundene og i ett kjørlite de tunge kjælker frem. Og så er det råk efter råk og skrugar efter skrugar at krabbe sig over. Det er hårdt at holde håbet oppe under slige forhold, og lige fuldt gjør vi det, om det så også stundom kan sygne lidt, når isen foran en ser ud som et håbløst virvar af skrugarer, råker, issørpe, og svære isstykker, kastet hulter om bulter, og en kunde tro en så ud over en pludselig stærknet brænding; da er det øieblikke hvor det kan synes en umuligt at komme frem for noget uflyvende, og en stirrer længselsfuldt

efter en måke som tilfældig stryger forbi, og tænker på hvor langt bort en kunde nå hvis en kunde låne dens evne. Men så finder en trods alt gennemgang, og håbet spirer på ny lige grønt. Titter så solen et øieblik frem gennem skylaget, og isvidden blinker i al sin hvidhed, og en ser solstrålerne spille i vandet

Et størknet hav.

Fotografi.

i en råk, da tykkes livet en alligevel skjønt og værdt en kamp. Du himmelbårne håb —!»

«Det er underligt hvor lidet det skal til for at gi en friskt mod. Igår fandt jeg i en råk en liden død polartorsk (*gadus polaris*), og mine øine strålte sikkert af glæde da jeg først så den; det var som det største fund. Hvor der er fisk i vandet, kan en da ialfald ikke svelte ihjel, og før jeg krøb i teltet idag

morges, hængte jeg ud et snøre i råken ved siden af. Men hvor mange skulde der ikke til af slig småfisk for at gi en mad nok, mange flere på dagen end vi vel kunde få fat i på en uge eller kanske på en måned, — og lige fuldt er en glad og håbefuld, og ligger og fantaserer om muligheden af større fisk i vandet her og om at kunne fange i overflod. Ja, mennesket er et lykkeligt barn.»

«Fremkomsten igår var dårligere end de foregående dage, isen mere ujevn og sværere, til dels med enkelte ældre flak indimellem; mange slemme råker traf vi også på, så vi kom ikke så langt; jeg er ræd det ikke var over et par kvartmil, eller i høiden tre. Jeg tror dog vi nu kan regne os på $82^{\circ} 8'$ eller $9'$, hvis da ikke den stadige sydøstlige vind sætter os en del nordover. Føret blir værre og værre, sneen er aldeles vasblød nedigjennem, og bærer ikke længer hundene; den har imidlertid kornet sig noget, så kjælkerne glider let, hvor da ikke også de skjærer igjennem; men det hænder ret som det er, og da står det bommende fast. For hundene er det tungt, selv om de ikke hadde været så elendig udslitt som de er; de stanser i ett væk, og må hjælpes, eller drives frem med pisken. Stakkars dyr, de har det vondt «Lilleræven», den sidste levning af mit oprindelige spand, kan snart ikke gå længer — og sligt et prægtigt dyr til at trække som det var! Nu har vi fem hunder («Lilleræven», «Storræven» og «Kaifas» for min kjælle — «Suggen» og «Haren» for Johansens). Til dem har vi mad endnu i tre dage efter «Isbjønn», som blev slagtet igår morges, og inden den tid mener Johansen vi skal ha løst gåden — et forføngeligt håb

er jeg bange for, om end blånen i SO eller SSO (mv.) stadig synes at holde sig der og er blitt meget høiere.»

«Vi begyndte marsjen klokken halv syv igår eftermiddag og stansed klokken lidt over 3 idag morges, foran en råk. Igår så jeg for første gang ferskvandsdammer på isen, under nogen koss. Her hvor vi stansed var ellers intet at finde, så vi måtte også idag smelte vand; men det blir vel ikke mange gangene det trænges herefter, og det vil jo spare på oljen vor, som det begynder at bli uhyggelig lidet af. Ude er veir og føre som det har været — ingen fornøielse ved at tørne ud til dagens stræv. Jeg ligger og tænker på hvor alt er vakkert i Norge nu i juni, hvor solen blinker over fjord og ås og grønne skoger — og dér er Men én gang når vi vel tilbake til livet, og da har det aldrig været så uendelig fagert.»

«Onsdag den 12te juni. Det blir værre og værre, igår kom vi omtrent ingen vei, knapt en kvartmil; elendigt føre, ujevn is, råker og et bikkjeveir sinked os. Det hadde lagt sig skorpe på sneen, så kjælkerne vistnok gled let når de var ovenpå; men skar de sig igjennem — og det gjorde de alt i ett — så sad de spikret fast. Og for hundefødderne var den slem, denne skorpen, de sank uafladelig igjennem i den dybe sne mellom kossene, stakkars dyr; det var som at svømme gjennom bløten. Lige fuldt gled det forover; råker stansed; men over dem kom vi da også. En — den sidste — som så lei ud, kom vi over ved at lage bro af småflak, som vi fløted til det smaleste sted. Men så begyndte et skamløst fok af våd sne eller slud i svære filler, som ikke vilde holde op igjen; vinden øged også; ingen vei så en i dette vildrede af råker

og koss; våd blev en som en dyppet kråke; og føret blev umuligt, kjælkerne hang så omtrent fast i den våde nysne, som snart danned et lag tykt nok til at lægge sig i svære kladder under skiene. Der var knapt andet valg end at se at finde en teltplads snarest muligt; at arme sig selv og hundene ud i sligt veir og på sligt føre, og ingen vei komme, var til liden nytte.»

«Her ligger vi da og ved neppe hvad vi skal gjøre. Hvordan føret er ude kan jeg endnu ikke si; men det er vel ikke stort likere end igår, og enten en da skal rote sig frem det lille en kan, eller gå på fangst og se at få tag i en sæl, det har jeg vondt for at afgjøre. Ulykken er at her synes ikke at være stort sæl i den is vi nu er kommet ind i; vi har ingen set i de sidste dage; kanskje er den for tørt og for stor? Al isen her har et påfaldende andet udseende end den vi har faret over i den sidste tid, er adskillig mere ujevn, med hauger og ældre skrugarer, og dertil en del sværere, skjønt heller ikke denne ser så særdeles gammel ud, gjennomgående knapt mere end vinter-gammel; der er dog enkelte ældre flak indimellem. Den synes at ha været nær land — lere og gjørme er jevnlig at se, især i de nydannede skrugarer.»

«Johansen, som er gått ud, sier at samme blånen er der i syd fremdeles; — å, at vi ikke kan få rotet os frem til den! Men den *er* der da som et lokkende mål, om vi så ikke nå den så fort. Atter og atter viser den sig, vakker og blå; for os er det håbets og glædens farve.»

«Fredag den 14de juni. Idag er altså tremånedsdagen siden vi forlod «Fram»; et fjerdedels år har

vi vandret om i denne isørken, og her ligger vi fremdeles. Når enden på den skal komme aner jeg ikke længere; kan bare håbe på at den ikke er altfor fjern — lad den så være hvad den vil, åbent vande eller land, Wilczek Land, Zichy Land, Spitsbergen, eller et andet land.»

«Igår blev ikke fuldt så dårlig en dag som jeg havde ventet, vi kom virkelig et stykke frem; om det end ikke var så langt — knapt mer kanske end et par kvartmil — så får vi være nødt med det i denne tid. Hundene kunde ikke klare kjælkerne alene; hadde de ikke en af os på siden af sig, blev det stans for hvert andet skridt. Den eneste måde at komme frem på var at ta det i to vendinger og gjøre veien tredobbelt. Først går jeg foran og finder fremkomst et stykke; imens driver Johansen kjælkerne efter så langt han rækker — først min i én vending, så tilbage efter sin egen — indtil jeg kommer igjen og overtar min og driver den frem så langt jeg har gåt op vei; så frem på ny på samme vis. Fort går det jo ikke; men det går, og det er endda noget. Isen vi farer over er alt andet end god; fremdeles er den sværere og lidt ældre, med koss og ujevnheder i alle retninger, uden en skikkelig slette. Når hertil lægges at vi efter at ha gåt et stykke kom op i et strøg hvor isen var brudt op i bare småflak, med stygge skrugarer og brede råker, fyldt af sørpe og småstykker, så det hele var et eneste rot af isklumper, hvor det knapt var plads at finde til at stå på, end si til at komme frem, så var det menneskeligt om en misted modet og opgav at komme videre med det første. Hvor jeg vendte mig hen, var veien stængt, og det så

ud som om al fremkomst her var negtet en for alvor. Det hjalp lige meget om en satte kajakene på vandet; vi fik dem neppe frem gennem alt dette rot, og det var ikke langt fra at jeg bestemte mig til at stanse og vente, og heller se at friste fiskelykken med hov og snøre, og jagtlykken, om det skulde være en sæl at opdrive i råkene. Huf, det er stunder fulde af bekymring, disse når en står tvilsom og ser fremover fra et eller andet koss; stadig mer og mere kredser tankerne nu om ett og det samme: har vi mad nok til at bide indtil sneen er smeltet, eller til det måske blir slakkere is, med råker, så en for en del kan ro sig frem? Eller er det sandsynlighed for at vi kan skaffe os mad nok, om den vi har ikke strækker til? Det er det store spørgsmål, som jeg ikke kan gi sikkert svar på endnu. At det vil ta lang tid inden al denne sne smelter bort og føret igjen blir nogenlunde, det er visst; når isen kan slakne og gi nogen fremkomst i råkene, er derimod uvisst, og nogen fangst har vi ikke gjort til denne dag — uden to måker og en liden fisk; desuden så vi i forgårs en anden fisk svømme i vandskorpen, men den var ikke større. I det strøg vi nu færdes ser det ialfald ud til at være liden udsigt til fangst, jeg har ikke set en eneste sæl på de sidste dage. Rigtignok fandt jeg igår et gammelt nedsned bjørneslag, og ismåker ser vi stadig; men de er fremdeles for små til at være værd en patron.»

«Endnu vilde jeg gjøre et sidste forsøg på at komme frem, ved at gå længer øst. Der fandt jeg også overgang over en god del småflak, så vi kom over på ældre sammenhengende is, til dels sommer-

gammel, som ser ud til at ha været nær land, så ujevn og fuld af mudder som den er. Over denne ismark har vi føret siden uden at støde på nye råker. Men humpet var den så det forslog, på sine steder. På andre steder kunde den igjen være nokså tålelig.»

«Vi begyndte gangen klokken 8 eftermiddag onsdag og stansed her klokken 5 igår morges¹⁾. Udpå morgensiden havde vinden vendt sig til mer nordøstlig, samtidig med at det blev koldere. Sneen frøs nu hårdere, og på slutten var føret slet ikke galt. Skaren bar hundene og før en del også kjælkerne; vi glæded os derfor til godt føre næste dag. Men her skulde vi atter få en skuffelse. Ikke før var vi kommet i telt før det tog til at sne, og det holdt det friskt på med hele dagen igår, mens vi sov, og da vi igår kveld tørned ud for at lage frokost og komme videre, snedde det fremdeles. Dyb sne overalt, et føre over al beskrivelse elendigt. Det var liden mening i at dra på nu, fik heller vente og se tiden an. Imidlertid var vi sultne, men at ta hel frokost hadde vi ikke råd til. Jeg kogte da et lidet mål flskesuppe.»

«Så krøb vi igjen i posen, Johansen for at sove videre, jeg for endnu en gang at regne ud alle mine observationer fra det første, helt fra vi forlod «Fram», for at se om der alligevel ikke skulde være nogen feil, som kunde forklare denne gåde at vi fremdeles intet land finder. Solen var også lidt fremme, og for-gjæves gjorde jeg et forsøg på at få en observation. Jeg stod og ventet i over en time med opstillet teodolit; men nu var og blev den borte. Jeg har regnet

¹⁾ For første gang fandt vi nu vand på isen til at koge med; men det var temmelig saltholdigt, så flskegratinen blev noget salt.

og regnet, og grundet og grundet, men finder ingen feil af betydning, og det hele er og blir en gåde. Jeg begynder mer og mer at komme i tvil om vi kanske ikke alligevel er for langt vest. Jeg forstår næsten ikke mer at vi skal være østenfor; ti i så tilfælde kan vi da ialfald ikke være over 5° lenger øst end vore observationer¹⁾ sier os. Sæt nemlig at vore ure har gått for hurtig, så kan da ialfald «Johannsen»²⁾ ikke ha hat mer end dobbelt så stor gang som tidligere. Jeg har antat en gang af fem sekunder; men sæt gangen har været ti sekunder, det gjør dog ikke mere forskjel end 6 m. 40 s. i 80 dage (tiden fra vi forlod «Fram» og til sidste observation); det er altså $1^{\circ} 40'$ lenger øst vi da skulde komme. Sæt også jeg har regnet dagsmarsjerne for længe i de tre dage mellem 8de og 13de april, og at vi istedenfor ti mil bare har gått seks mil, mindre kan vi nu umulig ha gått, så var vi den 13de på 89° istedenfor på 86° , som forudsat. Det er 3° lenger øst, eller med dem ovenfor — lad os regne tilsammen 5° lenger øst; det vil si at vi nu istedenfor at være på 61° skulde være på 66° ø. l.³⁾ eller omtrent femten mil fra Kap Fligely. Men lige fuldt synes det mig vi skulde se noget land søndenfor os. Wilczek Land kan dog ikke være så lavt og østefter pludselig trække sig så langt sydover, når Kap Buda-Pest på omtrent 61° ø. l. skulde ligge

¹⁾ Som allerede nævnt var vi under denne del af færden i virkeligheden omkring $6\frac{1}{2}^{\circ}$ lenger øst end vi trodde.

²⁾ Så kaldte jeg mit ur efter urmageren Johannsen i London, som hadde levert det.

³⁾ I virkeligheden var vi altså temmelig nær det punkt jeg her forudsætter. Grunden til at vi ikke så det ventede land var den at det ikke eksisterer, som senere viste sig.

helt nordenfor 82° , og det skulde jo da ikke være over ti mil fra os. Nei, det er og blir uforståeligt! — At vi skulde være vestenfor synes imidlertid ikke så meget lettere at fatte; vi må da ha drevet ganske eftertrykkelig mellem den 8de og 13de april, eller også har mit ur alligevel stået en stund før den 2den april. At vi kan ha drevet nokså godt vestover synes rigtignok de tre observationer fra 2den, 4de, og 8de april at tyde på. Den 2den skulde vi være på $103^{\circ} 6' \text{ ø. l.}$, den 4de på $99^{\circ} 59'$, og den 8de april på $95^{\circ} 7' \text{ ø. l.}$, og mellem disse dage ligger ingen dagsmarsjer af betydning; mellem observationerne den 2den og 4de ligger bare en halv liden dagsmarsj, og mellem den 4de og 7de et par, som dog ingenting var og ikke kan ha båret os stort vestover. Det vil altså si: vi skal ha drevet nær på 8° , eller lad os sætte ialfald 7° , vestover i de seks døgn. Regner vi at driften har været den samme i de fem døgn mellem den 8de og 13de, så kommer vi altså 7° længere vest end vi antar. Vi skulde følgelig nu være på 54° ø. l. istedenfor på 61° . Det blir imidlertid ikke mer end otte mil fra Kap Fligely, og tæt ved Oscars Land. Vi burde da se noget af dem, synes jeg. Antar vi imidlertid at driften vestover også har været hård i tiden før den 2den april, da er den mulighed ikke udelukket at mit ur alligevel har stået den gang, som jeg frygted for, og da kan vi være så langt vest som det skal være, for alt hvad vi kan si. Denne mulighed er det jeg mer og mer begynder at tænke på. Imidlertid forekommer det mig vi ikke har andet at gjøre end holde frem som vi har holdt, kanskje lidt sydligere, så må vel en løsning komme.»

«Da jeg efter at ha endt mine beregninger hadde tat en lur og atter tørnede ud ved middag idag, viste føret sig ikke at være bedre, snarere værre. Nysneen var rent kram og føret så tungt som muligt. Imidlertid får vi gjøre et forsøg med at komme videre — ved at ligge her er lidet vundet, fremkomst er da fremkomst, om den er aldrig så liden.»

«En skarve enkelthøide fik jeg tat over middag; men den var uskarp.»

«Lørdag den 15de juni. Midten af juni, og endnu ingen udsigt til ende på det! Isteden blir det stadig værre. Så ilde som igår har det dog endnu ikke været, og dårligere kan det heldigvis ikke godt bli. Kjælkerne gled utidig tungt i den dybe løse og våde nysne, og undertiden når de stansed — og det var uophørlig — sad de som limet fast. Det var så vidt en fik slitt dem løs igjen når en tog i alt en orked. Læg så hertil at føret ikke var bedre for skiene, det aller mindste en stansed vilde det lægge sig svære kladder under dem, de vrikket uafsladelig i den løse sne, og is la sig under foden, så en i ett væk glapp af dem og ned igjennem sneen til op på låret, når en skulde slite og dra i kjælkerne. Men det var bare at se at kare sig oppå igjen; at stampe i slig sne uden ski er uråd; at binde dem på vilde nok hjelpe, men det blev for tungvint, når en uafbrudt må ha dem af for at hale kjælkerne over skrugarer og råker — til alt dette kommer nemlig at isen er ulændt og fuld af hauger og ældre skrugarer hvor en vender sig, — det er bare ved at bugte sig frem som en ål at en kan finde en slags fremkomst. Råker mødte en også, og de nødte en til omveier eller til at fare

længere stykker over tynde småflak, skrugarer, og al slags svineri. Vi slet os frem ved at ta det i to vendinger, ligesom tidligere; men fort gik det jo ikke. Hundene blir mer og mer udslitt. «Lilleræven», den sidste overlevende af mit spand, kan nu så vidt gå, at trække er det ikke længere tale om; han sjangler afsted som en drukken mand, og når han falder, er det så vidt han vinder at reise sig igjen. Idag skal han gud ske lov slagtes, så slipper en da det syn. «Storræven» har også begyndt at slakke stygt i linen; den eneste af mine som endnu trækker noget er «Kai-fas»; men det er bare så længe en af os er bag og hjælper til. At holde på længe under slige omstændigheder var bare at slite folk og hunder ud til ingen nytte og desuden bruge op mere mad end nødvendigt. Vi sløifed derfor middag og stansed henimod klokken 10 igår kveld, efter at ha begyndt gangen klokken halv fem eftermiddag. På veien hadde jeg ellers også hat en stans for at ta en observation. Solen er ikke let at få tag i nu, så en får nytte de øieblikke en får se hende gjennem de drivende skyer; klar vil hun dog aldrig bli. Igår eftermiddag fik jeg også, ved ihærdig venting og efter at ha stillet instrumentet op forgjæves et par ganger, endelig en tarvelig høide.»

«I går kveld regned jeg ud disse observationer, og finder da at vi har drevet uventet sterkt vestover, idet vi er kommet fra $61^{\circ} 16'$ ø. l., som var vor længde den 4de juni, og bort på $57^{\circ} 40'$ omtrent; men så er vi også kommet et godt stykke nordover igjen, op på $82^{\circ} 26'$ n. br., efter at vi den 4de var nede på $82^{\circ} 17,8'$, og vi har jo karet os sydover det vi orked siden den tid. Imidlertid gjør det godt at se

at her er slig bevægelse i isen, for da er det vel håb om at vi kan drive ud mod åbnere vande til slut; at vi skal komme did bare ved egen hjælp over denne styggedom begynder jeg nu at tvile på — dette lænde og dette føre ser for slemt ud, og mit håb står nu til råker og slakkere is. Heldigvis er der også kommet nordøstlig vind, igår blæste det friskt fra NNV (mv.), og idag er det fremdeles samme vind — gid den bare vilde drive på! Har den sat os nordvest, kan den vel også sætte os sydvest og til slut ud mod målet, eller ud mellem Franz Josefs Land og Spitsbergen. At vi skulde være østenfor Kap Fligely har jeg efter denne observation mere tvil om end nogensinde, og jeg begynder mer og mer at tro på muligheden af at det første land vi får se, om vi nogen gang får se noget — og det får vi vel håbe, — blir Spitsbergen. I så fald skulde vi altså ikke en gang få et glimt af Franz Josefs Land — det land som jeg nu dag og nat har drømt så mangen gylden drøm om. Men nu vel, skal det ikke ske, så får det være. Spitsbergen er godt nok at komme til, og er vi så langt vest som vi da antagelig må være, har jeg større håb end før om snart at få slakkere is eller åbent vande; — lad det så bære den vei! Når vi bare får skaffet os mad, skal det nok gå; men der ligger det store spørgsmål.»

«Jeg har med vilje sovet længe her på denne leirpladsen, efter at jeg først havde brugt god tid på mine udregninger og grublerier over vor drift og vor fremtid. Vi har ingenting at haste efter på dette føret, det er knapt anderledes idag end igår, og desuden er det for varmens skyld bedre at gå om natten end om dagen. Det bedste er at hale tiden ud i det længste

uden at tære mer end nødvendigt på nisten; for sommeren kan neppe andet end gjøre forholdene bedre, og vi har endnu tre måneder at gjøre på, kan vi bare skaffe os mad for den tid, og det måtte se rart ud om vi ikke det skulde. Fugl er her ialfald stadig, igår så jeg igjen en større måke; men til at livnære os med dem nogen tid som er noget, har vi ikke patroner nok. Mit håb står til sæl og til bjørn — bare én slig kar før nisten slipper op, og vi er berget for lang tid fremover»

«Søndag den 16de juni. Igår var det så ilde som vel muligt, føret til at fortvile over, og isen styg; men *det gode* er det da ved dette, at stort værre end det er kan det ikke godt bli. Jeg var igår igjen i sterk tvil om det retteste ikke var at slagte alle hundene ned med én gang for at bruge dem som mad til os selv, og så se at kare os i vei som bedst vi kan uden deres hjælp; på den visen vilde vi vel få niste for femten, kanskje tyve, dage længere, og vilde lige fuldt kunne gnage os lidt frem. Nogen fremkomst af betydning ser det jo ikke ud til at bli i noget tilfælde, foreløbig, og da kan hende det eneste rigtige er at dra tiden ud. Men på den anden side er det kanskje ikke langt til land eller åbent vande, eller ialfald til slak is, og da vil hver kvartmil sydefter være viktig. Vi får derfor se at nytte hundene ud til at komme frem med, som vi bedst kan, tør hende blir det snart en vending, om ikke andet så kanskje lidt bedre og jevnere is igjen, lig den vi hadde for en stund siden. Imidlertid blev vi nødt til at slagte to hunder igår. Da vi begyndte at gå, viste det sig at «Lilleræven» ikke kunde følge med, han var aldeles som lām i

benene, stupte overende, og kunde ikke reise sig igjen. Efter at jeg hadde trukket på ham og kjælken en stund og forgjæves søgt at få ham til at gå, blev jeg nødt til at lægge ham på lasset, og da vi kom til nogen koss, hvor der var læ for nordenvinden, slagted Johansen ham, mens jeg gik forover og tog ud vei. Det var heller ikke bedre fat med den andre af mine hunder, «Storræven». At trække var det ikke tale om, det var vanskeligt nok at få ham til at gå, så han ikke blev slæpende efter. Dette gik dog en liden stund, om han end snubled og faldt og måtte hjælpes op igjen alt i ett; men snart blev det lige så ilde som det hadde været med «Lilleræven», han blev hængende igjen, fik linen under kjælkemeien, og blev slæpt stykke for stykke. Da jeg syntes jeg hadde mer end nok med at slæpe på kjælken, prøvde jeg at løse ham, i håb om at han da ialfald kunde rangle efter. Det gjorde han også en liden stund, men så blev han igjen, og Johansen blev nødt til at samle ham op og lægge ham på sit lass, og da vi slog leir, blev også han slagtet.»

«Så er det da bare «Kaifas» jeg har tilbage, Johansen har «Haren» og «Suggen». Til disse tre hunder fik vi af de to slagtede mad for tilsammen ti dage; men hvor langt vi når på den tid må guderne vide, så meget blir det vel ikke. Vi må nu til stadighed spænde os selv for, og af to hundesæler laged vi os derfor skikkelige træksæler¹⁾. Dernæst nytted det

¹⁾ En god træksæle er en vigtig ting, og leter i længden adskillig mindre på end den almindelige rem, eller trækband, over den ene skulder og på skrå over brystet. Den træksæle jeg bruger består af to remmer som går over begge skuldre, som

ikke at gå med upåbundne ski, foden vrikked og gled og glapp af dybt ned i den bundløse sne i ett væk. Sneen la sig som is under de glatte komagsålerne, og var sleip som åleskind at stå på. Vi bandt skiene på, og da gik det virkelig at trække kjælken hvor isen var jevn, selv om en bare hadde én hund på siden af sig, og jeg så at med tåleligt føre og tåleligt lænde skulde vi nok kunne komme frem en del om dagen, selv uden hunder; men aldrig så snart kom der lidt ujevnheder før det stod fast. En måtte lægge sig i sælen alt en vandt, og endda var kjælken kanskje ikke til at rugge; så måtte en tilbake for at løfte den frem, og med opbydelse af alle sine kræfter fik en den til slut over den ujevnhed og bort på en ny, hvor det samme måtte gjentas. Skulde kjælken svinges i den dybe sne, hvor den sad som naglet fast, var det ikke bedre, og det var bare ved at løfte den at det blev muligt at komme frem. Slig gik det skridt for skridt, indtil det kanskje blev en liden slette igjen, og en kunde få gå lidt; men så kom kan hænde et stykke med råker og skrugarer, og da blev det værre end vrøst; en kan ikke klare sig alene længere, men må være begge om hver kjælke. Har vi så gåt det stykket jeg i forveien har gåt op, må jeg igjen foran for at finde fremkomst mellem kossene et stykke videre. At gå lige på med kjælken lønner sig ikke

remmer på en skrøppe, og fæstes bag over korsryggen til belteremmen, hvor også træktauet fra kjælken sættes fast. Derved står det i ens magt at fordele trykket under trækningen jevnt på begge skuldre og på belteremmen (det er lænderne og maven). En får således lagt trækningens angrebspunkt lavere på kroppen, lige over benene, som jo udfører arbeidet, og træktauet kommer ikke som vanligt til at bryde bare på overkroppen.

hvor isen er ujevn; derved kommer en op i alt for meget styghed og må gjøre vendereis. På denne vis

Ulændt is.

Af Aug. Eiebakke efter fotografi.

er det vi sliter os frem. At det ikke går fort, og at det ikke blir lange dagsmarsjen, sier sig selv; men

det blir dog altid noget, og så er det vel det eneste vi har at gjøre, når en da ikke kan krabbe i hi og sove en måneds tid, til is og føre er blit bedre igjen.»

«Efter himlen ser det ud til at der må være en del råker syd- og sydøstover; kanske roter vi os på denne visen frem til noget bedre. Vi begyndte gangen klokken 10 omtrent igår kveld og stansed klokken 6 idag morges. Middag har vi ikke holdt de sidste dagene, så sparer vi da ialfald ett mål; vi synes ikke dette føret og denne isen er det værd. For at nytte alt samled vi idag morges op blodet af «Storræven» og kogte en «blodgrød», må jeg vel nærmest kalde det, istedenfor fiskegratinen. Den smagte bra, om det så var bikkjeblood, og et mål fiskemel har vi altså mere. Før vi køied, holdt vi også mønstring over vore patroner, og fandt til vor glæde at vi har 148 haglpatroner og 181 riflepatroner, og desuden 14 rundkulepatroner. Med så meget ammunition vil vi være i stand til at øge madbeholdningen vor for lang tid her i isen; ti om der ikke findes større vildt, kan vi da skyde fugl, og 148 fugl forslår længe. Og bruger vi bare halve ladninger, kan vi få endda flere skud; desuden har vi et halvt pund krudt og en del rundkuler til riflerne og fænghætter til omladning af patronerne. Denne opdagelse har sat mig helt i godlag igjen; det var lidt skralt en stund; for sandt at si syntes jeg ikke vore udsigter var så overhændig lyse. Tre måneder skal vi således kan hænde endnu klare os med mad, og på den tid må en kunne nå noget; foruden hvad vi kan få ved at skyde, kan vi også fange måker på krog, og desuden, om galt skulde

være, må vi vel med hoven kunne få noget snadder af smådyr og sligt i vandet, når vi lægger os efter det. Det kan vel hælde at vi kommer for sent til Spitsbergen til at finde skute der. Men så får vi overvintre; det skal gå godt nok, og det vil jo bli et herreliv, mod at ligge her i drivisen og ikke vide hvor en er, eller hvad en driver mod, og ikke øine målet, om end aldrig så langt borte. Denne tid vil jeg nødigt ha om igjen; — hårdt har vi fåt bøte for at vi ikke passed urene vore i rette tid den gangen. Ja, var det ingen der hjemme som ventet, kunde en overvintring på Spitsbergen være helt lokkende; jeg kan ligge her og drømme om hvor lunt og godt vi skulde indrette os der. Hvad som helst i verden står for en i rosenkjær, bare en var ude af denne isen. Men den tid kommer nok også én gang. En får trøste sig med ordsproget, at natten helst er svartest før daggry. Rigtignok kommer det jo an på *hvor* svart natten skal bli, og det kunde jo unegtelig endnu bli adskillig svartere. Men håbet klamrer sig til sommeren; det *må* jo bli bedre efter hvert som det lider.»

Og så gik det langsomt fremover dag efter dag med nøiagtig samme slit og samme tunge føre, som kjælkerne uden ophør skar sig fast i. Hunder og mænd gjorde sit ytterste; men det moned ikke stort; dertil kom at næringssorgerne øged på, og vore og hundenes rationer blev sat ned til det nødtørftigste, for at vi kunde friste livet så længe som muligt. Sultne og slitne var vi fra morgen til kveld og fra kveld til morgen, alle fem. Vi bestemte os til nu at skyde hvad som kom i vor vei, selv måker eller hav-

hester; men nu kom naturligvis ikke en gang sligt vildt på skudhold. Råkene blev værre og værre, fyldt som de gjerne var af snesørpe og isklumper. Ofte måtte vi gå lange veier over «bare småstykker hvor en trådte igjennem slag i slag». Den 18de juni var det røket op med «en sterk vind fra vest (rv.), som river og sliter i teltet; vi skal vel afsted igjen med isen østover did vi kom fra, kanskje bare nordligere — slig boltres vi omkring af vind og strøm, og slig skal vi kanskje holde ved hele sommeren, uden at vi kan mestre det». En meridianhøide satte os den dag på 82° 19', så vi var kommet lidt sydover igjen. Jeg fik skudt en alke og et par havhester, og det drygde lidt på maden; men til vor øg skjød jeg bom på et par sæler i råkene; — å, som vi nu ønsked at få tag i et sligt bytte! «Imidlertid er her ikke lidet liv nu,» sier jeg den 20de juni; «alkekonger flyver det en mængde af att og fram, og de ligger og snadrer og dukker lige ud for teltdøren vor; det er en ren fryd at se på. Skade bare at de er så små at de ikke er et skud værd, og i flokker har vi endnu ikke set dem, mest bare parvis. Det er merkeligt hvor fuglelivet har tiltat de sidste dage, efter den vestenvinden i forgårs som har holdt på hele tiden siden. Mest påfaldende er det hvordan alkekongerne pludselig er dukket op i mængdevis, uafbrudt suser de forbi teltet her med sin muntre kvidder; det gir en helt følelsen af at være nåd ned i gjestmilde strøg. At en pludselig finder alker synes også rart. Men hvad hjælper det alt sammen — land øiner vi ikke, og føret er så elendig som det kan bli. Skikkeligt lindveir, så sneen kunde minke lidt fortere, vil heller ikke komme.»

«Igår morges før frokost var jeg en tur sydover for at se på fremkomsten. Et stykke var den god, med sletter; men så kom det råker, værre og værre. Det eneste middel for os nu er at bryde over tvert og sætte kajakene i vandet, til trods for at de lækker, og så fare mest muligt efter råkene, og med den beslutning vendte jeg tilbage. Føret var det samme — våd sne, som en sank dybt ned i, mellem kossene, og dem var det også nok af. Nogen ordentlig frokost havde vi nu ikke råd til; vi tog bare 50 gr. brød og 50 gr. pemmikan til mands, og så gik vi i gang med at sætte pumperne i stand og lage kajakene i orden for færging, så ikke indholdet skulde bli helt ødelagt af vandet som vilde lække ind. Vi måtte også lappe et hul i min, som jeg ikke før havde set. Tog så en liden kveldsmad, 60 gr. aleuronatbrød og 30 gr. smør til hver, og krøb i posen for at sove så længe det var råd, og på den vis fordrive tiden uden at behøve at spise. Det gjælder nu bare at se at holde det gående til sneen er smeltet bort og føret er blit bedre. Klokken 1 idag tørnede vi ud til en noget rigere frokost af fiskegratin; men mætte tør vi ikke spise os længere. Vi glæder os nu til at komme afsted og prøve vor nye taktik: istedenfor at undgå råkene netop at søge dem op og dra nytte af dem ved at ro os frem. Noget vil det vel ialfald hjælpe, og jo længer syd des større udsigt til flere råker og des større sandsynlighed for fangst.»

«Ellers er det min sandten trist nok. Ingen udsigt til fremgang for det første, ufremkommelig tæt is til alle kanter, sterkt minkende niste. Og så utilstrækkelig fangst; — mit forsøg med at fiske med

hov mislykkedes fuldstændig; efter at jeg havde kavet og rod med den lang tid i en råk, var en vingesnile (*clio borealis*) og et par små krebsdyr hele udbyttet. Om nætterne ligger en timevis uden at få sove og grunder på hvad udvei der bedst skal findes — — —.

Råk i isen om sommeren.

Fotografi juni 1965.

VI.

I LÆNGSELENS LEIR.

Lørdag den 22de juni. Klokken halv ni formiddag, efter en rigelig frokost af sælkjød, sællever, spæk, og bouillon.»

«Jeg ligger her god og mæt og drømmer lyst; hele livet er igjen blit solskin. For en liden tilfældighed det bare er som altid skal til for at ændre det hele! Igår og de sidste dage alting så gråt, føret umuligt, isen fortvilet, ikke vildt at få, ~~det hele~~ håbløst: — og så bare den tilfældighed at en storkob dukker op ved vore kajaker og tumler sig rundt os, og Johansen får tid til at gi den en kule just som den skal forsvinde, og den flyder, så jeg får harpun i den — den første og eneste storkob vi har set på hele turen —, og vi har overflod både på mad og brændsel for henimod en måned. Det har ingen hast mere; vi kan lægge os fore, indrette kjælkerne og kajakene bedre for fær- ging, drive fangst, og afvente bedring i føret. Vi har fåt spist os gode og mætte både til kvelds og til frokost, efter at ha været sultne uafsladelig i mange dage. Nu ser fremtiden lys og sikker ud, ingen uveirsskyer at øine længere.»

«Det var just ikke med store forventninger vi drog afsted torsdag kveld. Føret var det vante, en skareskorpe som hadde lagt sig ovenpå, gjorde det ikke bedre; når kjælkerne skar igjennem, var de ikke til at rugge før en løftet dem op igjen, og når en skulde svinge mellem ujevnhederne, sad kjælkerne fast i skaren. Isen var ujevn og styg, og sneen løs og vasblød, så en sank dybt i selv med skiene. Bare slit. Dertil råker alt i ett. De var ofte skrud sammen og tålelige at komme over, men nøtde dog til stadige omveier og bugtninger. Vi indså klart at på denne vis kunde det ikke gå lenger. Vor eneste udvei vilde være at lette os for alt som på nogen måde kan undværes, og så dra afsted så fort vi kunde, bare med niste, kajaker, børser, og det aller nødvendigste af klær, for ialfald at nå under land før sidste madsmulen var opspist. Vi regned over hvad vi kunde skille os ved: apoteket, varebretterne under kjælkerne, reserveski, ladder, skidne skjorter. Og teltet?? Å ja. Da vi kom til soveposen, drog vi et dybt suk; men den fik nok gå den også, tung og våd som den nu stadig er. Desuden måtte vi indrette kjælkerne slig, med trækrabber under kajakene, at vi uden videre kan kjøre hele greia i vandet når vi skal sætte over råker. Skal vi, slig som nu, ikke kunne sætte kajakene lige i vandet med kjælkerne under, fordi der ligger sovepose, klær, og proviantsækker på dem, som et blødt underlag for kajakene, så går det for sent; ved hver råk blir vi da nødt til at ta op surringerne, løfte kajakene af kjælkerne og i vandet, surre dem sammen der, så sætte kjælkerne ud på dem tversover, og endelig ha den samme manøvre i omvendt

orden på den andre siden. På den vis kommer vi ikke langt om dagen.»

«Fast bestemt på at gjøre disse forandringer allerede næste dag, drog vi videre. Et stykke frem hadde vi en lang klare vi måtte færges over. Snart var begge kajakene på siden af hverandre på vandet, godt afstivet med skiene tversover under stroppene, en rigtig stø flåte. Så blev kjælkerne med sin last skjøvet udpå, en foran og en bag. Vor frygt hadde været hundene — hvorledes skulde vi få dem med? Men de fulgte kjælkerne ud på flåten, og la sig ned der, som de ikke skulde ha drevet på med andet hele sit liv. «Kaifas» troned forud på min kjælke og de to andre agter. En sæl hadde dukket op og ned foran os, mens vi holdt på med dette; men jeg vilde vente med at skyde den til kajakene var færdige, så vi kunde være sikker på at få fat i den før den sank. Nu viste den sig naturligvis ikke mer. Det er som fortrollet med disse sælene; det er som de er sendt os bare til hefte. Et par ganger før om dagen hadde jeg også set dem, og hurt efter dem forgjæves. Jeg hadde endog opnået at skyde en bom; det er tredje bom på sæl. Det ser sørgeligt ud med ammunitionen skal det fortsætte på den vis; men jeg fandt ud at sigtet hadde været for høit på disse korte holdene, og jeg har skudt over. Og så satte vi da af og drog ud på de blå bølger for at gjøre vor første længere sjøreis. En ytterst merkelig flåte at se til, belemret som den var med kjælker, paksækker, børser, hunder, og folk; det var et egte taterfølge, mente Johansen. Hadde nogen pludselig mødt os da, hadde de vel vanskelig vidst hvad de skulde tat os for; nord-

polfarere blev det da vist ikke. At komme til at ro indimellem kjælkerne og skiene, som stak langt ud på begge sider, var just ikke let; men på en måde gik det jo det også, og forover såg det så vidt bra at vi snart var på det rene med at vi vilde være lykkelige om vi bare kunde få drive på slig hele dagen, istedenfor at slite på de ulidelige kjælkerne over den

Over en klare.

Af H. Egedius ved hjælp af fotografi.

forbistrede is. Lække var kajakene ellers, og brug af pumperne måtte vi gjøre flere ganger; men det hadde en let fundet sig i, hadde det bare været åbent vande nok. Endelig var vi ved den andre enden af klaren. Jeg sprang i land på iskanten for at hale kjælkerne op — da hørte jeg et dugeligt plask ved siden af os; det var en sæl som hadde været oppe. Ikke længe efter samme plask på den andre siden, og så endnu

for tredje gang kom der op et svært hode, blåste og svømte frem og tilbage, for så at forsvinde med en dyb duk under iskanten, før vi hadde fåt børserne frem. Det var en diger gild storkob, som det hadde været noget for os at få tag i. Nu var vi sikre på at den var borte for alvor; men ikke før hadde jeg fåt den ene kjælke halvveis op på kanten før det svære hodet igjen viste sig tæt ved siden af kajakene, blåste og bar sig som før. Jeg så mig om efter børsen, men rak den ikke der den lå på kajaken. «Tag børsen, Johansen, fort, og klem'n; men fort, fort!» Han var ikke sen, kasted til kindet, og just i det øieblik sælen igjen skulde forsvinde under iskanten, smaldt det. Den gjorde en liden hvælv, og der lå en ryg og flød i vandet, blodet bobled op fra hodet. Jeg slap kjælken, greb harpunen, og snar som lynet hadde jeg slængt den dybt ind i den fede sælryggen, som lå og skalv over vandfladen. Så begyndte den at røre på sig, der var endnu lidt liv, og ængstelig for at harpunen og det tynde snøre ikke skulde holde, hvis det svære dyret begyndte at livne op for alvor, rev jeg kniven af sliren og stak i halsen på den, så blodstrømmen velted ud. Det gjorde en vondt for alt det deilige blodet vi på den måde misted; sjøen blev farvet rød langt udover; — men det fik nu gå; for alt i verden vilde jeg ikke miste det dyr. For sikkerheds skyld satte jeg en anden harpun i den. Imens gled den kjælken ud som halvveis var trukket op på isen, og kajakene med Johansen og hundene kom i drift. Han forsøgte at dra kjælken op på kajaken igjen, men orked ikke, og så blev den liggende med den ene enden i vandet. Den krængod hele flåten over,

så Johansens kajak lå med kanten i vandfladen; den lækked som et sold, og vandet steg foruroligende i den. Kogeapparatet, som stod på dækket, faldt af, og drev lystig afsted for vinden, med alt sit kostelige indhold, båret høit oppe af aluminiumsmantelen, som heldigvis var tæt. Skiene gled også af og flød omkring, og flåten sank dybere og dybere. Imens stod jeg og holdt vort kostbare bytte, og turde ikke slippe. Det hele et billede på den fuldstændigste opløsning. Men nu var Johansens kajak krænget så meget over at vandet nådde op i den åbne søm på dækket, og i samme nu randt den helt fuld. Jeg havde ikke valg, måtte slippe, og trække kajaken op før den sank. Det blev gjort, tung som den var og fuld af vand. Så kom turen til sælen. Men det var værre. Vi strævede hårdt før vi endelig, tag for tag, fik halt det svære dyr op på isen. Men da jubled vi også høit og dansed rundt den i vor overstadige lykke. Kajaken vandfyldt, sagerne gjennemblødt — vi syntes ikke det var nogenting i det øieblik; her havde vi jo mad og brændsel for lang tid, og alle vore sorger var med ett slag slukket. Så gjaldt det at få berget og tørret tingene; først og fremst ammunitionen — det var hele vor beholdning. Men heldigvis var patronerne noget så nær vandtætte og havde ikke tat synderlig skade, selv hagipatronerne, som var af pap, havde ikke ligget længe nok til at bli helt gennemvåde. Værre var det med en forsyning krudt i en liden blikboks som var rendt fuld af vand. De andre sagerne havde det ikke slig nød med. Det skulde da være brødet — ikke netop hyggeligt at ha fåt det saltet af sjøvandet.»

«En leirplads fandt vi i nærheden. Snart var teltet reist, fangsten oplemmet og bragt i sikkerhed, og sjelden har vel drivisen huset så veltillfredse mennesker som de to der den morgen sad i soveposen, og åd sælkjød og spæk og drak kjødsuppe så længe de bare kunde finde plads for mer. Vi var begge enige om at der fandtes ikke det måltid i verden som kunde smagt os bedre. Og så bar det efterpå dybt ned i den kjære posen, som vi nu altså lige fuldt ikke skulde lægge efter os for det første, og vi sov de retfærdiges søvn, i bevidstheden om at vi ikke behøvede at ha nogen sorg for fremtiden.»

«Jeg finder vi for øieblikket ikke kan gjøre noget bedre end ligge hvor vi er; leve af vor fangst uden at tære på slædeprovianten, og afvente den tid da enten isen slakner mer op, eller føret blir likere. Imens vil vi lage trækrabber på kjælkerne, vil søge at få gjort kajakene tætte, og så lette vor udrustning så meget vi bare kan. Skulde vi dra på nu, måtte vi lægge igjen en stor del af vort kjød og spæk, og det synes jeg under disse omstændigheder vilde være galskab.»

«Søndag den 23de juni. Så er da sankthanskvelden kommet, og det er søndag. Hvor alle skolegutterne jubler idag, hvor drar ikke folk i skarevis på landet, muntre og sommerglade, i de deilige norske skoger og daler -- og her ligger vi fremdeles nord i drivisen, koger og braser med spæk, spiser sælkjød så tranen drypper af os, og ikke ved vi når vi skal få en ende på dette liv; — kanske har vi endda en vinter foran os. Mindst af alt hadde jeg trod vi skulde være her endnu.»

«Det er da ialfald et hyggeligt ombytte, efter at ha knebet på proviant og brændsel til det ytterste, at kunne sløse med det som en vil, og kunne spise så ofte og så meget en bare lyster, det er næsten ikke til at forstå endnu. Men godt smager det, vi blir gladere og gladere i denne maden. Spækket finder jeg ypperligt, både rått og stegt, og det kan godt gjøre tjeneste for smør. Kjødet er nu i vore øine så godt som kjød kan bli. Til frokost igår hadde vi det kocht med suppe, og rått spæk. Til middag stegte jeg en vellykket bif, som smagte os begge slig at vi mente ingen bif på «Grand» kunde være bedre, om vi også nok kunde ønsket en seidel godt bokøl til. Til kvelds stegte jeg blodpandekage i tran istedenfor i smør, og det gik for så vidt godt som pandekagerne blev første rangs, efter Johansens mening — min ikke at tale om. Men denne steking her i teltet over tranlampen er ellers en tvilsom fornøielse; selv om ikke lampen ryger, er selve stegeosen nok til at gå i øinene på den arme kok og gi ham de ulideligste smerter, så han ikke kan holde gluggerne oppe på lange tider ad gangen, og det stridrender i små bækker fra dem og næsen. Men det kunde fåt endda værre følger. Tranlampen, som jeg lagde til af en nysølvplade, blev for varm under den hede stegepande, og så gik det til slut fyr i hele greia, både spækklumper og tran. Luen slog høit i veiret. Jeg prøvde alting for at slukke; men det blev bare værre. Kunde jeg fåt lempet hele lampen ud, hadde det greid sig bra, men dertil var ikke tid. Teltet begyndte at fylles med kvælende røg, og som sidste middel greb jeg en nævefull sne og kasted i den koghede tran. Men

det skulde jeg ikke gjort. Der blev en voldsom eksplosion, brændende tran skvatt til alle kanter, og op fra lampen stod et flammehav som fyldte hele teltet og svidde alt som var nær. Halvkvarte kasted vi os begge mod den tilknappede teltdør, sprængte den op, og stupte på hodet ud i fri luft, glade ved at ha berget livet. Med det udbrud slukned lampen. Men da vi skulde se på teltet, var det brændt et svært hul i silkevæggen over stegepanden. Et af vore kjælkeseil måtte gå til at bote det. Efter meget stræv fik vi gjort op varme igjen, så jeg kunde få stegt den sidste pandekagen, og endelig spiste vi dem da med sukker til, i den bedste stemning; det var den ypperste ret vi nogensinde havde smagt. Til at være i godt humør havde vi også ellers mer end grund nok; for vor observation om dagen havde sat os ned på $82^{\circ} 43'$ n. br. og $57^{\circ} 48'$ ø. l. Trods vestlige og til dels sydvestlige vinder har vi på fem dage kommet henimod $14'$ sydover og omtrent ingenting østover, en høist overraskende og glædelig opdagelse, — og ude blåste nordenvinden, så vi fremdeles drev sydover mod blidere egne.»

«Onsdag den 26de juni. Den 24de juni blev selvfølgelig grundig festligholdt: for det første toårsdagen siden vi reiste hjemmefra, for det andet hundreddagsdagen siden vi forlod «Fram» (det var det nu egentlig ikke, den havde været to dage før), og for det tredje midsommer. Naturligvis almindelig fridag; vi fordrev tiden med at drømme om fagrere tider, med at studere vore karter, og vore fremtidige udsigter og muligheder, med at læse i det læselige som fandtes: almanaken og navigationstabellerne. Johansen var

også en tur langs råkene, og skjød bom på en snad i klaren her østenfor os. Så kom kveldsmaden, temmelig sent på natten, blodpandekage med sukker på. Men det gik småt med steking over tranlampen, og for at få dem varme måtte en spise hver kage efter som den blev stegt; der var derfor rigelig tid til at få madlyst mellem hver bid. Derefter kogte vi tyttebærgrød, som ikke smagte mindre godt, endda tyttebærene var blitt gjennomblødt af saltvandet i Johansens kajak her om dagen. Først efter klokken 8 igår morges krøb vi gode og mætte i posen.»

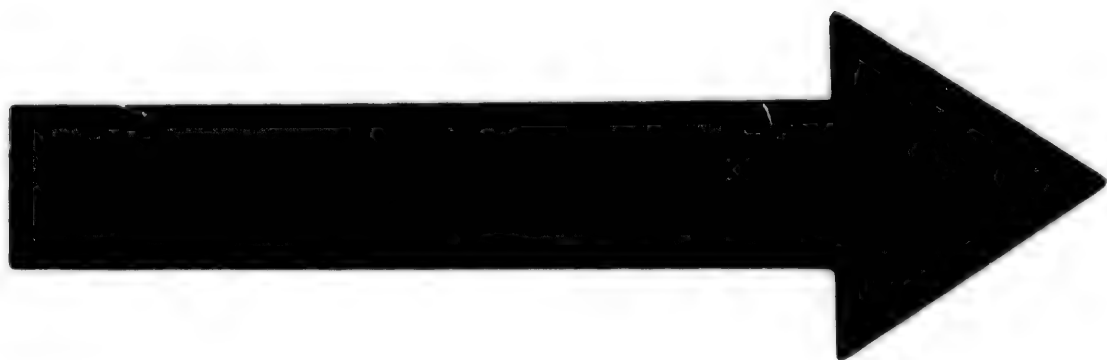
«Ved middagstid igår tørdet jeg ud igjen og tog en høide i et strålende veir, et slikt som det er så længe siden vi har hat at jeg mest ikke mindes det. Jeg sad oppe på kosset her, mens jeg ventet på at solen skulde komme i meridianen, og lod den rigtig bakte mig, stirred udover isvidden, hvor det blinket i sneen blendhvidt til alle sider, så på dammen her foran os, som lå blank og stille som et fjeldvand og speiled iskanterne omkring. Ikke et vindpust rørte sig, så stilt, så stilt; og solen stekte, og jeg drømte mig hjemme. Arme menneskebarn — drømme, drømme, det er det eneste for tiden; men foran dig ligger isen ulændt og styg, med svære koss og flere alen dyb våd sne indimellem, — hvor langt sydover ved ingen.»

«Før jeg krøb ind i teltet, vilde jeg hente en kop sjøvand til suppen vi skulde ha til frokost. Da dukked en sæl op ved iskanten, og tilbage før jeg efter borse og kajak; men straks jeg kom udpå med den, lækked den som et sold; den var blitt gissen i solen, og jeg måtte til land svintere end svint, vilde jeg

undgå at synke. Som jeg holdt på at tømme kajaken, dukked sælen op foran mig igjen, og denne gang traf jeg: der lå den og flød som en kork i vandet. Jeg var ikke sen om at få den lække farkost ud igjen; snart sad harpunen i ryggen på den, og jeg bugserte den ind, mens kajaken lidt efter lidt randt fuld — mine bage dele blev gjennemblødt, og komagene fyldt. Efter at ha trukket sælen op til teltet, flåd den, samlet det blodet som var, og lemmede den op, krob jeg ind, fik af klærne, tog på tør skjorte og underbukser, og stappede mig i posen, mens det våde kom ud på tørk i solen. Det er ellers let nok at klare sig for kulden nu i teltet; det var så varmt i solsteken her at vi hadde vanskeligt for at sove, skjønt vi lå ovenpå posen; — ja, da jeg kom tilbage med sælen, opdagede jeg at Johansens bare ben stak ud af teltet på et sted hvor pluggerne var gåt op; han sov trygt og vidste ikke af det selv en gang. Så fik vi os et lidet stykke chokolade med råt spæk til, for at fejre den heldige fangst, og efter at ha set lidt på mine observationer la vi os igjen til ro.»

«Merkelig nok ser det efter bredden ud til at vi ligger så omtrent på samme flekken, uden at komme stort lenger sydover, til trods for den nordlige vinden. Skulde isen være tørnet op mod land? Det er vel ikke så umuligt; langt kan det i hvert fald ikke være unda.»

«Torsdag den 27de juni. Samme ensformige livet, samme nordlige vind, samme gråveir, og de samme grublerier over hvad fremtiden vil bringe. I nat blåste en hel kuling af nord, med nedbør, mest iskorn, som pisket mod teltvæggen så en kunde tro

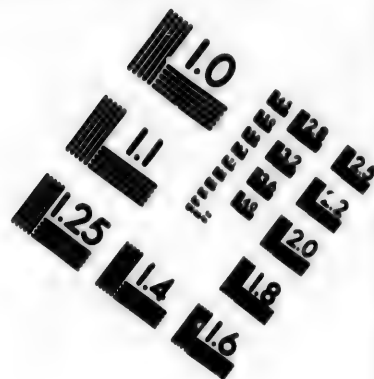
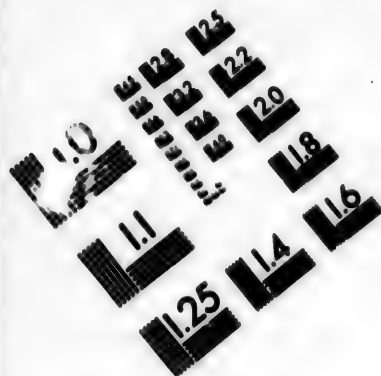
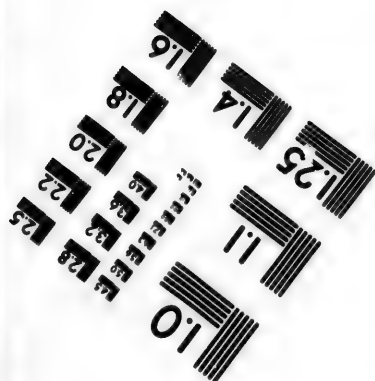
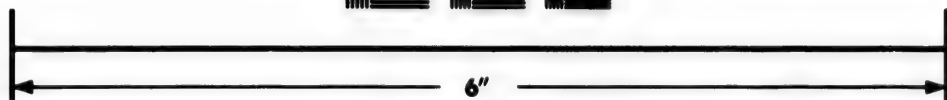
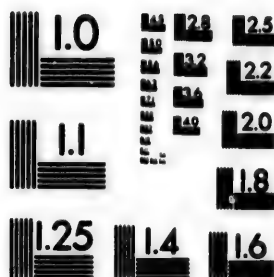

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

EE 121 123
E2 122
E3 124
E4 125
E5 126
E6 127
E7 128
E8 129
E9 130
E10 131
E11 132
E12 133
E13 134
E14 135
E15 136
E16 137
E17 138
E18 139
E19 140
E20 141
E21 142
E22 143
E23 144
E24 145
E25 146
E26 147
E27 148
E28 149
E29 150
E30 151
E31 152
E32 153
E33 154
E34 155
E35 156
E36 157
E37 158
E38 159
E39 160
E40 161
E41 162
E42 163
E43 164
E44 165
E45 166
E46 167
E47 168
E48 169
E49 170
E50 171
E51 172
E52 173
E53 174
E54 175
E55 176
E56 177
E57 178
E58 179
E59 180
E60 181
E61 182
E62 183
E63 184
E64 185
E65 186
E66 187
E67 188
E68 189
E69 190
E70 191
E71 192
E72 193
E73 194
E74 195
E75 196
E76 197
E77 198
E78 199
E79 200
E80 201
E81 202
E82 203
E83 204
E84 205
E85 206
E86 207
E87 208
E88 209
E89 210
E90 211
E91 212
E92 213
E93 214
E94 215
E95 216
E96 217
E97 218
E98 219
E99 220
E100 221
E101 222
E102 223
E103 224
E104 225
E105 226
E106 227
E107 228
E108 229
E109 230
E110 231
E111 232
E112 233
E113 234
E114 235
E115 236
E116 237
E117 238
E118 239
E119 240
E120 241
E121 242
E122 243
E123 244
E124 245
E125 246
E126 247
E127 248
E128 249
E129 250
E130 251
E131 252
E132 253
E133 254
E134 255
E135 256
E136 257
E137 258
E138 259
E139 260
E140 261
E141 262
E142 263
E143 264
E144 265
E145 266
E146 267
E147 268
E148 269
E149 270
E150 271
E151 272
E152 273
E153 274
E154 275
E155 276
E156 277
E157 278
E158 279
E159 280
E160 281
E161 282
E162 283
E163 284
E164 285
E165 286
E166 287
E167 288
E168 289
E169 290
E170 291
E171 292
E172 293
E173 294
E174 295
E175 296
E176 297
E177 298
E178 299
E179 300
E180 301
E181 302
E182 303
E183 304
E184 305
E185 306
E186 307
E187 308
E188 309
E189 310
E190 311
E191 312
E192 313
E193 314
E194 315
E195 316
E196 317
E197 318
E198 319
E199 320
E200 321
E201 322
E202 323
E203 324
E204 325
E205 326
E206 327
E207 328
E208 329
E209 330
E210 331
E211 332
E212 333
E213 334
E214 335
E215 336
E216 337
E217 338
E218 339
E219 340
E220 341
E221 342
E222 343
E223 344
E224 345
E225 346
E226 347
E227 348
E228 349
E229 350
E230 351
E231 352
E232 353
E233 354
E234 355
E235 356
E236 357
E237 358
E238 359
E239 360
E240 361
E241 362
E242 363
E243 364
E244 365
E245 366
E246 367
E247 368
E248 369
E249 370
E250 371
E251 372
E252 373
E253 374
E254 375
E255 376
E256 377
E257 378
E258 379
E259 380
E260 381
E261 382
E262 383
E263 384
E264 385
E265 386
E266 387
E267 388
E268 389
E269 390
E270 391
E271 392
E272 393
E273 394
E274 395
E275 396
E276 397
E277 398
E278 399
E279 400
E280 401
E281 402
E282 403
E283 404
E284 405
E285 406
E286 407
E287 408
E288 409
E289 410
E290 411
E291 412
E292 413
E293 414
E294 415
E295 416
E296 417
E297 418
E298 419
E299 420
E300 421
E301 422
E302 423
E303 424
E304 425
E305 426
E306 427
E307 428
E308 429
E309 430
E310 431
E311 432
E312 433
E313 434
E314 435
E315 436
E316 437
E317 438
E318 439
E319 440
E320 441
E321 442
E322 443
E323 444
E324 445
E325 446
E326 447
E327 448
E328 449
E329 450
E330 451
E331 452
E332 453
E333 454
E334 455
E335 456
E336 457
E337 458
E338 459
E339 460
E340 461
E341 462
E342 463
E343 464
E344 465
E345 466
E346 467
E347 468
E348 469
E349 470
E350 471
E351 472
E352 473
E353 474
E354 475
E355 476
E356 477
E357 478
E358 479
E359 480
E360 481
E361 482
E362 483
E363 484
E364 485
E365 486
E366 487
E367 488
E368 489
E369 490
E370 491
E371 492
E372 493
E373 494
E374 495
E375 496
E376 497
E377 498
E378 499
E379 500
E380 501
E381 502
E382 503
E383 504
E384 505
E385 506
E386 507
E387 508
E388 509
E389 510
E390 511
E391 512
E392 513
E393 514
E394 515
E395 516
E396 517
E397 518
E398 519
E399 520
E400 521
E401 522
E402 523
E403 524
E404 525
E405 526
E406 527
E407 528
E408 529
E409 530
E410 531
E411 532
E412 533
E413 534
E414 535
E415 536
E416 537
E417 538
E418 539
E419 540
E420 541
E421 542
E422 543
E423 544
E424 545
E425 546
E426 547
E427 548
E428 549
E429 550
E430 551
E431 552
E432 553
E433 554
E434 555
E435 556
E436 557
E437 558
E438 559
E439 560
E440 561
E441 562
E442 563
E443 564
E444 565
E445 566
E446 567
E447 568
E448 569
E449 570
E450 571
E451 572
E452 573
E453 574
E454 575
E455 576
E456 577
E457 578
E458 579
E459 580
E460 581
E461 582
E462 583
E463 584
E464 585
E465 586
E466 587
E467 588
E468 589
E469 590
E470 591
E471 592
E472 593
E473 594
E474 595
E475 596
E476 597
E477 598
E478 599
E479 600
E480 601
E481 602
E482 603
E483 604
E484 605
E485 606
E486 607
E487 608
E488 609
E489 610
E490 611
E491 612
E492 613
E493 614
E494 615
E495 616
E496 617
E497 618
E498 619
E499 620
E500 621
E501 622
E502 623
E503 624
E504 625
E505 626
E506 627
E507 628
E508 629
E509 630
E510 631
E511 632
E512 633
E513 634
E514 635
E515 636
E516 637
E517 638
E518 639
E519 640
E520 641
E521 642
E522 643
E523 644
E524 645
E525 646
E526 647
E527 648
E528 649
E529 650
E530 651
E531 652
E532 653
E533 654
E534 655
E535 656
E536 657
E537 658
E538 659
E539 660
E540 661
E541 662
E542 663
E543 664
E544 665
E545 666
E546 667
E547 668
E548 669
E549 670
E550 671
E551 672
E552 673
E553 674
E554 675
E555 676
E556 677
E557 678
E558 679
E559 680
E560 681
E561 682
E562 683
E563 684
E564 685
E565 686
E566 687
E567 688
E568 689
E569 690
E570 691
E571 692
E572 693
E573 694
E574 695
E575 696
E576 697
E577 698
E578 699
E579 700
E580 701
E581 702
E582 703
E583 704
E584 705
E585 706
E586 707
E587 708
E588 709
E589 710
E590 711
E591 712
E592 713
E593 714
E594 715
E595 716
E596 717
E597 718
E598 719
E599 720
E600 721
E601 722
E602 723
E603 724
E604 725
E605 726
E606 727
E607 728
E608 729
E609 730
E610 731
E611 732
E612 733
E613 734
E614 735
E615 736
E616 737
E617 738
E618 739
E619 740
E620 741
E621 742
E622 743
E623 744
E624 745
E625 746
E626 747
E627 748
E628 749
E629 750
E630 751
E631 752
E632 753
E633 754
E634 755
E635 756
E636 757
E637 758
E638 759
E639 760
E640 761
E641 762
E642 763
E643 764
E644 765
E645 766
E646 767
E647 768
E648 769
E649 770
E650 771
E651 772
E652 773
E653 774
E654 775
E655 776
E656 777
E657 778
E658 779
E659 780
E660 781
E661 782
E662 783
E663 784
E664 785
E665 786
E666 787
E667 788
E668 789
E669 790
E670 791
E671 792
E672 793
E673 794
E674 795
E675 796
E676 797
E677 798
E678 799
E679 800
E680 801
E681 802
E682 803
E683 804
E684 805
E685 806
E686 807
E687 808
E688 809
E689 810
E690 811
E691 812
E692 813
E693 814
E694 815
E695 816
E696 817
E697 818
E698 819
E699 820
E700 821
E701 822
E702 823
E703 824
E704 825
E705 826
E706 827
E707 828
E708 829
E709 830
E710 831
E711 832
E712 833
E713 834
E714 835
E715 836
E716 837
E717 838
E718 839
E719 840
E720 841
E721 842
E722 843
E723 844
E724 845
E725 846
E726 847
E727 848
E728 849
E729 850
E730 851
E731 852
E732 853
E733 854
E734 855
E735 856
E736 857
E737 858
E738 859
E739 860
E740 861
E741 862
E742 863
E743 864
E744 865
E745 866
E746 867
E747 868
E748 869
E749 870
E750 871
E751 872
E752 873
E753 874
E754 875
E755 876
E756 877
E757 878
E758 879
E759 880
E760 881
E761 882
E762 883
E763 884
E764 885
E765 886
E766 887
E767 888
E768 889
E769 890
E770 891
E771 892
E772 893
E773 894
E774 895
E775 896
E776 897
E777 898
E778 899
E779 900
E780 901
E781 902
E782 903
E783 904
E784 905
E785 906
E786 907
E787 908
E788 909
E789 910
E790 911
E791 912
E792 913
E793 914
E794 915
E795 916
E796 917
E797 918
E798 919
E799 920
E800 921
E801 922
E802 923
E803 924
E804 925
E805 926
E806 927
E807 928
E808 929
E809 930
E810 931
E811 932
E812 933
E813 934
E814 935
E815 936
E816 937
E817 938
E818 939
E819 940
E820 941
E821 942
E822 943
E823 944
E824 945
E825 946
E826 947
E827 948
E828 949
E829 950
E830 951
E831 952
E832 953
E833 954
E834 955
E835 956
E836 957
E837 958
E838 959
E839 960
E840 961
E841 962
E842 963
E843 964
E844 965
E845 966
E846 967
E847 968
E848 969
E849 970
E850 971
E851 972
E852 973
E853 974
E854 975
E855 976
E856 977
E857 978
E858 979
E859 980
E860 981
E861 982
E862 983
E863 984
E864 985
E865 986
E866 987
E867 988
E868 989
E869 990
E870 991
E871 992
E872 993
E873 994
E874 995
E875 996
E876 997
E877 998
E878 999
E879 1000
E880 1001
E881 1002
E882 1003
E883 1004
E884 1005
E885 1006
E886 1007
E887 1008
E888 1009
E889 1010
E890 1011
E891 1012
E892 1013
E893 1014
E894 1015
E895 1016
E896 1017
E897 1018
E898 1019
E899 1020
E900 1021
E901 1022
E902 1023
E903 1024
E904 1025
E905 1026
E906 1027
E907 1028
E908 1029
E909 1030
E910 1031
E911 1032
E912 1033
E913 1034
E914 1035
E915 1036
E916 1037
E917 1038
E918 1039
E919 1040
E920 1041
E921 1042
E922 1043
E923 1044
E924 1045
E925 1046
E926 1047
E927 1048
E928 1049
E929 1050
E930 1051
E931 1052
E932 1053
E933 1054
E934 1055
E935 1056
E936 1057
E937 1058
E938 1059
E939 1060
E940 1061
E941 1062
E942 1063
E943 1064
E944 1065
E945 1066
E946 1067
E947 1068
E948 1069
E949 1070
E950 1071
E951 1072
E952 1073
E953 1074
E954 1075
E955 1076
E956 1077
E957 1078
E958 1079
E959 1080
E960 1081
E961 1082
E962 1083
E963 1084
E964 1085
E965 1086
E966 1087
E967 1088
E968 1089
E969 1090
E970 1091
E971 1092
E972 1093
E973 1094
E974 1095
E975 1096
E976 1097
E977 1098
E978 1099
E979 1100
E980 1101
E981 1102
E982 1103
E983 1104
E984 1105
E985 1106
E986 1107
E987 1108
E988 1109
E989 1110
E990 1111
E991 1112
E992 1113
E993 1114
E994 1115
E995 1116
E996 1117
E997 1118
E998 1119
E999 1120
E1000 1121
E1001 1122
E1002 1123
E1003 1124
E1004 1125
E1005 1126
E1006 1127
E1007 1128
E1008 1129
E1009 1130
E1010 1131
E1011 1132
E1012 1133
E1013 1134
E1014 1135
E1015 1136
E1016 1137
E1017 1138
E1018 1139
E1019 1140
E1020 1141
E1021 1142
E1022 1143
E1023 1144
E1024 1145
E1025 1146
E1026 1147
E1027 1148
E1028 1149
E1029 1150
E1030 1151
E1031 1152
E1032 1153
E1033 1154
E1034 1155
E1035 1156
E1036 1157
E1037 1158
E1038 1159
E1039 1160
E1040 1161
E1041 1162
E1042 1163
E1043 1164
E1044 1165
E1045 1166
E1046 1167
E1047 1168
E1048 1169
E1049 1170
E1050 1171
E1051 1172
E1052 1173
E1053 1174
E1054 1175
E1055 1176
E1056 1177
E1057 1178
E1058 1179
E1059 1180
E1060 1181
E1061 1182
E1062 1183
E1063 1184
E1064 1185
E1065 1186
E1066 1187
E1067 1188
E1068 1189
E1069 1190
E1070 1191
E1071 1192
E1072 1193
E1073 1194
E1074 1195
E1075 1196
E1076 1197
E1077 1198
E1078 1199
E1079 1200
E1080 1201
E1081 1202
E1082 1203
E1083 1204
E1084 1205
E1085 1206
E1086 1207
E1087 1208
E1088 1209
E1089 1210
E1090 1211
E1091 1212
E1092 1213
E1093 1214
E1094 1215
E1095 1216
E1096 1217
E1097 1218
E1098 1219
E1099 1220
E1100 1221
E1101 1222
E1102 1223
E1103 1224
E1104 1225
E1105 1226
E1106 1227
E1107 1228
E1108 1229
E1109 1230
E1110 1231
E1111 1232
E1112 1233
E1113 1234
E1114 1235
E1115 1236
E1116 1237
E1117 1238
E1118 1239
E1119 1240
E1120 1241
E1121 1242
E1122 1243
E1123 1244
E1124 1245
E1125 1246
E1126 1247
E1127 1248
E1128 1249
E1129 1250
E1130 1251
E1131 1252
E1132 1253
E1133 1254
E1134 1255
E1135 1256
E1136 1257
E1137 1258
E1138 1259
E1139 1260
E1140 1261
E1141 1262
E1142 1263
E1143 1264
E1144 1265
E1145 1266
E1146 1267
E1147 1268
E1148 1269
E1149 1270
E1150 1271
E1151 1272
E1152 1273
E1153 1274
E1154 1275
E1155 1276
E1156 1277
E1157 1278
E1158 1279
E1159 1280
E1160 1281
E1161 1282
E1162 1283
E1163 1284
E1164 1285
E1165 1286
E1166 1287
E1167 1288
E1168 1289
E1169 1290
E1170 1291
E1171 1292
E1172 1293
E1173 1294
E1174 1295
E1175 1296
E1176 1297
E1177 1298
E1178 1299
E1179 1300
E1180 1301
E1181 1302
E1182 1303
E1183 1304
E1184 1305
E1185 1306
E1186 1307
E1187 1308
E1188 1309
E1189 1310
E1190 1311
E1191 1312
E1192 1313
E1193 1314
E1194 1315
E1195 1316
E1

det var et retskaffent plaskregn; den smelted også straks på væggen, og vandet randt nedefter. Vi har det dog lunt her inde, og vinden når os ikke; vi kan ligge i vor varme pose og høre på at den sliter i teltet, og indbilde os at vi driver med god fart sydover, skjønt vi vel ikke kommer af flekken. Men kommer vi ingen vei med denne vinden heller, så er der ikke anden forklaring end at isen ligger pakket mod land, som da ikke kan være så langt borte. Vi må vel i så fald vente på en østenvind for at komme længere vest, helt vestenom landet, og så siden sydover; mit håb står til at vi skal drive ud i strædet mellem Franz Josefs Land og Spitsbergen mens vi ligger i denne leiren. Veiret var surt med vind og sne igår, så det ikke egentlig egned sig til at arbeide i ude, især da vi jo ingen hast har desværre. Der har foregået store forandringer med råkene; af den klaren vi hadde foran her, og som vi kom roende over, er det snart ikke stort igjen, og skrud har det gjort på alle kanter omkring os. Jeg håber isen vil bli malt rigtig godt i stykker, så har den så meget lettere for at slakne op når tiden kommer; men det blir vel ialfald ikke før langt ud i juli, og vi får kanskje ha tålmodighed til at vente.»

«Igår skar vi op en del kjød i tynde skiver og hang op på tørk; vi får se at øge lidt på reisekosten og lage pemmikan eller tørret kjød; det blir jo den bedste måden at føre noget af sælkjødet med sig på. Johansen fandt en ferskvandsdam her lige ved siden af, så nu får vi det letvint og behøver ikke lenger smelte is; det er det første skikkelige vand vi har fundet til koking. Og om det så også er lidt rumt

mellem sælene, er her da gud ske lov fugl fremdeles. I nat var et par ismåker så dristige at de slog sig ned på sælskindet vort her ved teltvæggen og hakked i spækket; de blev jaget et par ganger og kom igjen. Blir det knapt med kjød, så får en trøste sig med at fange fugl, det drøier snart.»

Og så gik den ene dag fuldstændig som den andre, og vi ventet og ventet på at sneen skulde smelte, og arbeided imens så småt med at stille os i stand til at dra videre. Det mindte mig, dette livet, om eskimoerne som skulde reise ind i en fjord for at samle høi; men de fandt græsset ganske kort, og så slog de sig ned for at vente på at det skulde gro langt nok til at de kunde ta det. Det gik lige så sent med vort føre. Den 29de juni sier jeg: «Temperaturen vil ikke stige så pas at det kan tære lidt dugelig på sneen. Vi prøver at få tiden til at gå som vi bedst kan, med at tale om hvor deilig vi skal få det når vi kommer hjem, og hvordan vi da skal nyde livet og alle dets herligheder, og vi sætter op sandsynlighedsberegninger over hvor snart det kan bli; men stundom snakker vi om, — hvis vi ikke kan nå hjem iår — hvor godt vi skal indrette os for vinteren på Spitsbergen. Kommer det til stykket, når vi kanskje ikke så langt en gang, men må overvintre en eller anden steds i land her — — nei, det skal da ikke hende!»

«Søndag den 30te juni. Så er da sidste juni kommet, og vi er omtrent på samme sted som der vi begyndte måneden. Og føret? Ja, bedre er det ialfald endnu ikke blit. Men fin er dagen; det er så varmt at vi ligger her ganske stille og svette i teltet. Gjennem teltdøren kan vi se ud over isen, hvor solen

glitrer hvidt i hvidt gennem hvide seilende cirrus-skyer. Og så er det søndag; — stilt, med en svag vindsno, nærmest fra sydøst tror jeg. Idag er det vel deiligt der hjemme, med alt i flor, og fjorden dirrende i solskinnnet. Nu sidder du kanskje ude på odden med Liv, eller er ude på vandet i båden din. A, jeg synes jeg ser os på slig en strålende junidag reise ind til din mor til middag: — I god tid går vi til stationen, jeg kan se toget komme og mange folk; det stanser på Bestum og Bygdø, og så går vi af ved Skarpsno opefter til Drammensveien; jeg ser lønneløvet, hvor det hænger lyst og grønt der over gjærdet og skjælver i solstrålerne — og så ligger haven og huset der foran; der samles vi med alle de andre ved bordet, og så kommer oksestegen, en stor deilig oksesteg, og jeg ser Olaf skjære for, mens saften render af de røde stykkerne Men så glider øiet igjen ud gennem døren der, og jeg mindes at det ligger is og hav mellem *her* og *der*.»

«Her langt nordpå ligger vi, to røvere, svarte, sotete, og fæle, og roter i en suppegryte — på alle kanter omgit af is, is og intet andet, skinnende hvid is, al den renhed vi selv mangler; å den er så altfor ren, lige til synsranden ytterst ude søger øiet forgjæves en mørk flek at hvile sig på. Når skal da endelig en gang det ske? Nu har vi ventet på det i to måneder. — Al fugl synes også at være forsvundet, idag ikke en gang en munter alkekonge at høre; lige til igår var da de her, og vi hørte dem trække nord-og sydover, sandsynligvis til og fra land. Nu har de vel søgt did, da her blev så lidet vand. Å «den som hade vingar som faglarna ha!»

«Onsdag den 3dje juli. Hvorfor skrive igjen? Hvad har jeg at betro disse blade? Intet uden den samme ubændige længsel hjem, ud af denne ensformighed. Den ene dag er aldeles lig den anden, undtagen kanske at det før var stilt og varmt, mens det de to sidste dage har været sydlig vind, og vi driver nordover. Fandt ved en meridianhøide igår at vi var kommet nord på $82^{\circ} 8,4'$ n. br., mens længden er omtrent den samme. Både igår og i forgårs hadde vi til dels virkelig strålende solskin, og det er jo for os en stor sjeldenhed. Horisonten sydover var igår så vidt sigtbar som den ikke på længe har været; men forgjæves speided vi efter land — jeg forstår det ikke.»

«I nat hadde vi sneslud så det drypped her inde, og vi blev våde i posen. Fortvilet med denne stadige nedbøren som ikke vil bli regn, men ofte danner tykke lag af nysne over gammelsneen og forhaler tiningen.»

«Det er som denne vinden har begyndt at danne lidt råker i isen igjen, og der er lidt mere fugleliv. Igår fik vi atter se alkekonger; de kom sydfra, formodentlig fra land.»

«Lørdag den 6te juli. $+ 1,0^{\circ}$, regn. Endelig synes vi da, efter fjorten dage, at ha fått det veir vi har ligget og ventet på. Det har regnet hele natten og formiddagen udover, og regne gjør det fremdeles, deiligt egte regn; så nu får kanske til slut den evindelige sne ben at gå på; den er blød og løs som skum nu. Å, når det bare kunde dra på slig i mange dage! Men før vi ved ordet af det, kommer det vel en kuldesno igjen med sne, og det blir skare, og atter må vi vente. Jeg er for vant til skuffelser til at tro

på noget. Dette er tålmodighedens skole; men lige fuldt blir jeg i godt humør igjen ved det regnet.»

«Ellers slæper dagene sig hen. Vi pusler og steller så småt med at lage til krabber af træ på kjælkerne vore, og så kitte og male kajakene for at få dem tætte. Den malingen koster mig ellers meget bry. Jeg holdt på at brænde ben her i mange dage, så det lugted som af benmelsfabrikken på Lysaker lang vei. Derefter var det da til at knuse og rive benasken møsommelig, for at få den rigtig fin. Benmelet blev blandet med tran, og endelig kom jeg så langt som til at prøve malingen — det viste sig at den var fuldstændig ubrugelig. Så må jeg likevel til med soten og blande den op med tran, slig som jeg først tænkte på, og nu driver jeg med at røge og sote ubegribelig; men alt jeg anstrenger mig — når jeg skal til at samle op det jeg har fått, så er det ikke mer end en liden nype, endda røgen stod høit i veiret, så de måtte set den på Spitsbergen. Ja ja, det er mangt en får stri med, når en ikke har butikken at gå til. Hvad jeg nu skulde git for en liden pøs med oljemaling, om det ikke var andet end lidt simpel kjønrog! Det blir vel ellers en råd til slut; men snart ser vi ud som to skorstensfeiere.»

«Onsdag kveld blev «Haren» slagtet. Stakkars dyr, den var skrøbelig nu til slut; men en god hund har det været, og det var vist hårdt for Johansen at skulle skille sig med den; han så sørgmodig på den, før den gik til de evige jagtmarker — eller hvor det nu kan være slige trækhunder kommer hen, kanske er det snarere store vidder, hvor det bare er flad is, ingen skrugarer og ingen råker. Så har vi da to

hunder igjen, «Suggen» og «Kaifas», og dem får vi vel se til at holde liv i så længe vi bare kan og har brug for dem.»

«I forgårs kveld opdaged vi pludselig en svart top østenfor os. Vi undersøgte den med kikkert, og det så grangivelig ud som svart berg som stak frem af sneen; det hæved sig også noget høiere over isen end alle kossene i nærheden. Jeg undersøgte det fra den høieste haug vi har her i nabolaget, men kunde ikke få nogen greie på det. Til bare at være noget svart is eller noget mudder i et opskrud koss syntes det mig altfor stort, noget sligt har jeg aldrig set før. At det er en ø er vel heller ikke troligt. Vi driver jo, og denne toppen synes at holde sig stille på samme flek i forhold til os — vi så den igår, og ser den fremdeles idag i samme retning; heller ikke ser vi nogen bevægelse eller skruing i isen omkring den. Jeg tror at det rimeligst kan være et isfjeld. — Ikke så snart klarner himmelbrynet sydover før en af os kan ses at vandre den faste gang til «udkikstårnet» (et iskoss ved siden af teltet), for at glane efter land, snart med kikkert og snart uden; men altid den samme blanke horisont¹⁾. Hver dag tar jeg mig gjerne en liden tur over isen rundt os, for at se om det er minket noget på sneen; men altid synes den at være omtrent ligedan, og der kan komme øieblikke da jeg får tvil om den nogen gang vil gå væk i sommer. Det høieste jeg da finder vi kan gjøre os håb om, er en overvintring et eller andet sted på Franz Josefs Land. Men nu er regnet kommet, og alt er igjen så håbefuldt, og vi udmaler os hvor høsten og

¹⁾ Sml. dog hvad jeg sier derom senere, 24de juli.

vinteren der hjemme skal bli deilig — og imens siler det velsignede regn nedover teltvæggen og udover isen, dryp i dryp.»

«Onsdag den 10de juli. Det er underligt med det: nu da en virkelig kunde hat lidt mer af interesse end vanligt at meddele, nu har jeg mindre end nogensinde lyst til at skrive. Alt blir en mer og mere ligegyldigt — en længes bare efter en eneste ting — — og endnu ligger isen der ude med sne som ikke er til at komme frem over!»

«Men hvad var det så jeg hadde at si? Jo, at vi i forgårs hadde fåt laget os til så god en køi med tre bjørnefelter som underlag for posen at vi igår sov døgnet rundt uden at vide af det, og jeg trodde det var 6 om morgenen da jeg vågnet. Da jeg kom krabbende ud af teltet, syntes jeg solen stod så rart på himlen; jeg funderte en stund over dette, men bestemte mig så for at det virkelig var 6 om kvelden, og at vi hadde sovet 22 timer. Det har nok ikke været rare søvnen vi hadde her tidligere, da vi lå og blev radbrækket over nogen ski, som vi måtte ha under posen for at holde den lidt klar af vanddammene på isen under os. De antydninger til hår som endnu findes hist og her på skindet i posens underdel, skal ikke fændre stort af for de skarpe skikanter.»

«Hele lørdagen udover hadde vi det velsignede regn, som gjorde et godt indhug på sneen, og vi fryded os ved at høre på det. For rigtig at feire det gode veiret fandt vi om kvelden på at vi skulde koge os en kop chokolade; ellers lever vi jo bare af vor fangst nu om dagen. Det blev gjort, og med rått

spæk til smagte den aldeles fortrinlig. Men du verden, for en skuffelse den også bragte mig; jeg som havde glædet mig så ustyrtelig til denne sjeldne nydelse, fik jeg ikke ved en klodset bevægelse hele koppen min veltet, og al den deilige drik randt udover og forsvandt i isen! Mens vi nu lå og gnog på nogen kødben og ventede på den andre koppen, som stod og surrede over tranlampen, tog «Kaifas» med ett på at gjø udenfor. Ikke tvil om at det måtte være dyr i farvandet — jeg hivde kødbenet og sprang ud for at rende til udkikskosset og speide over isen. Men som jeg stak næsen ud gennem teltdøren, fik jeg se en bjørn komme skrævende op til hundene og begynde at snuse på «Kaifas». Jeg bort til børsen, som stod færdig i sneen ved siden af teltet, rev Futteralet af. Imens stod bjørnen forbauset og niglante på mig. I en fart sendte jeg den en kule gennem bogen og bringen, sikker på at den skulde stupe på flekken. Den raved halvveis overende, men velted rundt og drog sig unda. Inden jeg kunde få gravet en ny patron frem af lommerne, som var fulde af alt muligt andet, var den nede mellem kossene, jeg kunde ikke få skud på den, og vi la på sprang efter. Ikke mange stegene havde vi tat, så fik vi se endda to hoder stikke op mellem isknausene et stykke forud. Det var to unge dyr, de stod på toben og speided efter moren, som kom vraltende mod dem med blodstriben efter sig. Dermed bar det af med dem alle tre over en råk, og en vild jagt begyndte over råker og sletter og skrugarer og alskens styghed, men lige fort gik det overalt. Det er underligt med den jagtiveren, det er som at tænde varme i krudt. Der hvor det til

dagligdags vilde gå tungt og sent at komme frem, der hvor en synker i sneen til knæs, og hvor en vilde betænke sig længe nok for at finde en overgang over råkene — lad bare jagtiveren flamme op, og det går henover det alt sammen, som det var flade slette isen. Binnen var hårdt såret og drog på det venstre forben; hun kom ikke så fort frem, men altid fort nok til at jeg havde min nød med at hænge efter. Ungerne sprang bekymret omkring moren, og helst et lidet stykke foran, som for at få hende med sig; de skjønte nok ikke hvad som feilte hende. Alt i ett så de sig alle tre tilbage efter mig, som trasked i vei det jeg orked. Mange ganger var jeg på skudhold; men binnen snudde gjerne bagdelen til, og denne gang vilde jeg være sikker på at gjøre det af med hende; for jeg hadde tre patroner, en til hver af dem. Endelig oppe i et svært koss viste hun mig breddesiden, og der stupte hun også. Ungerne skyndte sig deltagende bort til hende da hun faldt — det kunde gjøre en vondt at se på; de snuste på hende, puffed til hende, og sprang rundt rådvilde og fortvilede. Imens hadde jeg fått en ny patron i riflen, og la den ene ungen overende, der den stod på et høit fremspring. Med et dumpt brøl styrtden den ud over skråningen og ned på moren. Endda mere forskrækket rendte den andre ungen bort til den; men stakkar, den kunde nok ingenting hjelpe. Mens broren velted sig brølende, stod den sorgfuld og så snart på ham og snart på moren, som lå der døende, badet i blod. Da jeg nærmed mig, vendte den hodet aldeles ligegyldig mod mig — hvad var vel jeg for den nu længer! Alt den hadde af hjem og af kjærte i verden lå jo der foran

den lemlæstet og ødelagt. Den vidste ikke mere hvorhen, og rørte sig ikke af flekken. Jeg gik lige indpå, og med en rundkule gennem brystet stupte den død ved siden af moren.»

«Snart nådde Johansen også frem; en råk hadde opholdt ham, så han var blit noget efter. Vi åbned dyrene, tog indvoldene ud, og gik så tilbage til teltet for at hente kjælker og hunder og flåkniver. Godt smagte ver anden kop chokolade efter denne afbrydelse. Efter at ha flået og lemnet op de to bjørner la vi dem sammen i en haug og bredte skindene over for at beskytte kjødet mod måkerne; den tredje tog vi med os med det samme. Næste dagen hentet vi også de to andre, og vi har nu langt mere kjødmat end jeg håber vi skal komme til at spise op. Men godt er det at vi nu kan fore hundene med så meget rått kjød som de vil ha; de kan sandelig trænge det. «Suggen», stakkar, er det rent ilde med, og det er vel et spørsmål om vi kan få nogen nytte af ham mer. Da vi tog ham med efter bjørnene den første dagen, kunde han ikke gå, og vi måtte lægge ham på kjælken; men da hylte han og jamred sig noget rent græsselig; det var nok under hans værdighed at bli befordret på den vis; så måtte da Johansen leie ham hjem igjen. Det er underligt med det, de blir ligesom lamme i benene, falder overende, og har ytterst vanskelig for at reise sig igjen. Så har det været med dem allesammen, lige fra «Gulen» og nedover. Bare «Kaifas» er lige spræk og modig og går på som en løve.»

«Det var merkeligt hvor store disse bjørneungerne var. Jeg trodde de knapt kunde være født i vinter,

ja jeg skulde uden betænkning ha sagt at de var fjorgamle, om ikke binnen hadde hat melk i brysterne;

Johansen sidder i soveposen og mønstrer provianten.
Fotografi tat juli 1895.

men efter det må de vel alligevel være fra i år — for at de skulde die et og et halvt år er vel neppe tænkeligt. De unger vi skjød ved «Fram» den 4de no-

vember ifjor, var knapt halvt så store som disse. Det kunde se ud som isbjørnen kaster sine unger til forskellige tider af året? I maven på ungerne fandt vi skindstykker efter en sæl.»

«Mandag den 15de juli. Som vi arbeided med kajakene voro igår formiddag, kom en rosenmåke flyvende. Det var en voksen fugl; den gjorde en sving over os og viste os sit vakre karminrøde bryst, og forsvandt så i skodden vestover. Torsdag så jeg også en voksen rosenmåke med sort ring om halsen; den kom nordøstfra og fløi sydøstover. Ellers er det som alt fugleliv er forsvundet her. En alkekonge er ikke længere hverken at se eller høre; det eneste er af og til nogen ismåker og så en enkelt gang en havhest. Det er vel for det isen er så tæt.»

«Onsdag den 17de juli. Endelig lakker det mod den tid, da vi kan dra på igjen hjemover, og nu for alvor. Sneen er minket så pas at jeg tror fremkomsten skal bli bra. Vi driver på i harde taket med at stelle os i stand. Krabber på kjælkerne er laget godt til, og forsynt med puder — af bjørneskind på Johansens og af vadmel på min kjælke; det er for at kajakene skal ligge blødt og støtt og ikke bli skamfilt. Kajakene er malt med sot og tran, og — så langt det rak — kittet med pastelkridt, opskavet og blandet med tran. Nu kittet vi resten med en blanding af stearin, bek, og harpiks¹⁾, og så blir der foretat en grundig mønstring af vor udrustning; alt som på nogen mulig måde kan undværes blir kastet. Til soveposen og

¹⁾ Dette var tat med for det tilfælde vi skulde bli nødt til at lodde på kogeapparatet eller nysølvskoningen under kjælke-meierne.

teltet¹⁾ må vi si farvel her; nu er det forbi med de magelige dage, og fra nu af til vi er om bord i jagten²⁾ skal vi leve under åben himmel.»

«Imens har vi ligget her i «Længselens Leir», som vi kalder den, og ladet tiden glide forbi os; vi har spist bjørnekjød morgen, middag, og kveld og er endnu ikke lei af det, har tvertom gjort den opdagelse at unghjørnbryst er en ren delikatesse. Merkeligt er det at denne udelukkende kjød- og fedtnæring ikke har voldt os det grand ubehagelighed i nogen retning, ja vi savner ikke en gang melspiser så svært meget, om vi end kanske vilde synes at et stort fad med kager vilde være toppunktet af lykke. Af og til kvikker vi os op med en lime-juice-toddy, en blodpandekage, eller lidt tyttebærgrød, og fantaserer om hvor deiligt det skal bli at komme hjem nu om kort tid, og hvor vi da vil nyde civilisationens goder i fulde drag. Ak, lykkelige uvidenhed! Kanske er det mangan en god dag did endnu, kanske mangan hård prøve til, at stå over. Men nei, jeg vil tro det bedste — der er endnu to måneder af sommeren igjen, og på dem må noget kunne klares.»

«Fredag den 19de juli. To voksne rosenmåker fløi over her fra nordøst og drog vestover i formiddag; langt unda udstødte de nogen skrig som mindet mig om sågjøkens (vendehalsens), og som jeg først trodde kom fra en alkekonge. De fløi ganske lavt over hodet mit, og den rosenrøde farve under bugen kunde tydelig ses. I forgårs fløi også en rosenmåke her forbi. Underligt det skal være så mange af dem. Hvor er vi?»

¹⁾ Til slut bestemte vi os dog til at beholde dette.

²⁾ Det var den vi ventet at finde på Spitsbergen.

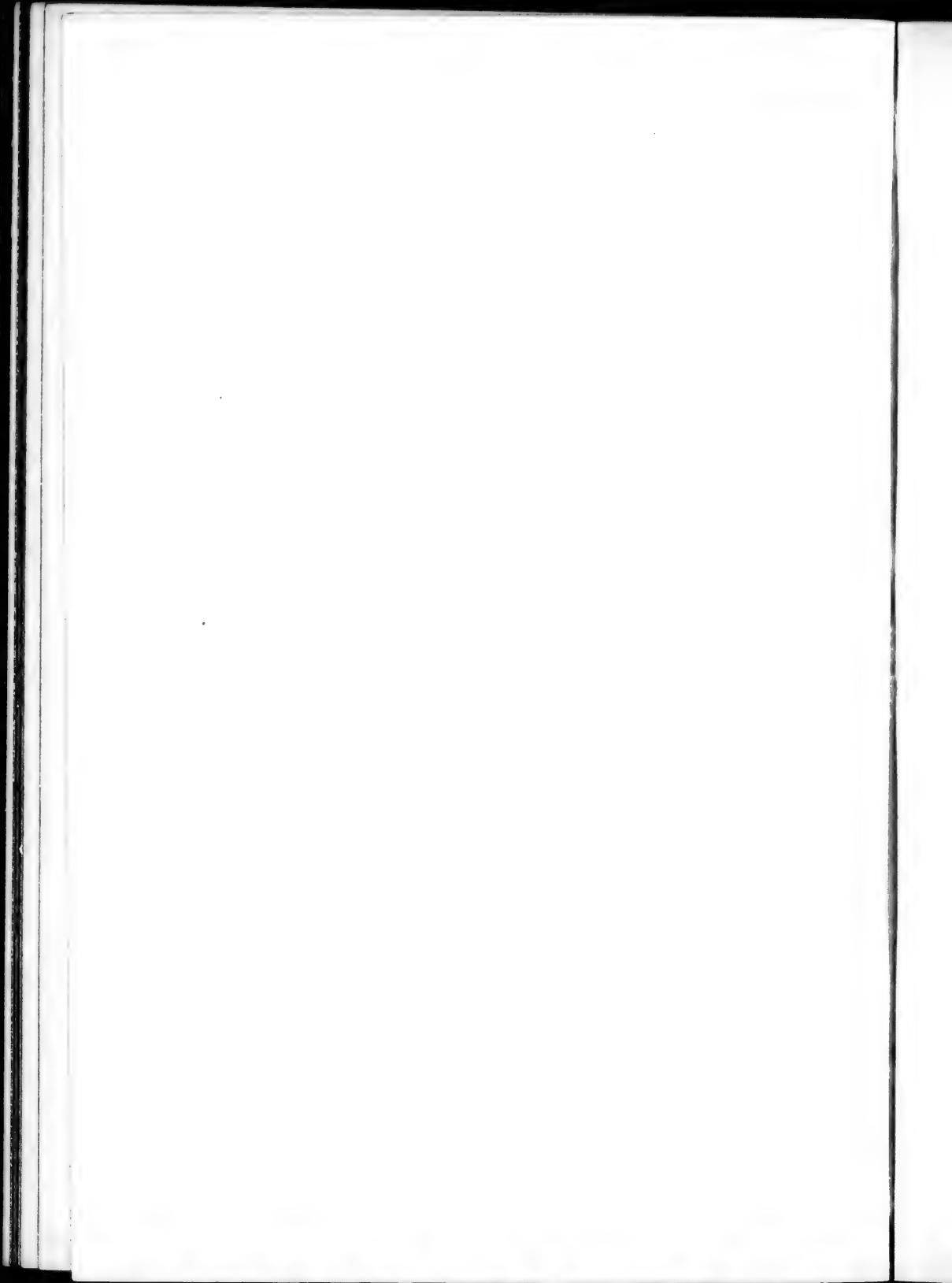
«Tirsdag den 23de juli. Igår formiddag kom vi os da endelig flot fra «Længselens Leir», og nu er vi gud ske lov igjen på vandring. Døgn efter døgn har vi arbeidet for at komme afsted. Den 19de tænkte vi først det skulde ske, så den 20de, så den 21de — altid viste det sig så meget som måtte gjøres på slutten. Brødet vort, som var blit opblødt i sjøvandet, måtte tørres omhyggelig i stegepanden over lampen, og det tog flere dage, ladder måtte lappes, kajakene ses vel efter, osv. I god stand vilde vi ta fat på denne vor sidste vandring hjemover, og i god stand er vi også kommet afsted. Nu går alt som en dans. Fremkomsten viser sig bedre end vi hadde ventet, skjønt isen er alt andet end jevn; kjælkerne er lette at trække nu efter at alt som kan undværes er kastet; og sneen er minket ganske betydelig, slig at vi den sidste del af turen igår kunde gå uden ski, og da går det selvfølgelig fortere i ulænde og skrugarer, hvor skiene er vanskelige at bruge. En råk måtte vi sætte over, og da gjorde Johansen det kunststykke at gå alene over i sin kajak, med «Suggen» liggende på fordækket, selv lå han på knæ på agterdækket og balancerte mens han rodde. Jeg forsøgte også med min, men fandt den for rank til at jeg vilde våge det; jeg foretrak at bugsere den over med «Kaifas» på dækket; selv gik jeg forsigtig langs kanten og hoppet over på nogen isstykker.»

«Nu har vi også den fordel at finde drikkvand overalt. Og så spiser vi den gamle reisekosten igjen; men merkelig nok finder hverken Johansen eller jeg at melspiser er så overvættes godt som vi nu efter en måneds kjødnæring vel måtte vente. Det er skjønt

at være på vandring igjen, og ikke mindst hyggeligt er det at ha så lette greier som vi nu har; men det var også en god slump vi la igjen i «Længselens Leir», foruden en dugelig kjød- og spækhaug og tre prægtige bjørnefelder. Der ligger også vor ven soveposen ovenpå bjørnene, en masse trævirke af brettene under kjælkerne og af ski og meget andet, over halvdelen af Blessings fine apotekersager, gipsbind, bløde dampsteriliserte gazebind, hygroskopisk bomuld; desuden en deilig aluminiums glashorisont, taugverk, vor stegepande og smeltekar, en halv aluminiumsmantel til kogeapparatet, nysølvplader, en tranlampe af nysølv, småposer, tøy, seildug, finsko, ulveskindsvåtter, en berghammer, en halv skjorte, fodladder, og meget mere — det ligger altsammen strød udover i kaotisk forvirring. Istedetfor dette har vi i tilvækst fåt en sæk tørret sæl- og bjørnekjød og den anden halvdel af aluminiumsmantelen fuld med spæk. Vi er grundig ribbet for alt overflødig nu, og der er knapt så meget som en træpinde at få, om en skulde trænge en liden knott på enden af træktauget sit.»

Skrukoss. En god udsigtsplads.
Fotografi tat nær «Fram» sommeren 1935.

VII.

LAND I SIGTE!

Onsdag den 24de juli. Endelig er det store vidunder skedd, det som vi næsten hadde ophørt at tro på: *land, land!* Efter snart to år ser vi atter noget høine sig over denne evige hvide linje der ude i synsranden. Denne hvide linje som årtusener på årtusener har bredt sig over dette hav, og som i årtusener fremover skal bre sig på samme vis — nu drar vi bort fra den, og der er ikke hændt andet end at et fint spor efter en liden karavane er trukket tversover den endeløse flade, og for længe siden forsvundet igjen. Nu begynder et nyt liv for os — for isen er og blir altid det evig samme.»

«Har det spøgt længe i vore drømme, dette land, så kommer det også som et drømmesyn, et eventyrland. Drivende hvidt hvælver det sig over synsranden der ude, lig fjerne skyer som en er ræd skal forsvinde i næste øieblik. Det underligste ved det hele er at vi længe har set landet uden at vide af det. Vi har tat det for skybanker, ja jeg har flere ganger undersøgt det med kikkert der oppe fra «Længselsleiren», i den

tro at det kunde være snebræer; men kom altid til at det bare måtte være skyer, siden jeg ingen svart flek kunde opdage, og det desuden syntes at skifte form — hvilket vel skyldtes tåge, som stadig vilde lægge sig over det. Men altid kom det igjen på samme sted med sin merkelig regelmæssige hvælvning. Nu mindes jeg også den mørke toppen vi så østenfor os der oppe, og som jeg tog for et isfjeld. Det må sikkert ha været en liden holme eller ø¹⁾.

«Isen var styggere og mer opbrudt igår end næsten nogen gang, så det var et slit at arbejde sig frem — hele fjeldrygger af skrugarer, med dybe daler og kløfter imellem; men i godt humør drev vi på, og frem kom vi så nogenlunde. Ved råker hvor overgangen var mindre let, var vi ikke sene om at kjøre kjælker og kajaker i vandet, og det tog ikke lang tid at komme over på den vis. Stundom, efter et rigtig følt stykke, kunde vi få lidt flader, og da gik det som en dans gjennom vanddammer og væde. Mens jeg en gang igår eftermiddag var forud og tog ud vei, gik Johansen op på et koss og så udover isen. Han så han så en underlig sort stribe over horisonten; men det var vel kanskje bare en sky, mente han, og jeg agted ikke mere på det. Som jeg noget senere var oppe på et koss for at se på isen fremover, blev jeg var den samme svarte striben; den gik på skrå opover fra horisonten, i randen af en hvid skybanke som jeg mente det var. Des længer jeg så på denne striben og denne skybanken des mistænkeligere forekom de mig, indtil jeg måtte ned efter kikkerten. Ikke før hadde jeg fått rettet den på det sorte, så slog det ned

¹⁾ Denne antagelse er vistnok ytterst tvilsom.

som et lyn, at det måtte være land, og det ikke langt unda! En stor snebræ, som svarte berget stak frem af! Det varte ikke længe før også Johansen havde kikkerten for øie, og overbeviste sig om at vi nu virkelig havde landet for os. Det kom en vild glæde over os begge. Nu så jeg også en lignende hvid hvælving lidt længer øst; men den var for største parten dækket af hvid tåge, som stadig skifted i form og ikke kunde skjernes fra den. Snart kom den dog bält frem; den var betydelig højere og større end den første; men der var ikke en sort flek at øine på den. Slig skulde altså landet se ud som vi kom til. Jeg har drømt mig det på mange måder, dels med høie under og glitrende fonner; men aldrig på den vis. Det var ikke smilende dette, men derfor lige kjært — og i grunden kunde vi vel ikke vente os det andet end slig brædækt, med al den sneen som falder her.»

«Så reiste vi telt og holdt en dugelig glædesfest, med lapskaus laget af pemmikan, opskåret tørret bjørne- og sælkjød, opskåret bjørnetunge og poteter (det var for næstsidste gang vi havde poteter; vi havde længe spart på dem for at holde denne fest). Efter lapskausen dessert af vril-food, smør, og brødsmuler stegt i bjørnefedt, og så et stykke chokolade til afslutning.»

Vi syntes det var så nær, dette landet, at vi mente det kunde ikke gå lange tiden inden vi nådde det, ialfald ikke længer end til næste kveld, ja Johansen var viss på at det måtte bli før. Og så skulde det ta tretten dage endnu, med samme ensformige slit i denne drivis dag efter dag. Den 25de juli sier jeg: «Da vi stansed i tågen igår kveld, hadde vi en

anelse om at vi måtte være drad godt ind på landet. Da vi tørnede ud idag, var det blankt solskin, og det første Johansen gjorde, da han var ude efter vand formig til koking, var naturligvis at rende op på nærmeste koss og se på landet. Jo, der lå det lige forud, og han mener sikkert vi må nå det inden kvelden.» Den dag opdaged jeg også et nyt land i vest for os (S 60° V mv.). Det var en regelmæssig skjoldformet hvælving, ligt det andet land; den hæved sig lavt over horisonten, og så ud til at være langt unda¹⁾.

Vi drog på over råker og stygis det vi orked; men ikke kom vi langt om dagen, og det var ikke stort det moned mod land. I virkeligheden var det ingen forskjel at se på det, om vi end søgte at indbilde os at det stadig steg høiere. Lørdag den 27de juli synes jeg at ha fåt lidt mistanke om at vi i virkeligheden drev fra det. Det heder: «Vinden begyndte fra SSV (mv.) just som vi drog afsted igår, og øged udover dagen. På luften var det let at se at den satte isen af land, og danned landråk, særlig på østsiden af det. Da jeg var oppe på et koss igår kveld, fik jeg se en sort stribe i horisonten under landet; kikkerten måtte igjen frem, og ganske rigtig: der var en iskant eller brækant som strakte sig hele veien vestover, og der var tydeligvis en bred råk foran, at dømme efter den mørke skoddebanke som lå over den. Det syntes som den ikke kunde være langt unda, og blir isen nogenlunde, mener jeg vi må kunne nå den idag. I nat fortsatte vinden; men nu er det stilnet af, og det er solskinsveir ude. — Vi forsøger på alle mulige

¹⁾ Dette, viste det sig senere, måtte være Kronprins Rudolfs Land.

måder at få et godt natteleie med vor nye pose af uldtæpper; vi har prøvd at ligge på bare isen, på skiene, og i nat på bare isen igjen; men hårdt er det, og rigtig godt blir det vel aldrig. Lidt koldt kan det også være når en er våd; men des større pris vil vi sette på en god og varm seng, når den først kommer.»

«Tirsdag den 30te juli. Det går utrolig småt fremover; men ind på landet haler vi os da¹⁾. Alle slags hindringer skal da også komme os i veien; nu er jeg blitt så dårlig i korsryggen (hexenschuss?), at igår var det bare med opbydelse af al min viljekraft at jeg kunde slæbe mig frem; på lidt vanskeligere steder måtte Johansen hjelpe mig med kjælken. Det begynde i forgårs, og han måtte da på slutten af marsjen gå foran og ta ud vei i min sted. Igår var det adskillig værre. Hvordan det er idag ved jeg ikke før jeg begynner at gå; men jeg er glad så længe jeg kan slæbe mig frem, om det så er med uendelig lidelse. Vi måtte stanse og slå leir for regn igår morges ved tretiden, efter bare at ha gått i ni timer; det rak at gjøre os våde før vi fandt en leirplads og kom os ind i teltet. Her har vi nu ligget et helt døgn, mens regnet har silet ned, og tørrere er vi ikke blitt. Under os står der vanddammer, og posen er søkvåd på undersiden. Nu er vinden slått om til vest, og det er blitt ophold, så vi har kocht grød, spist frokost, og agter at dra på igjen. Men kommer det atter regn, får vi nok stanse på ny; at bli gjennomvåd vil vi ikke udsætte os for når vi ikke har noget tørt ombytte. Det er alt andet end hyggeligt

¹⁾ I virkeligheten var vi nok nu lenger fra det end før.

som det er: at ligge med våde ben og med fødder som er som to istapper, og ikke eie en tør tråd at ha på dem. — Voksne rosenmåker sås enkeltvis flere ganger igår, og da Johansen var ude og hentet vand idag morges, så han to¹⁾.)»

«Lørdag den 31te juli. Isen er så oprevet og vanskelig at komme frem i som den vel kan bli, både med ujevnheder og råker. Ved den uophørilige skuring og skruing af kanterne mod hverandre males den op, og vandet blir fuldt af småstykker og sørpe; færge over i kajakene er uråd, og så er det da at lede længe og vel; kanskje finder en en skrøbelig overgang til slut, eller en blir nødt til at lage en ved at skyve småflakene op på siden af hverandre, eller må færge kjælkerne over på et lidet flak — alt koster det meget tid og arbeide for hver eneste råk, og fremkomsten blir sen. — Dårlig i ryggen fremdeles. Johansen måtte gå foran igår også, og kveld og morgen må han klæ af og på benene mine, for jeg er ikke kar om at gjøre det selv. Han er rørende opofrende, tar sig af mig som jeg var en liden unge, og alt han tror kan lette mig, blir gjort stiltiende, uden jeg ved om det. Stakkar, han må slite dobbelt nu, og så ved han kanskje ikke hvordan dette skal ende. Idag kjender jeg mig for resten ikke lidet bedre, og forhåpentlig er jeg nu snart bra.»

«Torsdag den 1ste august. Is med flere hindringer end her — mon det kan gis? Men det siger da forover, så småt det går, og så længe får en kanskje være fornøid. Ellers hadde vi til en forandring et

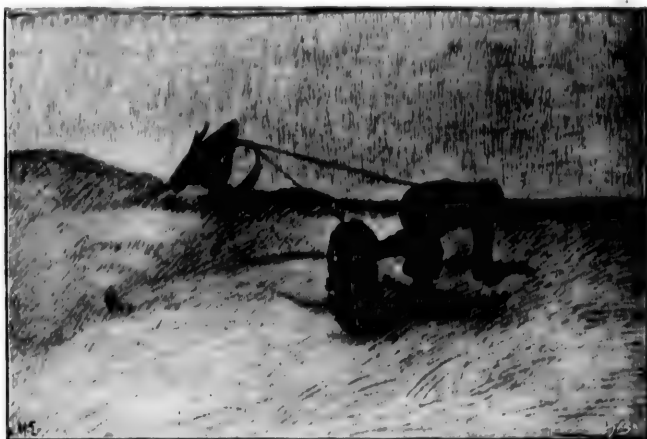
¹⁾ Af denne merkelige fugl så vi nu daglig flere og flere des lenger det led.

strålende vakkert veir igår, med solskin; men det ser ud for mig, som den sydlige vind vi har hat, og som har åbnet råkene, har sat os en god del længere fra land igjen. Langt østover er vi også kommet, så vi ser ikke længer det vestligste landet med de sorte bergnabberne, som vi først blev opmærksom på. Det ser ud som rosenmåkerne må holde til i land her; vi ser dem daglig.»

«En ting fryder jeg mig dog over: jeg er omtrent helt bra i ryggen, så den skal ikke sinke fremkomsten længere; men jeg har fåt en liden idé om hvad det vilde si hvis en af os skulde bli syg for alvor; jeg er stygt ræd for vor skjæbne da vilde være beseglet.»

«Fredag den 2den august. Det er som alt lægger sig i veien for os, så vi aldrig skal komme klar af denne drivisen. Nu er jeg god i ryggen igjen; isen igår var også mere fremkommelig end før, så vi næsten fik en god dagsmarsj. Men så har til gengjæld vind og strøm sat os fra landet, så vi er længer unda igjen. Og mod de to fiender vil en kamp være forgjæves, er jeg bange for. Vi er drevet langt af i sydøst, vi har fåt nordpynten af landet omtrent rv. vest for os, og vi er på omtrent $81^{\circ} 36'$. Mit eneste håb er nu at denne drift østover bort fra land må stanse, eller også forandre retning, så den fører os nærmere igjen. Slemmt er det også at det har lagt sig nyis over alle råkene, så det mest ikke er råd at bruge kajakene i dem. Skal det bli værre med dette, kan det bli ilde. Imidlertid har vi ikke andet at gjøre end dra på det vi orker. Skal det lige fuldt bære af og ud i drivisen med os igjen, så — ja så — — —»

«Lørdag den 3dje august. — — — — Et utroligt slitt! Vi fortsatte vel aldrig med det, hvis det ikke var det at vi *må* frem. Jeg synes det moner pokkers så lidet mod landet, om vi da overhovedet er kommet det nærmere — — — De sidste dage har vi ingen anden mod hat til hundene end de ismåker og havhester vi har kunnet skyde, og det har været

Slitt mod land.

Af H. Egedius, efter fotografi tagt august 1895.

et par om dagen. Igår fik hundene bare et lidet stykke spæk hver.»

«Søndag den 4de august. Mest udarmende er disse fortvilede råkene, hvor vi ofte må gå flere hundred alen over bare snesørpen eller fra isklump til isklump, og trække kjælkerne efter os, med stadig fare for at de skal kandre i vandet. Johansen var på god vei igår; men som altid hidtil klarte det sig dog. Hundene falder i og får sig bad på bad, i ett væk.»

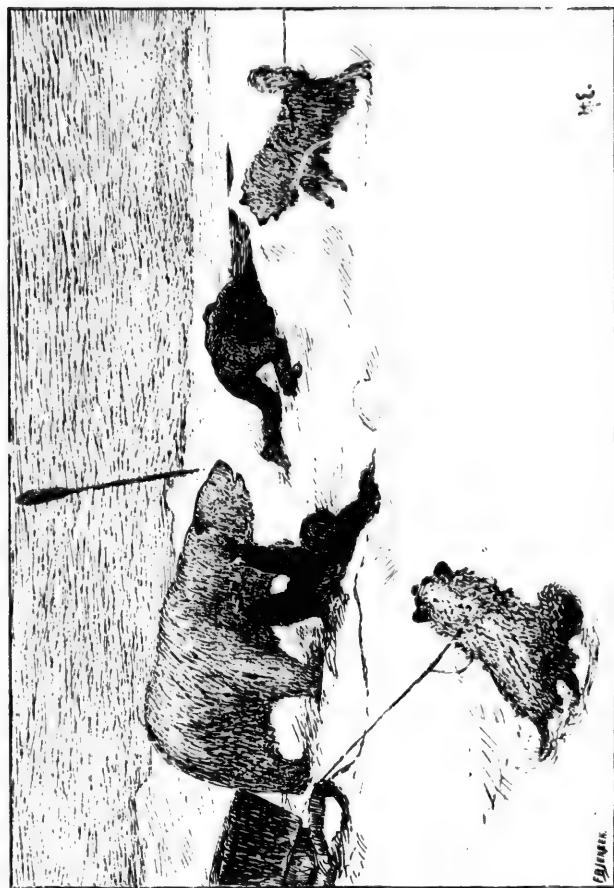
«Mandag den 5te august. Styggere is end igår har vi aldrig hat; men et stykke grov vi os frem lige fuldt, og to glædelige begivenheder havde vi: den første var at Johansen ikke blev ædt op af en bjørn, og den anden at vi fik se det åbne vand under brækkanten i land.»

«Vi drog afsted omtrent klokken 7 igår morges og kom i en is som overgik sig selv i styghed. Det var som en jutul havde kastet de sværeste isblokker sammen hulter til bulter, strød dyb blødsne indimellem, med vand under, så en sank i til opover låret. Dybe vanddammer var det også uafsladelig mellem blokkene. Det var at slite sig frem over berg og dal, op og ned over blok efter blok og ryg efter ryg med svære kløfter indimellem, ikke en flade så stor at en kunde få reist telt på den en gang — og slig holdt det ved fremigjennem. For at gjøre det topmålt var det skodde så tyk at vi knapt så hundred alen frem for os. Efter et grænseløst slit nådde vi endelig til en råk, hvor vi måtte sætte over i kajakene. Efter at ha rensket op råkanten for nyis og isklumper havde jeg netop fåt min kjælke frem, og stod og holdt på den, for at den ikke skulde glide i vandet, da jeg hørte leven bag mig, og Johansen som just havde vendt sig om for at trække sin kjælke frem på siden af min¹⁾, ropte: «Tag børsa!» Jeg vendte mig om,

¹⁾ Som regel satte vi over råkene på den vis at vi trak kajakene med kjælker op på siden af hverandre, bandt dem sammen, stived dem af ved at stikke skiene tversover dem under stroppene, så de blev stødige, og så kjørte vi dem i vandet som de var, med kjælkerne bundet under. Gik så udi, tog hundene efter, og satte over, for at trække dem op igjen på den andre siden.

og ser en svær bjørn kaste sig over ham — det bar overende på ryggen. Jeg greb efter børsen, som lå i hylsteret på fordækket; men i det samme rused kajaken i vandet. Min første indskydelse var at kaste mig ud efter den og skyde derfra; men jeg indså i samme nu det risikable ved det, og tog til at dra den op på den høje kanten igjen, det forteste jeg vandt. Men med sin last var den et tungt løft. Jeg lå på knæ, drog og slet og kaved langsefter dækket for at nå børsen; at se mig om efter hvad der foregik der bag havde jeg ikke tid til. Da hørte jeg Johansen rolig si: «Nu får De nok skynde Dem, skal det ikke bli for sent.» Ja skynde mig, ja! Til slut nådde jeg børseskolben, trak ud, hivde mig rundt, siddende på enden, og i farten spændte jeg hanen for haglløbet. Men der stod bjørnen bare et par alen fra mig, i færd med at «lapsalve» min hund «Kai'as». Der var ingen tid at spille med at spænde den andre hanen — den fik hele haglsørpen bag øret og stupte død mellem os.»

«Bjørnen må ha sneget sig efter i vore spor, som en kat, og dækket af isstykkerne lurt sig ind på os mens vi holdt på at renske op råkkanten og vendte ryggen til. På slagene kunde vi se hvorledes den hadde krøbet på bugen over en ryg lige bag os, og frem i skjul af en haug tæt ved Johansens kajak. Da Johansen, uden at tænke på noget og uden at se sig om, kom tilbage og bukket sig ned for at ta træklinen, fik han i det samme skimtet af et dyr som lå sammenkrøbet ved bagenden af kajaken. Han trodde det var «Suggen», og før han fik tid til rigtig at se at det var så stort, var det over ham og gav ham en

«Nu får De nok skynde Dem

Af H. Egelius.

dask under høire øret så det hedned, og dermed bar det på ryggen med ham. Han søgte at værgе sig som bedst han kunde med bare næverne; med den ene hånd fik han tag i struben på bjørnen, og det taget slap han ikke, men klemte til i raggen alt han orked. Netop som bjørnen letted på læberne og gjorde tegn til at ville bide ham i hodet, var det han sa hine gyldne ord om at jeg burde skynde mig; men uafsladelig skotted dyret bort på mig, det spekulerede nok på hvad jeg hadde det så travelt med; men så fik det øie på hundene og vendte sig mod dem. Da slap Johansen grebet fortere end svint, og fik vrid sig unda, mens bjørnen gav «Suggen» en dask, så han hylte i vilden sky, aldeles som når han får bank af os. Så fik «Kaifas» en klask over snuten. Imens var Johansen kommet på benene, og da skuddet faldt, hadde han just fat i børsen sin, som stak op af kajakhullet. Den eneste skade som blev voldt var at bjørnen skrabte lidt skidt af Johansens høire kind, så han går med en hvid stribe nu, og så hadde den git ham et lidet rift inde i den ene hånden. «Kaifas» hadde også fåt en flænge over næsen.»

«Straks bjørnen var faldt, fik vi se to til titte op bag nogen koss et stykke unda. Det var ungerne, som vel skulde se hvordan det gik med fangsten for moren. To store unger. Jeg mente det var lidet værd at ofre tid og patroner på dem nu vi hadde mer end kjød nok; men Johansen fremholdt at ung-bjørnkjød var betydelig delikatere end gammelt; han skulde bare skyde én, sa han, og drog efter; men de tog flugten. En stund senere kom de tilbage, og vi kunde høre dem brøle efter moren på langt hold.

Johansen sendte den ene en kule; men holdet var drygt, og han skadeskjød den bare. Med nogen forfærdelige brøl styrted de igjen afsted, og Johansen efter. Han opgav det straks, da han så det bar for langt. Mens vi holdt på at lemme op moren, kom de tilbage igjen på den andre siden af råken, og den hele tid vi var der, hadde vi dem nu gående omkring os; de brølte og rautet aldeles som kjøer, var oppe på alle de høieste koss rundt om og stod der og så bortover mod os. Da vi hadde foret hundene godt og rigelig af vor fangst, og hadde spist en del rått kjød selv, og dernæst stuvet det opskårne kjød af begge lårene i vore kajaker, satte vi endelig over råken og drog videre.»

«Isen var og blev dårlig, og for at gjøre det endda værre mødte vi straks nogen forskrækkelige råker fulde af bare tætpakkede isklumper. På enkelte steder var et helt hav af slig styggedom. Det var til at fortvile over at se på det; men frem måtte vi. Indimellem alt dette rot stødte vi på et usedvanlig tykt gammelt flak med høie hauger på og sjøer imellem. Fra en af disse haugene var det jeg i kikkerten fik øie på det åbne vand ved foden af brækanten, og nu kan vi ikke ha langt igjen. Men isen så uhyggelig ud fremigjennem, og ethvert stykke kan snart bli langt i sligt lænde.»

«Alt imens vi drog, hørte vi stadig den sårede bjørn raute bag os; den fyldte hele denne tause isverden med sin bitre klage over menneskets grusomhed. Det var en ynke at høre på, og hadde vi hat tid til det, hadde vi gått tilbake og ofret en kule på den. Vi så ungerne dra afsted did moren lå, og tænkte vi

nu var kvit dem; men snart hørte vi dem igjen, og selv her hvor vi slog leir, var de ikke langt unda. De har vel fulgt os på slagene, efter at ha været borte og set på mor sin, stakkars dyr.»

«Onsdag den 7de august. Endelig er vi da under land, endelig ligger drivisen med al dens slit og møie bag os, og foran har vi åbent vande, forhåbentlig helt frem. Igår var dagen. Da vi krøb ud af teltet i forgårs kveld, syntes vi begge at vi måtte være kommet brækanten nærmere end vi nogen gang hadde været. Med friskt mod og et svagt håb om at nå frem i løbet af dagen drog vi derfor afsted. At det nu skulde være slut på livet i drivisen turde vi ligevel ikke rigtig tro på endda. Efter fem måneders omflakking i den og efter så mange skuffelser var vi altfor beredt på nye nederlag. Vi syntes dog isen så ud til at være bedre fremover. Men langt hadde vi ikke gått før vi stødte på brede råker fulde af sørpe, og stygt ulænde — berg og daler og dybsne med vand under, hvor en sank i til skrævet — det var fuldt så galt som nogensinde. Efter et par råker blev imidlertid isen noget bedre igjen, og vi fik enkelte sletter. Da vi hadde gått et stykke fremover disse, var det iøinefaldende hvor meget nærmere vi var brækanten; den kunde umulig være langt unda. Nu kom det fart i os. Ivrige spændte vi os igjen for kjælkerne, og frem bar det gjennom dybsne og vand, over hauger og skrugarer. Alt gik som en dans, og lidet brydde vi os om at vi sank i til langt over skindlæggene, så både de og komagene randt fulde af vand, og det skvalped op og ned i støvleskaftene for hvert skridt, som i en pumpe. Hvad gjorde det os nu, når

vi bare kom frem, frem! Så nådde vi sletter, over dem gik det fortere og fortere fremigjennem. Vi vasede gennem dammene, så vassøiken stod om os. Nærmere og nærmere kom vi, og på den mørke vandhimmel foran os, som stadig steg høiere, kunde vi se hvor vi drog ind på det åbne vand. Ikke en gang bjørn ændsed vi nu. Det så ud til at være nok af den; bjørnespor, både gamle og nye, gik på kryds og tvers; ja der havde været en og tittet på teltet vort mens vi sov — på de friske slagene kunde vi se hvorledes den havde krydset sig op under vinden i læ af os. Vi havde ikke brug for nogen bjørn, nu havde vi mad nok. Snart kunde vi se det åbne vand under brævvæggen, og nu blev skridtene endnu længere. Som jeg skræved på, måtte jeg tænke på de titusens tog gennem Asien, da Xenofons krigere efter års kamp mod overmagten endelig fra et fjeld så havet og ropte: «Thalatta, thalatta!» Kan hænde dette hav var lige så kjærkommet for os, efter vore måneder i den endeløse hvide drivis.»

«Endelig stod jeg ved iskanten, og foran mig lå den mørke havflade med hvide svømmende flak, langt borte steg brævvæggen stupbrat op af vandet — over det hele en dyster tågebelysning. For et væld af glæde som fyldte sjælen ved dette syn! Nu lå alle sorger bag os, og foran lå vandveien lige hjem, til lys og glæde. Jeg svinged med hatten til Johansen, som kom et stykke efter, han svinged sin til svar og brølte hurra. En slig begivenhed måtte feires med noget — og vi fik en bette chokolade hver.»

«Mens vi stod og så på vandet, dukked et sælhode stort og stille op lige foran os; det forsvandt;

men snart kom der flere. Så underlig trygt det var at se al denne maden — hvad øieblik vi vilde kunde vi jo ha en af dem. Nu gjaldt det at rigge kajakene til for sjøen. Bedst vilde det naturligvis være at ro enkeltvis; men det var ikke let når vi skulde ha de svære lange kjælkerne oppe på dækket; og at lægge dem igjen våged jeg ikke, vi kunde endnu få god

«Endelig stod jeg ved iskanten.»

Af Lars Jorde, efter fotografi tagt 6te august 1895.

brug for dem. Indtil videre var det derfor ikke andet at gjøre end at surre kajakene godt sammen ved siden af hverandre som vanlig, stive dem af med ski under stroppene, og så sætte kjælkerne tversover, en foran og en bag.»

«Trist var det at vi nu ikke længere kunde føre vore to sidste hunder med. Vi vilde knapt få mere brug for dem, og da at belemre det trange dæks-

rummet med dem vilde volde for meget bry. At skilles fra dem gjorde os begge vondt; vi var blit glad i disse sidste overlevende. Stakkars «Suggen», han var så rørende snil, og «Kaifas», hvor stolt og prægtig han hadde gåt på til det sidste. Tro og udholdende hadde de slitt for os under hele færden,

Johansen's hund «Suggen».

Fotografi 6te august 1895.

og nu, da bedre dage med overflod på fersk mad kunde komme, skulde de si livet farvel. Slagte dem på samme vis som de andre kunde vi ikke; vi ofred en patron på hver — Johansen skjød min hund bag et koss, og jeg hans; — det var et tungt hverv.»

«Så var vi færdige og satte af. En sand lyst at la kajakene danse henover vandet og høre småbølgerne skulpe mod siderne; på to år havde vi ikke set en slig vandflade fremfor os. Vi havde ikke rod langt før vi fandt at vinden var så god at vi måtte nytte

Min hund «Kalfas».
Fotografi 6te august 1895.

den, og rigged så seil op på flåten. Magelig gled vi nu ind mod det land vi så længe havde stundet mod. Hvilken overgang efter at ha slitt sig frem tomme for tomme og fod for fod i den ulændte is! Skodden hadde dækket landet for os en stund, men

nu splittedes den igjen, og isvæggen hæved sig lige foran. I det samme brød solen gjennom, og en skjønnere morgen kan jeg neppe mindes at ha oplevet. Snart var vi under bræen, og måtte ta vort seil ned for at ro vestover langs isvæggen, som var sine 50 til 60 fod høi, og gjorde enhver landgang umulig.»

«Kaifas's sidste vandring.

Af H. Egedius, efter fotografi tat 6te august 1895.

«Det så ud som der måtte være meget liden bevægelse i bræen; vandet hadde tæret sig dybt ind under den ved foden, og ingen lyd af ras eller sprækkedannelse var at høre, slig som det gjerne er ved store bræer. Den var også ganske jevn ovenpå, og ingen sprækker kunde jeg se. Opefter hele væggen sås årlagene i bræen; de var sjelden tydelige.»

«Snart opdaged vi at tidevandsstrømmen nu satte vestover langs væggen med stor fart, og med den bær det raskt afsted. Men at finde en plads for teltet var ikke let, og vi blev til slut nødt til at slå os ned på et drivende flak. Herligt var det dog at lægge sig til

Brævvæggen på det første land. Eva's Ø.
Fotografi 6te august 1895.

ro med bevidstheden om at en ikke skulde vågne til slitet i drivisen.»

«Som vi tørner ud idag, ser vi at isen har stuvent sig tæt omkring os, og endnu ved jeg ikke hvordan vi kommer ud herfra og bort i det åbne vand vestenfor os.»

VIII. LANGS LANDET.

Torsdag den 8de august. Ved at trække over en del flak kom vi nokså let ud til farvand igjen igår. Da vi hadde nåd vandkanten, laged vi os en ny åre hver, blade fik vi af en afbrudt ski, og dem surret vi på skistavene vore. Det var en stor forbedring fra de noget klumpede årer med seildugsblade surret på lange bambusstokker. Jeg hadde stor lyst til også at kappe af kjælkerne vore, så de bare blev halyparten så lange som før; derved kunde vi få plads til dem oppe på agterdækket af kajakene og vilde kunne ro hver for sig. På den vis vilde vi selvfølgelig komme adskillig fortere frem end ved at ro på den sammenbundne flåte. Jeg hadde dog tvil om det burde gjøres. Farvandet så vistnok lovende ud fremigjennem; men der var jo skodde — ikke så vi langt, ikke vidste vi noget om det land og den kyst vi var kommet til, endnu kunde der bli altfor god brug for kjælkerne. Vi satte derfor af på vor dobbeltkajak med kjælkerne tversover dækket for og agter, ligesom tidligere.»

«Veiret letned snart noget, og det blev blik stilt, så vandfladen lå som et stort speil foran os, med isstykker og enkelte flak svømmende spredt udover. Det var et vidunderlig vakkert syn, og herligt var det at sidde der magelig i lette farkoster og glide fremover denne fladen uden anstrengelse. Ret som det var dukked en sæl op foran, og over os fløi uafsladelig ismåker og havhester og krykjer. Alkekonger så vi også, nogen rosenmåker, og et par terner. Her var ikke mangel på liv — og ikke mangel på mad, når vi kom til at trænge det.»

«Åbent farvand, bredere og bredere, fandt vi efter hvert som vi kom frem langs isvæggen; men klarere, så vi kunde få se noget af landet, vilde det ikke bli. Over det lå skodden fremdeles halsstarrig.»

«Vor kurs var i begyndelsen V t. N (mv.); men landet runded sig stadig mere vest- og sydover, snart vided farvandet sig ud til et stort hav, som strakte sig sydvestover. Det tog på at brise op lidt fra NNV, og der blev adskilligt bølgeskvulp som ikke var så tiltalende i denne dobbelthåden, hvor vandet slog op mellem kajakene og blødte os i enden. Da vi om kvelden la til fastiskanten og reiste teltet, begyndte det just at regne så småt, og vi syntes det kunde være på tide at komme under tag.»

«Fredag den 9de august. Igår morges måtte vi igjen dra kjælkerne med kajakene over en del is som var drevet sammen foran teltpladsen vor om natten, og mens dette stod på, opnådde jeg at plumpe i vandet og bli våd. Det var med nøden vi endelig slap igjennem og frem i åbent farvand. Men en stund senere fandt vi det igjen stængt, og måtte på ny

trække over noget flak. Fra nu af havde vi dog deiligt farvand hele dagen. Det var en nordvestlig vind som havde sat isen på; og det var heldigt vi var så langt fremme, for bag syntes farvandet at være dårligt nok, efter luften at dømme. Skodden hang rigtignok over landet, så det var ikke stort vi så. Efter hvert som vi kom frem, kunde vi holde mere sydlig kurs; vinden blev nu så agterlig at vi omtrent klokken 1 kunde sætte seil, og fra nu af seilte vi hele dagen til vi stansed igår kveld, bare med én afbrydelse, da vi måtte ro forbi en isodde her nordenfor, hvor strømmen gik så strid at det var så vidt vi kunde klare at ro op imod den, og det var først efter langt stræv vi endelig nådde forbi. På grund af skodden er det lidet vi har set af det land vi har faret langs hidtil; men så vidt jeg kan skjønne, er det øer. Først en stor ø, helt dækket af bræ, så vestenfor den en mindre, som de to svarte bergknausene ligger på, som først gjorde os opmærksom på landet; forbi der var det en dyb fjord eller et sund, med svær landfast is i, og så var det en liden lavere odde, eller vel snarere en ø; syd for den ligger vi nu i telt. Det er mærkeligt med denne fastisen som ligger langs landet. Den er så ualmindelig svær og ujevn; den synes at være kittet sammen af svære blokker, som ialfald for en del må stamme fra bræen. Kanske har her også været voldsomme skruinger mod landet, som har tårnet sjøisen op slig, sammen med kalvisstykkerne, og det hele er frosset ihop til ett. Et lidt større isfjeld lå også udfor den odden her nord hvor strømmen var så strid. Hvor vi nu ligger, er det ellers ganske flad fjordis, som strækker sig mel-

lem den lave øen her og en større ø vi har søndenfor os.»

«Jeg finder det stadig gådefuldere, dette land, og er mer end nogensinde i vildrede med hvor vi er. Jeg synes det er så mærkeligt at kysten stadig bøier syd- istedenfor vestover. Bedst kunde jeg forklare mig det hele ved at anta at vi var på vestkysten af Franz Josefs Land; men dertil synes misvisningen mig for stor, og heller ikke kan jeg da forklare mig at her skulde være så mange rosenmåker, når der endnu ikke med sikkerhed er set en eneste én på Spitsbergen, som jo i så fald ikke skulde være langt borte. Igår så vi atter adskillige af dem; de er omtrent lige så hyppige her som de andre måkearter.»

«Lørdag den 10de august. Vi gik igår op på den lille øen vi havde teltet ved. Den var dækket af en bræ, som — lig et regelmæssigt skjold — hvælved sig over den med langsom skråning til alle sider; så liden var skråningen at skiene ikke en gang vilde glide udover på skaren. Fra ryggen fik vi tålelig udsigt, og da skodden just letted lidt, kunde vi se landene omkring os nokså bra. Det viste sig nu tydelig at det vi hidtil havde faret forbi var bare øer. Størst var den første. Den anden, med de to bergknausene på, så vi havde også en stribe bart land langs stranden på den nordvestlige side; — var det kanske der rosenmåkerne holdt til og havde sine reder? Den ø vi havde søndenfor os så også stor ud; den syntes helt brædækt¹⁾. Mellem øerne og så

¹⁾ Den første ø kaldte jeg *Eca's Ø*, den anden *Liv's Ø*, og den lille vi her var oppe på *Adelaide's Ø*. Den fjerde ø søndenfor var kanske allerede set af Payer, og af ham kaldt *Freedens Insel*. Hele øgruppen gav jeg navnet *Heidtenland*.

langt vi kunde øine mod sydøst og øst, strakte sig en fuldstændig flad fjordis; men land kunde ikke ses i den retning. Isfjeld var det ingen af her; derimod så vi senere på dagen en del på sydsiden af øen søndenfor.»

«Bræen som dækked den lille øen vi var oppe på, gik umerkelig over i fjordisen; bare nogen små sprækker langs stranden antyded hvor den begyndte. Synderlig stigen og falden af isen med tidevandet kan her følgelig ikke være; da måtte disse sprækkene været meget større. Det er ellers underligt, da tidevandsstrømmen randt strid som en elv her. På øens vestside foran bræen lå en vold med svær is og sne, som vel var sammenkittet af bræisstykker og havis. Den havde samme karakter som den svære faste is som strakte sig langs med landet nordenfor. Med en jevn skråning gik denne vold umerkelig over i selve bræen.»

«Ved 3-tiden om eftermiddagen satte vi endelig af i åbent vande, og kunde nu holde det gående for seil til henimod klokken 8 om kvelden; da blev farvandet spærret, og vi måtte trække over fladisen til noget åbent vand på den andre siden af den. Men også her så farvandet ud til at være stængt, og da strømmen var imod, sig vi leir.»

Den 10de august måtte vi skiftevis ro og trække over isen, sydvestover. Da vi havde nåd ud igjen i godt farvand, kom vi forbi en flok hvalros, som lå på et flak. Det var unegtelig gildt at se så meget mad samlet på én flek; «men vi ænsed dem ikke; foreløbig har vi kjød og spæk nok. Efter middag vildede vi os i skodden ind i en dyb bugt i fastisen, og måtte

tilbage; det sinked adskillig. Vi blev nu tvunget mer vestover, langs den delvis svære og ujevne iskant; men strømmen gik strid imod, og nyisen, som stadig danned sig mens vi fór, begyndte at bli så tyk at den ikke var til at ro mere — med det stille og kolde veiret og det stadige fine snerusk som faldt hadde den holdt på at lægge sig hele dagen. Vi måtte derfor gå i land på isen og trække videre, indtil klokken 10 om kvelden.»

«Bjørneslag, gamle og nye, går i alle retninger her, både gamle ungkarer enkeltvis og følger af binner med unger. Det er som de skulde hat stort stevne, eller som en stor flok af dem hadde travet att og fram. Aldrig har jeg set så mange bjørneslag på ett sted i mit liv.»

«Vistnok er vi kommet et par mil frem idag, kanske tre; men lige fuldt er denne fremkomst for sen hvis vi skal nå Spitsbergen i år, og stadig grunder jeg på om vi tør kappe kjælkerne vore, så vi kan ro med løse kajaker. Men denne nyisen som blir værre dag for dag, og de seks graders kulde vi nu har, holder mig tilbage. Står kanske alt vinteren for døren? Da kan jo kjælkerne bli nødvendige nok.»

«Det er underligt at fare slig frem i skodden som vi gjør, uden at kunne se stort mer end en kilometer fremfor os. Vi aner ikke hvor det bær hen. Det landet vi hadde fundet har vi lagt bag os. Stadig håber vi på klarveir, for at få se i hvad retning vi har land forud; for land må der være — denne flade ubrudte is må jo henge sammen med et land. Men klarveir skal vi ikke få, ser det ud til. Skodde uaf-ladelig. Så må vi dra på som det er.»

Efter at ha trukket et stykke videre over isen kom vi den følgende dag (11te august) igjen i åbent vand, hvor vi fik ro en fire-fem timer. Da jeg var oppe på et iskoss for at se efter farvandet fremefter, dukked pludselig et svært uhyre af en hvalros op lige ved. Den lå og pusted i vandskorpen og glodde på os; men vi ænsed den ikke, gik i vore kajaker, og drog videre. Med ett dukked den igjen op tæt på siden af os, reiste sig høit i veiret, snøfted så luften skalv, og trued med at hugge de svære tænderne gjennem vor skrøbe. Færkost. I en fart greb vi til børserne; men i samme øieblik forsvandt den igjen, for atter at komme op på den anden side og gjenta samme trusel. Jeg sa til Johansen at hvis den gjorde tegn til at falde over os, fik vi ofre en kule på den. Flere ganger kom den og forsvandt igjen; vi kunde se den nede i vandet skyde sig på siden ind under kajaken, og ræd for at den skulde hugge tænderne i bunden, stak vi årerne ned og skræmte den væk. Så med ett kom den på ny op lige på siden af Johansen, mere rasende end før. Han sendte den ladningen midt i synet, den udstødte et voldsomt brøl, hivede sig rundt, og forsvandt mens blodet flød udover vandet. Vi rodde på alt vi orked, vi skjønnte det skuddet kunde bli farligt nok, men blev beroliget da vi hørte hvalrossen komme op langt bag os på samme sted som før.

Vi rodde videre, og hadde for længe siden glemt hele hvalroshistorien, da jeg pludselig så Johansen hoppe i veiret og kjendte at kajaken hans fik et voldsomt stød undenifra. Jeg ante ikke hvad det var, så mig omkring, om der kunde været noget iskoss nær

som havde kantret og slået kajaken i bunden; men i samme nu reiser en hvalros sig op af vandet på siden til mig. Jeg greb børsen, og da den ikke vilde snu hodet så jeg kunde få sigte på det mere sårlige punkt bag øret, måtte jeg sende den kulen midt i panden, der var ingen tid at spille. Heldigvis var det nok; den lå der død og flød i vandet. Efter at vi med stort stræv havde fået hul på det tykke skindet og skåret os nogen remser spæk og kød af ryggen, drog vi videre.

Klokken 7 om kvelden havde tidevandsstrømmen kantret, og råken lukked sig igjen. Der var intet farvand mer at finde. I steden for at trække videre over isen bestemte vi os til at vente til råken åbned sig igjen med strømskiftet næste dag, og så imens skjære af kjælkerne, og desuden lage os gode dobbelt-årer, så vi kunde sætte mere fart på herefter og ro raskt frem i hver sin enkeltkajak, den tid af dagen da råken var åben. Mens vi holdt på med dette arbeidet om natten, klarned det endelig af, og landet lå udbredt for os hele veien søndenfor og vestenfor, lige fra SO og helt op til VNV (mv.). Det så ud til at være en række større og mindre øer med sund imellem. De var mest brædækte, bare hist og her stak stupbratte svarte bergvægger frem. Det var et frydefuldt syn at se så meget land på én gang. Men hvor var vi? Det syntes endda vanskeligere at svare på end før. Skulde vi efter alt ligevel være kommet på østsiden af Franz Josefs Land? Rimeligst at det var så. Men da måtte vi være langt øst, og vi vilde endnu få en dryg vandring vestover før vi nådde Kap Fligely på Kronprins Rudolfs Land. Imens drev vi flittig på med arbeidet; men efter hvert som skodden

letted, og landet blev klarere, måtte vi ret som det var op på kosset ved siden af for at se på det og

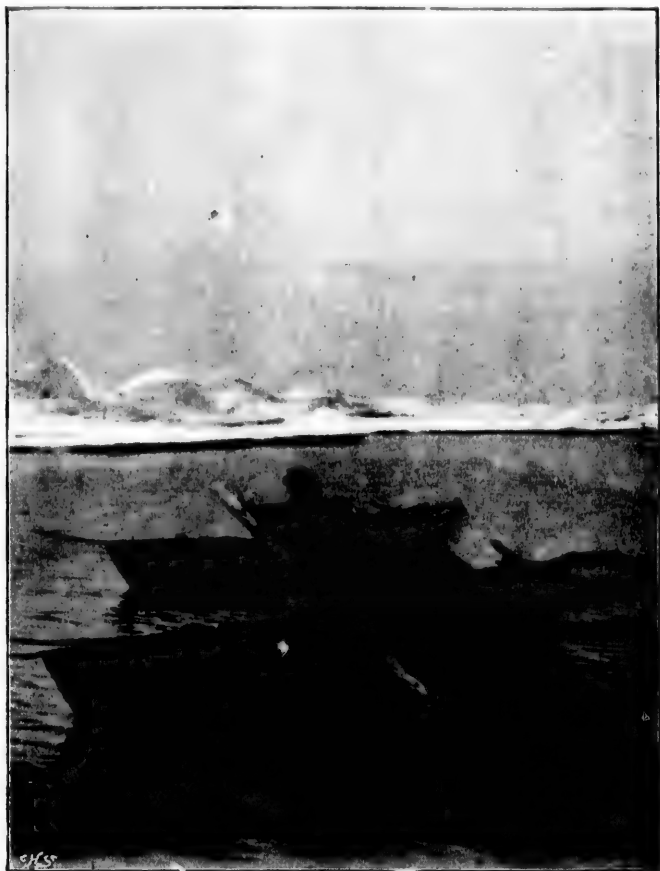

En vakker gjæst.

Fotografi den 11te august 1895.

grunde over disse uløselige gåder. Først klokken halv syv om morgenen den 12te august krøb vi endelig i posen.

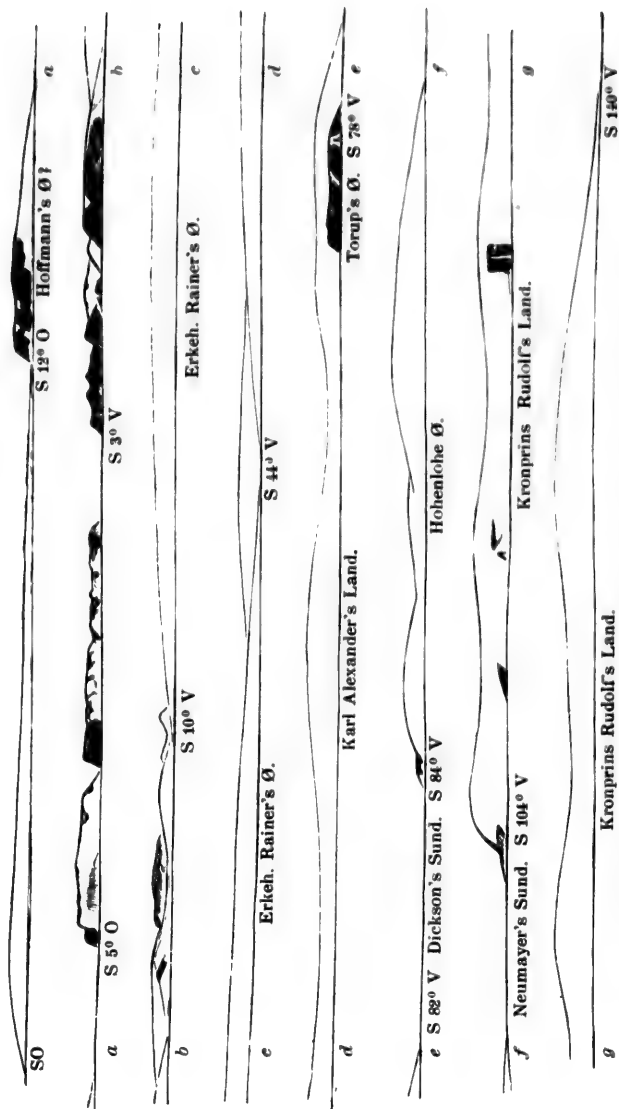
«Tirsdag den 13de august. Efter at ha sovet nogen timer tørnede vi ud igår formiddag; for da

I vore enkelt-kajaker.

Fotografi tat ved Kap Flora juli 1896.

hadde strømmen igjen kantret, og der var stor åben råk. I vore løse kajaker gik det nu fort; men efter

Landtoning. Franz Josefs Land set fra nordøst den 13de august 1895.

Skissen skulde være sammenhængende, men er for pladsens skyld opstykket; de enkelte deler hører fortløbende sammen som bogstaverne angir.

en mils vei sluttet råken, og vi måtte igjen krabbe på isen. Vi fandt det heldigst at vente, og se om det ikke skulde åbne sig en råk fremefter når strømmen kantrer næste gang. Hvis ikke, får vi surre nye krabbegreier af træ på stubkjælkerne vore og trække videre over isen mod et sund i landet som jeg ser i omtrent rv. VNV, og som jeg efter Payers kart holder for Rawlinsons Sund.»

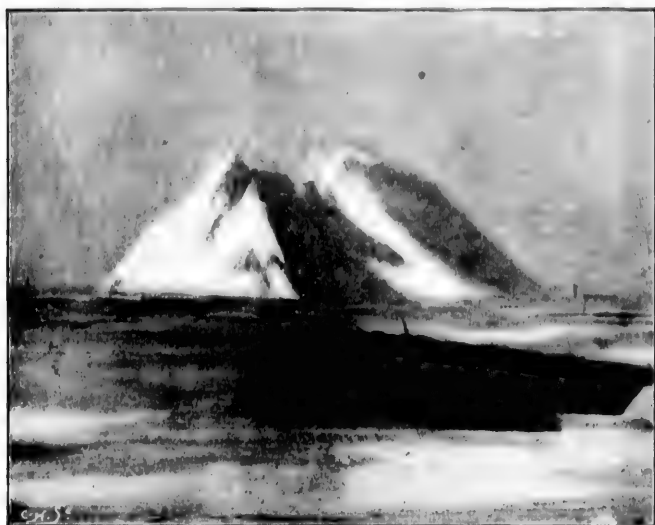
«Råken åbned sig ikke, og det blev til at vi måtte trække.»

«Onsdag den 14de august. Vi trak over en del flak, og færged over råker, og kom da til slut igjen i farvand som strakte sig vestover; men snart skrudde det sammen på ny, og vi blev stanset. I nat har ismåkerne været temmelig nærgående, de har stjålet et spækstykke som lå lige ved teltvæggen.»

De følgende dage måtte vi slite os frem — snart rodde vi korte stykker i råkene, snart måtte vi igjen på isen og hale og dra over større eller mindre løse flak, som maled om hverandre i den rivende strøm. Det var ikke let at ta sig frem med vore korte stubkjælker over alt ulændet, og af vand som vi kunde ro i blev det mindre og mindre. Flere ganger la vi os fore og ventet på at isen skulde åbne sig ved strømkantringen; men det skedde ikke, og om morgenen den 15de august gav vi det helt op, drog længer ind på den faste is, og tog på at gå over den for alvor vestefter mod det sund som vi nu i flere dage hadde kjæmpet for at nå. Isfladen blev tålelig jevn, og vi gjorde god fremgang. På veien kom vi forbi et indefrosset isfjeld, som var det høieste vi så på disse kanter; jeg anslog det til en 50—60

fod¹⁾. Jeg vilde gjerne været på toppen for at fåt noget mer udsigt over omgivelserne; men det var for brat, vi kom ikke længer end en tredjepart opefter siden af det.

Om kvelden nådde vi endelig frem til de øer vi nu i dagevis har styret på, og fik for første gang på

Isfjeld.

Fotografi den 15de august 1895.

to år bart land under fødderne. Det lar sig ikke udtrykke i ord hvad det var at kunne springe fra granit-

¹⁾ Når der har været skrevet om isfjeld af betydeig størrelse på Franz Josefs Land, kan jeg dertil kun si at vi under hele vor færd gennem denne øgruppe ingen slige så; det her omtalte var det største, og alt vi opdaged var, sammenlignet med de grønlandske isfjeld, bare bræisklumper af mindre betydning.

fåt
for
efter

er vi
g på

ud-
anit-

relse
e vor
ntalte
d de
g.

Vor første teltplads på bar mark. Houens Ø.

Fotografet tæle august 1905.

stykke til granit-stykke¹⁾, og så på et lidet lunt sted i uren at finde mose og blomster, store vakre valmuer (*papaver nudicaule*), *saxifraga nivalis*, og en *stellaria*. Det norske flag måtte vne over dette vort første barland! Og så var det at lage til et festmåltid. Vor petroleum var nu for flere dage siden sluppet op, vi måtte lage en lampe og koge med tran. Den rygende varme lapskaus, af pemmikan og vor sidste rest poteter, smagte herlig som vi sad der inde i teltet og spændte i bare tørre grusen under os.»

«Hvor vi er blir mer og mer uforklarligt. Det ser ud som vi har et bredt sund her vestenfor, men hvad for et? Den ø vi ligger på²⁾, og hvor vi har sovet deilig i nat (dette er skrevet om morgenen den 16de august) på tørre bakken uden at smelte is og sne i dammer under os, er en morænelignende ryg; den strækker sig omtrent N—S (mv.) og består af delvis svære stenblokker med, så vidt jeg skjønner, enkelte faststående bergnabber indimellem. Blokkene er for en del afrundet; men skuringsmerker har jeg ikke fundet på dem. Det er just så vidt den hele ø hæver sig lidt op over den sneform hvori den ligger, og som skråner jævnt ned mod sjøisen omkring. Vest for os ligger en højere bar ø, som vi har set i flere dage; langs stranden af den er en udpræget strandlinje. Nordenfor ligger to små holmer og et lidet skjær³⁾.»

¹⁾ Jeg har her i min dagbog kaldt det granit, mens det vel i virkeligheden var en meget grovkornet basalt eller diabas. Prøvestykkerne jeg tog er desværre gåt tabt.

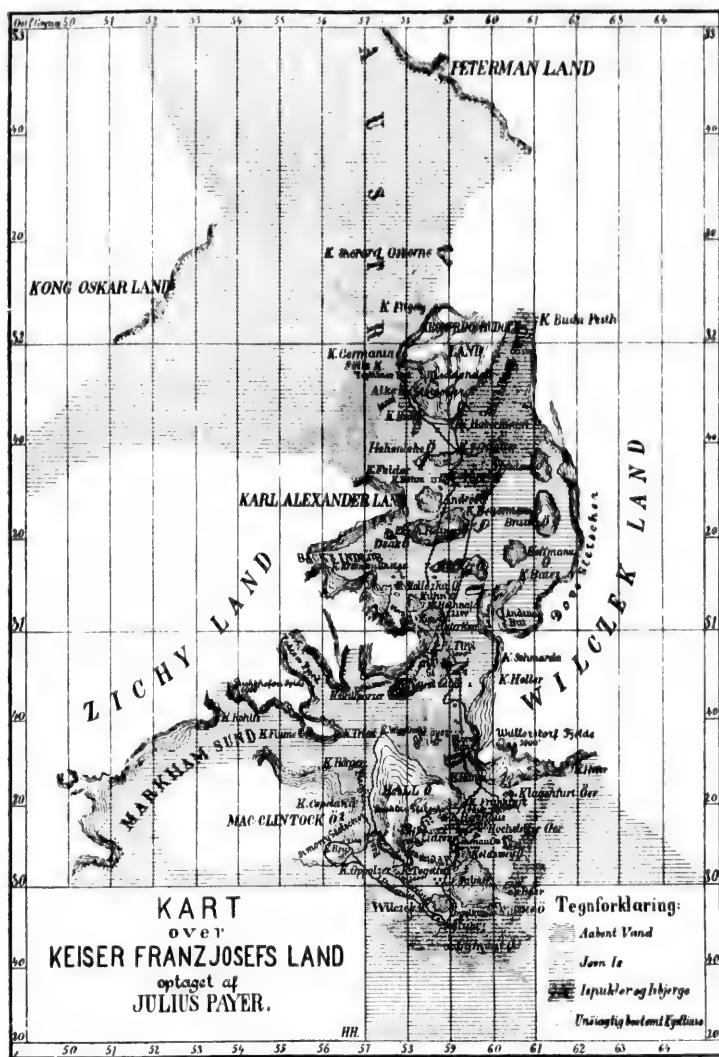
²⁾ *Houen's Ø*.

³⁾ Disse øer og små holmer må det være Payer under ett har kaldt *Coburg-Øerne*; men deres indbyrdes beliggenhed er

Som ovenfor nævnt (under 13de august) havde jeg først trod at det sund vi havde for os her måtte være *Ravelinsons Sund*. Men det blev jo nu en umulighed, da der ikke var spor at opdage af Dove Gletscheren, som skulde danne østsiden af sundet. Var vi der nu, måtte vi ha gåt tvers over denne bræ og Wilczek Land; vi havde jo fart vestover vel en halv grad sydligere end *Kap Buda-Pesth*. Den mulighed at vi skulde kunne være i disse strøg fandt vi følgende nu udelukket. Vi måtte være kommet til et nyt land i den vestlige del af Franz Josefs Lands øgruppe, så langt vest at vi ingenting havde set til de af Payer opdagede lande. Men så langt vest at vi heller ikke skulde ha set noget til *Oscars Land*, som skulde ligge på 82° n. br. og 52° ø. l.? Ja det var uforståeligt, men — fandtes der anden forklaring?

«Lørdag den 17de august. Igår blev det en god dag. Vi er fremme ved åbent vand på vestkysten af Franz Josefs Land, så vidt jeg skjønner, og har atter håb om at nå hjem i år. Ved middagstid igår gik vi fra vor moræneholme over isen til den høiere ø vestenfor. Jeg var tidligere færdig og drog en stund før Johansen, for at undersøge denne øen lidt. Da han kom efter, fik han øie på en bjørn på fladisen i læ for sig; den kom krydsende op mod veiret ret på ham. Han gjorde sig klar med børsen; men noget nærmere stansed bjørnen, betænkte sig, og kasted med ett helt om, og satte afsted i bjørnegalop; snart var den ude af syne.»

feilagtig angit på hans kart, idet den større ø, som jeg har kaldt *Torup's Ø*, ikke ligger på nordsiden af de mindre høier, men på sydsiden.

«Den ø vi her kom til¹⁾ står for mig som en af de skønneste pletter jeg nogensinde har set på denne jord. En vakker flad strand, en gammel strandlinje med hvide skjæl strød udover, et smalt belte med

«En af de skønneste pletter jeg nogensinde har set.»

Fotografi den 16de august 1895.

klart vand langs stranden, hvor en kunde se sniler og sjøborrer (*echinus*) på bunden og tanglopper svømmende om i vandet. I fjeldvæggen ovenover hundreder af skogrende alkekonger, og lige ved siden sne-

¹⁾ Torup's Ø.

spurvene flagrende lystig fra sten til sten med sin muntre kvidren. I det samme brød også solen gennem det lette skylag, og dagen syntes bare solskin. Her var liv og bart land, ikke længer den evige drivis. Bjørnespor var der overalt, rævespor så vi også. På sjøbunden lige ud for stranden så jeg hele skoger af tang (*laminaria* og *fucus*). Under fjeldvæggene lå hist og her snefonner med deilig rosenrød sne¹⁾.)

«På nordsiden af øen fandt vi i en bergvæg mange blåmåker, som hækked der, og som sad med ungerne sine opefter afsatserne. Vi måtte naturligvis klyve op for at sikre os et fotografi af dette uvante familieliv, og som vi stod der høit oppe i berget, kunde vi se tilbage, ud over drivisen vi var kommet fra — som en hvid flade bredte den sig under os, og forsvandt langt langt ude i synsranden. Bag der var det vi havde færdes, og fjernt der ude drev endnu «Fram» og de andre.»

«Jeg havde tænkt at gå helt op på toppen af øen for at få bedre udsigt, og kanske komme nærmere løsningen af den gåde: hvor vi var. Men som vi nådde vestsiden af den, kom skodden igjen og la sig over toppen; vi måtte nøie os med at komme et lidet stykke op i skråningen og se efter farvand vestover. Der ude lå åbent vand; det så ud som selve åbne havet; men der var en god del is før vi rak did. Langs landet gik en råk et stykke frem, og vi forsøgte den; men overalt var den dækket af så tynd

¹⁾ Denne farve skyldes en mikroskopisk, vakker rød alge som vokser på sneen. Der var også i denne sne gulgrønne partier, som sikkert skyldes en anden algeart.

nyis at vi ikke våged at bryde os igjennem med vore kajaker; vi kunde snart nok få skåret hul i dem på den vis. Endelig et stykke længere syd la vi til for at trække op og gå over isen. Men som vi holdt på

Nordskrænten af Torups Ø.

Fotografi den 16de august 1895.

med dette, kom den ene svære storkobben efter den andre, og stak hodet op tæt ved og stirred forundret på os med sine store øine, gjorde så et voldsomt kast, sprøited vandet indover, og forsvandt, for atter at

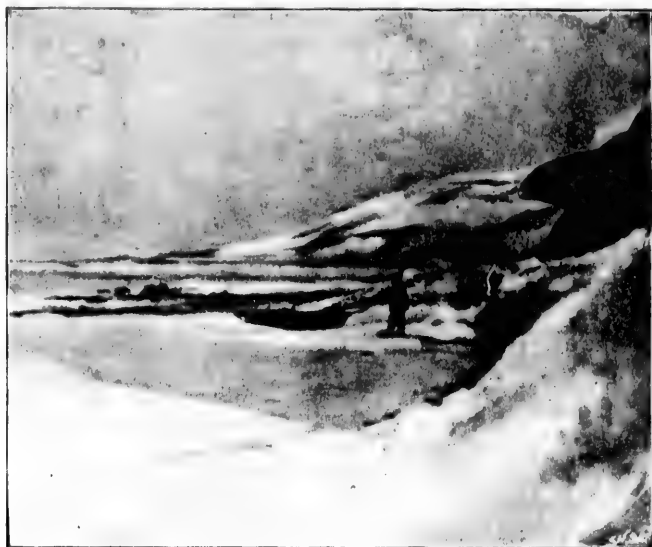
dukke op på den anden side. Uafsladelig holdt de på at boltre sig rundt os. De blåste, dukked, kom op igjen, og kasted sig rundt, så fossen stod om dem. Det hadde været let nok at gjøre fangst her, hadde vi trængt det. Endelig efter en del slit stod vi ved den ytre iskanten, den blå vandflade lå udbredt for os så langt øiet rak, og nu trodde vi at vi for fremtiden bare skulde få fare over den. I nord lå et lard¹⁾, som med sine bratte mørke basaltvægger stupte lodret i sjøen. Vi så odde bag odde stikke ud nordover, og længst borte skimted vi en blålig isbræ; i det indre var det overalt bræddækt. Under skyerne over landet sås en stribe af den røde nathimmel, som speilte sig i den tungsindig vuggende sjø.

«Så rodde vi da videre vestefter, langs væggen af den bræ som helt dækket landet søndenfor os. Mer og mere spændt blev vi efter hvert som vi nærmed os odden vestenfor. Skulde landet her bøie sydefter? Og var der ikke land længere vest? Der mente vi vi skulde finde afgjørelsen på vor skjæbne; det gjaldt om vi skal nå hjem i år, eller det skal bli overvintring på dette land. Nærmere og nærmere kom vi langs den stupbratte blå isvæg. Endelig nådde vi odden, og hjertet hopped i livet på os af glæde: kysten bøide mod sydvest, og vand, bare vand vestover! Så fik vi øie på et bart fjeld som stak ud fra bræen et stykke foran²⁾. Det var en underlig høi ryg, kvass som en knivsegg bortefters, noget af det bratteste og kvasseste jeg har set, altssammen mørk søilebasalt i tinder og

¹⁾ Det viste sig senere at være *Kronprins Rudolfs Land*.

²⁾ Dette fjeld må være Payers *Kap Felder*. Jeg mener at kunne gjenkjende det på en af hans skisser tat fra Kap Brorok.

takker, så det ligned en kam. Midt på fjeldet var et lavere skar, og der krøb vi op for at se på farvandet sydover. Det blåste stygt oppe i skaret. Den var ikke bred, eggen der. På sydsiden stupte den lodret flere hundred fod ned, på en flad strand dybt nedenunder. Mens vi lå der, fik jeg med ett høre skrig bag mig.

Udsigt nordefter fra Kap Felder.

Fotografi den 16de august 1895.

Det var to ræver, som sloss om en alkekonge den ene netop havde fanget. De klorte og rev og bed alt de orked lige udpå kanten af stupet. Så fik de se os, som bare var en ti alen fra dem. De holdt op at slåss, glante forundret, og begyndte at springe rundt og kikke, snart på den ene siden, snart på den andre. Over os, i endeløs skogrende jubel, bølged skarer af

alkekonger frem og tilbage fra afsatsene i fjeldet. Farvandet så åbent ud herfra langs landet videre syd-vestover. Vinden var god, og skjønt vi var trætte, bestemte vi os til at nytte leiligheden, ta os lidt at bide i, rigge op mast og seil på kajakene vore, og så seilte vi udover morgensiden, til vinden stilned

Leirplads ud for Brøgers Forbjerg.

Fotografi den 17de august 1895.

helt af, og vi la til land ved kanten af fastisen igjen og slog leir¹⁾.»

«Jeg glæder mig som et barn her jeg ligger, ved tanken på at vi altså nu virkelig er på vestkanten af Franz Josefs Land, og foran os har åbent vand uafhængigt af is og strøm.»

¹⁾ Ud for Brøgger's Forbjerg.

«Onsdag den 24de august. Der blir vist aldrig slut på omskiftelserne i dette liv! Sidst jeg skrev var jeg så fuld af mod og håb, og nu ligger vi her veirfast på syvende døgnet, med isen skrudt bloktæt ind mod kysten og med ufremkommeligt opbrudt lænde på alle kanter. Det er ikke andet end skrugarer, koss, og slig styggedom, alt det vi ser omkring os her. Modet er der vel endnu; men håbet, håbet om snart at være hjemme — ak, det er for længe siden borte, og foran os står visheden om en lang mørk vinter i disse omgivelser.»

«Det var midnat mellem den 17de og 18de vi satte af fra vor forrige teltplads, i deilig veir. Det var overskyd, og solen var ikke synlig; men langs hele himmelbrynet i nord lå den herligste rødme med gyldne solskyer, og sjøen lå blank og drømte i farvebadet. En vidunderlig nat — foran havfladen speilbank, uden et isstykke, så langt øiet rak, og fremover speilet gled kajakene rislende for de st'le åretag. Det hele var som en gondolfart på Canale Grande; — bedre kunde vi ikke ønsket os det. Men der var noget næsten ængstende ved denne stilhed, og barometret var sunket sterkt. Det gik raskt fremover mod odden i SSV, som jeg trodde vi skulde ha en tre mil frem til¹⁾. Efter nogen timer begyndte vi at øine is forud; men vi trodde begge det bare var en løs strimmel som lå og rækte med strømmen, og rodde trøstigt på. Men efter hvert som vi kom nærmere, så den ud til at være mere sammenhængende, og strakte sig længer og længer udover. Fra de lave kajaker var det dog ikke let at se hvordan det egentlig hadde sig,

¹⁾ *Clements Markham's Forbjerg.*

og vi måtte op på et koss for at finde ud den bedste fremkomst. Det syn som her mødte var alt andet end opmuntrende. Udfør den odden vi styred på lå flere småøer og holmer, til langt ud i havet, og de var det nok som holdt på isen; overalt lå den, både mellem dem og udenfor. Nærmest ved os var den slæk; men længere bort så det værre ud, og fremkomst var det ikke at tænke på længer ud til havs. Vor eneste udvei var at søge ind til fastiskanten; langs den kunde det jo hænde at det gik en råk frem- efter. På veien indover kom vi forbi en storkobbe, som lå på et flak, og da det holdt på at bli småt både med spæk og med kjød for os, prøvde jeg at skyde den; men den gik i vandet før vi kom på hold.»

«Som vi rodde videre mellem en del småis, fik min kajak pludselig et voldsomt stød undenifra. Jeg så mig forundret omkring; jeg hadde ikke lagt merke til noget større isstykke i nærheten. Der fandtes heller intet; der var værre modstandere i farvandet — ikke før hadde jeg kastet øiet i sjøen før jeg så en svær hvalros der nede, som skar agterover; med ett dukked den op og reiste sig høit lige foran Johansen, som kom i mit kjølvan. Ængstelig for i næste øieblik at få hvalrostænderne gjennom dækket skåted han agterover det han orked, og greb efter børsen som han hadde nede i kajaken. Jeg var heller ikke sen med at rive min ud af hylsteret. Fnysende stupte dog hvalrossen sig igjen overende, dukked under Johansen, og kom op igjen lige bag ham. Nu syntes han han hadde nok af det naboskab, og krabbed i land på isflaket ved siden det forteste han vandt.

Efter at ha ventet en stund med børsen på at dyret skulde komme op igjen, fulgte jeg hans eksempel. Men det hadde så nær kostet mig et koldt bad, det som hvalrossen ikke hadde fåt git mig; for hele iskanten rased ud netop som jeg satte foden på den, og kajaken gled fra, med mig stående opreist i hullet, balancerende så godt jeg kunde for ikke at kandre. Var hvalrossen kommet igjen i det øieblik, hadde jeg vel fåt hilst på den i dens eget element. Til slut kom jeg mig da op på isen, og i længere tid gik nu ubæstet omkring flaket vort, hvor vi nytted tiden til at få os middag. Snart var den ved Johansens kajak, snart ved min. Vi kunde se hvorledes den nede i vandet skjente indunder kajakene; den hadde vist den største lyst til at angribe dem på ny. Vi tænkte på at gi den en kule for at bli kvit den, men hadde ikke svær lyst på at ofre en patron, og desuden viste den os bare næsen og panden, og det er just ikke det bedste en kan skyde på når en vil dræbe med ett skud. Et stort bæst af en okse var det. Der er noget fantastisk forhistoriskt ved disse dyr. Jeg måtte tænke på en havmand, eller noget sligt, som den lå der med hodet i vandskorpen, og blåste og fnyste lange tider ad gangen, og glante på os med sine runde glasagtige øine. Efter at ha holdt på slig en stund forsvandt den lige så sporløst som den var kommet, og da vi var færdige med middagen vor, kunde vi uhindret fortsætte vor vei, glade over heller ikke denne gang at være veltet eller ødelagt af dens tænder. Det underligste ved det hele var ellers at den kom så helt uden varsel, pludselig dukkende op fra dybet. Johansen mener vistnok at han lidt før

hadde hørt en svær plask bag sig, som han tog for en storkobbe, men som kanskje kunde været den.»

«Af råken langs fastisen fik vi liden glæde; den var fuldstændig dækket af nyis, så vi ingen vei kunde komme. Da det dertil begyndte at brise op lidt fra SSV, og isen ség på, var det ikke andet at gjøre end at lægge til ved iskanten, og vente til det atter slakked op. Vi bredde soveposen ud, teltet over, og la os til at sove, i håb om snart at kunne dra videre. Men det skulde ikke være så vel. Vinden friskned til, isen tætned sammen mer og mer, snart var ikke åbent vand at øine på nogen kant, selv det åbne hav vi kom fra var forsvundet, og der sank med ett slag alt vort håb om hjemkomst i år. Efter en stund indså vi at det ikke var andet for end at trække længer ind på fastisen og slå leir. At forsøge på at dra videre over denne ulændte is, som var værre end noget vi hadde set før, var det liden mening i; vi vilde ikke komme langt om dagen, og med vore korte stubkjælker kunde det let lete for meget på kajakene i alle disse skrugarer og koss — og så blev vi da liggende der, døgn efter døgn, og vented på at vinden skulde gi sig eller kantro. Men blåse gjorde det ustanselig, altid fra samme kanten, og bedre blev det ikke da det kom en god del sne, som for alvor gjorde isen rent ufremkommelig.»

«Stillingen var ikke netop hyggelig: ud for os svære opbrudte havisen stappende tæt — og guderne må vide om den åbner sig igjen i år —, et godt stykke indenfor os et land¹⁾ som så alt andet end indbydende ud til at overvintre i, omkring os den ufremkomme-

¹⁾ *Helland's Forbjerg.*

lige is, og nisten vor sterkt på hældingen. Hvor sydkysten af landet og Eira-Harbour nu stod for os som et helt Kanaans land! Vi syntes, bare vi var fremme der, var alle sorger slukt; der håbed vi jo at finde Leigh-Smith's hytte, eller ialfald nogen levninger efter den, så vi fik noget at bo i, og så trodde vi det måtte være let at finde vildt der, hvor det vist var meget åbent vand. Vi angred også på at vi ikke havde skudt nogen sæl mens vi endnu havde let for det. Den natten vi drog fra vor sidste teltplads var det ikke godt om dem. Som Johansen stod ved iskanten og lagde kajaken sin til, dukked med ett et sælhode op lige foran ham; han syntes det var en art han ikke havde set før, og ropte på mig. Men i det samme kom det ene hodet op efter det andre bortefter vandfladen, tyst og stilt, 10—20 i tallet, og stod rundt og glante på ham med sine svære øine. Han blev helt fælen, syntes det lignet spøgeri, og så forsvandt de lige så lydløst som de var kommet. Jeg trøstede ham med at det virkelig var en sæl vi ikke havde set før på turen; det var unge grønlandssæler (*phoca groenlandica*). Af dem så vi flere flokker senere på dagen også.»

«Imens fordrev vi tiden som bedst vi kunde, mest med at sove. Netop som jeg udpå morgensiden natten mellem 21de og 22de lå og tænkte på hvad det skulde bli af os hvis ikke isen slakned op snart, og vi ikke fik skaffet os ny kjødforsyning, hørte jeg noget tasse og røre på sig udenfor. Det kunde som vanligt være skruing i isen, men det ligned mere noget som gik — jeg skvatt op. Så hørte jeg det snøfted tæt ved teltvæggen. Jeg titted ud gennem

nogen huller på den ene siden; der var ingenting, så gennem et stort hul i væggen på den andre siden — jo, der gik en svær rusk lige udenfor. Den fik nok i det samme øie på mig i hullet og lusked lidt af veien, men stansed igjen og glodde. I en fart hadde jeg revet børsen ned fra teltstokken, stak den ud gennem hullet, og sendte bjørnen kulen midt i bringen. Den stupte forover, men reiste sig og kaved sig unda. Så det andre løb i siden. Den sjangled endnu lidt, men så faldt den mellem nogen koss et stykke fra os. En usedvanlig svær hanbjørn. Der var foreløbig vore sorger for maden slukt. Vinden derimod fortsatte ufortrødent på samme vis. Da det var dårligt læ der vi lå, og vi desuden var uhyggelig nær iskanten og garen, som det stadig skrudde i, flytted vi længer ind på fastisen, hvor vi fremdeles ligger. Igår nat hadde igjen en bjørn været udenfor teltet, men ikke fuldt saa nær.»

«Vi var en tur i land¹⁾ igår, for at se hvad udsigterne vilde være om vi skulde bli nødt til at overvintré her. Jeg hadde håbet på at finde fladere is længer ind; men værre og værre blev det jo nærmere vi kom land, og inderst inde ved odden var den tårnet op mod stranden, så en mest ikke kunde komme frem; flakene var stablet høit op mod selve brævvæggen. Vi gik op på bræen for at få udsigt. Et stykke ind i sundet i nord for odden så isen ud til at være fladere, mere lig fjordis; men ingensteds øined vi råker, hvor det kunde være håb om sæljagt. Plads for en hytte var det heller ikke på denne kant. Derimod fandt vi på sydsiden af odden en ganske

¹⁾ På *Helland's Forbjerg*.

indbydende flek, hvor grunden var nogenlunde jevn, med lidt grønt og græs, og hvor der var sten og mose nok til at bygge af. Men udenfor lå også der isen tårnet op mod stranden i et forvirret kaos til alle kanter. Lidt jevnere var den ind mod fjorden eller sundet, som skar langt sydøstefter ind i landet, og gik der snart over til flad fjordis; men heller ikke der var det råker hvor en kunde vente at finde sæl. Det så ikke rart ud med vildt; vi trøstede os med at der var bjørneslag nok overalt, og bjørn vilde vel, i tilfælde, bli vor eneste tilflugt både til mad og klær. I fjeldvæggene over os hækkede masser af alkekonger, som overalt i bergene vi har faret forbi; en ræv så vi også. Bergarten var en grovkornet basalt; men på et sted ved brækanten traf vi på en haug af løs halvt opsmuldret lerskifer, som vi dog ikke kunde finde nogen forsteninger i. Enkelte blokker som havde stor lighed med granit lå også strød udover¹⁾. Overalt langs stranden var bræerne dækket af rød sne, som tog sig prægtfuld ud i solskinnet.»

«Vi var begge enige om at det vel kunde gå an at overvintre på dette sted; men vi håbede at det var både første og sidste gang vi havde foden i land der. Adkomsten var så slem at vi knapt forstod hvordan vi skulde få kjælker og kajaker fragtet der ind. — Idag er endelig det længselsfuldt ventede omslag i veiret kommet; i nat stilnede sydvesten af, og barometret, som jeg dagstøtt forgjæves har banket på for at få

¹⁾ Af de forskellige bergarter, så vel som mose, iavarter, og andet vi traf på turen, tog jeg prøver. I vinterens løb blev imidlertid denne samling bortstjålet af rævene, og jeg fik således lidet at bringe hjem fra trakten nordenfor vor vinterhytte.

til at gå op, har endelig tat på at stige så småt, og vinden har begyndt fra den modsatte kant. Nu gjælder det om den vil holde sig der, og om den vil være i stand til at drive isen ud igjen.»

Her kommer et stort hul i mine dagbogs-optegnelser, og det er først langt på vinteren (fredag den 6te december) jeg tar mig sammen igjen: «Endelig en gang får jeg se til at få lappet igjen det hul som er kommet i dagbogen min. Der har været så meget at ta vare på før, så det blev ingen skrivning; men den undskyldning har jeg neppe længer nu, vi sover mest hele døgnet.»

«Efter at ha skrevet i dagbogen den 24de august tørnede jeg ud for at finde en likere leirplads med mere læ, da vinden var kantret og nu stod ret på teltet. Jeg håbede også at denne fralandsvind skulde åbne isen, og drog så først afsted for at se om det ikke skulde være tegn til slakning at opdage ude ved fastiskanten; men flakene lå lige så tæt sammenpresset som de hadde gjort hele tiden. — Jeg fandt en ypperlig teltplads, og vi var alt i færd med at flytte did, da vi med ett opdaged at isen hadde slitnet af på indsiden af os — der var alt en bred råk. Gjerne vilde vi jo det skulde åbne sig, men ikke på indsiden, og nu gjaldt det for enhver pris at komme over på den faste isen igjen for ikke at drive til havs med pakken. Men vinden hadde øget til stiv kuling, og det var mer end tvilsomt om vi kunde greie at ro op mod den, selv om det ikke var længere stykket end over råken. Den blev også hurtig bredere og bredere. Vi fik dog se til at gjøre et forsøg, og drog i vei langsefter den til et sted længer øst hvor vi mente

det skulde være lidt mere læ at få til at sætte kajakene på vandet. Der fremme fandt vi at heller ikke der vilde det være let at få dem ud, hvis en ikke vilde ha dem fyldt af vand. Det blæste, så roket gjøv bortover sjøen, og skumsprøiten blev kastet langt ind over isen. Der var knapt andet at gjøre end at slå leir og vente på bedre tider. Mer end nogensinde trængte vi dog et læ, for ikke at få teltet flænget af vinden; men alt vi ledte, og alt vi trakked frem og tilbage, så var der ikke et blivende sted at finde, og til slut måtte vi nøie os med et skralt læ bag en liden haug, som vi mente kunde klare det. Men vi hadde ikke ligget længe før vindstødene tog slige tag i teltet at vi fandt det rådeligst at ta det ned for ikke at få det ødelagt. Nu kunde vi sove trygt i vore poser under det nedrevne telt og la vinden rase henover os. Efter en stund vågnet jeg og merked at det hadde løiet adskillig, så vi igjen kunde reise teltet, og jeg krøb ud for at se på veiret. Mindre glædelig overrasket blev jeg ved at opdage at vi alt var langt til havs; vi måtte være drevet en mil eller to fra land, og mellem os og det lå åbne sjøen; det var blit ganske lavt fjernt der borte i himmelbrynet. Imens hadde dog veiret bedret sig en god del, og vi drog igjen afsted til iskanten, for at se at få kajakene ud. Men det var ikke let. Endnu blæste det sterkt, og der stod adskillig sjø på. Dertil kom at det lå mange løsfak udenfor os, og de var i sterk bevægelse, så en måtte være på sin post for ikke at få kajakene knust mellem dem. Efter nogen forgjæves forsøg var vi endelig flot, men bare for at finde at vinden og sjøen var for sterk; vi vilde ikke kunne gjøre stor

fremgang mod dem. Vor eneste udvei var at seile, om det skulde kunne gå an. Vi la til ved en isodde, fik kajakene surret sammen, masten op, og stak så igjen i sjøen. Snart hadde vi vort ene seil heist, og til vor usigelige tilfredshed så vi nu at det gik, og gik bra. Endelig skulde vi da kunne si den is farvel hvor vi hadde måttet lægge igjen vort håb om at nå

Seilas den 25de august 1895.

Af Otto Sinding, ved hjælp af fotografi.

hjem i år. Vi drev på at seile time efter time, og godt gik det; men så blev vinden vel løi for vort ene seil, og jeg våged at sætte hele dobbeltseilet. Men vi hadde knapt fåt det op før vinden igjen tog i, og vi skar brusende gjennom vandet. Snart blev det vel meget, sjøen slog indover læ kajak, masten gav sig betænkelig, og det så mindre hyggeligt ud; det gjaldt bare at få seilene ned forrest muligst. Det ene seil

blev igjen sat, og vi var nu for en god stund kurert for at forsøge noget mere.»

Det ség jevnt og godt frem hele dagen; nu måtte endelig en gang det vanskelige forbjerg til, som vi hadde ligget og set på en hel uge; men det var først om kvelden vi nådde forbi det, og nu løied vinden så meget at hele dobbeltseilet igjen måtte op, og endda gik det småt. Vi holdt det gående udover natten videre langs landet, bestemt på at nytte vinden længst muligt. Vi kom forbi en lav odde, dækket af en sagte skrånende bræ¹⁾; udenfor lå mange øer, dem som vi mente hadde holdt isen fast. Lidt længere frem kom vi under nogen høie basaltvægger, og her blev vinden helt løi; da det desuden var usigtbart, og vi kunde skimte land og øer både indenfor og udenfor os, så vi ikke vidste hvor vi skulde styre hen, la vi til her, drog kajakene på land, reiste teltet, og kogte os et godt måltid varm mad, som smagte fortrinlig i bevidstheden om at vi hadde gjort et godt dagverk. Over vore hoder holdt imens alkekongerne opefter bergvæggen et syndigt leven, trolig hjulpet af ismåker, krykjer, blåmåker, og tyvjoer. Sove gjorde vi dog lige godt. Det var et vakkert fjeld, dette. Det bestod af den vakreste søilebasalt en kunde ønske sig; med sine murstrævere og nischer opefter væggen, sin uendelighed af takker og spir langs efter alle kamene, minded det om Milano-domen. Fra øverst til

¹⁾ Da denne odde må være det land Jackson så længst nord våren 1895, har den på mit kart intet navn. Anderledes med øerne udenfor, som han ikke har lagt merke til. De er på mit kart bare antydnet omtrentlig (som *Geelmuyden's Ø*, og *Alexander's Øer*), da jeg hverken er sikker på deres antal eller nøiagtige beliggenhed.

nederst bare søile ved søile; ved foden forsvandt de alle i uren.

Da vi tørned ud næste morgen, havde veiret klar-
net så vidt at vi bedre kunde se hvor vi skulde fare.
Det så ud til at en dyb bred fjord, eller et sund, skar

Vor teltplads den 25de—26de august 1895.

Fotografi.

sig ind østover foran os; vor vei gik tydeligvis uden-
om en odde vi omtrent havde i SSV på den andre
siden af fjorden. I den retning så farvandet ud til at
være åbent, mens der længer inde lå fast is, og ud-
over til havs lå drivisen overalt; gennem skodde-

luften kunde vi også der ude skimte flere øer¹⁾. Som vanligt var det i løbet af natten kommet rækende en god del is, udstrakte flade og tynde flak, som havde lagt sig foran os, og det så ud til vi kunde få et hårdt arbejde før vi slap ud i åbent vande. Det gik ellers bedre end ventet, og vi kom igjennem før det lukked sig helt. Foran os lå nu fuldstændig åbent farvand lige forbi odden der langt forud, veiret var godt, og alt syntes at love en heldig dag. Da det begyndte at blåse lidt ud fra fjorden, og vi håbede det skulde bli seilvind, la vi til ved en liden bergø, som nærmest så ud som en svær sten²⁾ som stak op af sjøen, og der rigged vi op mast og seil. Men seilvinden blev det ikke noget af, og snart måtte vi rigge ned igjen og ro videre. Vi hadde dog ikke rod langt før vinden tog i fra den modsatte kant, ude fra syd-vest. Den øged fort, og snart gik det høi sjø, himlen mørkned til i syd, det så ud til stygveir. Endnu var det flere mil igjen til landet på den andre side fjorden, det kunde bli mange timers hård roning før vi nådde did. Lidet løkkende så dette land ud også, som det lå der helt brædækt fra øverst lige ned til stranden; bare på ett sted stak lidt berg frem i dagen. I læ af os hadde vi den faste iskanten, lav og uden beskyttelse; sjøen stod ret på den; ikke vilde det være

¹⁾ Disse tre øer, hvis beliggenhed vi senere fik bestemt ved peillinger, og som vi så fra vor vinterhytte, må det antagelig være Jackson har tat for *Kong Oscar's Land*. Som følge af at han bare har set dem fra et punkt (hans Kap Fisher) helt syd på 81°, har han kommet til at lægge dem 40 minutter for langt nord (på 82°), idet han har overskattet afstanden (se hans kart i *The Geographical Journal*. Vol. VII. No. 6. December 1896. London).

²⁾ På kartet kaldt *Steinen*.

godt om en skulde bli nødt til at søge tilflugt der. Bedst var det at søge under land, og se hvorledes det blev med veiret; udsigten til igjen at komme fast i drivisen likte vi ikke; vi hadde hat nok af den nu — og så bar det da mod et land som vi hadde et stykke bag os, og som så indbydende ud. Skulde galt være, kunde det nok være en bra vinterplads at finde der.

Knappt hadde jeg sat foden på land før jeg fik se bjørn i stranden et stykke indenfor. Vi trak kajakene op for at gå og skyde den. Imens kom den lunkende langs stranden, og vi la os rolig ned og ventet bag kajakene. Lige foran os fik den øie på sporene vore i sneen, og mens den snuste på dem, sendte Johansen den en kule bag bogen. Den brølte og vilde lægge på sprang; men rygraden var skudt over, så bagkroppen var lammet og negted tjeneste. Forvirret satte bjørnen sig på enden og bed og slet i baglabene sine, så blodet randt af dem — det var som den vilde tugte dem til at gjøre sin pligt; så prøvde den igjen at komme afsted; men det blev det samme, bagkroppen hang og slæbte efter; den kunde bare kare sig frem på forbenene, og det gik rundt i ring med den. En kule i skallen endte dens lidelser.

Efter at vi hadde flået den, tog jeg en tur indover for at se på vort nye rige, og blev nu ikke lidet overrasket ved at se to hvalrosser ligge rolig på isen tæt ved der jeg først hadde fåt øie på bjørnen¹⁾. I sjøen udenfor sås også en hvalros, som stadig stak

¹⁾ Allerede dette syntes mig at vise hvor lidet hvalrossen værer bjørnen, og at denne nødigt indlader sig med den. Derpå fik jeg senere mer afgjørende beviser.

hodet op og pusted så det hørtes lang vei. En stund senere så jeg den nærme sig iskanten og forsvinde, for at dukke op i tidevandsråken klos i stranden, et godt stykke inde i isen. Den huked sine svære tænder op på iskanten mens den lå og pusted godt ud, aldeles som en anstrengt svømmer. Så heiste den sig høit op på tænderne og glante indover isen efter de andre som lå der, og dukked så under igjen. Snart kom den op med brask og bram længer inde, og den samme manøvre gjentog sig. Det er ikke vakert et sligt hvalroshode, som det stikker op af isen. Med sine svære hugtænder, de stride veirbørster og sin klumpede form har det noget vildt, troldagtigt ved sig, som jeg let kan forstå kunde indgyde frygt i mere overtroiske tider og fremkalde tanken på de fabeluhyrer som man i gamle dage lod disse have vimle af. Endelig kom den op i hullet som de andre lå ved; med tænderne halte den sig et stykke op på kanten. Men nu blev det pludselig liv i den største af de liggende, en svær gammel okse. Den grynted uveirsspående og kasted sig urolig. Den nykomne bukked hodet ærbødig ned mod isen; men aked sig snart forsigtig op på flaket, så den fik tag med fremsveiven og drog sig indpå et stykke. Nu kom den gamle okse helt i harnisk; den fik snud sig rundt, brølte, og humped mod den nykomne for at hugge sine vældige tænder i ryggen på den. Denne, som syntes at kunne måle sig både i tænder og størrelse, bukked sig ligevel ydmygt og la sig med hodet ned på isen, som en slave for sin sultan. Gammeloksen vendte sig igjen til sin kamerat og la sig til ro som før; men så snart nykomlingen rørte på sig

igjen, efter at ha ligget en stund i trælestilling, gryn-
ted gammeloksen og hug efter den, og atter rygged
den ærbødig. Dette gjentog sig flere gange. Om-
sider, ved megen manøvrering frem og tilbage, fik
den nykomne drad sig ind på flaket og til slut op på
siden af de andre. Jeg trodde her var erotik med i
spillet, men opdaged siden at de nok var hanner alle
tre. Men det er nu en gang på denne venlige vis
gjæster blir modtat hos hvalrossene. Det synes mest
at være en udvalgt i flokken som har denne verts-
pligt; jeg skulde nærmest tro at det er anføreren som
gjør sin værdighed gjældende, og som vil indprente
hver nykommen at det er ham de skal lystre. De
må være svært selskabelig anlagt, disse dyrene, for
trods denne behandling søger de hverandre stadig og
lægger sig altid tæt sammen. Da vi noget senere
kom tilbage for at se på dem, var der kommet endnu
en, og inden næste dag lå det seks stykker ved siden
af hverandre. En skulde ikke let kunne se at det er
levende dyr, de klumperne som ligger der på isen.
Med hoderne trukket ind og bagsveivene fladt opunder
maven kan de ligge urørlige time efter time som væl-
dige rullepølser. En kan skjønne de karene ligger
trygt og ingenting frygter i verden.

Efter at ha set os møt på hvalrossene på nært
hold gik vi tilbage, kogte os et godt mål af den ny-
slagtede bjørn, og la os til at sove. På stranden
nedenfor teltet holdt ismåkerne et syndigt leven. I
snesevis hadde de samlet sig fra alle kanter, og aldrig
kunde de bli enige om den retfærdige fordeling af
bjørnetarmene; de sloss ustanselig og fyldte luften med
sine iltre skrig. Et af naturens uberegnelige luner —

at gjøre de fuglene så vakre, men gi dem så styg en stemme. Lidt på afstand sad stormåkerne gravitetisk og så til og udstødte noget mere melodiske toner. Ude på sjøen pusted og brølte hvalrossene uophørlig. Men alt gik upåagtet hen over de to trætte kjæmper i teltet; de sov trygt med bar mark som underlag. Udpå natten vågnet vi dog ved en eiendommelig lyd; det var aldeles som et menneske som sutred og gråt og bar sig ilde. Jeg skvatt op og så ud af gluggen: Der stod to bjørner nede ved bjørnekjødet vort. Det var en binne med unge, som begge snuste på blodsporene i sneen, mens binnan uafsladelig jamred sig, som den gråt over en kjær afdød. Jeg var ikke sen om at få tag i børsen, skulde just stik den forsigtig ud, da hun fik øie på mig i gluggen, og afsted bar det med begge to, moren foran og vesleungen piltende efter, så fort den kunde. Jeg lod dem rolig løbe; vi hadde jo ingen brug for dem. Og så snudde vi os rundt og sov videre.

Den storm vi hadde været ræd for blev det ikke noget af med. Det blåste ellers nok til at rive og slite slemt i det tyndslitte teltet vort. Og læ hadde vi ikke der vi lå. Næste dag håbed vi på at kunne fare videre, men fandt til vor skuffelse at veien var stængt; vinden hadde sat isen ind igjen. Foreløbig måtte vi bli hvor vi var; men så vilde vi også gjøre os det hyggeligt. Først og fremst gjaldt det at finde sig en lun teltplads med godt læ. Men slig en var ikke at finde. Der var ikke andet for end at vi fik se til at bygge op noget. Vi brød sten i uren, og slæbte sammen det vi orked. Det eneste redskab vi hadde til at bryde med var en afskåren kjælkemei;

mest fik vi bruge vore tørre næver. Vi holdt det gående og bygged udover natten; det vi først bare havde tænkt til en stengar mod vinden, blev lidt efter lidt til fire vægges, og nu holdt vi på helt til vi havde en liden hytte færdig. Rar var den ikke denne hytten, det skal guderne vide; ikke så lang at mine seks fod kunde ligge i ret linje der inde — jeg måtte stikke benene ud gennem døren — og netop så bred at vi kunde ligge to ved siden af hverandre, og desuden få plads til kogeapparatet. Med høiden var det ligevel værst. Ligge var der jo plads til; men at sidde opreist på folkelig vis var en umulighed for mig. Taget var vort grisne og skrøbelige silketelt, som blev bredt udover ski og bambusstænger. Døren lukked vi med træierne vore, og væggene var utætte, så en så dagen mellem stenene på alle kanter. Vi kaldte den siden for hulen, og en fæl hule var det også; men nu var vi lige fuldt stolte af vort bygverk. Blåse ned skulde det ialfald ikke, om det end blåste tversigjennem det. Da vi havde fåt vort bjørneskind ind som underlag, lå lunt og godt i posen, og havde en dugelig kjødgryte surrende over tranlampen, syntes vi det var koseligt at være til. At det røg en god del, så vi blev surøiede og tårerne silte i bækker nedover kindet, det var ikke i stand til at ødelægge vor tilfredshed.

IX.

VI LAGER OS TIL FOR VINTEREN.

Da leien sydover også den følgende dag (28de august) var spærret, og da det nu begyndte at lide mod høsten, tog jeg endelig den beslutning at bli her for vinteren. Endnu mente jeg at vi skulde ha over 30 mil til Eira Harbour eller til Leigh Smiths overvintringssted¹⁾; det kunde ta os lang tid at nå did, og ikke var vi sikre på om vi vilde finde nogen hytte der; skulde vi da, når vi endelig en gang nådde frem, bygge os hus og desuden samle vinteroplag, kunde det være mer end tvilsomt om vi vilde få tid nok før vinteren satte ind. Det sikreste var ubetinget straks at ta på at indrette sig for overvintring, mens det endnu var god tilgang på vildt, og her var jo også en bra vinterplads. Det første jeg nu kunde ønske at gjøre var at skyde ned de hvalrossene vi de første dage hadde hat liggende på isen indenfor

¹⁾ Jeg mente nu at kunne være sikker på at vi var på vestkysten af Franz Josefs Land, og netop nu var et stykke nordenfor Leigh Smiths nordvestligste pynt, *Kap Loftley*, som skulde ligge et stykke søndenfor 81° n. br., mens vor observation den dag satte os omtrent på 81° 14' n. br.

os; men nu var de naturligvis borte. Men udenfor i sjøen vrimled det af dem, de brølte og pusted nat og dag; og for at gjøre klar til at gi os i kast med dem tømte vi kajakene vore, det gjaldt at få dem mere letvinte til denne ikke ufarlige jagt. Som vi holdt på med det, fik Johansen øie på to bjørner, en binne med unge, (som kom gående langs iskanten søndenfra. Vi var ikke sene om at få fat i børserne og dra i møde med dem. Da de nådde stranden, kom vi på skudhold, og Johansen sendte moren en kule gennem brystet. Den brølte, bed efter såret, raved nogen skridt, og stupte. Ungen skjønte ikke hvad som var i veien med moren, fór rundt og snuste på hende. Da vi nærmed os, tog den sig en liden tur op i lien, men kom snart tilbage og stilled sig over moren, som fór at forsvare hende mod os. Et haglskud i skallen gjorde ende på dens liv.

Dette var jo en god begyndelse til vinterforsyningen. Som jeg gik tilbage til hytten for at hente flåkniver, hørte jeg skrig i luften høit over mig. Der fløi sandelig to gjæs sydover! Å, som jeg så længselsfuldt efter dem der de fór, og ønsked jeg bare kunde fulgt dem did de nu stevned!

Næst mad og brændsel gjaldt det at få en hytte. At bygge væggene var ikke vanskelig; der var sten og mose nok. Værre blev det med taget; hvad vi skulde gjøre det af hadde vi endnu ingen anelse om. Heldigvis fandt jeg en solid rækvedstok af furu opskrud på stranden, ikke langt fra vor hule; den vilde danne en ypperlig mønsås i huset. Men var der én, kunde der være flere. Noget af det første vi derfor gjorde var at ta en tur indefter stranden og lede;

men alt vi fandt var en kort morsken stok, som ingenting dugde til, og så nogen fliser efter en anden stok. Jeg begyndte da at tænke på at bruge hvalros-huder til tag i steden.

Den følgende dag (29de august) skulde vi prøve vor lykke i hvalrosfangsten. At angribe dem i enkelt-kajak havde vi mindre lyst til; jeg syntes vi havde hat nok af det; udsigterne til at bli kantret eller få en hugtand gennem bunden ind i låret var ikke bare tiltalende. Kajakene blev derfor surret sammen, og siddende oppå ringen satte vi ud mod en stor okse, som lå og dukked lige udenfor. Vel rustet var vi med børser og harpuner, og mente det hele måtte være let nok. At komme på skudhold var heller ikke vanskeligt, og vi tømte vore rifleløb i skallen på dyret. Bedøvet blev det liggende et øieblik, og vi rodde indpå; men så begyndte det at slå og hvirvle rundt i vandet uden samling. Jeg ropte at vi måtte skåte; men det var for sent; hvalrossen kom under kajakene, og vi fik adskillige dunk i bunden under dens voldsomme bevægelser, før den endelig forsvandt mod dybet. Snart kom den op igjen, og pusted nu så det gjenglød lang vei, mens blodet spruted af mund og næse, og vandet blev rødt rundt omkring. Vi var ikke sene om at ro til og gi den en ny salve i hodet. Atter dukked den, og vi trak os forsigtig tilbage, for ikke at få et angreb undenifra. Om lidt var den igjen oppe, og vi rodde til på ny. Dette gjentog sig flere ganger, og for hver gang fik den mindst én kule i hodet; blodet silte nu i strømme, og mer og mere medtat blev den; men den vendte stadig fjæset mod os, og det var vanskeligt at få et helt dødeligt skud

bag ved øret. Under en af disse manøvrer skulde jeg i en fart stikke børsen i hylsteret på dækket for at ro nærmere, men glemte at hanen var spændt, og i det samme gik skuddet af. Jeg blev en del forskrækket; jeg trodde kulen gik gennem kajakbanden, og begyndte så småt at lee på benene; men de var hele, og da jeg heller ikke hørte vandet fosse ind, blev jeg tryg. Kulen var gåt gennem dækket og ud igjennem siden et stykke over vandlinjen. Vi var imidlertid nu fornødt af denne komedien — hvalrossen lå bare og gispede efter veiret, vi rodede godt indpå, og i det samme den snudde lidt på hodet, fik den to kuler lige bag øret. Den blev liggende stille; vi rodede til for at slænge harpunen i; men før vi nådde så langt, var den sunket og borte. Det var en traurig ende på historien; ni patroner var alt i alt gåt med til ingen nytte, og en god del slukørede rodede vi stiltiende til land. Som hvalrossfangere fra kajak forsøgte vi os ikke mere den dag. Men nu fik vi øie på en hvalros som netop var gåt op på fastisen et stykke unda. Der skulde vi kanskje få like for den vi netop havde mistet. Det varte heller ikke længe før en til kom op ved siden af den. Vi tog en middagshøide og gav dem tid til at roe sig, så drog vi udover. Efter at de havde brølt og holdt et stygt leven en god stund, lå de nok nu trygge og sov, og forsigtig listed vi os lige ind på dem, jeg foran og Johansen hak i hæl efter. Først gik jeg op til hodet på den nærmeste, som lå med ryggen til. Da den havde trukket hodet godt ind, og det var vondt at få skud på et sårligt sted, gik jeg bagenom den og op til hodet på den andre; — dyrene lå fremdeles urør-

lige og sov i solskinnet. Her var bedre, og da jeg så Johansen stå færdig ved hodet på den første, brændte jeg på lige ved nakken. Dyret velted lidt over og blev liggende død. Da det smaldt, skvatt den første til, men fik i det samme Johansens kule. Halvt bedøvet velted den sin kjæmpekrop om mod os. I en håndvending hadde jeg med sendt den rundkulen fra mit glatløb; men ligesom Johansen skjød jeg for langt frem i hodet, blodet strømmed ud gennem næse og mund, den pusted og hosted, så en kjendte luften dirre. Støttende de vældige hugtænder på isen lå den rolig og hosted blod som et brystsygt menneske, aldeles ligegyldig for os. Trods dens vældige krop og uformelige udseende, som minder om bøig og jutuler og kraken og anden styggedom, var det noget så mildt bedende og hjælpeløst i de runde øinene som den lå der, at en glemte både trolldhammen og sin egen trang, og bare ynkedes over den. Det kjendtes mest som et mord. Med en kule bag øret gjorde jeg ende på det. Men de øinene forfølger mig endnu — det var som der i dem lå hele den hjælpeløse hvalrosslegts bøn for tilværelsen — — Men den er fortabt; den har mennesket til forfølger.

Det kan lige fuldt ikke negtes at vi fryded os over alt det kjød og spæk vi her hadde fått på ett bret; det var vederlag for alle patronerne som var ofret på den som sank. Men endnu hadde vi ikke dyrene i land, og det vilde bli et langt arbeide at få dem flåd og lemmet op og hjem. Det første vi gjorde var at gå efter kjælker og kniver. Og da det jo var muligt at isen kunde slitne af og komme i drift, fandt jeg det også sikrest at ta kajakene på kjælkerne med

det samme; det havde begyndt at blåse noget ud fjorden. En heldig forholdsregel. Uden den kunde det blit uvist nok hvordan det var gåt os. Som vi holdt på at flå, øged vinden raskt, og det blev snart en hel storm. Indenfor os gik en smal råk eller en spræk, den hvalrossene havde ligget ved. Jeg var ræd for at isen skulde åbne sig her, og vi drive af. Under arbeidet havde jeg derfor stadigt øie med sprækken, om den skulde bli bredere. Den holdt sig uforandret, og vi blev ved at flå så fort vi orked. Som vi havde fåt den første hvalrossen halvflåd, kom jeg tilfældigvis til at se indover isen, og blev var at den var slitnet af et godt stykke indenfor os, så den del vi stod på alt længe hadde været i drift; det var svarte sjøen mellem os og fastisen, og blåse gjorde det så det røk af skumskavlene. Der var ingen tid at miste. Det var mer end tvilsomt om vi klarte at ro noget længere stykke op imod slig vind og slig sjø; men endnu så det ikke ud til at isen hadde drevet længere fra land end at vi kunde komme over did, om vi bare skyndte os. Helt at opgi de svære dyr vi nu en gang hadde nedlagt, kunde vi ikke overvinde os til, og i en fart karved vi af det kjødet vi kunde nå i, og slængte det ind i kajakene. Så kuttet vi omtrent en kvart af huden, med spækket på, og slængte ovenpå, og så bar det afsted indefter. Vi hadde knapt forladt vort bytte før måkerne slog sig ned i snesevis om den halvflådde skrot. Misundelsesværdige skabninger — for dem var ikke storm og sjø og afdrift til; de skreg og bar sig, og syntes nu var det fest. Så længe vi kunde øine skrottene som de drev udover til havs, så vi større og større flokker samles om dem,

som hvide sneskyer. Imens klemte vi på at gå, for at nå mod land over isen; men det havde sprunget op sprækker og råker på kryds og tvers. En del greide vi i kajakene; men da jeg havde hoppet over en større råk på nogen løslak, kom jeg ud på så skrøbelig is at den sank under mig, og i en fart måtte jeg tilbage for at undgå et bad. Vi prøvde på flere steder; men overalt sank det under os og kjælkerne. Der var ikke anden råd end at ty til vandet; vi fik holde os langs læsiden af ispakken. Men vi havde ikke rod langt før vi skjønte det ikke nytted i sammenbundne kajaker mod denne vinden. Vi måtte ro enkeltvis, og fik ofre hvalrosskindet med spækket, som det blev umuligt at føre med sig da; nu havde vi det liggende tversover agterenden af begge kajakene. Som vi holdt på med denne omriggingen, blev vi, før vi vidste ordet af det, omringet af isen, og i huj og hast måtte kajakene op for at undgå at bli knust. På flere steder forsøgte vi nu at komme ud; men flakene var i voldsom bevægelse; de malte rundt som i en malstrøm. Åbned det sig en rende, så havde vi ikke før fåt kajakene i vandet før det igjen satte voldsomt sammen, og vi måtte nappe dem op i røde rappet. Flere ganger var det på hekten at de skulde bli ødelagt. Imens øged stormen stadig sjørøket røk henover os, og vi drev længer og længer til havs. Stillingen var ikke hyggelig.

Langt om længe kom vi i klart farvand, og opdaged nu til vor glæde at når vi anspændte alle kræfter, så kunde vi så vidt tvinge kajakene frem mod vinden. En strid rotur blev det, og det verked i armene; men mod land gnog vi os så langsomt det

«Langsomt gnog vi os mod land».
Af O. Sinding.

gik. Sjøen var krap og styg; men vore kajaker var gode sjøbåder, og selv min med kulehullet i klarte sig så godt at jeg sad noget så nær tør. Vinden kom af og til i slige stød at det kjendtes som den kunde løfte en ud af sjøen og kaste en over ende. Efter hvert som vi kom indunder det høie landet, blev den dog løiere, og endelig til syvende og sidst nådde vi ind til stranden og kunde puste ud; og så rodde vi da i mageligere farvand langs bredden opover til vor leirplads. Det var en sand nydelse at krabbe på land den nat, — og hvor usigelig koseligt det var igjen at ligge hult inden fire vægger i vor lave hule, så våde vi end var! En dugelig kjødgryde blev laget til, og glubende madlyst hadde vi. Vistnok var det med vemod vi tænkte på de tabte hvalrosser, som nu drev i stormen der ude; men vi var ialfald glad at vi ikke fremdeles var i deres selskab.

Jeg hadde ikke sovet længe da jeg blev vækket af Johansen, som sa der var bjørn. Alt i halvsøvn hørte jeg en underlig småjølring lige udfor døråbningen. Jeg fór op, fik fat i børsen, og krøb ud. Der gik en binne med to store unger indover; de hadde netop gåt klos forbi døren vor. Jeg skjød på binnen; men i skyndingen gik det over. Hun skvatt til, og så sig rundt. Som hun vendte breddsiden til, jog jeg hende en kule gjennom brystet. Et forfærdeligt brøl — og med alle tre bar det afsted ned mod stranden. Der stupte moren i en dam på isen, mens ungerne sprang videre, og satte på sjøen, så skumfossen stod om dem, og la på svøm udover. Jeg skyndte mig ned til moren, som lå og kared og kared for at komme op igjen, men ikke fik det til. For at spare

os arbeidet med at trække det tunge dyr op, vented jeg til hun omsider fik drad sig op på kanten, og gjorde det af med hende der. Imens hadde ungerne nåd ud til et isstykke. Der var trangt om pladsen for to, og det var ikke større end det så vidt bar dem; men der sad de og balancerte og dapped op og ned i sjøerne. Ret som det var faldt en af dem i vandet, men krabbed ufortrødent op igjen. Ynkkelig jamred de sig, i ett væk, og så mod land; de skjønte jo ikke hvorfor moren lod vente så længe på sig. Endnu var vinden sterk, og for den og strømmen drev de hurtig til havs. Vi mente de vilde svømme til land til slut for at søge op moren, så vi lik vente, og gjemte os imens mellem stenene, for at de ikke skulde være rædde for at komme for vor skyld. Endnu kunde vi høre dem klynke; men det lød fjernere og fjernere, og mindre og mindre blev de der ude på de blå sjøerne, til sidst var det bare så vidt vi kunde øine dem som to hvide prikker over den mørke flade langt ude. Vi var nu for længe siden kjed af det og gik til kajakene. Men her mødte os et sørgeligt syn: Alt hvalroskjødet, som vi med så megen møie hadde ført hjem, lå hivd rundt omkring på stranden, opkarvet og flængt sund; alt som fandtes af fedt eller spæk var ædt op. Kajakene, som kjødet hadde ligget i, var slængt — den ene halvveis ud i vandet og den andre høit op imellem stenene. Her hadde sandelig bjørnene rumstert grundig, mens vi sov! De hadde været langt inde i dem og halt kjødet frem. Heldigvis var begge kajaker lige hele, så det var let at tilgi urostifterne — vi stod os på byttet af bjørnesteget istedenfor hvalroskjød.

Så fik vi kajakene på vandet og satte ud for at jage ungerne til lands. Da de fik se os på vandet, blev de straks urolige, og mens vi endnu var et langt stykke borte, la den ene på svøm; den andre betænkte sig en stund, som om den var ræd for vandet, og den første ventede utålmodig; men så gik de begge. Vi gjorde en god sving udenom dem og begyndte at gjene mod land på hver sin side af dem. Det var let nok at styre dem did vi vilde, og Johansen kunde ikke noksom prise denne letvinte måden at befordre bjørner på. Vi behøvede ikke at ro fort for at holde følge; det gik langsomt og magelig, men sikkert indover. Flere hvalrosser lå i nærheden, men vi slap heldigvis for noget angreb af dem. Det var lige fra først af iøinefaldende hvor meget bedre den svømte den som først gik i vandet, og det endda den var den mindste og magreste. Den ventede tålmodig på den andre for at holde følge med den; men til slut blev det for langsomt for den; den la i vei ind efter, og afstanden mellem dem blev større og større. Hele tiden havde de i ett væk snud hoderne og set bekymret efter os; men nu så den sidste sig om endda mere hjælpeløs. Mens jeg satte efter den første bjørn, skulde Johansen gjæte den sidste. Vi drev dem til lands ved vor hule, og skjød dem der.

Så havde vi da tre bjørner på den dag, og det var god like for hvalrossene som drev til havs for os. Men ikke mindre godt var det at vi udfor stranden fandt den sunkne hvalrossen fra gårdsdagen flydende lige udmed strandkanten; vi var ikke sene om at bugsere den ind i sikkerhed i en vik og fortøie den vel. Det moned på vinterforrådet. Det blev sent før

vi kom til kais den nat, efter at bjørnene var blit flået, lagt i haug, og tildækket med skindene, for at ikke måkerne skulde komme til dem. Vi sov godt; vi hadde jo to nætter at ta igjen nu.

Det var først den 2den september vi kunde ta fat på flåningen af vor hvalros, som endnu lå i vandet. Lige ved vor hule gik en kanal gennem strandisen¹⁾ ind til en åben rende, som strakte sig langs landet på indsiden af isen. I denne kanal var det vi fortøied den, og her håbed vi at kunne trække den på land; bræisen gik langsomt skrånende helt ud i vandet, så det syntes at høve godt. Vi runded af iskanten, laged os talje ved at træ tauget gennem en strop vi skar i hodeskindet, brugte vor afskårne kjælkemei som spak på taugenden, og hugg hak i isen opefter for at få tag med spaken; men alt vi slét og arbeided, var det ikke mer end så vidt vi fik det svære hodet opfor kanten. Mens vi var som bedst i gang med dette, roper Johansen: «Nei se den!» Jeg vendte mig. Der kom en svær hvalros svømmende lige ind i kanalen til os. Den hadde ikke hastverk, spiled bare øinene op og så forundret på os og det vi holdt på med; hadde vel set en kamerat, og vilde ind og undersøge hvad vi hadde fore med ham. Stille, langsomt, og med værdighed kom den helt ind til kanten hvor vi stod. Heldigvis hadde vi borse med os; da jeg nærmed mig med den, reiste den sig bare op i vandet og stirred længe og forskende på mig. Jeg

¹⁾ Det er is som er frosset fast til bunden, og som derfor gjerne vil bli liggende igjen som en isfod langs landet, selv efter at sjøen blir isfri. På grund af det varme vandet som kommer fra land danner det sig gjerne en åben rende mellem denne isfod og stranden.

vented tålmodig på at den skulde snu hodet, og så sendte jeg den kulan ind i nakken. Den blev bedøvet, men tog snart til at røre på sig, så flere kuler måtte til. Mens Johansen sprang efter patroner og harpun, måtte jeg slåss med den som jeg bedst kunde, og med en stok se at hindre den fra at baste sig ud af løbet igjen. Endelig kom han igjen, og jeg fik gjort det af med den. Vi var lykkelige over vort held. Men hvad hvalrossen vilde ind i den smale renden til os efter, det undred vi os på stadig siden. De må være utrolig nysgjerrige de dyr. Da vi to dage før holdt på med at flå bjørnene, kom en hvalros med unge kløs ind til iskanten og stirred på os; den dukked flere gange, men kom altid igjen, og til slut helt op på isen med forkroppen, for at se bedre. Og det flere gange på rad. At jeg nærmed mig på nogen få alens afstand drev den ikke bort; det var først da jeg rykked lige ind på livet af den med børsen at den pludselig sansed sig, og kasted sig bagover i vandet igjen — vi kunde se den fjerne sig hurtig dybt nede, med ungen ved siden.

Nu hadde vi to svære hvalrosser, med vældige tænder, flydende i kanalen vor. Atter prøvde vi på at få halt op en af dem; men det nytted lige lidet. Til slut indså vi at den eneste råd var at flå dem i vandet; men det var hverken noget let eller noget hyggeligt arbeide. Da vi endelig udpå kvelden hadde fåt flået en side af det ene dyr, var det lavvand; hvalrossen lå an på bunden, og det var uråd at få den snud, alt det vi slét og baksed; vi måtte vente til næste dag ved høivande for at komme til på den andre siden.

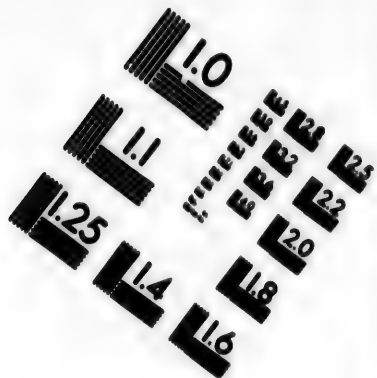
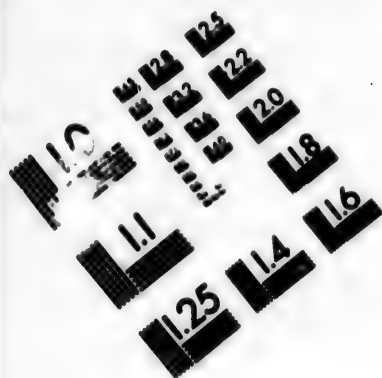
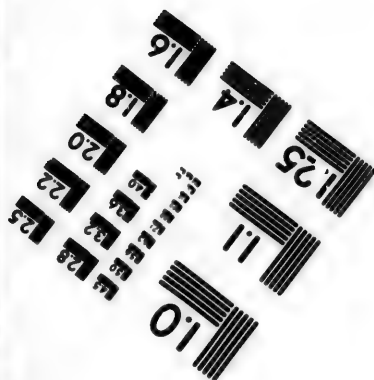
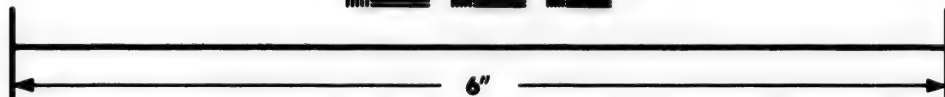
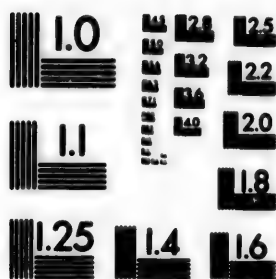

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

11.8
2.0
2.2
2.5

10
0.1

Som vi holdt på med hvalrossene den dag, fik vi med ett se hele fjorden hvid af hvidtfisk, som boltred sig overalt udover, så langt øiet rak. Det var en utrolig mængde. En times tid efter forsvandt de helt igjen. Hvor de kom fra, og hvor de drog hen, var jeg ikke i stand til at opdage.

I de følgende dage slét vi da med at flå og oplemme hvalrossene og få alt i sikkerhed på stranden. Et væmmeligt arbeide: ligge oppå dyrene ude i vandet, og måtte skjære ned så dybt en kunde nå under vandfladen. At en blev våd fik nu endda gå; det tørker da med tiden; værre var at vi ikke kunde undgå at bli indsauset med spæk og tran og blod fra top til tå, og vore stakkars klær, som vi skulde leve endnu et år i før vi kunde få skifte, fór ikke vel i de dage; de trak i sig tran, så det gik tversigjennem lige ind til skindet. Vi var ikke i tvil om at denne flåningssjauen var det værste arbeidet på hele færden, og hadde det ikke været for den dyre nød, hadde vi nok ladt dyrene ligge der de var; men brændsel for vinteren trængte vi, om vi så kanskje kunde undværet kjødet. Da det så endelig var undagjort, og vi hadde to svære spæk- og kjødhauger på land, godt gjemt under de tykke hvalrosskindene, var vi ikke lidet fornøid.

I denne tid levde måkerne herrens glade dage. Der var overflod på affald — spæk, tarmer, og anden indmad. I store flokker samled de sig fra alle kanter, både ismåker og stormåker, og et evigt skrig og leven holdt de nat og dag. Når de hadde spist sig så mætte at de ikke orked mere, sad de mest udenfor på iskossene og snadred sammen. Da vi kom for at

flå, var det ikke mer end så vidt de flytted sig et lidet stykke fra skrotenne; tålmodig sad de og ventede i lange rækker på isen ved siden af os, og ført af enkelte dristige officerer rykkede de stadig nærmere. Ikke før faldt der af en liden spækslintre, så var to tre ismåker over den, ofte mellem benene på os, og sloss om den så fjærene føk. Udenfor seilte stormfuglene i sin tyste spøgelsesagtige flugt frem og tilbage over sjøen. Op og ned langs strandkanten færdedes ustanselig flokker af krykkjer; med en dump smeld styrted de som en pil mod vandfladen hver gang et lidet krebsdyr viste sig der. Dem var vi særlig glad i; for de holdt sig udelukkende til sjøens dyr, og lod vort spæk i fred — og så var de så lette og yndige. Men op og ned langs stranden suste også tyvjoen (*stercorarius crepidata*) uafsladelig, og ret som det var blev vi skaket op af ynkelige klageskrig over vore hoder — det var en krykkje som blev forfulgt af en tyvjo. Hvor ofte fulgte ikke øiet den vilde jagt der op i luften, indtil endelig krykkjen måtte slippe sit bytte, og tyvjoen skjød ned og snappede det før det endnu nådde vandet. Misundelsesværdige skabninger, som færdes med slig overlegenhed høit over andre dødelige! Ude på sjøen lå hvalrossene og dukked og brølte, ofte hele flokker af dem, og høit i luften fór alkekongerne i store sværmer til og fra; en hørte vingesusen af dem langt borte. Der var liv og skrig på alle kanter. Men snart synker solen, sjøen lukker sig, fuglene forsvinder lidt efter lidt mod syden — polarnatten begynder, og her blir så stilt, så stilt.

Det var med glæde vi endelig den 7de september kunde ta fat på bygningen af vor hytte. En god tomt

hadde vi set os ud i nærheden, og fra nu af kunde en daglig set os gå did om morgenen som andre arbejdsfolk med et spand drikkevand i den ene hånd og en bøsse i den andre. Vi brød sten oppe i uren, slæbte dem sammen, grov ud tomten, og byggede murer som bedst vi kunde. Redskab havde vi ikke stort af;

Foran huiin.

Fotografi september 1895.

det vi mest brugte var de bare næver. Den afskårne kjælkemeien fik igjen gjøre tjeneste som spet til at bryde løs de fastfrosne stener, når vi ikke greide det med næverne, en skistav med jerndopsko blev nyttig til at hakke op grus i tomten med. Spade lagde vi os af et hvalrosskulderblad som blev surret på et stykke af en afbrukken skistav. Hakke fik vi af en hvalrostand

surret på fløitstokken af en kjælke. Det var skrøbelige greier at fare med; men med tålmodighed gik det, og forsvarlige murer vokste småt om senn op med mos og grus imellem stenene. Veiret blev efter hvert koldere, og det hindred os ikke lidet i arbeidet; jorden vi skulde grave i stivned, og stenen som skulde brydes frøs fast; sne kom det også. Men så blev vi vel forundret da vi krøb ud af hulen om morgenen den 12te september — og fandt det deiligste tøveir med 4°s varme. Det var næsten den høieste temperatur vi havde hat på hele turen. I skummende fosser styrted bækkene på alle kanter ned fra fjeldet og bræen, og dured lystig indimellem urens stener ned mod sjøen. Overalt silred og titred vand; som ved et trylleslag var det igjen kommet liv i den stivnede natur, og bakken var rent grøn at se på. En kunde drømme sig sydpå, glemme at en lang lang vinter stod for døren. Næste dag var alt atter forandret. Sydens milde guder hadde igår gjort den sidste kraftanstrengelse, og var igjen flygtet, kulden var kommet, og sneen hadde dækket alle spor; nu skulde den ikke mere vige. Denne smale stribe med bart land — også den hadde kuldens og mørkets jætter fåt i sin magt; nu hersked de lige til sjøen. Jeg stod og så udover. Så øde, så forladt denne troldbundne natur var! Øiet faldt på jorden ved mine fødder — der nede mellem stenene løfted endnu valmuen sit vakre hode over sneen, de svindende solstråler skulde endnu en gang kysse dens gule kronblade, så kryber den under tepet for at sove den lange vinter og vågne til nyt liv når våren kommer. Å den som kunde gjøre det samme!

Efter en uges arbejde var murene til vor hytte færdige. De var ikke høje, knapt tre fod; men så havde vi gravet os lige så meget ned i jorden, så det skulde bli høide nok til at stå der inde, mente vi. Nu gjaldt det bare at få tag over; men det var ikke så greit. Det eneste materiale vi havde var altså den stok vi hadde fundet, og så hvalrosskindene. Stokken, som var sine tolv tommer tyk, fik Johansen til slut hugget over med vor lille øks efter en dags arbejde, og med ikke mindre slit fik vi rullet den opover uren og frem til sletten; den blev lagt på taget som mønsås. Så var det skindene; men de var stive og frosset fast til kjød- og spækhaugene som de dækked. Efter langt stræv fik vi dem endelig løs ved at bruge kiler af hvalrostand, sten, og træ. At fragte de svære skind den lange veien til vor hytte var ikke lettere; vi rulled dem, bar dem, trak dem, og til sidst gik da også det. Men det sværeste af alt blev at få de frosne skind strukket over hytten. Med de tre halvskind gik det så nogenlunde, vi kunde med nød få bukket og bændt lidt på dem; men den fjerde halvdel var fuldstændig hårdfrosset — vi måtte finde et hul i isen og sænke det i sjøen for at få det optint.

Jeg syntes det næsten var ængstende at vi i denne tid ikke så eller merked noget til bjørn — det var jo den vi skulde leve af vinteren over; de seks vi hadde fåt vilde ikke forslå langt. Jeg fandt det ellers forklarligt nok, da fjordisen, som bjørnen helst holder til på, jo hadde reist sin vei den dagen vi holdt på at drive til havs med hvalrossene, og jeg mente at når nu isen la sig, måtte der komme bjørn igjen. Det var unegtelig en lettelse da jeg en morgen (den

23de september) tik øie på en bjørn foran mig, just som jeg kom om odden for at se til skindet vi hadde på bløt i sjøen. Den stod i stranden lige ved det. Den hadde ikke set mig, og skyndsomt trak jeg mig tilbage, for at slippe Johansen frem, som kom efter med borse; selv sprang jeg for at hente min. Da jeg kom tilbake, lå Johansen fremdeles på samme flekken bag en sten, og hadde ikke skudt: Der var to bjørner, en ved hytten og en ved stranden, og han kunde ikke stille ind på den ene uden at bli set af den andre. Mens jeg gik efter børsen, hadde den første bjørnen tat veien opover mod hytten; men som den nådde did, fik Johansen med ett se to bjørnelabber komme færende over murkanten og slå efter den som kom, straks efter fulgte et hode. Denne nye karen var i færd med at gnage på vore tagskind, som den hadde revet ned og bugtet sammen, så vi siden måtte stappe også dem i sjøen for at få dem tint. Den første bjørn måtte fortrække ned til stranden igjen, hvor vi senere opdaged at den hadde drad op skindet vort og hadde holdt på at kravse spækket af det. I læ af nogen koss sprang vi nu frem mod den. Den blev var os, og satte afsted, så jeg fik bare sendt den en kule gjennom skrodden bagfra. Idet jeg ropte til Johansen at han fik passe på den andre bjørnen, la jeg på sprang, og efter et par timers forfølging indover fjorden fik jeg endelig jaget den op under væggen af en isbræ, og her satte den sig til modverge. Jeg gik den ret på livet; men den brummed og hvæste, og fra en forhøining den hadde tydd op på gjorde den et par anfald mod mig, før jeg endelig fik gjort det af med den. Da jeg kom tilbake, var Johansen i

færd med at flå den andre bjørn. Den var blit skræmt af os, da vi angreb den første, hadde tat sig en lang tur udover isen, var så kommet igjen for at lede efter kameraten, og Johansen hadde skudt den.

Vort vinteroplag begyndte at vokse nu. Som vi næste dag (den 24de september) skulde gå til arbeidet med vor hytte, fik vi se at det lå en stor hvalrosflokk ude på isen. Vi var begge mer end fornøid af at ha med disse dyr at gjøre, og hadde liden lyst på dem. Johansen mente ligefrem at vi ikke hadde brug for dem og kunde la dem være i fred. Men jeg fandt det var vel letsindigt at ha maden og brændselet liggende slig udenfor stuedøren, og så ikke benytte sig af det; følgelig drog vi i vei med hver sin borse. Dækket af nogen forhøininger på isen var det ikke vanskeligt at snige sig ind på dyrene; snart var vi på en tyve alens hold, og kunde ligge rolig og se på dem. Det gjaldt at vælge sit offer, og så anbringe sine skud vel for ikke at kaste bort patroner. Der var både unge og gamle dyr, og da vi hadde hat mer end nok af de store, bestemte vi os til at lede ud de to mindste vi bare kunde finde; flere end to mente vi ikke vi hadde brug for. Mens vi lå og ventet på at de skulde dreie på hodet og gi os godt skud, hadde vi tid nok til at se på dem. Nogen underlige dyr er det. Uaf-ladelig lå de og hakked hverandre i ryggen med de svære hugtænderne sine, både de store gamle og de små unge. Velted en lidt på sig, så den kom indpå og uroed sin kamerat, fór han straks gryntende i veiret og rendte hugtænderne ned i ryggen på den. Det var sandelig ingen sød klap — godt var det at de har så tyk hud som de har; men lige fuldt randt

da blodet af ryggen på flere af dem. Den andre fór så kanske også op og gjengjældte kjærtegnet på samme vis. Men kom så en ny gjæst op fra sjøen, blev det først liv i leiren. Da grynted alle i kor, og en af de gamle okserne som lå nærmest tildelte nykomlingen nogen velmente hugg; denne drog sig forsigtig op, bukked sig ærbødig, og skubbed sig så lidt efter lidt ind imellem nogen af de andre, som da også gav den så mange hugg som tiden og omstændighederne tillod, indtil de langt om længe fik roet sig igjen, og lå en stund stiltiende, til der kom en anden afbrydelse. Forgjæves ventede vi på at de dyr vi hadde udset os skulde vende så meget på hodet at vi kunde få nakkeskud; men da de var så vidt små, mente vi at en kule midt i panden også måtte gjøre det af med dem, og til slut brændte vi på. Men de skvatt til og fik halvbedøvet veltet sig i vandet. Der blev røre. Hele flokken fór med de svære stygge hoderne i veiret, glodde på os, og en efter en styrted de udover mod vandkanten. I en hast hadde vi ladd igjen; nu var det ikke vondt om gode skud — det smaldt, og der lå to dyr, en ung og en gammel. De andre gik ud, bare en blev liggende rolig og så forundret på sine to døde kamerater og på os som kom gående ret mod den. Vi vidste ikke rigtig hvad vi skulde gjøre; vi syntes de to som lå der vilde gi os arbeide mer end nok; men lige fuldt var det fristende at ta denne store kolossen med det samme. Mens Johansen stod med børsen, tvilrådlig om enten han skulde skyde eller ikke, nytted jeg leiligheden til at ta et fotografi af ham og hvalrossen. Det blev til at vi lod den fare i fred; vi syntes ikke vi hadde råd til at ofre

flere patroner. Imens kogte vandet udenfor af de rasende dyr, som brød isen op rundt omkring, og fyldte luften med sine brøl. Især syntes selve storoksen at ville os til livs; uophørlig kom den tilbage til iskanten, krøb halvt indpå, for at grynte og brøle mod os og se langt efter sine døde kamerater, som

Johansen, tvilrâdig om enten han skal skyde eller ikke.

Fotografi den 24de september 1895.

den nok vilde ha med sig; så kasted den sig ud, bare for snart at komme igjen. Lidt efter lidt fjerned hele flokken sig, og vi hørte storoksen grynte længer og længer unda; men med ett stak det svære hodet atter op ved iskanten vor, brølte udfordrende, og forsvandt så lige så hurtig igjen. Tre eller fire ganger gjentog

dette zig, hver gang hørte vi den i mellemtiden langt der ude; men så blev de helt borte, og vi drev på med vor flåning i fred. I en fart fik vi flået den mindste af hvalrossene — den var let at håndtere, sammenlignet med det vi var vant til. Den andre var en stor kar som det ikke vilde været let at få veltet

«Imens kogte vandet udenfor.»

Fotografi den 24de september 1895.

om i den snegropen den lå i; vi nøiede os derfor med at flå den side som vendte op, og drog så med vor ladning af spæk og skind tilbage igjen. Nu skulde vi efter vort skøn ha spæk nok til brændsel for vinteren, og havde desuden rigeligt med skind til at tække taget i hytten.

Endnu en tid holdt hvalrossene sig i nærheden. Ret som det var hørte vi voldsomme dunk i isen undenifra, en to-tre efter hverandre, og så brød et svært hode med brak op igjennem. Der lå det en stund og pusted og stønned, så det hørtes lang vei,

«Med ett stak det svære hodet atter op ved iskanten.»

Fotografi den 24de september 1895.

og forsvandt så igjen. Som vi den 25de september holdt på med at trække tagskindene vore op af sjøen i hullet ved stranden, hørte vi samme brakket i isen et stykke udenfor, og en hvalros kom op, og dukked igjen. «Se på den — det varer vel ikke længe før vi har den i hullet her!» Neppe var det sagt før skindet

vort blev skubbet til side i vandet, og et vældigt hode, med børster og to lange tænder, kom dukkende op; det stirred stift og trolagtig på os der vi stod, så et svært plask, og borte var det.

Skindene vore var nu blit bløtt op så pas at vi kunde få strækt dem over taget. De var så lange at de rak fra den ene side af hytten tversover mønsåsen til den anden. Vi skar remmer af rå hud, og bandt ved hjælp af dem store stener i begge ender af skindene; på den vis fik vi strækt skindene ud over murens ytterkanter; så lasted vi sten ovenpå. Med sten, mose, skindremser, og til sidst sne fik vi kantene langs muren nogenlunde tætte. For at gjøre hytten beboelig stod endnu tilbage at bygge nogen bænker af sten til at ligge på inde i den. Og så måtte vi ha en dør; det var en åbning i muren i det ene hjørnet, og til den førte en kort gang som var udgravet i jorden, og som senere blev hvælvet over med et tag af isblokker på lignende vis som gangene i eskimernes huse. Vi havde ikke fåt gravet den så lang vi ønsked da jorden frøs for stiv for vor redskab. Den var så lav at en måtte krybe på huk ned gennem den for at komme ind i hytten. Den indre åbning var dækket ved et forhæng af bjørneskind, som var syd fast til hvalrosskindet i taget; den ytre ende blev tildækket med et løst bjørneskind, som blev lagt over åbningen som en lem.

Det begyndte at bli koldt nu (nedi $+ 20^{\circ}$); opholdet i vor lave hule, hvor vi ikke kunde røre os, blev også mer og mer utåleligt, og røgen fra tranlampen angreb vore øine hver gang vi kogte. Daglig blev vi utålmodigere efter at komme ind i vort nye

hus, som nu stod for os som toppunktet af komfort, og det stadige omkvæd mens vi bygged, var hvor deiligt og koseligt det skulde bli når vi først kom did ind, og vi kunde udmale for hinanden hvor mangen hyggelig stund vi skulde få der. Vi vilde jo gjerne finde de lyspunkter vi kunde i vor tilværelse. Stor var hytten rigtignok ikke; den var 10 fod lang og 6 fod bred; når en lå tversover, spændte en i væggen på den ene side og stanged i væggen på den andre; men en kunde da røre sig lidt, og så kunde jo selv jeg stå næsten opret under mønet. Den tanken syntes vi var særlig tiltalende. Tænk at ha et sted i læ for vinden, hvor vi kunde få strække lemmerne lidt! Det havde vi jo ikke hat siden mars måned, om bord i «Fram». Imidlertid drog det stadig ud før alt var i stand, og vi vilde ikke flytte ind før det var helt færdigt.

Den dag vi flådde de sidste hvalrosser havde jeg tat adskillige rygsener af dem, som jeg mente kunde komme til stor nytte når vi skulde sy os klær til vinteren; vi eide jo ikke tråd. Først et par dage efter (den 26de september) husked jeg at disse sener var blit glemt igjen på isen ved skrottene; jeg drog straks afsted for at se efter dem, men opdaged til min sorg at måker og ræv for længe siden hadde drad af med dem. Lidt trøst var det at jeg fandt slag efter bjørn, en som netop måtte ha været på skrottene om natten. Idet jeg så mig om, fik jeg øie på Johansen, som kom løbende efter, vinked, og pegte ud mod sjøen; jeg snudde mig den vei — der gik en stor bjørn frem og tilbage og så på os. Børserne var snart hentet, og mens Johansen skulde holde sig indved

land, for at ta imod bjørnen om den tog veien did, gik jeg en lang krok udenom den på isen, for at jage den indover, hvis den skulde vise sig at være ræd. Imens hadde den lagt sig der ude ved nogen huller, formodentlig for at lure efter sæl. Jeg stilled ind på den; den fik se mig, kom først nærmere, betænkte sig så, og fjerned sig igjen langsomt og majestætisk udover nyisen. Men jeg hadde ikke videre lyst på at gå *efter*, den veien, og om holdet end var langt, tænkte jeg jeg fik forsøge. Først ett skud; det gik over. Så et til; det traf. Bjørnen skvatt i, gjorde nogen jump bortover, og slog så i sinne i isen, så der gik hul, og det bar igjennem med den. Der lå den og plasked og plasked, og brød den tynde isen under sig, mens den prøvde på at komme op igjen. Snart var jeg på siden af den, men vilde ikke ofre nok en patron; jeg hadde også et svagt håb om at den skulde klare sig ud af vandet selv, så vi slap at trække det tunge dyret op. Ropte så til Johansen at han måtte komme med taug, kjælker, og kniver — og imens gik jeg op og ned og vented og så på. Bjørnen arbeided voldsomt og gjorde åbningen omkring sig større og større. Det ene forbenet var skudt over, så den bare kunde bruge det andre og begge bagbenene. Alt i ett tog den tag og skjøv sig op; men ikke før var den kommet halvt ind på isen, så brotned det under den, og den sank i igjen. Efter hvert blev bevægelserne mattere og mattere, til slut lå den bare stille og pusted; så nogen trækninger, benene retted sig stivt ud, hodet sank ned i vandet, og alt blev stilt. Mens jeg gik der, hørte jeg flere ganger hvalrosser rundt om, som stanged hul på isen og stak sine hoder

op, og jeg tænkte: snart har jeg dem vel her også. I det samme fik bjørnen et voldsomt dunk nedenifra, så den skvatt til siden, og op stak et svært hode, med store tænder; det fnyste, kasted et vanvørende blik på bjørnen, og stirred en stund vildt forundret på mig som stod der, så blev det borte igjen. Og jeg fandt at den gamle solide is et stykke indenfor var et hyggeligere opholdssted end nyisen. Min mistanke om at hvalrossen ingen frygt har for bjørnen, var blit mere styrket end nogensinde. Endelig kom Johansen med taug, og vi satte rendesnare om halsen på vort bytte for at hale det op, men opdaged snart at det overgik vore kræfter; alt vi opnådde var at bryde isen ned under dyret, hvor vi så forsøgte. Det var for hårdt at skulle opgi det — det var en svær bjørn, og den så ud til at være sjelden fed; men at holde på på denne vis til vi fik bugsert den ind til den tykke iskanten, vilde bli et langvarigt arbeide. Ved at hugge en ganske smal spræk gjennem nyisen, så vi fik trædd tauget ind til kanten af et stort flak som lå i nærheten, slap vi da til sidst nogenlunde letvint fra det. Nu var det ingen vanskelighet ved at trække bjørnen did under isen, og da vi hadde hugget et tilstrækkelig stort hul til den, fik vi halt den op der. Endelig hadde vi fåt den flåd og lemmet op, og tungt lastet med fangsten vendte vi sent på kvelden hjem-over til vor hule. Som vi nærmed os stranden, hvor kajakene lå oppe på vor ene haug med hvalrosspæk og kjød, hvisked med ett Johansen til mig: «Nei, se der!» Jeg så op — der stod det tre bjørner på haugen og slét i spækket. Det var en binne med to unger. «Huf, sa jeg, skal vi nu til med bjønn igjen!» Jeg

var træt; længted sandt at si mer efter posen og en god kjødgryde. I en fart havde vi børserne fremme, og nærmed os forsigtig; men de havde alt fåt øie på os, og satte afsted udover isen. Det var unegtelig med en følelse af taknemmelighed vi så efter dem. Som jeg lidt efter stod og skar op kjød, og Johansen var gåt for at hente vand, hørte jeg ham plystre. Jeg så op. Han pegte udover isen — der i tusmørket kom de tre bjørnene tilbage; spækhaugen vor havde nok været for lokkende for dem. Med børsen krøb jeg i skjul bag nogen stener tæt ved den. De kom gående rakt på, uden at se til høire eller venstre, og da de gik forbi, tog jeg sigte på binnen så godt jeg kunde i mørket, og smeldte af. Den brølte, bed sig i siden, dermed bar det udover isen med dem alle tre. Der stupte moren; ungerne stod forundret og sørgende omkring, men tog flugten da vi nærmed os, og det var ikke muligt at komme dem på skud. Stadig holdt de sig på ærbødig afstand, og så på os, mens vi drog den døde binnen ind til land og flådde hende. Da vi tørnede ud næste morgen, stod de og snuste på skindet og kjødet. Før vi kom på skudhold, fik de se os, og fór afsted igjen. Vi så at de havde holdt til der om natten; de havde spist op mavesækken af sin egen mor — der havde været nogen spækbiter i den. Om eftermiddagen kom de tilbage på ny; også den gangen prøvde vi forgjæves at få skud på dem. Næste morgen (lørdag den 28de september), da vi krøb ud, fik vi øie på en svær bjørn som lå og sov borte på spækhaugen. Johansen krøb lige ind på den bag nogen stener. Bjørnen hørte nok det rumsterte lidt, letted på hodet og så sig rundt. I det samme

smaldt Johansens skud, og kulen gik tvers igjennem struben lige under hjerneskallen. Bjørnen reiste sig langsomt op, så foragtelig på Johansen, betænkte sig lidt, og så gik den rolig derfra med lange skridt, som om ingenting hadde hændt. Straks efter hadde den et par kuler fra os begge i kroppen, og faldt ude på tyndisen. Den var så fuld af mad, at mens den lå der randt det spæk og tran og vand ud af munden på den og udover isen, som lidt efter lidt sank under vegten af den, så den blev liggende i en stor dam; vi trak den skyndsomt ind til stranden før det brotned under den. Det var en af de største bjørner jeg nogensinde har set, men også den magreste; der fandtes ikke antydning til fedt på den, hverken under skindet eller mellem tarmene. Den hadde vist sultet længe; men så måtte den også ha været ubændig sulten; for det var utrolige mængder den hadde lagt i sig af vort hvalrosspæk. Og slig den hadde rumstert! Først hadde den slængt den ene kajaken unda, så hadde den hivd spækhaugen udover til alle sider, så karvet af det bedste fedtet af omtrent hvert eneste stykke, derefter hadde den rotet sammen spækket på et andet sted igjen, og så, god og mæt, lagt sig til at sove oppå det — kanskje for at ha det ved hånden når den vågnet. Før den gav sig i kast med spækhaugen, hadde den gjort et andet stykke arbeide, som vi først senere opdaged: den hadde dræbt begge ungbjørnene som vi hadde hat gående der. Vi fandt dem i nærheten med knust skalle og stivfrosne. På slagene kunde vi se hvorledes den hadde rendt efter dem udover nyisen, først den ene, så den andre, og hadde drad dem til land og lagt dem fra sig der,

uden at røre dem videre. Hvad fornøjelse den kan ha hat af det skjønner jeg ikke; sandsynligvis har den vel holdt dem for konkurrenter i madfadet, eller har det kanske været en gammel grættens herre, som ikke har likt ungdom? «Nu var her blit så godt og stilt,» sa trollet, det hadde ryddet landet.

Vore forråd for vinteren begyndte at bli ganske tillidvækkende nu.

X.

I VINTERHI.

Endelig om kvelden den dag flyttet vi ind i vor nye hytte. Men det blev en kold nat, den første vi havde der. Hidtil havde vi jo hele tiden ligget sammen i én pose, og selv den vi havde laget ved at sy sammen vore to uldtæpper, havde været nogenlunde tilstrækkelig. Men nu mente vi at det ikke skulde være nødvendigt at ligge i fællespose længer; når vi brændte tranlamper i hytten, skulde vi få den så varm at vi godt kunde nøie os med at ligge på hver sin køi med et uldtæppe over os, og følgelig havde vi sprættet posen op. Lamper fik vi ved at bukke op kantene på nogen nysølvplader, fylde dem med knust spæk, og så lægge nogen tøistykker fra bandagerne i apoteket op i dem til væker. De brændte udmerket, lyste også så godt at vi syntes det var koseligt at se på. Men nok til at varme vor endnu nokså utætte hytte var og blev det ikke, og vi lå og frøs og skalv hele natten; vi syntes mest det var den sureste nat vi havde hat. Næste morgen smagte frokosten fortræffelig, og det var skikkelig meget

kogende bjørnebouillon vi kjørte i os, for igjen at få lidt varme i kroppen. Vi tog straks og forandred det, slig at vi langs bagvæggen af hytten fik istand en brisk så bred at vi kunde ligge begge ved siden af hverandre; uldtæpperne blev igjen syd sammen, bjørnefelder bredde vi under os, så vi efter omstændighederne lå godt, og vi gjorde ikke oftere forsøg på at skille lag om natten. At få underlaget nogenlunde jevnt med de kantede knudrede stener som nu, da alt var frosset, var det eneste som stod til vor rådighed, var ikke muligt, og hele vinteren lå vi derfor og kasted og vred på os for at få et tåleligt leie indimellem alle knultrene; men hårdt var det og blev det, altid var vi ømme på flere steder af kroppen, og det gik så vidt at vi fik sår på hofterne af at ligge. Men sove gjorde vi nu lige fuldt. I det ene hjørnet af hytten bygged vi en liden peis til at koge og stege på; i taget ovenover skar vi et rundt hul gennem hvalrosskindet, og af bjørneskind laged vi os en peishætte, som førte op did. Vi havde ikke kocht der længe før vi indså nødvendigheden af at bygge en pibe, for at hindre vinden fra at slå ned. Hytten blev nemlig så fyldt af røg at det stundom ikke var til at holde ud. Det eneste materiale vi havde til bygging var is og sne; men deraf opførte vi på taget en flot pibe, som gjorde tjenesten og gav god træk. Rigtig varig var den ellers ikke; hullet i den vidde sig stadig ved brug, og det var ikke frit for at det stundom kunde dryppe ned i peisen. Men på det byggefang var der da rig tilgang, og det var ikke vanskeligt at fornye piben, når den blev skrøbelig. Det måtte vi da også gjøre et par ganger i løbet af vin-

teren. På altfor udsatte punkter anbragte vi hvalroskjød, ben, og andet sligt, for at bedre på den.

Vort madstel var enklest muligt. Det var at koge bjørnekjød og suppe (bouillon) om morgenen og stege bif om kvelden. Middag holdt vi ikke. Det var svære mængder vi hvert mål satte til livs, og mærkeligt var det at vi aldrig blev kjød af denne maden, men stadig åd med glubende madhug. Alt efter som det faldt sig, spiste vi spæk til eller dyppede kjødstykkerne i lidt tran. Lange tider kunde også gå da en spiste næsten bare kjød og ikke smagte videre fedt; men fik en så igjen lyst på det fede, kunde det hænde en fisked op nogen brændte spækstykker i lamperne, eller spiste resterne af de spækstykker en havde smeltet lampetran af. Dem kaldte vi bakkels, og syntes de var ualmindelig lækre. Vi fantaserte stadig om hvor det vilde været deiligt om vi kunde hat lidt sukker på dem.

Endnu hadde vi en æl af den slædeproviant vi hadde ført med os fra «Fram»; men den vilde vi ikke bruge noget af om vinteren; den blev nedlagt i et depot, for at gjemmes til våren, når vi skulde reise videre. Depotet blev vel dækket med sten, for at hindre rævene fra at trække afsted med poserne. De var såmen nærgående nok, og tog alt løsøre de kunde få fat på. Således opdaged jeg den 10de oktober at de hadde drad afsted med en hel del småsager jeg hadde hat liggende i et andet depot mens vi bygged på hytten; de hadde tat alt som de på nogen måde kunde bære med sig, sligt som stykker af bambusrør, ståltråd, harpun og harpunline, min samling af stener, moser o. l., som var opbevaret i små seildugposer. Det værste af alt var ellers næsten at

de også havde drad af med et snøreneste, som hadde været vor trøst og vort håb, for vi hadde regnet på at lage os tråd af det snøret, når vi skulde til at sy os klær, fodtøi, og sovepose af bjørneskind til vinteren. Godt var det at de ikke også hadde reist afsted med teodoliten og vore andre instrumenter som stod der; men *de* har vel været for tunge for dem. Jeg var sint — og så skulde det til og med være på min egen fødselsdag! Og bedre blev det ikke da jeg i tusmørket gik og roted om i uren ovenfor der jeg hadde hat sagerne liggende, for at se om jeg ialfald ikke kunde komme på spor efter i hvad retning de djævlene hadde drad afsted med dem, og jeg så mødte en ræv som stansed op ti alen fra mig, satte sig ned, og udstødte nogen forbitrede hyl, så skjærende og uhyggelige at en helst måtte holde sig for ørene. Den var tydeligvis på veien til mine sager igjen, og var ærgerlig over at bli forstyrret. Jeg fik tag i nogen store stener og slængte efter den; den skvatt unda et stykke, men satte sig oppe på brækanten og hylte videre, mens jeg rasende gik hjem i hytten, la mig til køis, og spekulerte på hvad vi skulde gjøre for at hevne os på disse udyrene. Skyde dem kunde vi ikke afse patroner til; men en stenfælde kunde vi altid lage. Men det blev med forsættet; der var altid så meget andet at gjøre nu i begyndelsen, mens det endnu var lyst nok til at finde passelige stener, og før sneen hadde dækket uren. Imidlertid blev rævene ved at gjøre ugagn. En dag hadde de trukket afsted med termometret vort¹⁾, som vi stadig hadde udenfor

Det var et minimumstermometer, som også brugtes som svingetermometer.

hytten. Forgjæves ledte vi efter det i lang tid, indtil vi endelig fandt det nedgravet i en snehaug et stykke unda. Fra nu af var vi meget omhyggelige med at lægge en sten over det om natten; men en morgen fandt vi at ræven hadde fåt veltet stenen af, og var drad af med det igjen. Det eneste vi den gangen fandt var futteralet, som den hadde kastet fra sig et stykke borte; termometret selv fik vi aldrig mere se; det hadde føket om natten, så sporene var forsvundet. Gud ved hvad rævekule det nu pryder! Efter den dag hadde vi lært at tjøre det termometer vi hadde igjen.

Hele vinteren holdt rævene til ved hytten vor. Stadig hørte vi dem gnage på de frosne bjørneskinne og skrottene der oppe på taget, så det klang i den kolde hårdfækne sneen. Vi jog dem aldrig bort, der var selskab i disse koselige husdyrene; ofte kunde vi ligge i halvsøvne og bilde os ind at vi lå hjemme og hørte rotterne og musene regjere på loftet over os; — vi hørte hvorledes de sloss og fór rundt der oppe, og ret som det var titted de ned igjennem peispiben til os. Vi undte dem gjerne lidt af vor overflod så længe de bare vilde holde sig til kjødet, som de også helst spiste. Men begyndte de at dra på spækstykkerne vore, blev vi sinte; dem hadde vi ikke så god råd på. Når vi gik og spaserte i mørket, hændte det ikke sjelden at vi hørte det tusled omkring os, og så kunde vi skimte skikkelsen af en ræv, som kanske satte sig tæt ved for at kikke på os. De var som oftest hvide; men der var også mange blå-ræver, med vakker sortblå pels. En af disse kom ofte igjen; vi kjendte den på et særlig stygt iltet skrig, som den satte i hver gang den kom oppe på brækammen og

merket at en af os var ude, så den ikke uforstyrreret kunde gå lige på kjødhaugen vor. Men ikke før hadde vi dukket ned i hytten før vi hørte det gnog på taget igjen.

En gang blev det da virkelig gjort et forsøg på at fange dem. Johansen laged en fælde af et frossent hvalrosskind, som han satte stillepinder under, og som blev godt lastet med sten, så det blev en ganske bra fældlem. Denne fælden stilled han op på taget over hodet vort, og så sad vi og lydte og lydte, for at høre når den faldt. Da han kom ud næste morgen, var fælden nede; men der lå ingen ræv under. Derimod hadde den drad afsted både med stillepinderne og agnen hans; den ene pinden fandt vi igjen længe efter langt ude på isen. Efter det gav Johansen den fangsten op.

Imens gik tiden, solen sank lavere og lavere, indtil vi den 15de oktober så den for sidste gang over åsen i syd; dagene blev hurtig mørkere, og så begyndte da den tredje polarnat.

To bjørner skjød vi endnu om høsten, den 8de oktober og den 21de oktober; men efter den tid så vi ingen før våren. Som jeg vågnet om morgenen den 8de november, hørte jeg det knased af tunge skridt i sneen udenfor, og så tog det på at rumstere i kjødet og spækket vort oppå taget. Jeg skjønnte det var bjørn, og krøb ud med børsen; men da jeg kom op af husgangen, kunde jeg ingenting se i måneskinnet. Dyret hadde merket mig, og var alt væk. Og det var os for så vidt ikke imod som vi liden lyst hadde til at ta på det sure arbeidet med at flå nu i vinden og i 39°s kulde.

Det var ikke megen afveksling vi havde. Livet bestod i en to-tre ting: Først at koge og spise frokosten om morgenen. Derefter kanske en lur igjen, og så en tur ud for at få sig lidt bevægelse. Men af det gjorde vi dog mindst muligt, da vore klær ikke netop egned sig for ophold i fri luft om vinteren, gjennomtrukket som de var af fedt, og for resten slitt

PÅ bjørnejagt.

Af H. Egedius efter fotografi.

og hullet på flere kanter. Vindklærne, som vi skulde ha over til værn mod vinden, var så stygt medtat og opflængt at vi ikke kunde bruge dem, og tråd til at lappe med hadde vi ikke så meget af at jeg syntes vi hadde råd til at bruge den før våren, når vi skulde reise. Jeg hadde gjort regning på at kunne sy os klær af bjørneskind. Men at få skindene rensset for fedt tog tid. Og endda senere gik det at få tørket

dem. Den eneste måden vi kunde få gjort det på var ved at spile dem op under taget i hytten, og der var det ikke plads til mer end ett af gangen. Fik vi så endelig et par færdige, måtte vi først og fremst bruge dem til sengen vor — vi lå på rå fedtete skind, som lidt efter lidt rådned. Når vi så langt om længe havde fåt underlaget i sengen i orden med tørre skind, så måtte vi tænke på at lage os en sovepose; det blev noget koldt i længden at ligge i den uldtæppeposen vi havde. Ved juletider fik vi da endelig til slut i stand en bjørneskindspose. På den visen gik de skind vi kunde få tørket, og det endte med at vi blev gående i de klærne vi havde, vinteren over.

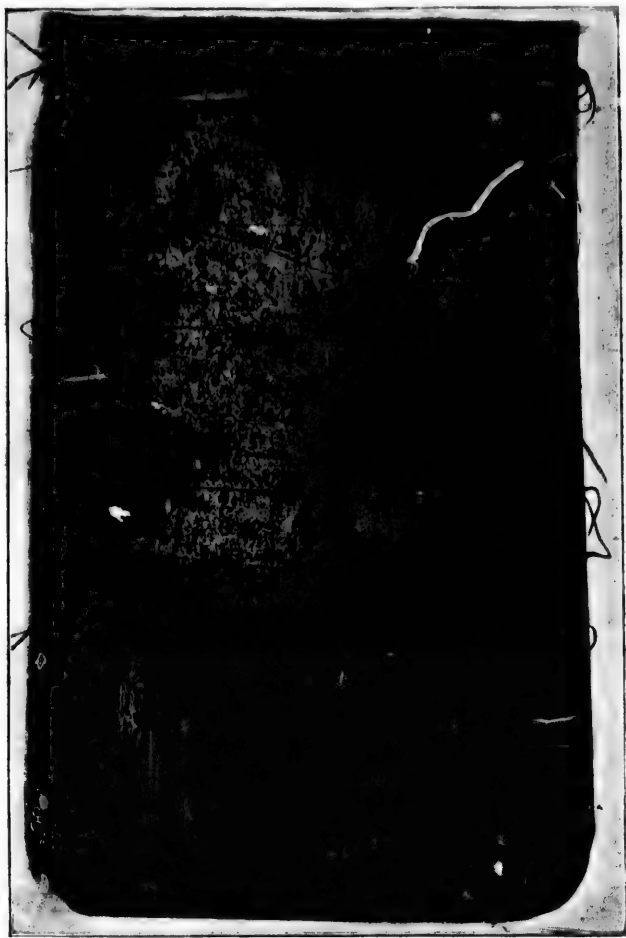
Disse spaserture var en sur fornøielse også af den grund at det støtt og stadig blåser der oppe, og vinden tog hårdt under den bratte fjeldvæggen. Vi syntes det var vidunderlig velgjørende når det en enkelt gang hændte at det var så nogenlunde stilt. Som oftest hvinte stormen hen over os, og pisket sneen afsted, så alt stod i et rok. Det kunde gå mange dage slig som vi næsten ikke satte næsen ud gennem husgangen, og da var det bare den hårde nød som drev os ud, hver gang vi skulde hente noget is til drikkevand, eller et bjørnelår eller en skrot til mad, eller noget spæk til brændsel. Som regel tog vi også ind noget salt sjøis, eller om der var en åbning eller spræk at finde, lidt sjøvand til suppen vor, for at få mere smag på den.

Når vi kom ind og havde fåt opdrevet madlyst til et nyt mål, bar det til med at lage kveldsmad, spise sig god og mæt, og så stikke sig ned i posen, og sove mest muligt, for at få tiden til at gå. I det hele

hadde vi det ganske bra i hytten vor. Med vore tranlamper kunde vi holde temperaturen midt i rummet på omkring frysepunktet. Ved væggene var det dog betydelig koldere, og der slog fugtigheden sig ned i vakre rimblomster; stenene var helt hvide, og lampe-skinnet kastedes tilbage og funkled fra tusen krystalflader, så vi i lykkelige stunder kunde drømme os i en marmorhal. Denne pragt måtte rigtignok betales dyrt; for ved veiromslag ude, eller når vi stegte og braste meget, da randt den i bækker nedefter og ind i soveposen til os.

Vi gjorde tjeneste som kok hver sin uge, og dette gav i grunden den eneste afveksling i vort liv, — tirsdagene, da den ene sluttet kokkeugen og den andre begyndte sin, dannede de merkepæler som vi inndelte tiden efter. Stadig regned vi ud hvor mange kokkeuger vi hadde igjen til vi skulde byde op om våren. Jeg hadde håbet på at jeg skulde få gjort så meget denne vinter, få bearbeidet mine observationer og iagttagelser, og skrevet på min reiseberegning; men det var ikke stort som blev gjort. Det var ikke bare det sparsomme flagrende lys fra tranlampen som hindred, heller ikke den ubekvemme stilling, som en lå der på ryggen eller sad oppe og vred sig på de hårde stener, mens det verked i den udsatte legemsdel; men disse omgivelser gjorde en i det hele ikke oplagt til arbeide. Hjernen arbeided sløvt, og aldrig fik en lyst til at skrive noget. Så var det da kanskje også det at det ikke var råd at holde det en skrev på, rent; bare en tog i et stykke papir, stod der et mørkebrunt fedtmerke efter fingrene, og streifed en flig af klærne hen over det, blev der en mørk streg. Optegnelserne fra

denne tid ser fæle ud. Det er «svartebøger» i bogstavelig forstand. Hvor stod den ikke deilig for os,

Fotografi.

Et blad af dagbogen. Oktober 1895.

den tid vi atter kunde skrive på rent hvidt papir med sort blæk! Ofte havde jeg vanskeligt nok for at læse

de blyantoptegnelser jeg havde gjort dagen før, og nu, da denne bog skal skrives, har jeg min dyre nød med at finde ud hvad der en gang har stået på disse svart-brune blade — jeg udsætter dem for alle mulige belysninger, jeg undersøger dem med lupe; men lige fuldt må jeg stundom gi det op.

Dagbogsoptegnelserne fra denne tid er også ypperst sparsomme; det kan gå uger da der ikke findes andet end de nødtørftigste meteorologiske observationer med anmerkninger. Livet var så ensformigt at der lidet var at skrive om. De samme tanker kom og gik dag efter dag; der var ikke mer afveksling i dem end der var i vor samtale. Ved sin tomhed gir i grunden dagbogen det fyldigste billede af vort liv i de ni måneder vi lå der.

«Onsdag den 27de november. $\div 23^{\circ}$. Det er blåsende veir, snefoket hvirvler en om ørene med det samme en stikker hodet op af husgangen. Alt gråt i gråt. En skimter de sorte stener i sneen et stykke opefter uren, og ovenover aner en den mørke bergvæg; men hvor en ellers vender øiet, ud mod sjøen, indefter fjorden, det samme blytunge mørke — en er stængt ude fra verdensrummet, lukket ind i sig selv. I hårde kast kommer vinden sættende og pisker sneen foran sig; men opunder bergkammene suser og bruser den i basaltvæggenes sprækker og huler — den samme evige sang som den har sunget gennem årtusener som gik, og som den vil synge gennem årtusener som kommer. Og sneen hvirvler afsted som den altid gjorde i tidernes skiften; i alle sprækker og fordybninger lægger den sig; men urens stener når den ikke at dække, lige sorte stikker de frem i

natten. På pladsen foran hytten springer to skikkelser som skygger i vinternatten op og ned gennem snefoket, for at holde varmen, og slig skal de springe frem og tilbage på den vei de har tråkket op der ude, dag efter dag, til våren kommer.»

«Søndag den 1ste december. Et vidunderlig vakert veir de sidste dage; en kan aldrig bli træt af at gå op og ned der ude på pladsen, mens månen forvandler hele denne isverden til et eventyr. Der ligger hytten endnu i skyggen under berget, som hænger mørkt og truende udover der oppe; men over isen og fjorden hviler månelysen som en sølvdis, med gjenskin fra alle snekammer og hauger. En åndeagtig skjønnhet som fra en uddød klode, bygget af skinnende marmor. Netop slig må berget stå der, frossent og iskoldt, slig må vandenø ligge der, stivnet under sne-dækket. Og som altid seiler månen tyst og langsomt på sin endeløse bane gjennom det døde rum —. Og alt så stille, så ængstende stille; den store taushed som skal komme den dag da jorden igjen blir øde og tom, da ræven ikke længere færdes i urene her, da bjørnen ikke streifer om på isen der ude, og ikke en gang vindene raser . . . endeløs stilhet. I nordlysflammen svæver rummets ånd over de stivnede vande. Sjælen bøier sig for nattens og dødens majestæt.»

«Mandag den 2den december. Morgen. Idag hører jeg det blåser noget ude igjen, og det blir vel en sur spasertur. Det er bitterlig kaldt nu i vore slitte fedtete klær. Når det er stilt, går det endda an; men bare lidt vind, og det isner tvers igjennem en. Men kommer kanskje ikke våren en gang hid også? Og over os hvælver sig jo den samme himmel

nu som altid; lige høi, lige rolig. Mens en går her og fryser, stirrer en ind i det uendelige stjernerum, og alle savn og sorger skrumper ind til bare intet. Stjernenat, du er ren og skjøn — men gir du ikke vor ånd *for* store vinger? større end vi magter at føre? Kunde du endda løse tilværelsens gåde! Vi føler os som altets midtpunkt, strider for liv, for udødelighed — lad så én søge den her, en anden hinsides. Din tause prægt forkynder: På det eviges bud fremstod I, på en uselig klode, som ørsmå led i omskiftelsernes uendelige kjede, på et nyt bud slettes I atter ud . . . hvem vil gennem evighedernes evighed mindes at der har været et døgnvæsen som lærte at binde lyden og lyset? som var kortsynt nok til at nedlægge år af det knappe liv på en drift gennem stivnede have? — *Er* da virkelig det hele bare et øiebliks fyrverkeri? Fordamper hele verdenshistorien som en mørk guldbæmme sky i aftenrøden, uden spor, uden mål — som et lune?»

«Kveld. Den ræven gjør os mange spikk! Alt han kan rugge drar han af med. Dragsælen, som dørskindet er bundet med, har han en gang gnaget af, og ret som det er hører vi han er i lag med det igjen, og vi må ud og banke i taget over husgangen. Idag har han trukket afsted med det ene seilet, som vi brugte til at ha saltvandsis i. Vi blev bra forskrækket da vi kom og skulde ha is, og det alt-sammen var borte; vi var ikke i tvil om hvem der hadde været der. Men vort dyrebare seil, som skal bruges på Spitsbergs-reisen til våren, hadde vi under ingen omstændigheder råd til at miste. Og opefter uren, udover sletten, nedover mod sjøen stamped vi

rundt i mørket; overalt ledte vi; men ingenting at øine. Til slut hadde vi så omtrent git det op, da Johansen skulde ned på isen for at hente ny saltis, og fandt det nede ved strandkanten. Glæden var ikke liden. Men merkeligt var det at den hadde orket at dra det store seilet, som det til og med var is i, så langt. Der nede hadde det dog foldet sig ud, og da hadde han ikke rådd med det længer. Men hvad vil han med alt sligt? Er det til at ligge på i sin vinterkule? En skulde mest tro det. Jeg bare ønsker jeg kunde komme over den kulen, og finde igjen termometret, snørenøstet, harpunlinen, og alt det andre kostbare han har tat, bæstet!»

«Torsdag den 5te december. Det er som det aldrig vilde ta ende. Men tålmodighed endnu en stund — så kommer våren, den fagreste vår livet kan gi os . . . Ude er det forrykende veir med snestorm, og det er godt at ligge her i vor lune hytte, spise bif, og høre vinden ruske hen over os.»

«Tirsdag den 10de december. Det har været en farlig vind. Johansen opdaged idag at hans kajak var blit borte. Efter nogen leting fandt han den igjen opunder uren, flere hundred alen herfra; den var nok en god del forslått. Vinden må først ha lettet den helt over min kajak, og så siden over den ene stenen større end den andre. Jeg synes det begynnder at bli noget luftigt nu, når kajakene også tar til at fare til veirs. Udover sjøen er himlen mørk; så rimeligvis har vinden brudt isen op og drevet den til havs, og der er igjen åbent vande¹⁾.»

¹⁾ Det kunde blåse godt der under fjeldet. En anden gang hændte det at skien min, som var stukket ned i snefonnen ved hytten, blåste tvers af. Det var en sterk lønneski.

«Nu i nat var det med ett stilnet merkelig af, og luften var overraskende mild; det var deiligt at være ude, og det er længe siden vi har hat så lang en spaseretur på pladsen. Det smager at få røre lidt på benene imellem; ellers stivned en vel helt til her i vinterhiet. Tænk bare 12°s kulde midt i december! En kunde mest tro sig hjemme, glemme at en ligger på et sneland nordenfor 81°.»

«Torsdag den 12te december. Mellem klokken 6 og 9 idag morges var det mange stjernesnud. Mest i «Slangen»; nogen kom helt oppe fra «Store Bjørn»; senere faldt de især i «Tyren» mellem «Aldebaran» og «Pleiaderne». Flere af dem var sterkt lysende, og nogen drog en skinnende støvstribe efter sig.»

«Et deiligt veir. Men nat og dag er lige mørke nu. Der ude på pladsen går vi op og ned, og ned og op i natten; gud ved hvor mange skridt vi skal lægge efter os på den flekken, før vinteren slutter. Gjennem dunkelheden skimtes bare de svarte bergvægger og bergknatter og storstenene i uren langs fjeldsiden, som vinden stadig feier rene. Ovenover sender himlen klar og stjernetindrende sin fred over jorden; fjernt i vest falder stjernesnud på stjernesnud, nogen svage, knapt synlige, andre lysende som romerske lys — alle bringer de bud fra fremmede verdener. Lavt i syd ligger en skybanke, af og til bræmmet af nordlysskjær; men udover havet er luften mørk, der er åben sjø. Det er rent hyggeligt at se på; en føler sig da ikke så afstængt. Det er som en navlestreng til livet, dette mørke hav, verdens mægtige pulsåre som knytter land til land, og folk til folk. På

det er civilisationen båret seierrig ud over jorden — til sommeren skal det bære os hjem.»

«Torsdag den 19de december. ÷ 28,5°. Det er blit koldt igjen nu, og surt at være ude; men hvad gjør så det? Her inde har vi det godt og lunt, og vi behøver ikke at være mer i fri luft end vi selv har lyst til. Alt vort udearbeide er jo at hente ind noget fersk og salt is et par ganger om ugen, kjød og spæk en gang imellem, og så et skind til tørk under taget en sjelden gang. Og så nærmer julen sig, glædens tid. Nu har alle mennesker det travelt der hjemme, og ved knapt hvordan de skal få tiden til at strække til; men her er ingen travellhed, det gjælder bare at få tiden til at gå. Sove, sove! — — Kjødgryden surrer koselig over peisen; jeg sidder her og venter på frokosten og stirrer ind i de flagrende flammer, og tankerne farer så vide. Hvad er det for en underlig magt ved ilden og lyset, at al skabning søger den, lige fra den første levende slimklump i havet til det flakkende menneskebarn? Uvilkårlig fanger disse slikkende ildtunger blikket, en må følge deres spil, som kunde en der læse sin skjæbne, og imens drar minderne forbi i broget følge. Hvad er så savn, hvad er nuet? Glemme det, glemme sig selv — en har evnen til at mindes alt som var skjønt, og så vente på sommeren Ved lampeskinnet sidder hun i vinterkvelden og syr. Ved siden står en liden jentunge med blå øine og gult hår, og stiller med en dukke. Hun ser ømt på barnet og stryger det over håret; øinene blir fugtige, og tunge tårer falder på tøiet — —»

«Her ved siden ligger Johansen og sover; han smiler i søvne. Stakkars gut, nu er han vist hjemme

til jul hos dem han har kjær. Men sov, sov og drøm! Imens går vinteren, og så kommer våren, livets vår.»

«Søndag den 22de december. Gik længe der ude igår kveld, mens Johansen holdt storvask til jul her i hytten; det bestod mest i at skrabe asken fra peisen, samle ben- og kjødaaffald og kaste det ud, og så hakke op isen, som har frosset sammen med al slags rusk og søppel til et tykt lag på gulvet, så det var blit vel lavt under taget her inde.»

«Et vidunderligt nordlys var der. Stadig har vi dette selsomme lysspil, og aldrig blir en træt af at stirre på det; det er som det trollbinder syn og sind, så en ikke kan rive sig løs. Det begynder at dæmre i et bleggult uhyggeligt lysskjær bag fjeldet i øst, det er som gjenskin af en brand langt borte. Det brør sig; snart er hele østhimlen glødende ildmasser. Nu svinder det atter, og samler sig i et sterkt lysende tågebånd, som strækker sig mod sydvest, hist og her ellers er bare enkelte lyståger synlige. Med ett skyder stråler op fra lysbåndet; de når næsten zenit; så flere og flere — det spiller henover båndet i et vildt jag østenfra vestover, det er som de kommer farende langt langt bortefra, stadig nærmere og nærmere. Men pludselig risler et slør af stråler fra zenit udover nordhimlen; de er så fine og klare som var det de tyndeste sitrende sølvstrenger. Er det ildjætten Surt selv, som slår sin vældige sølvharpe, så strengene dirrer og glitrer i skinnet af Muspelheims luer? Ja, et harpespil er det, et tyst og hemsk i lys og farver, vildt stormende i natten. Men stundom også mildt legende som sagte vuggende sølvbølger, som bærer drømmene til ukjendte verdener.»

«Så er vintersollhverv kommet, og solen er på sit laveste; men endnu kan vi ved middag skimte en svag dæmring af den over åsene i syd. Nu begynder den igjen at stige nordpå, det blir lysere og lysere dag for dag, og tiden vil gå fort. Å, hvor godt forstår jeg ikke nu den gamle skik, det dundrende blot vore forfædre holdt midtvinters, når mørkets magt var knækket. Vi skulde også holde dundrende gilde, om vi hadde noget at holde gilde med. Hvad trænges det? I tanken vil vi holde fest og tænke på våren.»

«Jeg går her og ser på «Jupiter» der over bergkammen, hjemmets stjerne; det er som den smiler til os, og jeg kjender min gode fylgje. Begynder jeg at bli overtroisk? Dette liv og denne natur kunde næsten gjøre en til det; til syvende og sidst er kanskje alle mennesker det, hver på sin måte. Har jeg ikke en uryggelig tro på at vi skal mødes igjen? Neppé nogen dag har den forladt mig. Jeg tror ikke døden kan nærme sig før ens arbeide er utført, eller komme uden at en må føle dens nærhed — men kan hænde lige fuldt en ubarmhjertig norne en dag klipper tråden over uten varsel?»

«Tirsdag den 24de december. Klokken 2 i eftermiddag ÷ 24°, cumulus 2, vinden O, 7 m. Dette er altså julekvelden. Koldt og blåsende er det ude, og koldt og vindigt er det inde. Hvor her er ødsligt! Aldrig har vi vel hat en slig julekveld . . .»

«. . . Nu ringer de julens høitid ind der hjemme. Jeg kan høre klokkeklangen svinge gjennom luften fra kirketårnene. Hvor vakkert det lyder — —»

«Nu tændes lysene på juletrærne, barneflokkene slippes ind og danser rundt i jublende glæde. Jeg må

holde julegilde for barn, når jeg kommer tilbage. Nu er glædens tid, og der er fest i hver hytte der hjemme.»

«Men også vi holder fest efter fattig leilighed. Johansen har vrængt skjorten, og dertil tat den ytterste skjorten inderst. Jeg har gjort det samme; men så har jeg også byttet underbukse og tat på den andre, som jeg havde vrid op i varmt vand. Og så har jeg holdt kropsvask med en kvart kop vand og

I vinterhytten.

Af H. Egedius efter fotografi.

med den aflagte underbuksen som svamp og håndklæ. Nu føler jeg mig som et helt nyt menneske, klærne klisser ikke så meget til kroppen som før. Til kvelds havde vi dernæst fiskegratin af fiskemel og maisgryn, med tran til istedenfor smør (både stegt og kogt lige tør), og til dessert havde vi brød stegt i tran. Imorgen tidlig skal vi ha chokolade og brød¹⁾.)»

¹⁾ Julekvelden og nytårskvelden var de eneste gange vi tillod os at ta lidt af reisenisten, som ellers skulde glemmes til færdens videre sydover.

«Onsdag den 25de december. Et vakkert juleveir har vi fått, næsten stille, og så klart deiligt måneskin; en blir helt høitidelig stemt. Det er Årtusenens fred. I eftermiddag var her et sjeldent nordlys. Da jeg kom ud klokken 8, stod en sterkt lysegul bue over sydhimlen. Den holdt sig i længere tid rolig, næsten uforandret. Så begyndte det at lyse sterkt op på overkanten af den bag bergkammen i øst; det ulmed en stund; så med ett før lysningen frem langs buen vestover, stråler skjød mod zenit fra hele hånden, og før en vidste ordet af det, stod hele sydhimlen, fra buen til zenit, i lys lue. Det flimred og brændte, det maled rundt som i en hvirvelvind (bevægelsen gik med solen), stråler skjød frem og tilbage, snart i rødt og rødfiolet, snart i gult, grønt, og skjærende hvidt; snart var det røde ved roden af strålerne, og gult og grønt opover, snart var det omvendt. Høiere og høiere steg det; nu kom det også på nordsiden af zenit — før et øieblik danned der sig en prægtig krone; så blev det hele en eneste hvirvelende ildmasse der oppe; det var som en malstrøm af ild i rødt, gult, og grønt — øiet kunde bli forvirret af at stirre på det. Det ligned en voldsom udladning. Så trak det over på nordhimlen, hvor det holdt sig en lang stund, men ikke længer så lysende. Buen som det var skudt op fra, i syd, var endnu synlig, men svandt snart. Strålebevægelsen var mest fra vest mod øst, men delvis også omvendt. Flere ganger senere flammed det sterkt op på nordhimlen, jeg tællend op til seks parallelle bånd på en gang; men de nådde ikke de forrige i styrke.»

«Så er det da første juledag. Nu er det familie-middager der hjemme. Jeg ser de værdige gamle familiefædre stå smilende og hyggelige i døren og ta imod barn og barnebarn. Ude falder sneen blødt og stille i store fnokker; ungdommen stormer frisk og rødkindet ind, tramper sneen af sig i gangen, rister overtøiet og hænger det op; så bærer det ind i stuen, hvor det knitrer lunt og koselig i ovnen, og gennem vinduet ser en snefnuggene falde der ude og lægge sig på julebåndet. Fra kjøkkenet dufter det liflig af steg, og inde i spisestuen er et langt bord dækket til en solid gammeldags middag med god gammel vin. Hvor det alt er godt og hyggeligt! En kunde bli syg af længsel efter hjemmet . . . Men vent, vent! Når sommeren kommer —!»

«Huf, veien til stjernerne er både lang og tung.»

«Tirsdag den 31te december. Så svinder også dette år. Underligt var det; men alt i alt var det dog kanskje godt.»

«Nu ringer de ud det gamle året der hjemme. Vor kirkeklokke er den isnende vind, som uler over bræ og ismark, uler i vildskab, så den hvirvler sne-roket op i sky på sky, og soper det ned over os fra fjeldkammen der oppe; langt inde i fjorden kan vi se sneskyerne jage over fjordisen for vindkastene: sne-støvet glitrer i måneskinnet. Fuldmånen seiler stille og langsomt fra det ene år over i det andet. Den skinner både over onde og retfærdige, ænses ikke årsskifte, savn, og længsler. — Ensom, forladt, hundreder af mil borte fra alt en har kjær — men tanker farer travelt på tause veier Atter vendes

Vinterhytten.

Af Lars Jorde, efter fotografi ist nyårskejden 1886.

et blad i evighedens bog, en ny ubeskrevet side slås op, og ingen ved hvad der skal skrives på den.»

«Onsdag den 1ste januar 1896. $\div 41,5^{\circ}$. Så er da et nyt år kommet, glædens og hjemkomstens år. Med klart måneskin gik 1895, og med klart måneskin begynder 1896. Men bitterlig koldt er det, de koldeste dage vi endnu har kjendt her. Jeg fik føle det igår, jeg frøs alle fingertuppene af mig. Med det skulde altså det gamle år ende; jeg trodde jeg havde gjort mig færdig med sligt i våres.»

«Fredag den 3dje januar. Morgen. Det er nok klart og koldt ude fremdeles; jeg hører det skyder i bræen. Som en vældig isjætte ligger den der oppe på fjeldkammen og gløtter ned til os i skarene. Den brer sin kæmpekrop ind over alt land, og lemmerne strækker den ud i sjøen til alle sider. Men hver gang det blir koldt, koldere end den før har hat det, krymper den sig stygt i kulden, og det slår spræk efter spræk i den svære krop, det drøner som kanon-salver, og jorden skjælver, så jeg kan kjende det rister i grunden under mig her jeg ligger. En kunde mest tænke den en dag kommer veltende ned over os¹⁾.»

«Johansen sover så det durer i hytten. Jeg er glad hans mor ikke ser ham nu; hun vilde sikkert ynkes over gutten sin, så svart og fæl og fillet han er, med soigrimer over hele ansigtet. Men bare vent, hun skal nok få ham igjen både rød og hvid og gild!»

¹⁾ Disse drøn i bræen skyldes sprækker som dannes i is-massen når den trækker sig sammen på grund af kulde. Nye sprækker syntes kun at bli dannet hver gang temperaturen sank lavere end den tidligere hadde sunket om vinteren; det var bare da vi hørte drønene.

«Onsdag den 8de januar. I nat hadde vinden blåst kjælken vi hadde termometret vort hængende på, udover lien. Et voldsomt veir — forrykende vind, så en mest mister pusten, stikker en næsen ud. Vi ligger her inde; prøver at sove, sove tiden bort. Men det går ikke altid. Huf, disse lange søvnløse nætter, når en kaster sig fra den ene siden til den andre, spænder i benene for at få lidt varme i de stivnende fødder, og bare ønsker én ting i verden: at sove. Ustanselig arbeider tankerne med alt der hjemme, mens den lange tunge krop forgjæves søger at finde en tålelig stilling på de knudrede stener. Men alligevel sniler da tiden sig frem. Idag er altså lille Livs fødselsdag kommet. Nu er hun tre år; hun må være en svær jente n... Stakkars liden, du savner nok ikke før din. Men næste fødselsdag, da kan jeg vel være med. Hvor vi skal bli gode venner! Du skal få ride ranke, og jeg skal fortælle dig eventyr der nordfra, om bjørner, ræver, hvalrosser, og «alle dei underleg' dyra» oppe i isen. Nei, det er ikke til at holde ud at tænke på»

«Lørdag den 1ste februar. Her ligger jeg gift-bruden; men der ude blir det lidt efter lidt lysere, dag for dag blir himmelbrynet rødere over bræene i syd; endelig en dag vil solen træde over kammen, og den sidste vinternat er forbi; våren kommer. Ofte fandt jeg vel vemod i våren; var det fordi den svandt så hurtig, fordi den bar på løfter som sommeren aldrig holdt? Men *denne* vår har ikke vemod; den gjærer og yrer ikke; dens løfter må bli holdt — det var for grusomt andet.»

Det var en eiendommelig tilværelse at ligge slig i en hytte under jorden en hel vinter over, uden noget at ta sig til. Slig som vi længted efter en bog! Hvor vi syntes vi havde hat det deiligt om bord på «Fram», da vi havde hele biblioteket at ta af! Vi kunde ligge og fantasere for hverandre om hvor hyggeligt dette livet i grunden vilde været, når vi bare havde hat lidt at læse. Johansen nævnte stadig med et suk Heyses noveller; dem havde han særlig likt om bord, og den sidste han læste havde han ikke nåd slutten på. Det lille læselige som fandtes i vore navigationstabeller og almanaken, havde jeg alt læst så mange ganger at jeg vel på det nærmeste kunde det udenad, både det om det norske kongehus og om anvisning til benyttelse af redningsapparater, og regler for gjenoplivelse af skindøde druknede; men ligevel syntes jeg stadig det var hyggeligt at se disse bøgerne; synet af trykte bogstaver gav en da følelsen af at der endnu var lidt af et civilisert menneske igjen i en. Det vi egentlig kunde ha at tale sammen om var for længe siden grundig drøftet, og det var vel ikke mange tanker igjen af fælles interesse som ikke var udvekslet. Det vi nu mest kunde fornøies med var at udmale for hverandre hvordan vi skulde ta alt vi forsømte ved opholdet her, igjen til næste vinter hjemme. Da mente vi at vi rigtig for alvor skulde ha lært at sætte pris på alle livets goder: mad, drikke, klær, sko, hus, hjem, gode naboer, og sådant mere. Ofte gjorde vi op beregninger over hvor langt vel «Fram» nu kunde være kommet, og om der var nogen mulighed for at hun skulde kunne nå hjem til Norge før os. Jeg mente

jeg kunde være sikker på at hun måtte drive ud i havet mellem Spitsbergen og Grønland i løbet af kommende sommer eller høst, og fandt at al sandsynlighed talte for at hun vilde være i Norge i august eller september. Men var det muligt at hun kunde komme tidligere på sommeren, eller kunde det hende at vi først skulde nå hjem til høsten —? Ja, det var det store spørgsmål. Vi tænkte med sorg på muligheden af at hun kom først. Hvad vilde de hjemmeda tænke om os? Måske nogen vilde vel ha håb om at se os igjen mere, selv ikke vore kamerater ombord i «Fram». Men så syntes vi igjen at det vanskelig kunde hende; vi måtte vel ialfald være hjemme i juli, og så vidt tidlig på sommeren kunde ikke «Fram» ventes at komme løs af isen.

Men hvor var vi, og hvor lang var veien vi hadde at fare? Om igjen og om igjen regned jeg ud vore observationer fra høsten og sommeren og våren; men det var og blev mig noget gådefuldt ved det hele. Det syntes jo klart at vi måtte ligge ensteds langt vest, kanske på vestkysten af Franz Josefs Land, et stykke nord for Kap Lofley, slig som jeg hadde antat om høsten. Men var det tilfældet, hvad var det da for lande vi hadde set nordenfor, og hvad var det for lande vi først var kommet til? På veien fra den første øgruppen, Hvidtenland, og hid vi nu ligger, hadde vi faret over omtrent 7 længdegrader, det viste vore observationer os med sikkerhed. Men hvis vi nu skulde være på samme længde som Kap Lofley, måtte jo Hvidtenland ligge på en så østlig meridian at den faldt mellem Kong Oscars Land og Kronprins Rudolfs Land, og vi hadde været endda

længer øst og havde lige fuldt ikke set nogen af disse lande. Hvordan kunde dette forklares? Og dernæst havde jo det land vi først så søndenfor os strakt sig i sydøstlig retning, uden at vi opdaged øer længer mod øst? Nei, vi kunde ikke ha været nær noget kjendt land; vi måtte være langt vest, ensteds i strædet mellem Franz Josefs Land og Spitsbergen, og tanken måtte jo da naturlig falde på det hidtil så gådefulde Giles Land. Men også dette syntes vanskeligt at forstå; ti en kunde ikke let tænke sig at en slig udstrakt landmasse som denne her kunde finde plads i dette forholdsvis smale stræde, uden at den kom så nær Nordostlandet på Spitsbergen at den med lethed kunde ses derfra. Men — der var jo også set nyt land i den retning; og ingen anden slutning var antagelig. At vore ure var endog bare noget så nær rigtige havde vi for længe siden opgit troen på; ti i så fald måtte vi jo, som allerede nævnt, ha faret tvers over Payers Wilczek Land og Dove Gletscher uden at ha merket noget til dem — en umulighed.

Der var dog flere ting som gjorde mig usikker. Hvis vi var på et nyt land nær Spitsbergen, hvorfor blev da aldrig rosenmåkerne set der, mens vi her nordenfor havde mødt dem i mængde? Og så var det det med den store misvisningen vi havde her? Uheldigvis havde jeg ikke noget kart over misvisningen med; jeg husked heller ikke nøiagtig hvor nulmeridianen lå, den som trækker grænsen mellem østlig og vestlig misvisning, men mente den skulde ligge nær Nordostlandet — og her havde vi fremdeles en misvisning på henimod 20°. Det hele var og blev en uløselig gåde.

Da dagslyset kom igjen senere udover våren, gjorde jeg en opdagelse som skulde gjøre os endnu mer rådvilde: På to steder i horisonten, i omtrent sydvest og vest, mente jeg i klarveir at kunne se hilder af land. Det kom igjen stadig siden, og at det virkelig var land blev til slut til vished; men det måtte være meget langt borte, jeg mente sine 15 mil¹⁾. Hadde det været vanskeligt at finde plads mellem Franz Josefs Land og Nordostlandet for de øer vi hidtil hadde set, så blev det endda værre at finde rum for disse. Skulde det være Nordostlandet selv? Det kunde det ikke være. De måtte jo ligge på 81°, eller endda nordligere, mens Nordostlandet ikke strækker sig stort nordenfor 80°. Men så måtte det ialfald være øer som ikke kunde ligge langt fra dette land, og nådde vi så bare dem, da kunde vi ikke ha langt igjen, og vilde vel kanskje også finde åbent farvand til den Tromsø-jagten vi nu i over et år hadde fantasert om, og som skulde føre os hjem.

Alt det gode vi skulde få om bord i denne jagten, var det også vi trøstet os med hver gang tiden faldt tung at holde ud. Livet var jo ikke så rigtig hyggeligt. Det at maden var noget ensformig gik nu endda an, skjønt vi ofte længted efter lidt kostskifte. Tænk om vi kunde hat lidt sukker- og melspise til al denne gode kjødmaden, da skulde vi hat det som prinser! Vi kunde rent frådse i tanken på fyldte kagefader, for ikke at snakke om brød og poteter. Vi skulde ta grundig til os når vi nådde tilbake. Og vi skulde begynde så snart vi bare kom om bord i jagten. Mon tro de hadde poteter om bord der, tro de hadde ferskt

¹⁾ Det viste sig senere at afstanden var omkring 12 mil.

brød? A ja, hårdt skibsbrød lod sig nu også høre, især hvis vi kunde få det stegt i smør og sukker. Bedre end mad vilde det ellers være at få rene klær. Og så bøger. Tænk bare, bøger! Huf, de klærne vi gik i var fæle, og når vi rigtig vilde ha os en hyggelig stund, da satte vi os til at ørske om en stor og lys og ren butik, hvor væggene hang fulde af bare nye rene bløde uldklær, og hvor vi kunde gå og plukke ud alt det vi vilde ha. Tænk rene underbukser, skjorter en blød koselig uldtrøje, myge og lækre uldbukser, og så rene uldstrømper, og varme filttøfler — kunde der tænkes noget deiligere! Og så kanske et romersk bad. Ja, vi kunde sidde opi soveposen ved siden af hverandre og snakke time efter time om alt dette. Det syntes næsten ufatteligt at sligt nogensinde kunde hænde. A, at kunne få kaste fra sig alle disse tunge fedtete fillerne vi her gik i! På alle kanter var de klistret til kroppen. Værst var det på benene; for der hang underbukserne fast over knærne, og når en gik, så rev og slét og lugged det i skindet, så en blev sår og blodig opefter på indsiden af lårene. Jeg havde min arme nød med at holde disse sårene fra at bli altfor gjengrod af fedt og styghed, og vasked dem ret som det var med mose og en liden fille, fra et bind i apoteket, og så lidt vand, som jeg varmed i en kop over lampen. Aldrig før har jeg forstået hvilken skjøn opfindelse såpe i grunden er. Det var mange slags forsøg vi gjorde på at få vasket det «grøveste» af os; men de var alle omtrent lige mislykket. Vand bed jo ikke det ringeste på al denne tranen; bedre var det at skure sig med mose og sand. Det sidste kunde vi finde nok

af i væggene i hytten, når vi hakked isen af dem. Det virkningsfuldeste middel var ellers at få hænderne godt indsmurt med varmt bjørneblod og tran, og så skure det af igjen med mose. Da blev de så hvide og bløde som de lækreste jomfruhænder, og vi trodde mest ikke længer det var en del af vort eget legeme vi så. Hadde vi ikke tilgang på dette vaskemateriale, fandt vi at det også gik an at bruge kniv og skrabe huden med.

Var det vanskeligt at få skuret vor egen krop, så var det uråd at få vore klær rene. Vi prøvde på alle optænkelige måder; vi vasked dem både på eskimovis og på vor egen; men det var og blev lige ilde. Vi kogte skjorterne vore i gryten, både én time og to, men tog dem op bare for at finde dem akkurat lige så fedtet som da vi stapped dem ned. Så tog vi på at vri tranen ud af dem. Det hjalp noget bedre. Men det eneste som havde rigtig klem, det var at koge dem og så skrabe dem varme, med kniv.

Imens grodde hår og skjæg vildt på os. Vistnok havde vi saks, så vi kunde klippet det; men da jo vor udrustning af klær just ikke var overdådig, syntes vi det varmed lidt at ha alt dette håret som begyndte at række os ned på akslene. Men rammende svart var det, ligesom ansigterne, og vi syntes tænderne og det hvide i øinene lyste uhyggelig hvidt da vi fik se hverandre igjen i dagslyset, nu da våren kom.

Det var et eiendommeligt liv som nok kanske kunde prøve ens tålmodighed på mange måder; men lige fuldt var det ikke så uudholdeligt som en kanske skulde tro. Vi syntes vi i grunden hadde det ganske bra. Vort humør var hele tiden godt, og vi glæded

os til alt det gode fremtiden gjemte til os. Johansen blev en gang spurt, nu efter at han var kommet hjem, hvordan vi to havde hat det om vinteren, om vi kunde klare os for at bli uvenner; for det skal jo være slemt at bli slig isolert, to mand sammen alene. «Å nei,» svarte han, «vi blev nå ikke det; det eneste var at jeg har den uvanen at snorke når jeg sover, og da spændte Nansen til mig i ryggen.» Jeg kan ikke negte at det hændte; jeg gav ham adskillige velmente spark i den anledning; men han vred bare lidt på sig, og sov trøstig videre, for at fortsætte i en anden toneart.

Slig var det vor tid gik. Det meste af den forsøgte vi dog at sove bort, og det hændte at vi drev det til 20 timers søvn i døgnet. Hvis nogen endnu svæver i den gamle vildfarelse at skjørbug skal skyldes mangel på bevægelse, da er vi et levende bevis på at så ikke er tilfældet; for den hele tid hadde vi den ypperligste helbred. Efter hvert som lyset nu med våren vendte tilbage, fik vi jo mere lyst til at være ude. Nu var det heller ikke altid så koldt. Så var det også det at tiden til opbruddet nærmed sig, og det blev noget af hvert at gjøre med forberedelser og sligt.

XI.

VÅR OG SOL.

Tirsdag den 25de februar. Deiligt veir at være ude i idag; det er rent som våren alt nu begynder. De første fugler viste sig; det var alkekonger. Først en flok på en halv snes, så en flok på fire; de kom trækkende sydfra langs landet, tydeligvis fra sundet i sydøst, og forsvandt bag bergkammen nordvest for os. Atter hørte vi da den muntre kvidder, og det gav gjenklang i sjælen. Noget senere hørte vi dem igjen, og da var det som de skulde sidde i fjeldet over os. Det var den første hilsen fra livet. Velsignede fugler, hvor velkomne I er!»

«Det er helt som en vårkveld der hjemme; solrødmen svandt lidt efter lidt med gyldne skyer, og månen kom. En gik op og ned der ude, og drømte sig i Norge i vårkvelden.»

«Onsdag den 26de februar. Idag skulde vi altså hat solen igjen; men det var overskyet.»

«Fredag den 28de februar. Jeg har opdaget at det går an at få tolv tråder af en stump snøre, og er lykkelig som en ung gud. Nu har vi tråd nok; vind-

klærne skal igjen bli hele. Det lar sig også gjøre at række op dugen i sækkene og få tråd af den.»

«Lørdag den 29de februar. Solen høit over bræen idag. Nu må vi begynde at spare på tranen for alvor, skal vi komme afsted herfra; ellers blir det for lidet spæk til reisen.»

«Onsdag den 4de mars. Da Johansen kom ud i morges, var fjeldet her over os fuldt af alkekonger, som fløi kvidrende fra kam til kam og sad bortover bræen i morgensolen. Da vi kom ud senere igjen, var de borte.»

«Fredag den 6te mars. Det er dårligt med os nu: vi må sove i mørket for at spare på tranen, og kan bare koge én gang i døgnet.»

«Søndag den 8de mars. En bjørn skudt. Johansen så ti flokker med alkekonger, som fløi indover sundet idag morges.»

«Tirsdag den 10de mars. Bjørnen i forgårs kom til pas, og en fornøielig fyr var det i grunden. Småt var det blit for os både med spæk og kjød, men mest med spæk, og vi længted meget efter en bjørn; vi syntes det måtte være på den tid de skulde komme igjen nu. Jeg hadde just brukt søndagsformiddagen til at sy i stand vindbukserne og lappe komagene, for at være i orden om en bjørn skulde komme. Johansen, som hadde kokkeuge, hadde også sydd lidt, og holdt netop på at rense op hytten til søndagen og bære ud en del ben og kjød. Han hadde alt fåt det ud i husgangen; men ikke før hadde han slått op skindet over åbningen der ude før jeg hørte ham tumble ind igjen på hodet over benhaugen og si: «Det står en bjønn lige udfor døra!» I fykende fei rev han

børsen ned fra taget, og stak hodet ud igjen i husgangen — men drog det skyndsomt til sig: «Han står lige ved her, og spekulerer vist på at komme ind!» Han fik vridd dørskindet lidt til side, så vidt han fik albuerum til at skyde; men det var ikke så greit, husgangen var trang nok før, og nu var den

«Jeg så ham lægge til kindet.»

Af H. Egedius, ved hjælp af fotografi.

tilmed fuld af alle kjødstykkerne og rygraderne. Jeg så ham lægge til kindet, der han lå sammenkrøbet — men han tog ned igjen, hadde glemt at spænde hanen. Og bjørnen trak sig lidt tilbage, han så bare snuten og labbene. Men nu begyndte den at kare nedi gangen med den ene labben, som den vilde ind, og Jchansen syntes han måtte skyde, enten han så eller ikke.

Han stak børsen ud så piben kom til at pege op forbi overkanten af døråbningen; det syntes han måtte gå lige i bringen på bjørnen — så brændte han af. Jeg hørte et dumpt brøl, og sneen knased under tunge steg, som bar indover mod uren. Johansen ladede på ny, og stak så hodet op af åbningen. Ja, han så den gå borti der, sa han, og det var nok ikke rart med den; dermed strøg han efter. Jeg lå imens på hodet inde i posen og roted efter en ladd som jeg endelig skulde ha på foden, og som jeg slet ikke kunde finde. Efter lang leting fandt jeg den da til slut, naturligvis på gulvet. Så blev jeg også klar; og forsvarlig rustet med bøsse, patroner, kniv, og flil (til at bryne flåkniven med) satte jeg efter. Jeg havde nu også fåt vindbukserne på; de havde hængt ubrugt hele vinteren i kulden, af mangel på tråd til at lappe dem med; men nu da det bare var $+ 2^{\circ}$, måtte de naturligvis frem. Jeg fulgte sporene; de bar vest- og nordover langs landet. Om en stund mødte jeg Johansen, som sa at den lå død længere frem; han havde endelig kommet indpå og fåt gjort ende på den med et skud i ryggen. Mens han gik tilbage efter kjælkerne, fortsatte jeg, for at begynde på flåingen. Men det skulde ikke bli så brått. Da jeg nærmed mig stedet hvor jeg syntes den måtte ligge, fik jeg øie på den «døde bjørnen» langt foran mig; den trasked nokså bra afsted langs med landet. Nu og da stansed den for at se sig rundt efter mig. Jeg la på sprang udover isen for at prøve at komme udenom den og jage den tilbage, så vi ikke skulde få så lang en vei at trække den. Da jeg havde holdt på en god stund med dette, og var kommet så omtrent op på høide

med den, tog den på at krabbe opefter bræen og op-
under nogen stygberg. Det hadde jeg ikke regnet på
at en død bjørn kunde gjøre, og det gjaldt at stanse
den snarest. Men neiop som jeg nådde på skudhold,
forsvandt den over kammen. Snart fik jeg se den
igjen et godt stykke høiere op, og langt udenfor skud-
vidde. Den strakte hals og så om jeg kom efter. Jeg
var et stykke på vei opefter; men den drog fremover
langs fjeldet fortere end jeg kunde følge i den dybe
sneen, som det tilmed var sprækker under, så jeg ret
som det var faldt i til langt på livet, og så foretrak
jeg at krabbe ned på fjordisen igjen. En stund efter
kom bjørnen frem under en lodret bergvæg, med en
stupende brat ur under. Der begyndte den at krabbe
vrrlig fremover øverst oppe i uren. Jeg blev ræd for
den skulde lægge sig på et sted hvor vi ikke kunde
komme til den, og endda holdet var langt, fik jeg
skyde, og se om jeg ikke kunde få den til at ramle
udfor; den så ikke ud til stå for fast der oppe. Det
blåste dugelig her under fjeldvæggen, og jeg kunde
se hvorledes den måtte lægge sig flad og klore sig
fast når vindstødene kom som værst, og så hadde
den ikke mer end tre labber at klore med heller; det
høire forbenet var skudt over. Jeg op til en stor sten
i nedkanten af uren, tog godt sigte, og brændte på.
Jeg så kulen slog i sneen lige under den; men enten
den nu blev truffet eller ei, så skvatt den til i det
samme, og skulde jumpe over en fonn, men gled og
raused udfor. Flere ganger forsøgte den at klore sig
fast; men det bar videre. Så endelig fik den fødderne
under sig, og begyndte så småt at krabbe op i jen.
Imens hadde jeg fåt en ny patron ind, og holdet var

nu kortere. Jeg fyrte igjen. Den blev stående stille et lidet øieblik — så gled den, og dermed bar det videre udefter fonnen, først langsomt, så fortere og fortere, rundt og rundt. Jeg tænkte: nu kommer den lige på mig, men trøsted mig med at stenen jeg stod bag, var traust. Huked mig så ned og fik i en fart en ny patron i børsen. Nu nådde bjørnen uren under fonnen — sammen med stener og sneklumper kom den susende udover i det ene luftsprang længer end det andet. Det var et eiendommeligt syn at se det svære hvide legemet fare gennem luften og gjøre kolbøtte på kolbøtte, som det kunde være et træstykke. Til slut gjorde den et vældigt hop, og tørned op mod en svær sten. Det var et dugeligt brak, og der lå den lige på siden af mig — bare et par trækninger, så blev alt stilt. En sjelden stor hanbjørn var det, med deilig tæt pels, som en nok kunde ønsket at ha hat med sig hjem; men det som var bedst var nu alligevel at den var smeldende fed. Blåse gjorde det så en blev kastet forover af vindstødene, når en ikke var forberedt på dem; men så mildt som det var gjorde ikke vinden synderligt; det var ikke så surt et arbeide at flå, om det ikke hadde været det at bjørnen lå nede i en grop, og var så svær at den ikke var til at rugge for én mand. Men om en stund kom Johansen, og til slut tik vi da lemmet den op, fik slæpt den ned til isen og lastet den på kjælkerne. Vi hadde dog ikke gåt langt før vi skjønnte at det blev for tungt for os at trække alt med på én gang, mod denne vinden og så vidt lang en vei. Så la vi halvdelen i en haug på isen og bredde skindet over, for at hente det et par dage senere; endda fik vi stræv

nok med at kjæmpe os frem mod vinden i mørket, og det blev først ud på natten vi nådde hjem. Men så godt som det den kvelden smagte at komme i hus, at strække sig i posen, og nyde sin kveldsmad af ferskt kjød og varm suppe!»

På den bjørnen levde vi i seks uger

Ved vinterhytten.

Fotografi.

«Idag morges klokken 6 mente Johansen at han saa i millionvis af alkekonger dra indover sundet. Senere, da vi kom ud klokken 2 i eftermiddag, var der et ustanseligt træk af flok efter flok udover til havs, og det holdt ved til langt på kvelden. Jeg så

også to teister som trak over os. Det er de første vi har set af den slags.»¹⁾

«Onsdag den 25de mars. Det holder sig med samme mørke vandhimmel bag odden i sydvest; den strækker sig derfra videre vestover omtrent til vest. Nu har vi hat den der under hele den milde tid med sydvestlig vind, som har været lige fra begyndelsen af denne måned. Det ser ud til at det stadig er åbent vande der; for aldrig så snart blir det overskyet, før det viser sig mørk himmel på den kant.»

«Torsdag den 2den april. Som jeg vågned så henved ottetiden om kvelden (vor morgen faldt på kvelden den dag), hørte vi der var et dyr som rusled omkring der ude og gnog på noget. Vi agted ikke synderlig på det, mente det var en ræv som holdt på med noget kjød på taget, som vanligt; om det kanske kunde være noget mere leven end vi i det sidste var vant til af ræven, så var det knapt leven nok til at være bjørn. Vi tænkte ikke på at sneen ikke var så kold og knistrende nu som tidligere på vinteren. Da Johansen kom ud for at læse af termometret, så han det var bjørn som hadde været der. Den var kommet ude fra isen på skrå op bakken, ret efter veiret, og hadde gått rundt hytten. Den hadde tydeligvis ikke likt alle bjørneskrottene, og hadde ikke våget sig forbi dem op til hvalrosspækket på taget. Ved husgangen og ved piben hadde den nok stanset og veiret godt, formodentlig til den liflige lugt

¹⁾ Vi hadde nu udover våren god anledning til at se hvorledes alkekongerne i svære flokker og teisterne mer enkeltvis uafbrudt, til bestemte tider af døgnet, drog fra land mod det åbne vand ude til havs, og så til andre tider i ustanselig rækkefølge drog indover de islagte fjorder til sine fuglefjeld igjen.

af brændt spæk og levende mandekjød. Så havde den drad et hvalrosskind et stykke bortefer og skrabt spækket af det. Til slut havde den gåt efter slagene vore fra hytten og did vi tar saltvand, og derfra videre udover isen, indtil den havde fåt veir af hvalrosskrottene der ude, og mod dem gik den netop som Johansen fik se den. Den gav sig til at grave der. Da min børse ikke var brugbar i øieblikket, blev det til det at jeg tog Johansens og gik alene. Bjørnen var så optat med at grave og slite stykker af skrotten at jeg kunde gå klos indpå den bagfra uden at bry mig med dækning. Jeg havde lyst til at prøve hvor nær jeg kunde komme den, og gik på. Det var først da jeg ikke var længer fra end at jeg mest kunde nå bort i den med børsesmundingen, at den hørte skridtene mine, så optat havde den været. Den skvatt rundt, stirred udfordrende forbauset på mig, og jeg hilste den med en kule midt i synet. Den kasted med hodet, nøs og blåste blod udover sneen, mens den igjen kasted rundt og galoperte afsted. Jeg skulde la på ny; men personen sad fast, og jeg måtte bruge kniven for at få den ud. Mens jeg holdt på med det, hadde bjørnen stanset, snudde sig mod mig og fnyste rasende, som den tænkte på at sætte på mig. Så gik den op på et isstykke i ge ved, satte sig i forsvarsstilling, og strakte halsen ud mod mig, mens blodet randt af mund og næse. Kulen var gåt tvers igjennem hodet uden at træffe hjernen. Endelig fik jeg igjen patron ind. Men jeg måtte gi den fem skud; for hvert skud stupte den over ende, men reiste sig igjen. Jeg var uvant med sigterne på Johansens børse og skjød vel høit. Til

slut blev jeg sint, sprang indpå, og gjorde ende på den.»

Vi begyndte at få rigeligt med spæk og kjød til færden sydover nu, og vi fik det travelt med at ruste os til. Det var meget som skulde gøres. Nye klær måtte vi sy os af vore uldtæpper, vindklærne måtte lappes og sættes i stand, komagene måtte også forsåles, og ladder og våtter fik vi sy os af bjørneskind. Så måtte vi også lage en let og god sovepose af bjørneskind. Alt dette tog tid, og fra nu af arbeided vi flittig fra tidlig morgen til sent på kvelden med nålen. Vor hytte var med ett omskabt til et virksomt skrædder- og skomagerverksted, hvor vi sad ved siden af hverandre i soveposen oppe på stenbrisen og sydde og sydde og tænkte på hjemkomsten. Tråd fik vi ved at række op bomuldsseildugen i nogen proviantsækker. Det er selvsagt at vi stadig talte om udsigterne for vor reise; en stor trøst fandt vi i den stadig mørke himmel i sydvest, som tyded på meget åbent vand i den retning. Jeg mente selvfølgelig at der var sandsynlighed for at vi kunde få fare en god del i kajakene på turen til Spitsbergen. Flere ganger omtaler jeg i dagbogen dette åbne vande. Således heder det den 12te april: «Åbent hav fra odden i sydvest og helt nordover, så langt vi ser.» Hermed menes naturligvis at der var mørk luft i horisonten overalt i denne retning, et sikkert tegn på at der var åbent vand. Dette kunde jo i grunden ikke overraske os, vi burde været forberedt på det, da Payer længere nord på vestsiden af Kronprins Rudolfs Land hadde fundet åbent vand i midten af april, og dette var da også stadig i mine tanker den vinter.

En anden ting som også bragte os til at tro på sjøens nærhed, var at vi daglig fik besøg af ismåker og havhester, stundom også krykkjer. De første ismåker så vi den 12te mars; men udover i april blev det flere og flere af dem, og snart havde vi nok af både ismåke og blåmåke (*larus glaucus*) siddende på taget vort og rundt hytten, hvor de trommed og hakked på alt de fandt af bjørneben og kjødrester. Om vinteren havde den stadige gnaging af rævene på kjødet der oppe været vor underholdning, og mindet os om at vi ikke var helt forladt af livet. Med dagslyset var rævene blit borte; de fandt nu alkekonger nok oppe i bergkløfterne, og behøvede ikke længer ty til vort stenhårde frosne bjørnekjød. Men så kom måkernes tromming i steden; den bragte ikke slige hjemlige illusioner om rotter og mus, og kunde, når vi havde den på taget ret over hodet, bli så generende at den forstyrred endog vor søvn, og vi måtte dunke i taget, eller måtte ud og jage dem. Det hjalp dog bare for få minutter.

Mens jeg den 18de april var fordybet i nogen klokkesletobservationer af solen, fik jeg, da jeg tilfældigvis en gang så op fra teodoliten, øie på en bjørn, som stod bent imod mig nede på isen ved stranden. Den havde vist længe stået der og grundet på hvad jeg egentlig foretog mig. Jeg sprang til hytten efter en børse; men da jeg kom tilbage, tog den benene fat, og jeg var ikke ivrig i at forfølge den.

«Søndag den 19de april. Ved syvtiden idag morges blev jeg vækket op ved tunge bjørnesteg udenfor. Jeg vækked Johansen, som slog fyr, fik på mig bukser og komager og krøb ud med ladd børse. Over bjørne-

skindslemmen var det som vanligt om natten føket sammen en svær snefonn, som det var tungt at bryde igjennem. Endelig, ved at spænde i af alle kræfter undenifra, fik jeg veltet sneen af og stak hodet op i dagslyset, som helt blended øinene efter mørket nede i hulen — jeg så ingenting, vidste bare at bjørnen skulde stå lige bagom hytten. Så hørte jeg det fnyse og blåse, og afsted bar det med hæstet i klumpet bjørnegalop bortigjennem lien. Jeg vidste ikke enten jeg skulde skyde eller ei; jeg hadde oprigtig talt liden lyst på at få i dette sure veiret. Men så sendte jeg da halvt i blinde et skud efter den; naturligvis blev det bom, og glad var jeg. Flere skud skjød jeg ikke; det var nok til at skræmme den så vidt at den ikke kom igjen på det første; vi hadde jo ikke nogen brug for den, når den bare vilde la vort i fred. Nord i skaret så den sig tilbage, og så bar det videre. Som sedvanligt var den kommet mod veiret og hadde vel kjendt lugten af os langt vest på isen. Den hadde gjort flere bauter i læ af os, hadde været ved nedgangen til hytten og lagt efter sig et visitkort, men var så gåt lige på en haug her bag os, hvor der er noget hvalrosspæk, på alle sider omringet af bjørneskrotter. Disse skræmte den ikke, bjørneskindet som lå over spækket, hadde den drad langt unda; heldigvis hadde den ikke nådd til at få æde noget før jeg kom.»

«Søndag den 3dje mai. Da Johansen kom ind idag morges, sa han at han hadde set bjørn ude på isen; den kom indover. Han var ude en stund senere for at kikke efter den, men så den ikke mere; den var vel gåt ind i bugten nordenfor. Vi ventet besøg

af den, da vinden stod den vei, og som vi udpå dagen sidder her og syr i harde taket, hører vi tunge skridt på sneen udenfor. Det stanser, går lidt frem og tilbage, og så er det noget som blir drad bortover; derpå blev det rent stilt. Johansen krøb forsigtig ud med borse. Da han fik hodet op af hullet og fik synet igjen for dagslyset, som i begyndelsen blended, så han bjørnen stå og gnage på et bjørneskind. En kule gjennom hodet la den på flekken. Det var en mager liden tass, men en god fangst, for så vidt som den sparte os bryet med at tine op skrotter til at skjære reiseniste af. Stivfrosne som de nu er kan vi nemlig ikke få dem i stykker der ude i kulden, men må ta dem ind her i hytten og få dem myke ved varmen, før vi kan få skåret noget af dem, og sligt tar tid. — I nat har to hjørner været på besøg; men de har vendt igjen ved kjælken, som står opreist i uren her vestenfor os, og som termometret henger på.»

Som vi onsdag den 9de mai spiste frokost, hørte vi igjen bjørnesteget udenfor, og da vi var ræd for den skulde æde op spæk for os, var det ikke anden råd end at skyde den. Vi hadde langt mere kjød end vi trængte, og likte ikke at bruge flere patroner på disse dyr for øieblikket. Det gjorde os også vondt for alle de deilige bjørnefeldene som vi kom til at lægge efter os her. Tiden da vi skulde bryde op begyndte nu at nærme sig, og der blev arbeidet med feberagtig iver for at bli færdig. Klær hadde vi nu fåt i stand. Tirsdag den 12te mai heder det: «Tog idag afsked med mine gamle bukser; jeg var helt vemodig ved tanken på hvor god tjeneste de hadde

gjort; men nu var de så tunge af spæk og svineri at vegten vistnok var flerdobbel, og hvis en klemte i dem, så tød tranen. Det var unegtelig tiltalende at få på nye lette bløde bukser af uldtæpper som var nogenlunde fri for fedt.» Da dette toiet var løst, var jeg ellers lidt ræd for at det kunde bli slitt ud før vi

På isen udfor vinterhytten.

Fotografi den 16de mai 1896.

nådde Spitsbergen, og vi havde derfor foret det både indvendig og udvendig med stykker af en gammel underbukse og en skjorte, for at verge det mod slit.

Som jeg lørdag den 16de mai holdt på at ta nogen observationer udenfor hytten, fik jeg se en bjørn med en ganske liden unge ude på isen. Jeg havde netop været en tur der ude, og nu gik de og undersøgte

farene efter mig. Moren foran; op på alle koss jeg hadde været på, vendte sig rundt, snuste og så på sporene; så ned igjen og videre. Den vesle ungen kom stabbende efter og gjentog veslevoksen alt moren gjorde. Så blev de endelig kjed af det, drog indover mod stranden, og forsvandt bag odden nordenfor os. Johansen kom ud lidt efter; jeg fortalte ham om det og sa: «Jeg tænker vi snart har dem oppe i skaret der, vinden står den veien.» Knappt var det sagt før vi så bortover, og der stod de begge, strakte hals, veired, og glante langt på os og hytten. Skyde dem vilde vi ikke, vi hadde jo overflod på mad; men vi syntes det kunde være moro at gå nærmere og se lidt på dem, og så helst om muligt skræmme dem så pas at vi slap besøg af dem til natten og kunde få sove i fred. Da vi nærmed os, blåste moren sint, vendte sig flere ganger om for at gå, skubbed ungen i vei først, men snudde igjen for at se nøiere på os. Endelig dilted de afsted så småt, men så sig stadig nølende tilbage. Nedi stranden gik de igjen ganske langsomt mellem kossene der, og jeg sprang efter. Moren var foran, og ungen stabbed efter nøiagtig i hendes far. Snart var jeg lige bag dem; moren fik øie på mig, skvatt til, og vilde ha ungen med; men jeg opdaged nu at den vesle ikke kunde springe fortere end at jeg kunde ta den igjen. Så snart binnen så det, vendte hun om, fnyste, og kom rasende ret mod mig. Jeg stopped op; holdt børsen færdig, om hun skulde komme for nær. Imens stabbed ungen videre det forreste den orked. Et par skridt fra mig stansed moren, fnyste og hvæste igjen, så sig om efter ungen, og da den var kommet et godt stykke

i vei, traved hun efter. På ny sprang jeg frem og indhented ungen, på ny kom binneren tilbage; hun så ud til at ha den største lyst at slå mig til jorden; men så hadde ungen igjen vundet et stykke fremover, og hun gav sig ikke tid, men traved efter. Dette gjentog sig flere ganger; så begyndte de at krabbe ende op på bræen, binneren fore og ungen efter. Men det gik småt for ungen; den trasked afsted så godt den kunde i morens fodspor i den dybe sne — den minded så grangivelig om en liden buksebjønn af et menneskebarn, som den krabbed opover; alt i ett så den sig tilbage, halvt forskræmt, halvt nysgjerrig. Det var rørende slig som moren uafladelig vendte sig om mod den for at skynde på. Af og til dulted hun til den med hodet, og alt imens fræste og fnyste hun mod mig, som stod rolig der nedenunder og så på. Så var de oppe på kammen. Moren stansed, fræste endda værre, slap ungen fremom sig, og så blev de borte begge to indover bræen, og jeg gik tilbake for at fortsætte mit arbeide.

Den sidste tid hadde det hersket en feberagtig travelhed i vor hytte. Vi var blit mer og mer utålmodige efter at komme afsted; men det var mangt og meget som måtte gjøres. Vi fik føle at det ikke længer var «Fram»s forråd vi hadde at ta af. Hadde det været et og andet som mangled selv der, så mangled vi her i grunden alting — hvad skulde vi ikke git bare for en eneste kasse hundekjæks, til os selv, fra «Fram»s store forsyninger! Hvor skulde vi ta alt det vi trængte fra? «Til en slædeekspedition skal en ha let og nærende proviant, som tillige gir afveksling; der trænges lette og varme klær, solide

og hensigtsmæssige kjælker osv. osv. — ja, vi kjender disse forskrifter i den arktiske reise-abc. Den færd vi havde foran os var jo ikke synderlig at tale om; det gjaldt jo bare at nå Spitsbergen. Men den var alligevel lang nok til at disse forholdsregler kunde ha sin betydning også for os. — Da vi grov frem det oplag vi havde gjemt vinteren over, og åbnede poserne, viste det sig at der var nogen skarve rester efter en reiseproviand som én gang havde været god, men som nu for mesteparten var blit muggen og bortskjæmt af fugtighed sidste høst. I melet, vort kostbare havremel, var det gåt sop — det måtte slås ud; chokoladen var blit opløst af vand, så det ikke var mer igjen, og pemmikanen, den så mærkelig ud; vi smagte på den — tvil også den måtte kastes. Så var der en del fiskemel, noget albuminatmel, og noget fugtigt halvmuggent brød tilbage; det blev alt sammen indkogt i tran, dels for at tørke det — al fugtighed blev drevet ud af det koghede fedt — dels også for at få dets værd som næringsstof øget ved at det sugede tranen i sig. Vi syntes det smagte herlig, og gjemte det vel for at ha det i festlige stunder, eller når al anden mad slap op. Hadde vi kunnet tørke bjørnekjød, vilde vi jo greid os godt; men veiret var for råt og koldt, og de blev bare halvtørre, de kjødremserne vi hang op. Der var ikke andet for end at ruste sig med så meget opskåret råt kjød og spæk som vi kunde føre med, og så smelted vi de tre blikpøsene vi hadde laget af petroleumsdunkene vore, fulde af tran; det var godt at ha til brændsel. Til at koge i på turen vilde vi bruge gryten fra kogeapparatet, og til kogelampe laged vi en skål af beholderen

på vor «Primus», i den brændte vi både spæk og tran. Rigtig let udrustning var jo ikke denne ferske provianten og dette brændselet; men så havde det den fordel at det sandsynligvis blev let at skaffe mer af det, når vi kom til at trænge det på veien; forhåbentlig var der vildt nok.

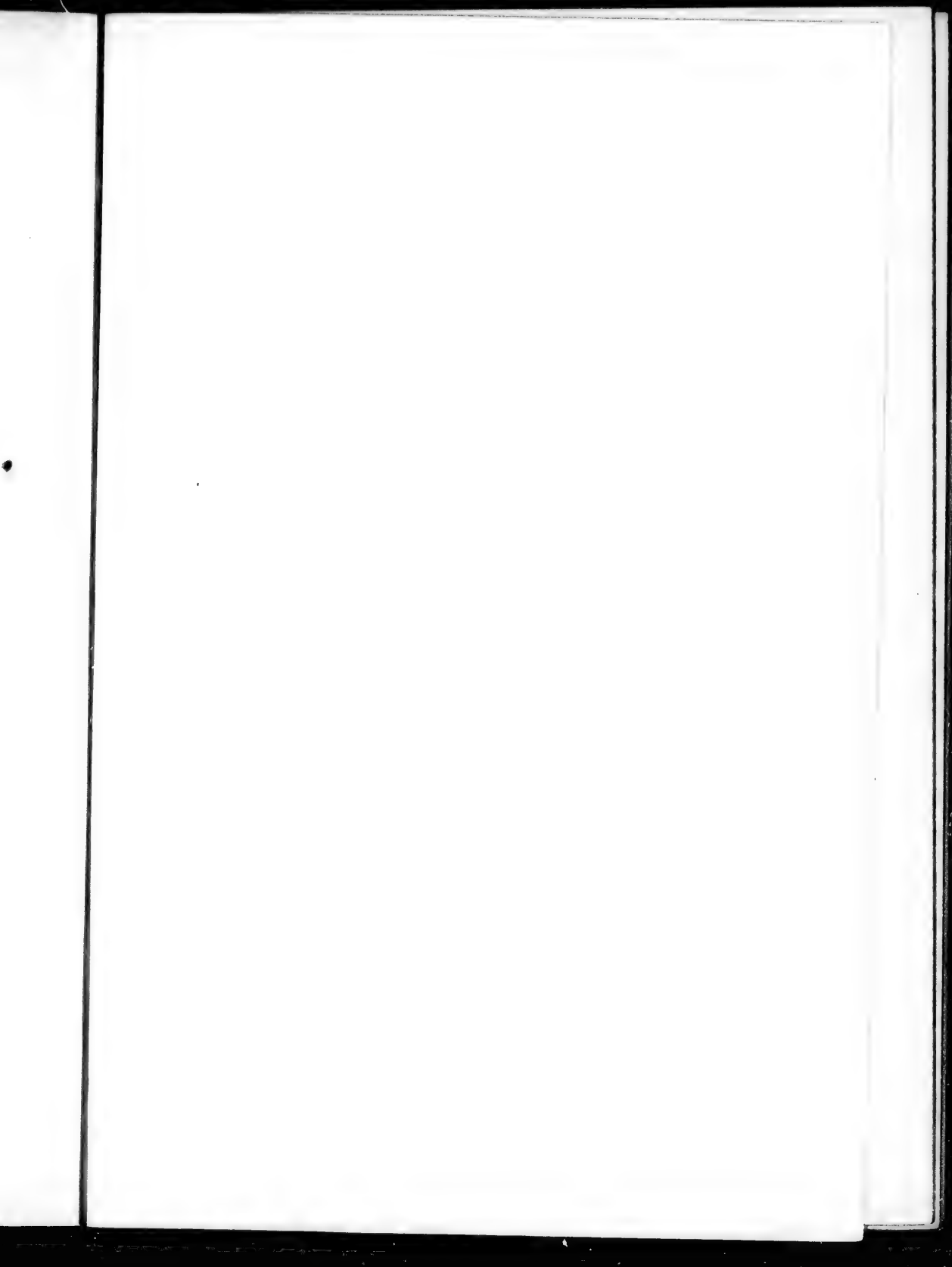
Med de korte stubkjælkerne voro var det værre; dem kunde vi jo ikke få gjort længere nu. Skulde vi ikke finde åbent vand at færdes i på veien over til Spitsbergen, og vi blev nødt til at trække over den ujevne drivis, da skjønte vi ikke rigtig hvorledes vi skulde greie os nogenlunde frem, med kajakene liggende på disse korte stubbene, uden at få dem slået sønder og sammen i koss og skrugarer; for kajakene fik jo bare støtte under midten, mens begge enderne rak langt udover kjælkerne baade fremme og bag, og ved den mindste ujevnhed hugg disse enderne i isen, så det skrabte hul på seildugen. Vi måtte live dem vel ved hjælp af bjørneskind som vi surrede under dem, og så måtte vi lage til så gode krabber på kjælkerne som vi kunde, af de få træstykkerne vi havde. Det gjaldt at gjøre krabbene høie, for at løfte kajakene mest muligt, så de gik klar af isen. Line til at surre dem med måtte vi lage af rådt bjørneskind eller hvalroshud, som just ikke er svært godt surremateriale. Det gik, det også, og kajakene kom til at ligge både støt og godt. La vi så den tyngste lasten mest muligt i midten af dem, for at ikke enderne skulde bli brudt ned af vegten, så klarte det sig bra. Udrustningen til os selv var kanske lige så vanskelig at få til. Jeg har nævnt at vi sydde os nye klær, og det tog lang tid for to så

uøvede skræddere; men lidt efter hvert opnåede vi forholdsvis stor færdighed, og jeg tror vi havde al grund til at være stolte over det arbeidet vi leverte. De tog sig staselig ud, klærne vore, da vi endelig fik dem på; så syntes *vi* ialfald. Vi sparte dem og havde dem hængende i længste laget, for at de skulde være fine når vi reiste. Ja, jeg tror ikke Johansen brugte den nye trøien sin før han nådde frem til folk. Han skulde ha den når han kom til Norge, sa han; for han kunde da ikke gå som en røver når han mødte landsmænd på ny. De stakkars underklærne vi havde igjen måtte ha en grundig vask før vi drog, for at de skulde bli mulige at gå i og ikke gnage for mange huller på skindet; — vasken gik for sig på samme vis som før er fortalt. På fødderne var det ikke rart fat med os nu. Med strømper gik det endda an; for de var lette at sy af bjørneskird; værre var det med komagsålerne, som var nokså udslitt. Af hvalrosskind fik vi dog laget en slags såler, ved at skave af omtrent halve tykkelsen, og så spile det og tørke det over lampen. Med disse sålerne blev komagene lappet på finnevis; senetråd hadde vi endnu nok af, og vi opnådde at få vore komager næsten helt vandtætte igjen. Slig blev vi, trods alt, ganske vel rustet hvad klær angår, om det nu end ikke kan påstås at det var videre rent det vi hadde. Til vern mod vind og væde hadde vi fremdeles vindklærne, som blev lappet og sydd sammen så godt vi formådde. Men det tog en forskrækkelig tid; for det var mest bare iap i lap og søm i søm alt sammen, og hadde en vel fåt sydd igjen et hul på ett sted, så revned de på et andet næste gang en

trak dem på. Værst var ærmerne, og det endte med at jeg rev begge mine af; så skulde jeg da ialfald ikke ha den ærgrelsen længer at se dem bli flængt uaffadelig.

At få en nogenlunde let sovepose var også ønskeligt; den vi hadde hat da vi kom hid, eksisterte jo ikke nu mere, uldtæpperne var sydd op til klær, og vi måtte derfor lage os en anden, så let som muligt, af bjørneskind. Ved at søge ud de tyndeste skind opnådde vi også at den nye posen ikke blev så meget tyngre end den renskindsposen vi hadde hat med fra «Fram». Værre var det at skaffe sig et brugbart telt. Det vi hadde hat var blit slitt og grissent under den fem måneder lange reise året før, og det som hadde været igjen af det hadde rævene gjort ende på, da vi hadde det liggende over kjød- og spækhaugen vor om høsten, for at beskytte den mod måkerne. Rævene hadde flængt og slitt i det på alle kanter, og hadde drad afsted med svære silke-filler, så vi fandt dem strødd rundt omkring. Vi grundet meget på hvordan vi skulde få os et nyt telt. Den eneste udveien vi fandt var at sætte kjælkerne med kajakene parallelt hverandre med en mandslængdes mellemrum, så kaste sne opunder dem og på siderne, så der blev tæt, lægge ski og bambusstænger tvers over, og bre vore to sammenbundne seil ud ovenpå, så de rak ned til marken på begge sider. På den vis fik vi os et nokså brugbart læ — kajakene danned mønevæggene og seilene sidevæggene i teltet. Men tæt i snefok var det ikke, og vi fik da som regel meget bry med at stappe vore vindklær og andet sligt i alle sprækker og åbninger.

Den vigtigste del af udrustningen var alligevel skydegreierne vore, og dem havde vi heldigvis i nogenlunde god stand. Riflerne blev vel pudset og smurt med tran. Lidt vaselin og geværolje havde vi jo også endnu til at smøre mekanismen med. Da vi tællede op vore patroner, fandt vi til vor glæde at vi fremdeles havde omtrent 100 riflepatroner og en 110 haglpatroner. Vi kunde altså overvintre flere år endnu, om så skulde bli nødvendigt.

(Efter fotografi).

Mod syd! Nansen og Johansen på hjemveien mai 1896.

XII.

REISEN SYDOVER.

Endelig tirsdag den 19de mai var vi færdige til at dra afsted. Kjælkerne stod lastet og surret. Det sidste vi gjorde var at fotografere hytten vor både indvendig og udvendig, og så at lægge igjen en kort beretning om vor færd. Den lød således:

Tirsdag den 19de mai 1896.

La os fast i isen nord for Kotelnoi på omtrent $78^{\circ} 43'$ n. br. den 22de september 1893. Drev nord-vestover i de følgende år, således som på forhånd antat. Johansen og jeg forlod «Fram» den 14de mars 1895 på omtrent $84^{\circ} 4'$ n. br. og 103° ¹⁾ ø. l. for at opnå nordligere bredde. Kommandoen over den øvrige ekspedition overlodes Sverdrup. Fandt intet land nordover. Den 8de april 1895 måtte vi vende på $86^{\circ} 14'$ og omtrent 95° ø. l., da isen blev for tungt fremkommelig. Satte kurs på Kap Fligely; men da vore ure var stanset, kjendte vi ikke vor længde (med sikkerhed), og kom den 6te august 1895 til fire bræ-

¹⁾ Skrivfeil for 102° ø. l.

dækte øer på nordsiden af denne ørække, på omtrent 81° 30' n. br.¹⁾ og henimod 7° østligere end her. Nådte hid den 26de august 1895, og fandt det sikrest at overvintre. Levde af bjørnekjød. Går idag syd-vestover langs landet for at sætte over til Spitsbergen ad nærmeste vei. Vi antar at være på Giles Land.

Fridtjof Nansen.»

Dette ældste aktstykke om færden blev lagt i et messingrør, som havde dannet cylinderen i luftpumpen til vor «Primus». Røret blev lukket med en træplugg, og ved hjælp af en ståltråd hængt op under mønsåsen i hytten.

Klokken 7 om kvelden forlod vi vort vinterhi, og færden mod syd begyndte. Efter at ha ligget stille hele vinteren var vi lidet oplagt til at gå, og vi syntes at kjælkerne med de lastede kajaker var tunge at trække. For ikke at ta det for stridt i begyndelsen og få myket benene lidt op, før vi begyndte at anstrenge os hårdt, gik vi bare nogen få timer denne første dag. Vel tilfredse slog vi da leir. Det var slig en lykkelig følelse ved at vide at vi endelig igjen var på vandring, og at der nu virkelig bar hjemover.

Den næste dag (onsdag den 20de mai) gjorde vi også bare en kort marsj. Vi styred mod odden i sydvest, som vi havde gåt og set på hele vinteren. Det var bortenfor den vi, efter himlen at dømme, skulde ha det åbne vand. Vi var meget spændt på at se hvorledes landet strakte sig videre derfra. Var vi nord for Kap Lofley, da måtte jo landet der begynde at gå i sydøstlig retning; strakte kysten sig

¹⁾ Egentlig ligger jo øerne lidt nordligere.

videre i sydvest, da måtte jo dette være et nyt land længere vest, ved *Giles Land*.

Den følgende dag (torsdag den 21de mai) nådde vi da også frem til odden og slog leir der. Vi hadde hele vinteren kaldt den for «Kap Det Gode Håb», fordi vi der ventet at finde forandrede forhold, som vilde lette vor fremkomst, og håbet skulde da heller ikke skuffe os. Oppe fra fjeldkammen så jeg åbent vand ikke langt fra os i sydvest, og desuden to nye snelande, et stort forud (i S 40° V, mv.), og et ikke meget mindre i vest (S 85° V, mv.). Det var helt bræddækt og så ud som et regelmæssig hvælvet skjold. Hvordan kysten strakte sig videre kunde jeg ikke se tydelig for en odde søndenfor, men det lod ikke til at den bøide af sydøstover; vi kunde altså ikke være nær Kap Lofley. Vi håbede nu på at vi allerede næste dag skulde kunne sætte kajakene i vandet, og at det så skulde bære hurtig sydvestover. Men heri blev vi skuffet. Næste dag fik vi snestorm og måtte ligge hvor vi var. Som jeg lå i posen om morgenen og laged frokosten til, fik jeg med ett øie på en bjørn, som rolig kom gående forbi på omtrent tyve skridts afstand. Den så på os og kajakene et par ganger, men skjønte nok ikke hvad det var, da vinden gik i en anden retning, så den ikke kunde få veir af os — og så trasked den sin vei videre. Jeg lod den gå; vi hadde endnu mad nok.

Lørdag den 23de mai var det fremdeles dårligt veir, og vi gik fremover et stykke for at undersøge veien videre. Det gjaldt at få vide om vi straks burde dra ud til det åbne vand vi hadde på udsiden af en ø vestenfor os, eller om vi burde dra sydover på fast-

isen langs landet. Vi kom til en bergodde, som bestod af sjelden udpræget søilebasalt, og som vi på grund af dens eiendommelige form kaldte for «Kastellet».¹⁾ Her så vi at landet strakte sig videre i sydlig retning, og at det åbne vand gik samme vei, bare skilt fra landet ved et belte med fast is. Da isen så ud til at være fuld af sprækker, bestemte vi

Ud for Kap M'Clintock.

Af Aug. Eiebakke efter fotografi tat den 24de mai 1896.

os til at dra over til øen i vest og se at komme til sjøs fortest muligt. Vi gik derfor tilbage og gjorde os sjøklare; først og fremst måtte vi kitte kajaksømmene omhyggelig ved at smelte stearin over dem, og dernæst stuve om lasten, så der blev plads for os til at sidde i kajakene. Den næste dag (søndag den 24de mai) drog vi da vestover mod øen, og da vi havde østlig vind og kunde bruge seil på kjælkerne,

¹⁾ Jackson's *Kap M'Clintock*.

gik det nokså let over den flade is. Som vi nærmed os øen, røk det imidlertid op en storm fra sydvest, og efter at kjælkerne hadde kantret flere ganger, blev vi nødt til at opgi bidevindsseilasen og måtte rigge vore seil ned. Himlen blev overskyet, veiret blev usigtbart, og mod den sterke vind arbeided vi os indover mod landet. Det gjaldt at nå det snart, da uveir tydelig nok var i vente. Men nu blev isen lumsk. Nærmere indved land gik det sprækker på kryds og tvers, og de var dækket af snelaget, så en vanskelig så dem. Mens Johansen måtte stanse og surre seilet og masten fast på dækket af kajaken sin, for at ikke vinden skulde fyke afsted med dem, drog jeg på i forveien det bedste jeg orked indover for at finde en teltplads. Men ret som jeg gik, sank grunden under mig, og jeg lå i vandet i en bred spræk, som hadde været skjult af sneen. Jeg kunde ikke komme op igjen; skiene var bundet på, og det var ikke råd at få løftet dem op gjennom al den sørpe af sne og isklumper som var rauset i vandet over dem. Jeg var også bundet fast til kjælken ved træksælen, så jeg kunde ikke få snudd mig. Heldigvis hadde jeg fåt fæste med pigkjeppen i isen på den anden side sprækken, og så holdt jeg mig oppe med den og den andre armen, som jeg hadde fåt ind på iskanten, og lå tålmodig og ventet på at Johansen skulde komme og dra mig op. Jeg var jo sikker på han måtte ha set mig falde i, men fik ikke vendt mig så meget at jeg kunde se tilbake. Jeg syntes det gik vel lang tid, og jeg kjendte taget for kjeppen gav svigt, så jeg sank dybere og dybere i vandet — det kjølte høiere og høiere opover maven — — så begyndte jeg at rope,

men fik ikke noget svar. Jeg brølte høiere på hjælp, og endelig hørte jeg et «Hol!» langt bag mig. En stund efter, da vandet havde nådd opunder brystet, og det ikke var langt igjen før jeg var helt under, kom Johansen og trak mig op. Han havde været så optat med kjælken sin at han ikke havde lagt merke til at jeg lå i vandet før jeg ropte sidste gangen. Denne erfaring gjorde at jeg for fremtiden

Hvalros.

Fotografi den 28de maj 1896.

varte mig vel for at gå med påbundne ski i slig lumsk is. Ved at iagttå lidt større forsigtighed nådde vi endelig land, og fandt en leirplads hvor der var nogenlunde læ. Vi blev overrasket ved at finde at det lå meget hvalros langs stranden her, den ene flokken efter den andre ved sprækkene bortefer; men foreløbig ænsed vi dem ikke; vi syntes endnu vi havde mad og spæk nok at trække på.

I de følgende dage raste uveiret, og vi kunde ikke komme af flekken. Tirsdag den 26de mai heder det: «Igår og idag ligget fast for vind og regn under brævvæggen på nordsiden af denne ø. Sneen er så våd, så det blir tungt at komme nogensteds; men forhåbentlig er råken her udenfor ikke langt unda, og der skal vi vel komme godt frem, når det endelig en gang dages med veiret. Da får vi vel vederlag for denne lange forhaling.» Men opholdet skulde bli længer end vi trodde. Torsdag den 28de mai skriver jeg: «Vi var igår oppe på øen og så åbne sjøen sydover, men ligger fremdeles fast for samme veir. Vi bare flyttet teltpladsen vor lidt for sprækkenes skyld; isen trued med at åbne sig lige under os. Her er meget hvalros. Når vi går udover isen, følger de efter os og kommer op i sprækkene ved siden af. Ofte kan vi høre dem gå og grynte og stonge i isen ret under fødderne vore.»

Den dag blev dog veiret så vidt at vi kunde drø sydover langs østsiden af øen. I sundet mellem den og landet var det en stor åben klare i fastisen. Der var vist grundt, for der gik en strid strøm, som vel var årsag i at vandet holdt sig åbent. Vi kom forbi et par hvalrosflokker som lå på isen i nærheden af klaren. Jeg skriver derom samme kveld: «Den ene flok på omkring ni stykker gik jeg bort til for at fotografere. Jeg sneg mig ind på dem i skjul af en liden haug; men med det samme jeg reiste mig op på ikke mer end ti alens afstand, rendte en hun med unge i vandet gjennom et hul lige i nærheden. Men de andre var ikke til at rugge, om jeg skreg aldrig så meget. Johansen kom til, og endda han

kasted sne- og isklumper på dem, så vilde de ikke gå; de bare hugg i sneklumpene og snuste på dem, mens jeg fotograferte væk. Da jeg gik kløs ind på dem, reiste endelig de fleste sig og humped afsted mod hullet, én gik også ud; men de andre stansed og la sig til for at sove igjen. Snart kom også rømlingen tilbage, og krøb op på isen. De to som lå mig nærmest rørte sig slet ikke; de løfted et par

— de letted lidt på sig da jeg stak dem med pigkjeppen i snuten — .

Fotografi den 28de mai 1896.

ganger lidt på hodet, så overlegent på mig, mens jeg stod tre skridt fra dem, la hodet ned igjen og fortsatte at sove. Det var så vidt de letted lidt på sig da jeg stak dem med pigkjeppen i snuten, og da kunde jeg få et nogenlunde fotografi. Jeg syntes jeg nu hadde nok, og til afsked gav jeg den nærmeste endda et velment stik i snuten med kjeppen; den fór helt op, grynted forbitret, så forbauset på mig med

sine store runde øine; så klødde den sig bag øret med den ene bagsveiv, og la sig rolig ned igjen. Da vi drog videre, la de sig straks til ro alle; de lå der som urørlige kjødberg da vi dreide rundt odden og de forsvandt for os.»

Atter fik vi snestormer, og blev nu liggende veirfast på sydsiden af øen.

«Fredag den 29de mai. Ligger veirfast.»

«Lørdag den 30te mai. Ligger veirfast og dytter teltet mod foket, mens vinden går rundt os og angriber væg efter væg.» Vi hadde vor arme nød med at holde os noget så nær tørre i denne tid da sneen drev ind på os og på posen gjennom sprækkene fra alle kanter, og så smelted og gjennomblødte alt.

«Mandag den 1ste juni. Igår stilned det endelig lidt efter lidt af, og klarned op, så vi fik vakkert solskin om kvelden. Vi fryded os til at dra afsted, gjorde kajaker og alt klart til at stikke i sjøen, og krøb i posen for at tørne ud tidlig idag morges — som vi trodde til en god dag. Det eneste som var lidt utrygt var at barometret hadde sluttet at stige, var snarere sunket en millimeter igjen. I nat kom uveiret på ny. Det samme snefok; bare den forandring at denne gang går vinden kompasset rundt *med* solen, så nu skulde det vel snart være slut. Det begynner ellers at bli noget langtækkeligt dette her; nu er jeg alvorlig bange for at «Fram» kan komme hjem før os. Jeg var en tur inde på øen her igår. Jeg så mange levninger efter gås, og på ett sted også hvide eggeskal, sikkert af gåseeegg. Vi kaldte derfor øen *Gåseøen*.»¹⁾

¹⁾ Jackson, som så den våren 95, har kaldt den *Mary Elisabeths Ø*.

«Tirsdag den 2den juni. Ligger fremdeles veirfast. I nat og idag har det blåst værre end nogen sinde. Men nu mod kvelden har det tat på at løse af så småt, med opklarende himmel og solskin stundomtil, så vi håber det vil bli bedring for alvor denne gang. Vi ligger her i en snegrop og blir vådere og vådere, og tænker på at det er juni, da alt er så fagert der hjemme, mens vi ikke er kommet længer end hid. Men nu kan det vel ikke være så længe før vi er der . . . Nei, det er ikke til at tænke på! — Bare jeg kunde være tryg for «Fram». Kommer den før os, da stakkars stakkars dem som venter!»

Endelig onsdag den 3dje juni bar det da videre; men nu hadde den vestlige vind sat isen mod land, så der ikke længer var åben sjø at dra sydover i, og det var ikke andet for end at dra over isen langs landet. Imidlertid var vinden nordlig, vi kunde sætte seil på kjælkerne, og kom nogenlunde godt frem. Fremdeles så vi adskillig hvalros på isen. I vandet var der også en del, som uafsladelig stak hoderne op af sprækkene og grynted efter os. Isen vi her fór over var merkelig tynd og dårlig, og da vi kom sydefter et stykke, blev den skrøbeligere endda. Sne-masserne som lå oppå hadde tyngtet den ned, så det stod vand under sneen hvor vi vendte os. Vi måtte søge under land så fort det var råd, da det længere syd så endda værre ud. Ved at gå på ski flød vi noget så nær ovenpå sneen; men ofte sank både kjælke og skiløber ned i bare vandet under; det stod borende fast, og det kunde koste slit nok før en fik berget alt over på fastere grund igjen. Endelig kom vi ind under en høi lodret basaltvæg, som vrimled

af alker¹⁾. Det var første gang vi så disse fugler i større mængde på turen; hidtil havde vi bare set et par enkelte af dem. Vi tog det for tegn på at vi nærmed os mere kjendte trakter. Ved siden af (i sydøst) var der en mindre bergknaus hvor det lod til at hække masser af havhester. Det begyndte at lakke sterkt med madforsyningen. Vi havde stadig den sidste tid håbet på besøg af en eller anden bjørn; men nu da vi trængte dem, holdt de sig naturligvis borte. Så måtte vi søge at skyde fugl; men alkerne fløi for høit, og alt vi fik var et par havhester. Da vi netop kom forbi en flok hvalros på isen, bestemte vi os derfor til at ta noget af denne foragtede mad, og skjød den ene af dem. Den blev liggende død. Da det smaldt, reiste de andre lidt på hoderne, men bare for straks at lægge dem ned igjen og sove videre. At få flådt vort bytte med disse ubæst liggende rundt omkring var ikke til at tænke på; vi måtte få jaget dem i vandet på en eller anden måde. Vi gik ind på dem, skreg og hujed; men de bare glante sløt på os og rørte sig ikke. Så slog vi dem med skistavene. Da blev de sinte og hugg med tænderne så isen spruted, men gå vilde de nødig. Vi blev ved med at stikke og slå, og endelig fik vi da drevet hele flokken ud. Det gik ikke fort. De trak sig med værdighed tilbage i en statelig procession, og humped langsomt ud mod vandkanten, den ene efter den anden. Her så de sig igjen om mod os, grynted misfornøid, og så plumped de i vandet én for én. Men mens vi holdt på at skjære op kameraten, dukked de igjen i ett væk frem i sprækken ved siden af, grynted og

¹⁾ Jackson's *Kap Fisher*.

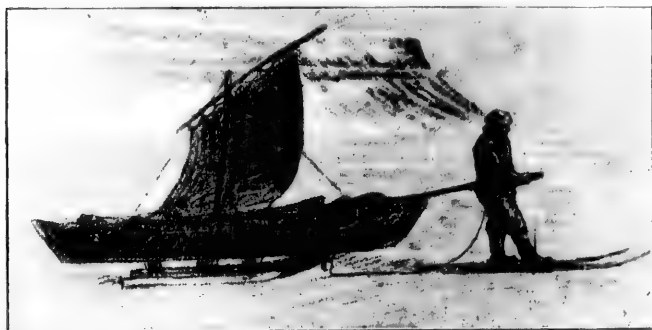
krøb halvt op på isen, som de vilde forlange forklaring over vor opførsel.

Efter at ha forsynt os med så meget kjød og spæk som vi syntes vi trængte for øieblikket, og da vi så dertil hadde tat en del blod, slog vi leir i nærheden og kogte os en dugelig portion blodgrød, en underlig miksing af blod, fiskemel, maismel og spæk.

Næste dag (torsdag den 4de juni) drog vi videre over isen sydoover. God vind hadde vi fremdeles, og seilte lystig afsted med vore kjælker hele natten udefter. Da vi kom til odden søndenfor os, mødte vi det åbne vande, som her gik lige ind til det brædækte land, og kajakene måtte ud. Så bar det da afsted langs brævæggen i åben sjø for første gang i dette år. Det var en eiendommelig følelse ved at bruge årerne igjen, og se sjøen omkring sig vrimle af fugl, alker og alkekonger og krykkjer. Bræen dækked hele landet, og bare på et par steder stak basaltfjeldet frem i dagen. Vi så også flere moræner på bræene. Vor overraskelse var ikke liden da vi et stykke frem opdaged en flok ærfugl (ærbolter) på vandet. Lidt senere så vi også to gjæs sidde på stranden, og vi syntes vi var kommet i helt civiliserte trakter igjen. Efter et par timers roing blev vor fremkomst mod syd igjen stanset af fast is; det åbne vand strakte sig ret vestover mod det landet vi tidligere hadde set i den retning, men som nu var hyllet i tåge. Vi var sterkt i tvil om hvad vei vi her skulde vælge, enten vi skulde fortsætte i åbent vand vestover — den vei måtte jo føre mod Spitsbergen — eller forlade det og atter ta fat med kjælker over den jevne fastis sydefter. Skjønt luften var tyk, og vi ikke kunde se langt, følte vi os

overbevist om at vi ved at gå over denne is til slut måtte nå åbent vand på sydsiden af øerne vi her reiste mellem. Kanske vilde vi der finde kortere vei til Spitsbergen. Imidlertid var det ledet langt på morgenen (5te juni), og vi slog leir, vel tilfredse med at være kommet så godt et stykke sydover¹).

Da det følgende dag (lørdag den 6te juni) fremdeles var usigtbart, så vi ikke kunde se mer af omgivelserne end før, og da det var sterk nordlig vind

Sellas over isen ud for Kap Richthofen.

Af Aug. Eiebakke efter fotografi tat den 6te juni 1896.

som vilde gjøre det ubekvemt at gå i den åbne sjø vestover, drog vi over fastisen mod syd. Atter kunde vi sætte seil på kjælkerne, og det bar i vei bedre end nogen gang. Ofte gik det af sig selv; vi kunde stå på skiene foran hver sin kjælke, holde i styrestangen (en bambusstok som blev surret fast på snuten af kajakene), og la vinden drive os afsted; i vindkastene fór vi ofte som en fjærdott bortefter. Til andre tider

¹) Dette var på sydsiden af Jacksons *Kap Richthofen*, det nordligste punkt Jackson hadde nådd tidligere samme vår.

måtte vi trække lidt selv. Vi kom godt frem, holdt det gående til langt på nat, for at nytte vinden længst muligt. Vi nådde tvers over det brede sundet søndenfor, og stansed ikke før vi kunde slå leir ved en ø på sydsiden af det.

Næste kveld (søndag den 7de juni) bar det igjen videre over isen sydefter med samme nordlige seilevind. Vi havde håbet at nå under land før vi på ny slog leir; men det blev længer end vi hadde trod, og til slut, udpå formiddagen (mandag den 8de juni), måtte vi stanse midt på isen i et forrykende veir. Det heder den dag: «Opdager stadig nye øer eller lande sydover. Et stort sneland har vi i vest, og det ser ud til at strække sig langt i sydlig retning.» Dette sneland syntes os ytterlig gådefuldt; endnu hadde vi ikke opdaget en eneste mørk flek på det, bare sne og is altsammen. Om dets størrelse hadde vi ingen klar forestilling, da vi bare hadde skimtet det så stykkevis, af og til når det letted lidt i tågen. Det var ganske lavt, så det ud til; men at det hadde større udstrækning end nogen af de lande vi hidtil hadde faret langs med, det mente vi at måtte tro. Østenfor os fandt vi ø i ø og sund og fjorder efter hvert som vi kom frem. Vi kartla dem som vi bedst kunde; men hvor vi var skulde de ikke hjælpe os til at finde ud, gåden blev mer og mer indviklet; det syntes jo bare at være en samling af holmer og småøer alt ihop, og ret som det var åbnet det sig udsigt tvers imellem dem til, som vi mente, store havet østenfor.

Isen her var merkelig forskjellig fra den vi hadde hat nordenfor i nærheden af vor vinterhytte; den var meget tyndere og dækket af dyb sne, så føret ikke

var så godt. Da det derfor den følgende dag (tirsdag den 9de juni) tilmed begyndte at kladde, gik det noksaa tungt både for skiene og kjælkerne; men vinden var stadig god, og vi seilte bra frem lige fuldt. Som vi seilte på det bedste — vi fór afsted for vinden og var nådd næsten ind under land — sank Johansen med sin kjælke pludselig i, og det var med nød han fik berget sig og sagerne sine agterover mod vinden og ind på fastere is igjen. Da jeg kom farende, fik jeg ogsaa se at sneen foran mig hadde en mistænkelig vasstrukken farve, skiene begyndte at skjære igjen; men heldigvis var det endnu så vidt i tide at jeg fik luffet til, uden noget uheld. Vi måtte ta seilene ned og gå en lang krok vestover for igjen at kunne fortsætte seilasen. Næste dag var sneen ogsaa kram; men vinden var frisknet, og det skar afsted med svær fart. Da landet vi hadde på østsiden¹⁾, og som vi hadde fulgt, nu så ud til at bøie sydøst-efter, forlod vi det og styrte mod den sydligste odde af et land vi hadde i sydvest²⁾. Det begyndte at bli mer og mere spændende dette. Vi mente at være kommet tre mil frem den dag, og regned os på 80° 8' n. br., og endnu hadde vi land sydligere. Skulde det fremdeles fortsætte langt i den retning, da var det jo sikkert at vi ikke kunde være på Franz Josefs Land. Men endnu hadde jeg en mistanke om det; det var jo ikke langt vi så i det usigtbare veiret, og så var det ellers merkeligt at kysten på østsiden skulde begynde at bøie af i østlig retning. Det syntes at kunne passe med Leigh-Smiths kart over Markhams Sund.

¹⁾ Det viste sig siden at være *Hooker Island*.

²⁾ Det viste sig at være *Northbrook Island*.

Vi måtte i så tilfælde være kommet sydover gjennom et ukjent sund som hverken han eller Payer kunde ha set, og vi skulde følgelig ikke være langt ude af vor længde alligevel. Men nei — vor reise nordenfor kunde umulig ha gått tvers over Payers Dove Gletscher og hans forskjellige øer og lande uden at vi hadde set dem. Det måtte ligevel være et land længer vest dette, mellem Franz Josefs Land og Spitsbergen; Payers kart kunde jo ikke være rent galt. Jeg vilde gjerne ha nådd under landet i sydvest, men måtte stanse på isen; det blev for langt. «Det begynder at bli småt med provianten vor nu, vi har lidt kjød for endnu en dag; men her er ikke liv at øine omkring os, ikke en sæl at se på isen, og ikke åbent vand på nogen kant. Hvor længe skal det holde ved slig? Når vi ikke snart åben sjø igjen, hvor der er vildt at få, kan det se uhyggeligt ud.»

«Tirsdag den 16de juni. De sidste dage har været så hændelsesrige at der ingen tid er blit til at skrive. Jeg får se at gjøre op for det forsømte denne vakre morgen, mens solen titter ind under teltet. Sjøen brer sig blank og blå her udenfor os, og en kan ligge og drømme sig hjemme en juni-morgen.»

«Fredag den 12te juni drog vi videre klokken 4 om morgenen med seil på kjælkerne. Det var frosset på, så føret var adskillig bedre igjen. Blåst hadde det også gjort om natten, så vi håbed på en god dag. Kvelden før hadde det klarnet op, så vi endelig en gang kunde få se landene omkring os tydelig. Øerne i øst forsvandt østover, så dem hadde vi allerede foregående dag tat afsked med. Vi så nu også at der

var et bredt sund i landet vestenfor os¹⁾, og at det ikke var et sammenhængende land, som vi havde tat det for. Landet nord for sundet var nu så langt unda at jeg bare så vidt øined det.»

«Vinden blev temmelig løi; dertil kom at isen blev mer og mer ujevn; vi var tydelig nok kommet ind i den sammentrosne dravis, og det gik adskillig tyngre end ventet. På luften så vi at det måtte være åbent vande søndenfor, og som vi drog frem, fik vi også til vor fryd høre brænding. Klokken 6 om morgenen stansed vi for at hvile lidt, og som jeg gik op på et koss for at ta en længdeobservation, fik jeg se vandet ikke langt borte. Fra et høiere kalvisstykke længere frem fik vi se det bedre. Det strakte sig mod odden i sydvest. Om end vinden var blit noget vestligere nu, så håbed vi at kunne seile langs iskanten, og bestemte os til at søge til vandet ad nærmeste vei. Snart var vi der, og så da endelig igjen den blå vandflade bre sig foran os. Kajakene fik vi surret sammen i en fart, fik riggen op, og stak i sjøen. Vort håb blev ikke sveget; seile fik vi både godt og længe hele dagen udefter. Stundom var vinden så sterk at det skar svært i vei og vasked stygt over kajakene; men frem kom vi, og da fik det ikke hjælpe om en blev lidt våd. Snart var vi forbi odden vi hadde gåt mod²⁾; her så vi at landet bøide vestover; kanten af den ubrudte landfaste is strakte sig i samme retning, og vi hadde åbent farvand for os. Glade seilte vi på langs med iskanten. Endelig var vi da på syd-

¹⁾ Sundet mellem *Northbrook Island* og *Bruce Island* på den ene side og *Peter Head* på *Alexandra Land* på den anden.

²⁾ *Kap Barents*.

siden af det land vi nu har færdes så længe i, og hvor vi har tilbragt en lang vinter.»

Mer end nogensinde slog det mig at denne sydkyst, trods alt, kunde stemme godt med Leigh-Smiths

Sellas lange Iskanten.

Fotografi tat ved Kap Flora juli 1896.

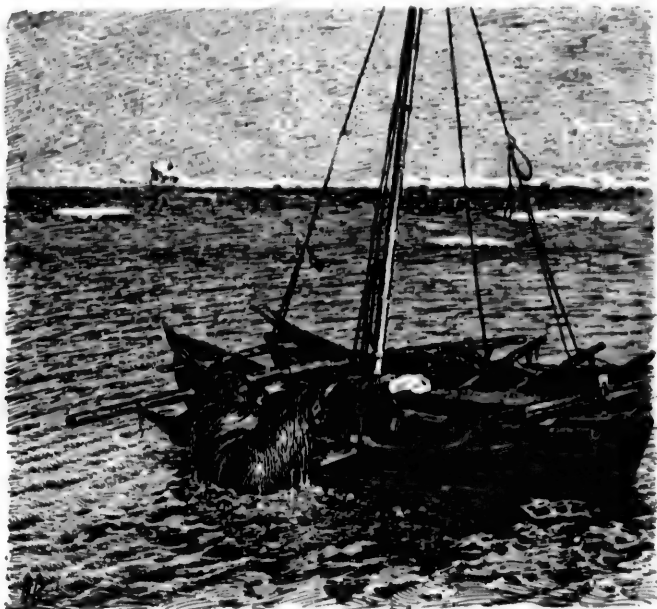
kart af Franz Josefs Land og omegnen af hans vinterkvarter; men på ny mindtes jeg Payers kart, og slog tanken fra mig.

«Om kvelden la vi til ved iskanten for at strække benene lidt; de var stivnet ved at ligge hele dagen i kajakene, og så vilde vi gjerne ha lidt udsigt over

farvandet vestover. Som vi skulde gå i land, var det spørgsmål om hvad vi skulde gjøre fast vor dyrebare farkost med. «Ta den ene brasen,» sa Johansen, han stod inde på isen. — «Ja, er den sterk nok?» — «Ja den! den har jeg brukt til fald på kjælkeseilet mit hele tiden,» svarte han. — «Å ja, det skal jo heller ikke meget til at holde de lette kajakene,» mente jeg, lidt skamfull over at være så altfor ængstelig, og jeg gjorde dem fast med brasen, som var en rem skåret af rå hvalroshud. Vi hadde været en stund på isen og gått lidt op og ned lige ved kajakene. Vinden hadde nu løiet en del, syntes også at være mere vestlig, så det var tvil om vi kunde bruge den længere. Vi gik op på et koss lige ved for at se nærmere på det. Som vi stod der, ropte Johansen med ett: «Nei, der driver kajakene afl!» Vi sprang ned det vi orked; men de var alt et stykke udpå og fjerned sig hurtig; fanglinen var sprunget. «Her, tag uret!» sa jeg til Johansen og gav ham det, og så fort jeg var i stand til kasted jeg af mig nogen klær for at kunne svømme lettere; kaste alt af turde jeg ikke, da jeg let kunde stivne. Jeg sprang i vandet; men vinden stod af isen. De lette kajakene med den høie riggen gav godt vindfang; de var alt ræket langt udpå og drev raskt videre. Vandet var isende koldt, slitsomt var det at svømme med klær på, og længer og længer drev kajakene, ofte fortere end jeg kunde svømme. Det så mer end tvilsomt ud om jeg kunde klare det. Men der drev jo alt vort håb — alt vi eide var om bord der, ikke en gang en kniv hadde vi med os; og enten jeg stivned og sank her eller vendte om uden kajaker, kunde komme ud på ett; jeg klemte på det jeg orked. Når

jeg blev træt, vendte jeg mig rundt og svømte på ryggen. Jeg så da Johansen gå urolig frem og tilbage der inde på isen. Stakkars gut, han kunde ikke stå stille, og fandt det fortvilende ingenting at kunne gjøre; han hadde lidet håb om at jeg skulde kunne klare det; men det vilde jo ikke hjelpe det mindste om han også kasted sig i vandet. Han sa efterpå at det var de værste øieblikke han hadde gjennomlevet. Men når jeg så igjen vendte mig rundt, og så at jeg var kommet kajakene nærmere, da steg modet, og med nye kræfter tog jeg i. Efter hvert følte jeg dog at lemmene stivned mer og mer og blev rent ufølsomme; jeg skjønnte at det knapt vilde vare længe før jeg ikke kunde røre dem mer. Men nu var det heller ikke så langt igjen; kunde jeg bare holde ud endnu en liden stund, så vilde vi være berget, og jeg drog på. Mattere og mattere blev tagene; men kortere og kortere blev også afstanden; jeg begyndte at tro jeg skulde nå frem. Endelig kunde jeg strække hånden op efter skien som lå tversover agterud; jeg fik tag, fik halet mig ind til kajakkanten, og mente vi var berget. Vilde så heise mig op; men hele kroppen var nu så stiv af kulde at det var rent uråd. Et øieblik trodde jeg at det likevel var for sent: jeg skulde nå så langt, men ikke orke at komme opi. Men om en stund fik jeg slængt det ene benet op på kanten af kjælken, som stod på dækket, og fik på den måden kvælvnet mig oppå. Nu sad jeg der, men så stiv af kulde at jeg hadde vanskelig for at ro. Let var det heller ikke at komme til med det i de sammenbundne kajaker; at binde dem fra hverandre var det ikke tid til; før jeg hadde fått det arbeide fær-

digt, vilde jeg ha stivnet; det gjaldt at ro på af alle kræfter for at holde varmen, — og så småt seg det da mod vinden indover til iskanten. Ufølsom hadde kulden gjort mig over hele kroppen; men når vindpustene kom, isned det lige fuldt tvers igjennem alle

«Jeg fik på den måden kvælvnet mig oppå.»

Af A. Bloch.

lemmer i den tynde våde uldskjorten der jeg stod. Jeg skalv og hakked tænder, så jeg mest ikke sansed; men endnu kunde jeg føre åren, og varm vilde jeg jo bli, når jeg bare kom tilbage på isen igjen. Der lå to alker for baugen — tanken på at få fugl til kvelds var

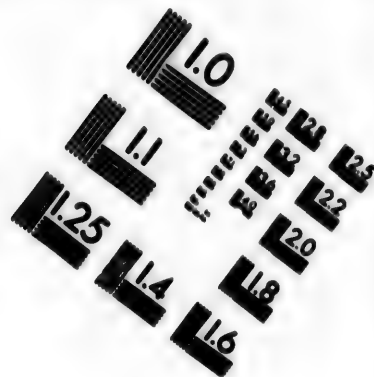
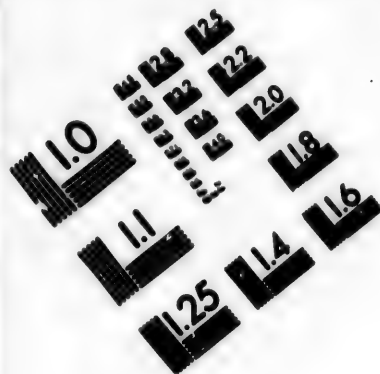
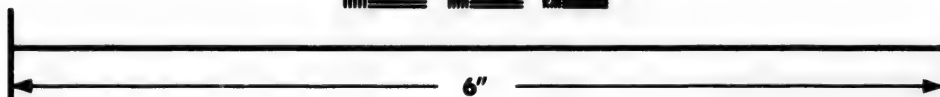
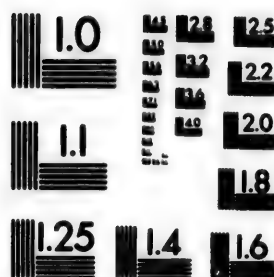

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WILTON, N.Y. 14580
(716) 872-4503

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

for fristende, det knep jo med maden nu. Jeg fik fat i børsen og skød dem i ett skud. Ved smelden skvatt Johansen til, fortalte han siden; han kunde ikke forstå hvad jeg tog mig for der ude, tænkte der var hændt en ulykke. Men da han så mig ro om og plukke op fugler, trodde han jeg var gåt fra forstanden. Endelig fik jeg kavet mig opunder isen; men strømmen hadde drevet mig langt af fra vor landingsplads. Johansen kom nedover langs iskanten, hopped ud i kajakene, og nu nådde vi snart did op igjen. Det var ikke mer end så vidt jeg kunde krabbe ind/på isen, og mens jeg risted og skalv, rev Johansen af mig de våde plaggene, fik på mig lidt tørt som jeg endnu hadde i behold, bredde så soveposen ud på isen, og jeg stapped mig godt nedi, mens han dynged over med seil og alt det han kunde finde, for at holde den kolde luft ude. Der lå jeg da længe og skalv og hiksted; men lidt efter lidt kom varmen tilbage. Mens Johansen laged teltet i stand og kogte kveldsmad af mine to alker, sov jeg blidelig ind. Han lod mig sove i ro, og da jeg vågnet, hadde alt kveldsmaden længe stået færdig og surret over ilden. Alker og varm suppe sletted snart ud det sidste spor efter den kolde svømmetur.»

«Da strømmen var strid her, og der ingen seilevind var, måtte vi passe tidevands-skiftet for ikke at få den imod, og det var først sent på kvelden næste dag at vi igjen drog videre. Vi rodde på, og det gik fort med os til udpå morgensiden (14de juni), da vi kom til nogen svære hvalrosflokker på isen. Vor kjødforsyning var helt opbrugt, på det nær at vi hadde skudt nogen alker om dagen; af spæk var der heller

ikke mange stykkerne igjen. Helst skulde vi jo hat en bjørn; men vi mødte ikke nogen, og da var det kanskje bedst at ta til takke med hvalros. Vi la til, og gik ind på den ene flokken bag et koss. En unge vilde være lettest at rå med, og her var det flere af dem. Jeg skjød først en ganske liden en, så en til. De voksne dyr skvatt op ved smelden, så sig om, og ved sidste skud begyndte flokken at gå i vandet; men mødrene vilde ikke gå fra sine døde unger. Den nærmeste snuste på sin og skubbed til den; kunde ikke skjøne hvad som var i veien — den så jo bare blodet sprøited ud af hodet. Den jamred og klaged sig som et menneske. Endelig, da flokken tog på at rause ud, skubbed den ungen foran sig mod vandet. Jeg blev ræd for at miste byttet og sprang frem for at berge det. Men den var mig for snar; den tog ungen under den ene framsveiven, og som et lyn var den ude og forsvandt i dybet. Det samme gjorde den andre moren. Jeg skjønnte ikke hvordan det hele var gåt til, blev stående ved kanten og stirre ned efter dem — jeg syntes ungerne måtte komme flydende op igjen; men de var og blev borte. Jeg gik da mod en anden flok; der var også unger, og jeg skjød en af dem; men klog af skade skjød jeg også moren. Det var et rørende syn at se hende bøie sig over den døde ungen før hun selv blev skudt, og nu i døden lå hun og holdt over den med den ene framsveiv. Så hadde vi da kjød og spæk nok for lang tid, og det tilmed det som lækkert var — ribberne og brystet af ungen smager som sauesider. Dertil kom et dusin alker. Så vort spiskammer var vel forsynet med god mad nu. Og trængte vi mere, var

vandet fuldt af alker og andet kjød, så nu var det ingen nød.»

Der var et utal af hvalros. Store var de flokker som havde ligget på isen, og som nu var forsvundet; men mange fler havde det været i vandet udenfor; det var som det kogte af dem på alle kanter, både store og små, og når jeg sætter dem til mindst 300, sier jeg sikkert ikke for meget.

«Klokken halv to næste morgen (mandag den 15de juni) drog vi videre i vakkert stille veir. Da det vrimled af hvalrosflokker, likte vi ikke videre at ro enkeltvis og havde for sikkerheds skyld kajakene sammenbundet en stund. Vi vidste jo de kunde være nokså nærgående, de karene. Dagen før hadde de dukket op lige ved siden af min kajak og fulgte lange stykker hak i hæl efter os, rigtignok uden at gjøre noget vondt. Jeg var mest tilbøielig til at ta det hele for nysgjerrighed, og trodde at de i grunden var ufarlige. Johansen var mindre sikker på det; han syntes vi hadde erfaring for det modsatte, og fremholdt at forsigtighed ialfald ikke kunde skade. Hele dagen så vi flokker, og ret som det var klemte de sig ind på os rundt kajakene. Vi fulgte langs med iskanten, og når nogen kom vel nær, la vi ind til, helst over en isfod¹⁾. Desuden holdt vi gjerne tæt sammen eller på siden af hverandre. En stor flok rodde vi forbi på isen; vi hørte dem raute som kjør der inde lang vei.»

¹⁾ Isfod er den del af et isflak som ofte stikker ud i vandet under overfladen. Den dannes ved at sjøen om sommeren gjerne har et varmere vandlag i overfladen, hvori isen følgelig blir mer aftint end dybere ned.

«Det led godt fremover langs landet; men uheldigvis lå det skodde over det, så på flere steder var det umuligt at afgjøre enten der var sund eller bræer mellem de mørke bergfleckene som vi skimted der inde.» Jeg vilde så gjerne set lidt mere af dette landet; min mistanke om at vi var i nærheden af Leigh-Smiths opholdssted var blit sterkere og sterkere. Vor bredde, ligesom kystlinjens retning og øernes og sundenes beliggenhed, syntes mig at stemme for godt til at det var tænkeligt at endnu en anden slig øgruppe skulde ligge på den korte afstand som der er mellem Franz Josefs Land og Spitsbergen. En slig overensstemmelse vilde være altfor mærkelig. Desuden skimted vi jo land langt vestenfor os, som i så tilfælde måtte ligge ikke langt fra selve Nordostlandet. Men Payers kart nordenfor? Johansen fremholdt med vegt at Payer umulig kunde ha gjort slige feiltagelser som vi i så tilfælde blev nødt til at forudsætte.

«Som vi rodde videre udpå morgensiden, havde vi på en stund ikke set synderlig til hvalros, og fandt farvandet tryggere. Så så vi en enkelt omstreifer dukke op et stykke forud. Johansen, som netop var foran, la ind på en isfod, og skjønt jeg i grunden mente at denne forsigtigheden var overdreven, vilde jeg lægge ind på udsiden af ham. Jeg var ikke nådd så langt før hvalrossen med ett skjød op ved siden af mig, kasted sig ind på kanten af kajaken, tog indover dækket med den ene framsveiven, og mens den søgte at kantre mig, hugg den i kajaksiden. Jeg holdt igjen det jeg kunde for ikke at bli kvælveth, og rammed til dyret i skallen med åren

det jeg orked. Endnu et tag tog den i kajaken, og krænged mig over så dækket næsten kom under vandet; så slap den og reiste sig helt op. Jeg greb efter børsen; men i det samme kasted den rundt og blev borte lige så pludselig som den var kommet. Det hele var sked i et øieblik, og jeg vilde netop si til Johansen at det var heldigt vi var sluppet så uskadd

«Jeg rammed til dyret i skallen med åren.»

Af H. Egedius.

også fra det eventyr, da jeg merked at benene blev våde. Jeg lydde efter og hørte vandet sildre ind i kajaken under mig. At vende den og rende den ind på isfoden var et øiebliks sag; men der sank jeg også. Det gjaldt at komme ud og på isen, kajaken randt stadig fuldere. Iskanten var høi og løs; men jeg nådde op, og ved at krænge den synkende kajak over til styrbord, så lækken kom over vandet, fik Johansen berget den frem til et sted hvor iskanten

var så lav at vi kunde trække den op. Alt jeg hadde, svømte i vandet der inde og var blit gjennomblødt. Det jeg treger mest på er at der er kommet vand i fotografiapparatet, kanske er mine dyrebare fotografier ødelagt. Nu ligger vi da her, med alt vort gods bredt ud på tork, og med en kajak som må lappes, før vi kan komme ud til hvalrossen igjen. Det er en dugelig flænge den har gjort, vel en seks tommer lang; men heldigt var det at den ikke traf mig i låret med den tanden; slemt var det vel også blit hadde vi været udpå et stykke, og ikke netop ved et sådant høveligt sted af iskanten hvor der var fod. Soveposen var søkvåd; vi vridde den så godt vi kunde, vrængte hårene ud, og har hat en ypperlig nat i den.»

Samme dag om kvelden: «Har idag lappet min kajak, og så har vi gåt over alle sømmene i begge to med stearin, så nu håber vi vi skal kunne fare videre i helt tette kajaker. Imens ligger hvalrossene her udenfor og glaner på os med sine store runde øine, grynter og blåser; af og til kommer de krabbende op på iskanten, som de vilde ind for at jage os ned.»

XIII.
ET MØDE.

Tirsdag den 23de juni.

«Do I sleep? Do I dream?
Do I wonder and doubt?
Are things what they seem?
Or are visions about?»

Hvad er hændt? Jeg kan næsten ikke fatte det endnu. For omskiftelser det stadig er i dette liv på vandring! For få dage siden på svøm i isvandet for bare livet, angrebet af hvalros, levende et vildmandsliv, som vi har gjort det i mer end et år nu, og sikker på at ha en lang reise over is og sjø gjennom ukjendte trakter foran os før vi vilde møde andre menneskelige væsener, en reise fuld af de samme omskiftelser, de samme skuffelser som vi er blit så vant til — — og så nu at leve en civilisert europæers liv, omgitt af al civilisationens luksus og vellevnet, med overflod af vand, såpe, håndklær, rene bløde uldklær, bøger, og alt det vi over et år har sukket efter!»

«Det var først over middag den 17de juni jeg tørned ud for at lage frokost. Jeg hadde været nede

ved iskanten og hentet saltvand til suppen, gjort op varme, skåret op kjød i gryten, og hadde alt tat af den ene komagen for at krybe i posen igjen, da jeg så at skodden over landet hadde lettet noget fra foregående dag. Jeg fandt det bedst at nytte leiligheden og se mig lidt om, tog på komagen igjen, og gik op på kosset ved siden af os. En svag luftning kom inde fra landet, og førte en forvirret larm af tusen fuglerøster med sig fra berget der inde. Som jeg lytted til denne bølge af liv og rørelse, så flokker af alker trække frem og tilbake over mit hode, og øiet fulgte kysten indefter, stansed ved nakne mørke bergvægger, streifed over kolde isflader og bræer, i et land som jeg trodde uset af menneskeøie og urørt af menneskefod, hvilende bag sin skoddekappe i arktisk majestæt, — da nådde med ett en lyd mit øre så lig hundegjøing at jeg skvatt til . . . det kunde ikke være andet; — men det var bare et par bjæf. Jeg anstrengte øret, men hørte ikke mere — bare den samme boblende larm af tusene fugler. Jeg hadde vist alligevel tat feil, det var vel bare alker jeg hørte, og igjen fulgte øiet sundene og øerne vestover. Da kom nye hundebjæf, først enkelte, så fuld los; en med grovt mål og en med grannere. Der var ikke lenger rum for tvil, og i det samme husked jeg også at jeg dagen før hadde hørt to smeld som jeg først syntes var skud, men senere hadde bortforklaret som smeld i isen.»

«Jeg ropte ned til Johansen at jeg hørte hunder i landet indenfor.»

«Han skvatt op af posen, hvor han lå og sov, og tumled ud af teltet . . . «Hunder?» Han kunde ikke fatte meningen; måtte op og høre med egne

øren, mens jeg lagde frokosten færdig. Et par gange hørte han virkelig noget som kunde forklares som hundegjøgning; men så drukned det igjen i fuglestemmer, og når alt kom til alt, var det nok ikke andet jeg hadde hørt heller, mente han. Jeg sa han fik tro hvad han vilde; afsted vilde nu jeg lige fuldt, fortrest muligt, og var bare utålmodighed efter at få sluttet frokosten. Den sidste rest af maismelet hadde jeg heldt i suppen — inden kvelden fik vi sikkerlig nok af melspiser. Mens vi spiste, snakket vi om hvem det kunde være, landsmænd eller engelskmænd. Hvis det nu var den engelske ekspedition til Franz Josefs Land som var påtænkt da vi reiste ud, hvad skulde vi da gjøre? «Å vi får vel bare bli hos dem et par dage,» mente Johansen, «og så får vi dra vidt til Spitsbergen; for ellers vil det dryge for længe før vi kommer hjem.» Vi var enige derom; — men lidt god reiseproviand skulde vi sandelig få af dem! Mens jeg var borte, skulde Johansen bli og ta vare på kajakene, om de skulde drive af med isen. Jeg fik frem skiene, kikkert, og bøsse, og var klar. Før jeg drog, måtte jeg op endda en gang og lye og så se ud en vei gjennom denne ulændte is mod landet. Men ikke en lyd som hundegjøgning mere, bare buldrende alker, skrattende alkekonger og skrikende krykkjer — *var* det alligevel dem jeg hadde hørt? Jeg gik afsted i tvil. Da så jeg foran mig friske slag. Efter ræv kunde det vanskelig være; de var for store. Men hundeslag? Kunde en hund ha været ikke mere end et par hundred skridt fra os om natten, uden at den hadde gjødd, og uden at vi hadde hørt den? Det syntes ikke rimeligt.

Men hvad var det så? Ulv? I underlige tanker, svævende mellem tro og tvil, gik jeg videre. Skulde alt vort slit, alle vore sorger, savn og lidelser slutte her? Det forekom mig utroligt, og dog — — og ud fra tvilens tågeland begyndte visheden endelig at dæmre — Da nådde på ny en strøm af hundebjæf øret, tydeligere end før, flere og flere slag så jeg som ikke kunde være efter andet end hunder; indimellem ræveslag, men så små de så ud nu! Så gik en lang stund, ingenting at høre uden fuglelarm. Atter tvil. Kanske var det bare drøm det hele? Men så husked jeg hundeslagene; de i det mindste var da virkelighed. Men hvis her var mennesker, kunde vi knapt være på Giles Land eller et nyt land, som vi havde trod hele vinteren; vi måtte altså ligevel være på sydsiden af Franz Josefs Land, og den var rigtig den mistanken som jeg havde fåt for et par dage siden: vi var kommet syd gennem et ukjendt sund og ud mellem Hooker Island og Northbrook Island, og var nu udfør den sidste ø — trods den uløselige strid med Payers kart.»

«Det var med en underlig blanding af følelser jeg fandt mig vei indover mod land gennem denne mængde af koss og ujevnheder. Med ett mente jeg at høre en menneskestemme huje, en fremmed stemme, den første på tre år. Hjertet banked, blodet strømmed til hjernen, jeg sprang op på et koss og hujed med mine lungers kraft. Bag denne ene mandestemme midt i isørkenen, dette bud fra livet, stod hjemmet og alt hjemmet rummed — jeg så ikke andet, mens jeg bante mig vei frem mellem flak og skrugarer så fort som skiene kunde bære mig. Snart

horte jeg rop igjen, så også fra en skrugar en mørk skikkelse som bevæget sig mellem kossene. Det var en hund; men længere unda kom en anden skikkelse . . . et menneske! Hvem? Jackson eller en af hans fæller? eller kanske en landsmand?

«How do you do?».

Vi nærmed os hurtig hverandre, jeg vifted med hatten, han gjorde det samme. Jeg hørte ham snakke med hunden. Jeg lytted. Det var engelsk, og som jeg kom nærmere, trodde jeg at dra kjendsel på Mr. Jackson, som jeg mindtes jeg en gang hadde

set. Jeg letted på hatten, vi rakte hverandre hjertelig hånden: «How do you do?» — «How do you do?» Over os lågetaget, som lukked verden omkring ude, under os den ulændte opskrudde drivis, og indenfor skimted en så vidt lidt af landet — bare is, bræer, og skodde. På den ene side den civiliserede europæer i rudet engelsk dragt, høje guttaperka vandstøvler, vel barberet og frisert, med en duft af parfumeret sæbe, som på lang afstand var merkbar for vildmandens skjærpede sanser, — på den anden side vildmanden, klæd i skidne filler, svart af tran og sot, med langt ugreid hår og bustet skjæg, med et ansigt hvis naturlige blonde farve umulig kunde skjelnes gennem det tykke lag, som en vinters anstrengelser med varmt vand, mose, filler, og til slut kniv forgjæves hadde søgt at fjerne. Ingen ante hvem han var, eller hvor han kom fra. Jackson: «I am dam'd glad to see you.» — «Thank you, I also.» — «Have you a ship here?» — «No, my ship is not here.» Jackson: «How many are there of you?» — «I have one companion at the ice-edge.» Mens vi prated videre, hadde vi begyndt at gå indover mod land. Jeg gik ud fra at han hadde kjendt mig igjen, eller ialfald forstått hvem der skjulte sig bag dette vilde udseende, trodde ikke at en rent fremmed vilde blit mødt så hjertelig. Da stansed han med ett, ved en tilfældig ytring fra mig, så mig stivt ind i ansigtet og sa hurtig: «Arn't you Nansen?» — «Yes, I am.» — Jackson: «By Jove, I am glad to see you.» Og han greb min hånd og rysted den endda en gang, mens hele ansigtet blev et eneste velkommen, og glæden over det uventede møde strålte fra de mørke

øine. Jackson: «Where have you come from now?» — «I left the Fram in 84° N. lat., after having drifted for two years, and I reached the 86° 15' parallel, where we had to turn and make for Franz Josefs Land. We were, however, obliged to stop for the winter somewhere north here, and are now on our route to Spitzbergen.» — Jackson: «I congratulate you most heartily, you have made a good trip of it, and I am awfully glad to be the first person to congratulate you on your return.» Endnu en gang greb han min hånd og rysted den trofast. Vanskelig kunde det været mere velment, det håndtag var mer end form. På sin gjæstfri engelske vis sa han straks at han hadde «plenty of room» for os, og at han vented sit skib hver dag. Med «plenty of room» opdaged jeg siden han mente at der endnu var nogen kvadratfod på gulvet i deres hytte som ikke var optat om natten af hans sovende fæller. Men «hvor der er hjertelum, er der altid husrum». Så snart jeg kom til orde, spurte jeg hvordan det stod til hjemme, og han fortalte at både min hustru og mit barn var i bedste velgående, da han reiste for to år siden. Så kom turen til Norge og den norske politik; men den vidste han ikke noget om, og jeg tog det som et tegn på at der også måtte være bra. Han spurte nu om vi ikke med en gang kunde gå ud og hente Johansen og vore sager. Jeg mente det blev tungt for os at trække dem over denne opskrudde is; hvis han hadde folk nok, vilde det sikkerlig være bedre at sende dem ud. For at varsko Johansen om vort møde fyrte vi to skud hver. Snart mødte vi flere mænd. Det var Mr. Armitage, næstkommanderende,

Mr. Child, kemiker og fotograf, doktoren Mr. Koetlitz. Da de kom nær, gav Jackson dem et vink og lod dem forstå hvem jeg var. Atter blev jeg hilst hjertelig velkommen. Endda flere mødte vi: botanikeren Mr. Fisher, Mr. Burgess, og finnen Blomquist. Fisher har siden fortalt mig at han, da han først så en mand der ude på isen, havde trod det måtte være mig, men han kom rent fra den tanke da han mødte os, for han havde set mig omtalt som blond, og her så han en mørk mand med ravnsort hår og skjæg. Da de var der alle, sa Jackson at jeg havde nåd $86^{\circ} 15'$ n. br., og fra syv kraftige struber fik jeg et tredobbelt engelsk hurra, så det ljomed henover iskossene. Straks sendte Jackson karene afsted for at hente kjælker og gå ud til Johansen, mens vi gik videre indover mod huset, som jeg nu mente at kunne se på stranden. Jackson fortalte at han havde breve til mig hjemmefra, og både ifjor vår og nu i våres havde han hat dem med sig nordover, for den mulighed at vi kunde mødes. Vi fandt ud at han i mars måned måtte ha været ikke så langt søndenfor vor vinterhytte¹⁾; men der måtte han vende, da han blev stanset af åbent vand, det samme åbne vand vi havde set mørk luft over, hele vinteren. Først da vi kom op nær husene, spurte han nærmere om «Fram» og vor drift, og jeg fortalte i korthed vor saga. Han sa mig senere at han hele tiden siden vi mødtes havde trod at skibet var ødelagt, og at vi to var de eneste overlevende af ekspeditionen; han mente at ha læst et sørgmodigt udtryk i mit ansigt da han først spurte om skibet, og var så

¹⁾ Han havde nådd *Kap Richthofen*, omtr. 35 kvartmil søndenfor os.

ængstelig for at berøre det emne mer, ja han havde endog i stilhed advart sine mænd om ikke at spørge. Det var først ved en ytring af mig at han kom på det rene med sin vildfarelse, og begyndte at forhøre sig nærmere om «Fram» og de andre.»

Elmwood, Jackson's station på Kap Flora.

Fotografi juli 1896.

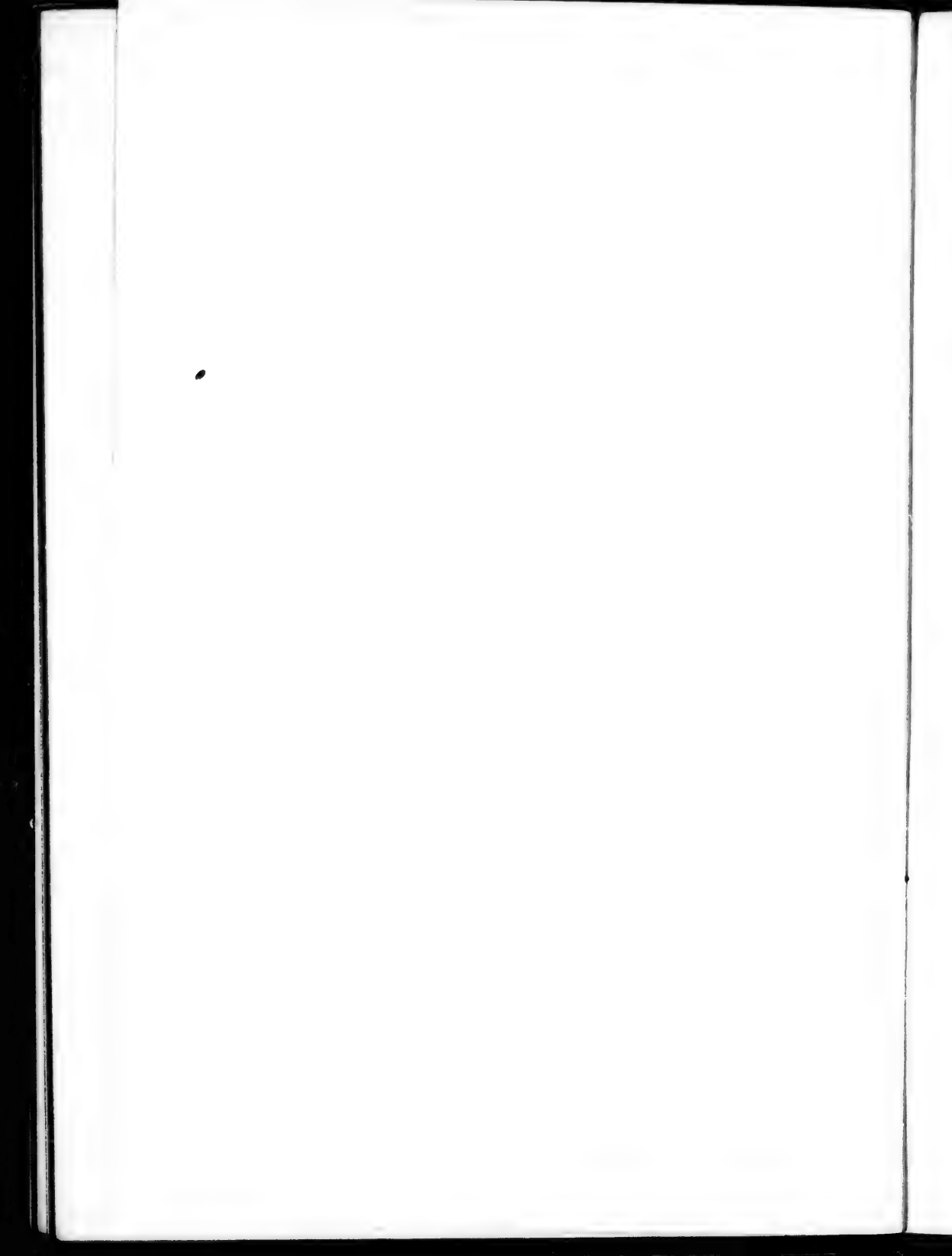
«Så kom vi til huset, en lav russisk tømmerhytte; den lå på en flad terrasse, en gammel strandlinje under fjeldet, 50 fod over sjøen. Der var også en staldbygning¹⁾ og fire runde telthuse til at gemme udrustning i. Vi trådte ind, en lun og varm rede

¹⁾ Ekspeditionen havde ført med sig flere russiske hester, hvoraf en fremdeles var i live.

Nansen foran Jacksons hytte.

Fotografi 17de juni 1896.

Johansen foran Jacksons hytte.

Fotografi 17de juni 1896.

midt i disse øde vinterlige omgivelser, tag og vægger trukket med grønt klæde, rundt om hang fotografier, raderinger, lustryk, overalt hylder med bøger og instrumenter, under taget klær og skotøi på tørk, og fra den lille ovn midt på gulvet i det koselige rum strålte en varmende kulild os gjæstfrit i møde. En sælsom følelse kom over mig, som jeg sank ned i en magelig stol i disse uvante omgivelser. Med et strøg af den skiftende skjæbne var ansvar og sorger feiet væk fra et sind de nu havde knuget i tre lange år, i tryk havn midt i isen, og tre års længsler vuggedes mod den dæmrende dags gyldne solskin. Ens pligt var gjort, ens verk var endt, nu kunde en hvile, hvile og vente. — Bare «Fram» . . . !»

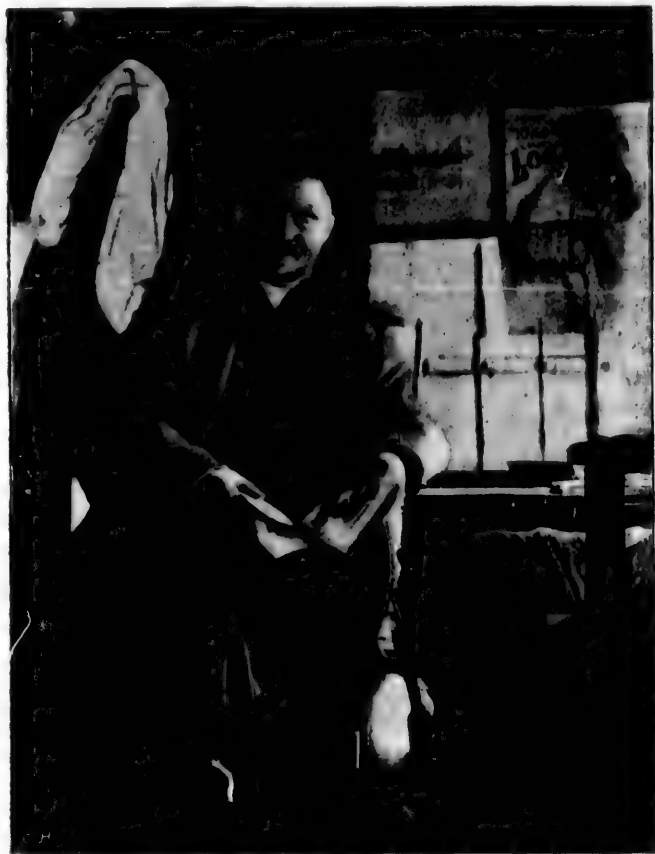
«En pakke, omhyggelig tilloddet i blik, blev rakt mig; det var to år gamle breve fra Norge. Med skjælvende hænder og bankende hjerte fik jeg den åbnet — der var tidender, bare gode tidender hjemmefra. En vidunderlig mild ro sank over sjælen.»

«Lidt efter lidt fik jeg høre hvad nyt der var hændt i verden det første år efter vor afreise. Så var det mad. Som det smagte at få brød, smør, melk, sukker, kaffe, og alt det de lange måneder havde lært os at undvære og dog længes efter! Men toppunktet af velvære kom da jeg kunde kaste af alle de skidne filler, få et varmt bad, og bli så ren som det var muligt i én vending. Så rene bløde klær fra top til tå, det lange hår klippet, det bustede skjæg raget af, og europæeren begynder igjen at komme til syne. Så ufattelig velgjørende det er at kunne ta på klærne sine uden at bli fedtet, og så at kunne røre sig uden at kjende dem klisse til kroppen ved hver bevægelse!»

«Det varte ikke så længe, før Johansen og de andre kom efter med kajakene og vore greier. Han fortalte at disse varmhjertede englændere hadde git ham og det norske flag et kraftigt hurra, da de kom og så det heist på en skistav ved siden af den høie bambusstangen med en skidden uldskjorte på, som han efter min ordre hadde sat op, for at jeg skulde kunne finde tilbage til ham. På veien hid hadde de ikke tilladt ham at røre kjælkerne; han fik bare gå ved siden af som passager, og han sa at af alle de måder vi hidtil hadde faret over drivisen på, var denne uden sammenligning den mageligste. Han blev ikke mindre gjæstfrit modtat i hytten, og snart gjennemgik han den samme forvandling. Jeg kjender ikke lenger igjen min kamerat fra den lange vinternat, søger forgjæves spor efter den tateren som vandred op og ned på stranden under de bratte urer og mørke basaltvægger udenfor den lave underjordiske hytte; den sotede huleboer er forsvundet, og i hans sted sidder en velnæret europæisk grosserer i en magelig stol, dampende væk på en snadde eller en cigar, og med en bog foran sig, og stræver med at lære engelsk som bedst han kan. Overraskende er det at vi begge har tiltat adskillig i vegt, siden vi forlod «Fram». Selv veide jeg nu da jeg kom hid omtrent 92 kilo, eller omkring 10 kilo mer end da jeg gik fra «Fram», mens Johansen veier 75 kilo og har tiltat 6 kilo. Det er altså virkningen af en vinter på bare bjørnekjød og fedt i et arktisk klima. Det ligner ikke ganske tidligere erfaringer; det er vel vor dovenskab som har gjort det.»

«Og så lever vi da her i ro og stilhed, ventende på skibet derhjemmefra, og hvad fremtiden vil bringe,

mens der gjøres alt for at få os til at glemme en vinters savn. Vanskelig kunde vi kommet i bedre

Johansen efter forvandlingen.

Fotografi juni 1896.

hænder — den mageløse gæstfrihed og venlighed vi på alle måder møder, og det velvære vi føler lar sig

23 — Fram over Polhavet. II.

ikke beskrive. Er det års savn af andre menneskers selskab, er det fælles interesser — som trækker os så nær til disse mænd i disse øde trakter? Aldrig blir vi trætte af at tale, og det er som havde vi kjendt hverandre i år, og ikke mødtes første gang for få dage siden.»

«Onsdag den 24de juni. Altså tre år siden vi reiste hjemmefra . . . Som vi sad ved middagsbordet om kvelden, kom Hayward, kokken, farende ind og sa at der var bjørn udenfor. Vi gik ud, Jackson med fotografiapparat og jeg med rifle. Vi så hodet af bjørnen over strandkneiken; den veired mod hytten, mens et par hunder stod i ærbødig afstand og gjødde. Da vi gik nærmere, kom den helt opover kanten mod os, den stansed, viste tænder og hvæste, vendte sig rundt, og gik langsomt tilbage mod stranden. For at hefte den så vidt at Jackson kunde komme nær og få nogen fotografier, gav jeg den en kule i bagdelen just som den forsvandt ned bag kneiken. Det hjalp, og en kule i venstre bog hefted den ytterligere. Omringet af et par hunder tog den stand, hundene blev stadig dristigere, et par revolverkuler fra Jackson i snuten gjorde bjørnen rent rasende; den gjorde et jump først mod den ene hund, «Misere», fik tag over ryggen og kasted den et langt stykke bort over isen, så mod den anden, fik tag i en lab og rev den ene tå stygt op; så fandt den en gammel blikboks, bed den flad, og kasted den langt af gårde; den var vild af raseri. En kule bag øret gjorde ende på det. Det var en binne med melk i brystene; der var dog intet foster, og ingen unge blev opdaget i nærheden.»

«Søndag den 5te juli. Om kvelden, som Jackson og doktoren var oppe i fjeldet og skjød alker, begyndte hundene at holde et syndigt leven; og «Nimrod», som står bundet her udenfor væggen, peb og knistred på

Såret bjørn den 24de juni 1898.

Af Lars Jorde, efter fotografi taget af Jackson.

en mistænkelig måde. Armitage gik ud. En stund efter kom han rolig ind igjen og spurte om jeg havde lyst til at skyde en bjørn. Jeg fulgte ham med rifle og fotografiapparat. Bjørnen havde taget sin tilflugt til et lidet isfjeld i syd for huset og lå flad på

toppen af det, mens «Misere» og et par af hvalpene stod rundt foden af fjeldet og gjødde ihærdig. Som vi nærmed os, tog den flugten udover isen. Holdet var langt; men lige fuldt slængte vi nogen skud efter; det kunde jo hænde vi fik heftet den. Jeg var også

En sommergjæst.

Fotografi den 5te juli 1898.

så heldig at træffe den i bagdelen, og nu søgte den tilflugt på et nyt isfjeld. Her kunde jeg komme nærmere. Den var truende sint; da jeg nærmed mig ind under fjeldet hvor den stod, viste den tænder, fræste, og gjorde flere ganger tegn til at ville hoppe ned på hodet af mig. I en fart fik jeg da riflen

op istedenfor fotografiapparatet. Den skrabte væk den løse sneen under sig for at få bedre fodfæste til spranget. Men det kom ikke. Jeg bytted igjen riflen med fotografiapparatet. Jackson var også kommet til med sit kamera på den andre siden. Da vi havde fåt de billeder vi ønsked, skjød vi den; det var en sjelden stor binne.»

Noget af det første jeg gjorde da vi kom til Mr. Jacksons station var naturligvis at få en sammenligning af vore ure med hans kronometer. Mr. Armitage var også så elskværdig at ta omhyggelige tidsobservationer for mig. Det viste sig at vi ikke havde været så langt fra det rigtige som vi havde trod. Den stand vi havde antat for urene var omkring 26 minutter feilagtig, det gjør altså $6\frac{1}{2}^{\circ}$ i længde. Ved en længere sammenligning af Mr. Armitage sås det også at urenes gang var meget nær det vi havde antat. Ved hjælp af disse oplysninger blev jeg i stand til at få udregnet vore længdeobservationer nogenlunde nøiagtig, og her, hvor det igjen var tilgang på papir, tegne- og skrivesager, og alt det vi hadde ønsket at ha om vinteren, tog jeg snart fat på at lage en kartskisse over Franz Josefs Land, slig som jeg mente det måtte være efter vore iagttagelser. Mr. Jackson tilbød mig velvillig at benytte et kart han hadde gjort over den del af øerne som han hadde faret over. Derved slap jeg meget arbeide med at udregne mine egne observationer og peilinger i den del af landet. End videre er jeg Jackson taknemmelig for bistand på alle vis: med navigationstabeller, sjøkalendere¹⁾, og tegnesager.

¹⁾ Vi hadde ikke hat nogen sjøkalender for 1896 og hadde hidtil måttet bruge den fra forrige år.

Det var ved at sammenstille Payers, Leigh Smiths, og Jacksons karter med vore iagttagelser at jeg fik i stand den skisse som her gjengis. *Payers* og *Jacksons* karter har jeg bare forandret på steder hvor mine iagttagelser er væsentlig forskellige fra deres. Dette er bare et foreløbigt udkast; ikke en gang mine

Jackson foran Elmwood.
Fotografi juli 1896.

egne observationer fik jeg tid til at regne omhyggelig ud. Når det blir gjort, og jeg derræst kan få adgang til hele Payers materiale, kunde sikkert et pålideligere kart leveres. Den eneste betydning jeg mener min kartskisse kan ha, er at gi en omtrentlig forestilling om hvordan det vi hidtil har kaldt Franz Josefs Land er delt og opskåret i et utal af småøer uden nogen

sammenhængende større landmasse. Meget af Payers kart fik jeg til at stemme godt med vore iagttagelser og observationer. Men den samme gåde vi havde grublet over hele vinteren, den stod der fremdeles lige uløst: hvor var Rawlinsons Sund, hvor var Dove Gletscher og hele nordre delen af Wilczek Land, hvor var de øer Payer har kaldt Braun Insel, Hoffmann Insel, og Freeden Insel? Den sidste kunde vistnok være den samme som den sydligste ø i Hvidtenland; Hoffmann Insel kan kanske også findes; men de andre var og blev borte. Jeg grunded i begyndelsen meget over hvordan en sådan feiltagelse kunde slippe ind på et kart af en mand som Payer, som har så stor en erfaring som topograf, og hvis karter forøvrigt bærer præget af stor omhyggelighed og nøiagtighed, en mand hvem jeg altid har beundret for hans dygtighed som polarreisende. Jeg undersøgte hans reiseberetning. Der fandt jeg han udtrykkelig omtaler, at i den tid han fór langs med denne Dove Gletscher havde han meget tåge, som helt dækked landet. Men en dag (det var den 7de april 1874) sier han¹⁾: «Det så på denne bredde (81° 23') ud som om Wilczek Land pludselig hørte op; men da solen jog de drivende tåger væk, så vi den uhyre bræs glinsende høiflade (Dove Gletscher) stirre over til os i et næsten ubrudt hvidt. I nordøstlig retning kunde vi bare følge landet indtil Kap Buda-Pest i det tågegrå fjerne. Men dette syn stred mod landets totalindtryk, som nemlig stemmer med Spitsbergens topografiske karakter; ti bræer af usedvanlig størrelse

¹⁾ Payer: Die österreichisch-ungarische Nordpolexpedition in den Jahren 1872—1874, s. 306.

forudsætter et udstrakt land bagenom.» Jeg kan ikke i Payers reiseskildring finde andre oplysninger som kan forklare mig gåden. Uagtet det efter dette kan se ud som de har hat klarveir den dag, må der lige fuldt ha været tågebanker som har ligget over Hvidtenland, og som har forbundet dette med Wilczek Land søndenfor, og har strakt sig nordover hen mod Kronprins Rudolfs Land. På disse tågebanker har solen skinnet så det har glitret i dem, og man har kunnet ta dem for bræer og sammenhængende land. Jeg har nu så meget lettere for at forstå en slig feiltagelse som jeg jo hadde gjort mig skyldig i netop det samme. Hadde ikke, som ovenfor fortalt, veiret om kvelden den 11te juni klarnet af, så vi fik se sundet mellem Northbrook Island og Peterhead (Alexandra Land), så hadde vi blit i den tro at her var sammenhængende land, og vilde vel ha aflagt det som sligt, hvis vi uden andre oplysninger skulde gjort et kart over det strøg.

Mr. Jackson og jeg drøfted flere ganger navngivningen af de lande vi hadde reist over. Jeg spurte ham da om han hadde noget imod at jeg kaldte det land vi hadde overvintret paa for *Frederick Jacksons Ø*, som et lidet bevis på vor taknemmelighed for den gjæstfrihed han hadde vist os. Vi hadde jo nemlig fundet at denne ø var skilt ved sund fra det land længer nord som af Payer var kaldt Karl Alexander Land. Forresten har jeg ikke villet sætte navn på nogen af de lande Jackson har set før os.

Landet ved Kap Flora viste sig at være et i geologisk henseende meget interessant strøg, og så ofte tiden tillod det, var jeg derfor ude på undersøgelser,

enten alene eller som oftest sammen med den engelske ekspeditions læge og geolog Dr. Koetlitz, og mangt et streiftog havde vi sammen op og ned ad disse bratte urer, på jagt efter forstener, som der på enkelte steder var mange af. Fra stranden og op til en højde af omtrent 500—600 fod bestod grunden af en blød lere, iblandet med knoller af en rødbrun

Dr. Koetlitz ved Castle-rock. En forvitret basaltblok ved Kap Flora.

Fotografi juli 1896.

lersandsten, som forstenerne særlig fandtes i. Disse som væsentlig bestod af *ammoniter* og *belemniter*, viste at den hele lerdannelse måtte stamme fra mezozoisk tid (jura). På flere steder havde Dr. Koetlitz fundet tynde brunkullag i leren. Forstenet træ var der også meget at finde af. Over denne lerformation lå der basalt i en mægtighed af nye 500—600 fod.

Det var en brat overgang efter vort lange uvirk-somme liv i vinterhiet nu med ett at få leilighed nok til videnskabeligt arbeide igjen. I ekspeditionens botaniker, Mr. Harry Fisher, fandt jeg en for det ark-tiske plante- og dyreliv varmt interesseret mand; hans undersøgelser, særlig over plantelivet der oppe, men også over dyrelivet, i jordbunden, i vandpyttene, og i sjøen udenfor, vil sikkerlig i rigt mon forøge vor kundskab om disse egnes biologiske forhold.

Men der var også anden adspredelse. Blev hjer-nen træt ved det uvante arbeide, da kunde jeg sam-men med Jackson ta en tur op til toppen af uren for at skyde alker, som det vimled af der oppe under basaltvæggene. De sad hundreder efter hundreder på hylderne og afsatsene opefter væggene over os, på andre steder lå krykkjerne på sine reder; det var et liv og et røre som var vederkvægende, og mens vi stod der oppe 500 fod til veirs, og øiet gled langt ud-over sjøen, fløi alkerne i flokker frem og tilbage over os, og ret som det var hented vi en eller to ned som de kom forbi. Men hver gang det smaldt, så det dundred og gav ekko i bergkløftene bortefter, da suste tusener af fugler med skogrende larm ned fra afsatsene. Det var som et vindkast hadde sendt mægtige støvskyer udover fra kammen der oppe; men lidt efter lidt vendte de tilbage til sine reder — og manganen faldt på veien for vore børser. Det var en god hønsegård Jackson hadde her, og han drog også nytte af den. Næsten daglig hørtes smeldet af børsen hans der oppe fra uren, og stegte alker var det omtrent hver eneste middag. Om høsten blev der samlet et stort oplag af dem for vinteren. Til

andre tider var Jackson sammen med Blomquist oppe og samlede egg. De drog en stige med sig, og ved hjælp af den krabbed Jackson op efter de lodrette bergvæggene. Dette eggroveri hued mig mindre, det så så halsbrækkende ud oppe i de løse basaltvæggene, hvor stenene ustanselig raped væk under

Krykkje på rede.

Fotografi juli 1896.

en, og jeg indlod mig ikke på det. Men ikke skal jeg negte for at eggene smagte fortræffelig både blødkogte til frokost og som pandekage til middag. Det var ellers mærkeligt hvor tungt det kjendtes at gå i bratte stigninger. Jeg mindes vel den første gang jeg skulde følge Jackson op efter uren. For hvert

hundred skridt måtte jeg stanse og puste ud; det skyldtes vel den lange stilleliggen, kanske var jeg også en del anæmisk efter den sidste vinteren i hiet. Men det var vel ikke bare det; selve høiden og bratheden generte mig, og det var som jeg blev svimmel der oppe, og havde svært vanskeligt for at komme ned igjen, vilde helst sidde på enden og skure udover. Efter en stund gav det sig noget, jeg blev mer vant til høiden igjen. Jeg blev også mindre andpusten, og på slutten kunde jeg gå opover uren mest som et normalt menneske.

Imens led det med tiden, og vi så endnu ikke noget til den engelske skute. Johansen og jeg begyndte at bli lidt utålmodige, og vi snakked sammen om den mulighed at skibet ikke skulde kunne trænge gjen-nem isen i år, og at vi måtte bli her vinteren over. Den tanke var ikke synderlig lystelig: at være hjemmet så nær, og dog ikke nå det. Vi angred på at vi ikke straks hadde fortsat veien mod Spitsbergen, kanske hadde vi alt nu nådd den meget omtalte jagten. Ja, hvorfor hadde vi også stanset? A jo, det var let forklarligt. Disse mennesker var jo så elskværdige og gjæstfri at det vilde ha været mer end spartansk om vi hadde kunnet modstå. Og så hadde vi jo slitt en del før vi kom hid, og her var en lun koselig rede, hvor en ikke behøvde at gjøre andet end at vente. Men vente er nu lige fuldt ikke altid det letteste arbejde, og vi begyndte for alvor at tænke på igjen at bryde op mod Spitsbergen. Men var der endnu tid til det? Det var midten af juli, og skjønt det vel sandsynlig vilde gå hurtig nok, så kunde der dog møde uventede hindringer, og det vilde ta os en må-

ned eller mer at nå frem til farvand hvor vi kunde vente at finde skute der borte. Det blev midten af august, kanske slutten, og da begynder alt jagtene at vende næsen hjemover. Fandt vi ikke en straks, så blev det kanske ud i september vanskeligt nok at få fat i nogen, og så skulde det kanske lige fuldt bli en ny overvintring. Nei, da var det bedre at være her; for størst rimelighed var det dog for at skuten vilde nå ind hid. Den bedste tid for seilas i disse farvand er august og begyndelsen af september, da er her som regel mest åbent vand, og det fik vi sætte vor lit til; — og så lod vi da tiden glide sin rolige gang videre. Det var også flere end vi som ventede utålmodig på den skuten. Fire deltagere af den engelske ekspedition skulde vende hjem denne sommer efter to års fravær.

«Mandag den 20de juli. Vi begynder at vente mer og mer utålmodig på skuten; men isen ligger her endnu tålelig tæt. Jackson sier jo vistnok at hun skulde være her i midten af juni, og mener at det flere ganger har været så åbent vande at hun kunde trængt igjennem. Men jeg har mine store tvil; selv om her bare sås få eller spredte flak, endog fra 500 fods høide, så har ikke det meget at si; der kan være nok længere syd som stænger. En dag var han og doktoren på toppen af fjeldet her; heller ikke derfra så de synderlig is i syd; men lige fuldt føler jeg mig ikke overtydet — jeg synes alle tidligere erfaringer taler for at der endnu må være drivis nok i havet søndenfor. Det Jackson sier om at «Windward» allerede juli forrige år skulde ha nådd igjennem uden at behøve at røre et flak, for det var

heller ikke den gang noget at sene herfra, det finder jeg ikke afgjørende. Hvor gjerne vil ikke menneskene skuffe sig!»

«De sidste dage er her igjen kommet mere is drivende ind fra øst. Jeg længes efter at komme løs;

Jackson ved et Isfjeld ud for Kap Flora.

Fotografi juli 1896.

at bli stængt her vinteren over — —! Da var det galt vi stansed. Hvorfor fortsatte vi ikke også vor reise videre mod Spitsbergen? Vi hadde vel været hjemme nu da. — Øiet glider udover den uendelige hvide flade, ikke en mørk stribe af vand; is, is — stængt

ude fra verden, fra det bankende liv, som vi nu trodde os så nær.»

«Lagt i horisonten en strime blåe skyer . . . langt langt der ude bag isbrynet er åbent vand; der vugger kan hænde skuten på de lange dønninger fra det store hav, skuten som skal bære os mod de kjendte strande, — som bringer tidender fra hjemmet og dem vi har kjær»

«Drøm! Drøm om hjem, om skjønhed! — Vildsomme fugl, her i isen og sneen søger du det alt for-gjæves — drøm om fremtidens gyldne gjensyn!»

«Tirsdag den 21de juli. Endelig fåt en dugelig vind fra nord som sætter isen til havs. I kveld bare åben sjø at øine der ude, nu kanske er det håb om snart at se skuten.»

«Onsdag den 22de juli. Stadig omskiftelser og stadig skuffelser. Igår var håbet freidigt, idag har vinden skiftet til sydost og drevet isen ind igjen; kanske får vi endnu vente længe.»

XIV.

HJEM.

Søndag den 26de juli. Endelig er skuten kommet! Jeg vågned i morges ved at en rusked mig i benene. Det var Jackson som med glædestrålende ansigt sa at «Windward» var der. Jeg tumled op og så ud af vinduet. Der var hun lige udfør iskanten, dampende langsomt indover for at finde plads at fortøje på. Underligt igjen at se en skute. Hvor høi riggen syntes! Og skroget, det var som en ø . . . Om bord var bud fra den store verden langt borte.»

«Der var almindeligt røre. Alle mand på benene, i lette kostumer, for at stirre ud af vinduet. Jackson og Blomquist fór afsted så snart de hadde fåt på sig klærne. Men det varte ikke længe før Blomquist kom hæsblæsende tilbage, sendt af den elskværdige Jackson, for at fortælle at alt stod vel til hjemme hos mig, og der var intet hørt om «Fram». Dette var det første Jackson hadde spurt efter. Jeg følte mig let som en fjær.»

«Da jeg nærmed mig skuten, hilstes jeg med jublende hurraer af hele mandskabet, som var samlet

på dækket, og der fik jeg en hjertelig modtagelse af den prægtige kaptein Brown, «Windward»s fører, af skibets besætning, og af Dr. Bruce og Mr. Wilton, som begge skulde overvintre hos Jackson. — Vi kom ned i den rummelige koselige kahyt, og alle slags nyheder blev slugt af lyttende ører, mens en ypperlig frokost med friske poteter og andre delikatesser gled ned forbi en gane som trængte mindre for at tilfredsstilles.» Det var merkelige nyheder i sandhed. En af de første var den at nu kunde de fotograferø folk tversigjennem dører som var flere tommer tykke. Jeg må tilstå jeg spidsed øren ved den meddelelse. At de kunde fotograferø geværkuler som sad inde i kroppen på folk var jo også merkeligt, men det blegned mod dørene. Og så fik jeg høre om at japaneserne havde prylt kineserne, og meget andet rart. Ikke mindst merkelig var den interesse som den hele verden nu syntes at ha fåt for de arktiske egne: Spitsbergen var blit et turistland; et norsk dampskibsselskab (det vesterålske) havde sat i gang fast passagerrute did¹⁾, ja de hadde bygget hotel der oppe, der er poståbneri og spitsbergenske frimerker. Og så lå svensken Andrée der nu og ventet på vind for at gå over polen i balon. Hadde vi fortsat vor vei til Spitsbergen, var vi altså kommet midt opi alt dette. Hadde truffet hotel og turister og var blit ført hjem i en moderne komfortabel dampbåd. Det var noget andet end den fangstjagten vi hadde snakket og drømt om hele vinteren og foregående år.

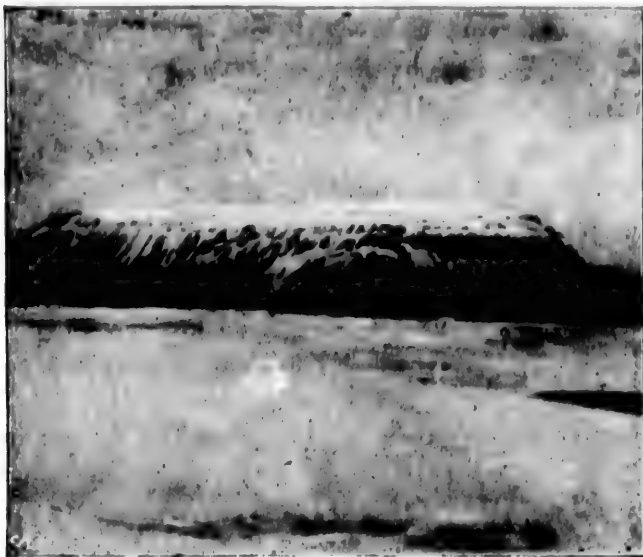
¹⁾ Jeg ante ikke den gang at Otto Sverdrup et år efter skulde komme til at føre denne dampbåd.

Folk pleier jo at synes det er morsomt at se sig selv; jeg danner ingen undtagelse fra regelen, jeg skulde git en formue for at ha set os i vor uvaskede og uforfalskede naturtilstand, som vi kom af vinterhiet, midt i en flok engelske turister og turistinder — jeg undres om der da vilde blit mange omfavnelser eller shake hands; men jeg tviler ikke på at de nok vilde kikket gjennom ventilhuller og hvorsomhelst de slap til.

«Windward» hadde forlædt London den 9de juni og Vardø den 25de juni, og hadde arbeidet i isen omtrent 3 uger for at nå ind til os. De har bragt med sig fire rener for Jackson, men ingen flere hester, som han har ventet på. En ren er død på veien. Nogen sauer har de også med.»

Der blev nu travelt med at losse «Windward» og få ført til land de forråd af proviant, kul, renmose, og andet sligt, som den bragte til ekspeditionen. Både skibets mandskab og den engelske ekspeditions medlemmer deltog i dette arbeide, og det gik raskt for sig; de hadde snart jevnet en vei over den uiændte is, og på slæderne blev det nu kjørt lass efter lass i land. Efter mindre end en uges arbeide var kaptein Brown klar til at gå; nu mangled bare Jacksons breve og telegrammer til hjemmet; de tog endnu nogen dage. Imens røk det op med en pålandsstorm, «Windward»s fortøinger ved iskanten gav svigt, hun kom i drift og måtte søge sig havn længere inde, hvor det imidlertid var så grundt at hun bare hadde en til to fod vand under kjølen, og imens satte vinden isen på, farvandet lukked sig rundt om udenfor, flakene nærmed sig stadig,

stillingen var en stund mindre hyggelig; men heldigvis nådde ikke isen skuten, og hun undgik at bli skrudd op på grund. Efter et par dages forsinkelse på denne vis slap «Windward» igjen ud, og nu blev det en febrilsk iver i den lille koloni. De som skulde hjem måtte gjøre sig reiseklare, og de

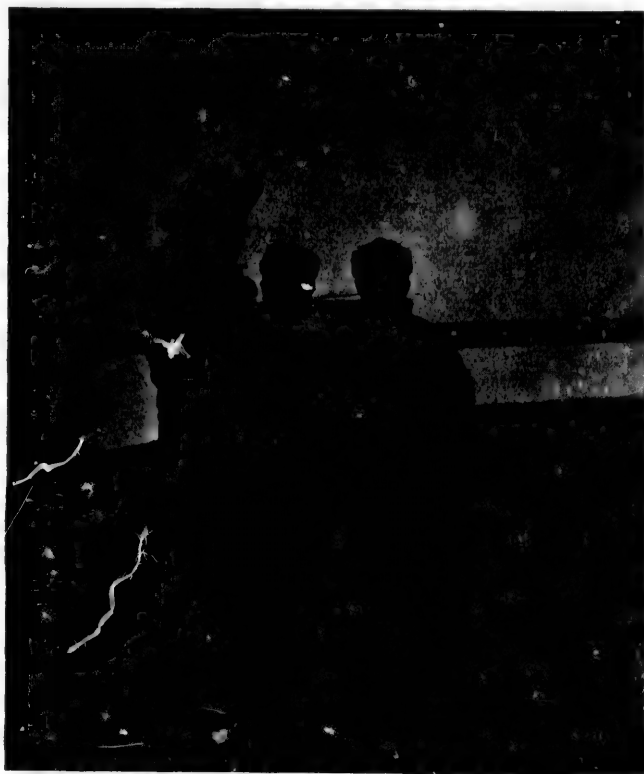
Kap Flora. Det sidste farvel.
Fotografi den 7de august 1896.

som skulde bli måtte få bragt sin sidste post og andre sendinger om bord. Dette blev ellers vanskelig nok; meget løs is hadde pakket sig sammen udenfor den faste iskanten, så det var ikke let at komme frem, skuten lå utålmodig der ude og ventet, og kaptein Brown peb uafladelig i damppiben. Endelig var det

i orden, og vi som skulde hjem var alle om bord. Det var Mr. Fisher, Mr. Child, Mr. Burgess og finnen Blomquist af den engelske ekspedition, og desuden Johansen og jeg. Mens solen brød frem gennem skyerne inde over Kap Flora, svang vi med hatten og sendte vort sidste hurra til afsked indover mod de seks tilbageblevne, der som et lidet mørkt punkt stod der på flaket i den store isensomhed, og for seil og damp bar det da den 7de august for god bær over den vuggende havflade mod syd.

Lykken var med os. På nordturen havde «Windward» hat meget og vanskelig is at kjæmpe med, før den endelig brød sig igjennem og ind til landet. Også nu mødte vi meget is; men den var slakk og forholdsvis let fremkommelig. Bare på få steder blev vi stanset, og nødt til at bryde os vei for maskinen. Men så var dette skib også i gode hænder. Med sin lange erfaring som hvalfanger vidste kaptein Brown hvordan han skulde ta det op med værre overmagt end den tynde is han her havde at kjæmpe med, og som er den eneste som findes i dette hav. Fra morgen til kveld sad han oppe i tønden, så længe der endnu fandtes en bette is i farvandet; lidet søvn undte han sig; — som han mange ganger sa, gjaldt det for ham at bringe os hjem før endnu «Fram» var kommet; kom den hjem først, skjønte han godt for et slag det vilde gi dem som stod os nær. Takket være ham, fik vi da også en hjemreise som var både kort og hyggelig. Ikke kan jeg tænke på disse dage, tænke på hvor rørende snille de var mod os, alle mand om bord, fra kaptein til matros, tænke på den vesle stuerten,

når han stak sit blide fjæs ind i kahytten og spurte hvad han nu kunde gi os, eller vækked mig om morgenen med sin muntre sang — uden at der

Nansen. Brown. Johansen

På «Windward»s kommandobro.

Fotografi august 1896.

kommer en følelse af usigeligt velbefindende og lykke. Så var det jo også det at vi stadig blev vugget nærmere mod hjemmet; vi kunde regne de dage og timer

som var igjen til vi skulde nå norsk havn og atter være i verden.

Efter erfaringen på nordturen ventede kaptein Brown at finde lettest vei ved først at styre i sydøstlig retning mod Novaja Semlja, hvor han mente at ha det åbne hav nærmest. Det slog også ind. Efter at ha gåt omtrent 220 kvartmil, kom vi ud i åben sjø i bunden af en bugt som skar sig nordover i isen. Det var netop på rette sted; lidt længer øst eller lidt længer vest, og vi kunde let ha fåt lige så mange uger at drive om i isen som vi nu brugte dage til at gå igjennem den på. Endelig, endelig en gang så vi da selve blåe havet foran os, og kursen blev sat ret mod Vardø. Det var så trygt og frit at kunne la øiet glide udover den blå slette, mens vi drev op og ned på dækket, og dag for dag bares nærmere. — Som vi en formiddag står og ser udover, stanser blikket ved noget. Hvad var det der ude i havbrynet? Jeg sprang op på kommandobrettet, fik kikkerten for øiet. Den første seiler. Tænk, tilbage i farvand hvor andre mennesker færdes! — Snart så vi flere, og så ud på dagen fire store kolosser. Om kvelden (den 12te august) skimted jeg noget mørkt lavt i havbrynet forud. Hvad var det? Jeg så det på styrbords baug; det strakte sig lavt og jevnt sydover. Jeg så mer og mer. Det var land . . . det var Norge — —! Jeg stod som forstenet og stirred og stirred udover natten på dette lave mørke, og det begyndte at sitre en frygt inde i brystet: hvad ventede der på os?

Da jeg næste morgen kom på dæk, var vi tæt under land. Det var en bar og naken strand, næsten

ikke mer indbydende end det land vi havde forladt der oppe i ishavs-tågen; men det var dog Norge. De hadde tat feil af kysten om ratten, og var gåt for langt nord. Endnu skulde vi få en del stræv med at krydse os sydover mod vind og sjø før vi kunde nå ind til Vardø. Vi gik forbi flere skuter, og hilste dem med flaget. Vi mødte toldkrydseren; den seilte op på siden af os; men hos os hadde den ingenting at gjøre, og ingen slap om bord. Så kom der los, far og søn. De hilste på Brown, men ventet ikke på denne engelske skuten at træffe en landsmand, og da de hørte mig tale norsk, blev de lidt forundret, men agted ikke større på det. Da Brown spurte dem om de vidste hvem jeg var, stirred den gamle mand længe på mig, og der trak op ligesom en tvil i hans træk. Men da navnet Nansen slap ud af munden på den hjertevarme kaptein, og han tog manden om livet og risted ham, i glæden over at kunne bringe ham en slig nyhed, da kom der et udtryk i den veirlidte fiskers ansigt, en blanding af glæde og forstenet forbauselse. Han greb mig i hånden og ønsked mig velkommen tilbage til livet; her hjemme hadde de jo for længe siden lagt mig i graven. Og så blev der en spørger, om nyt fra turen, om nyt fra Norge; men til «Fram» var endnu intet hørt. Det velted som en sten fra brystet; så skulde de der hjemme da bli spart for den ængstelsen.

Så gled «Windward» med alle flag i top stille og upåagtet ind på Vardøs havn. Før ankeret endnu var i bunden, var jeg i en båd sammen med Johansen, på vei til telegrafstationen. Ingen kjendte os igjen på bryggen; den eneste som sænsed de hjem-

vendende var en forstandig ko, som stansed op midt i en trang gade og stirred forundret da vi gik forbi. Det var så hyggelig sommerligt at se på den koen at jeg hadde lyst til at gå bort og omfavne den. Nu skjønte jeg rigtig at jeg var i Norge.

Så kom vi ind på telegrafstationen. Jeg la en vældig bunke på disken, og sa at det var nogen telegrammer jeg gjerne vilde ha sendt snarest muligt. Det var flere ~~større~~ af dem, og nogen temmelig lange, på et par tusen . . . hver. Telegrafbestyreren så lidt forskende på mig og på bunken, og tog den rolig op; men idet øiet faldt på underskriften på det øverste telegram, gik der en trækning gjennom ansigtet, han snudde sig rundt og gik bortover til telegrafistinden, som sad ved bordet. Da han vendte sig igjen og kom hen imod mig, strålte hele ansigtet, og han ønsked mig til lykke og hjertelig velkommen. Telegrammerne skulde bli sendt snarest muligt; men det vilde vel ta flere både nætter og dage før de kunde bli færdige med dem, sa han. Og så begyndte da telegrafapparaterne at prikke og prikke landet og verden udover dette samme, at to mænd af den norske polarekspedition var vendt velbeholdne tilbage, og at jeg ventet «Fram» hjem samme høst. Stakkars de fire telegrafistinder på Vardø, de fik et stridt arbeide i de dage som nu fulgte; for ikke alene skulde alle telegrammerne fra mig og mine kamerater sendes; men der strømmed ind hundreder udenfra både til os to og til folk i byen, som måtte skaffe opplysninger for nysgjerrige sjæle sydpå. De første telegrammer var til min hustru, til Johansens mor,

til de andre kameraters nærmeste, til kongen, og til den norske regering. Det sidste var så:

«Statsminister Hagerup.

Har den glæde at kunne meddele Dem og den norske regering at ekspeditionen har udført sin plan, har trængt igjennem det ukjendte polarhav fra strøget nordenfor de Nysibiriske Øer, og har undersøgt strøget nordenfor Franz Josefs Land op til $86^{\circ} 14'$ nordlig bredde. Intet land sås nordenfor 82° .

Løitnant Johansen og jeg forlod «Fram» og ekspeditionens øvrige medlemmer den 14de mars 1895 på 84° nordlig bredde og $102^{\circ} 27'$ østlig længde. Vi drog mod nord for at undersøge havet nordenfor «Fram»s rute, og drog derefter til Franz Josefs Land, hvorfra vi er kommet med «Windward».

Venter «Fram» hjem i år.

Fridtjof Nansen.»

Da jeg igjen skulde forlade telegrafstationen, fortalte bestyreren at professor Mohn var i byen, han skulde være på hotellet. Mohn, en mand som stod ekspeditionen så nær, var altså den første ven jeg skulde træffe. Allerede mens vi afleverte vore telegrammer hadde det begyndt at sive ud over byen at vi var kommet, og folk stimled så småt sammen for at se på de to langveisfarere, som skræved afsted gjennem gaderne til hotellet. Jeg stormed ind, spurte efter Mohn. Han var på sit værelse nummer så og så, hed det; men han sov nok middagslur. Hvad respekterte jeg middagslur i det øieblik? Jeg dundred mod døren og rev den op. Der lå Mohn på sofaen

og læste, med lang pibe. Han skvatt op, stirred vildt som et galt menneske på den høie mand som blev stående på dørstokken; — piben faldt i gulvet, det kjæmped i ansigtet, og så brød det ud: «Kan det være sandt? Er det Fridtjof Nansen?!» Han var vist ræd for sig selv, var ræd for han hadde et syn; men da han så hørte min velkjendte stemme, da brød tårerne frem: «Gud være lovet at De endnu er i live!» Og han styrted i mine arme. Så kom turen til Johansen. Det var en jublende glæde i dette gjen-syn, og de spørgsmål som faldt og blev svaret på fra begge sider var talløse. Efter hvert som indtrykkene kom og gik, regned spørsmålene ned uden sammen-hæng og næsten uden mening. Det hele var jo så ufatteligt, og det varte lang tid før vi endelig kunde nå til at sætte os ned, og jeg på en lidt mere sammenhengende måde kunde få greie ud hvad vi hadde oplevet i de tre år. Men hvor var «Fram»? Hadde vi forladt den? Hvor var de andre? Var det noget galt på færde? Det var med ængstelse disse spørsmål kom, det var nok vanskeligt at fatte at der intet var i veien, og endda hadde vi forladt vor gode skute. Lidt efter lidt blev det muligt at gjøre også det forklarligt, og da var alt bare herlighed, champagne måtte ind og cigarer. En anden kjending sydfra var også i hotellet; han kom ind for at snakke med Mohn, men da han så der var fremmede, vilde han gå igjen. Da han, efter at ha stirret længe, opdaged hvem de fremmede var, blev han som naglet til flekken, og så blev der da drukket skåler for ekspeditionen og for Norge. Det var greit at vi måtte bli der den kveld. Men mens vi sad der inde, hadde

byen fåt vide navnene på de nykomne gjæster, og da vi igjen skulde se ud af vinduet, var hele gaden fuld af folk, og fra alle flagstænger indover byen og fra alle master på havnen vaied det norske flag i kveld-solen.

Og så kom der strømmende telegrammer, — gode tidender alt ihop. Nu var alle sorger endt. Bare «Fram» mangled endnu; men hende var vi trygge for, hun kom snart.

Det første vi hadde at gjøre her på norsk jord-bund, da vi fik områdd os lidt, var at se at få forbedret vor garderobe. Men ikke var det let at komme frem i gaderne nu, og stansed vi i en butik, randt den straks fuld af folk.

De dage vi var i Vardø blev vi mødt med overstrømmende gjæstfrihed. Her sa vi også farvel til «Windward», som gik før os til Hammerfest.

Den 18de august kom Johansen og jeg did. Overalt på veien hadde man hilst os med blomster og flag, og nu da vi seilte ind til Norges nordligste by, var den i festskrud fra strand til øverste bergpynt, og tusener af mennesker var på benene. Til min overraskelse mødte jeg også her en engelsk ven, Sir George Baden-Powel, som lå der med sin prægtige yacht «Otaria». Han var netop kommet fra en videnskabelig ekspedition til Novaja Semlja, hvor han hadde været med flere astronomer for at iagttta solformørkelsen den 9de august, og hadde hat held med sig. [Med engelsk gjæstfrihed stilled han nu hele sin yacht til min disposition, og jeg modtog gjerne dette vakre tilbud. Baden-Powel var en af de sidste jeg hadde set i England. Da vi skiltes

— det var høsten 1892 —, spurte han hvor man skulde lede efter os, om vi blev for længe borte. Jeg svarte at det at lede efter os vilde bli som at lede efter en nål i en høistak. Ja, sa han, men jeg måtte ikke tro at folk kunde slå sig til tåls med det; i England vidste han ialfald at der vilde bli gjort noget,

Ankomst til Hammerfest. «Otarla».

Fotografi den 18de august 1897.

og hvor skulde de da gå hen? «Vel, jeg kan da vanskelig tænke mig noget andet sted end Franz Josefs Land,» sa jeg; «for går «Fram» til grunde, eller blir vi nødt til at forlade hende, da må vi komme ud den vei; går «Fram» ikke til grunde, og driften er som jeg mener, da skal vi imidlertid komme ud i havet mellem Spitsbergen og Grønland.» Nu mente

Baden-Powel tiden var kommet til at se efter os, og da han for nærværende ikke kunde gjøre noget mere, var det hans agt, efter nu at ha sluttet sin ekspedition til Novaja Semlja, at gå op langs iskanten, for at se om han ikke skulde få nogen underretning om os. Da, i rette øieblik, kom vi ind til Hammerfest.

Om kvelden kom min hustru og min sekretær Christofersen. Efter at ha været til stede ved en glimrende fest som Hammerfest by gav til vor ære den nat, flytted vi om bord i «Otaria», hvor nu dagene skulde glide umerkelig forbi. Uafslædig strømmed der ind fra alle verdens kanter lykønskningstelegrammer og vidnesbyrd om glæde over vor hjemkomst.

Men «Fram»? Jeg havde så stolt telegraferet at jeg vented hende hjem nu i år; men hvorfor var hun ikke alt kommet? Jeg begyndte mer og mer at tænke på dette, og jo mere jeg regned efter alle muligheder des mere kom jeg til den slutning at hun i grunden burde været ude af isen nu, om ikke noget galt havde hændt. Det var merkeligt at hun ikke alt var her, — og med gru tænkte jeg på om høsten skulde gå uden at bud kom; den virter og sommer som da fulgte vilde ikke bli hyggelig.

Som jeg om morgenen den 20de august netop havde tørnet ud, banked Sir George på døren og sa der var en mand som absolut måtte tale med mig. Jeg svarte at jeg ikke var påklæd endnu, men jeg skulde komme straks. A, jeg kunde komme som jeg var, sa han. Det undred mig lidt at det skulde ha slig hast, og jeg spurte hvad det gjaldt. Han vidste ikke; men han skjønte at det var noget af vigtighed.

Jeg gav mig lige fuldt tid til at klæ mig, og gik så ud i salonen. Der stod en herre med et telegram i hånden; han sa han var telegrafbestyreren på stedet og havde et telegram som han trodde vilde interessere mig; derfor var han kommet med det selv. Noget som skulde interessere mig? Det var jo bare én ting i verden. — — Med lidt dirrende hænder rev jeg telegrammet op.

«Skjærvø, 20. 8. 1896, kl. 9 fm.

Doktor Nansen.

«Fram» ankommen hertil dags dato i god behold. Alt vel om bord. Afgår straks til Tromsø. Velkommen hjem.

Otto Sverdrup.»

Det var som jeg vilde kvæles, og det slap bare ud af mig: ««Fram» er kommet!» Det gav et sæt i Sir George, og han hopped langt bort over gulvet, Johansens ansigt blev et lysende spørgsmål, Christofersen stivned helt af forbauset glæde, telegrafbestyreren stod i midten og nød den virkning han havde frembragt, og jeg forsvandt i samme øieblik ind i min kahyt for at rope til min hustru: «Fram er kommet!» Hun fór op af køien hurtigere end hun pleier. Men jeg kunde ikke tro det, nei jeg kunde ikke, det var som et eventyr — og jeg læste det telegram mange ganger før der endelig kom tryghed for at det hele ikke var en drøm.

Der blev jubel om bord, og ud over havnen, og ind over byen. Over fra «Windward», som netop holdt på at lette anker for at gå til Tromsø, lød det kraftige hurraer for «Fram» og det norske flag.

Vi havde tænkt at gå til Tromsø om eftermiddagen, nu gjaldt det at komme afsted fortest muligt, helst for at nå «Fram» igjen i Skjærvø, som jo lå just i vor vei. Jeg forsøgte at stoppe hende ved et telegram til Sverdrup, men kom for sent.

Det var en livlig frokost vi havde den morgen. Johansen og jeg talte om det utrolige i at vi nu snart skulde trykke vore kamerater i hånden, Sir George var bare vild glæde; ret som det var hopped han fra stolen, slog i bordet og sa: ««Fram» er kommet! «Fram» er virkelig kommet!» Lady Baden-Powel var den stille lykke, hun nød vor fryd.

Den næste dag kom vi ind på Tromsø havn, og der lå «Fram» for os, sterk og bred og veirbidt. Det var underligt at se den høie rig igjen, at stirre på dette skrog som en kjendte så vel. Sidst en så det, var det halvt nedgravet i isen, ru svømte det frit og stolt på blå sjø i norsk farvand. Vi gled op på siden af hende. «Otaria»s mandskab hilste den gilde skute med et tredobbelt engelsk hurra, og fra «Fram» svarte det igjen med et nifoldigt norsk. Vi lod ankeret falde, og i næste øieblik var «Otaria» bordet af «Fram»s staute mandskab.

Det gjensyn som nu fulgte skal jeg ikke forsøge at skildre. Jeg undres om nogen af os hadde mer end én klar følelse: vi var igjen samlet allesammen — vi var igjen i Norge — vi hadde fuldført vort hverv.

Så drog vi da sammen sydover langs Norges kyst. Først kom den af staten leiede bugserbåd «Hålogaland», så «Fram», tung og langsom, men des sikrere, og til slut den elegante «Otaria»; den skulde følge os til Trondhjem. Hvor velgjørende var det

ikke endelig en gang at sidde i ro og se andre gå foran og ta ud veien!

Overalt hvor vi kom frem strømmet det norske folks hjerte os i møde, fra damperne med de mange festklædte byfolk og lige til den fattigste fisker, som lå i sin båd alene ude mellem skjærene. Det føltes som gamle mor Norge næsten var stolt af os, som hun trykket os tæt og varmt i favn, med tak for det vi hadde gjort. Og hvad var det så? Vi hadde bare opfyldt vor pligt, hadde ikke mer end fuldført det, vi hadde påtatt os, og det var vel vi som skyldte *hende* tak, fordi vi hadde fått seile under hendes flag. Jeg mindes en tidlig morgen. Det var i Brønøund; det var endnu gråkoldt; jeg blev purret ud, der var så mange folk som vilde hilse på os. Halvsøvnig kom jeg på dækket, hele sundet var fuldt af båder, jeg stod og så udover; vi hadde gått langsomt gjennom; men nu begyndte igjen «Hålogaland» der forud at sætte fart på, og vi skar hurtigere gjennom vandet. En fisker i en båd lå og kaved og rodde ved siden af os for at holde følge. Det var stridt arbeide. Så roper han over til mig: «De skal vel ikke ha kjøbt fisk, vel?» — Nei, det skulde vi da ikke. — «De kan ikke si hvor han Nansen er henne, han er vel der borte i «Fram», han?» — «Nei, han skal da være her om bord.» — «Å nei da, det skulde vel ikke være rå til at komme om bord vel, for jeg skulde så nødvendigvis ha set logi' hans.» — «Det blir vist vanskelig det; jeg tror ikke de har tid til at stanse nu.» — «Det var leit det, for jeg skulde så inderlig gjerne set han sjøl.» Han drog på at ro; det biev værre og værre at følge; men han stirred stadig stivt på mig

som lå der på rækken og småle, mens Christofersen stod ved siden og knæggede. «Siden De har sån lyst til at se'n sjøl, så får De få vide at han er her da,» sa jeg. — «Å nei, å nei! ja jeg tænkte mest det; De får ha velkommen att da!» Og dermed slap fiske-
ren årerne, reiste sig op i båden og strøg lua af. Mens vi så fór videre i den deilige morgen, og jeg sad på den elegante engelske yachten og så den fattige deilige kyst igjen ligge der i solskinnnet forud, da følte en fuldt og helt, hvor nær dette land og dette folk lå ens hjerte. Hadde en sendt — var det så bare et streif af sol over det, da var de tre år som gik, vel anvendt.

«Ikke sandt, dette Norge . . .
det er nu så kjært, som det er godt,
og så er det det vakreste hjem et folk har fåt.
End gjeita da om våren
under fuglespillet omkring gården, —
det sortner i åser, det hvidner i fjeld,
og elven skurer i bakkehæld, . . .
dette Norge, vi forstår det,
at en kan lide lidt for det!»

En følte hvad der banked af liv og kraft i dette folk, og som et fjernsyn steg fremtiden stor og rig, når de kræfter som nu er bundne løser sig og blir fri. . .

Nu var en kommen tilbake til livet, det lå der fuldt af lys og håb foran. — Så kom kveldene, solen sank ned bag det blåe hav langt der ude, og høstkveldens klare vemod speiled sig i sjøen. Det var for fagert til at tro på, dette, det kom som en ængstelse over en; men silhouetten af en kvindeskikkelse,

som sad der på rækken og tegnede sig mod den glødende aftenhimmel, gav ro og vished.

Det gik fra by til by, fra fest til fest langs Norges kyst. Det var den 9de september «Fram» stod op Kristianiafjorden og fik en modtagelse bedre end nogen fyrste. De gamle ærværdige orlogsmænd «Nordstjernen» og «Elida», den nye elegante «Val-

kyrjen», og så de små vevre torpedobådene, viste os veien. Omkring vrimled det af dampbåder, sorte af mennesker. Der var flag høit og lavt, salut, hurraer, viftende lommeterklær og hatter, bare lysende ansigter — hele fjorden et eneste yrende velkommen. — Men der lå hjemmet og de kjendte stræde foran, det glitred og smilte så fagert fra hustaget i sol-

glansen — så dampbåder om igjen og om igjen, rop efter rop, og med hatten i hånden bukked vi til hurra efter hurra.

Hele Pepperviken var bare båder og mennesker og flag og vaiende vimpler. Så tordned orlogsmændene løs med sine 13 skud hver, og gamle Akershus fulgte med sine 13 tunge drøn, så det gjenlød i åsene omkring.

Om kvelden stod jeg ved stranden der ude ved fjorden. Larmen efter festerne var tonet bort, barskogen stod tyst og mørk omkring, ude på skjæret røg endnu de sidste ulmende glør efter et velkomstbål, og ved fødderne skvulped og hvisked sjøen sit: «Nu er du hjemme.» Høstkveldens ro og dybde sænked sig over det trætte sind.

Jeg måtte mindes hin sidste regntunge juni-morgen da jeg gik over denne samme strand. Mer end tre år var gått, vi hadde stridt, og vi hadde sådd, nu var høsten kommet, og det hulked og gråt inde i mig af taknemmelig glæde.

Isen og de lange månenætter med alle nattens savn der nordpå var en fjern drøm, fra en anden verden, en drøm som leved og svandt — — Men — «hvad var vel livets spil, hvis drømmene ei lægges til . . !»

BERETNING
OM
„FRAM“S DRIFT

EFTER 14. MARS 1895

AF
OTTO SVERDRUP

I.

FRA 15DE MARS TIL 22DE JUNI 1895.

Allerede den 26de februar havde dr. Nansen officielt meddelt besætningen, at *jeg skulde være ekspeditionens chef og løjtnant Scott Hansen næstkommanderende*. Ved det endelige opbrud den 14de mars overgav han mig desuden et brev eller en instruks af følgende indhold:

«Kaptein Otto Sverdrup,
fører af «Fram».

Idet jeg nu forlader «Fram», for sammen med Johansen at foreta en færd nordover — om muligt til polen — og derfra til Spitsbergen, sandsynligvis over Franz Josefs Land, overlader jeg Dig ledelsen af den tilbageværende del af ekspeditionen. Fra den dag jeg har forladt «Fram» vil følgelig al myndighed som tidligere måtte tilkomme mig gå over til dig i samme grad, og de andre vil ha at vise Dig, eller den Du måtte udnævne til deres foresatte, ubetinget lydighed. At gi nogen ordre om hvad der i de forskellige tilfælde skal foretas, finder jeg overflødigt, selv om det var

muligt at gi slige. At Du bedst selv vil vide hvad der under vanskelige omstændigheder bør gjøres, ved jeg, og mener derfor med tryghed at kunne forlade «Fram».

Ekspeditionens hovedopgave er at trænge gennem det ukjendte polarhav fra strøget omkring de Nysibiriske Øer — nordenom Franz Josefs Land og frem til Atlanterhavet ved Spitsbergen eller Grønland. Den væsentlige del af denne opgave finder jeg at vi allerede har løst, resten vil løses efter som ekspeditionen kommer videre frem mod vest. For at gjøre ekspeditionen endnu mer frugtbringende er det jeg gjør et forsøg på at trænge videre mod nord med hunder. — Din opgave blir da at føre de menneskeliv som herved betros Dig hjem på sikreste måde, og ikke at udsætte dem for nogen unødig fare, hverken af hensyn til skib eller ladning, eller til ekspeditionens udbytte. Hvor længe det kan vare før «Fram» driver ud i åbent vande ved ingen. Du har proviant for flere år endnu; men skulde det af ukjendte grunde ta for lang tid, eller mandskabet skulde begynde at lide af sygelighed, eller Du af andre grunde finder det heldigst at forlade skuten, bør det ubetinget gjøres. På hvad årstid dette bør ske, ligesom veien som bør vælges, vil Du bedst selv kunne dømme om. Hvis det skulde høve sig, vil jeg anse Franz Josefs Land og Spitsbergen som heldige lande at søge mod. Hvis der blir søgt efter ekspeditionen efter Johansens og min hjemkomst, vil man først gå did. Hvor Du kommer til land, bør Du, så ofte Du kan, la reise iøinefaldende varder på nes og fremspringende berg-hamrer, og inde i varderne lægges en kort beret-

ning om hvad der er gjort, og hvor Du drar hen. For at varderne kan kjendes fra andre bør en ganske liden varde reises 4 meter fra den større i *magnetisk nord*. Hvilken udrustning som vilde være den heldigste, i tilfælde «Fram» skulde forlades, har vi så ofte drøftet, at jeg finder det overflødigt at opholde mig derved her. Jeg ved at Du vil dra omsorg for at det nødvendige antal kajaker til alle mand, kjælker, ski, truger, og andre udrustningsgjenstande kommer i fuld stand snarest muligt og holdes i beredskab, så en slig hjemtur over isen vil kunne foretas med størst mulig lethed. Underretning om den proviant jeg anser for mest skikket for en slig tur, og om det nødvendige kvantum til hver mand, gir jeg Dig på andet sted.

Jeg ved også at Du vil holde alt i orden til at forlade «Fram» i korteste tid, for den mulighed at en pludselig skade skulde tilstøde hende ved ildebrand eller skruing. Tillader isen det, anser jeg det heldigst om der stadig kan has et depot med tilstrækkelig proviant osv. på et sikkert sted på denne, således som vi i den senere tid har hat. Alle nødvendige ting, som ikke kan has på isen, bør om bord lægges slig at de under alle omstændigheder er lette at komme til. Som Du vil vide, er det bare koncentreret slædeproviant som nu er i depotet; men da det kunde hænde at ekspeditionen kunde komme til i længere tid at ligge rolig før Du drog afsted, vilde det være i høi grad ønskeligt at få reddet så meget hermetisk kjød, fisk, og grønsager som muligt; skulde urolige tider komme, vilde jeg endog anse det rådeligt at ha en forsyning også af disse sager færdig på isen.

Skulde «Fram»s drift bære langt nordenom Spitsbergen og komme over i strømmen under Grønlands østkyst, kan mange muligheder tænkes, som det nu ikke er let at opgjøre sig nogen mening om; men skulde Dere bli nødt til at forlade «Fram» og søge under land, vilde det være heldigst om Du også der vilde sørge for at opreise varder som ovenfor omtalt (med beretning om hvor Du drar hen osv.), da det jo kunde være muligt at man også der vilde lede efter ekspeditionen. Enten Du i tilfælde burde søge mod Island (som jo er det nærmeste, og hvorhen Du på forsommeren måtte kunne komme ved at følge iskanten) eller de danske kolonier vest for Kap Farvel, må Du lettest kunne dømme om når Du ser forholdene.

Det som bør tas med hvis «Fram» skal forlades, blir næst den nødvendige proviant, våben, ammunition, og udrustning, alle *videnskabelige journaler* og *andre journaler*, *observationer*, *alle videnskabelige samlinger* som ikke er for tunge, og i så tilfælde små prøver af disse, fotografier, helst de originale plader (filmer), eller om disse er for tunge, så kopier af dem, endvidere det *areometer* (Åderman) hvormed de fleste observationer over sjøvandets specifikke vekt er udført. Forøvrigt naturligvis alle dagbøger og optegnelser som kan være af interesse. Jeg efterlader et par dagbøger og breve som jeg særlig vil anmode Dig om at ta vare på, og bringe Eva om jeg ikke skulde komme hjem, eller Dere mod formodning kommer hjem før os.

Hansen og Blessing vil, som Du ved, besørge de forskjellige videnskabelige observationer og indsam-

linger. Selv vil Du dra omsorg for lodningen, at denne sker så ofte det kan la sig gjøre og livens tilstand tillader. Jeg vilde anse en gang mindet for hver 60 kvartmil det bærer videre som *i høi grad ønskelig*, kan det ske endnu oftere så meget desto bedre. Skulde dybden bli mindre end nu og mer vekslende, sier det sig selv at lodningerne også bør ske hypigere.

Da mandskabet allerede før var lidet, og nu end yderligere vil bli forringet med 2 mand, vil det kanske falde en del arbeide på hver; men såfremt Du kan afse folk for at lette de videnskabelige observationer, og gjøre disse mest muligt fuldstændige, ved jeg nok Du vil gjøre det.

Vil Du også dra omsorg for at der hver tiende dag (den første, tiende og tyvende i hver måned) bores i isen, og tykkelsen måles på samme måde som hidtil er sked. Hendriksen har væsentlig udført disse boringer, og er en pålidelig mand dertil.

Til slutning et ønske om alt muligt held for Dig og dem Du nu har fåt ansvaret for, og vel mødt igjen i Norge, det være sig om bord i denne skute eller uden hende.

«Fram» den 25de februar 1895.

Din hengivne

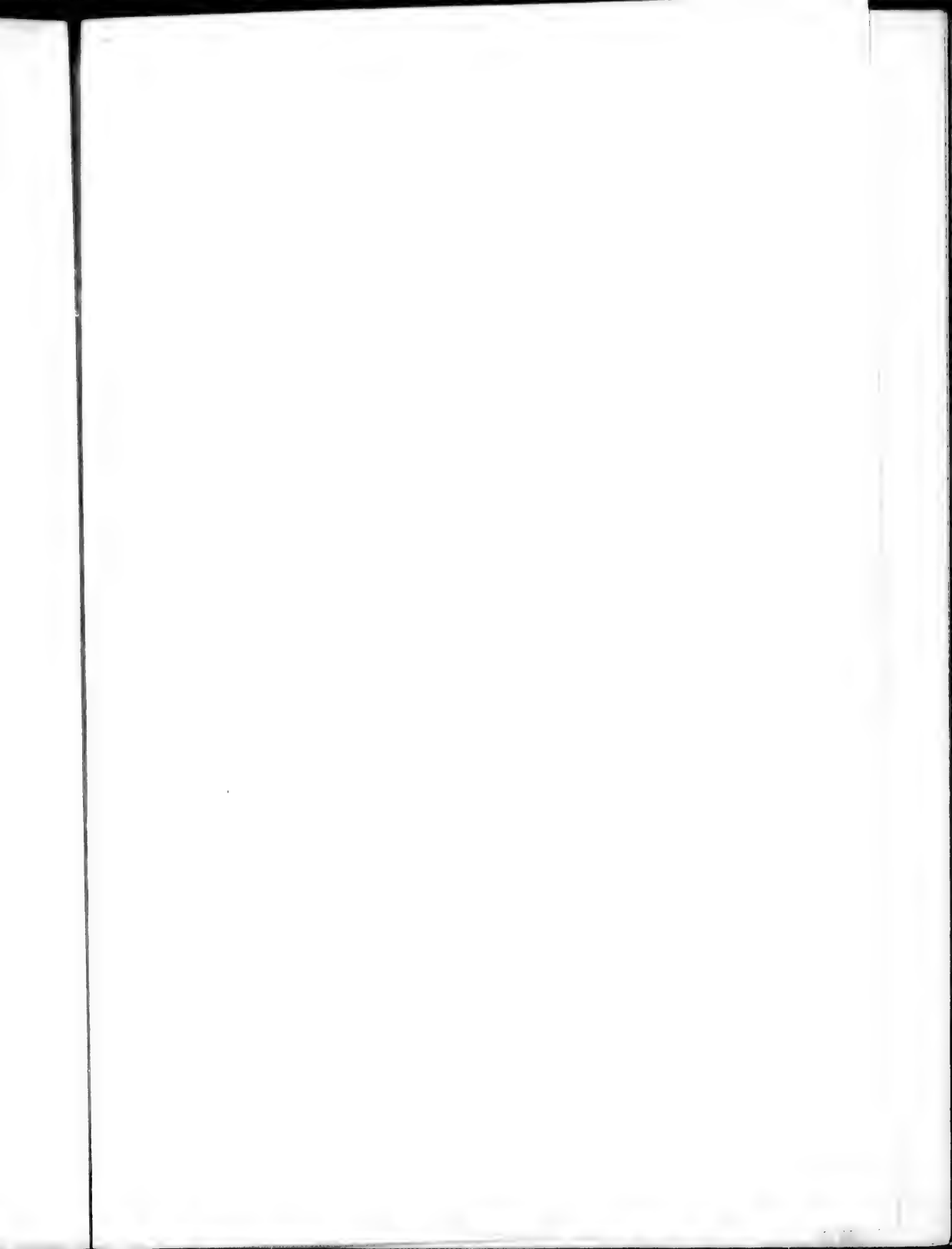
Fridtjof Nansen.»

«E. S.

I den ovenfor stående instruks, som jeg skrev noget hurtig om natten den 25de februar, har jeg

undladt at omtale ting som burde været berørt. Jeg vil her indskrænke mig til yderligere at bemærke at skulde Dere få ukjendt land i sigte, bør selvfølgelig alt gøres for at bestemme og undersøge dette så vidt evnen rækker. Skulde «Fram» drive så nær at Du finder det uden for stor risiko kan nås, vilde alt hvad der kunde gøres til undersøgelse af sligt land være af den høieste interesse. Hver sten, hvert græsstrå, lav- eller mosdot derfra, hvert dyr, fra de største til de mindste, vilde være af stor betydning; fotografier og en nøiagtig beskrivelse burde ikke forsvømmes, ligesom det også burde bereises i videst mulig udstrækning for at bestemme dets kystlinje, størrelse osv. Alt sligt må dog kun foretas under forudsætning af at det kan ske uden fare. Er «Fram» i drift i isen, sier det sig selv at kun kortere udflugter bør foretas fra hende, da de bortdragne ellers kan få for store vanskeligheder med at finde tilbage om bord. Skulde «Fram» for kortere eller længere tid være kommet fast, bør slige udflugter lige fuldt kun ske under varetagelse af stor forsigtighed, og ikke udstrækkes over noget længere tidsrum, da ingen let kan forudse når driften atter kan begynde, og det vilde ikke for nogen part være heldigt om «Fram»s mandskab yderligere blev forringet.

Om de videnskabelige observationer har vi så ofte talt sammen at jeg ikke finder det nødvendigt at gå nærmere ind derpå her. Jeg er sikker på Du vil gjøre Dit til at de kan bli så fuldstændige som muligt, og at ekspeditionen således vil vende tilbage med så rigt udbytte som omstændighederne på nogen måde vil tillade.

Nansen og Johansen bryder op.
Fotograf den 14de marts 1895.

Og så endnu en gang ønsket om alt muligt held, og et vel mødt igjen om ikke for længe.

«Fram» den 13de mars 1895.

Din hengivne
Fridtjof Nansen.

Dagen efter at denne efterskrift til min instruks er datert, torsdag den 14de mars kl. 11^{1/2} formiddag, forlod dr. Nansen og Johansen «Fram» for at begynde sin slædeekspedition. Vi hilste dem til afsked med flag og stander og med salut. Scott Hansen, Hendriksen, og Pettersen fulgte dem til den første leirplads, 1,6 mil fra skibet, og vendte tilbage næste dag klokken 2^{1/2} om eftermiddagen.

Om morgenen hadde de hjulpet til med at lægge sæletoiet på hundene, og spænde dem for de tre slæder. Til det sidste slædespand hørte «Barnet» og «Pan», som den hele tid hadde været dødsfiender.¹⁾ De kom op at slåss under påsælingen, og Hendriksen måtte gi «Barnet» juling, så vondt det gjorde ham at skilles fra den på denne måde. På grund af slagsmålet blev det sidste spand noget forsinket i starten. De andre hunder drog imens af alle kræfter og vilde afsted, og da prylescenen var forbi, og de to fredsforstyrrere pludselig også begyndte at trække med, kom slæden hurtigere af gårde end Johansen hadde

¹⁾ Det vesle «Barnet», som kun veide 17 kilo og var en af de mindste af alle hundene, var en rigtig slåskjempe og i regelen den angribende part.

beregnet. Han blev seilet agterud og måtte lange ordentlig efter på sine ski.

Scott Hansen og de andre stod og så efter toget til det blev til små sorte prikker langt langt ude på den endeløse isflade.

Med et sidste vemodigt blik efter de to, som de kan hænde aldrig skulde gjense, spændte de skiene på og gav sig på tilbageveien.

«Fram» lå ved slædeekspeditionens afreise på $84^{\circ} 4'$ n. br. og 102° ø. l. Den pegte omtrent mod SO to O, og situationen var i korte træk følgende:

Skuten lå indefrosset i ca. 25 fod tyk is, med svag styrbords slagside. Den havde altså et flere fod tykt islag under kjølen. Om bagbord, og skrudd høit op mod skibssiden i hele dens længde, førte, i en bue fra SSO mod NNV, skrugaren, omtrent i høide med rækken på halvdækket agterud, og skrånende svagt østover fra skuten. I omtrent 150 meters afstand mod nordvest strakte sig, i retningen syd til nord, en lang og temmelig bred isvold, «Storkosset», på op til 22 fods høide. Midt imellem «Fram» og Storkosset førte en nydannet ca. 50 m. bred råk, mens der en 50 m. tvers for baugen gik en sammenskrudd gammel råk, som åbned sig længer ud på våren.

På Storkosset, som var dannet under den voldsomme skruing den 27de januar 1894, var vort *depot* anbragt, i en skråning som vendte mod skuten. Depotet bestod af opstablede blikkasser med proviant og andre fornødenheder, og danned 6—7 mindre hauger, dækket med seil. Desuden var *store ski* og *kjælker* oplagt her. Midt imellem skuten og Storkosset lå *petroleumsbåden*, som efter at den nye råk

Udsigt over isen fra «Storkosset». Depot i forgrunden.
Fotografi sommeren 1885.

hadde åbnet sig ret under den måtte trækkes et stykke længer ind på isen. Endelig havde vi *smidjen*. Den lå en 30 m. ud til siden, noget agtenfor bagbords låring, nedhugget i skråningen af den før omtalte skrugar; taget var dannet af en del spirer, hvorover var stablet isblokker med et snelag ovenpå, alt sammenfrosset til en kompakt masse¹⁾. Til dør brugte vi en presenning.

Det første og mest påkrævede arbejde som nu forestod, var at skaffe bort noget af den høje skrugar om bagbord. Jeg var ræd for at skuten, hvis det fortsatte at skrue, kunde komme i fare for at trykkes ned, i steden for op, så længe hun havde denne isryggen liggende an i en sådan højde mod hele sin bagbords side.

Arbejdet blev påbegyndt med alle mand den 19de mars. Vi havde 5 kjælker med en kasse på hver, og 2 mand om hver kjælke. Samtidig arbejdede nu 2 kjælkelag for og 2 agter mod hinanden, mens det 3dje parti, 2 mand med 1 kjælke, huggede en 4 m. bred gang ret ind mod midten af skuten. Det islag som således blev fjernet havde en tykkelse langs skibssiden af ca. 2 mandshøider, undtagen i midtgangen, hvor isen tidligere var skaffet bort i omtrent 3 alens dybde, dels af hensyn til mulig skruing mod dette laveste parti af skuten, dels for at skaffe fri adgang til lænselemmen, hvor hundene havde sin passage til og fra skibet.

Iskjøringen begyndte den 19de og sluttede den 27de mars. Hele skrugaren om bagbord var nu bortskaffet i så stor dybde, at $2\frac{1}{2}$ planke af ishuden

¹⁾ Se billedet bd. I, s. 518.

var fri¹⁾. Hele tiden mens arbeidet stod på, var det temmelig koldt, fra $+ 38$ til $+ 40^{\circ}$. Alt gik imidlertid godt og heldigt, når undtas at Scott Hansen kom i skade for at forfryse sin ene stortå.

Doktoren og jeg var sammen om en kjælke. «Han har mig stadig mistænkt for at være sint, og jeg ham,» står der i min dagbog. Jeg har nemlig den vane at jeg ikke liker at passiare, når jeg er sysselsat med et eller andet arbeide, mens det omvendte er tilfældet med doktoren. Når nu jeg af vane holdt mig taus, trodde doktoren at jeg var sint; i lige måde trodde jeg om ham at han var sint, fordi han holdt op at snakke. Misforståelsen blev dog snart opklaret, og vi lik os en hjertelig latter.

Da det ved dr. Nansens og Johansens afreise blev bedre rum om bord og således anledning til en forandring af indkvarteringen, flyttet jeg ind i Nansens lugar, som lå på styrbords side og var lig min. Styrmand Jacobsen, som før lå sammen med 4 andre af mandskabet i den store lugar om bagbord, fik min lugar, og i styrbords lugaren, hvor der før var 4 mand, blev det nu bare 3. Også arbeidslugaren kom igjen til hæder og værdighed. Lampeglassene i petroleumsovnene der inde var gåt i stykker. Disse erstattet nu Amundsen med skorstene af blik, og anbragte over kikhullerne tynde plader af glimmer. Da ovnen var sat i stand, og det var ryddet op og ordnet, blev arbeidslugaren det hyggeligste og triveligste rum på hele skibet. Foruden forskjelligt om-

¹⁾ Ved en feiltagelse er billedet af «Fram», som hun da så ud, kommet på side 353 i første del. I underskriften skulde det stå mars 1895 istedenfor mars 1894.

F. N.

«Fram» graves ud af isen.
Fotografi mars 1895.

rydningsarbejde om bord og i depotet, sørged vi dernæst for en let og bekvem adgang til skuten ved at bygge en landgangsbro agterud, to spirer, som vi spikred trin over af kassebord, og forsynte med et rækverk af taug.

Da alt dette var færdigt, fulgte så de lange og mangeartede forberedelser og rustninger af enhver slags til slædefærden sydover, for det tilfælde — som rigtignok ingen af os trodde på — at vi skulde bli nødt til at orlade «Fram»: Bygging af kjælker og kajaker, syng af sækker til bagagen, valg og udveining af proviant og andet som nødvendig måtte med osv. Med alle disse arbejder var vi sysselsat i lang tid. Foruden alt andet måtte vi også skaffe os flere ski. Vi var dårlig forsynt dermed. Og ski *måtte* vi ha, gode og solide ski, mindst 1 par pr. mand. Men hvorfra skulde emnerne tas? Der fandtes ikke flere brugbare skiemner om bord. Vi havde rigtignok en stor ekestok, som kunde bruges hvis vi bare hadde hat en skikkelig sag til at kløve den med; den kunde ikke skjæres op med de små sagblade vi hadde om bord. I vor nød greb vi til isagen. Amundsen filte den om til en almindelig langvedsag, og Bentsen arbeided skaft til den, og straks den var færdig, begyndte Mogstad og Hendriksen at sage i stykker ekestokken. Arbeidet gik i begyndelsen trått; det blev mest filing og vugning; men lidt efter lidt gik det bedre, og den 6te april var stokken skåret op til 6 par gode skiemner, som foreløbig blev lagt op til tørring i salonen.

Da jeg anser *kanadiske snesko* for at være bedre end ski når det gjælder at trække tungt lastede

slæder henover så kuperet og knudret et terræng som polarisen danner, lod jeg Mogstad gjøre 10 par snesko af l n, som vi hadde en del af om bord. I steden for fletverk af dyreskind spændte vi seildug mellem rammerne. Seildugen g r samme tjeneste som fletverk, og har den fordel at den er lettere at reparere.

Med de ski vi hadde foretog vi hyppige udflugter, især Scott Hansen og jeg. På en sådan tur, hvor Amundsen, Nordahl, og Pettersen også var med, traf vi $\frac{3}{4}$ mil i vest for skibet på et stort koss, som vi kaldte «Lovunden» fordi det ligned  en Lovunden i Helgeland. Dette koss danned ganske gode skibakker, og vi  ved os der af hjertens lyst.

Den 1ste mai var vi færdige med de ski som skulde være til daglig brug, og jeg beordred fra nu af *daglige skiturer* for alle mand fra klokken 11 til 1 n r veiret var godt. Disse skiturer faldt i alles smag, og var nyttige ikke alene til at sk ffe god motion i fri luft, men også til at gi de mindre skivante tilstrækkelig færdighed, for det tilfælde at vi skulde måtte forlade «Fram».

Mens iskj ringen stod på, tog isen på at bli urolig. 20 alen fra skuten danned det sig en ny r k, parallel med den gamle mellem os og depotet, og desuden en mængde større og mindre sprækker i alle retninger. Noget senere, i tiden fra 11te april til 9de mai, var der i det hele meget uro i isen, med flere voldsomme skruinger i råkene omkring skuten. Den førstnævnte dag om kvelden var Scott Hansen og jeg en tur på ski nordøstover langs den nye r k mellem skibet og depotet. På hjemveien begyndte det at skrue i r ken,

og snart blev vi vidne til en skruing som jeg ikke før har set mage til. Først var der en ganske smal råk, parallel med hovedråken, som var dækket med nyfrossen 2 fod tyk is. Derefter åbned sig en større råk bortenfor den første, sideløbende med den. Under skruingen som nu fulgte, tærned kanterne med sådan kraft mod hinanden, at isen blev trykket ned, så vi ofte så den på 3—4 favnes dyb under vandet.

Den nyfrosne sjøis er utrolig elastisk og kan bøies forbausende meget uden at briste. Vi så på et andet sted hvorledes nyisen havde buklet sig op i svære krappe bølger uden at sprække.

Den 5te mai skrudde den store råk agterud sammen, og i steden danned det sig en spræk i isen om bagbord, omtrent 100 m. fra os og nogenlunde parallel med vor kurs; «Fram» befandt sig altså nu i en noget forandret situation, idet skuten ikke længer var absolut forbundet med og afhængig af en fast sammenhængende ismark, men afskåret fra denne ved mer eller mindre åbne råker, og lænket til et stort isflak, som aftog i størrelse dag for dag efter som nye sprækker danned sig.

Hovedråken agtenfor skuten åbned sig mer og mer i slutningen af april og var den 29de meget bred. Den strakte sig så langt nordover som vi kunde se, og var desuden iøjnefaldende ved det mørke luftlag som hvilte over den. Sin største bredde havde den antagelig den 1ste mai, da Scott Hansen og jeg målte den og fandt at den ret bag skuten var 900 m. og længer nord 1432 m. Hadde «Fram» været løs den gang, vilde jeg ha gåt nordover i råken så langt som muligt; men dette var

ikke at tænke på, så opskrudd og fastmuret som skuten da var.

Allerede den 2den mai gik hovedråken igjen. Styrmanden, Nordahl, og Amundsen, som netop da var ude på en skitur sydover langs råken, blev øienvidner til sammenskruingen, og beskrev den som ganske storartet. Den friske sydøstlige vind hadde sat sterk

Pottersen og Blessing på et iskoss nær «Fram».

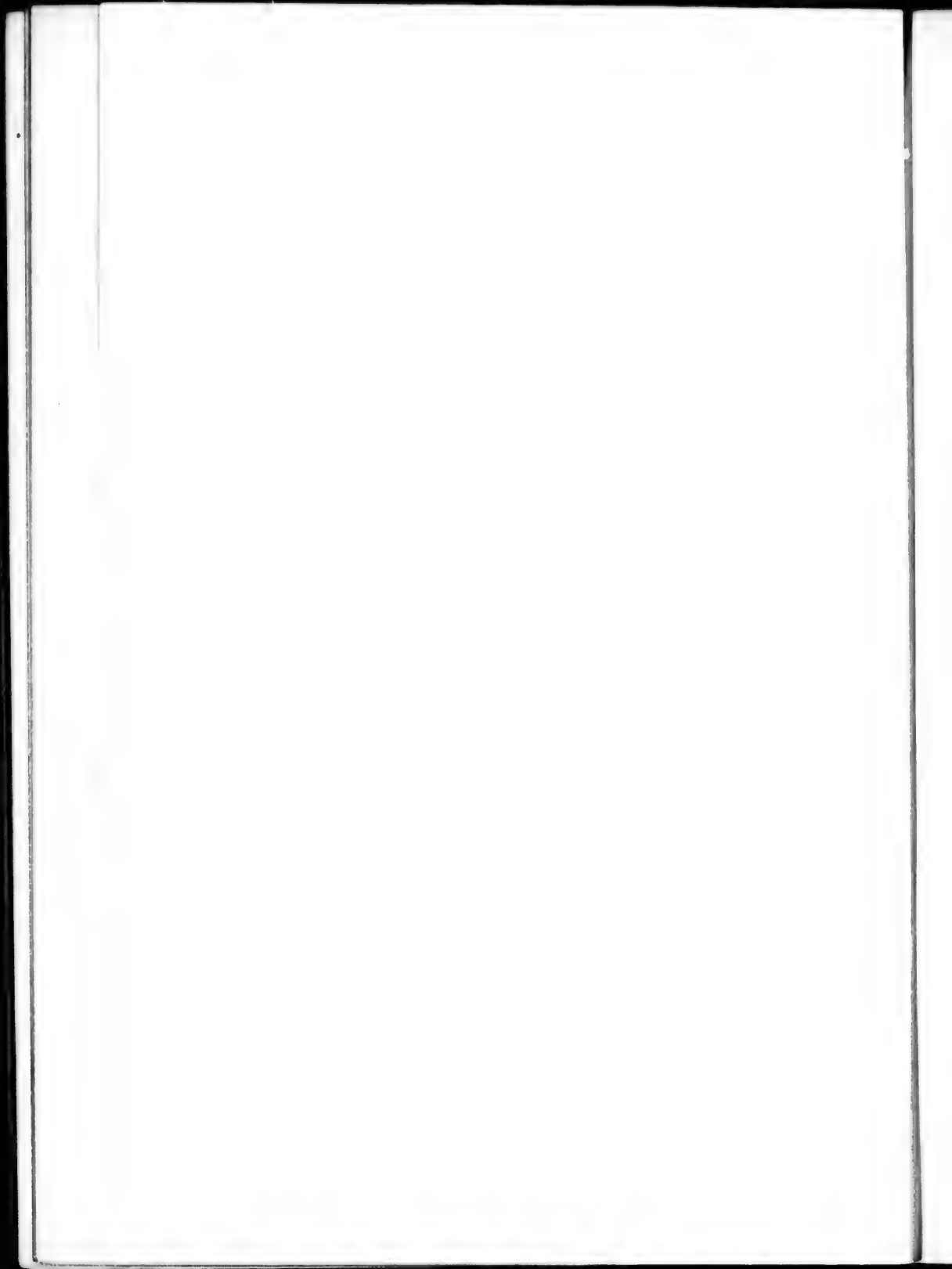
Fotografi april 1895.

fart i isen. Og da iskanterne med betydelig hurtighed og kraft nærmed sig hinanden, tørned først to svære odder sammen, og blev i et øieblik under tordnende brak skrudd op til et koss på ca. 20 fods høide, for kort efter lige så pludselig at styrte sammen og forsvinde under iskanten. Overalt hvor isen ikke blev skrudd i veiret, forskjøv den ene iskant sig ovenpå

(Efter fotografi.)

Opskrud is nær «Fram».

eller under den anden, mens alle fremspringende odder og isblokkene knustes i tusen småstykker, der nogenlunde jævnt fyldte de smale åbninger som her og der blev tilbage af den før så mægtige råk.

Vor drift nordover var den første måneds tid næsten = 0. Den 19de april var vi f. eks. ikke avanceret mer end omtrent 4 breddeminutter (3: 1 mil) mod nord. Driften vestover var heller ikke stor, i samme tidsrum kun ca. $10\frac{1}{4}$ mil. Senere blev det jo bedre, men på langt nær ikke som i 1894. I dagbogen har jeg den 23de mai herom skrevet følgende: «Vi er alle meget spændt på at se udfaldet af vårdriften. Kunde vi nå til 60° ø. l. til sommeren eller høsten en gang, tror jeg at kunne være sikker på at komme hjem om høsten 1896. Vårdriften er i år betydelig mindre end ifjor; men kanske vi får beholde den længer udover sommeren. Hvis vi i år kunde drevet lige så langt som ifjor i tidsrummet fra 16de mai til 16de juni, skulde vi den 16de juni i år være på 68° ø. l.; men det er umuligt at nå den længde til da. Måske kan vi i år slippe den sterke tilbagedrift udover sommeren, og i steden drive lidt den rette vei, og det vilde være desto bedre for os. Isen er i år ikke så sønderflængt i råker som ifjor på denne tid; vi har nok en del, men ikke som forrige år, da der var så mange af dem at vi næsten ikke kunde komme frem for bare råker. I år har vi foran os store sletter hvor det næsten ikke findes åbninger.»

Til observation af isens drift hadde vi laget en slags log, bestående af en 2—300 m. lang line, til hvis ende var fastgjort en kegleformet åben pose af grissent tøj, hvori smådyr kunde opfanges. Straks

ovenfor posen var på linen anbragt et synke, således at selve posen kunde slæbe frit i vandet. Loggen blev firt ned igjennem et temmelig bredt hul i isen, som det voldte adskilligt bry at holde åbent i den kolde årstid. Flere ganger om dagen blev linen efter-set og driftsvinkelen målt. Til denne måling havde vi konstruert en *kvadrant*, forsynet med en lodsnor.

Af og til hivdes loggen ind for at vi kunde undersøge om den var i orden, og få indsamlet hvad der måtte være af smådyr eller andet i posen. I regelen var indholdet ubetydeligt, og indskrænket sig som oftest til nogen lavere smådyr.

I slutningen af mai var det forbi med vårdriften. Vinden sprang nu om til sydvest, vest, og nordvest, og tilbagedriften eller sommerdriften begyndte. Den blev dog ikke af lang varighed; ti allerede den 8de juni fik vi igjen østlig vind med god vestlig drift, således at vi den 22de var på $84^{\circ} 31,7'$ n. br. og $80^{\circ} 58'$ ø. l. I slutningen af juni og størsteparten af juli gik det endnu bedre med driften. Til at øge ensformigheden under vor drift i isen vinteren og våren 1895 bidrog ikke mindst den store *mangel på dyreliv* som råded i den del af polarhavet hvor vi da befandt os. Vi så på lange tider ikke et levende væsen; selv isbjørnen, som vanker så vidt omkring, viste sig ikke. Det vakte derfor almindelig glæde da vi den 7de mai om eftermiddagen fik øie på en snadd i en nyåbnet råk lige ved skibet. Det var den første småsæl siden i mars. Senere så vi ofte snadd i råkene; men de var meget sky, så det først ud på sommeren lykkedes os at fælde en. Den var så liden at vi åd den op i et eneste mål, og da spiste vi alt uden indvoldene.

Den 14de mai fortalte Pettersen at han hadde set en *heid fugl*, han trodde en ismåke, på flugt vestover. Den 22de så Mogstad en *snespurv*, som kredsede rundt skuten, og nu blev vårdundene flere og flere dag for dag.

Med jagtudbyttet gik det længe småt. Først den 10de juni fik vi det første *vildt*, da det lykkedes doktoren at skyde en *harhest* og en *krykkje*. Rigtignok indledet han jagten med diverse bomskud; men til slut traf han da fuglene, og «når enden er god, er alting godt». På havhesten blev det en vildt jagt, da den bare hadde fåt et vingeskud, og sprang i råken. Først satte Pettersen afsted efter den, så Amundsen, doktoren, og Scott Hansen, og hele hundeflokken. Endelig fik de da livet af den.

Nu var det daglig fugl at se i nærheden, og for lettere at kunne gjøre jagt på dem og på snadden, satte vi fangstbåden ud i råken. Den blev forsynt med seil og ballast af støbegodset til møllen, som vi hadde måttet ta væk, og allerede første *kveld* efter at baaden var sat på vandet, tog Scott Hansen, Hendriksen, og Bentsen sig en seiltur i råken. Hundene fik sig ved denne anledning en ordentlig motion. De kappedes om at følge båden langs kanten af råken, frem og tilbage efter som der blev gjort baut. Det blev et stridt arbeide for dem at holde sig i høide med båden; ti de hadde mange omveier at gjøre forbi småråker og bugter, og når de så endelig hadde nådd frem, pæsende, med tungen langt ud af munden, gjorde båden ofte baut, og så var det at ta turen om igjen. Den 20de juni skjød doktoren og jeg hver en *teist*. Vi så også nogen *alkekonger*; men hundene

satte også pris på jagtens glæder og på den velkomne afbrydelse af den lange trykkende ensomhed — de kom os i forkjøbet og skræmte fuglene før vi kom dem på hold.

Møllen havde vi måttet ta ned. En vakker dag brak akslen under det øverste drivhjul. Den måtte kobles af og bringes i smidjen for at repareres. Pettersen sveiste den sammen igjen, og den 9de mai var møllen atter i så pas stand at den kunde bruges. Den blev dog snart så slitt, især i drevene, at den en uges tid ud i juni var omtrent ubrugelig. Vi rigged da møllen ned og la alle delene af træ og støbegods op på skrugaren om bagbord, undertagen alt træverk af hård ved, som vi beholdt om bord og hadde god nytte af til forarbeidelse af slæde drag og andet.

Veirforholdene var i mars, april, og mai gjennomgående gode, med fremherskende svag østlig bris eller vindstille, og i regelen klar luft. Et par ganger sprang vinden om til syd eller vest, men disse kast var altid af kort varighed. Dette stadige stille veir blev os til slut en ren plage; det tjente i betydelig grad til at forøge tristheden og ensformigheden omkring os, og virked trykkende på humøret. Lidt bedre blev det i slutningen af mai, da vi en tid fik frisk vestlig vind. Dette var jo rigtignok modvind, men skaffed da ialfald lidt afveksling. Den 8de juni gik vinden atter østlig og øged nu i styrke, så vi søndag den 9de hadde en kuling af OSO, med en hastighed af 10,6 m. — den sterkeste medvind som vi på længe hadde høvt.

Det var forbausende hvorledes bare et eneste døgns god vind kunde forandre stemningen om bord.

De som før gik omkring sturne og træge vågned nu op til mod og foretagsomhed. Alle ansigter lyste af velvære. Før brugte vi til daglig mest enstavelsesord, «ja», og «nei». Nu var det spøg og lystige indfald sent og tidlig, latter og sang og livlig passiar på alle kanter. Og med det gode humør voksede også vore forhåbninger om god drift. Kartet var fremme i ett væk, og beregningerne var ikke altid nøkterne. «Står

Elendommelig lagdelt is.

Fotografi den 21de april 1895.

vinden så eller så længe, er vi den og den dag dér eller der. Det er soleklart at vi kommer hjem en gang om høsten 1896; vi behøver bare at se på hvorledes vi har drevet til dato, og jo længere vest vi kommer des fortere vil det gå» osv. osv.

Kulden, som i midten af mars ikke oversteg $\div 40^{\circ}$, holdt sig jevnt på 30 til 25° i løbet af april, men aftog derpå forholdsvis hurtig i mai, så at termometret i midten af måneden viste omkring $\div 14^{\circ}$ og

i slutningen bare $\div 6^{\circ}$. Den 3dje juni — indtil da den varmeste dag — havde der lige ved skuten dannet sig *en stor vanddam*, uagtet den høieste temperatur den dag var $\div 2^{\circ}$ og veiret overskyet ¹⁾.

Den 5te juni stod termometret for første gang over frysepunktet, nemlig på $\div 0,2^{\circ}$. Så sank det til $\div 6^{\circ}$ et par dage, men den 11te steg det atter til henimod $\div 2^{\circ}$ osv.

Nedbøren var i ovennævnte tidsrum høist ubetydelig, kun lidt snefald af og til. En undtagelse gjorde dog torsdag den 6te juni. Vinden, som da i nogen dage havde blåst af syd og vest, sprang om natten om til nordvest, og om morgenen kl. 8 til nord, med frisk bris og et usedvanlig rigeligt snefald.

Midnatsolen så vi for første gang natten til den 2den april.

Blandt de videnskabelige opgaver som pålås ekspeditionen var også undersøgelsen af *dybdeforholdene* i polarhavet.

Vore mindre hensigtsmæssige og svage liner blev snart så medtat af slitage, rust, m.v. at vi ikke alene måtte anvende den største forsigtighed under brugen af dem, men også indskrænke antallet af lodninger langt mer end ønskeligt kunde være. Det hændte da også at linen brak under ophalingen, så betydelige længder gik tabt.

¹⁾ Den 18de april, da doktoren og jeg var ude for at finde et passende isstykke til bestemmelse af isens specifikke vægt, opdaged vi en mærkelig vanddråbe, som hang under hjørnet af en stor høit opskrudd isblok. Den hang i skyggen og dirred i den friske vind, uagtet det var omtrent 23 graders kulde! «Den må være meget salt,» sa jeg, og smagte på den. Tvi! — ja den var salt; ramsalt som den stærkeste saltlake.

Det første lodskud efter at dr. Nansen og Johansen havde forladt os tog vi den 23de april. Vi havde tænkt at gå ned på 3000 m. med én gang; men da linen begyndte at slakke på 1900 m., trodde vi at ha bund, og halte op. Da det viste sig at linen ikke havde nådd bunden, firte vi nu ud 3000 m., men misted herunder ca. 900 m. line. Efter dette antog jeg, at vi havde hat bund på 2100 m., og tog derfor et nyt lodskud på denne dybde, men uden at få bund. Næste dag tog vi nye lodskud på henholdsvis 2100, 2300, 2500 og 3000 m., samtlige uden at nå bund. Den tredje dag, 25de april, lodded vi først på 3000 og så på 3200 m., fremdeles uden bund. Da stållinen var for kort, måtte vi skjøte på den med en hampeline, og gik nu ned på 3400 m. Under ophalingen merked vi at linen brast, og det viste sig nu at vi foruden den 200 m. lange forløber af sjømandsgarn også havde mistet omtrent 500 m. af stållinen.

Vi indstilled nu dybdemålingerne indtil den 22de juli, da hampelinerne var så medtat at vi ikke våged at bruge dem før det blev mildere veir.

Veiret og vinden var selvfølgelig også et meget yndet tema om bord i «Fram», især i forbindelse med vor drift. Vi havde da også, som sig hør og bør, en *veirprofet* om bord, Pettersen. Hans specialitet var egentlig at spå god vind — og heri var han utrættelig, skjønt hans forudsigelser *just* ikke altid slog ind —, men han optrådte også som spåmand på andre områder, og intet syntes at more ham mer, end når nogen vilde vædde med ham om hans profetier. Vandt han, var han i et strålende humør mange dage i træk, og tabte han, forstod han ofte at

indhylle både spådommen og udfaldet i en vel beregnet dunkelhed, så begge parter tilsyneladende fik ret.

Undertiden var han, som sagt, uheldig, og da blev han grundig ærtet; men det hændte også at han havde en hel serie af forbausende held, og da steg hans mod i høi grad, så han var parat til at spå og vædde om hvad som helst. Mellem hans større uheld var et væddemål den 4de mai med styrmanden om at vi inden udgangen af oktober måned skulde få land i sigte. Og den 24de mai væddet han med Nordahl om at vi inden mandag aften (den 27de) skulde befinde os på 80° ø. l. Vi ønskede selvfølgelig alle at hans utrolige spådom måtte slå ind; men desværre, miraklet kom ikke, — endnu den 15de juni havde vi ikke nådd så langt mod vest, først den 27de juni passerte «Fram» den 80de længdegrad.

I slutningen af mai begyndte solen og vårveiret at tære så sterkt på snelaget omkring skuten at det dannet sig en hel liden dam af snevand på isen forud. Da sneen på dette sted især, og ellers også langs skibssiden, var fuld af sot, urenslighed, og uhumskehed efter hundene, var det at frygte for at det let kunde opstå en farlig eller ialfald ubehagelig stank; skulde det dertil gå, som forrige sommer, at det dannet sig en dam rundt skuten, vilde vandet i den bli så urent at det ikke kunde bruges til spylevand. Jeg satte derfor alle mand i gang med at kjøre bort sneen om styrbord, et arbeide som tog omtrent 2 dage.

Den vågnende vår skaffed os nu en tid udover adskilligt at gjøre så vel inden som uden bords.

Noget af det første var at få vort *depot* om bord og i sikkerhed, da det nu begyndte at danne sig flere og flere råker og sprækker i isen, og adskilligt af beholdningerne ikke tålte at udsættes for fugtighed.

Solvirkningen på teltet blev snart så stor at sneen under bådene og på galgerne begyndte at smelte. Al sne og is måtte derfor fjernes eller skræbes væk ikke blot under teltet, men også under bådene på hytten, i gangen om styrbord, i rummene, og ellers overalt hvor det var nødvendigt. I agterrummene var det betydelig mer is nu end forrige vinter, sandsynligvis af den grund at vi havde holdt det meget varmere i kahytten denne vinter end før.

I salonen, biblioteket, og lugarerne holdt vi en grundig storvask. Det kunde sandelig også vel trænges, da tag, vægges, og al indredning i løbet af den lange polarnat var blit overtrukket med en tyk isabellafarvet maling af sot, fedt, røg, støv, og andre ingredienser.

Malerierne i salonen og min egen lugar, der lidt efter lidt havde antat den samme mørke grundtone som omgivelserne, og i det hele tat så temmelig gådefulde ud, tog jeg selv under behandling, og det lykkedes mig også ved anvendelse af tilstrækkelig flid og tilstrækkeligt såpevand at få dem restaurert så nogenlunde henimod deres oprindelige udseende.

Med rengjøringen blev vi færdige pinseaften den 1ste juni, og tilbragte så en rigtig hyggelig pinsekveld, med smørgrød til aftens og lidt ekstraforplejning bagefter.

Efter pinsen tog vi igjen fat på forskjelligt arbejde som krævedes af hensyn til årstiden og mulig-

heden af at «Fram» skulde komme flot i sommerens løb.

På Storkosset lå der fremdeles en del sager som jeg tænkte at la bli liggende der indtil videre, bl. a. en større beholdning af hundeproviand. Kasserne som den var pakket i blev stablet op i 4 høider, så der dannedes et tag hvoraf vandet let kunde rende ned, og over det hele la vi en presenning. Bagbords storbåd, som jeg vilde ha på isen indtil vinteren, blev sat ud på et sikkert sted ca. 50 m. fra skibet og forsynt med seil, rig, årer, og fuldt inventarium, parat for alle tilfælde.

Isskrabningen i rummene og på halvdækket blev tilendebragt den 12te juni, mens et forsøg på at få hugget løs damprenden agterud (renden for skyllevandet) måtte opgis. Den stod siden forrige år med den ene ende nedpå isen, og var nu så dybt nedfrosset at vi ikke kunde få den op. Vi huggede et 4 fod dybt hul omkring den; men det løb snart fuldt af vand, og så overlod vi til sommervarmen at tine renden løs.

I maskinrummet begyndte det i denne tid at bli så meget vand at vi daglig måtte øse op betydelige mængder, helt op til 600 liter om dagen. Vi trodde først at vandet kun skrev sig fra issmeltingen inden bords; men det viste sig senere at det væsentlig skyldtes lækager i skroget, sandsynligvis opståt derved at det frøs is mellem forskellige lag af forhudningen, således at disse sprængtes mer eller mindre fra hinanden.

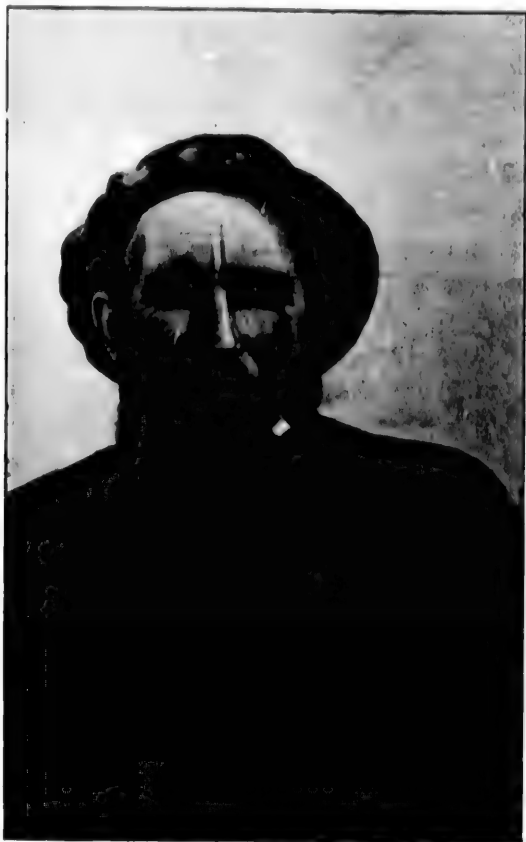
Hvad *sundhedstilstanden* angår, var den fremdeles fortræffelig, så doktoren fik ikke egentlig meget at

gjøre som læge. Af «tilfælder» indtraf kun nogle bagateller; en frossen stortå, en smule gnagsår på et par af dens naboer, samt lidt vondt i et øie — det var alt. Vi førte jo også et meget regelmæssigt liv, med døgnet passende fordelt mellem arbejde, motion, og hvile. Vi sov godt og spiste godt, og det voldte os derfor ingen varig sorg da vi den 7de mai blev veid og fundet for lette. Svindingsprocenten var dog ikke stor; den samlede vegt var kun 3,5 kg. mindre end den forrige måned.

En sygdom havde vi dog at trækkes med, en smitsom sygdom tilmed, men ellers ikke af nogen farlig natur. Det blev nemlig en modesygdhed, eller om man hellere vil, en modesag om bord på «Fram» at barbere sig i hovedet. Det skulde være et probat middel til at skaffe sig flere hår at man først omhyggelig barberte bort de få strå som endnu prydede mindre hårfagres isser. Juell begyndte, og så var Fanden løs; en efter en af de fleste andre fulgte eksemplet, med undtagelse af jeg og et par til.

Som forsigtig general ventede jeg først en stund, for at se hvordan det gik med spiringen på mine kronragede kameraters hoder. Og da buskadset ikke blev tykkere og tættere end før, foretrak jeg et middel som doktoren ordinerte: at vaske hodet én gang daglig med grønsåpe, og så gnide det ind med en salve bagefter. Men for at få dette til at virke så meget inderligere på hårbunden fulgte jeg de andres eksempel og barberte mig i hodet nogen ganger. Selv tror jeg ikke at kuren hjalp; men Pettersen hadde en anden mening. «Ta mig tusan, om inte kaptenen har fått förbannadt tjocka och tätta borstar i skallen

etter den där hårkonsten,» sa han en gang siden, da han klippede mig.

Adolf Juell.
Fotografi 1895.

17de mai oprandt med det deiligste veir som tænkes kunde: Tindrende klar himmel, blendende solskin, 10—12 graders kulde, og næsten vindstille.

Solen, som på denne tid af året aldrig gik til hvile døgnet rundt, stod allerede høit på himlen, da vi kl. 8 om morgenen blev vækket af et kanonskud og høitidelig orgelmusik. I klerne kom vi med større

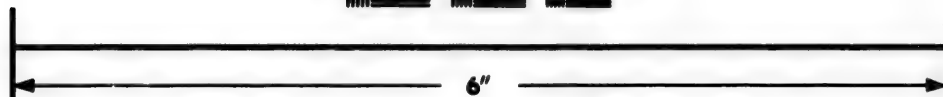
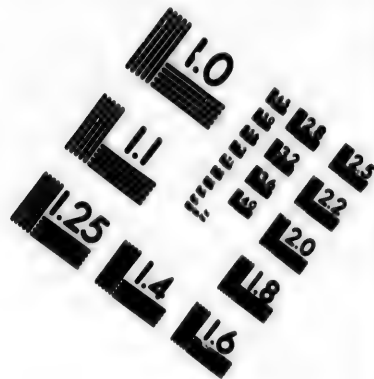

Sverdrup under «hårkonsten».

Fotografi 1895.

fart end vanligt, slugte vor frokost, og forberedte os i den livligste spænding på «de ting som skulde komme» — festkomiteen havde jo været i ivrig virksomhed dagen forud. På slaget 11 samled de for-

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

118 120 122 123

10 01

skjellige korporationer sig under sine faner og merker, og blev anvist sine pladser i «det store flagtog». I spidsen gik jeg med det norske flag, så Scott Hansen med «Fram»s stander, derpå fulgte Mogstad med «meteorologernes» fane, rigt baldyret med «hvirvelcentrer» og «udsigter til opklarende veir» — han sad på en hjørneskindstrukken kasse oppå en kjælke, med vore 7 hunder som forspand, bag ham vaied fanen på en som mast oprigget stang. Som nr. 4 kom Amundsen, bærende en demonstrationsfane for «det rene flag» og fulgt på ski af sin våbendrager Nordahl med spyd i hånden og rifle på ryggen. Fanen havde på rød bund billedet af en gammel-norsk kriger som bryder sit spyd over knæet, samt inskriptionen: «Fram! Fram! norske mand! Eget flag i dette land! Hvad vi gjør det gjør vi for Norge!» Nr. 5 var styrmanden med det norske våben i rødt felt, og nr. 6 Peitersen med mekanikernes fane; sidst kom «musikkorpset», repræsenteret af Bentsen med et trækspil. Efter toget fulgte det festklædte publikum (o: doktoren, Juell og Hendriksen) i malerisk forvirring.

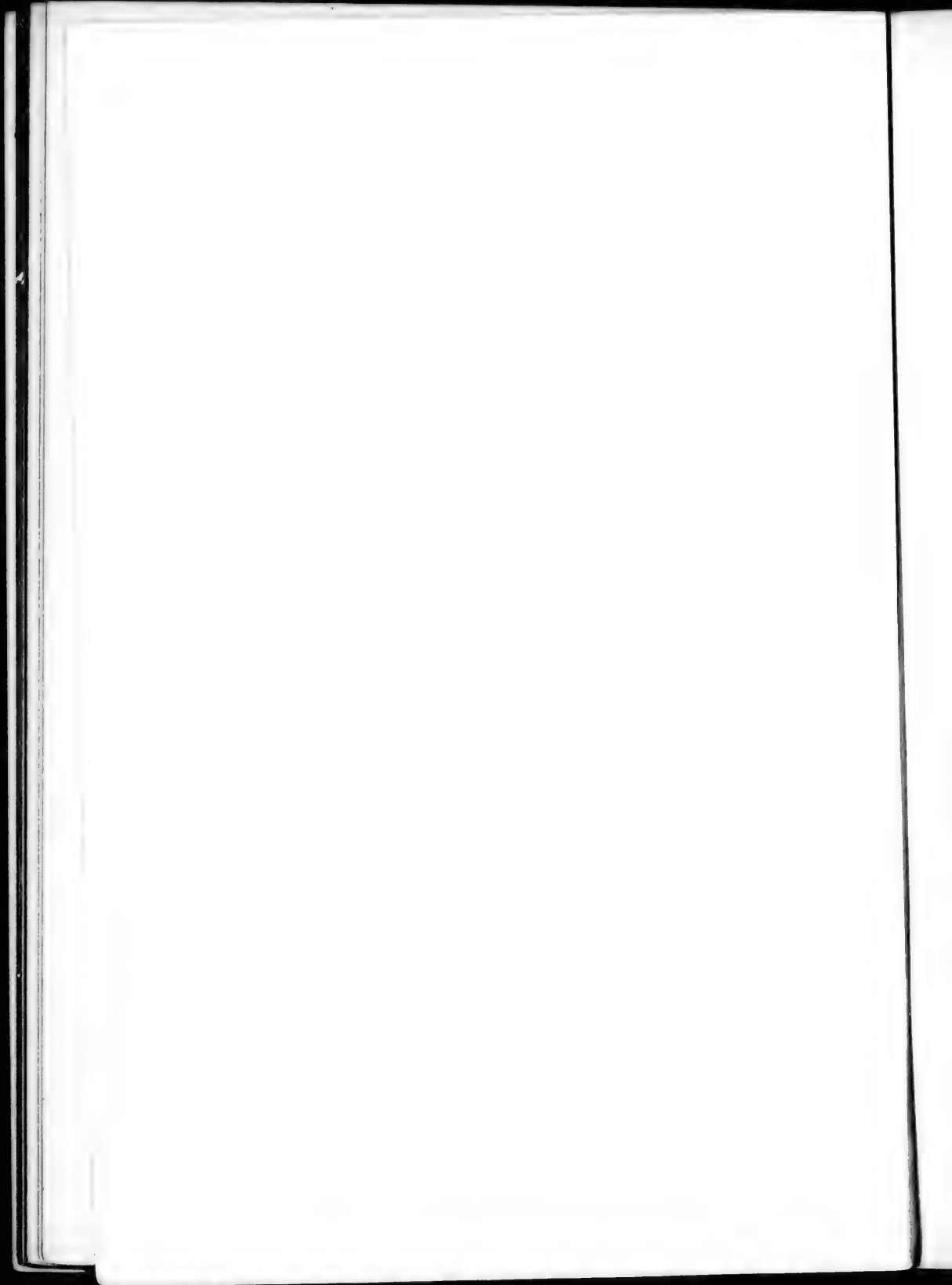
Under flyvende faner og klingende spil drog toget forbi hjørnet af «Universitetet» (o: «Fram»), nedover «Karl Johan» og «Kirkegaden» (o: en af Scott Hansen for anledningen anlagt vei over råken forud og skrugaren), forbi «Engebret» (depotet på isen), og svinged så ind på «Fæstningspladsen» (toppen af Storkosset), hvor toget stoppede op og gjorde front med plantede faner.

Der udbragte jeg et leve for dagen, som blev besvaret med et dundrende nifoldigt hurra fra de tæt sammenpakkede menneskemasser.

(Efter fotografi.)

Et 17 mai-optog på høie bredder.

Præcis kl. 12 gaves den officielle 17de mai-salut fra vore store baugkanoner. Så kom en splendid festmiddag; doktoren havde spendert en flaske akevit, og for resten fik hver mand en flaske «Egte Krone Malt Extrakt» fra «Kongens Bryghus» i København. Da stegen var kommet på bordet, holdt Scott Hansen en tale for vore kjære i hjemmet og for de to fraværende kamerater, som han ønsked måtte nå det mål de havde sat sig, og komme hjem igjen i god behold. Hilstes med salut på 2 skud.

Kl. 4 om eftermiddagen var det stor «Folkefest» på isen. Pladsen var smukt prydet med flag og dekorationer, og programmet bød på alskens underholdning og løier i rig afveksling; — der var line-dans, turnopvisning, skydning på løbende harer, og meget andet. Publikum var hele tiden i strålende feststemning og applauderte de optrædende artister på det livligste.

Efter en soupér som ikke stod noget tilbage for middagen bænked vi os om kvelden i salonen omkring en dampende «bolle». Doktoren udbragte under sterkt bifald en skål for festkomitéen, og jeg en for «Fram», og siden holdt vi det gående i den mun-treste og kordialeste stemning til langt på nat.

II.

FRA 22DE JUNI TIL 15DE AUGUST 1895.

Efter hvert som det våredes, som uroen i isen tiltog, og nye råker med åbent vand danned sig på alle kanter, blev det også daglig et øget liv af sjødyr og fugler omkring os.

Natten til den 22de juni blev jeg purret af vagten, som meldte at der var hval i råken om styrbord. Vi tørnede alle ud i en fart, og så nu at der gik en 7—8 narhval-hunner og boltrede sig i råken tæt ved os. Vi gav dem nogen skud, men det syntes ikke at gøre dem noget. Senere på dagen var jeg ude efter dem i fangstbåden, men uden at komme dem på skudhold. For at kunne drive en rationel jagt på dem, hvis de, som vi håbede, vilde gæste os også i fremtiden, gjorde vi i stand 2 fangeblærer og en ekeanker, som vi fæstede i tampen af harpunlinen. Skulde hvalen bli os for sterk når den var «sett fast», lod vi ankeren og blærerne gå, og var lykken god kunde vi kanske klare den ligevel.

Vi var meget spændt på at prøve det nye fangst-apparat, og holdt derfor skarpt udkik efter hval. Af

og til viste også en og anden sig i råken, men forsvandt så fort igjen at det ikke blev tid til at forfølge den. Om kvelden den 2den juli så det ud til at jagten skulde lykkes. Det vrirmed af hval i råken, og vi skyndte os ud med fangstbåden for at prøve at sætte dem fast. Men også denne gang var de så sky at det var uråd at komme dem på hold. En af dem holdt sig en stund i en liden råk som var så smal at en kunde kaste over den. Vi forsøgte at

Råker nær «Fram» sankthans-kvelden 1895.

Af Lars Jorde efter fotografi.

lure os på den langs kanten; men så snart vi havde nådd et stykke indover blev den ræd og løb ud i storråken, hvor den gik og boltred sig en lang stund, lå på ryggen en 4—5 minutter ad gangen, med hodet over vandet, og pusted og gjorde formelig nar af os, og da vi så langt om længe havde slitt os tilbage til storråken igjen, og tænkte at assistere den lidt med muntrationen — vips, var den væk.

Nogen dage senere fik vi atter besøg af en del komedianter i en anden, nydannet, råk i nærheden af skuten. Tre af dem havde svære lange tænder, som de snart hæved høit over vandet, snart klødde sine veninder med på ryggen. Vi gjorde os straks klar med rifler og harpun, og løb til råken det fortteste vi kunde. Men før vi nådde frem var besterne borte. Det kunde ikke nytte at komme disse skye væsener på hold, og vi lod dem derfor som oftest seile sin egen sjø for fremtiden.

En gang om våren 1896 var det dog nær ved at vi skulde få tag i en narhval. Jeg havde været ude på fuglejagt, og holdt netop på med at plukke ud af båden de fugl jeg havde skudt, da pludselig en narhval dukked op i råken lige ved vor sedvanlige landingsplads, hvor harpunen lå parat, for alle tilfældes skyld, med opkveilet line. Hurtig greb jeg harpunen; men der var kveilet op for kort line, og mens jeg retted herpå dukked hvalen under, før jeg var færdig til at jage harpunen i den.

En og anden storkobbe (*phoca barbata*) viste sig også i denne tid; vi gjorde jagt på dem nogen gange, men uden held, de var for sky. Med fuglejagten gik det derimod bedre, og allerede den 7de juni havde vi skudt så mange teister, måker, havhester, og alkekonger, at vi den dag fik vort første måltid fersk mad det år. Kjødet af disse fuglearter pleier ikke at stå i høi kurs; men vi spiste det med glubende appetit, og fandt at det smagte fortræffelig, bedre end de møreste kyllinger.

En dag kom 3 ismåker og satte sig et stykke fra skuten. Pettersen bommed 2 gange på dem, mens

de sad der på sneen og så på ham fulde af beundring. Endelig tog de til vingerne og fløi sin vei, fulgt af

Lars Pettersen.
Fotografi 1895.

diverse velsignelser fra skytteren, som blev meget opbragt over sit «uheld», som han kaldte det. De som havde været øienvidner til bombardementet

hadde en anden opfatning af «uheldet», og det kan nok hænde at det regned spottegloser ned over «Gossen» da han kom tilbage med tomme hænder.

For resten blev Pettersen snart en ivrig jæger, og noget af det første han agted at gøre når han kom hjem, var at købe sig et haglgevær, sa han. Det så også ud til at han havde ganske gode anlæg som skytter, skjønt han knapt havde løsnet skud før han kom om bord i «Fram». Som enhver begynder måtte han jo finde sig i at levere adskillige bomskud før han kom så langt at han traf det han sigted på. Men øvelse gjør mester, og en vakker dag var han på god vei til at sætte sig i respekt som flugtskytter — ret som det var kneb han sit bytte i luften. Men så fulgte det en hel række af «uheld» en tid udover og så tabte han troen på sig selv som flugtskytter, og søgte i steden lavere for sin færdighed. Først længe bagefter blev den virkelige grund til hans mange bomskud oplyst. En skøier, som syntes at Pettersen gjorde for stort nederlag på vildtet, hadde i al stilhed foretat en omladning af hans patroner, så han i god tro kom til at skyde med salt i steden for med bly — og det gjør jo altid noget forskjel.

Foruden de dyrearter som før er nævnt fandtes der på disse bredder også håkjertering, så det ud til. Da Hendriksen en dag skulde spække nogen bjørneskind, som vi hadde hat hængende ude i råken en uges tid, fandt han at de to mindste af skindene var næsten opædt, så det bare var nogen smale strimler igjen af dem. Det kan vist ikke ha været noget andet end en håkjertering som gjorde os denne fortræd. Vi hængte ud en stor krok med spæk

på, for at prøve at få fat i en af tyvene; men det nytted ikke.

En dag i begyndelsen af august var styrmanden og Mogstad en tur ude på isen for at finde kjølen til petroleumsbåden, som var efterglemt. De fortalte at de havde set friske spor af en *bjørn* som havde trasket omkring Storkosset. Det var nu næsten et år siden vi sidst havde hat bjørn i farvandet, og vi glæded os meget ved udsigten til snart at få en kjærkommen variation af spiseseddelen. Længe blev det dog bare med udsigten. Mogstad så rigtignok en bjørn borte ved Storkosset, men da den både var langt borte og fjerned sig hurtig fra skuten, blev det ikke gjort jagt på den. Det gik næsten et halvt år før det igjen viste sig bjørn i vor nærhed. Første gang var den 28de februar 1896.

Som før fortalt, lå «Fram» fra en uges tid ud i mai fast i et stort isflak som daglig aftog i udstrækning. Jo længer det led ud over våren des mer minked flaket; det danned sig uafbrudt sprækker på kryds og tvers i alle retninger, og nye råker åbned sig, ofte for bare nogen timer efter at lukke sig igjen¹⁾. Når så iskanterne tærned mod hinanden med al sin uhyre kraft, blev alle fremspringende odder brukket af i småflak, og kilet snart under snart over hinanden, eller tårnet op til større og mindre koss som atter styrted ned når skruingen ophørte, og rev store flak løs med sig i faldet. Ved disse hyppig gjentagne revolutioner sprak vort flak stadig mer og mer i styk-

¹⁾ Det billede som ved en feiltagelse er kommet på side 358, bd. I, er fra denne tid. I underskriften skulde stå 1895 istedenfor 1894.

ker, især efter en temmelig voldsom skruing den 14de juli, da det danned sig revner og råker tvers igjennem den gamle skrukar om bagbord og helt ind til skibssiden, så at det en stund så ud som om «Fram» snart vilde jumpe ned i vandet. Foreløbig blev dog skuten liggende på sit gamle stæde, men

Opsrukken is om «Fram» i juli 1895.

Fotografi.

skifted ofte kurs under al denne uro i isen. Storkosset, som mer og mer fjerned sig fra os, havde også en meget uregelmæssig drift, så det snart var tvers af os, snart ret forud, snart temmelig nær, snart langt borte.

Den 27de juli var det slig uro i isen at vi ikke hadde set det så galt siden vi kom fast. Det åbned sig brede råker på alle kanter, og flaket som smidjen stod på dansed rundt i en uanstelig hvirvel, så vi hvert øieblik var ræd for at miste hele herligheden. Scott Hansen og Bentsen, som just skulde ud for at få sig en seiltur i den friske kuling, hadde tillige påtat sig at fragte essen med tilbehør over til det flak hvor vi lå. De fik med sig to mand, og det lykkedes dem også med stort besvær at få frelst sagerne. Samtidig var det også en voldsom gjæring i farvandet omkring selve skuten, som dreied sig rundt med flaket, så at den i en fart forandred retning fra NtO til V $\frac{1}{2}$ S. Alle mand var i travl virksomhed med at berge ind til skuten alle de sager som lå ude på isflakene, og dette lykkedes også, uagtet det var forbundet med meget stræv og ikke liden fare for bådene at tumle om i den sterke kuling mellem de voldsomt arbejdende flak og isstykker. Flaket med ruinerne af smidjen fjerned sig langsomt samme vei som Storkosset, og tjente i længere tid som et slags sjømerke for os. Som et sådant tog det sig også ud på afstand, på sin høieste top bar det nemlig en mørk kalot, en stor jernkjel, som lå der med bunden op. Kje.en var i sin tid kjøbt af Trontheim, og kom om bord i Kjabarova sammen med hundene. Han hadde på turen gjennom Sibirien brugt den til at koge grød i til hundene. Vi pleide at opbevare spæk og anden hundemad i den. Efter lang tjeneste var det imidlertid rustet så mange huller i bunden på den at den blev kassert og slængt bort på skrugaren lige ved smidjen. Nu

gjorde den som sagt tjeneste som sjømerke, og driver kanske den dag idag omkring i polarhavet i denne egenskab — hvis den da ikke er fundet og tat i besiddelse af en eller anden eskimokjærring ved Grønlands østkyst.

«Fram» hævet over isen ved sommermeltingen.

Fotografi juli 1895.

Efterhånden som solen og mildveiret tæred bort sneen og isen i overfladen, blev skuten daglig høiere og høiere over isen, så at vi den 23de juli havde $3\frac{1}{2}$ planke oppe af greenharthuden om bagbord og 10 planker om styrbord. Om aftenen den 8de august revned vort flak om bagbord, og «Fram» forandred nu slag-

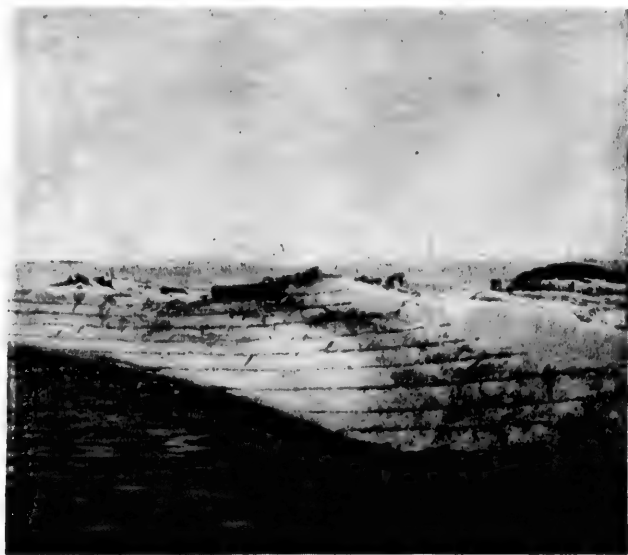
side fra 7° bagbord til 1,5° styrbord med henholdsvis 4 og 2 planker oppe af greenharthuden og 11 baugjern fri forud.

Jeg var ræd for at det lille flak som vi nu lå fast i let kunde gå i drift nedover råken dersom isen slakked endda mer, og gav derfor styrmanden ordre til at fortøie skuten til hovedflaket hvor en del af vore søger lå. Ordren blev imidlertid ikke efterkommet hurtigt nok, og da jeg 1/2 time senere kom op på dækket, var «Fram» allerede i drift ned igjennem råken. Alle mand blev straks purret ud, og det lykkedes os med forenede kræfter at hale skuten op til flaket igjen, og få den sikkert fortøiet.

Da vi nu gjerne vilde ha «Fram» helt fri af den isseng hun så længe hadde ligget i bestemte jeg mig tor at prøve at sprænge hende løs. Den næste dag — 9de august — kl. 7 1/2 om aftenen tændte vi derfor en mine på 3 kg. krudt, anbragt under flaket 3 alen fra agterstavnen. Det gav et ordentligt chok i skuten da minen sprang, men isen var tilsyneladende lige hel. Det blev en hel disput om sprængningsspørsmålet. De fleste trodde at minen hadde været for liden; en mente endog at den burde ha været på mindst 20 kg. krudt, en anden fandt at der måtte sættes «gode miner til slet spil», osv.

Men just som vi var midt oppe i debatten, brast pludselig flaket. Store klumper af underisen kom dukkende op i åbningerne, «Fram» gjorde et voldsomt jump med agterenden, tog fart forover, begyndte at slingre sterkt, som om hun vilde ryste islænkerne at sig, og før så med et vældigt plask ud i vandet. Farten forover var så sterk at en af baugtrosserne

brak; men for resten gik afløbningen godt, ingen skibsbygmester kunde ønsket sig den bedre. Vi agterfortøied ved den faste iskant ved hjælp af isanker, som vi nylig havde smidd til slig brug. Scott Hansen og Pettersen havde ellers på et hængende hår fåt sig et koldt bad. Efter at ha anbragt minen under

Sengen hvori «Fram» havde ligget. Aftryk af skutevæggen.

Fotografi 1895.

flaket la de sig agtenom med prammen for at hale ind skydelinen. Da så isflaket brast, og «Fram» jumped i, og resten af flaket kapseised straks det var blit fri for sin 600 tons byrde, var det mindre lysteligt for de to i båden der midt oppe i den farlige malstrøm af sjøer og isstykker. Det var da også et

par vakre bededagsfjæs de satte op, især Pettersen, mens prammen dansed rundt med dem i koket.

Sigurd Scott Hansen.

Fotografi 1895.

Skuten hadde nu svng styrbords slagside ($0,75^\circ$), og flød adskillig lettere på vandet end før, idet 3 ekeplanker var fri om styrbord, og noget mer om bagbord, og 9 haugjern oppe forud.

Så vidt vi kunde se havde skroget ikke tat nogen som helst skade, hverken af de mange stundom voldsomme skruinger som «Fram» havde været udsat for siden hun kom fast i isen, eller af afløbningen nu.

Den eneste fejl ved skuten var at hun fremdeles lækked en del, så der ofte måtte pumpes. En kort tid var hun vistnok næsten tæt, så vi var tilbøielige til at tro at lækagerne måtte være over vandlinjen. Men at vi tog fejl heri så vi snart, da skuten begyndte at trække vand igjen, og det i endnu større grad end før.

«Fram» lå for øvrigt godt til nu, med bagbords side op til en temmelig lav jevn iskant, og med en åben råk om styrbord; råken lukked sig vistnok snart sammen, men lod dog åben en liden dam ved siden af os, omkring 200 m. lang og 120 m. bred. Jeg ønskede bare at vinteren snart måtte komme, så vi kunde fryse rigtig godt fast i denne gunstige stilling. Men dertil var det for tidligt på året, og for megen uro i isen. Endnu fik vi mangen dyst at bestå inden «Fram» kom til ro i sin sidste vinterhavn.

Med *vor drift vestover* gik det gennemgående bra i den sidste halvpart af juni og størsteparten af juli. Til orientering hidsættes følgende observationer:

Datum.	Bredde.	Længde.	Vindretning.
Juni 22	84° 32'	80° 58'	N.
— 27	» 44'	79° 35'	N t O.
— 29	» 33'	79° 50'	ONO.
Juli 5	» 48'	75° 3'	SO.
— 7	» 48'	74° 7'	VSV.
— 12	» 41'	76° 20'	VSV.

Datum.	Bredde.	Længde.	Vindretning.
Juli 22	84° 36'	72° 56'	NNV.
— 27	» 29'	73° 49'	SV t S.
— 31	» 27'	76° 10'	SV.
August 8	» 38'	77° 36'	NV.
— 22	» 9'	78° 47'	SV.
— 25	» 17'	79° 2'	O t N.
Septbr. 2	» 47'	77° 17'	SO.
— 6	» 43'	79° 52'	SV.

Som det vil ses af denne tabel var det forholdsvis små svingninger i driften mod syd og nord, men des større mod vest og øst. Fra den 22de til den 29de juni gik det raskt vestover; så et stykke tilbage igjen i begyndelsen af juli; derpå godt vestover et par dage, og så atter hurtig tilbage til den 12te juli. Fra denne dag og til den 22de drev vi på ny godt vestover helt til 72° 56'; men derefter var tilbagedriften dominerende, så vi den 6te september var på 79° 52', eller omtrent der hvor vi begyndte den 29de juni.

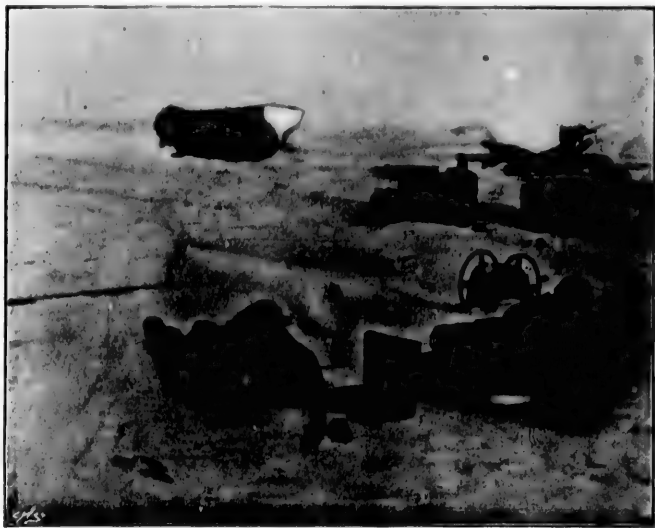
Veiret var i dette tidsrum gennemsnitlig godt og mildt. Af og til havde vi jo lidt uveir, snedrev og slud, så vi måtte holde os inden døre. Men stygveiret generte os ikke stort; tvertimod så vi gjerne l' afveksling i veirforholdene, — helst når de gav os håb om god drift vestover, med udsigt til at slippe ud af vort fængsel snarest. Ikke så at forstå at vi var bange for en overvintring til inden vi slap hjem. Vi havde jo proviant nok, og ellers alt som trængtes, for at klare endnu en 2—3 polarnætter, om det skulde knibe, og vi havde en skute som vi alle satte den fuldeste lit til, efter de mange hårde prøver hun

hadde gåt igjennem. Og friske og raske var vi, og lærte at holde inderligere og inderligere sammen i medgang og modgang.

For Nansen og Johansen nærred neppe nogen af os alvorlig bekymring; så farlig deres færd var, hadde vi ingen frygt for at de skulde bukke under for strabadserne under veis, og ikke nå frem til Franz Josefs Land og hjem allerede samme år. Tvertimod glæded vi os ved tanken på at de snart var hjemme, og kunde fortælle vore venner at det stod godt til med os, og var al udsigt til at man kunde vente os tilbage høsten 1896. Intet under at vi kunde bli utålmodige, og at det tæred både på huld og humør når det gik småt med driften, eller når langvarig modvind og tilbagedrift syntes at gjøre det usandsynligt, at vi skulde kunne slippe hjem til den tid man ventet os.

Hertil kom da også at det vigtigste af vor mission på en vis måde var opnådd. Det var jo neppe nogen udsigt til at driften vilde føre os synderlig længer nordover end vi nu var, og hvad der kunde gjøres for at udforske strøget der, det vilde bli gjort af Nansen og Johansen. Vor opgave blev derfor, overensstemmende med dr. Nansens instruktioner, at søge ad den korteste vei og på sikreste måde at nå ud i åbent vande og hjem — men således at vi gjorde hvad der stod i vor magt for at bringe mest muligt af videnskabeligt udbytte med os. Dette udbytte måtte, således som forholdene var, nærmest gi sig selv, efter det vi allerede hadde opdaget. Polarhavet beholdt sin karakter omtrent uforandret efter som vi drev vestover, med de samme store dybder,

samme is- og strømforhold, og samme temperatur. Ingen øer, skjær, banker, eller endnu mindre noget fastland viste sig i nærheden af vor ofte uregelmæssige kurs; hvor vi så hen var det den samme ensformige og trøstesløse ørken af mer og mindre ujevn

Hansen.
En solholde ved sommertid.
Fotografi 1895.

Nordahl.

is som holdt os fast omklamret og førte os viljeløse med sig.

Vore videnskabelige observationer fortsattes den hele tid så regelmæssig og nøiagtig som muligt, og omfatted, foruden de sedvanlige meteorologiske iagttagelser, tillige dybdelodning, måling af istykkelsen, længde- og bredde-observationer, temperaturmåling af havvandet i forskellige dybder, bestemmelser af salt-

gehalten, indsamling af prøver af havets fauna, samt magnetiske og elektriske observationer m. v.

Føret blev med den stigende temperatur dårligere for hver dag, så det sjelden blev anledning til skiturer, ja selv med truger på benene var det ytterst anstrengende at komme frem, da sneen var så løs at vi sank i til knæes.

En enkelt dag kunde det dog være bra føre, selv i juli måned, og anledningen blev da på sådanne dage gjerne benyttet til mindre udflugter, jagtturer, og sligt. Nogen dage senere var føret på ny lige slemt. Og da jeg så en dag på denne tid skulde indover isen for at hente en anskudt havhest, var sneen så løs at jeg ofte sank i til midt på livet. Førrend jeg hadde vundet mig frem til fuglen, kom hele bikkjeflokken sættende, indhented den og dræbte den. En af hundene greb havhesten i flabben, og så blev der et vildt kapløb mellem den og de andre. Til slut tog reien kursen indover mod råken igjen; jeg passed mit snit og fik knebet fuglen fra dem. Sandelig hadde jeg også gjort ret for den, drivende svedt og udkjørt som jeg var af at arbeide mig frem i det bundløse føret. —

Det som mest sysselsatte os var fremdeles arbeidet på vore kjælker og kajaker. Kjælkerne, som allesammen var bragt om bord fra Storkosset, hvor de hadde ligget vinteren over, blev reparert og forsynt med undermeier. Den 16de juli var de alle i fuld færdig stand, 8 mandskjælker og 2 hundekjælker.

Med kajakene, som vi længe hadde holdt på med, blev vi færdige omtrent på samme tid. Vi hadde nu i alt 5 dobbelte og 1 enkelt kajak.

Verksted på «Fram»s agterdæk.
Fotografi juli 1895.

Af disse gjorde jeg selv den ene, en enkeltmandskajak, som veide 16 kg. Samtlige kajaker blev prøvd i råken og viste sig at være gode og tætte.

Både de og kjælkerne blev anbragt på galgerne, slig at de i et øieblik kunde tas ned, om det skulde bli brug for dem.

Kjælke-verksted på isen,
Fotografi juli 1895.

Petroleumsbåden, som ingen nytte kunde gjøre os, men som derimod vilde gi gode materialer til undermeier og andet, blev hentet fra Storkosset og tat fra hinanden. Den var bygget af udsøgt god alm, og et par af bordene blev straks brugt til undermeier under de kjælker som endnu ikke var blit forsynt med sådanne, af mangel på materiale.

Medicinkisten, som også havde stået i depotet på Storkosset, blev hentet og anbragt i den ene storbåd, der var sat op på skrugaren lige ved skibet. Indholdet havde ikke taget skade, og intet var frosset i stykker, skjønt der i kisten var flere medikamenter som ikke havde større alkoholstyrke end 10 %.

I denne tid var vi også sysselsat med at udvælge, veie af, og ordne den nødvendige proviant m. v. til 11 mand for en 70 dages slædeekspedition og et 6 måneders ophold på isen. Proviantens art og vægt vil ses af vedføjede fortegnelse:

SLÆDEPROVIANT

for 11 mand i 70 dage.

Cadburys chokolade, 5 kasser à 48 lbs	ca. kg.	120
Kjødchokolade	—	12,5
Tørret hvetebrod, 16 kasser à 22 kg.	—	352
Smør, dansk, 12 bokser à 28 Φ	—	168
Limejuicetabletter	—	1
Fiskemel, prof. Wåges	—	25
Tørrede «Viking»-poteter, 3 bokser à 13 kg.	—	39
Knorr's ærtesuppe	2,5 kg.	
— linsesuppe	2,5	
— bønnesuppe	3,5	
	—	8,5
Bovril suppe, 2 kasser	—	52
Vril food, 1 kasse	—	24
Havregryn, 1 —	—	40
Serinpulver (mysepulver), 1 boks	—	25
Aleuronatbrød, 5 bokser à 25 kg.	—	125
Pemmikan, 6 kasser	= 170 kg.	
— 7 sækker	= 296	
Tørret leverpostei, 1 sæk	= 51	
	—	517

Sum ca. kg. 1510,00

Desuden salt, pepper, og sennep.

PROVIANT

for 11 mand under et 6 måneders ophold på isen.

Roast og boiled beef, 14 kasser à 36 kg.	kg.	504
Minced collops 3 — à 24	»	72
Corned beef 3 — à 42	»	126
Compressed ham 3 — à 42	»	126
Corned mutton, 17 bokser à 3 kg.	»	51
Bred 37 —	»	925
Knorr's supper, diverse, 2 kasser à 28,5	»	57
Grønsager: hvidkål, julienne, suppegrønt	»	30
Farin sukker, 3 kasser à 20 kg	»	60
Havremel 4 — à 40	»	160
Havregryn 4 — à 40	»	160
Tørrede tyttebær, 2 bokser à 5 kg.	»	10
Margarinamør, 20 bokser à 14 kg.	»	280
Lunch tongue, 1 kasse	»	10
Smør, dansk, 2 kasser	»	168
Stearinlys 5 —	»	100
Høvlet fisk, 1 boks	»	11
Macaroni, 1 kasse	»	25
Tørrede «Viking»-poteter, 4 kasser	»	104
Wåges flakemel, 2 kasser	»	100
Frame-food jelly 1 dunk	»	95
Marmelade 1 —	»	27
Lime juice 1 —	»	27
Cadburys chokolade, 3 kasser	»	72
Lactoserin cacao, 1 kasse	»	9
Melk, 10 kasser à 48 bokser	»	240
Te, 1 kasse	»	10
Engelsk pemmikan, 13 kasser	»	378
Dansk — 1 kasse	»	34
Tørret leverpostei, 3 kasser	»	102
Vril food 5 —	»	104

Desuden 2 bokser salt, 1 boks sennep, og 1 boks peber.

Da alt var færdigt og indpakket, blev det foreløbig stuvet sammen på bestemte pladser på dækket under teltet forud; jeg vilde først la det bringe på isen længer ud på året, eller når forholdene måtte kræve det. Af kul havde vi endnu overflod,

nemlig ca. 100 tons. Til brændsel under et 6 måneders ophold på isen anså jeg 20 tønder for nogenlunde passende. Dette kvantum fyldte vi derfor i fader, tønder, og sække, og bragte det ud på isen tilligemed 700 kg. hermetiske poteter, samt 200 ltr. petroleum, 350 ltr. gasolje, og 150 ltr. stenkulsolje. Da skibet fremdeles var dybt lastet, vilde jeg gjerne få lettet det så meget som muligt, når dette blot

Rensning af accumulator-batteriet før det stuves bort.

Fotografi juli 1895.

kunde ske uden at udsætte de forråd som måtte udlosses for nogen fare. Efter at vindmøllen var udslitt og tat væk, havde vi jo heller ikke nogen nytte af selve batteriet og dynamoen; vi demonterte derfor hele stasen, og pakked ned lamper, kupler, og alt som hørte til. Det samme blev gjort med petroleumsmotoren. «Folke-vandringen» blev også

tat bort og lagt ud på isen, sammen med en del tyngre materialer. Den ene storbåd var tidligere sat ud, og nu tog vi også den anden ned fra galgerne og førte den op på Storkosset; men kort efter, da Storkosset drev dygtig langt fra os, blev både den og alt det andre som lå der borte bragt tilbage igjen, og sat på det store isflak som vi var fortøid til — «vor eiendom», som vi pleide at kalde det. Ovenpå galgerne og helt agter til forkant af halvdækket la vi en banjer af bord, som kjælkerne, kajakene, og andet skulde ha sin plads på til vinteren.

Den 22de juli fortsatte vi med dybdelodningerne og tog den dag 2 lodskud, et på 2500 og et på 3000 m., begge uden bund. Vi brugte denne gang en 400 meters forløber af sjømandsgarn. For at være sikker på at loddet skulde synke, firte vi linen meget langsomt ud, så det medgik $2\frac{1}{4}$ time til at nå ned på 3000 m. Den 23de tog vi atter 2 lodskud, først et på 3400 *uden*, og derefter et på 3800 *med* bund. Det tog $2\frac{1}{2}$ time at få loddet ned på den sidstnævnte dybde. Endelig tog vi den 24de juli nok et lodskud på 3600 m. uden bund, og satte da dybden til 3700 m. ± 100 .

Doktoren var den 7de juli ude og rodde i prammen for at finde alger, men måtte vende om med tomme hænder. Der var påfaldende få alger at se denne sommer; heller ikke syntes det at være så meget dyreliv i vandet som forrige år.

III.

FRA 15DE AUGUST TIL 31TE DECEMBER 1895.

«Fram» lå i de nærmeste dage efter at hun var kommet løs rigtig godt til i sin dam. Men i løbet af natten til den 14de august kom det seilende et høit iskoss ned igjennem råken, som nu havde åbnet sig lidt, tørnede op mellem skibssiden og den anden — ytre — iskant, og fyldte aldeles dammen vor.

Da vi nødigt vilde ha denne farlige og uhyggelige kolos lige på siden af os om vi skulde bli liggende på samme sted høsten og vinteren udover, besluttede vi at sprænge den. Scott Hansen og Nordahl gik straks i gang med dette arbeide, som også lykkedes efter nogen dages stræv. Lørdag eftermiddag den 17de august begyndte isen pludselig at skruie temmelig sterkt omkring os. «Fram» blev i løbet af nogen få minutter lettet 22 tommer i veiret agterud og 14 forud. Høitideligt, uden larm, og uden at hives over hævedes den tunge skute hurtigt og let op, som den var en fjær — et både storslagent og fornøieligt skue.

Dagen efter slakked isen igjen, og skuten blev atter flot. Så lå den rolig til den 21de om formid-

dagen, da det på ny tog til med sterk skruing. Skibet kom nu til at ligge meget slemt, med et høit koss på hver side, som tog fartøiet midtskibs i ca. 9 alens længde, og skrudde det op en 6—8 tommer. Men efter $\frac{1}{2}$ times forløb var skruingen forbi, og «Fram» sank atter ned til sit forrige leie.

Når det tegned til skruing, forsøgte vi altid at forhale skibet så langt bort fra styggedommen som muligt, og det lykkedes jo også af og til. Men under det stormfulde veir med sydlige vinde som hersked på denne tid var det mangel gang rent uråd at få skuten flyttet, sligt vindfang som det lå i «Fram» med den svære rig og det høie telthus over for skibet. Trods vore forenede kræfter fik vi den ikke af flekken, og isankere, fortøininger, og varpetaug sprang ret som det var.

Endelig lykkedes det den 22de august at forhale skibet et stykke, så vi kunde vente at slippe for skruing, om isen på ny skulde knibe sammen.

Da isen derefter slakked betydelig og blev mere brudt end før, gjorde vi nogen dage senere et nyt forsøg på at hale videre, men måtte snart opgi det; det var for trangt mellem de to store flak som omgav os. Vi blev nu liggende på samme sted indtil den 2den september, under stadig frisk sydvestlig kuling, med sterkt regnfald af og til. Den 30te august om aftenen hadde vi således et meget voldsomt regnskyl, så isslaget løsned af riggen og gjorde et svare leven, når klumperne kom dansende ned på dækket, hytten, og teltet.

«Eiendommen» vor blev i denne tid rigtig godt drevet — af storm, regn, skruing, og lignende bra

arbeidsfolk. Den blev dybpløid og afgrøftet i den grad at grundvand og overvand mødtes både her og der.

Men så kom udskiftningsvæsenet med sine kjedelige delingstilbøieligheder og skar væk og stykked ud i parceller næsten hele eiendommen, så det vi fik beholde var snaut og småt nok.

Efter reduktionen danned eiendommen nu et nogenlunde firkantet flak med størst længde i øst og vest og omgitt på alle kanter af mer eller mindre åbne sprækker og råker. «Fram» lå fortøid ved nordsiden, nær op mod det nordøstre hjørne, med baugen mod vest. Straks agtenom hende og skilt fra odden bare ved en smal råk lå et stort flak ω : en af de udskiftede parceller, og på det befandt sig bl. a. også en del af vort kuloplag. Langt borte i vest lå fremdeles Storkosset og drev.

Mens eiendommens øvrige sider var nogenlunde jævne og rette, hadde østsiden derimod en halvmåneformet indskjæring eller bugt som kunde egne sig godt til vinterhavn. Men at komme did ind med skibet var ikke at tænke på så længe råken mellem eiendommen og flaket østenfor holdt sig lukket.

Den 2den september ud på eftermiddagen slakked endelig isen så meget at vi kunde gjøre et forsøg. Ved hjælp af taljer fik vi også hivd skuten en skibslængde østover; men længer var det foreløbig ikke muligt at komme, da nyisen alt var blit tyk ($\div 5^{\circ}$ om natten) og noget sammenskrudd. Heller ikke nytted det at bruge is-sagen til at skjære råk, da sørpen var så tyk at vi ikke magted at stikke flakene væk eller under hverandre.

Næste dag blåste det først en kuling af sydøst med regn. Men kl. 6 løide vinden af og gik sydlig, og kl. 8 begyndte det at slakke adskillig mer op i råken. Da det nu blev bedre plads, gik det også ganske raskt med at skjære os vei i nyisen, og inden middag var «Fram» halt ind i bugten og fortøid i den vinterhavn som vi alle håbed måtte bli dens sidste.

Ved Nansens og Johansens afreise beholdt vi 7 hunder igjen om bord: Tispen «Sussi», samt de 6 yngste hvalper: «Kobben», «Snadden», «Bella», «Skvint», «Axel» og «Boris».

Den 25de april nedkom «Sussi» med 12 unger. Vi hadde laget et koseligt lidet hus til hende på dækket, og trukket det med renskind.

Om morgenen kom Pettersen ned og fortalte at «Sussi» løb omkring på dækket og peb og bar sig. Mogstad og jeg gik da op og stængte hende ind i huset, hvor hun så straks fik en unge. Senere på dagen fandt vi en ihjelfrossen hvalp på dækket. Hun hadde altså begyndt forretningen før vi kom op om morgenen. Da vi ud på eftermiddagen fik se at der stadig kom flere og flere borgere til verden, og vi frygted for at moderen ikke formådde at varme dem alle, tog vi og flytted hele familien ned i salonen. Alle hvalpene var store og vakre, de fleste ganske hvide, og så ud til at bli små «bjelkier», som samojederne under ett kalder alle hvide hunder. De vokste og trivdes udmerket som salonpassagerer, og blev dægget og kjælt for af alle. I salonen holdt de hus en måneds tid, men så anbragte vi dem i det omtalte hus på dækket. Da de hadde været der oppe

i nogen uger, så det med én gang ud som om de var stanset i væksten, skjønt de stadig blev foret godt med rått bjørnekjød, melk, og resterne af vore måltider. — En uges tid ud i august døde to af hvalpene af krampe. En tredje lykkedes det doktoren at redde ved hjælp af varme bad og omhyggelig pleie. I slutningen af måneden fik atter en af dem et krampeanfald og døde, endda den fik varme bad og godt logi, først i salonen og senere i arbejdslugaren.

I begyndelsen af september, da det på grund af hyppigt regnveir blev rigtig vondt og fælt i hundehuset og på dækket, byggede vi et hundehus ude på isen med forkappen som tag og et gulv af bord med en masse høvelflis over. Mens byggearbejdet stod på, slap vi hele hundeflokken ud på isen. Men efter en halv times leg begyndte hvalpene at få krampe, den ene efter den andre. Anfaldene gik dog snart over. Vi gav dem en overhaling med sæbevand, og slap dem så ind i deres nye bolig.

Alt efter som hvalpene blev ældre måtte vi ha godt opsyn med dem når de slap ud på isen. De legte og tumlede sig i vilter ustyrlighed, og så hændte det flere gange at de dumpede ned i råkene, og med adskilligt besvær blev fisket op igjen af den vagthavende «hundefut», eller andre som var til stede. Desuden begyndte de snart at få lyst på længere udflugter og fulgte vore spor langt ud over isen.

En dag var doktoren og jeg ude for at fotografere. Vel $\frac{1}{4}$ mils vei fra skibet traf vi på en vældig ferskvandsdam og tog os en liden hvil på dens indbydende speilblanke isflade. Mens vi lå og dovnede os og pratede, kom «Kobben» efter os. Så snart den fik øie

på os, stansed den og stod og spekulerede på hvad mon vi kunde være for nogen underlige væsener. Så begyndte vi at krybe på alle fire hen over imod den. Men da kan det hændte «Kobben» fik ben under sig. Den la i vei hjemover af alle kræfter som om

Henrik Greve Blessing.
Fotografi 1895.

det gjaldt livet, og selv da vi var kommet hen imod skibet og flere af de andre hunder mødte os og kjendte os, var stakkaren endnu så vetskræmt at det varte en god stund før han våged sig bort til os.

Den 28de september misted vi atter en af hvalpene. Den fik krampe og lå og hylte og bar sig hele dagen. Da den så ud på kvelden blev lam på den ene siden, var der ikke håb om at redde den, og vi gjorde da ende på dens lidelser. Det var sårt at se hvor frygtelig de led, disse små vakre skabninger, så længe krampeanfaldene stod på.

Den 9de oktober fik «Skvint» unger. Da det var liden mening i at sætte på hvalper efter så unge dyr, især på så kold en årstid, fik hun bare beholde den ene på prøve; de andre blev straks slået ihjel.

En uges tid senere fik «Sussi» sit andet kuld, 9 hunner og 2 hanner. Af disse fik hun beholde begge hannerne og en tise.

Det viste sig snart uheldigt at ha begge tisperne med sine unger i samme hus. Når således den ene af mødrene gik ud et øieblik, tog straks den anden alle ungerne i sin varetægt, og så blev det slagsmål når den første kom ind igjen og vilde ha sin eiendom tilbage. Noget sligt var formodentlig hændt en nat med «Skvint». Hendriksen fandt den nemlig om morgenen liggende ved døren til hundehuset, og så fastfrosset til isen at det voldte adskilligt stræv at få den løs. Den hadde hat en mindre behagelig nat — termometret hadde været nede i $+ 33^{\circ}$ — og halen var fastfrosset til det ene bagben, så vi måtte ta hende ned i salonen for at få hende optødd. — For at undgå slige viderværdigheder for fremtiden lod jeg bygge en egen villa til hende, hvor hun kunde være alene med ungen sin.

En kveld da Mogstad skulde slippe hvalpene ind var to af dem borte. Hendriksen og jeg drog

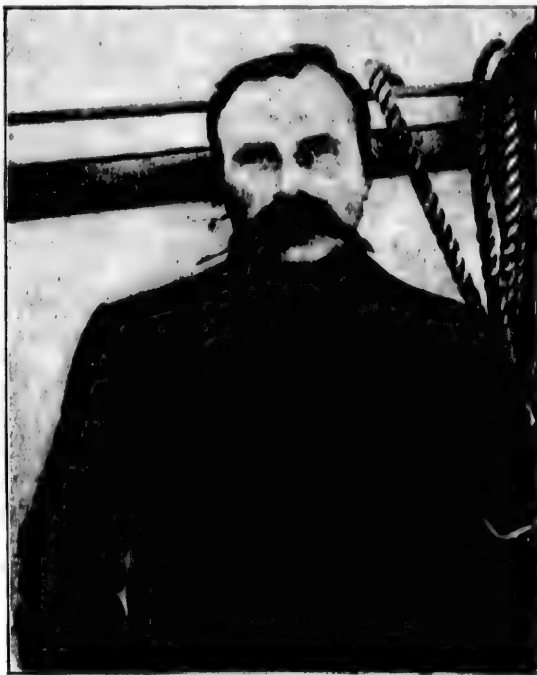
straks afsted med løgt og bøsse for at lede efter dem. Vi trodde at det hadde været bjørn i farvandet, da vi tidligere på dagen hadde hørt hundegjøing ude fra isen i øst for skibet; men der fandtes ikke spor af bjørn. Efter aftenstid drog vi ud igjen, 5 mand, alle forsynt med løgter. Efter at ha søgt en times tid langs råker og oppe i skrugarer, fandt vi dem endelig på den andre siden af en ny råk. Uagtet den nyrosne is på råken var sterk nok til at bære dem, var de så skræmt efter at ha været i vandet at de ikke våged sig hen til os, og vi måtte gjøre en lang omvei.

Ud i december tog vi de mindste hvalpene om bord, da de nu var blit så store og vidtløftige at de måtte passes vel. Læenselemmen blev stående åben om natten, så mødrene kunde slippe ud og ind fra isen når som helst.

Med hensyn til gemyt var det stor forskjel mellem den oprindelige stamme og de hunder vi nu hadde om bord. Mens de første var nogen slaskjæmper som lå i stadig kamp, ofte på livet løs, var disse meget fromme og stilfærdige, men ligevel stride og vilde nok når det f. eks. gjaldt at forfølge en bjørn. Af og til kunde det jo bli et slagsmål mellem dem, men det gik ikke så ofte på. Værst var «Axel» en tid før jul, da han ret som det var før løs på den fredsommelige «Kobben», som han hadde et ondt øie til. Men så fik han tamp til aftensmad diverse ganger, og det var utroligt hvor det hjalp.

Veiret holdt sig i den første halvdel af september temmelig uroligt, med fremherskende vestlig og sydvestlig vind, adskillig nedbør, især regn, og hyppig

uro i isen. På grund af nattekulden som kunde gå ned til en 10—11 grader blev nyisen snart så sterk at den bar en mand — undtagen ret agtenfor skibet, hvor alt skyllevand blev slået ud. Her var isen helt

Bernt Bentsen.
Fotografi 1895.

brudt og danned en tyk sørpe, som vistnok var sammenfrosset i overfladen, men så svagt at man lettelig kunde plumpe igjennem. En dag hændte det også at 3 mand gik til huls på dette lumske sted og fik sig en kold dykkert, den ene efter den andre. Den

første var Pettersen. Han skulde rundt sørpen for at se til loglinen, som hang udover skibssiden om bagbord; men før han kom så langt — bums, bær det gennem isen med ham. Kort efter gik det samme vei med Nordahl, og en halv times tid senere blev det Bentsens tur at plumpe i. Han fór så dybt at det gik helt over «hårrødderne» på ham; men han spratt straks i veiret igjen som en kork, og hev sig resolut op på iskanten med det samme. Lineobservationen blev da indstillet på grund af det store mandefald, og om bord har det i en fart for at skifte tørre klær på kroppen.

Den 15de september slakked isen så meget op at der var et helt lidet hav mellem os og Storkosset. Dagen efter var isen fremdeles meget urolig, så vi for alvor måtte tænke på at få hentet de sager som endnu lå på Storkosset. Ved middagstid var jeg en tur bortover mod kosset for at se ud en passende transportvei, og fandt også en ganske god sådan. Men da vi nogen timer efter skulde afsted med folk og slæder for at hente sagerne, hadde det dannet sig så mange åbne råker rundt «eiendommen» at vi måtte opgi turen for den gang. — Hele september og oktober udover var der næsten uafbrudt uro i isen; nye råker danned sig på alle kanter, til dels klos ind til skibssiden, og hyppige skruinger fandt sted. Det viste sig at vi hadde fundet en fortræffelig vinterhavn; for inde i bugten hvor «Fram» lå generte skruingen ikke stort, takket være nyisen, som her omgav os, og som kun øvde et ubetydeligt pres på skibet; den blev let brudt, og stykkerne forskjøv sig under eller over hverandre, mens begge de solide

odder af bugten tog imod de hårdeste tærn. — Et par ganger så det ud til at «Fram» endda en gang skulde komme løs før vinteren for alvor la sine kolde lænker fast og sikkert omkring hende. Den 25de oktober f. eks. slakked det således op i den nærmeste råk at skibet lå frit fra agterstevnen og helt frem til forkant af fokkerøstet; men snart skrudde isen sammen igjen, så skuten lå helt fast. — Den sterkeste skruing hadde vi den 26de og 27de oktober, dog uden at skibet blev særdeles hårdt udsat. Kun er skruingen mere ubehagelig om vinteren på grund af den øredøvende larm når isen presser mod skibssiden. — Anderledes om sommeren; da er isen mere seig og elastisk, og det hele går mere lunt og stilfærdigt til.

Fra 1ste november af indtrådte en roligere periode; skruingerne hørte næsten helt op, kulden øged, vinden holdt sig østlig, og vi drev med jevn fart mod nord og vest resten af året.

Hvad *driften* angår, satte den vor tålmodighed på en hård prøve høsten udover. Det bar stadig østover med de fremherskende vestlige vinder, og vi ventet fra dag til dag forgjæves på en forandring. Det eneste som holdt håbet oppe var bevidstheden om at gik det tilbage med os, så gik det i al fald småt, stundom meget småt også. Selv en flere dages vestlig kuling satte os ikke så langt østover at vi ikke ved hjælp af et par dages god vind kunde indhente det tabte, og mere til.

Den 22de september var det toårsdagen siden vi kom fast i isen, og begivenheden høitideligholdtes med en lider: fest om kvelden. Vi kunde ha grund til at være tilfreds med det sidste års drift, da vi

hadde avancert omtrent dobbelt så langt som det første år — og fortsatte det slig herefter, var det knapt nogen tvil om at vi vilde slippe ud om høsten 1896.

Som man vil se af nedenstående tabel, bragte den 22de september også en betydningsfuld vending til det bedre: Vinterdriften tog nu for alvor fat, og vedvarte unafbrudt året ud, således at vi fra den dato til en uges tid ud i januar drev fra $82^{\circ} 5'$ til $41^{\circ} 41'$ østlig længde, en distance på ca. 54 mil i vel $3\frac{1}{2}$ måned, eller ca. 2 kvartmil pr. døgn.

	Datum.	Bredde.	Længde.	Vindretning.
September	6te	$84^{\circ} 43'$	$79^{\circ} 52'$	SV.
—	11te	, $59'$	$78^{\circ} 15'$	O.
—	22de	$85^{\circ} 2'$	$82^{\circ} 5'$	Stille.
Oktober	9de	, $4'$	$79^{\circ} 30'$	O.
—	19de	, $45'$	$78^{\circ} 21'$	O t N.
—	25de	, $46'$	$73^{\circ} 25'$	NO.
—	30te	, ,	$70^{\circ} 50'$	NNV.
November	8de	, $41'$	$65^{\circ} 2'$	O.
—	15de	, $55,5'$	$66^{\circ} 31'$	ONO.
—	25de	, $47,5'$	$62^{\circ} 56'$	NO t N.
December	1ste	, $28'$	$58^{\circ} 45'$	O.
—	7de	, $26'$	$54^{\circ} 40'$	N t O.
—	14de	, $24'$	$50^{\circ} 2'$	Stille.
—	21de	, $15'$	$47^{\circ} 56'$	NO.
—	28de	, $24'$	$48^{\circ} 22'$	NV.
Januar	9de (1896)	$84^{\circ} 57'$	$41^{\circ} 41'$	N.

*

*

*

Den 11te oktober halte vi loglinen op og hugged et nyt hul til den i isen ret agterud. Mens loggen før havde hat bare 100 m. line, stak vi nu ud 300 m.

Frå midten af september øged kulden jævnt. Følgende observationer vil vise dette:

	Datum.	Kuldegrad (minimum).
September	18de	÷ 12,5
—	26de	» 24,0
Oktober	19de	» 30,0
November	5te	» 32,2
—	9de	» 38,3
—	22de	» 43,8
December	31te	» 44,8

Veiret var for resten gennemgående bra de sidste tre måneder af året 1895, med klar luft og svag bris i regelen. Kun en og anden gang, som f. eks. den 29de oktober og 11te, 26de, og 27de november, frisked vinden til kuling, med op til 15 meters hastighed i sekundet.

I begyndelsen af september begyndte «Fram» atter at trække mer og mer vand, så vi daglig havde et stridt arbejde med at pumpe og øse skibet læns. Men fra den 23de af blev lækagen stadig mindre, og en uges tid ud i oktober var maskinrummet aldeles tæt. Det lækked dog fremdeles lidt i storrømmet; men snart ophørte også lækagen her, fordi vandet frøs til is. For øvrigt anvendtes tiden til alle slags skibsarbejde, ophugning og bortskaffelse af is i rummene, rengjøring, ordning o. m. m.

Først den 23de september tillod isforholdene os at gjøre alvor af at hente vore sager fra Storkosset. Først var den dag udmerket for slæder med nysølvskodde meier; på træmeier gik det derimod tungt. Vi havde også gjort lidt veiarbejde her og der, så det gik forholdsvis let og hurtig med transporten, og vi bragte i alt 36 kasser hundekjæks og 4 dunker petroleum tilbage til skibet. Næste dag hentede vi resten, og stablede alt sammen op på isen i nærheden af skibet.

Den 16de september begyndte Scott Hansen og Nordahl de forberedende arbejder til opførelsen af et passende hus for de magnetiske observationer. Materialet bestod af store blokker af nyfrossen is, som de læssed på slæder og kørte frem til tomten ved hjælp af hundene. Bortset fra nogen prøveturer, som Scott Hansen tidligere havde foretaget med hundene, var dette første gang de gjorde nytte som trækdyr.

Scott Hansens observatorium.

Fotografi september 1895.

De drog godt, og det gik udmerket med køringen. Huset blev bygget udelukkende af tilhugne isblokker, som stabledes ovenpå hverandre med heldning indover, så at det i færdig stand dannede en kompakt rund iskuppel af form og udseende omtrent som en finnegamme. Ind til hytten førte en overbygget gang af is, med en trælem som dør.

Da observationshuset var færdigt, holdt Scott Hansen kranselag, og havde i den anledning fiffet hytten op. Der var sofaer og lænestoler, betrukket med bjørne- og renskind. Sökkelen midt på gulvet, hvor de magnetiske instrumenter skulde ha sin plads, var overtrukket med flag, og som bordskive var anbragt et isflak. På bordet stod en lampe med rød skjærm, og langs væggene hang en mængde røde papirlamper. Det hele så rigtig festligt ud, og satte os alle i den ypperligste stemning. Vor elskværdige vert holdt små humoristiske taler til hver enkelt. Pettersen ønskede at dette måtte være den sidste ishytten Scott Hansen byggede sig på denne tur, og at vi alle næste høst ved den tid måtte være hjemme og være «lige så djæfla karer da som nu». Pettersens friske og ukunstlede skål blev modtaget med stormende bifald.

Pettersen var for resten netop i denne tid indtrådt i en ny værdighed, idet han fra 10de september af helt havde overtaget Juells rolle i kabyssen, et hverv som han satte megen pris på og udførte til alles fulde tilfredshed. Den eneste af de under kjøkkendepartementet henhørende forretninger som han ikke vilde ha noget med at gjøre, var julebagningen. Den blev da også i sin tid besørget af Juell selv.

Da vinteren kom, laged vi os en ny smidje istedenfor den som gik i drift den 27de juli. Den blev bygget i skrugaren, hvor bådene og en del af sagerne fra Storkosset var bragt hen, og blev gjort omtrent på samme måde som den forrige smidje. Der blev hugget en passende fordybning ned i skrugaren, og derover la vi så et tag af isblokker og sne.

Alt efter som det led på året, og mørketiden stod for døren, forsvandt de igjen en for en, alle disse sjødyr og trækfugler som hadde sværmet omkring os i den korte sommer og vakt vorø længsler. Nu flygted de mod syd, mod sol og lys og blide kyster, mens vi blev liggende igjen der oppe i isen og mørket endda en vinter. Den 6te september så vi den sidste boltrende leg af nærhval i råkene ved skibet, og nogen dage senere reiste den sidste flok tyvjoer.

Hurtigt går det under disse bredder med solen, fra den første gangen kikker frem over synsranden i syd og til den kredser frit rundt himlen hele døgnet igjennem; men endnu større hastverk synes den at ha når den er på retur om høsten. Man ved ikke ordet af før den er borte, og polarnattens knugende mørke omgir en på ny.

Den 12te september skulde vi set midnatsolen for sidste gang om det hadde været klarveir; og allerede den 8de oktober så vi det sidste glimt af solranden ved middagstid. Dermed gik vi ind i den længste polarnat som mennesker endnu har oplevet — på omtrent 85° n. br. Noget dagslys blev det fra den tid af næsten ikke tale om, og den 26de oktober var det knapt forskjell at merke mellem dag og nat.

Så ofte tiden tillod det, og føret var nogenlunde bra, streifed vi om på ski i nærheten af skibet, enkeltvis eller flere i følge.

Den 7de oktober, da alle mand var ude på ski om formiddagen, fandt styrmanden en rækvedstok, omkring 7 fod lang og 7 tommer tyk. En del af roden fulgte med stammen. Styrmanden og jeg var om eftermiddagen ude og hentet den på en kjælke.

Sandsynligvis skrev stokken sig fra Sibiriens skoger, var revet løs med flommen, og af elvestrømmen sat til havs, for så at føres mod nord med isdriften.

Foruden skifærder foretog vi også hyppige spasereturer på isen, og den 20de november gav jeg ordre til at alle mand skulde ta motion i fri luft 2 timer daglig. Selv likte jeg svært godt disse spasereturer, de kvikkede op både sjæl og krop, og det hændte ofte at jeg kunde drive frem og tilbage på isen en 4—5 timer om dagen, i regel par timer både for- og eftermiddag.

Scott Hansen og Mogstad gjorde den 8de oktober et forsøg på at dra kjælken med 115 kg.s vegt. De drog afsted kl. 9 $\frac{1}{2}$ og kom tilbage kl. 5 om eftermiddagen, efter at ha været omtrent $\frac{3}{4}$ mil fra skibet og gåt gennem temmelig tungt lænde.

Vi trodde jo vistnok ikke der var nogen som helst fare for at «Fram» skulde ligge under for ispress; men *muligheden* af det kunde jo ikke godt negtes, og i ethvert fald var det vor pligt at være forberedt på det. Derfor anvendte vi også megen flid og meget arbeide på at sikre os mod enhver overrumpling.

I slutningen af oktober indretted vi et nyt depot på isen, bestående af proviant for 6 måneder samt fuld udrustning af kjælker, kajaker, ski, og mere. Provianten blev delt i 5 forskjellige hauger og stabler slig at kasserne i hver haug danned en runding. Lagret på denne måde vilde i værste tilfælde neppe mere end 2 kasser gå tabt, om isen skulde slå en spræk under selve haugen. En del af provianten bestod, som det vil ses af listen foran, af pemmikan.

Dette fødemiddel indeholder som bekjendt meget næringsstof, og som hovedbestanddel i en fortrinlig labskaus — 200 gram pemmikan, 100 gram brød, og 120 gram poteter — gav den en både velsmagende og kraftig ret.

Den 28de november passerte vi den 60de længdegrad, og havde i den anledning en festlig tilstelling. Salonen var pyntet med flag, og der servertes en finere middag med kaffe bagefter, og efter aftenmaden blev trakteret med frugt, figener, og andet godt.

Med denne længdegrad, som går over Kjabarova, hvor vi for to år siden sa farvel til den sidste svage rest af civilisation, og ikke langt fra Kap Fligely på Franz Josefs Land, var det som vi atter følte os nærmere verden og livet.

IV.

FRA 1STE JANUAR TIL 17DE MAI 1896.

Nytårsdag oprandt med fint klarveir, måneskin, og ca. 43 graders kulde. Isen holdt sig fremdeles merkværdig rolig en måneds tid udover. Men den 4de februar begyndte skruingen igjen. Den var ikke af lang varighed, men gjorde megen larm den tid den stod på; det braked og suste i isen rundt omkring os, omtrent som om der skulde blåse en forrykende storm. Jeg tog mig en tur udover isen for om muligt at iagttage skruingen nøiere, men kunde intet opdage. Dagen efter var vi atter en tur udover isen og fandt da en forholdsvis ny råk og en stor ny skrugar i $\frac{1}{4}$ mils afstand fra skuten. Noget større orienterende overblik over isforholdene var det dog ikke muligt at få, da det endnu var for mørkt, selv midt på dagen. Føret var for resten hårdt og godt, men fokskavlerne så glatte at vi gjorde kolbøtter ret som det var. Den 7de februar var Scott Hansen, Hendriksen, Amundsen, og jeg en tur nordover fra skuten. Jo længere nord vi kom, desto mer brudt og ujevn blev isen, og til slut måtte vi vende

om ved en ny stor og åben råk. Allerede om morgenen havde det trukket op en mørk skybanke i sydvest, og nu blev også tågen så tyk at det ikke var greit at finde tilbage til skuten igjen. Langt om længe fik vi høre «Sussi»s stemme, og fra toppen af en skrugar som vi gik op på fik vi øie på tønden og storstangen af «Fram», som raged op over tågen et kort stykke fra os. Så nær skibet som vi var gik det dog ikke så glat at komme om bord igjen. Vi blev nemlig snart stoppet af en stor råk, som i vort fravær havde dannet sig straks agtenfor skuten, og måtte gå et langt stykke vestover langs råken førend vi slap over den. Om bord fortalte de at det hadde git sterke stød i skuten da råken åbned sig, omtrent som da vi sprængte «Fram» løs i august. Kl. 12 $\frac{1}{2}$ om natten hørte vi et nyt chok i isen. Da vi kom på dækket viste det sig at isen hadde revnet ca. 30 alen agtenom skuten, parallelt med den store råk. Sprækken gik langs siden af den nærmest stående storbåd og tvers igjennem den ene af kulhaugene. Forrest i haugen stod en tønne, som vilde gåt tabt dersom ikke sprækken hadde delt sig lige foran den omtrent retvinklet til begge sider, og derpå forenet sig igjen, efter at ha gåt igjennem de ytre kanter af haugen. På den ø som således blev dannet seilte tønden og en del kulsækker omkring i råken. Vi fik dog snart halt øen til lands og berget kullene, med undtagelse af én sæk på 50 kg., som gik til bunds. For sikkerheds skyld gav jeg vagten ordre til at inspicere depotet en gang hver vagt, og endnu oftere hvis det begyndte at skrue igjen. Den 13de februar var Hendriksen, Amundsen, og jeg en tur sydover, for at under-

søge hvordan isen var på den kant. Det viste sig at den også der var meget ujevn og fuld af forholdsvis nye råker. Råken agtenom skuten åbnede sig ud på formiddagen, og udsendte slige tågemasser at vi snart tabte skuten af syne. Næste dag åbnede den sig endnu mer, og den 16de var der en meget stærk skruing i den. Isen skalv og dured som en vældig foss, og splintredes i overfladen i små horisontale lag. Skruingerne gentog sig nu omtrent daglig, og det dannede sig uafbrudt flere og flere sprækker og råker en tid udover. Men derefter var isen forholdsvis rolig indtil 10de april, da den atter begyndte at bli meget urolig. Natten til den 15de skruddes det sterkt i råken om bagbord. Vi blev nødt til at hale op loglinen med posen og flytte loddeapparaterne. Samme nat brækkede isen under to af proviantringene, så de måtte køres nærmere ind til skuten.

Den 21de om morgenen vækkedes vi af en voldsom skruing agterud. Nordahl kom straks ned og purrede mig med den besked at isen trued med at velte sig ind over skuten. Det viste sig at et mægtigt isflak havde skrudd sig op over iskanten agterud, og kom glidende uden at møde nogen modstand førend det tørned lige klos mod agterstevnen. Men «Fram» havde stået for slige stød før uden at svigte, og holdt sig som en kar også denne gang. Isen kløvedes mod den sterke stevn og blev liggende på begge sider af skuten i høide med kanten af halvdækket helt frem til riggen af mesanmasten. Skuten lå nu næsten løs i sin form, og isen var rundt omkring brudt i en mængde mindre flak. Da disse tyngedes ned af de svære fokskavler, var det

slemmt nok at komme rundt skuten; ret som det var risikerte man at plumpe igjennem snesørpen.

Ud på eftermiddagen den 13de mai begyndte råken mellem smidjen og skuten at åbne sig meget, så den efter et par timers forløb var ca. 80 m. bred. Fra tønden så jeg at der strakte sig en svær råk i SO, så langt sydover som jeg kunde øine; lige så førte råken agtenfor os så langt mod NO som jeg kunde se. Jeg var derefter ude i prammen for at prøve at finde en gennemgang til råken i SO, men uden resultat. Efter aften var jeg atter ude og sydover, men fandt heller ikke nu fremkomst. Kl. 10 om kvelden gik jeg på ny i tønden, og så nu at råken havde åbnet sig betydelig mere, og fremdeles strakte sig sydefter så langt synet rak, med mørk luft over.

Scott Hansen og jeg rådslog om hvad der var at gjøre. Skjønt jeg ikke trodde vi vilde udrette stort ved sprængning, slig som forholdene var, besluttet vi at gjøre et forsøg på at skyde skuten løs. Vi blev enige om at prøve en del miner ret agterud, og alle mand blev straks sat i gang med arbeidet. Først fyrte vi 6 krudtminer omtrent på samme sted, men uden synderlig virkning. Så gjorde vi et mislykket forsøg med skydebomuld. Kl. 3 om morgenen slutted vi foreløbig, da isen var så tyk at boret ikke nådde igjennem, og sørpen så slem at det ikke var muligt at få puttet isflakene væk. Kl. 8 næste morgen la vi 2 nye miner, som Scott Hansen og Nordahl hadde fått færdige om natten; men ingen af dem vilde brænde. Enkelte af de miner som sprængtes i løbet af dagen gjorde lidt virkning, men

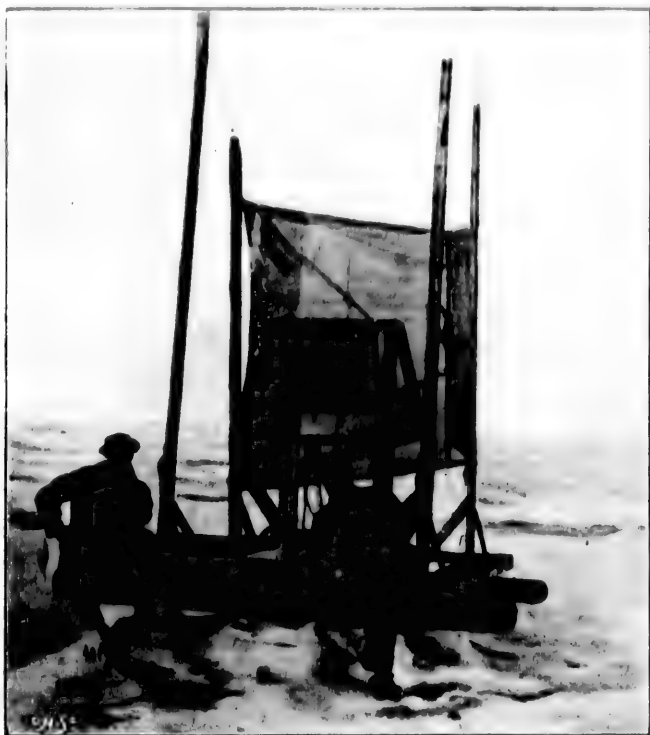
for lidet til at det kunde lønne sig at fortsætte. Vi måtte vente på bedre isforhold.

Veiret var de første to uger af januar jævnt godt med klar luft og 40—50 graders kulde. Koldeste dag var den 15de januar, da termometret viste fra $+ 50$ til $+ 52^{\circ}$. De to sidste uger af januar var temperaturen betydelig højere, men arbeided sig i februar nedover igjen til omtrent $+ 48^{\circ}$ den 13de; holdt sig derefter noget højere, omkring $+ 35^{\circ}$ i resten af februar. Den 5te mars viste termometret atter vel 40 graders kulde; men fra nu af steg temperaturen hurtig. Således var det den 12te mars $+ 12$, den 27de $+ 6^{\circ}$, selvfølgelig dog med enkelte koldere dage af og til. April var nogenlunde jævnt kold, omkring $+ 25^{\circ}$; den koldeste dag var den 13de med $+ 34^{\circ}$. Den første uge af mai var også noget kold, omkring 20 til 25 grader, den anden uge var det mildere, ca. $+ 14^{\circ}$, og den 21de mai havde vi den første varmegrad i dette år, idet maksimumstermometret ved aftenobservationen viste $+ 0,9^{\circ}$.

Enkelte dage denne vinter udmerked sig ved påfaldende store og pludselige temperaturforandringer. En sådan dag var f. eks. fredag den 21de februar. Om morgenen var det overskyet og blåste en kuling af SO. Ud på eftermiddagen sprang vinden pludselig om til SV og løied af til 4,4 m. styrke; samtidig hermed sank temperaturen fra $+ 7^{\circ}$ om morgenen til $+ 25^{\circ}$ kort før vinden sprang rundt, og steg derpå hurtig til $+ 6,2^{\circ}$ kl. 8 aften.

I min dagbog heder det herom: «Jeg spaserte i kveld lidt oppe på dækket, og vilde, før jeg gik ned, se mig lidt om agterud. Idet jeg stak hodet udenfor

teltet, mødte jeg en luftstrøm så varm at jeg uvil-
kårlig fik den tro at det måtte være ildløs om bord.
Snart kom jeg dog efter at det var temperaturen som
hadde steget så betydelig siden jeg sidst var under

Scott Hansen.

Nordahl.

Det meteorologiske observatorium.

Fotografi 1895.

åben himmel. Scott Hansen og jeg gik siden op og
anbragte et termometer under skibsteltet; det viste
 $\div 19^{\circ}$ medens termometret ude viste $\div 6^{\circ}$. Vi gik

80 — Fram over Polhavet. II.

længe frem og tilbage der ude og indåndet den varme luft i lange drag. Det var overmåde behageligt at føle den milde vind stryge sig om kindet. Ja det er en stor forskjel mellem at leve i en sådan temperatur og daglig indånde en luft på 40—50 graders kulde. Personlig har jeg ikke været meget generet heraf; men mange klager over at de kjender det gjør vondt langt ned igjennem brystet. Kun når jeg har motionert meget, har jeg følt at jeg er blit tør i munden.»

Den følgende dag, den 22de februar, blåste det af SSO først på dagen, men senere sprang vinden om til en kuling af vest med optil 17 meters hastighed i sekundet. Barometret viste den laveste stand indtil da på hele turen, nemlig 723,6 mm. Der var et snefok så vi ikke kunde se to favner fra skuten, og termometerhuset ude på isen blev på nogen minutter så fuldpakket af foksne at det var umuligt at aflæse instrumenterne. Nede i salonen var det også mindre hyggeligt, da det ikke var muligt at skaffe træk. Vi gjorde forgjæves forsøg på at fyre op i ovnen, men måtte snart ta ilden væk for ikke at kvæles af røg. Søndag aften bedaged veiret sig; men mandag og tirsdag var det atter kuling med snefald og fok i henimod 28 graders kulde. Først onsdag eftermiddag bedredes veiret for alvor; det klarned op, og vinden løied til 6 m., så både vi selv og hundene kunde slippe ud på isen og røre lidt på os. Hundene vilde om morgenen ud af sine hus; men selv de fandt at veiret var for fælt, og lusked ind igjen.

Slige stygveirsdage hadde vi adskillige af, ikke bare om vinteren, men også om sommeren; men i

regelen stod uveiret på bare en dags tid ad gangen og medførte ingen større ubehageligheder. Tvertimod så vi ikke så ugjerne lidt ruskveir, helst når det blev ledsaget af en frisk kuling, som kunde sætte isen i god fart vestover. Det som interesserte os mest var jo driften og alt som stod i forbindelse med den. Derfor var humøret ofte langt bedre i stygveir end i disse tindrende klarveirsdage med svag bris eller vindstille og strålende nordlys om natten.

Med driften kunde vi også være vel fornødt, især i januar og den første uge af februar. I dette tidsrum nådde vi helt fra den 48de til den 25de længdegrad, mens bredden holdt sig omkring $84^{\circ} 50'$. Den bedste drift hadde vi i dagene fra 28de januar til 3dje februar, da det uafbrudt blåste en strykende bølge af øst, som søndag den 2den februar øged til en hastighed af 18 til 21,6 m. i sekundet og i bygerne endnu meget mere. Dette var for resten den eneste virkelige storm under hele vor reise. — Lørdag den 1ste februar passerte vi Vardø's længde og hadde i den anledning en festlig stund om kvelden. Den 15de februar var vi på $84^{\circ} 20'$ n. br. og $23^{\circ} 28'$ ø. l., og drev nu et godt stykke tilbage igjen, så vi den 29de februar var på 27° ø. l. Derefter gik det meget småt med driften vestover, men bedre sydover, så vi den 16de mai befandt os på $83^{\circ} 45'$ n. br. og $12^{\circ} 50'$ ø. l.

Driften gav anledning til mange væddemål, især når den var god, og humøret altså høit. En dag i slutningen af januar, da linen viste at vi drev rigtig lystelig afsted den rette vei, oplod Hendriksen sin røst og sa: «Vi har nu aldrig væddet før vi, kaptein;

lad os nu vædde om hvor langt syd vi er kommet.» «Lad gå,» sa jeg, og så væddet vi om en portion laks, jeg på at vi ikke var søndenfor $84^{\circ} 40'$ eller mellem 40 og $41'$, og han på at vi var mellem 36 og 37 minutter. Så tog Scott Hansen en observation, og fandt at Hendriksen havde tabt; bredden var $84^{\circ} 40,2'$.

Siden de sidste trækfugler forlod os, havde det helt til den 28de februar ikke været et levende væsen at se på nogen kant, ikke et bjørnespor en gang havde vi stødt på under vore mange turer omkring på isen.

Kl. 6 om morgenen kom Pettersen styrtende ind i lugaren til mig og fortalte at han så 2 bjørner i nærheden af skuten. Jeg skyndte mig op på dækket, men det var endnu så mørkt at jeg ikke straks kunde få øie på dem, endda Pettersen stod og pegte i retning af dem. Endelig fik jeg se dem, som de kom lunkende så småt henover mod skibet. Omtrænt 150 meter borte stoppede de. Jeg forsøgte at ta sigte på dem; men da det var for mørkt til at jeg kunde være sikker på skuddet, ventede jeg en stund, i håb om at de skulde komme nærmere. De stod et øieblik og glodde på skuten, men gjorde så helt om og lusked bort igjen. Jeg spurte Pettersen om han havde noget at stege som kunde lugte rigtig godt og sterkt, og lokke bjørnene tilbage igjen. Han stod og spekulerede lidt, sprang så ned og kom op igjen med en pande med stegt smør og løg. «Nog fan har jag det som lukter,» sa han, og slængte panden op på rækken. Bjørnene var for længe siden ude af syne. Det var koldt, sådan en 35 grader, og jeg skyndte mig ned for at trække pelsen på; men

før jeg var færdig, kom Bentsen springende og bad mig skynde mig op, nu kom bjørnene løbende tilbage. Op på dækket bar det i en fart, og nu hadde jeg cyrene på pent hold, en 100 meter eller så fremfor mig. Jeg huked mig ned bag rækken, tog godt sigte, og — klikked. Bjørnene studsede lidt, og det så ud som om de tænkte på retræt. Hurtig spændte jeg hanen på ny og smeldte løs på den største. Den stupte overende med et vældigt brøl. Så brændte jeg af på den andre. Den gjorde først et elegant rundkast, før den tumled i bakken. Derpå reiste de sig begge og tog nogen skridt fremover; men så bar det atter i koll med dem. Jeg gav dem hver sin af de to patroner jeg hadde igjen, men endda var det ikke nok for disse seiglivede dyr. — Pettersen var sterkt interessert i jagten; uden noget våben løb han nedad landgangen og bortover mod bjørnene. Men så fik han pludselig skrupler, og ropte til Bentsen at han måtte følge med ham. Men Bentsen, som heller ikke hadde våben, var, som rimeligt kunde være, mindre lysten på at rende efter to sårede bjørner. Da jeg hadde forsynt mig med flere patroner, mødte jeg Pettersen midtveis mellom bjørnene og «Fram». Bjørnene holdt nu på at arbeide sig indover en skrugar. På 30 alens hold stanset jeg. Men først måtte jeg rope på Pettersen, som i sin iver styrtet afsted foran mig, og nu stod lige i skudlinjen. Så fik endelig den store binnen dødsskuddet, og jeg sprang langs med skrugaren for at se hvor det var blit af den andre. Pludselig stak den skallen op over skrugaren, og jeg sendte den øieblikkelig en kule gjennom halsen tætt oppe ved hodet.

Så blev alle mand purret ud, og glæden stod høit. Tænderne løb i vand på os ved tanken på al den deilige ferskmad vi nu kunde delikatere os med i lang tid. Det var omkring 16 måneder siden vi sidst skjød bjørn, og på 14 måneder havde vi ikke fåt ferskt, undtagen et par måltider af sælkjød og fugl i sommerens løb. Vi velsigned Pettersens dufteende stegepande.

Bjørnene blev lemmet op, og kjødet sortert til beaf, kjødkager, steg o. s. v.; selv benene gjemte vi til at koge suppe på. Aller bedst smagte ribberne os; vi havde dem til middag en gang, og alle fandt at bjørneribbenssteg er en herreret som der vanskelig kan skaffes magen til. Det var da også respektable portioner vi satte til livs, med inderlige ønsker om at det ikke måtte vare for længe før vi fik nye bjørnevisitter.

Pettersens jagtlyst vokste betænkelig efter denne historie, og både sent og tidlig opvarted han med bjørneprat. En dag havde han sat sig i hodet at det skulde komme bjørn til natten. Så sterk tro havde han på sine anelser at han gjorde alle mulige forberedelser om kvelden og fik Bentsen i kompaniskab med sig. Bentsen havde nemlig vægt om morgenen, og skulde purre ham så snart bjørnen viste sig. En munter fyr, som vilde være sikker på at få se Pettersen på bjørnejagt, havde været så forsynlig at hænge en liden bjelde på Bentsens gevær, så han kunde høre når det bar afsted. Desværre kom det ingen bjørn. Men Pettersen var nu en gang blit så opsat at jeg måtte love ham at få skyde på en

bjørn når jeg selv var til stede og kunde ha en kule færdig til den, for det ikke utænkelige tilfælde at Pettersen skulde komme i skade for at skyde bom, en ærgrelse som han vilde hat vanskeligt for at overleve.

Søndag den 8de mars hadde vi atter et side-stykke til den pludselige temperaturforandring den 21de februar. Om morgenen var det overskyet med en frisk bris af ONO. Men kl. 3 eftermiddag løied vinden af og gik kl. 6 om til svag SSO. Temperaturen steg samtidig fra $+ 26^{\circ}$ til $+ 8^{\circ}$, så det var en stor nydelse at drive om på agterdækket om kvelden og indånde den milde luft.

Den 4de mars så vi solen for første gang. Den skulde været synlig dagen før, men da var det overskyet. Til gjengjæld blev det nu dobbelt festdag, da vi kunde feire både solens gjenkomst og Nordahls fødselsdag under ett.

Den 14de mars var det et år siden Nansen og Johansen begyndte sin lange isvandring. Dagen blev mindet ved en finere middag med kaffe bagefter og en punschebolle om kvelden.

Foruden de sædvanlige videnskabelige observationer, som fortsattes uafbrudt uden nævneværdige afbrydelser, tog vi også lodskud i vinterens løb, men nådde ikke bund med 3000 meter line.

Den 13de april tog Scott Hansen og jeg en observation med teodoliten, og Nordahl én med sekstanten over naturlig horisont.

Efter teodoliten blev bredden $84^{\circ} 11,5'$ og efter sekstanten $84^{\circ} 13'$. Det hadde også før vist sig, at der blev en forskjel på ca. 2 minutter mellem kunstig

og naturlig horisont. Bruger man naturlig horisont der oppe, får man mindre høide, selv om der ikke kan merkes nogen hilder i luften. Dog blir feilen under gunstige omstændigheder sjelden over 2 minutter. Men er det sterk hilder i luften, blir det omtrent umuligt at få en nogenlunde sikker bestemmelse. Som regel må man derfor ved stedsobservationer oppe i drivisen bruge kunstig horisont eller teodolit hvis man vil ha et meget nøiagtigt resultat.

Alt efter som det led mod våren, dagene blev længere, og isen slog flere og flere sprækker og råker rundt om skuten, måtte vi begynde så småt at tænke på forberedelserne til at gjøre «Fram» klar til at forceres frem, så snart der blev så store åbninger i isen at det kunde nytte noget. De sager som vi hadde på isen hadde vi i vinterens løb oftere måttet flytte på. Men efter som isen blev mer og mer usikker, var det liden hjælp i denne flytning. Vi tog derfor i midten af april vinterdepotet om bord og stued det ned i storrummet. Af koldepotet tog vi også sækkene om bord, mens tønderne og fadene, samt hundebrod, kajaker, og kjælker, foreløbig blev liggende ude. Solen fik på denne tid så megen magt at sneen den 19de april begyndte at smelte bort af teltet; langs skibssiden var smeltingen begyndt flere dage tidligere.

Det første vårbud som viste sig i år var en sne-spurv, som slog sig ned hos os om kvelden den 25de april. Den tog fast kvarter på den ene af fangstbådene, hvor den blev traktert med gryn og madsmuler, og snart blev meget tam. Den glæded os med sit besøg i flere dage; så forsvandt den. «Fram»

hadde øiensynlig været et kjærkomment hvilested for den, den havde spist sig god og mæt og samlet nye kræfter til resten af sin reise. Den 3dje mai havde vi så igjen besøg af en snespurv, og et par dage senere af to stykker til. Jeg tænkte mig at det var vor gjæst fra før som i mellenitiden havde truffet sin mage, og nu kom med hende for at hilse på os og takke for sidst. De blev hos os en times tid og mored os med sang og kvidder, så godt de kunde. Men da de ikke fik være i fred for hundene, som var efter dem både høit og lavt, tog de til slut for alvor vingerne fat og kom ikke oftere tilbage.

Nogen dage ud i mai tog vi bort banjeren som var lagt over galgerne, ryddet op på stordækket og tog derpå både fangstbådene og storbådene om bord. Landgangsbroen blev også tat væk og en leider hængt ud i steden. Derefter tog vi også om bord resten af kuldepotet, hundeprovianten, kjælkerne, kort sagt alt som lå på isen. Tilbage stod nu i det væsentlige kun arbeidet med at gjøre klar maskinen og få dampen op, og hermed gik vi i gang allerede den 18de mai.

Hundene trivdes godt i sine hus på isen, trods den langvarige og sterke kulde, og vi hadde ikke stort bry med dem. Men en måneds tid ud i det nye år begyndte nogen af de største hunder at bli så slemme mod de mindre at vi måtte ta to af de værste tyrannerne om bord og holde dem i arrest der en stund. Lidt ugagn gjorde de også ellers, når anledningen var god. Således hadde de en dag begyndt at gnage på kajakene som var lagt op på taget af det største hundehuset. Vi kom dog over dem i tide,

førend nogen egentlig skade var sket, og skuffet sneen væk rundt huset, så de ikke mer kunde nå op og fortsætte sin hvalpagtige sport.

Den 10de februar begyndte en af «Sussi»s hvalper at føde. Vi tog hende om bord og la hende i en stor kasse med høvlflis. Af de 5 unger hun fik lod vi hende beholde bare én; to slog vi ihjel straks, en var

En lystig fotograf.

dødfødt, og den som kom først til verden, havde hun ædt op, det kannibalske bæst.

Nogen dage senere fik også «Kara» hvalper. Hun var den eneste af tisperne som la virkelig moderømhed for dagen. Det var rent rørende at se på hende, og det gjorde os ondt at måtte ta ungerne fra hende. Men vi var nødt til at gjøre ende på dem, både fordi

det var umuligt at fø op hvalper på denne årstid, og fordi moren selv bare var et barn, liden og forkrøblet.

I begyndelsen af mars fik hvalpene fra oktober være ude hele dagen, og den 5te mars slap vi dem sammen med de ældre hvalper under forkappen på isen. Om kvelden blev låget lagt over kappen, og da i nattens løb også hullet nede ved iskanten føk igjen, blev det for varmt inde i hundehuset, så at rim og is smelted, og alle hundene blev våde. De små hvalpene frøs ynkelig da de slap ud om morgenen, og vi tog dem derfor ned i salonen til de blev tørre igjen.

V

FRA 17DE MAI TIL 21DE AUGUST 1896.

Den 17de mai lå «Fram» på omtrent 83° 45' n. br. og 12° 50' ø. l. Også denne gang feired vi dagen med et flagtog, omtrent som forrige 17de mai. På bjørneskindene på kjælken sad Mogstad og kjørte med 7 hunder foran, og med musikkorpset (o: Bentsen) ved sin side. Netop som vi holdt på at ordne toget til afmarsj ude på isen viste det sig pludselig 5 narhvalhunner og kort efter også en snadd i råken tvers af skuten — et oplivende syn, som vi tog for et heldigt varsel om en god sommer. Storkøsset, som forrige gang danned skuepladsen for vore 17de mai-løier, var nu så langt borte og vanskeligt at nå hen til for råker og ulænde at friluftsfesten indskrænkedes til fanctoget alene. Processionen tog først veien sydover forbi termometerhuset og bortimod råken, derefter nordover langs denne, og svingte så tilbage igjen til skuten, hvor toget opløste sig, efter først at være fotografert. Så kl. 12 salut, og derefter ekstra fin festmiddag hvor retterne blev skyl-

«Fram» i isen. Sommer.

(Efter fotografi.)

let ned med ægte «*Chateau la Fram*»¹⁾ af Årgangen 1896. Bordet var dækket med megen smag og ved hver couvert lå en elegant papirserviet med ordet «*Fram*» i det ene hjørne, samt følgende:

«17de mai — det er mindernes dag,
minder om store og gode bedrifter,
minder som styrker til kommende slag,
og viser at kjæmpes der helt for en sag,
og sagen er god, vil seierens flag
gå til tops, om end tiderne skifter.»

Ved middagen blev der holdt taler for dagen og for Norge, for Nansen og Johansen m. fl.

I de nærmeste dage efter den 17de mai var vi fuldt optat med at gjøre klar maskinen med alt dens tilbehør samt rør- og propelbrønden. Først forsøgte vi at pumpe vand på kjelen gennem en slange fra et vandhul ude på isen. Men kulden var endnu så sterk at vandet frøs i pumpen. Vi blev nødt til at bære vand i pøser og slå det på kjelen gennem en seildugsslange som blev sydd for anledningen, og anbragt fra kjelen op til åbningen af lugen over maskinrummet. Amundsen trodde først at han hadde fåt bundkranen klar, så han kunde la vandet strømme direkte ind på kjelen; men det viste sig snart at det gik for sent på denne vis, så længe det endnu var is omkring kranen. Siden reiste vi skorstenen og begyndte at fyre under kjelen, og udpå eftermiddagen den 19de mai hadde vi dampen oppe — for første gang siden vi i høsten 1893 kom fast i isen.

1) Denne rødvin var laget for anledningen, og bestod af saften af tørrede tyttebær og blåbær, tilsat med lidt spiritus. Jeg fik mange lovord for dette bryg, og trakterte også med det ved senere leiligheder.

Dernæst hugged vi først bort så meget som muligt af isen i propelbrønden, og førte så en dampslange derned. Den gjorde god virkning. Vi forsøgte også at bruge damp til at smelte bort isen i propelhylsen omkring akslingen, men uden merkbar nytte. Vand til kjelen skaffed vi os derimod nu nok så letvint ved at fylde isstykker i en vandtank på dækket og smelte dem med damp.

Efter aftenstid var vi nede i maskinrummet for at prøve at tørne akselen, og til slut lykkedes det os også at få den drejdt $\frac{3}{4}$ rundt. Hermed var seiren vundet, og vi var alle vel fornødt med dagens arbejde.

Den følgende dag smelted vi bort isen i rørbrønden med damp, og kl. $1\frac{1}{2}$ begyndte Amundsen at «move» maskinen; det flød op en del store isstykker fra rørstilken eller rammen; de blev fisket op, og dermed var alt i orden. Amundsen lod maskinen gå en tid, og alle mand var nede hos ham for med egne øine at se det vidunderlige, og overbevise sig om at det virkelig «gik rundt» for ham der nede.

Det var en hel begivenhed for os dette. Det fyldte os med nyt mod og med håb om snart at slippe ud af vort langvarige fængsel, om så veien var både trang og vrang. «Fram» var ikke længer en viljeløs ball for drivisens luner. Nu var vor prægtige skute vågnet til liv igjen efter sin årlange vinterdvale, og vi følte med henrykkelse de første sitrende pulsslag fra hendes sterke hjerte. Det var som om «Fram» forstod os og vilde si: Ud! Mod syd! Mod hjemmet!

Isforholdene omkring skuten var imidlertid endnu ikke så gunstige at det var nogen udsigt til at komme

løs for det første. Der viste sig jo adskillige vårbud, temperaturen steg, og sneen svandt hurtigt; men vi lå fremdeles omtrent på samme bredde hvor vi havde ligget i månedsvis, nemlig på en. 84°. Fra tonden så vi vistnok en stor råk som strakte sig sydover så

Anton Amundsen.
Fotografi 1895.

langt øiet kunde nå; men at vinde igjennem det 200 m. brede belte som skilte den fra os var umuligt, før den tykke sammenskrudde is slakked mere op. Vi gjorde derfor endnu intet forsøg på at sprænge skuten løs, men anvendte tiden til forskjelligt skibsarbejde, rigged op hvad der endnu ikke var i orden,

gjorde dampspillet klart, eftersom alt løbende taugverk og andet sligt.

I det hul i isen hvori loglinen var nedfirt, og som stadig holdtes åbent, havde vi anbragt hoderne af de to bjørner, for at tanglopper (*amphipoder*) kunde pille kødet af dem for os, et arbejde som de pleier at besørge både hurtig og vel. En dag da der viste sig en hel del tanglopper omkring bjørnehoderne, fanged Scott Hansen en slump af dem i en hov og lod dem koge til aftens, i den tro at skaffe os rigtig gjæstebudskost. Men vi blev stygt skuffet. Der fandtes ikke kød på dette elendige kræk, bare skal og tomhed alt sammen. Tog vi et par dusin i munden ad gangen, og la godviljen til, var det jo ikke frit for at vi merked en smag som minded svagt om ræller. Men jeg er ialfald ræd for at var en henvist til at leve bare af tanglopper en tid, vilde en snart afta i vegt i en uhyggelig grad.

I de sidste dage af mai blev udsigterne bedre for os, da vinden gik om til østlig og nordlig kuling. Isen begyndte at drive så småt sydvestover og slakked samtidig mer og mer op, så vi den 29de mai så meget åbent vand med mørk luft over så langt vi kunde øine mod syd. Jeg bestemte mig da efter flere anmodninger til at gjøre et forsøg på at sprænge skuten løs. Kl. 1 em. tændte vi en mine på 50 kg. krudt. Den gjorde forbausende god virkning, rev op svære ismasser og sendte dem med god fart ud i råken. Vi fik alle nyt håb, og det så virkelig også ud til at et sådant skud til måtte være nok for at få skuten løs. Straks over midnag gik vi derfor i gang med at lægge ud en anden stor mine 20 m. agtenfor

stevnen. Det voldte utrolig møie at få hul på isen, så minen kunde bringes ned. Først bored vi et almindeligt borehul; så forsøgte vi at sprænge det stort nok ved hjælp af små krudtminer, og siden med bomuldskrudt — men ingenting hjalp. Så var det at prøve at udvide hullet med lænses, ispiler, damp, kort sagt med alle optænkelige midler. Men alt forgjæves. Isen havde imidlertid slået så mange sprækker i alle retninger, på grund af de mange miner som var affyrt på samme sted, at vi antog at en stor mine i vandhullet (for loglinen) måtte kunne sprænge hele massen bort. Da isen her var tyndere, blev minen sænket ned på 10 meters dybde. Den eksploderte med en voldsom effekt: Sendte en vældig vandsøile til veirs i højde med merset. Det var ellers ikke bare vand i søilen, også en god del isklumper, som regned ned langt omkring. Således gik en klump på henved 60 kg. tvers igjennem teltet og ned på bakken, andre fór over skuten og faldt ned om styrbord. Scott Hansen og Hendriksen, som stod nede på isen ved det elektriske batteri som tændte minen, var ilde ude da minen sprang. De tog naturligvis til bens, det bedste de havde lært, da skuren kom; men det gik alligevel ikke hurtig nok at komme sig unda i den dybe sne, isklumpene hagled ubarmhjertig ned over rygstykkerne på dem. Med meget besvær fik vi anbragt og affyrt to store krudtminer til, foruden en del små, men uden synderlig virkning. Så begyndte vi at bore huller til to bomuldsminer, som skulde afskydes samtidig. Men da vi var kommet $2\frac{1}{2}$ borlængde ned, brækked skruen, og der måtte først files nye gjænger på det andet bor før

det kunde bruges. Kl. 12 midnat slutted vi arbeidet, efter at ha holdt det gående i ett kjør siden morgenen.

Næste dag kl. 6 fortsattes boringen. Men isen var så hård og tung at bore i at skjønt der var 4 mand om boret, måtte der ligevel rigges op en buk med talje til at heise boret op hver gang det hadde ædt sig fuldt. Så tyk var isen at det gik fire borlængder (ca. 20 fod) til førend vi fik hul igjennem den. Den ene bomuldsmine blev nu sat ned i hullet, mens den anden puttedes under kanten af en gammel råk ved hjælp af en lang stang. Begge miner blev tændt samtidig, men bare den ene sprang. Vi kobled ledningstråden sammen, og så gik også den anden. Men resultatet svarte på langt nær ikke til forventningerne. Skjønt de store miner, hvor isen var tynd, var ført ned på 20 meters dybde blev det alligevel for stort opslag.

Sprængningsarbeidet indstilledes nu til den 2den juni, da isen i løbet af natten hadde åbnet sig iangs efter den gamle råk lige ved skuten. Først tændte vi en bomuldsmine ret agterud. Den gjorde god virkning og kløvde isen lige til stevnen. Derpå bored vi et hul omtrent 16 fod ret ud fra skutesiden, og ladde det med 10 prismer à 330 gram bomuldskrudt (svarer til ca. 13 kg. alm. krudt); men da jeg syntes det var noget vågeligt at sprænge så sterk en mine så nær skuten, tændte vi først en liden krudtmine på 5 kg. for at se virkningen af den. Den gjorde liden effekt, og vi lod derfor den store mine springe. Men den «gjorde vei i vellingen». Det gav et sådant chok i skuten at et af malerierne og et gevær dansed ned på gulvet i salonen, og uret i min

lugar blev slængt ned af væggen. I maskinen skrangled det nok også bra, efter som Amundsen fik knust en flaske og et lampeglas. På isen gjorde skuddet så god virkning at skuten næsten blev løst med én gang; den hang nu bare lidt for og agter. Med lidt mer arbeide kunde vi fåt den helt løs samme aften; men jeg lod den bli hængende for at slippe strævet med fortøining. Vi tog os i steden en liden ekstraforpleining efter kveldsmaden; vi syntes at vi hadde gjort vore sager så godt den dag at det fortjente en belønning.

Næste morgen sprængte vi bort isen som bandt forud. Selv tog jeg en lænse og begynte at hakke løs på den is som holdt agterstevnen fast. Knappt mer end 4—5 minutter hadde jeg holdt på hermed før skuten pludselig tog en «raus», sank lidt dybere med agterenden, og ség ifra iskanten, indtil fortøiningen blev tot. Skuten lå nu omtrent 6 tommar høiere med baugen end da den frøs fast om høsten. Så var «Fram» altså fri og parat til at forceres frem gjennem isen, så snart forholdene tillod det. Men endnu var det ikke muligt at komme af flekken.

Allerede i mai hadde det af og til vist sig hval og snadd omkring i råkene, ligesom også en og anden sjøfugl hadde indfundet sig. I juni og juli blev det endda mere dyreliv omkring os, så vi snart med liv og lyst kunde ta fat på jagten. Vi skjød udover sommeren ikke blot en mængde havhester, teister, tyvjoer, alker, og alkekonger, men også et par ærfugl, ja endog to brednebbede snepper. Af snadd skjød vi også en hel del, men fik kun tag i 6 stykker; de øvrige sank så fort, at vi ikke nådde dem tidsnok.

Det sier sig selv at vi med glæde greb enhver leilighed til at gjøre jagtudflugter, aller helst når det gjaldt bjørn. Det var jo ikke så ofte den gjorde os den ære; men des større var spændingen og interessen, når dens ankomst blev meldt. Da blev det liv i gutterne, alle kom i en fart på benene for at gi gjæsten en passende modtagelse. Alt i alt nedla vi i løbet af sommeren 16—17 voksne bjørner, samt en unge, som vi tog levende, men snart måtte slå ihjel, da den holdt et forskrækkeligt leven om bord.

En nat i begyndelsen af juni da Hendriksen skulde bort til observationshuset på isen for at aflæse instrumenterne, blev han pludselig overrasket af en bjørn. Før han begav sig afsted på videnskabens vegne hadde han været så forsigtig at gå op på kommandobroen, for at se om farvandet var rent, men kunde intet mistænkeligt opdage. Men ved observationshuset hørte han pludselig en fræsende lyd i nærheden af sig, og fik så øie på en grinebider af en bjørn, som stod og glodde på ham borte ved en skrugar. Hendriksen følte sig, som rimeligt kan være, mindre vel ved dette uventede møde, våbenløs som han var. Han spekulerede først på om han skulde trække sig tilbage med værdighed, eller om han ikke heller burde flygte over hals og hode, så hurtig benene vilde bære ham. Begge parter hadde lige langt til skuten, og var det så at bamsen hadde vondt i sinde, var det kanske bedst at retirere jo før jo heller, før den kom ham nærmere ind på livet. Han satte på sprang det bedste han hadde lært, og var ikke sikker på at han ikke hadde bæstet i hælene på sig, førend han var i god behold om bord og

hadde grebet sit gevær, som stod parat på dækket. Før han var kommet ud på isen igjen, hadde imidlertid hundene fått tæft af bjørnen og satte øieblikkelig løs på den. Først sprang bjørnen op på toppen af observationshuset; men hundeflokken kom efter, og ned bar det igjen, og det så fort, at Hendriksen ikke kom sig til at skyde. Bjørnen tog kursen mod den nærmeste råk, og her forsvandt den både for hundene og jægeren. — «Garm» hadde i sin jagtiver hoppet ud på nogen isstykker som lå og flød i den tykke sørpe i råken, og våged ikke spranget tilbage igjen. Der sad den da og bar sig. Jeg hørte hylene, og fik fra tønden snart øie på den; så drog Scott Hansen og jeg afsted og fik berget den til lands.

Nogen dage senere blev vi alarmert kl. 10 om formiddagen af Nordahl: «Bjørn!» og alle styrtes op på dækket med sine børser. Men hundene var kommet os i forkjøbet og hadde allerede jaget bjørnene på flugt. Mogstad så imidlertid fra tønden at hundene indhented dem ved en liden råk, hvor de gik i vandet, og kom så ned og fortalte mig det. Han og jeg la i vei efter. Føret var godt og vi kom hurtig afsted; men da vi sprang på skrå unda vinden, varte det en god stund før vi fik høre hundene og kunde manøvrere efter lyden. Endelig fik jeg øie på en af hundene bag en liden skrugar, snart efter på flere, og til slut også på begge bjørnene, de sad på et isflak borte i råken med ryggen mod en stor isklump. To af hundene hadde hoppet ud på flaket, mens de øvrige stod på vagt rundt råken eller kulpen. Hundene hadde gjort sine sager udmerket, og holdt bjørnene slig i ånde at vi ingen

vanskelighed havde med at komme dem på hold og gi dem hver sit skud. De styrted begge om uden at komme af flekken; men da de rørte lidt på sig, gav vi dem for sikkerheds skyld et par slagteskud.

Ja, der lå bjørnene. Men at komme ud til dem var ikke så let gjort. Endelig lykkedes det os efter at ha gåt rundt kulpen at nå ud på flaket fra den anden side, hvor afstanden fra den faste is var mindre, og hvor desuden en del småflak danned en slags bro. Vi veided vildtet ud, og forsøgte så at trække kroppene over på fast is. Det gik også på den måden at vi satte en rendesnare på snuten af dem og drog dem gjennem vandet hen til iskanten, hvor vi fik puttet en del småflak under dem og derpå med forenede kræfter halt dem op på det tørre. På hjemveien mødte vi Nordahl, Pettersen, Bentsen, Hendriksen, og styrmanden, med slæder og hundesælere; af skydningen havde de forståt at der var noget at «hole». En bjørn blev læsset på hver slæde, slæderne bundet sammen, og 9 hunder spændt for, og så fort bar det i vei, med en mand siddende skrævs over hver bjørn, at vi andre ikke kunde holde følge uden at springe.

Sankthans-nat fik vi atter besøg af 2 bjørner. Nordahl fik se dem, da han kl. 12 var ude ved observationshuset, kom løbende om bord og varskudde dem som ikke var gåt til køis endnu. Men da de styrted ud på isen, fik bjørnene straks tæften af dem og forsvandt.

Tre dage efter kom en binne med en liden unge ved middagstid labbende henimod skuten. Vi brændte lidt spæk for at lokke dem til os, men binnen var

meget forsigtig, så det varte en god stund før den kom på en 2—300 meters hold. Da kunde styrmanden ikke bare sig længer og fyrte, og vi andre sendte den derfor også nogen skud med det samme, så den stupte efter nogen få skridt. Derefter tog nogen af os prammen og rodde bortover til stedet, da der var en bred råk mellem bjørnen og skuten. Ungen, stakkar, var en vakker liden fyr, med næsten hvid pels og mørk snute, af størrelse omtrent som en af vore mindste hunder. Da de kom hen til den, satte den sig op på moren, holdt sig ganske stille der, og syntes foreløbig at ta situationen med ro. Hendriksen la en rem om halsen på den, og da moren blev trukket bort, fulgte den villig med, og satte sig op på dens ryg da den blev bugsert over råken. Men da den ved ankomsten til skuten skulde skilles fra moren og bringes om bord, blev det en anden dans. Den stred imod af alle kræfter og var fuldstændig rasende. Endda værre blev den, da den var sluppet løs under forkappen om bord. Den bar sig som besat, bed og slet og knurrede og hylte i vildt raseri som en ren djævel, og holdt kun kjæft de få øieblik den var optat med at glemme i sig de kjødstykker som blev kastet ind til den. Aldrig har jeg set samlet hos ett væsen et sligt overmål af alle rovdyrnatures vildeste egenskaber som hos dette lille uhyre. Og endnu var den bare en unge! Om kvelden gav jeg ordre til at skille os af med denne ubehagelige passager, og Mogstad endte dens dage med et velrettet slag af øksehammeren.

I et par ugers tid var der så ingen bjørn at se; men natten til den 12te juli fik vi besøg af tre stykker,

hvoraf den ene efter en hidsig forfølgelse blev nedlagt af Scott Hansen, styrmanden, Nordahl, og Bentsen, takket være især hundene, som også nu gjorde god tjeneste og satte bjørnen gang på gang. De to andre lusked unda ved de første skud, og blev borte i tågen.

Den 18de juli om kvelden skjød Mogstad og jeg en bjørn, som vi knapt vilde ha fåt tag i om ikke «Bella» hadde været så klog og rapfodet som hun var. Hundene satte den først et par ganger, men efter en kort stund jumped den i vandet og satte over et par brede råker, som det tog lang tid for hundene at løbe omkring. Den skulde netop for tredje gang ud i en råk da «Bella», som imidlertid hadde sprængløbet rundt råken, kom den i forkjøbet og stansed den, knapt ti alen fra kanten. På 2—300 meters hold slængte så Mogstad et skud efter den, og var så heldig at træffe den midt i planeten, så den stupte med én gang og kun gjorde nogen matte forsøg på at holde sig hundene fra livet. Jeg sendte den da et skud igjennem bogen; men da den endnu ikke var helt død, fik den nok et af Mogstad.

Den 20de juli skjød styrmanden en stor bjørn, som kom svømmende over en råk, og endelig fældte vi vor sidste bjørn om kvelden den 6te august, men i så slemt lænde at vi måtte la kjødet ligge og endda hadde strævt nok med at få huden om bord.

Hvad fuglejagten angår, var vi flere ganger nokså heldige. Således skjød Scott Hansen og jeg en kveld 9 alkekonger, 1 krykkje og 1 tyvjo, dagen efter 21 alkekonger og 2 teister. Hendriksen skjød på én dags jagt 18 alkekonger og 1 teist, og Nordahl 26 alke-

konger og 1 teist, og siden, da der i nogen dage var en ren overflødighed af fugl, kunde vi drive det til at skyde en 30—40 stykker i løbet af nogen få timer.

Dette forfriskende jagtliv havde ikke alene en gavnlig indflydelse på vort humør, som mangen gang kunde være gråt nok, men det gav os også en madhug som ofte kunde være næsten glubende.

Det viste sig da også ved de månedlige veininger, at mens enkelte af os tidligere havde aftat en del i vegt, så blev det en jevn vegtforøgelse over hele linjen fra den tid da alkebryst, teistesteg, krykkjeragout, tyvjosuppe, og — last but not least — bjørneribbe blev daglige retter om bord.

Og vi kunde også vel trænge al den opmuntring og alt det velvære som jagten skaffed os. Isforholdene var nemlig alt andet end glædelige, og udsigten til at slippe ud i år syntes at bli mindre dag for dag.

I de første dage efter at «Fram» var kommet løs var isen forholdsvis rolig. Men den 8de og 9de juni fik vi et par slemme skruinger, især den sidstnævnte dag, da skuten klemtes omtrent 6 fod i veiret agterud, så rorbrønden var helt klar af vandet, og 2 fod forud, med 4° bagbords slagside. Også den 10de og 11te var skruingen sterk, især om natten fra kl. 11¹/₂ til kl. 3—4 om morgenen.

Endelig slakked isen så meget op om morgenen den 12te juni at der blev udsigt til at kunne få skuten forhalt et stykke fremover. Da sørpen endnu var meget tæt, trodde vi ikke at kunne hale os frem uden ved hjælp af dampspillet, hvorfor jeg lod fyre op under kjelen. Men endnu førend dampen var oppe, åbned råken sig så meget at det lykkedes at

varpe os gennem den trangeste passage. Da vi så fik damp, gik vi med maskinen op igennem kulpen, hvor jeg havde udset en god plads for skuten. Da roret endnu ikke var huket på, måtte jeg stundom gi agterover for at få sving på skuten. Her blev vi liggende til den 14de juni, da isen slakked noget, og det viste sig en råk i retningen SSV som vi vilde prøve at komme ind i. Fyrte derfor op under kjelen, huked roret på, og gik med fuld fart mod en smal kanal som førte ud i råken. Gang på gang kilte vi skuten ind i sprækken, men forgjæves — kanterne ség ikke en hårsbred til side. Så lod jeg skuten ligge en stund og arbeide for fuld fart med baugen lige ind i kanalen, idet roret skredes af og til. Denne manøver hjalp lidt, så vi fik skuten så langt ind som til fokkevantet. Men så var det forbi. Åbningen begyndte at knibe sammen igjen, og vi måtte tilbage og fortøie på samme sted som før. Det var så meget ærgerligere som hele kanalen ikke var længer end omtrent $\frac{3}{4}$ skutelængde.

Her blev vi liggende helt til den 27de om aftenen, da det slakked så meget i isen at jeg bestemte mig for at gjøre et nyt forsøg. Fik dampen op og begyndte at forcere isen kl. 11 $\frac{1}{2}$. Det gik småt i den svære is, og kl. 2 måtte vi fortøie efter at ha nådd omtrent 2 kvartmil SO t S. Vi forsøgte denne gang maskinen som compound, med godt resultat. Den gjorde 160 omdreininger i minuttet, men kulforbruget var naturligvis des større, omtrent det dobbelte af det sedvanlige. — I en uges tid blev vi nu liggende omtrent på samme sted, indtil isen den 3dje juli åbned sig så meget at vi kunde avancere

omtrent 3 kvartmil gennem en råk, som førte i retningen SSV. Natten mellem den 6te og 7de gjorde vi atter et forsøg på at tvinge os frem, men råk ikke længer end henved 1 kvartmil, før vi måtte fortøie igjen.

Den sydlige vind, som var fremherskende i denne tid, holdt isen tæt sammenpakket, og nogen drift var det næsten ikke tale om. Derimod var der siden midten af juni adskillig strømsætning på grund af tidevandet. Det kunde dog ikke merkes at strømmen egentlig førte i nogen bestemt retning; til sine tider kunde linen vise kompasset rundt i døgnets løb. Derimod var strømmen ofte meget sterk, og kunde stundom hvirvle slig om med isflakene i råkene at det var næsten uhyggeligt at se på. Skuten fik da også mangel gang så hårde stød af disse dansende flak og isblokker at løststående gjenstande ramled over ende og hele riggen skalv.

Havet vedblev fremdeles at være meget dybt. Således fik vi den 6te juli ikke bund på 3000 m.; men to dage senere — vi var da omtrent på 83° 2' n. br. — tog vi et lodskud til, og fik da bund på 3400 m.

Den 10de juli lykkedes det os at forhale skuten en to tre korte stykker ad gangen; men det gik småt og voldte meget slit, isen var slem, og modvinden heftet betydelig. Men gik det småt, så gik det da ialfald, og jeg gav ordre til at skuten skulde forhales så ofte det kunde være anledning til at avancere lidt sydover.

Men skjønt vi på denne måde slet os frem nogen små stykker, viste det sig ved observationen den 13de at vi alligevel var drevet et godt stykke tilbage, nemlig

til $83^{\circ} 12'$ n. br. Det kunde synes meningsløst under slige omstændigheder at bli ved med at arbeide sig fremover; men så mørke udsigterne var, søgte vi at holde håbet oppe, og var færdige til at nytte enhver chance som måtte vise sig.

Ud på kvelden den 17de juli begyndte isen at slakne så meget at vi fyrte op under kjelen. Vistnok totned den straks igjen, men vi holdt lige fuldt dampen oppe. Vi blev heller ikke skuffet; kl. 1 om natten blev farvandet så åbent at vi kunde dampe afsted, og tilbagela omtrent 3 kvartmil i sydlig retning. Ud på morgenen blev vi stanset af en umådelig stor isflade af mange miles udstrækning, og måtte fortoie. Hele den næste dag lå vi fast. Ved midnatstid slakked det rigtignok meget op i isen, men tågen var så tæt at vi ingenting kunde se. Den 19de gjorde vi endelig en efter vore fordringer storartet spurt, idet vi, efter at tågen letted noget om formiddagen, fra kl. $12\frac{1}{2}$ til kl. 8 aften tilbagela omtrent 10 kvartmil. Dette held satte os alle i strålende godlag, som steg endda mere den følgende dag, da vi — trods tågen, og skjønt vi tre ganger måtte ligge rolig en stund — avancerte fra $83^{\circ} 14'$ om morgenen til $82^{\circ} 52'$ middag og $82^{\circ} 39'$ midnat. Fra den 20de til den 27de hadde vi også god fremgang; ved midnat den sidstnævnte dag hadde vi nådd $81^{\circ} 32'$ n. br.

Fra den 27de juli til den 2den august gik det derimod småt og trått nok; den 2den august var vi ikke kommet længer end på $81^{\circ} 26'$ n. br. Samtidig hermed var vi også sat noget længer øst, nemlig til $13^{\circ} 41'$ ø. l.

Mandag den 3dje august forceerte vi os frem omtrent 2 kvartmil i sydvestlig retning, men blev så liggende fortøid i ufremkommeligt farvand helt til den 8de, da det slakked så meget omkring skuten at vi kunde begynde at gå kl. 9 fm. Vi kom dog ikke mer end ca. 6 kvartmil før vi blev stoppet af en lang og trang port. Vi forsøgte med almindelige krudtminer og siden med bomuldskrudt, og gik gang på gang med fuld fart mod de mindre flak som spærred løbet — men alt sammen uden resultat. Sådanne flak er i regelen ikke så små og uskyl-dige som de ser ud til. Det er gjerne levninger af gamle, tykke, ytterst seige skrugarer som er brudt i stykker. Når disse stykker blir fri, synker de dybt i, så bare en forholdsvis ubetydelig del af dem rager op over vandet, mens underdelen kan ha en betydelig udstrækning. Netop sådanne flak var det som stængte råken for os. De var så seige at det ikke nytted at knuse dem med baugen, endda vi gang på gang ramte løs på dem med fuld fart; vi kunde tydelig se hvordan den seige gammel is bøide og hæved sig for stødene uden at briste. Og selv om det lykkedes at sprænge et sådant flak — mangel gang var også det uråd, da de hadde en så enorm tykkelse at det var ugjærligt at få nogen mine under dem — så var lidet eller intet vundet: råken var for trang til at stykkerne kunde føres forbi og agtenom skuten, og stykkerne for tykke og svære til at det kunde være tale om at få puttet dem under den faste iskant.

Undertiden hændte det også at gammel tyk underis pludselig kom dukkende op i råk eller åb-

ning som vi just skulde passere, og stængte veien for os. «Fram» fik en gang ved en sådan leilighed et ribbensstød som neppe nogen anden skute vilde sluppet uskad fra. Som vi holdt på at gå gjennem en åben råk, fik jeg fra tønden se et stort undervandsflak, som stak langt frem for kanten af overisen, og lod straks falde af for at gå udenom det. Men netop i det øieblik vi skulde passere forbi løsned flaket, kom farende op i overfladen, så sjøsprøiten stod høit til veirs, og rammed «Fram» omtrent ved fokkevantet om styrbord med så vældig kraft at skuten krænged voldsomt over og blev dreid omtrent 10 streger ud af sin kurs, indtil den tørned op mod en del småflak. Da uhyret kom dukkende op, løfted det en vældig vandmasse med sig i veiret, og sendte den som et brusende fossefald ud i råken.

Noget lignende indtraf når vi stundom kom i skade for at puffe til et eller andet drivende koss, som på grund af den sterke bortsmelting under vandlinjen stod på nippet til at gå rundt. Den mindste berøring kunde da være nok til at kosset kapseised, og vendte bugen i veiret med en slig voldsomhed at sjøen rundt om kom i et oprør som under en sterm.

Den 9de august arbeided vi hele dagen med at klargjøre råken, men nådde bare et lidet stykke fremover. Den 10de fortsattes arbeidet, og ud på formiddagen lykkedes det os endelig at slippe igjennem. Resten af dagen forcerete vi med nokså god fremgang sydover, indtil isen blev så tæt og ufremkommelig at vi måtte fortoie kl. 10 om kvelden, efter at ha tilbagelagt omtrent 2 kvartmil.

På grund af tågen kunde vi ingen observation få førend den 9de, da det viste sig at vi var nådd til $81^{\circ} 48'$ n. br. — den sidste breddeobservation vi fik i drivisen.

Tirsdag middag den 11te bar det sydøstover under meget og anstrengende arbeide med at få væk flak og småis, som ofte stængte passagen. Kl. $7\frac{1}{2}$ om kvelden måtte vi fortøie ved en trang port, til vi ud på natten fik ryddet hindringerne af veien og kunde dampe videre i sydvestlig retning. Det gik dog meget småt, og ud på morgenen den 12te august blev vi stoppet af et rigtig vrangt flak. Vi prøvde at sprænge det bort ved hjælp af en mine; men mens vi holdt på med dette, totted isen hurtig sammen, så skuten blev liggende fastklemt mellem to store flak. Efter et par timers forløb slakked det igjen op i sydvestlig retning, og vi damped afsted i forholdsvis greie råker helt til kl. $12\frac{1}{2}$ em., da et flak foreløbig stængte videre fremkomst. På omtrent fem timer hadde vi denne formiddag tilbagelagt $9\frac{1}{2}$ kvartmil. Det begyndte nu også at vise sig adskillig tynd is, og fra tøndene kunde vi, når tågen stundom letted lidt, se flere store sydgående råker både østenfor og vestenfor os. Desuden så vi stadig større mængder af fugl og snadd, og en og anden storkobbe også — alt sammen tegn på at vi ikke kunde ha så langt igjen til åbent vand. Mellem kl. 3 og 4 em. løsned det stængsel som bandt os, og kl. $5\frac{1}{2}$ damped vi afsted i sydøstlig retning under stadig bedre og bedre isforhold; isen blev nu påfaldende mer tynd og skjør, så vi til dels kunde tvinge os tvers igjennem mindre flak. Fra kl. $5\frac{1}{2}$ til midnat avancerte vi 16 kvart-

mil; maskinen brugtes som compound hele den sidste vagt.

Efter midnat den 13de august styred vi først i sydvestlig, derpå i sydlig og sydøstlig retning gennem altid løsere is. Kl. 3 fik vi en tæt mørkning af vand i sigte i SSO, og kl. 3¹/₄ satte vi gennem de sidste isflak ud i åbent vand¹⁾.

Vi var fri! Bag os lå 3 års slit og savn og byrden af tunge tanker i lange nætter — foran os livet og gjensynet af alt som vi havde kjært. Bare nogen få dage endnu . . .! Et virvar af stridende følelser trængte sig på os, hver og en. En stund var det som vi ikke rigtig kunde tro vore øine, som om det dybblå skvulpende vand for baugen var et sansebedrag, en drøm. Endnu havde vi jo et godt stykke igjen til den 80de breddegrad, og kun i rigtig gunstige sommere pleide det isfrie hav at strække sig så langt mod nord. Kanske vi bare var kommet ind i en stor åben kulp, og endnu havde et vældigt isbelte at klare foran os?

Nei, det var virkelighed. Det frie ubundne hav omgav os på alle kanter — og vi følte med vellyst hvorledes «Fram» sagtelig duved i de første svage dønninger.

Vi gjorde honnør for vor overvundne modstander, og sendte den til afsked en dundrende salut. Endnu et langt blik mod de sidste utydelige konturer af iskoss og flak — så lukked tågen sig bag os.

Kursen blev foreløbig sæt efter kompas — SSO — da tågen fremdeles var så tyk at vi ingen observation

¹⁾ 180 kvartmil gennem mer eller mindre tætpakket is havde disse 28 dages forcering bragt os.

kunde få. Planen var først at styre mod Rødebay for at få landkjending, og derefter følge vestkysten af Spitsbergen sydover til vi fandt en passende ankerplads, hvor vi kunde fylde vand, lempe kul fra rummet over i baksene, og i det hele gjøre «Fram» fuldt sjøklar for hjemreisen.

Kl. 7 om morgenen fik vi under et lidet gløtt i tågen en seiler i sigte om bagbord, og satte nu kursen efter den for at præie den og skaffe os underretning om dr. Nansen og Johansen. En god time senere var vi klos under den; den lå bak, og syntes ikke at ha bemærket os før vi var lige ind på den. Da var styrmanden løbet ned, og meldte at et uhyre af en seiler holdt ned på dem i tågen. Snart myldred det af folk på dækket, og just som skipperen stak hodet op, strøg «Fram» klos forenom og til luvart af skuten hans og hilste ham i forbifarten med et bragende langskibs velkommen fra vor styrbords kanon. Så dreide vi rundt hans agterspeil og angreb ham i læ med nok et skud, hvorefter fiendtlighederne indstilledes. Kan hænde det var en noget demonstrerende måde vi gav os til kjende på for vor landsmand, som lå der så fredelig og drev i morgentågen, og vel snarere drømte om sæl og hvalros end om «Fram». Men vi håber at kaptein Botolfsen og hans mandskab tilgir os vor overstrømmende glæde over det første møde med mennesker efter gode tre års forløb.

Skuten var galeas «Søstrene» af Tromsø. Det første spørgsmål som blev ropt over til ham idet vi passerte langs siden, var dette: «Er Nansen og Johansen kommet?» — Vi hadde håbet på et kraftigt

«Ja!», og var færdige til at hilse det med dundrende hurraer og salut. Men det svar vi fik var et kort og trist «Nei!»

Kaptein Botolfsen og nogen af hans mandskab kom om bord til os og måtte gennemgå en forfærdelig skjærsild af alle mulige spørgsmål. En slig eksamination har de nok aldrig før været udsat for, og blir det vel neppe heller i fremtiden.

Blandt de mange nyheder vi fik høre var også at den svenske ballonfarer, overingeniør Andrée var ankommet til Danskøen, for derfra at søge nordpolen i ballon. Med Botolfsen som passager — han overlod galeasen til sin styrmand og blev med os hjem til Tromsø — satte vi ved middagstid på ny kursen mod Rødebay, for derfra at gå op til Danskøen og hilse på hr. Andrée. Omtrent ved midnat fik vi se land forud og antog det at være pynten straks vesten om Rødebay. Det var nu 1041 dage siden vi sidst havde set land.

Her lå vi først stille en stund for at vente på at tågen skulde lette så meget at vi kunde få sikker landkjending. Da dette skede, dampede vi sagte vestover under stadig lodning og traf snart, overensstemmende med vor gisning, midt på Norsksundet, passerte igjennem og ankred kl. 9½ fm. ved Hollænderneset. Tågen letted nu, og snart fik vi inde i sundet øie på Andrée-ekspeditionens dampskib «Virgo» samt ballonhuset i land.

Gjennem kikkerten kunde vi se, at vor ankomst var blit bemærket, og snart klappede en dampbar-kasse op til siden af os med hr. Andrée og ekspeditionens øvrige medlemmer samt kaptein Zachau på «Virgo» om bord.

Om vore kameraters skjæbne kunde heller ikke disse herrer gi os nogen efterretning. Stemningen hos os blev efter dette endda mere trykket end før. Vi hadde så sikkert ventet at Nansen og Johansen var nådd hjem før os — nu så det ud til at *vi* skulde være de første.

Alvorlig bekymring næred vi dog ikke for dem, især efter at vi hadde fåt høre om Jackson-ekspeditionen, som nu hadde tilbragt to vintre oppe på Franz Josefs Land. Det var jo høist sandsynligt at dr. Nansen og Johansen sent eller tidlig måtte ha stødt på denne ekspedition, og nu bare ventede på skibsløilighed hjem. Men skulde de *ikke* ha truffet Jackson, var det muligens galt fat med dem, så de trængte hjælp, og det snarest muligt.

Vor plan var snart opgjort. Vi vilde skynde os hjem til Tromsø for at skaffe os sikker underretning, og ifald man intet hadde hørt der heller, komplettere vor kulbeholdning — andet trængte vi ikke til — og så straks gå op til Franz Josefs Land for at lede efter dem, og, som vi håbed, få den usigelige glæde at føre dem på vor egen trauste «Fram» hjem til det ventende fædreland.

Vort ophold ved Danskøen gjorde vi derfor så kort som muligt; afla visitter om bord på «Virgo», beså balonen, som nu var parat til at gå op så snart det bare blev god vind, og modtog gjenvisitter af vore elskværdige svenske venner. Ud på natten var vi færdige med vandfylding og kullemping, skuten var sjøklar, og kl. 3 om morgenen 15de august stod «Fram» for damp og seil ud Smeerenburg Bay og til havs.

Under overreisen hadde vi bra veir og føielig, ofte frisk bris, så skuten gjorde god fart, op til 9¼ knob.

Kl. 9 om morgenen den 19de fik vi øie på de første blånende rygger af hjemlandets fjelde, ved middagstid peiltes Løge, og kl. 8 om aftenen nordpynten af Loppen; så holdt vi ind Kvænanngen fjord og ankred kl. 2 om morgenen den 20de august i Skjærvø.

Straks ankeret var i bunden purred jeg doktoren og Scott Hansen, som begge hadde lyst til at bli med i land. Men da de ikke var fort nok færdige med morgentoiletet, bad jeg Bentsen stikke mig i land i prammen, og stod snart oppe ved telegrafstationen, hvor jeg med knytnæverne prøvde at banke liv i folk, først på den ene dør, så på den andre — men længe forgjæves. Endelig stikker en hodet ud af et vindu i anden etage, for at undersøge hvad det var for natte-ranglere som gjorde sligt opstyr. Det var selve stationsbestyreren. Han beskriver det natlige optrin i et brev til et af hovedstadsbladene på følgende for-nøielige måde:

«Det var med alt andet end blide følelser og elskværdige forsætter jeg i nat ved 1½3 tiden tørnede ud, for at undersøge hvad det var for karnalje som holdt sligt mordeligt leven på min gadedør. I et meget let udstyr stak jeg hodet ud af vinduet og brølte mit «Hallo! hvad er her på færde? F—n til leven midt på natten!» Frem tren en gråklædd mand med et vældigt skjæg. Der hvilte over hele personen

noget der med ett sa mig at jeg kanske hadde været noget vel rask til at ytre mit mishag over purringen — — — — — og jeg blev lidt flau da han meget lunt bemærked: «Ja det er så; men De må være så snil at lukke op; jeg er fra «Fram».» Straks stod det klart for mig hvem manden var; det kunde ikke være nogen anden end Sverdrup. Efter et «Øieblikkelig, kaptein!» var jeg da også temmelig kvik til at komme i de nødvendigste klær og til at lukke manden ind. Han var slet ikke ærgerlig over den lange forgjæves banken eller de lidet venlige ord hvormed han blev modtat idet han betrådte fædrelandets grund efter den storslagne og langvarige færd, men særdeles venlig og elskværdig, da jeg bad ham tilgi den lidet blide tiltale han til en begyndelse hadde fåt. I mit stille sind gjorde jeg ham en hjerteligere afbigt end den jeg i den første forvirring fik fremstammet.»

«Jeg fik Sverdrup bragt til sæde, og det første spørgsmål gjaldt naturligvis hvad vei han var kommet. Jo, de kom ret ind havet fra Spitsbergen. De var den 13de kommet i åbent hav, hvor de næsten straks påtraf skipper Botolfsen fra Tromsø, som lå der med fangstfartøi, hadde tat ham med om bord, derefter besøgt Andrée, som holdt på at pakke ind for retur, og var så fortsat lige hid. De hadde først af Botolfsen, dernæst af Andrée, som jo skulde ha nogenlunde ferske tidender fra Norge, hørt at man intet vidste om Nansen, som de hadde håbet at høre hjemkommet, og den glæde de følte ved den snarlige udsigt til lykkelig og vel at komme hjem, blev i høi grad dæmpet af disse meddelelser.»

«Ja, men da kan *jeg* give Dem underretning om Nansen. Han kom til Vardø den 13de august og er nu i Hammerfest, hvor han formentlig idag, med en engelsk lystyacht, fortsætter til Tromsø.»

«Er Nansen kommet!»

«Den spænstige skikkelse spratt op fra stolen i en sindsbevægelse der visselig sjelden kommer til syne hos denne mand, og med et «det må jeg straks si de andre» var han på dør.»

«Et oieblik efter kom han tilbage, fulgt af Scott Hansen, Blessing, Mogstad, og Bentsen. Alle rent ellevilde af glæde over denne sidste meddelelse, som satte kronen på alt, og tillod dem i fuldt mål at nyde den jubel som hjemkomsten efter det lange møisommelige fravær ikke vilde ydet dem, hvis førerens og hans kamerats skjæbne endnu var uvis. Og de var glade!»

«Er det sandt, er Nansen hjemkommet?» lød det fra dem alle. «Nei for en dag! Nei for en glæde! Og sligt besynderligt træf at Nansen kom hjem samme dag som vi var fri af isen og kunde sætte kursen hjemover!» Og de lykønskede hverandre, og de var grebne og bevægede, disse staute karer — — — — —»

«I den stille morgenstund lød pludselig to vældige skud fra «Fram», efterfulgt af de ombordværendes kraftige hurraer for de to fraværende kamerater. Stedets beboere, som lå i sin dybe søvn, kom i stor forskrækkelse på benene, og da de lidt efter lidt fik summet sig til at denne rare skute ikke kunde være andet end «Fram», var de ikke sene med at komme sig ud for at ta den i øiesyn — — — — —»

«Da de (Framfolkene) ved ankringen her fornåm duften af nyslåt ho fra land, forekom den dem som rent vidunderlig. De grønne marker med sin tarvelige flora og de af vind og veir med umild hånd krogede og bøiede vantrivninger af træer som de så hist og her syntes dem så fagre at denne temmelig tarvelige ø forekom dem at være et rent Eden! «Ja, idag vilde de rulle sig i græsbakken!»»

«Ellers var naturen så smilende og festklædd som den så langt på året kan forlanges at være her oppe; blik stille lå fjorden, som om den frygted for ved den sagteste bevægelse at forstyrre den hjemlige ro der hvilte rundt den prøvede og veirslagne kjæmpe den vugged på sin blanke flade.»

«Med hensyn til skibet udtalte de sig alle med ren begeistring; jeg tror ikke der om bord var en mand som ikke elsker «Fram». Sverdrup erklærte at «sterkere og prægtigere skute er ikke bygget og findes ikke i den vide verden!» — — — —»

På veien til fjæren mødte jeg fem af kameraterne. Nordahl sprængrodde straks med det glædelige bud til dem som ventet om bord, mens vi andre slog os ned hos telegrafbestyreren om en rygende kaffe, som smagte henrivende — bedre hilsen kunde hjemmet aldrig git os!

Men det blev ikke med kaffeen, og det blev ikke med telegrafbestyreren. Snart knalded champagnekorkene efter tur hos handelsmanden og lensmanden, mens telegrafbestyreren ekspederte telegram efter telegram om vor ankomst, til dr. Nansen, til H. M. kongen, den norske regjering, slegt og venner.

Kl. 10 formiddag letted vi så anker for at møde Nansen og Johansen på Tromsø, svinged nordenom

Skjærvø, og dampet leden sydover. Ved Ulfstinden stødte vi på «Kong Halfdan», som med 600 passagerer var gåt os i møde fra Tromsø. Vi modtog tilbudet om slæbning, og kl. 8 $\frac{1}{2}$ aften gled «Fram» ind på Tromsø havn, fulgt af hundreder af flagsmykte båder, og hilst af jubel og hjertelige «velkommen».

Næste dag, den 21de august, kl. 4 eftermiddag kom Sir George Baden-Powell's dampyacht «Otaria», med dr. Nansen og Johansen om bord. Efter 17 måneders adskillelse var således rækken atter sluttet, den norske polarekspedition på ny samlet.

SLUT.

AF

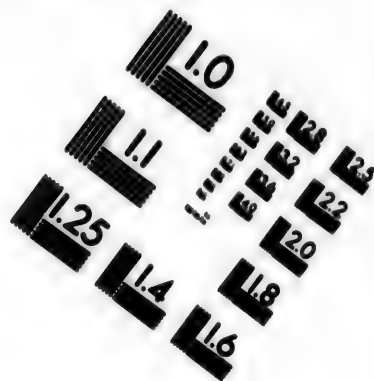
Fridtjof Nansen.

Hvilket udbytte har så den norske polarekspedition bragt? Dette spørgsmål kunde kanske med rette ventes besvaret her. Men det hele materiale af videnskabelige iagttagelser er så forskelligartet og så vidt stort at det endnu vil ta lang tid før det kan bli fuldt bearbejdet af fagmænd, og før det sker kan en ikke få en nogenlunde oversigt over udbyttets rækkevidde. Det blir derfor nødvendigt at offentliggjøre disse resultater i særskilte videnskabelige publikationer. Jeg skal dog, før jeg afslutter denne beretning, forsøge at pege på nogen af de vigtigere punkter.

I. Geografiske opdagelser.

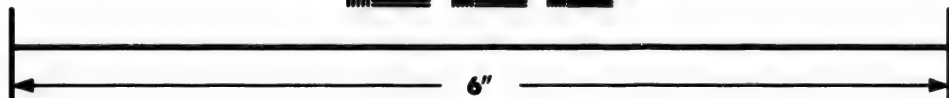
Opdagelsen af nye lande var ikke ekspeditionens mål, den var jo beregnet på at drive med isen, og helst gå klar af land, som let kunde lagt sig hindrende i veien for driften. Lige fuldt tør det vel sies

Resolution Test Chart Labels:

- 1.0
- 1.1
- 1.25
- 1.4
- 1.6
- 1.8
- 2.0
- 2.2
- 2.5
- 2.8
- 3.2
- 3.6
- 4.0

Photographic Sciences Corporation

**23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503**

EE 23 22 20 18

10 01

at den i ikke ringe grad har øget vort kjendskab til fordelingen af land og hav i strøgene nærmest polen.

Den uden sammenligning vigtigste geografiske opdagelse vi gjorde var selve det dybe Polhav. Som allerede i planen til ekspeditionen nævnt¹⁾, havde man hidtil som regel antat dette for at være grundt. I diskussionen i det geografiske selskab i London før vor afreise blev det fremholdt mod mig at man måtte vente at møde land «på næsten alle kanter af nordpolen»²⁾. Saa langt man hidtil havde undersøgt havet, var det overalt grundt. Søndenfor Franz Josefs Land og Spitsbergen var der dyb på op til 160 favner, mens man nord for Sibiriekysten ikke havde fundet mere end 40, i høiden 80 favner. Dernæst havde de ekspeditioner som havde trængt mod nord ind i dette hav stadig opdaget nyt land. Den østerrigsk-ungarske Tegethoff-ekspedition havde under sin drift fundet Franz Josefs Land; og Jeanette-ekspeditionen havde opdaget Henrietta-øen, Jeanette-øen, og Benett Land. Også jeg trodde polarbassinet i sin helhed set var grundt, om jeg end³⁾ havde fremholdt muligheden af at der strakte sig en dybere rende tværs over det ukjendte polarbassin som forbandt det store dyb på op til 2600 favner mellem Spitsbergen og Grønland med det strøg hvori «Jeanette» havde faret. En slig rende har vi på en vis fundet, idet havet ved 79° n. br. nord for de Nysibiriske Øer pludselig blev dybere og faldt ned til 3500 og 3800 m., og dette

¹⁾ Se Indledningen s. 20 f. og s. 22.

²⁾ Se Indledningen s. 38. Jfr. også Greelys mening s. 43.

³⁾ Se Indledningen s. 23 f.

dyb holdt sig under hele «Fram»s drift nordvestover og vestover lige til nord for Spitsbergen. Jeg tror at det kan ikke alene være en smal rende, men at polarbassinet for en større del er et dybhav som danner en fortsættelse nordover og østover af det nordlige Atlanterhavs-dyb. Hvor langt dette dybhav strækker sig mod øst, kan vi ikke danne os nogen grundet mening om; vi ved bare at det går så langt som til nord for de Nysibiriske Øer; men sandsynligt er det vel at det også går videre øst; det var jo så at «Jeanette» hver gang dens drift satte den nord- eller nordøstover fandt dybden tiltagende.

Hvad er det nu rimeligt at slutte om fordelingen af land og hav i de endnu ukjendte dele af Polhavet? Jeg tror vi med tryghed kan gå ud fra at lidet eller intet land kan ligge på denne side polen; og det af flere grunde. Allerede det at et så dybt hav med så lang udstrækning bare skulde være en smal rende er i og for sig urimeligt, det må sikkert strække sig et godt stykke nord for vor rute. Men dernæst så vi ikke noget tegn til land i nogen retning. Under vor slædefærd nordover syntes isen at drive med stor fart, endog større end den vi fandt længer syd. Der var sterk bevægelse i råkene, og selv blev vi oftere drevet temmelig hastig afsted i forskellige retninger, så hastig at det stundom kunde se ud som om vi var git vind og strøm hjælpeløst i vold. Slige ismasser kan knapt bevæge sig med så stor frihed, hvis der fandtes land af nogen størrelse i nærheden, det vilde lægge uoverstigelige hindringer i veien for driften. Det bør også merkes, at såvel under «Fram»s drift som under vor slædefærd gik denne særlig let for

sig hver gang vinden førte os i nordlig eller nordvestlig retning, mens den derimod gik trægt når vi blev sat tilbage mod sydost. Et fingerpeg om hvorvidt der er større landmasser mod nord eller ikke, vil vore meteorologiske iagttagelser ventelig kunne gi, idet isotermernes gang og lufttrykkets fordeling, vindretningerne, de forskjellige vindes indflydelse på temperaturen osv. må si os noget derom, når det alt blir stillet sammen. For nærværende kan jeg ikke si mer, end at jeg har det indtryk at heller ikke disse forhold tyder på at der var landmasser nordenfor os. Det i mine øine mest afgjørende bevis på at Polhavet må ha en større udstrækning nord for vor rute, er dog de ismasser som stadig driver sydover med forholdsvis stor fart langs Grønlands østkyst helt ned til Kap Farvel, og forbi det. Ismarker af slig udstrækning må ha en større havvidde at komme fra end den vi drev igjennem.

Hadde «Fram» fortsat sin drift istedenfor at arbeide sig ud helt nord fra 83°, vilde hun utvilsomt af polarstrømmen blit ført med denne is sydover langs Grønland. Ifølge hele driftens retning er det imidlertid ikke rimeligt at hun vilde kommet tæt under kysten; hun vilde sikkerlig fåt et bredt belte mellem sig og den, og den is som fylder dette belte må selvagt stamme fra et strøg af Polhavet som ligger nordenfor vor rute, og dette strøg må ha en nok så stor udstrækning. Ser vi på forholdet mellem selve Polhavets vidde og ismasser — og den østgrønlandske polarstrøm og dens stadige føring af is, da ligger det nær at sammenligne dette forhold med det der er mellem en stor udstrakt indlandsis og dens udtøm-

melse gennem en trang isfjord, således som vi f. eks. finder i Grønland. I det indre polarbassin, der hvor «Fram» drev, har isen, ligesom i det indre af indlandsisen, en meget langsom bevægelse. Efter hvert som den nærmer sig udløbet tiltar imidlertid bevægelsen, samtidig med at isstrømmens bredde aftar, isen strømmer afsted med større og større fart sydover, indtil den til slut kommer ud mod det åbne hav, hvor den brydes op af sjø og vind, og smelter i det varme vand. Det er på samme vis som indlandsisens udløbere strømmer ud gennem dalene og isfjordene og ned i de varmere luftlag for der at smeltes, og så endelig at falde ud i sjøen, brækkes af der og flyde bort som isfjeld. En viss bredde af et ishelte i den østgrønlandske polarstrøm må følgelig svare til et adskillig bredere og mere udstrakt strøg i det kjendte eller ukjendte Polhav.

Jeg tror derfor vi med sikkerhed kan gå ud fra at vi på denne side af polen har et udstrakt isdækt hav. På den anden side af polen er det vel derimod mulighed for at lande kan påtræffes. Det er knapt rimeligt at man i øieblikket netop skulde ha nådd nordgrænsen af det Amerikanske Arktiske Arkipel og af Grønland og dets øer; vi må vente der at finde øer også nordenfor den nuværende grænse for det kjendte.

Under «Fram»s færd langs Sibiriens nordvestkyst gjorde vi en del mer tilfældige opdagelser som, om de end er af mindre vigtighed, kan ha sin geografiske interesse. Som i kap. IV og V omtalt, fandt vi mange nye øer der, og hele kystlinjen synes at være adskillig mer indskåret og forrevet end man hidtil

har ment. Allerede i Kara-havet fandt vi en ny ø, *Sverdrups Ø*, og videre langs kysten fandt vi *Scott Hansens Øer*, *Clements Markhams Øer*, *Ringnes's Øer*, *Mohns Øer*, *von Tillos Øer*, og flere, og på vestsiden af Tsjeljuskin-halvøen *Fearnleys Øer* og *Axel Heibergs Øer*. Nord for den af Nordenskiöld besøgte Taimyr Ø fandt vi en større øgruppe som lod til at ha nogen udstrækning i nordlig og nordøstlig retning, og som blev kaldt *Nordenskiölds Øgruppe* ¹⁾. På sydsiden af Nordenskiölds Taimyr Sund var vi inde og ankred i *Colin Archer's Havn*. Vi fandt også der adskillige øer, og landet var, så langt vi fik undersøgt det, sønderskåret af fjorder og sund. Dette var det eneste sted på denne del af kysten hvor vi kom ind under selve fastlandet, men hvor vi havde været det nær længer i sydvest, havde vi også fåt indtryk af at der var et ganske indskåret fjordland. Den forestilling jeg havde fåt fra de tidligere karter over Sibirien mellem Dicksons Ø og Taimyr Bugten er derfor blit i væsentlig grad forandret. Istedenfor den jevne kystlinje med små bugtninger, synes vi at ha en virkelig fjordkyst, og en ganske vel udviklet skjærgård, med talrige øer og holmer liggende udenfor.

Før vi forlader Sibirie-kystens geografi kan endnu nævnes, at Taimyr-bugten ved *Kong Oscar's Halvø* er blit indskrænket til den halve bredde af hvad den før havde.

¹⁾ Jfr. hvad derom sies bd. I side 148 ff.

2. Franz Josefs Lands geografi og geologi.

Allerede «Fram»s drift har som nævnt vist at der er et udstrakt dybt hav nordenfor Franz Josefs Land, og at det ikke strækker sig nordover mod polen, som tidligere var blit hævdet fra flere hold. I min plan til færden havde jeg fremholdt¹⁾ at Franz Josefs Land ikke vilde være noget heldigt udgangs punkt for en ekspedition mod polen, hvis man havde til hensigt at trænge frem over land; for jeg antog at det bare var «en øgruppe, hvor dybe sund adskiller de forskellige øer, og det synes ikke rimeligt at der findes noget større sammenhængende land». Vore opdagelser under Johansens og min slædefærd kan bare yderligere bekræfte dette. Kaster man et blik på den kartskitse²⁾ som her er git af Franz Josefs Land, vil man sikkert få et indtryk af at det er en gruppe af endog meget små øer. Payers Wilczek Land, som satte fantasien i slig bevægelse, er svundet ind til en liden ø, og hans Zichy Land er skåret sønder til en række småøer og holmer, vestenfor hvilke vi ser udstrakt hav. Det eneste som kanske endnu kan ha lidt størrelse er Leigh Smiths Alexandra Land, som fremdeles taber sig ind i det ukjendtes tåger; men heller ikke det kan bli noget synderligt.

Hvor langt øgruppen strækker sig mod nord kan endnu ikke sikkert afgjøres, men meget langt kan det efter vor erfaring ialfald ikke være. Vistnok så Payer Petermann Land og Kong Oscar's Land fra sit nordligste punkt; men at det første kan ha nogen

¹⁾ Jfr. Indledningen side 13.

²⁾ Jfr. mine udtalelser om denne ovenfor bind II s. 357 ff.

stor udstrækning synes ikke rimeligt, ialfald kan det ikke være i østlig retning; vi måtte ellers ha set noget til det da vi kom sydover et stykke østenfor. At det ikke er stort, fremgår også deraf at isen syntes at drive temmelig uhindret vestover mod det, da vi var på dets bredde. At Kong Oscar's Land heller ikke er stort, mener jeg at kunne slutte deraf at sydlige og sydøstlige vinder i vinterens og vårens løb stadig og med lethed satte isen nordover fra land og danned åben sjø vest for Frederick Jacksons Ø og øerne søndenfor¹⁾. Hadde der været nogen større sammenhængende landmasse i nord eller nordvest, vilde den nødvendigvis lagt hindringer i veien for denne isens drift. Kong Oscar's Land kan derfor vanskelig være andet end en mindre ø²⁾.

Øgruppens udstrækning i østlig retning er det kanske vanskeligst at danne sig en mening om. Efter det vi så under reisen fra Hvidtenland vestover lod det til at Wilczek Lands østkyst bøide af i sydøstlig retning, og vi så intet land længer øst. Derimod syntes den mørke himmel som sås søndenfor os under vor slædefærd over drivisen øst for Hvidtenland, i dagene før vi nådde dette, at tyde på adskilligt åbent vand i den retning. Men det hindrer jo ikke at der ligger øer længer østover, ja dette kan synes rimeligt, skal vi dømme fra vore erfaringer i «Længselsleiren», i juni og juli 1895, idet vi blev liggende stille, uden at drive sydover, på omkring 82° 5' n. br. og

¹⁾ Lignende åbent vand fandt Payer i 1874 nordenfor på nordsiden af Karl Alexander Land og vestsiden af Kronprins Rudolfs Land allerede i april måned.

²⁾ Om det Kong Oscar's Land som Jackson mente at ha set se ovenfor bind II s. 228. anm. 1.

mellem 64° og 65° ø. l., trods længere tids sterke nordlige vinder. Dette var så meget mærkeligere som isen bevægede sig nokså villig for vinden i andre retninger. Det kunde jo tyde på at det søndenfor os lå land, eller en ørække, der som en tvermur strakte sig i øst-vestlig retning og stansede isens drift den vei.

Vestover tror jeg Franz Josefs Land har en adskillig længere udstrækning end vi nu kjender. På nordsiden af Alexandra Land så hverken Jackson eller vi vestenden af ørækken; den store åbne landråk, som så ud til at gå et godt stykke i den retning, tyded på en del land. På sydsiden af Alexandra Land har Leigh Smith lige så lidet som Jackson set landets vestgrænse. Det vil være interessant at få undersøgt det ukjendte strøg som endnu står tilbage her henimod Nordostlandet og Spitsbergen, og som Johansen og jeg var kommet til at færdes over hvis vi ikke havde mødt Jackson og hans mænd. Forhåbentlig vil det lykkes dem at løse denne opgave.

I tilknytning til disse bemærkninger om Franz Josefs Lands geografi skal jeg omtale de vigtigere drag i dets geologiske bygning.

Så langt vore undersøgelser gik, synes øgruppen for en væsentlig del at være af vulkansk oprindelse, og består af basalter. I den nordlige del når disse og andre plagioklas-pyroxen bergarter helt til stranden. Dette var således tilfældet ved Kap Fisher på 81° n. br., hvor basalten stupte med en omtrent lodret væg lige i sjøen. Ligeledes nådde den stranden ved Kap M'Clintock, ved vor vinterhytte, langs strandene af Frederick Jackson's Ø, ved det forbjerg med

soilebasalt hvor vi overnatted 25de—26de august 1895¹⁾, ved Kap Clements Markham, ved Kap Felder²⁾, på Torups Ø³⁾. Det samme syntes også, så vidt jeg kunde se, at være tilfældet på sydsiden af Kronprins Rudolfs Land. Overalt der nord speided jeg forgjæves efter sedimentære lag, som med sine forsteninger kunde gi nogen oplysning om landets geologiske alder. Alene på Hellands Forbjerg fandt jeg en haug med løs hensmuldret lerskifer, men ingen forsteninger⁴⁾.

På sydsiden af øgruppen, ved Kap Flora og der omkring, rak imidlertid basalten ikke ned til sjøen. Fra stranden hæved der sig her en lerformation op til en højde af 500—600 fod⁵⁾, og på denne hvilte basalten i en mægtighed af nye 500—600 fod, der mer. Efter hvad dr. *Koettlitz*, Jacksonekspeditionens geolog, fortalte mig, synes der også på de andre øer i vest for Northbrook Island at være et lignende forhold. Idet basalten altså på flere steder her på sydsiden først påtræffes i større højde, mens den længer nord overalt syntes at nå sjøen, kan det se ud som øgruppens formationer, så vel lerafleiringen som basaltdækket, holder nordover, hvor da basalten kanske også gennemgående tiltar en del i tykkelse.

¹⁾ Se billedet bind II s. 227.

²⁾ Se billedet bind II s. 214.

³⁾ Se billederne bind II ss. 210 og 212.

⁴⁾ Jfr. bind II s. 222.

⁵⁾ Se billedet ovenfor s. 350. Den skrånende ur op til den lodrette basaltvæg i billedets øvre hjørne til venstre er altså men ler. Jfr. også billedet s. 371, hvor de nedre vandrette basaltbænker angir lerformationens højde.

Der er adskillig forskjel på basaltens bygning på de forskellige steder på øerne¹⁾. Almindelig har den en udpræget porfyragtig struktur, og skiller sig derved fra mange typiske basalter, idet den har mer lighed med flere *melafyrer*. De basaltiske lavaer har i meget stor udstrækning mandelsten-struktur, og hulrummene er fyldt med zeoliter (særlig analcim) og kalkspat. På andre steder, som ved Kap M'Clintock, var basalten meget grovkornig udviklet med diabas-struktur, og synes at stå i nær sammenhæng med de diabas- eller basalter der er fundet som intrusivmasser på Spitsbergen, særlig i omegnen af Storfjorden og på Edge Island (Stans Foreland). Disse basalter er så vel på Spitsbergen som på Franz Josefs Land udpræget olivinfattige og indeholder forholdsvis lidet jern-erts, og det er sandsynligt at disse to øgrupper danner et sammenhængende eruptionsfelt.

Vore undersøgelser på Franz Josefs Land er ikke tilstrækkelige til at afgjøre på hvad tid disse udbredte basaltmasser har brudt frem, om det er sked under selve juratiden, eller om de ikke snarere, som kanske var rimeligere at vente, er yngre og stammer fra tertiærtiden, da så store udbrud af basalt fandt sted på flere steder af jordens overflade. At de ialfald ikke er dannet før den senere del af juratiden kan sies med sikkerhed, da den mægtige lerafleiring som de hviler på er fra denne periode. I den øverste del af denne juralere fandt vi mellem lerlagene enkelte tynde horisontale bænker af basalt.

¹⁾ Prof. W. Brøgger har gjort en foreløbig mikroskopisk undersøgelse af de hjemførte basaltprøver.

Dette kunde jo synes at tyde på at ialfald en del af basalten har brudt op før lerasseiringen var helt afsluttet; men muligheden af at disse basaltbænker er intrusive er heller ikke udelukket, der blev ikke leilighed til at få det sikkert afgjort. Hvad der kunde tale for det, er at det ikke lykkedes mig at forfølge nogen af dem over nogen længere strækning. På den anden side var leren hvori bænkerne optrådte, så blød, og plastisk at jeg har lidt vanskeligt for at fatte hvorledes intrusivmasser i den skulde kunne udbrede sig i så regelmæssige horisontale lag, på bare et par fods tykkelse, som her var tilfældet. Det kan vel tænkes hvis de lerlag de har udbredt sig i var mer sandholdige og følgelig mindre sammenhængende end de over- og underliggende lag.

Vigtigere for bestemmelsen af basaltens alder kunde det synes at være at der, som nedenfor skal omtales, på et sted på nordsiden af Kap Flora blev fundet planteforsteninger fra den senere del af juratiden liggende ovenpå den. Der er imidlertid den hage derved, at ler-sandstenen med planteforsteningerne optrådte på en så uregelmæssig måde at det endnu ikke kan anses som afgjort at den lå i sin oprindelige stilling og på det sted hvor den fra først af har været afsat. End videre lå findestedet ikke meget høiere, ialfald ikke mer end omkring 100 fod over den høide som overfladen af selve den under basaltmasserne liggende mægtige lerformation havde lige søndenfor på Kap Flora, og noget spor af lignende forsteningsførende lag var jeg ikke i stand til at opdage der, hverken i tilsvarende høide eller andensteds. Den mulighed er ikke udelukket at det kan være en

intrusivmasse som har løftet disse planteforsteninger op fra deres oprindelige leie.

Men hvordan dette end forholder sig, kan vi ialfald med sikkerhed si at Franz Josefs Land i sin helhed er en dannelse som ikke er ældre end juratiden; det er altså, geologisk talt, af forholdsvis ung alder. Disse flade basaltdækker som brer sig ud over alle øerne, til dels i nogenlunde jevn høide, synes end videre at måtte fortælle os at det en gang var en større sammenhængende landmasse, som i tidens løb — udsat for de forskellige kræfter som tærer på landet, som: frosten, fugtigheden, sneen, bræerne, og havet — er blit sønderskåret og ødelagt, og har delvis forsvundet under havets overflade; kanske har der også været «forkastninger», og enkelte deler er sunket ned, mens nu bare rester er tilbage, som spredte øer og holmer, adskilt fra hverandre ved sund og fjorder.

Den formation hvorpå basalten hviler ved Kap Flora stammer, som allerede nævnt, fra juratiden. I hele sin mægtighed, fra stranden og op til 500—600 fods høide, bestod den af blød gråblå lere, iblandet med talrige større og mindre knoller af rødbrun lersandsten. Der var mange forsteninger; de fandtes fortrinsvis i disse knoller, men lå også løse i leren. De bestod for en overveiende del af *ammoniter* og *belemniter*, som viste at denne afleirning stammede fra omtrent samme tid af juraperioden som det såkaldte *Oxford Clay*. Dr. *Pompetcky*, som nu har forsteningerne til undersøgelse, har bestemt formationen som tilhørende Lamberti-zonen af den russiske jura. Dette fund er ganske interessant, for så vidt som det viser

os hvorledes det store hav som under den senere del af juratiden bredte sig over store deler af Europa, hele Rusland og Sibirien, over Alaska, det Amerikanske Arktiske Arkipel, og Grønlands østkyst, og som rak til Indien og Abyssinien, også strakte sig helt nordover til Franz Josefs Land og Spitsbergen. Det er den største oversvømmelse af havet gennem hele den mesozoiske tid (middeltiden) og lige op til vore dage, og overalt har dette hav efterladt sig mægtige afleiringer, som der nord er blit beskyttet mod ødelæggelse af basaltmasserne¹⁾.

En dag under vort ophold på Kap Flora fandt Mr. Jackson og Dr. Koettlitz talrige planteforsteninger på en liden bergnabb i en bræ nordenfor stationen. Det er dette fund jeg allerede ovenfor har omtalt. Et par dage senere, den 17de juli, drog Dr. Koettlitz og jeg igjen did. Bergknausen bestod helt og holdent af basalt, til dels med udpræget søileafsondring, og stak op midt i en bræ i en høide som jeg anslog til 600 eller 700 fod over sjøen; desværre blev det ikke tid til at måle nøiagtig. På to steder lå her i et lag ovenpå basalten en mængde fliser af sandsten. Omtrænt i hver eneste af disse fandtes der aftryk, mest af nåler og blade af bartrær, til dels også af små bregneblade. Af disse skatte forsynte vi os med alt det vi kunde bære, og det var vel fornøid og tungt lastet vi vendte tilbage til hytten den kveld. På en skitur en dag senere kom Johansen også tilfældig og uafvidende til samme sted, og samlede forsteninger som han bragte mig.

¹⁾ Afleiringer fra denne periode findes også på Andøen i Norge.

Efter at jeg er kommet hjem, er denne samling blit undersøgt af professor *Nathorst*, og det viser sig at det er et betydningsfuldt fund Mr. Jackson og Dr. Koettlitz her har gjort.

Nathorst har derom i et brev foreløbig meddelt mig: «Trods sin fragmentariske beskaffenhed er de hjemførte planteforsteninger af megen interesse, idet vi gjennem dem for første gang får et indblik i den planteverden som i den senere del af juraperioden leved i trakterne nordenfor 80° n. br. Almindeligst er blade af en furu (*pinus*) som står nær *pinus Nordenskiöldi* (Heer) i Spitsbergens, Østsibiriens, og Japans juragalag, men som antagelig tilhører en art forskjellig fra den. Desuden findes smalere blade af en anden art og endvidere hanblomster, fragment af en kongle¹⁾, samt flere frø (fig. 1—3), af hvilke et (fig. 1) minder om *pinus Makiana* (Heer) fra Sibiriens juragalag. Af andre bartrær kan nævnes blade af en bredbladet *taxites* som står *taxites gramineus* (Heer) specielt fra Spitsbergens og Sibiriens juragalag nær, og som har blade af omtrent samme størrelse som hos den i Kina og Japan nu levende *cephalotaxus Fortunei*. Interessant er forekomsten af slekten *Feildenia* (fig. 4 og 5), idet den hidtil bare er kjendt fra polartrakterne. Den er først fundet af Nordenskiöld i tertiærlagene ved Kap Staratsjin på Spitsbergen 1868, og blev beskrevet af Heer under navnet *Torellia*. Derefter blev den fundet af Feilden i tertiærlagene ved Discovery Bay

¹⁾ Allerede Leigh-Smith har hjemført fra Franz Josefs Land en fossil kongle, som af *Carruthers* er blit bestemt som en *pinus*; men han anså den for at tilhøre den øvre del af kridtsystemet.

på Grinnell Land under den engelske polarekspedition 1875—76, og Heer forandred nu slektsnavnet til *Feildenia*, da *Torellia* før var anvendt som navn på en musling. Siden blev denne art fundet af mig 1882 i Spitsbergens øvre jurag. Bladene minder om blade hos underafdelingen *nageia* af den nulevende slekt *podocarpus*.»

«Vakrest i hele samlingen er bladene af en liden *ginkgo*, af hvilke et er fuldstændigt (fig. 6). Denne slekt med plommelignende frø og med blade som,

Planteforsteninger fra Kap Flora.

1—3 frø af *pinus*-arter. 4 og 5 bladfragmenter af *Feildenia*. 6 blad af *ginkgo polaris*.

uligt øvrige bartræers, har en virkelig bladskive, forekommer nu for tiden i Japan i en eneste art, men optrådte i tidligere tider med en mangfoldighed af former og med stor udbredelse. Under juraperioden var den særlig frodig i Østsibirien, ligesom den også er kjendt fra Spitsbergen og Østre Grønland (ved Scoresby Sund), mange steder i Europa, osv. Under kridtperioden og tertiærtiden fandtes den endnu på Grønlands vestkyst på 70° n. br. Det her afbildede blad tilhører en ny art, som kunde kaldes *ginkgo polaris*, og som er nærmest beslegtet med *g. flabellata*

(Heer) fra Sibiriens jurag. Den har en vis habituelighed med *ginkgo digitata* (Lindl. & Hutton) særlig fra Englands og Spitsbergens brune jura, men bladene er betydelig mindre. Foruden denne art findes der muligens også i denne samling en eller to andre, samt bladfragmenter af den til ginkgofamilien hørende slekt *czekanowskia*, hvis bladfliger var smale og barnållignende. Bregner er ypperst sparsomt repræsenteret. De fragmenter som findes tilhører fire ulige typer; men arten kan knapt bestemmes. Et fragment hidrører fra den i jura-afleiringerne vanlige slekt *cladophlebis*, et andet minder om en i Østsibiriens og Englands jurag forekommende *thyrsopteris*, et tredje tilhører en liden neppe bestemmelig *sphenopteris*. Endelig synes det fjerde at stå nær en *asplenium* (*petruschinense*), som Heer har beskrevet fra Sibiriens jurag; det er mærkeligt derved at bladets epidermis celler har efterladt tydelige aftryk i bergarten.»

«Ved sin rigdom på bartrær, sin fattigdom på bregner, samt mangel på *cycadeer*, eller den sjældne forekomst af dem, har denne flora fra Franz Josefs Land omtrent samme grundkarakter som Spitsbergens øvre jurafloa, om så arterne er forskellige fra dens. Ligesom denne synes den ikke at tale for et særdeles gunstigt klimaforhold, om end forskjellen mellem nu og da er uhyre. Afleiringen må sandsynlig være blit afsat i nærheden af en barskog. Så vidt man af materialet kan dømme, tilhører floraen mere sandsynlig den øvre (hvide) jura end den midtre (brune).»

Et fremtrædende træk i Franz Josefs Lands geologi er dets brædække. Kaster en et blik på kartskissen, hvor den brune farve angir de steder som ikke er dækket af bræerne, da vil en se hvor forsvindende små disse barflekker er sammenlignet med de udstrakte sne- og ismasser. Et end sterkere indtryk deraf vil en kanske få af skissen side 204 (2den del).

Disse øers bræer adskiller sig fra de fleste større bræer vi hidtil kjender på den nordlige halvkule der ved at de, så vidt vi så, ikke danner typiske skridjøkler som falder ud i trange, bestemt afgrænsede isfjorder, slig som vi finder dem på Grønland, og som også i det mindre optræder på Spitsbergen og Novaja Semlja. Som regelmæssig hvælvede skjold brer de fleste bræer på Franz Josefs Land sig helt ud over landet de ligger på, og falder gjerne med jevne skråninger til alle sider i sjøen. De lar sig ikke af dalene og ujevnhederne i det underliggende fjeld tvinge til at falde ud i smalere, afgrænsede skridjøkler, men de begraver dette helt under sig, så en i bræens hvælvede overflade lidet eller intet kan øine af underlagets oprindelige form¹⁾.

Dette forhold var særlig fremtrædende og typisk udviklet på de første små øer vi kom til (på Hvidten-

¹⁾ Denne bræoverfladens næsten matematisk regelmæssige hvælving er en gjentagelse i liden stil af den som vi på Grønlandsferden fandt for hele den grønlandske indlandsis. (Jfr. På ski over Grønland s. 68 f. ff.; se også: Wissenschaftliche Ergebnisse von Dr. F. Nansens Durchquerung von Grönland 1888. Petermanns Mitteilungen. Ergänzungsheft No. 105 s. 72 ff. og profillet T. 5). Forskjellen er bare at her hvælver bræerne sig med samme regelmæssighed helt i sjøen på alle sider, særlig var dette tilfældet på Hvidtenland.

land); men vi fandt det også i mer eller mindre grad igjen næsten på alle øerne.

Grunden til denne forskjel er kanske den at overfladen af Franz Josefs Lands basaltøer vel er en god del mindre ujevn end fjeldene på disse andre nævnte steder. Dertil kommer at snegrænsen her går meget lavere, og det overliggende isdækkes masse er på disse små øer mægtigere i forhold til landet hvorpå det hviler. Som følge heraf ligner bræerne der oppe mer den antarktiske indlandsis end nogen andre kjendte bræer på den nordlige halvkule (kanske med undtagelse af Nordostlandets), og disse øer, f. eks. på Hvidtenland, fremstiller i det små på en anskuelig måde forholdene slig som vi må forestille os dem på det antarktiske kontinent. Istedenfor de begrænsede skridjøkler, som ellers danner afløbet for den indre bræmasse, er det på en vis hele brædækket selv som siger jevnt ud i sjøen på alle kanter af øerne. Som følge deraf blir for en del også isfjeldddannelsen mindre lig den grønlandske og mer lig den antarktiske, når vi kunde tænke os denne formindsket til en slig liden målestok. Bræerne som går ud i sjøen har en ytterst langsom bevægelse, sammenlignet med de grønlandske skridjøkler, og en forholdsvis jevn overflade, og der dannes udstrakte flade isfjeld eller flydende isbræmarker, som vistnok ikke er høie — de vi så af denne art kunde i det høieste være 15 til 20 fod over vandet — men som i sin form må ha megen lighed med de flade lagdelte antarktiske isfjeld, og som ikke ligner dem som kommer fra de grønlandske isfjorder. Når det er sagt at der på Franz Josefs Land fandtes isfjeld af be-

tydelig størrelse, hvilket endog har været anført som bevis for at der måtte være store sammenhængende landmasser, da stemmer det ikke med vore erfaringer. Det høieste isfjeld vi så anslog vi til i det meste 60 fod over vandet¹⁾, og det var tilmed en spids top; de andre vi så var alle adskillig mindre.

Det må vel nærmest anses som en følge af denne bræernes tilbøielighed til at bre sig ud over de forholdsvis flade basaltøer, uden at udvikle mer typiske skridjøkler, at der langs øernes strander ses mindre spor efter bræskuringen end en på forhånd skulde vente i et så brædækt land. Ikke et eneste sted fandt vi nogen større moræne, den største var på Houens Ø, hvis da dette virkelig var en sådan. Bare på et par enkelte steder, som på Kap Richthofen, fandt vi små moræner ved bræernes rand. Der lå nok af sten og større blokker strødd ud over strandene, men ikke en af dem kunde med vished sies at være ført af bræer, de aller fleste var rapet ned fra fjeldet ovenover. Ikke på et eneste sted så vi en af bræen glattet og slipt bergflade med friske skuringsmerker; dette kan dog ha sin grund deri at basalten let forvitrer i det strenge klima. I det hele syntes forvitringen at ha været mere bestemmende end bræskuringen for formen og udseendet af de fleste fjeld og bergvægger som nu stak frem i dagen langs strandene. De var omtrent alle ens, brat afstyrtende, med sterkt splintrede og kløftede vægger, og med svære urer af nedfaldne stener under, og så nederst nede kanske en eller flere strandlinjer eller terrasser.

¹⁾ Se ovenfor bd. II s. 206.

På mange steder langs kysterne af øerne fandt vi disse ældre vandstandsmerker som tyder på forandringer i havets høide i forholdsvis sen tid. De faldt os allerede i øinene da vi først kom til øgruppen høsten 1895. På Torups Ø var der således to meget udprægede strandlinjer i forskjellig høide over den nuværende strand. Det var på en strandterrasse henimod 20 fod over sjøen vi bodde om vinteren; men ved vinterhytten var der også flere andre terrasser, hvoraf særlig to var fremtrædende; den høieste lå omkring 50 fod over vandet. På Northbrook Island fik jeg anledning til at måle strandlinjernes høider nøiagtigere. Jeg har allerede ovenfor nævnt at Jacksons station lå på en terrasse eller strandlinje, som var mellem 40 og 50 fod høj; men der var flere andre både lavere og høiere. Således fandt jeg at Leigh Smith, som også havde overvintret på dette nes, havde hat sit hus på en lavere strandlinje, som var 17 fod over vandet. På andre steder fandt jeg en som lå i 80 fods høide; det var den høieste jeg så.

På flere steder ved Kap Flora havde Jackson fundet hvalskeletter. Således lå der lige ved hans hytte i en høide af 50 fod over vandet kraniet af en bardehval, en *balæna*, så vidt jeg så grønlandshvalen (*balæna mysticetus*). På et sted længer nord lå brudstykker af et helt skelet af samme art. Underkæven var 18 fod 3 tommer lang. Men disse ben lå ikke mer end 9 fod over nuværende vandstand. Jeg fandt også andre tegn på at havet i forholdsvis sen tid må ha stået over disse lave strandterrasser. På flere steder var de overstrødd med muslingskaller i stor mængde (*mya truncata*, *saxicava* og andre). Der

har altså her været en lignende stigning af landet i forhold til havet i moderne tid, som der har været i andre nordiske lande, og som jeg også havde fundet flere vidnesbyrd om langs Sibiriens kyst¹⁾.

3. Geologiske undersøgelser på Sibiriens kyst.

Hvad vi kunde gjøre af geologiske undersøgelser langs den sibiriske kyst, var selvfølgelig lidet, vore besøg i land der var for tilfældige og kortvarige. På ingen steder fandt vi faststående uforandrede sedimentære skifere. Som regel bestod det faststående fjeld vi så af krystalinske skifere og granit, deriblandt en særegen karakteristisk hvid *muscovit-granit*. På det nordøstlige hjørne af Tsjeljuskin-halvøen var der en meget tæt kvartsit, lig den svenske helleflint.

Af større vigtighed var de merker efter en istid som jeg mente at finde på flere steder af den nord-sibiriske kyst. Allerede Jalmals bakkede sletteland, som bestod af grus og småsten, mindede mig om de nordtyske sletter, og bragte tanken hen på en udstrakt bundmoræne. Der var fuldt af runde fordybninger og vande som kunde minde om de nordtyske sjøer. Vi fandt ingen større vandreblokker på disse sletter, og vore undersøgelser blev i det hele af en så flygtig natur at jeg endnu ingen sikker mening tør ha om dette lands glaciæle oprindelse. Længer nord fandt jeg imidlertid tydelige glaciælspor. I stranden på den ene af Kjellmans Øer, Renøen, fandt jeg skuringsmerker som ikke godt kunde være

¹⁾ Se bd. I s. 126 og billedet s. 128.

dannet af andet end bræer. Vistnok kan jo også drivisen skure kysterne; men denne skuring blir nødvendigvis mer overfladisk, og striberne får en mindre regelmæssig retning. De striber jeg her fandt var bestemte, og gik parallelt med hverandre. Særlig udpræget var et par dybere furer. At de alene stod igjen i den del af stranden som lægges tør ved lavvand, er let nok forklarligt; ti fjeldet — det bestod her af glimmerskifer — forvitrer snart i dette strenge klimaat, det var opsprukket og søndersprængt på kryds og tvers af frosten, og alle skuringsmerker som ikke er dækket af sjøen, og derved beskyttet mod forvitringen, vil som regel være forsvundet.

Overalt hvor vi kom i land her nord var landet oversådd med større og mindre stener. På enkelte steder var de af samme slag som den på stedet faststående bergart; på andre fandt jeg store blokker helt forskjellige fra fjeldet de lå på. Et fuldstændig typisk moræneudseende hadde det land på vestsiden af Tsjeljuskin-halvøen, i bunden af Tolls bugt, hvor jeg en dag (den 8de september 1893) var i land på renjagt¹⁾. Dette var en meget bakket lerslette; over den var strødd en mængde store vandreblokker af forskjellige bergarter, som vel vanskelig kan være ført did af andet end bræer²⁾. Det hele land hadde også afgjort

¹⁾ Se bd. I s. 164—165.

²⁾ Den mulighed at de skulde være ført did ved elvetransport er udelukket, dertil var mange af blokkene altfor svære og desuden skarpkantede. Også til at være ført af drivisen synes de for store; jeg kjender intet eksempel på at drivisen har flyttet blokker af slig størrelse noget stykke af betydning. Så meget drivis jeg har set har jeg endnu ikke fundet en eneste sten stort større end en ert på den. Det er bare strandisen, eller den faste sfod som dannes langs et ishavs kyster, som kan få stener at

udseende af at være en bundmoræne. At jeg på enkelte steder hvor leren var raset ud, langs stranden og bækkefarene, fandt antydning til lagdannelse, kan vanskelig være en indvending, da vi f. eks. i det sydlige Norge jo kjender mange utvilsomme moræner som har udpræget lagdeling. Det beviser bare at morænen er blit dannet under vand.

Det kunde tænkes at disse glaciale levninger skyldes lokale bræddannelser; men sammenstilles de med hvad baron Toll omtrent samtidig med os fandt længer øst, på de Nysibiriske Øer og i Anabaralandet, hvor han har påvist interessante levninger efter en istid, da kan de vel tale for sandsynligheden af at hele den nordlige del af Sibirien har været begravet under et isdække, lig det som i sin tid bredte sig over det nordlige Europa; og den almindelige påstand at Sibirien ikke har hat nogen istid synes ikke længer at være hjemlet.

Jeg har allerede ovenfor nævnt at det nordvestlige Sibirien sandsynligvis er et fjordland med udenfor liggende skjærgård. Også dette kan tale til fordel for en sibirisk istid; ti overalt ellers på jorden hvor vi finder lignende fjordkyster, i Norge, på Alaskas og Kanadas vestkyst, i Patagonien, der kan også påvises sikre spor efter et tidligere brædække.

føre; men den transport som istandbringes på den vis kan ikke få nogen slig udstrækning. Endnu er der den mulighed at de kan være ført af isfjeld fra en mer eller mindre fjerntliggende bræ, og dette kan for øieblikket ikke bestemt negtes, da der jo stadig føres stener på denne vis. Men det syntes at være lovlig mange af dem her, og så var de spredt over så store strækninger. Noget sidestykke til en isfjeldtransport af slige dimensioner er ialfald endnu ikke påvist.

4. Havbunden.

Polhavets bund dækkes for største delen af grå lere. Efter en foreløbig mikroskopisk undersøgelse af de bundprøver vi fik op ved vore lodninger, adskiller denne lere sig fra det meste bundslam, som er fundet i jordens øvrige have, idet den, så vidt jeg så, omtrent fuldstændig savner skaller af havdyr, eller anden organisk tilblanding. Ved prøve med syrer viste det sig også at slammet var særdeles kalkfattigt, og syntes væsentlig at være sammensat af mineralske bestanddele. Det har endnu ikke været tid til at få gjort nøjagtigere undersøgelser. Under den norske nordhavsekspedition blev det i det nordlige Atlanterhav og i Ishavet fundet at bundslammet for en større del bestod af en lignende grå lere, som er forholdsvis meget fattig på dyrelevninger, om den end er rigere derpå end det vi fandt. Det ser ud som der nu over det hele Polhav foregår afsætning af sedimentære lag som blir overordentlig fossilfattige. Forklaringen er vel at der med elvevandet, særlig fra de sibiriske elver, føres så store masser fint mudder ud i polarbassinet, at afleiringen på bunden blir forholdsvis stor, og afsætningerne fra det forholdsvis sparsomme dyreliv i vandet blir forsvindende i sammenligning dermed.

5. Isdriften i Polhavet.

Ekspeditionens plan var, som i indledningen udredet, bygget på den forudsætning at der måtte gå en strøm, eller en stadig drift af isen, tvers over polar-

bassinet, fra havet nord for Sibirien og Beringstrædet over mod havet mellem Spitsbergen og Grønland. Det var med denne is «Fram» skulde drive afsted. Færden har vist at forudsætningen i det væsentlige var rigtig, og den har sat os i stand til at forme os et ganske fuldstændigt billede af den måde hvorpå isen føres over denne havvidde.

Det som mest af alt bragte mig til at stole på at en slig drift stadig gik for sig, og at den måtte kunne benyttes til en ekspedition, var først og fremst den sibiriske rækved som årvist føres til Grønlands kyster, samt det mudder som findes overalt på drivisen når den kommer ned langs Grønlands østkyst¹⁾. Under vor færd fandt vi da også, selv længst nord, disse samme vidnesbyrd om isens herkomst igjen; mudder var der på isen endog helt nord på 86°, og rækvedstokker ligeså. Den 20de april 1895 fandt vi på 85½° n. br. en stok som stod fastfrosset i isen²⁾; på de grove årringer så det ud som den var vokset i et forholdsvis mildt klima, den stammed sandsynligvis fra Sibiriens indre, og var nu på veien til eskimoerne på Grønland. I nærheden af «Fram» fandt vi også ofte rækvedstykker³⁾. Sverdrup fandt en gang i april 1896 en halvrådden stok som var fastfrosset i isen. Som han en måneds tid senere kom tilbage til denne stokken, blev han forbauset ved at finde den brukket tværs af og slæbt et langt stykke bortover. Det var nok bjørnen som havde hat moro af at prøve kræfterne.

¹⁾ Jfr. indledningen s. 33—34.

²⁾ Se ovenfor bd. II s. 68.

³⁾ Jfr. ovenfor bd. II s. 457—58.

Men hvad er det som volder denne isens drift over havet her? Først og fremst er det vindene. Da de fremherskende går fra den sibiriske side over mod det nordlige Atlanterhav, så vil de i tidens Løb føre isen frem i den retning. Men vindene er ujevne kræfter at ha med at gjøre, og driften blir da heller ikke særdeles stø; snart blir der stansninger, snart tilbagedrift, snart også drift til siderne. Men gjennemgående viste det sig at hver gang vindene førte os frem i retning mod vort mål, kom det straks større fart i driften. Gik vinden i modsat retning, og vilde sætte os tilbage mod sydøst, da gik det gjerne trægt at få ismasserne i gang den vei; det var ligesom noget holdt igjen. Da de fremherskende vinder kan skifte adskillig med årstiderne, så var der også visse længere perioder i vor drift. Gunstigst var den gjerne om vinteren og våren, men den senere del af sommeren som regel ugunstig. Med det samme vi var kommet fast i isen den første høst, hadde vi da også, som set, en ugunstig periode, og blev sat tilbage ned mod de Nysibiriske Øer — det så ud som alting gik baglængs. Så kom vinteren, efter november, og våren med nogenlunde god fremgang, indtil det fra midten af juni 1894 og udover til høsten igjen var tilbagegang. Så en ny vinter (1894—95) og vår (indtil slutten af juni) med et godt stød fremover. Den senere del af sommeren (juli, august, september) 1895 var atter ugunstig; men den derpå følgende høst og vinter (1895—96) sendte «Fram» langt nord på næsten 86° og vestover helt til omtr. 25° ø. l. Så kom slutten af februar og mars med en stansning, indtil det i april og senere igjen blev nogen

drift sydvest- og sydover, og «Fram» endelig brød sig løs og ud af isen helt oppe fra nordenfor 83°. Det synes ikke bare at være de tilfældige vinder som har indflydelse på isens drift; denne har, som påvist, tilbøielighed til at gå i en bestemt hovedretning. Jeg mente også til enkelte tider at kunne påvise en svag strøm i vandet under isen, og den gik noget så nær samme vei. Jeg tror ikke isdriften ganske falder sammen med de fremherskende vindes retning. Jeg havde indtryk af at den gjerne førte lidt nordligere end disse; men der vil ikke kunne sies noget sikkert derom, før hele materialet er gennemarbejdet og sammenstillet.

På grund af den stadige drift får isen ikke lov til at bli gammel i den del af Polhavet vi fór over. Jeg så ytterst sjelden is som jeg satte til mer end 4 eller 5 års alder, og jeg tror at 5 eller 6 år er den længste tid flakene som regel trænger for at gå fra kysterne nær Beringstrædet og over til havet øst for Grønland. Hovedmassen af den is som kommer ned her er dog ikke så gammel; den er for en stor del dannet på veien i åbningerne og råkene, som stadig opstår mellem de ældre flak.

Det vil ses hvorledes denne is stadig er i bevægelse, hvorledes der ikke findes et eneste fast punkt på den store havflade som dækker strøget om polen. Fra hele denne vidde driver vindene og strømmene isen ud mod åbningerne som fører til Atlanterhavet, væsentlig mod det store gab mellem Spitsbergen og Grønland, men også ned mod de trangere sund mellem Grønland og øerne i det Nordamerikanske Arktiske Arkipel; på den side blokkes den dog vel for

største delen op og stanses på sin vandring mod sydligere farvande, så driften her blir meget langsom. Den svære ubevægelige iskappe, som mange polarfarere så gjerne har villet dække vor pol med, er forsvundet. I steden har vi de evig vandrende ismarker som et led i havets store kredsløb.

6. Isens dannelse, vækst, og sammenstuvning.

Om karakteren, dannelsen og frysningen af denne is, temperaturfordelingen i den osv. har færden bragt mange oplysninger. Jeg skal her omtale nogen få træk. Straks isen blir dannet, og så længe den er ganske tynd, vokser den meget hurtig; men efter hvert som tykkelsen tiltar, blir væksten langsommere og langsommere, idet jo varmetabet ved udstrålingen fra overfladen da har vanskeligere for at trænge ned til isens underside. Den is som blev dannet på åbne klarer i oktober og november den første høst, 1893, hadde i april 1894 nådd en tykkelse af 2,31 m.; men den fortsatte stadig at vokse udover sommeren. Den 9de juni hadde den således nådd 2.58 m., og det uagtet solstrålerne da allerede hadde smeltet adskillig på isens overflade. Den 20de juni var tykkelsen den samme, smeltningen på overfladen var da betydelig, og der var store ferskvandsdammer på alle kanter. I juli var den fremdeles omtrent den samme, indtil den 10de juli, da den pludselig hadde fåt et nyt lag under sig, så den alt i alt blev 2,76 m. tyk, og det uagtet isen nu ved smeltning kunde minke flere centimeter om dagen på overfladen. Denne dannelse af ny is på undersiden skyldtes det lag af

ferskvand som opstod ved isens overfladesmeltning, og som flød ovenpå det kolde saltvand, hvis temperatur var adskillig under ferskvandets frysepunkt. Dette afkølte derved så sterkt nedenfra at der på grænsen mellem det og det salte vand, i et dyb af omtrent 2,5 m., danned sig et tykt lag ferskvandsis, som holdt sig udover sommeren. Efter hvert minke dog den samlede tykkelse af det gamle flak med det nye lag langsomt, indtil den i september var omtrent 2 m. Væksten begyndte igjen så småt i oktober, den 10de november var tykkelsen blit 2,08 m., den 11te december 2,11 m., og så vokste den langsomt udover vinteren. Den 6te februar var tykkelsen 2,59 m. Udover våren vokste den videre; den 11te mai 1895 var den 3,0 m. og omtrent det samme var den den 30te mai, 3,03 m. Det ses følgelig at det går ikke så overvættes fort med isens vækst ved frysning. På et flak som den følgende vinter målttes, og som 4de november 1895 var 3,36 m. tykt, fandtes stadig vækst i løbet af vinteren, indtil det den 4de mai 1896 nådde 3,975 m., hvilket jo vistnok er en nokså betragtelig tykkelse når det gjælder for skibe at trænge ind i den, men som dog ikke er så synderlig sammenlignet med de mål som er opgit for den «palæokrystiske is» i havet nord for Grinell Land eller Grant Land og Grønland.

Sin største mægtighed opnår isen ved den stadige sammenstuvning og opstabling under skruingerne; de derved dannede svære iskoss og klumper fæstnes ved sammenfrysning, og kan holde sig lange tider. Under færden havde vi god leilighed lil at gjøre iagttagelser over dannelsen af denne sammenstuede is.

Som det allerede under flere tidligere ekspeditioner er fundet, viste det sig at skruingerne for en ikke uvæsentlig del står i forbindelse med tidevandet. Dette var særlig tilfældet i polarbassinets ytre kanter, hvor man var nærmere det åbne vand. Under den første høst, 1893, kom de gjerne så regelmæssig efter springflod at vi på forhånd kunde si når vi skulde få dem¹⁾. Vi havde to perioder i måneden, en, med de sterkeste skruinger, ved nymåne, en anden ved fuldmåne. Ved disse tider var der som oftest to ganger i døgnet afvekslende slakning og sammenpresning i isen. En lignende regelmæssig tidevandskruing mødte også «Fram» den sidste vår og sommer (1896), da hun var kommet ud mod havet nord for Spitsbergen; en uge i juni var sammenpresningen endog så sterk at hun to ganger hvert døgn blev løftet lunt og rolig op til 10 fod ud af vandet.

Mindre regelmæssige var skruingerne i det indre af polarbassinet, særlig om vinteren, og her skyldes de fortrinsvis vindene. Det viste sig gjerne at når det f. eks. i længere tid hadde blåst fra sydøst, så isen var kommet i god drift nordvestover, og vinden så pludselig skifted for at prøve på at føre isen ind i andre baner, da gjorde denne med sin træghed modstand, og der kunde opstå voldsomme presninger, idet hovedmassen kom trykkende på bagfra, mens andre ismasser længer forud var stanset eller sat i bevægelse mod den. Slog så vinden igjen tilbage til sydøst, kunde skruingerne med ett forsvinde rent. En slig «vindskruing» var f. eks. den «Fram» blev udsat for ved nytårstid 1895.

¹⁾ Jfr. bd. I s. 214 ff.

Det har været påståt at skruingerne skulde skyldes isens udvidelse ved frysning, og dens sammentrækning og udviding ved temperaturforandringer. Slige påstande er uholdbare. Bare det at skruingerne også finder sted om sommeren, da smeltningen er i fuld gang, måtte gjøre en mistænkelig; men det er desuden et simpelt regnestykke at sætte op, hvor meget isens samlede udvidelse på denne vis i det høieste kan komme op i; det blir helt forsvindende sammenlignet med de stadige sammenstuvinger som finder sted.

Ved den bevægelse som fremkaldes i isen dels ved tidevandet, dels ved vindene, dannes der sprækker og råker som ofte går mer eller mindre tvers på bevægelsens retning, og når nu skruingerne pludselig indtræffer, begynder iskantene langs disse råker og sprækker at presses mod hverandre, flakene skyves dels ind under hverandre, dels tårnes de op i lange rygger (skrugarer), hvis hovedretning gjerne går tvers på bevægelsen, og efter hvert som bevægelsesretningen skifter, blir den hele isflade delt op i et indviklet net af krydsende råker og skrugarer, som til dels kan gjøre den vanskelig at færdes over med slæder og hunder; det fik Johansen og jeg erfare under vor færd i 1895.

7. Havvandets temperatur.

Under hele «Fram»s drift blev havvandets temperatur undersøgt i de forskjellige dybder. Det vand som med den østgrønlandske polarstrøm flyder nordfra ind i Atlanterhavet, er meget koldt fra overfladen og lige ned til dybet, og derved blir største delen af det

nordlige Atlanterhavsdyb fyldt med koldt Ishavs-vand af en temperatur på $\div 1$ til $\div 1,5^\circ$. Det kunde derfor være at vente at man i polarbassinet skulde finde en lignende temperatur lige fra overfladen til bunden. På forhånd havde jeg vistnok hat mine tvil om dette så helt kunde være tilfældet, idet jeg jo forudsatte at Golfstrømmen trænger ind i dette bassin fra flere hold, og mente at en slig strøm måtte gjøre sin indflydelse gjældende. Stor var dog min forbauselse, da jeg allerede så langt øst som i havet nord for de Ny-sibiriske Øer fandt utvilsomme tegn på en slig varmere strøms tilstedeværelse. I overfladen er vandet i hele polarbassinet meget koldt og holder sig omkring saltvandets frysepunkt, $\div 1,5^\circ$ til $\div 1,6^\circ$ C. Under dette lag, i en dybde af 80 til 100 meter, begyndte temperaturen at stige og kunde på omkring 300 meter gå op til $\div 0,5^\circ$, ja $\div 0,8^\circ$. Gik man dybere, skifted den noget, men holdt sig dog omtrent på det samme indtil en 400—500 m.; så sank den langsomt mod dybet, uden dog nogensteds at gå ned til overfladevandets lave temperatur. Det koldeste var gjerne omkring $\div 0,76^\circ$ på 2800—2900 m. Mod bunden steg det så igjen ganske langsomt. Dette forhold var temmelig fast over hele det af os undersøgte hav, og den ovenfor, i 1ste del side 377, givne temperaturrække gir et godt billede af temperaturens fordeling i de forskjellige dybder. Der er flere ting i denne fordeling som kan synes overraskende. Bl. a. kunde nævnes den stigning som vi fandt fra 3000 m. mod bunden, en slig er ikke, mig bekendt, fundet noget andet sted i havet; men grunden dertil kan dog kanske være at vi hadde finere instrumenter og bedre leilighed til at bruge

dem end de fleste ekspeditioner har hat, og som det ses er det ikke store vekslinger det her dreier sig om, ikke stort over $0,1^{\circ}$ C. Foreløbig kan jeg ikke bare mig for den tanke at det er selve jordvarmen som her, nær havbunden, gjør sig gjældende ved en svag opvarmning af de underste vandlag.

Opdagelsen af det forholdsvis varme vand i polarbassinet under det kolde overfladevand er vigtig. Dette varmere vand er tungere og mer saltholdigt end det overliggende kolde. Det første ligner Atlanterhavsvandet i sammensætning, mens det senere ligner det såkaldte Ishavs-vand, som føres ud fra Polhavet af den østgrønlandske polarstrøm. Disse forhold gir os et temmelig klart indblik i hele havets husholdning der nord. Dette bassin må stadig fyldes af tilstrømmende varmt og saltholdigt vand sydfra, det er væsentlig fra Atlanterhavet. Allerede den norske nordhavs-ekspedition har påvist tilstedeværelsen af en slig varmere strøm, en arm af Golfstrømmen, som går nordover i havets overflade udfor Spitsbergens vestkyst. Når dette tunge varme vand kommer ind i selve polarbassinet, synker det mod dybet under det kolde men lettere Ishavs-vand. Dette vand er lettere, eller mindre saltholdigt, væsentlig fordi det er blandet med ferskvandet fra de mange store elver, særlig da de sibirske elver, som falder ud i Polhavet. Det varmere vand i dybet blir lidt efter lidt, under sit kredsløb gennem bassinet der oppe, afkjølt, og til dels også blandet med det ferskere, og flyder så igjen ud af Polhavet som koldt og mindre saltholdigt vand, og fylder det nordlige Atlanterhavs dyb, så dette mod bunden blir koldere end havet ved selve polen.

Det er indlysende at denne stadige tilførsel af varmere vand sydfra til Polhavet, om den end går meget langsomt for sig, må i nogen grad hemme isens vækst ved frysning. Denne indflydelse modvirkes imidlertid ved at overfladen er dækket af et, 80 til 100 m. tykt, koldt og lettere lag, som kan afkøles uden at det blir tungere end det underliggende varmere vand, og som beskytter isen og frysningen mod opvarmningen derfra. En væsentlig grund hvorfor isen ikke når endda større tykkelser i den del af havet vi færdedes i, er at den ikke får tid dertil; driften østenfra vestover hindrer den, som vi har set, i at bli synderlig gammel før den blir ført sydover ud i varmere strøg, og isdannelsen der nord må uafsladelig begynde fra nyt. Anderledes er kanske forholdet på den amerikansk-grønlandske side af Polhavet, hvor der som ovenfor omtalt ikke er nogen sliig raskere drift eller udførsel af isen; denne blokkes op mod landene, og kan kanske bli liggende der i lange årrækker, og vokser sig langsomt tykkere vinter efter vinter, dels ved frysning på undersiden, dels ved ophobning af sne på overfladen. Og denne gamle is er da ventelig det som er blit kaldt palæokrystisk is.

Men hvis nu al udførsel af is også fra den øvrige del af Polhavet blev stanset, og lige så al tilførsel af varmt vand, hvis f. eks. havbunden hæved sig 600 m., så der blev dannet en landbro fra Skotland over Færøerne og Island til Grønland, og det nordlige Atlanterhav og Ishavet blev afspærret, som man mener de en gang har været — hvad vilde så hælde? Ingen varm strøm vilde da flyde ind i Ishavet, og

ingen is vilde bli ført ud — vilde havet bundfryse? Vi kjender ikke alle faktorer tilstrækkelig til at gi et endeligt svar, og det kan vel være tvilsomt om dette vilde finde sted; men så meget er ialfald vist at der vilde bli et ganske anderledes mægtigt isdække over det afspærrede Polhav end det forholdsvis tynde lag som nu er i stadig drift der oppe. Da vilde vi få den «palæokrystiske is» udbredt over det hele, og vi vilde ha den svære ubevægelige iskappe som så mange feilagtig har villet lægge over strøget om polen i vore dage. Og hvad indflydelse vilde dette ha på klimatets fordeling over den nordlige halvkule? Det er klart at når Polhavet ingen tilførsel fik af varmt vand søndenfra, måtte dets årlige middeltemperatur synke; der vilde bli et koldere klima i nord, mens omvendt Atlanterhavet, som ved landbroen blev beskyttet mod isen og de kolde strømme, og desuden forhindret fra at afgive varme til de nordlige have, måtte bli varmere, årets middeltemperatur over de sydligere strøg vilde stige, klimatet over Syd- og tildels Mellemeuropa måtte bli varmere. Der vilde med andre ord bli en større klimaforskjel end nu er tilfældet mellem strøget nord for landbroen og strøget søndenfor. Om dette er tilstrækkeligt til at betinge en istid, er derimod et andet spørgsmål. Efter den almindelige mening skulde en synken på i høiden 4 til 6° C. af årets middeltemperatur i Nordeuropa være tilstrækkelig til at fremkalde en ny istid der, og det synes ikke umuligt at en slig afspærring skulde kunne frembringe en så vidt stor ændring. Men der er mange andre ting som gjør dette spørgsmål mer indviklet, og jeg skal ikke gå nærmere ind på det her.

Men om man, istedenfor at stænge Ishavet ved en slig landbro, åbned det endda mer end nu er tilfældet, så større varme vandmasser fra sydligere have kunde få tilgang til det, om vi f. eks. tænkte os Beringstrædet betydelig bredere og dybere, og at Japans varme strøm, Kurosivo, tog veien gennem det nordover — hvad vilde så være følgen? Dette synes nødvendigvis at måtte formindske ismængderne der oppe, det tynde isdække nu måtte bli endda tyndere, der måtte bli endnu mer åbent vand. Og kunde en så samtidig tænke sig at der blev en mindre tilførsel af ferskt vand, at f. eks. de sibiriske elver forandred løb og faldt ud i et andet hav, da vilde altså Polhavet ikke bli dækket af et sligt koldt ferskere vandlag, hvori isen kan dannes så let som den nu gjør, de varmere vandmasser vilde komme nærmere overfladen, og isdannelsen vilde bli yderligere hemmet. Følgen vilde kanske bli at Polhavet gennem en større del af året kunde bli nogenlunde åbent over store strækninger. Dette vilde igjen frembringe en stigen af årstemperaturen i de nordlige strøg, forskjellen mellem klimaret i nord og syd vilde bli noget mer udjevnet end nu. Men tilstrækkelige til at forklare de tempererte og til dels subtropiske klimater som under tidligere jordperioder har hersket i store deler af de arktiske lande, som på Grønland, Spitsbergen, og de Nysibiriske Øer, vil disse forandringer ikke være.

Jeg skal ikke her gå nærmere ind på drøftelsen af disse vanskelige og omstridte spørgsmål, dette er kanske nok til at vise at der ved undersøgelser som vore kan åbne sig gløtt gennem tågerne ind til forståelsen

af andre tider og andre forhold, til forståelsen af tidernes skiftet på jordens overflade, mens den har rullet frem på sin bane gennem rummet. Men vi må ha mer lys, lad os få kjende forholdene i de endnu ukjendte deler af polartrakterne, og vi vil få det.

8. Meteorologi.

Det vil ta nogen tid at få gjennearbeidet vore meteorologiske iagttagelser, som med sin udstrækning over et tidsrum af tre år vil gi et værdifuldt tillæg til kjendskabet om veirlaget. Vore iagttagelser synes ikke at by meteorologiske overraskelser i lighed med dem vi fandt under vor færd over Grønlands indlandsis. Temperaturerne ser ud til at fordele sig over dette hav noget så nær slig som det på forhånd kunde ventes, og når jeg ved fremlæggelsen af min plan til færden fremholdt at man i det ukjendte Polhav sandsynligvis vilde finde vintertemperaturen højere end den f. eks. er i Sibirien, da var dette rigtigt; havet synes at gjøre sig gjældende her, og vor laveste temperatur ($+ 52,6^{\circ}$) er jo ikke så svært lav sammenlignet med de temperaturer på ned til $+ 68^{\circ}$ C som er aflæst i Verkjojansk i Sibirien.

Veiret i det indre af Polhavet var om vinteren uvanlig klart, og det kunde gå lange tider hvor der næsten ikke var en sky på himlen. Bare om sommeren, da der blev mange åbne råker, og sneen smelted til dammer på flakene, var der ofte tåge. I det hele hersker der megen ligevegt i denne atmosfære, og vindene var ikke særlig sterke; sjelden opnådde de noget som kunde nærme sig til hvad vi

her vil kalde en storm; allerede vind med 12 til 13 m.'s hastighed i sekundet var ualmindelig, og bare enkelte gange gik den op til 15 og 16 m. Dette var mest fremtrædende i den østlige del af havet; efter hvert som en kommer vestover, og nærmer sig det åbne hav, blir luften uroligere, vindene er hyppigere og har ofte større heftighed. En iøjnefaldende forskjel var der mellem klimatet i nord, langs «Fram»s rute i drivisen, og det klima Johansen og jeg fandt under overvintringen på Franz Josefs Land. Hadde det der nord i den lange vinternat været en mærkelig ro og ligevegt, med klar himmel og ubetydelig nedbør, så var det her modsat. Ofte var himlen overtrukket, sneen drev, og stormene hvinte uafsladelig hen over os. Ja det gik så vidt at vinden, som før nævnt, en dag før afsted med Johansens kajak, så vi nær havde mistet den i mørket; en anden dag tog den min kjælke og drog afsted med; en tredje dag blæste den tvers af en ski som stod i sneen ved siden af hytten, og skjønt jo gennemsnitstemperaturen på Franz Josefs Land er adskillig mildere end vi havde hat den nord i Polhavet, så længted vi dog stundom tilbage til freden og stilheden der oppe.

Her følger en liste over månedernes middeltemperatur under «Fram»s drift og vor slædefærd.

Månedernes middeitemperaturer (Celsius) under «Fram»s reise.

	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	Septbr.	Oktober.	Novbr.	Decbr.
1883									÷ 1,63	÷ 18,45	÷ 24,25	÷ 29,25
1884	÷ 35,77	÷ 35,6	÷ 37,25	÷ 21,15	÷ 10,1	÷ 1,52	+ 0,25	÷ 1,0	÷ 8,27	÷ 22,55	÷ 30,8	÷ 34,95
1885	÷ 33,36	÷ 36,8	÷ 34,82	÷ 28,7	÷ 12,09	÷ 2,2	÷ 0,27	÷ 2,56	÷ 9,48	÷ 21,18	÷ 30,9	÷ 32,99
1886	÷ 37,42	÷ 34,69	÷ 18,75	÷ 18,11	÷ 10,82	÷ 1,74	÷ 0,09	+ 1,10				

Sammenhængende perioder med under ÷ 40°.

	Datoer.	Datoer.	Datoer.	Datoer.	Datoer.
1884	11-12 14-15 27-29	3-7 11-19 23-24	5-15 17-19 25-26		8-10 17-18 30 dec.- 1. januar
1885	14-18 23-26	9-10 13-16 18-22	19-23 26-28		7-8
1886	29 dec.- 18 jan.	4-9 11-20	4-5		

Døgnets middeitemperatur for disse perioder $\frac{1}{4}$ (8 fm. + 8 em.).

1884	÷ 38,2 ÷ 39,5 ÷ 40,35	÷ 44,09 ÷ 41,9 ÷ 39,25	÷ 44,2 ÷ 43,2 ÷ 40,1								÷ 40,6 ÷ 36,5 ÷ 41,5
1885	÷ 40,56 ÷ 43,46	÷ 40,85 ÷ 41,7 ÷ 41,25	÷ 39,9 ÷ 38,7								÷ 40,65 ÷ 36,7
1886	÷ 43,22	÷ 40,64 ÷ 41,76	÷ 37,65								

**Månedernes middeltemperaturer (Celsius) på
Nansens og Johansens slædefærd.**

	Middeltemp.	Maksimum.	Minimum.
1895 Mars 16—31	+ 38°,4	+ 23°,0	+ 46°,0
April	+ 28°,9	+ 19°,0	+ 37°,0
Mai	+ 11°,9	+ 2°,0	+ 24°,0
Juni	+ 1°,0	+ 3°,5	+ 13°,0
Juli	+ 0°,2	+ 2°,5	+ 2°,0
August	+ 1°,6	+ 2°,0	+ 7°,9
September	+ 6°,5	+ 5°,0	+ 20°,0
Oktober	+ 18°,2	+ 9°,0	+ 25°,0
November	+ 24°,8	+ 12°,0	+ 37°,0
December	+ 24°,9	+ 11°,0	+ 38°,5
1896 Januar	+ 25°,4	+ 7°,0	+ 43°,5
Februar	+ 23°,3	+ 1°,0	+ 40°,0
Mars	+ 12°,3	+ 1°,0	+ 34°,0
April	+ 13°,5	+ 3°,0	+ 26°,5
Mai	+ 7°,9	+ 6°,0	+ 24°,0
Juni 1—16	+ 1°,6	+ 4°,0	+ 5°,0

Perioder med temperaturen under + 40°.

1895 Mars 19—24.

1896 Januar 1—3, 11—12.

Februar 19—20.

9. Nordlys.

Til at iagttå nordlysene havde vi en sjelden leilighed i de lange mørke polarnætter. De var overordentlig hyppige; jeg tror at det omtrent ikke gik et eneste døgn om vinteren der oppe uden at der sås tegn til nordlys, så fremt det var klart nok til det. De syntes at være lige så meget på nordhimlen som på sydhimlen. Nordlysenes talrigheid kan synes overraskende, da vi under hele «Fram»s drift var et godt stykke nordenfor den zone man almindelig har sat for deres største hyppighed. Dette maksimumsstrøg omgir, som bekjendt, polaregnene i en oval ring, som har sin længdeakse gående omtrent fra Grønlands sydspids mod et punkt mellem Beringstrædet og de Nysibiriske Øer, og som rækker betydelig længere syd på den amerikanske side (omtr. til 60° n. br.) end på den asiatiske. Nordenfor eller indenfor denne zone ligger så vel den geografiske som den magnetiske nordpol. Efter vore erfaringer har jeg indtryk af at dette maksimumsbelte går en god del længer nord end ventet i den del af Polhavet hvor vi drev. Følgelig kan nordlyspolen, det er centret eller polen for maksimumsbeltet, ikke ligge på 80° n. br. nord for Smiths Sund, som man har ment, men længer syd, nærmere den magnetiske pol. Til at forklare nordlyset er vore observationer lige så lidet som andre ekspeditioners tilstrækkelige. Der er flere ting som trækker tanken hen på katodestrålerne, og den forklaring at det er sådanne som udsendes fra solen¹⁾, og som tiltrækkes af jordmagneten, og træffer jord-

¹⁾ Fremsat af stipendiat *Kr. Birkeland*.

atmosfæren i zoner omgivende dennes poler, synes at ha meget for sig.

10. Luftelektricitet, jordmagnetisme, tyngdekraft.

Over luftelektriciteten gjorde vi nogen iagttagelser. Denne syntes imidlertid meget ujevn, og kunde til sine tider være adskillig større end man vanlig har villet anta for polaregnene, mens det til andre tider kunde være vanskeligt at påvise elektricitet. Af magnetiske observationer anstilled løjtnant Scott Hansen en lang og værdifuld række gennem alle de tre år vi tilbragte der oppe. Af dette store materiale vil forhåbentlig, når alt blir gjennomarbeidet, fremkomme værdifulde tilskud til forståelsen af dette vanskelige ørne. Der blev også af Scott Hansen gjort pendelobservationer. For at disse skulde blit helt nøiagtige, skulde en ha fast land at gjøre dem på. Som det var måtte de gjøres om bord; men netop det at de er foretat over et dybt hav kan gi dem sin særegne interesse; det er første gang noget sligt er gjort.

II. Dyre- og planteliv.

I havet var der dyreliv, mest krebsdyr (copepoder og amphipoder), selv på de høieste bredder. Det samme vil være tilfældet lige til polen, om end mængden af liv i vandet aftar med bredden nordefter, og blir lidet sammenlignet med hvad der findes i sydligere have. Merkeligt var det at selv nordenfor $84\frac{1}{2}^{\circ}$ n. br. blev der ved «Fram» iagttaget flokker af narhval, som altså må finde tilstrækkelig næring i

dette hav. Sæl blev også ofte set om sommeren; den første vinter traf jeg endog en hvalros midt ude i havet nord for de Nysibiriske Øer. Hvad den havde der at gjøre er mig endnu en gåde. Bjørner blev skudt nordenfor 84° ved «Fram», og rævespor trat Johansen og jeg på omtrent 85°. Selv pattedyrlivet strækker sig altså langt nord på vor klode, og det er vel endog sandsynligt at det kan nå polen selv. Fugler så vi hver eneste sommer¹⁾, og de stryger vist på sine sommervandringer over hele Polhavets udstrakte vidde. De vi så længst nord var mest ismåker (*larus eburneus*), krykkjer (*rissa tridactyla*), havhester (*cellaria glacialis*), af og til også teist (*uria mantei*), tyvjo (*stercorarius crepidata*), blåmåke (*larus glaucus*), snespurv (*plectrophana nivalis*), alkekonge (*mergulus alle*), o. fl. En ganske interessant opdagelse gjorde vi ved at træffe på den sjældne og gådefulde Ross's måke eller rosenmåken (*rhodosthetia rosea*) i større mængde på nordsiden af Franz Josefs Land ved Hvidtenland. Vi så her voksne og unge fugler om hverandre, og de var så almindelige at jeg ingen tvil nærer om at de må ha hækkepladser i nærheden. Desværre tillod ikke tiden os at undersøge dette nærmere. Ved «Fram» skjød vi også årsunger af denne måkeart²⁾ i en dragt som hidtil har været ukjendt. I planen til denne ekspedition³⁾ omtalte jeg denne mest polare af alle fugler, som så yderlig sjelden ses i kjendte strøg, og mente at da den ikke, så vidt man vidste, hækked i noget kjendt land, måtte den høre hjemme på øer eller

¹⁾ Jfr. bd. I s. 378.

²⁾ Se bd. I s. 379—381.

³⁾ Se «Naturen» mars 1890 s. 86—87.

lande i det ukjendte polarstrøg, og jeg var tilbøielig til at anta at disse måtte ligge en steds i havet nord for Beringstrædet og Østsibirien. Ikke ante det mig den gang at jeg skulde finde dem stationære ikke længere fra vore nordlige farvand end nordøstsiden af Franz Josefs Land.

Som en ganske interessant fremtoning af livet i polaregnene kan også her mindes om det plante- og dyreliv jeg fandt i dammene på drivisen. Hver sommer, så snart solen får smeltet sneen af isen, og smeltevandet samler sig i ferskvandsdammer på dens overflade, begynder det på bunden af disse at vise sig små brune flekker — det ser nærmest ud som mudderflekker. Efter hvert vokser de større og større, og derved at de absorberer solvarmen, smelter de sig ned i runde huller i isen, som kan bli flere tommer dybe, og som da blir mer og mindre fyldt af det brune slam. Under mikroskopet viser dette sig væsentlig at bestå af små mikroskopiske planter, diatoméer, og enkelte alger. Men blandt dem lever også en vrimmel af andre mikroskopiske organismer, infusionsdyr og flagelater, ja jeg opdaged tilmed bakterier, så selv ikke disse strøg er helt befriet for dem. Jeg skulde tro at man vil finde en lignende flora og fauna på isen over hele Polhavet. Det jeg fandt stammer ventelig fra Sibirien, og føres stadig år efter år over mod Grønlandshavet; men i andre strøg vil man kan hælde finde andre former, som stammer andenstedsfra, og et nærmere studium deraf vil kanske gi værdifulde oplysninger om isens vandringer.

De tre år vi tilbragte i isen er blit lønnet med en værdifuld sum af iagttagelser på forskellige områder. Det må sies at polarproblemet nu i virkeligheden er løst, færden har løftet en god del af det slør som hvilte over det store ukjendte strøg om polen, og vi er blit sat i stand til at danne os et nogenlunde klart og nøkternt billede af denne del af vor jord, som før var fantasien prisgit. Får vi nu også i den nærmeste fremtid et fugleperspektiv af egnen om polen set fra ballon, så vil vi kjende det væsentligste.

Men vi må ikke stanse her, endnu maner mangan gåde der i nord os til nyt arbeid, endnu står meget tilbage at udforske, meget som bare årlange iagttagelser kan indvinde.

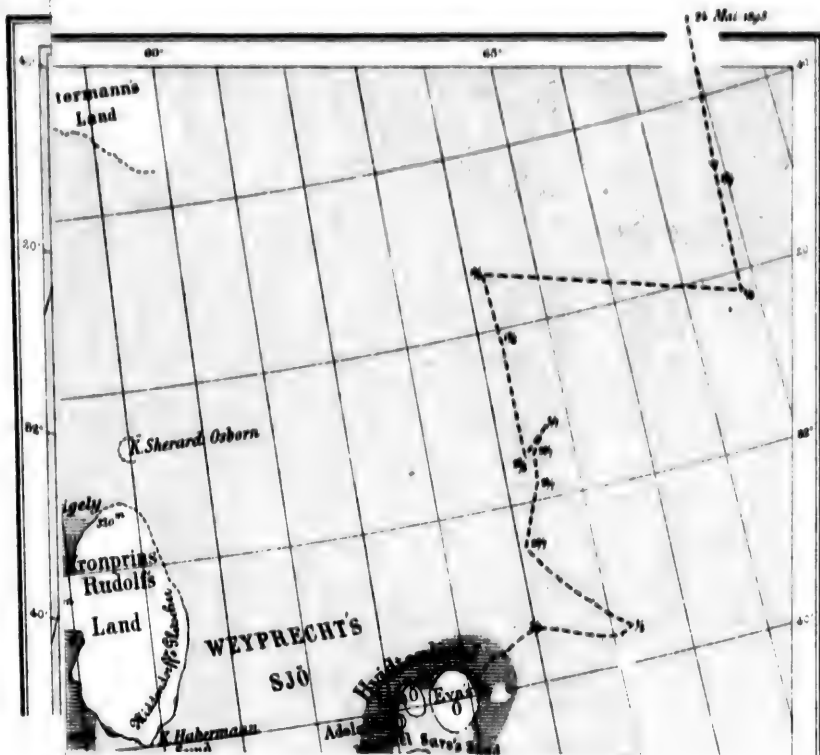
Hvilke fingerpeg gir så vore erfaringer for de fremtidige undersøgelsesmåder?

Først og fremst tror jeg færden har git fuldgyldigt bevis for hensigtsmæssigheden af den reisemåde vi har benyttet. At man kan bygge et brugbart skib, som er i stand til at udholde de skruinger som det under en drift med isen gennem disse strøg vil bli udsat for, det må vel nu være sikkert, og lige så at man kan befare Polhavet med nogenlunde tryghed på den vis vi gjorde, når en bare er tilstrækkelig vel forberedt. Farer kan vel møde, men de er ikke større end at en hvilken som helst anden reisemåde kanske fører vel så stor risiko med sig; men da frembyder en drift som vor så store fordele at den måde også i fremtiden bør og må bli brugt. Et skib som driver afsted som «Fram» danner jo i virkeligheden et flydende første classes observatorium, som gir den ypperste leilighed til videnskabelige under-

søgelser af alle slags. Slige årlange ophold i disse egne må til for at et tilstrækkeligt materiale kan samles, så vi kan få fuld indsigt i disse egnes fysiske forhold. Med vore erfaringer vilde man kunne indrette sig endnu hensigtsmæssigere end vi havde det. Man vilde kunne føre med sig om bord laboratorier hvori selv de fineste videnskabelige undersøgelser kunde gøres. Helst skulde jeg se at en slig ny ekspedition trængte ind i den del af Polhavet vi endnu ikke kjender. Kunde den gå nord gennem Beringstrædet og ind i isen nord eller kanske i nord-øst derfra, da tror jeg den vil drive tvers over polarbassinet et godt stykke nordenfor vor rute, og den vil ikke kunne undgå at bringe en enestående sum af det kosteligste videnskabelige materiale med sig når den en gang igjen stikker ud i åbent farvand på denne side polen, en sum af iagttagelser som er nødvendige for den menneskelige forskning. Men en slig drift vilde vare længer end vor, jeg skulde tro 5 år, og mange vilde kanske indvende at den trods alt kunde udsætte deltagerne for farer; det er jo fra flere hold fremholdt at helbreden må lide ved et ophold gennem flere år i disse egne. Jeg kan ikke være enig i dette. Fra min egen erfaring kan jeg bare si at de arktiske egne er et usedvanlig sundt opholdssted. I de 15 måneder Johansen og jeg tilbragte på turen fra «Fram» til vi traf Jackson, hadde jeg tiltat 10 kilo i vegt, og vi hadde ikke megen afveksling i kosten i den tid. Det tyder ikke på at dette liv var svækkende. Da jeg kom tilbage til Norge, var jeg i så godt hold som jeg ikke kan mindes at ha været. At livet var sundt var også min erfaring om bord i

«Fram». Jeg så ikke andet end at deltagerne trivdes godt, og de fysiologiske undersøgelser som blev gjort om bord syntes også at bære vidnesbyrd om det. Disse undersøgelser, som når de blir udarbejdet, vil belyse de hygieniske forhold under vor færd, vil danne et værdifuldt materiale til retledning for kommende ekspeditioner. Den sygdom man hidtil mest af alt har frygtet for ved arktiske ekspeditioner, bør ikke oftere optræde, da det sikkerlig er let at ta tilstrækkelige forholdsregler mod den. Ved at gennemgå den forhåndenværende litteratur er professor *Sophus Torup* kommet til den slutning at den mest sandsynlige årsag til skjørbug er en forgiftning, idet der ved særegne langsomme dekompositioner af kød og fisk ved slet konservering, f. eks. saltning, dannes giftstoffer som står ptomaïnerne nær, og som ved stadig nydelse fremkalder sygdommen. Under vor udrustning blev det derfor særlig tat hensyn til dette, og de undersøgelser og erfaringer jeg under færden har hat leilighed til at gjøre har ikke modsagt men snarere styrket denne opfatning. Men er dette så, da er det en simpel sag at undgå skjørbug, ved at sørge for bare at ta vel konservert mad med sig. — Når det dernæst er blit sagt at det ensformige afsondrede liv under de ekstreme forhold skal ta på sindet, gi melankoli og andre sindssygdomme, da ligger det nær at svare at det liv Johansen og jeg førte vort tredje år der nord, og som for en væsentlig del henrandt i vor vinterhytte, det var vel i flere henseender mer afsondret og blev tilbragt under mer ekstreme forhold end de fleste ekspeditioner har hat, og lige fuldt følte vi ikke snæv af melankoli eller nogen slig sindslidelse.

Endnu ett som vor færd har lært, med hensyn til undersøgelsesmåder af polaregnene, er kanske det at man også med små midler kan opnå adskilligt. Ved at følge det fingerpeg eskimoerne gir og trænge frem med kajaker, slæder, og hunder, er man i stand til at trænge ind i og tilbagelægge betydelige afstande i egne som hidtil ansås for meget vanskelig tilgængelige. På denne vis kan drivisen befares endog i stor afstand fra land, selv hvor den er i drift, og jeg tror at dette må være en af de måder hvorpå det store ukjendte strøg som ligger mellem det Nordamerikanske Arktiske Arkipel og polen burde søges udforsket. Her venter mange vigtige spørgsmål på sin løsning. Også disse strøg må lægges under mandefod.

Og så til slutning:

*En tak til Norges folk og Norges storting for
den tillid som blev vist os.*

En tak til Norges konge.

*En tak til de mænd som støtted os, til de tre
som danned færdens frivillige rederi, og til de mange
som bistod med råd og dåd.*

*Og til mine kamerater en tak for alt vi har
levet sammen, for eders pligtfølelse og ihærdighed,
for al eders tro i modgang som medgang, for eders
hengivenhed og begeistring for det mål vi havde
sat os.*

Fridtjof Nansen.